Univerzita Karlova v Praze
Fakulta tělesné výchovy a sportu
Katedra základů kinantropologie a humanitních věd

BUDOVÁNÍ NÁRODNÍCH ORGANIZACÍ YMCA V ČESKOSLOVENSKU A POLSKU A JEJICH PŘÍNOS ROZVOJI TĚLESNÉ KULTURY V LETECH 1918 – 1939

NATIONAL YMCA GROUPS IN CZECHOSLOVAKIA AND POLAND – THEIR ESTABLISHMENT AND SUCCESSFUL DEVELOPMENT OF PHYSICAL CULTURE DURING THE PERIOD FROM 1918 TO 1939

(Dizertační práce)

Autor: Mgr. Tomáš Tlustý
Školitel: Prof. PhDr. Marek Waic, CSc.
Konzultant: Doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

Praha, 2016

Prohlašuji, že jsem dizertační práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne

.....

Mgr. Tomáš Tlustý

Poděkování

Chtěl bych poděkovat především panu Prof. PhDr. Marku Waicovi, CSc. za odborné vedení a cenné rady při tvorbě této dizertační práce. Za odborné vedení děkuji také panu Doc. PaedDr. Janu Štumbauerovi, CSc. Rovněž děkuji paní Prof. dr. hab. Ewě Kałamacce za její rady při zpracování historie polské YMCA a Kautz Family YMCA Archives za poskytnutí materiálů. Za poskytnutí materiálů, cenné rady a trpělivost rovněž děkuji pracovníkům organizace YMCA, a to jak v České republice, tak i v Polsku.

Abstrakt

Dizertační práce pojednává o historii jedné, i když ne výlučně tělovýchovné organizace, která měla velký význam pro rozvoj tělesné kultury v meziválečném Československu a Polsku. YMCA vznikla v Anglii, ale velkého rozkvětu dosáhla především ve Spojených státech amerických. Během první světové války se s její činností seznámili českoslovenští a polští vojáci, které po skončení války doprovázeli členové tohoto mezinárodního sdružení domů. Na žádost tamních vojenských a politických špiček pak vyslala americká YMCA do nově vzniklého Československa a obnoveného Polska své sekretáře, kteří zde pomáhali se zakládáním prvních místních sdružení. Především jejich prostřednictvím sem začaly pronikat nové sporty, které zde byly prakticky neznámé. Mimo to se organizace YMCA zasloužila jak v Československu, tak i v Polsku o výstavbu nových tělovýchovných zařízení, zlepšení tréninkových metod a celkovou výchovu mládeže prostřednictvím sportu. V řadě sportovních odvětví si místní sdružení YMCA a jejich členové udrželi v meziválečném období zcela mimořádné postavení a pronikli i mezi československou a polskou špičku. Kromě toho přispěla organizace YMCA v Československu a Polsku k založení tradice trvalých letních táborů. Činnost obou národních sdružení však byla narušena druhou světovou válkou. Ze stejného důvodu se zde YMCA dostala do problémů i v 50. letech, kdy se chopili moci v Československu a Polsku komunisté. V 90. letech sice obě národní sdružení mohla obnovit svou činnost, ale na své tradice a mimořádné postavení z meziválečného období se jim již nepodařilo navázat.

Klíčová slova: YMCA; meziválečné období; Československo a Polsko; tělesná výchova a sport; funkcionáři

Abstract

The dissertation looks at the history of one physical education organisation which was of great significance to the development of physical culture in inter-war Czechoslovakia and Poland, despite this not being its only activity. The YMCA came into being in England but it particularly flourished in the United States of America. During the First World War, Czechoslovak and Polish soldiers were given a taste of their activity, being accompanied home by members of this international association after the war had ended. Following requests from military and political leaders of the time, the American YMCA sent its secretaries to the newly established Czechoslovakia and renewed Poland to help establish the first local associations. It was particularly due to them that new practically unknown sports, were introduced to the region. In addition, in both Czechoslovakia and Poland, the YMCA also took responsibility for having new physical education facilities built, improving training methods and generally enhancing young people through sport. During the inter-war years, local YMCA groups and their members performed exceptionally well in a number of sporting disciplines and ranked among the top Czechoslovak and Polish athletes. Furthermore, the YMCA contributed to establishing the tradition of permanent summer camps. However, the activity of both national associations was interrupted by the Second World War. For the same reason, the YMCA got into trouble in the fifties, when the Communists gained power in Czechoslovakia and Poland. Both national associations were able to renew their activity in the nineties, but they did not manage to carry on in their traditions and exceptional achievements of the inter-war years.

Keywords: YMCA; interwar period; Czechoslovakia and Poland, physical education and sport; officials

Obsah

1 Úvod **10**

2 Metodologie **15**
2.1 Cíl a předmět práce 15
2.2 Metody práce 18
2.3 Rozbor pramenů a literatury 21
2.3.1 Archivní fondy a sbírky 22
2.3.2 Periodika 29
2.3.3 Tištěné prameny 34
2.3.4 Literatura 37
2.3.5 Internet 50

3 Vznik organizace YMCA a její první kroky **52**

4 Počátky YMCA ve Spojených státech amerických a její šíření do světa **59**
4.1 Počátek tělesné výchovy a sportu v americké YMCA 63
4.2 Šíření tělovýchovného programu organizace YMCA ze Spojených států amerických do světa 70

5 Činnost americké YMCA během první světové války **81**
5.1 Americký vliv ve střední Evropě po 1. světové válce 107

6 Československo a Polsko v poválečné střední Evropě **110**

7 Počátky amerického sdružení YMCA ve „vítězných" státech střední Evropy **115**
7.1 Počátky americké YMCA na území Československa 116
7.2 „Zrození" polské YMCA a její první kroky 126

8 Počátky budování jednotlivých místních sdružení **135**
8.1 Stavební program sdružení YMCA v Československu 135
8.2 Počátky budování místních sdružení polské YMCA 138

9 Počátky tělovýchovného programu organizace YMCA ve „vítězných" zemích střední Evropy 141
9.1 Počátky tělesné výchovy a sportu v organizaci YMCA v Československu . . . 142
9.2 Počátky tělesné výchovy a sportu v polské YMCA v meziválečném období . . . 144

10 Tělesná výchova a sport ve vybraných místních sdruženích YMCA v Československu v meziválečném období 149
10.1 Místní sdružení v Praze . . . 149
10.1.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Praze . . . 154
10.1.1.1 Sportovní hry . . . 154
10.1.1.2 Lehká atletika . . . 167
10.1.1.3 Vodní sporty . . . 170
10.1.1.4 Pálkovací sporty . . . 173
10.1.1.5 Ostatní sporty . . . 176
10.1.1.6 Zahraniční styky . . . 180
10.2 Místní sdružení v Bratislavě . . . 189
10.2.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v bratislavské Akademické YMCA . . . 194
10.2.2 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Bratislavě . . . 197
10.2.2.1 Sportovní hry . . . 197
10.2.2.2 Lehká a těžká atletika . . . 213
10.2.2.3 Vodní sporty . . . 216
10.2.2.4 Stolní tenis . . . 218
10.2.2.5 Ostatní sporty . . . 221
10.3 Místní sdružení v Banské Bystrici . . . 221
10.3.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Banské Bystrici . . . 226
10.3.1.1 Lehká a těžká atletika . . . 226
10.3.1.2 Sportovní hry . . . 248
10.3.1.3 Stolní tenis . . . 255
10.3.1.4 Ostatní sporty . . . 256
10.4 Místní sdružení v Českých Budějovicích . . . 259
10.4.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Českých Budějovicích . . . 265
10.4.1.1 Lehká a těžká atletika . . . 265
10.4.1.2 Sportovní hry . . . 280
10.4.1.3 Stolní tenis . . . 284
10.4.1.4 Vodní sporty . . . 287
10.4.1.5 Ostatní sporty . . . 288

11 Tělesná výchova a sport ve vybraných místních sdruženích polské YMCA v meziválečném období 289
11.1 Místní sdružení v Krakově . . . 289
11.1.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Krakově . . . 294
11.1.1.1 Sportovní hry . . . 295
11.1.1.2 Lehká a těžká atletika . . . 319
11.1.1.3 Vodní sporty . . . 322
11.1.1.4 Zimní sporty . . . 339
11.1.1.5 Ostatní sporty . . . 341
11.1.1.6 Zahraniční styky . . . 344
11.2 Místní sdružení ve Varšavě . . . 349
11.2.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA ve Varšavě . . . 355
11.2.1.1 Lehká atletika . . . 355
11.2.1.2 Těžká atletika . . . 360
11.2.1.3 Sportovní hry . . . 385
11.2.1.4 Vodní sporty . . . 395
11.2.1.5 Ostatní sporty . . . 402
11.2.1.6 Zahraniční styky . . . 408
11.3 Místní sdružení v Lodži . . . 412
11.3.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Lodži . . . 415
11.3.1.1 Sportovní hry . . . 416
11.3.1.2 Plavání . . . 424
11.3.1.3 Ostatní sporty . . . 428
11.4 Místní sdružení v Gdyni . . . 431
11.4.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Gdyni . . . 433

12 Komparace jednotlivých československých a polských místních sdružení organizace YMCA 438

13 Tělesná výchova a sport na letních a zimních táborech organizace YMCA v meziválečném Československu a Polsku 443
13.1 Táborová činnost československé YMCA . . . 444
13.1.1 Tělesná výchova a sport na letních táborech organizace YMCA v meziválečném Československu . . . 451
13.1.2 Historie letních táborů československého sdružení YMCA od roku 1939 do současnosti . . . 464
13.2 Táborová činnost polské YMCA . . . 472
13.2.1 Tělesná výchova a sport na letních táborech polské YMCA 474
13.2.2 Tělesná výchova a sport na zimních táborech polské YMCA . . . 481

13.2.3 Historie letních táborů polské YMCA od roku 1939 do současnosti 483

14 Historie organizace YMCA v Československu a Polsku od roku 1939 do současnosti 488

14.1 Vývoj československé YMCA od roku 1939 do současnosti 488

14.2 Vývoj polské YMCA od roku 1939 do současnosti 496

15 Závěr 501

Seznam zkratek 509

Prameny a literatura 512

1 Úvod

Tato dizertační práce pojednává o historii jedné organizace, která měla velký význam pro rozvoj tělesné výchovy a sportu v zemích střední Evropy, a to především v meziválečném období. YMCA (Young Men′s Christian Association – Křesťanské sdružení mladých mužů) je v první řadě organizací sdružující mladé lidi křesťanského vyznání. Její program však nebyl omezen pouze na víru, ale orientoval se na širší výchovu členstva.

Symbolem sdružení YMCA je červený rovnostranný trojúhelník, který znázorňuje tři hlavní směry jejího zaměření. Jeho úkolem je symbolizovat rovnováhu mysli, duše a těla.

V některých zemích, a ze středoevropského regionu mezi ně patřilo především Československo, pak tvořil původní křesťanský program více méně pouze vnější rámec tohoto celosvětového sdružení. Naopak v katolickém Polsku měl velký význam také její duchovní program, který však není předmětem této práce.

Organizace YMCA vznikla v roce 1844 v Anglii, odkud se začala rychle šířit do dalších zemí světa. K jejímu velkému rozkvětu došlo především ve Spojených státech amerických, kde tělesná výchova a sport dosáhly v rámci této mezinárodní organizace svého vrcholu. Zde bylo také vybudováno obrovské zázemí pro tuto část jejího programu. YMCA ve Spojených státech amerických zasáhla dokonce do vysokoškolské výuky a v jejích tělovýchovných zařízeních taktéž došlo ke vzniku nových, dnes již velice populárních sportů. A právě tyto sporty začaly po první světové válce prostřednictvím YMCA pronikat do středoevropského regionu. Zejména u basketbalu a volejbalu, které zde dnes patří k nejvíce rozšířeným sportům, jsou zásluhy YMCA o jejich průnik do Československa a Polska zcela nesporné.

Během první světové války, a to už i v období, kdy byly Spojené státy americké stále neutrální zemí, působilo na evropských bojištích a v zajateckých táborech mnoho příslušníků americké YMCA. Ti se starali o vojáky a válečné zajatce, kterým nabízeli nejrůznější možnosti trávení volného času, mezi které patřila i tělesná výchova a sport. Touto cestou se americká YMCA seznámila s vojáky a zajatci nejrůznějších národností, z nichž některé po skončení války doprovázela domů do jejich vlasti.

Po skončení první světové války došlo ve francouzské Versailles k novému uspořádání střední Evropy. Při jednáních vedoucích k rozpadu některých dosavadních evropských mocností a vzniku nových států měli hlavní slovo představitelé Spojených států, Velké Británie a Francie.

Značná část války se odehrála na francouzské půdě. To bylo pravděpodobně jedním z důvodů, proč byl francouzský premiér Georges Clemenceau také nejradikálnějším mužem celé „Velké trojky", kterou kromě něj tvořil také americký prezident Thomas Woodrow Wilson a britský premiér David Lloyd George. Clemenceau přesvědčil americké a anglické zástupce, že Francie je v podstatě jedinou stabilizační mocností na evropské pevnině, a také tedy zřejmě jediným jejím možným zachráncem před šířící se hrozbou bolševismu. Francie tak trvala na rozpadu Rakouska-Uherska, z jehož zemí byly vytvořeny jakési francouzské „nárazníkové protektoráty" (Cordon sanitaire). Jednalo se především o Československo, Polsko, Rumunsko a Jugoslávii.

YMCA přišla do Republiky československé[1] s československými legionáři, kteří se na evropských bojištích seznámili během první světové války s její činností. Obdobně se YMCA dostala i do Polska, kam rovněž přišla až po první světové válce, a to s polskými ozbrojenými jednotkami působícími v západní Evropě.

V obou případech to tedy byla armáda, která se zasloužila o to, že YMCA začala v těchto „vítězných zemích" rozvíjet svůj program. Podle toho také vypadaly první kroky sdružení YMCA v nově vzniklém Československu a obnoveném Pol-

[1]Oficiální název státu procházel historickým vývojem. V letech 1918 – 1920 se jako oficiální název státu používala Republika Československá nebo Česko-Slovenský stát. V letech 1920 – 1938 to byla Československá republika. Velice často se však užíval název Československo.

sku. YMCA začala nejprve pracovat pro armádu a až později tuto službu opustila a začala se věnovat práci pro civilní obyvatelstvo.

YMCA se tak dostala do zemí, které měly svůj vlastní systém tělesné kultury. V Československu byl založený především na činnosti Sokola. Základem cvičení v Sokole rozhodně nebyl sport. Pod vedením Miroslava Tyrše byly sice vytvořeny i základy sportovní gymnastiky či atletiky, ale Tyršovi nástupci sport často odmítali a věnovali se především tělesným cvičením nejrůznějšího charakteru.

Situace v Polsku byla rovněž složitá. Polské území bylo před skončením první světové války rozděleno mezi tři státní celky (Rakousko-Uhersko, Prusko a Rusko), přičemž každý z nich přistupoval k Polákům jiným způsobem. Rozdílným způsobem fungovala i spolupráce Poláků se sportovními federacemi a kluby těchto celků, přičemž z tohoto pohledu nejsložitější situace byla v pruské části. Po skončení první světové války pak v Polsku rovněž sehrál nemalou roli Sokół, který se rozvíjel především v Haliči, což byla jedna z částí Rakouska-Uherska (dříve habsburského soustátí a Rakouského císařství). Popularita sportu však jak na území budoucího Polska, tak i Československa v průběhu let rostla.

Po vzniku samostatného Československa a obnovení Polska došlo také k modernizaci obou systémů tělesné kultury. Ty začaly být velice výrazně ovlivňovány rostoucí popularitou sportu a také novými vlivy, které do středoevropského regionu začaly pronikat především z anglosaských zemí. Systém tělesné kultury začal být ovlivňován např. skautingem a woodcraftem. Nemalý vliv mělo i sdružení YMCA.

V organizaci YMCA se tělesná výchova příliš neuchytila. Skupiny, ve kterých byl předcvičující a kde se konala pořadová, průpravná či nejrůznější gymnastická cvičení, byly spíše výjimkou. V YMCA naprosto dominoval sport jakožto aktivita provozovaná podle určitých pravidel a zvyklostí, jejíž výsledky jsou navíc měřitelné nebo porovnatelné s jinými provozovateli téhož sportovního odvětví.

Největší přínos pro tělesnou výchovu a sport zaznamenala YMCA v Československu zejména ve 20. letech 20. století, když došlo k dokončení většiny jejích budov a dalšího potřebného zázemí. Naopak v Polsku k tomuto budování došlo

spíše ve 30. letech 20. století. YMCA však byla velice činná v oblasti tělesné výchovy a sportu již před samotnou výstavbou, když se snažila se svými sporty prorazit, jak jen to bylo možné. Teprve po dokončení vlastního zázemí se ale mohla začít věnovat této části svého programu naplno.

Příspěvek sdružení YMCA k rozvoji tělesné výchovy a sportu zde pak spočíval především v rozšíření několika do té doby zde neznámých sportovních her, se kterými její tehdejší sportovní funkcionáři seznamovali místní obyvatelstvo. Kromě toho začali také prosazovat novinky v oblasti techniky a metodiky sportovního tréninku, poznatky z biomedicíny a didaktiky. Rovněž nelze opomenout výstavbu kvalitních sportovišť, která byla většinou sdružena v jednotlivých komplexech – v budovách organizace YMCA, které pak nabízely velice široké možnosti pro pěstování tělesné výchovy a sportu, a to někdy i takové, že jim jen stěží mohl nějaký místní klub v tomto ohledu konkurovat.

Značný příspěvek k tehdejšímu rozvoji středoevropské tělesné výchovy a sportu přinášel především mezinárodní charakter této organizace a v ní probíhající mezinárodní styky. YMCA totiž vysílala za velmi výhodných finančních podmínek své pracovníky, funkcionáře a členy na různé sportovní kurzy a školení do zahraničí. Ti pak po návratu využívali svých cenných zkušeností a často i do té doby zcela neznámých poznatků z oblasti metodiky a tréninku. Kromě toho YMCA zajistila v Československu a Polsku mnoho přednášek a sportovních prezentací zahraničních odborníků a závodníků, kteří tak rovněž přispěli k modernizaci tělesné výchovy a sportu v těchto zemích.

V řadě sportovních odvětví si zde její kluby v této době udržely zcela mimořádné postavení a pronikly i mezi československou a polskou špičku. Tento fakt se týká především basketbalu, nicméně je nutno uznat, že YMCA v této době disponovala rovněž dobrými volejbalisty a těžkými atlety.

Rovněž nesporné jsou její zásluhy při rozvoji táborové činnosti, která sice do tělesné výchovy a sportu zasahuje spíše okrajově, ale nelze opomenout, že letní či zimní tábory jsou místem, kde tělesná výchova a sport byly a jsou na denním programu. Až do skončení první světové války však byly letní tábory

v Československu a Polsku spíše sezonní záležitostí, přičemž se na začátku sezony téměř vše znovu budovalo a zařizovalo. Sdružení YMCA ale v těchto dvou zemích začalo na svých pozemcích budovat táborové chatky a další zázemí, čímž zde velice přispělo k založení tradice „trvalých" letních táborů. Tábory organizace YMCA pak v obou zemích např. přispěly k rozšíření nových sportovních her.

Z předběžného průzkumu činnosti a přínosu organizace YMCA československé a polské tělesné výchově a sportu bylo zřejmé, že se v těchto zemích střední Evropy vyvíjela YMCA obdobným způsobem. Tento fakt také nejvíce ovlivnil výběr zemí, o kterých tato dizertační práce pojednává. Dalším důvodem byl fakt, že spolu obě tato národní sdružení spolupracovala.

Dizertační práce se primárně zabývá tělovýchovnou a sportovní činností organizace YMCA v meziválečném Československu a Polsku. Důvodem je, že YMCA dosáhla největšího „boomu" právě v této době. V průběhu druhé světové války zde byla totiž její činnost násilně přerušena. Po skončení války došlo sice k obnovení organizace YMCA, ale další přerušení činnosti následovalo velice záhy, a to kvůli komunistickému režimu, kterému se organizace podporovaná ze Spojených států amerických rozhodně nelíbila. Činnost organizace YMCA tak byla znemožněna prakticky až do 90. let. Sdružení YMCA se pak již nikdy nepodařilo na své tradice zcela navázat.

Kromě meziválečného období je tedy v práci nastíněn také prvopočátek a šíření tohoto mezinárodního sdružení, včetně příchodu do středoevropského regionu. Dizertační práce obsahuje rovněž detailnější popisy počátků jeho působení, včetně prvních exhibičních zápasů a následně i dlouhodobějších soutěží a dalších činností. Do práce byl taktéž zařazen vývoj YMCA od vypuknutí druhé světové války do současnosti, a to především z toho důvodu, aby bylo zřejmé, že právě meziválečný vývoj organizace YMCA jak v Československu, tak i v Polsku, byl tou nejvýznamnější etapou tohoto mezinárodního sdružení ve „vítězných zemích" střední Evropy.

2 Metodologie

2.1 Cíl a předmět práce

Cílem práce je komplexně zpracovat historii tělesné výchovy a sportu v organizaci YMCA v meziválečném Československu a porovnat ji s vývojem tělesné výchovy a sportu v polské[1] YMCA. Dizertační práce se nezabývá ostatními částmi programu této organizace. Stranou tedy zůstala její vzdělávací a duchovní činnost.

YMCA se v Československu a Polsku vyvíjela od počátku 20. let 20. století obdobným způsobem, i když podle trochu jiné časové osy. Jako jeden z prvních objektů komparace se v práci vyskytuje počátek její činnosti v obou zemích, a to včetně způsobu příchodu sdružení YMCA do Československa a Polska.

Dalšími objekty srovnání jsou osamostatnění se od původního amerického sdružení a budovatelská činnost obou národních organizací, během které byla v meziválečném období postavena jak v Československu, tak i v Polsku celá řada sportovišť a unikátních budov.

Práce dále zmiňuje počet místních sdružení v obou zemích, nastiňuje jejich materiální zázemí, porovnává oblíbené sporty, a to včetně sportovních úspěchů, kterých jednotlivá místní sdružení dosáhla, a sportů, ve kterých byla dlouhodoběji úspěšná.

Nebyla opomenuta ani historie letních a zimních táborů československé a polské YMCA, neboť je zde zachycen např. jejich počet či vybavení.

[1] Oficiální název této organizace v Polsku byl „Polska YMCA, Związek Młodzieży Chrześcijańskiej" (Polská YMCA, Svaz křesťanské mládeže). YMCA zde tedy oficiálně přijala přívlastek „Polska", který je rovněž zobrazen v jejím znaku. Práce však mluví o tomto národním sdružení jako o organizaci YMCA v Polsku, a tudíž nepoužívá počeštěný název „Polská YMCA".

Je však vždy třeba brát v úvahu, že meziválečné Československo (140 446 km^2) bylo v tomto období více jak dvakrát menší než Polsko (389 720 km^2). Tomu také odpovídal počet obyvatel. V roce 1921 žilo v Československu 13,4 milionu lidí. V Polsku to bylo téměř 27,2 milionu. Porovnáváme-li tedy například počty místních sdružení, sportovišť či jednotlivých táborů, a to v rámci obou republik, měli bychom vždy tato fakta vzít v potaz.

Plnění hlavního cíle dizertační práce bylo rozděleno do několika dílčích úkolů, které na sebe systematicky navazují v závislosti na čase.

1. Provést krátký exkurz k roku 1844, kdy byla YMCA v Londýně Georgem Williamsem založena.
2. Zachytit způsob, jakým se sdružení YMCA začalo z Londýna šířit do světa, jeho počáteční činnost ve Spojených státech amerických, odkud se následně po první světové válce rozšířilo do „vítězných států" střední Evropy.
3. Nastínit počáteční kroky organizace YMCA v meziválečném Československu a Polsku, a to až po její odpoutání se od tamních armád.
4. Zpracovat a porovnat historii tělesné výchovy a sportu v jednotlivých československých a polských místních sdruženích v meziválečném období.
5. Zanalyzovat táborovou činnost československé a polské YMCA.
6. Zmapovat vývoj organizace YMCA v obou zkoumaných zemích od počátku druhé světové války do současnosti.

Východiskem dizertační práce je nastínění vzniku sdružení YMCA. Touto problematikou se zabývá úvodní část práce, která rovněž zachycuje život v Anglii v první polovině 19. století, jako místa, kde v době vzniku organizace YMCA doznívala průmyslová revoluce. Úvodní část práce také popisuje první kroky, které tato organizace vykonala, a počátek jejího šíření z Velké Británie do ostatních zemí světa.

Následující kapitola je zaměřena na počátky organizace YMCA ve Spojených státech amerických, modifikaci původního programu celého sdružení, která byla

spojena s velkým rozvojem tělesné výchovy a sportu. Je zde rovněž nastíněno šíření organizace YMCA s již lehce pozměněným programem ze Spojených států amerických do Jižní Ameriky, Asie a některých evropských zemí.

Poté se dizertační práce zabývá americkou YMCA a její činností v Evropě v období první světové války, kdy se s ní setkali vojáci z dalších zemí světa. Mezi nimi nechyběli ani českoslovenští legionáři či polští vojáci, se kterými po skončení první světové války odešli příslušníci americké YMCA zpět domů, do nově vznikajícího Československa a obnovujícího se Polska.

Čtvrtá část dizertační práce pojednává o vlivu Spojených států amerických v poválečné střední Evropě a činnosti americké YMCA v Československu a Polsku na počátku 20. let 20. století. Dále se zabývá osamostatněním a vznikem československé a polské YMCA a jejich prací pro armádu.

V další kapitole jsou nastíněny počátky stavebního programu jednotlivých československých a polských místních sdružení. Kromě výstavby budov se v ní hovoří také např. o výstavbě prvních sportovišť, kterými byla pro toto sdružení trochu netypická dětská hřiště.

Poté popisuje dizertační práce počátky tělovýchovné a sportovní činnosti samostatné československé a polské YMCA v meziválečném období. Je zde nastíněn „celostátní" tělovýchovný a sportovní program obou sdružení a jejich počáteční spolupráce se zahraničními odborníky.

Těžiště práce se nachází v její sedmé a osmé části. Ty se zabývají tělesnou výchovou a sportem ve čtyřech záměrně vybraných československých a polských sdruženích.[2] Popisují výstavbu jednotlivých budov, jejich vybavení, budování sportovišť potřebných pro členstvo, postupné rozšiřování tělovýchovného a sportovního programu, první exhibiční zápasy, pozdější sportovní úspěchy či postupné omezování a ukončení jejich činnosti v počátcích druhé světové války. Tato část je doplněna charakteristikami vybraných měst, ve kterých YMCA působila – poloha, průmysl, počet obyvatel či popř. národnostní složení.

[2]Způsob výběru jednotlivých měst je popsán v části Metody práce.

Na uvedené těžiště navazuje komparace jednotlivých místních sdružení v obou zemích spojená s komparací československé a polské YMCA.

Následující kapitola pojednává o táborové činnosti organizace YMCA v Československu a Polsku. Kvůli uvedení do problematiky a snaze o stručné popsání událostí, které vedly k tomu, že dnes není táborová činnost organizace YMCA ve středoevropských zemích tolik rozšířená, je v této části opět lehce překročen rámec meziválečného období. Překročen je jak směrem k vůbec prvnímu letnímu táboru organizace YMCA, tak směrem k současnosti – k situaci, která nastala po svobodném obnovení československé a polské YMCA v 90. letech.

V závěrečné části jsou stručně zachyceny události, které se odehrály v československé a polské YMCA od počátku druhé světové války do současnosti. Je zde nastíněna krátká etapa obnovených sdružení ve 40. letech, jejich následné zrušení, pokus o obnovení československé YMCA v období Pražského jara, obnovení činnosti v 90. letech a situace dnes.

Z věcného hlediska se předmět práce zabývá především tělovýchovnou a sportovní činností organizace YMCA.

Z hlediska časového je předmět práce zaměřen na období od konce první do začátku druhé světové války. Určité pasáže však tento rámec překračují a zabývají se historií organizace YMCA od jejího vzniku v roce 1844 do konce první světové války a od počátku druhé světové války do současnosti.

Z územního hlediska se předmět práce zabývá především Československem a Polskem. I tento rámec byl v několika kapitolách překročen, a to především z toho důvodu, aby bylo jasné, že YMCA se snažila svůj program šířit nejen do Evropy, ale také např. do Severní a Jižní Ameriky či Asie.

2.2 Metody práce

Metodologický přístup k dizertační práci byl založen především na analýze dokumentů v archivních fondech, tištěných pramenech vydávaných organizací YMCA, dobovém tisku a literatuře. Základem pro řešení bylo získání co nejrozsáhlejšího souboru relevantních historických reálií, informací a faktů.

Užité metody práce byly samozřejmě hodně závislé na získaných materiálech, jejichž kvalita, množství a věcnost ovlivnily jejich výběr. Celá dizertační práce byla zpracována několika historickými metodami.

Jedna ze základních metod zde užitých je metoda komparativní. Pomocí této klasické metody historického výzkumu je zde porovnán způsob, jakým YMCA do nově vzniklého Československa a obnoveného Polska přišla, její první kroky zde, budovatelská činnost v obou zemích, její rozšíření v rámci obou republik či oblíbené sporty a úspěchy těch, kteří je pěstovali. Rovněž je zde porovnána např. volejbalová a basketbalová výkonnost nejlepších místních sdružení v obou zemích.

V rámci komparace nebyly opomenuty ani letní tábory obou národních sdružení. Je zde částečně porovnán jejich počet, vybavení a doba, kdy byly budovány.

Bohužel se z dochovaných materiálů nepodařilo zjistit přesné informace o velikosti československé a polské členské sportovní základny sdružení YMCA, a tudíž mohlo jen ve velice omezené míře dojít ke komparaci tohoto kritéria. Je tak zde porovnána především celková členská základna sledovaných místních sdružení.

Komparativní metoda byla rovněž aplikována ve vztahu k časové ose. Vývoj organizace YMCA v Československu a Polsku probíhal většinou obdobným způsobem, i když časově nepatrně odlišně. Například k vybudování většiny nezbytného zázemí jednotlivých místních sdružení došlo v Československu a Polsku ve zcela jinou dobu. Bylo tak nutno konfrontovat, co se na určitých místech odehrálo dříve s tím, co se odehrálo později. V některých kritériích se naopak obě národní sdružení shodovala.

Druhá velice významná metoda, která byla v práci užita, je metoda sondy. Vzhledem k velikosti a počtu jednotlivých místních sdružení by detailní popsání všech zahrnovalo obrovské množství údajů. Z tohoto důvodu byla vybrána pouze čtyři reprezentativní sdružení z československé i polské YMCA.

Hlavní otázkou zde bylo vybrání správného reprezentativního vzorku. Téměř veškerá budovatelská činnost sdružení YMCA se v Československu odehrála v první polovině meziválečného období. Kvůli financování byla také výstavba jednotlivých místních sdružení rozdělena na tzv. tři etapy.

Během první etapy měla YMCA v Československu v plánu vybudovat či odkoupit po jedné reprezentativní budově v Čechách (Praha), na Moravě (Olomouc) a na Slovensku (Bratislava). Druhá stavební etapa se týkala menších československých měst (Banská Bystrica, Hradec Králové, Kladno, Liberec, Lučenec a Znojmo). Třetí a poslední etapa byla zaměřena čistě na Prahu, kam také směřovaly největší investice. V Československu však vznikla taktéž sdružení, která určitým způsobem stála mimo tento budovatelský program,[3] a peníze na výstavbu byly sháněny např. z darů či členských příspěvků. Stavění a financování budov a jejich zařízení lze tedy v Československu rozdělit do čtyř skupin. Z každé z nich tedy muselo být vybráno jedno reprezentativní sdružení tak, aby ve vybraném vzorku byla zastoupena každá skupina. Z Československa byla zvolena za zástupce organizace YMCA místní sdružení v Praze, Bratislavě, Banské Bystrici a Českých Budějovicích.[4]

Větším problémem však bylo vybrat reprezentativní polská sdružení. Polská YMCA ve stavbě budov za československou dosti zaostávala. Absence sportovního zázemí vedla zřejmě k tomu, že se tělovýchovný a sportovní program většiny polských sdružení pravděpodobně odehrával z naprosté většiny pouze mezi členstvem. To, že většina polských sdružení s ostatními týmy nesoutěžila, vedlo také k tomu, že jejich činnost nebyla pro tisk dosti zajímavá, a tudíž se o ní nezachovaly téměř žádné zprávy.

Z polské YMCA tudíž byla zvolena čtyři sdružení, která se stala jejími centry v meziválečném období, vybudovala vlastní budovy a zanechala o sobě rozsáhlejší zprávy. Tato sdružení se nacházela v Krakově, Varšavě, Lodži a Gdyni. Zde je tedy nutno přiznat, že bohužel nebylo z čeho vybírat.

Dizertační práce tedy popisuje vývoj tělesné výchovy a sportu ve čtyřech československých a čtyřech polských místních sdruženích v meziválečném období.

[3]Českobudějovická YMCA např. odkoupila od armády zde provozovaný vojenský domov, a to ještě před počátkem realizace zmíněných tří etap výstavby.

[4]Orientace směrem ke slovenským místním sdružením byla v této dizertační práci zvolena záměrně, aby se její velká část nepřekrývala s monografií Tlustý, T., & Štumbauer J. (2013). *Tělesná výchova a sport v organizacím YMCA a YWCA v meziválečném Československu.* České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích., která se věnuje především jednotlivým druhům sportů pěstovaným organizací YMCA v českých zemích v meziválečném období.

Kromě toho je zde zachycen příchod organizace YMCA do těchto států, nastínění politické situace a popis událostí v daných místech, kde tato místní sdružení vznikla. Vše bylo samozřejmě zmapováno v závislosti na čase. K tomuto úkolu musela být navíc vzata v úvahu skutečnost, že sledované události probíhaly současně v několika časových rovinách. Bylo tedy třeba popisovat události, které proběhly na mnoha místech v téže době.

K tomu bylo využito synchronního přístupu k historickému vývoji. V tomto případě bylo ovšem vhodné kombinovat synchronní přístup s přístupem diachronním, pomocí kterého byl popsán vývoj událostí, které se odehrály na jednom místě v závislosti na čase. Každá větší syntéza dějin většího celku by zřejmě měla být založena na kombinaci obou těchto přístupů.

Způsob, jakým byly historické skutečnosti sledovány a zachycovány, se v zásadě shoduje s progresivní metodou, neboť události byly popisovány tak, jak po sobě následovaly, a to od doby starší k době novější.

Společně s těmito metodami byla užita také metoda teoretické analýzy, ovšem ta je v práci použita pouze okrajově. Vyskytuje se například v popisu obecného pohledu na tělesnou výchovu a sport v československé a polské YMCA.

2.3 Rozbor pramenů a literatury

Vzhledem k převážně analytickému charakteru práce bylo třeba věnovat velkou pozornost zpracování archivních fondů, regionálních periodik, tištěných pramenů a literatury. Velkým problémem, který se při tvorbě této práce vyskytl, ale který byl u dokumentů předpokládán, byla značná nerovnoměrnost a nevyváženost výskytu jednotlivých tematických okruhů v archivních fondech, periodikách, pramenech, literatuře a na internetu, a to jak z hlediska časového, tak věcného.

Organizace YMCA byla založena v polovině 19. století. Její program byl od roku vzniku do současnosti značně změněn. Původní čistě náboženský rámec byl rozšířen o složku vzdělávací a tělovýchovnou. Z tohoto důvodu se tedy většina informací o ní týká jiného tematického okruhu, který není předmětem této studie.

2.3.1 Archivní fondy a sbírky

Dalo by se předpokládat, že v *Národním archivu*[5] v Praze lze získat poměrně velké množství materiálů k tomuto tématu, ale opak je pravdou. Fond YMCA *Národního archivu* v Praze obsahuje informace velmi různého charakteru, ale málo z nich se týká tělesné výchovy a sportu. Celý fond je sice řazen do věcných celků, ale orientace v nich je značně komplikovaná.

Velmi málo informací se navíc týká doby první republiky. Většina materiálů naopak pojednává o 50. letech, které však již nejsou předmětem této práce. Jedním z hlavních důvodů je fakt, že velká část materiálů z první republiky byla zničena gestapem. Z fondu YMCA tak lze získat pouze několik zpráv o činnosti organizace YMCA v určitých městech za daný rok, informace z letních táborů (ty byly zařazeny do samostatného celku), několik žádostí o udělení subvence na tělesnou výchovu a informace o vyslání pracovníků YMCA do zahraničních učilišť.

O letních táborech organizace YMCA zde lze najít poměrně mnoho informací, ale jak již bylo řečeno, naprostá většina z nich se týká až poválečné doby. Materiály z období druhé světové války pocházejí z velké části ze slovenské YMCA, která se také v této době osamostatnila.

Rozsáhlejší pramennou základnu tak přináší až období po skončení druhé světové války. Jsou zde uchovány informace z místních sdružení (hlášení o činnosti, korespondence s ústředím YMCA v Praze aj.) či dokumentace válečných škod (finanční rozpočty, přehledy majetku, korespondence místních sdružení s pražským ústředím, ve které je často zmiňována výše válečných škod, pomoc Mezinárodního výboru YMCA při likvidaci škod apod.). Fond rovněž obsahuje materiály z přelomu 40. a 50. let, které pojednávají o likvidaci organizace YMCA v Československu.

Kromě fondu YMCA jsou některé materiály týkající se organizace YMCA zařazeny v *Národním archivu* do fondu YWCA (Young Women′s Christian As-

[5]Národní archiv. Fond YMCA. Kartony 1-7.

sociation – Křesťanské sdružení mladých žen).[6] YWCA byla jakási dívčí odnož sdružení YMCA. Obě tyto organizace spolu totiž v meziválečném Československu spolupracovaly. Ve fondu YWCA lze ale bohužel najít informace týkající se především let 1946 – 1950.

Jsou zde uchovány informace o místních sdruženích v Brně a Hradci Králové z období od roku 1921 do roku 1946. Velká část materiálů se týká především dokumentace stavu majetku těchto sdružení, dále jsou zde informace o ukončení činnosti jednotlivých součástí těchto sdružení z přelomu 40. a 50. let (rozpuštění chlapeckých oddělení či tělovýchovných odborů) a dokumenty k definitivnímu ukončení činnosti organizace YMCA z roku 1951.

Kromě toho obsahuje zmíněný fond písemnosti z let 1951 – 1953, tedy z doby, kdy byla organizace YMCA v likvidaci. Jsou to převážně nejrůznější finanční uzávěrky či dokumenty zajišťující např. předávání práv na vydávání periodika *Křesťanská revue*.[7] Toto periodikum, které pravidelně každý měsíc a později každé dva měsíce vycházelo, však již podle názvu není zaměřeno na tělesnou výchovu a sport.

Zásadnější materiály z fondu YWCA, jichž bylo při tvorbě této práce užito, obsahovaly především informace popisující činnost organizace YMCA v době Protektorátu. Kromě nich byly využity i zde uložené almanachy z letních táborů pořádaných sdružením YMCA.

Vzhledem k tomu, že ústředí YMCA v Československu a následně i České republice sídlilo a sídlí v Praze, bylo nanejvýš jasné, že nějaké informace se musejí nacházet v *Archivu hlavního města Prahy* ve spolkovém katastru. Zde jsou skutečně uloženy materiály týkající se československé YMCA,[8] které obsahují sice ne velké, ale zase ne zcela zanedbatelné množství informací důležitých pro zpracování celé této problematiky. Kromě stanov sdružení jsou zde uchovány materiály zachycující počátky organizace YMCA v Československu, zprávy z prvních schůzí

[6] Tamtéž, Kartony 16-18.

[7] Křesťanská revue, roč. I. (1927) – XX. (1953).

[8] Archiv hlavního města Prahy. Národní výbor hl. m. Prahy. Odbor vnitřních věcí. Spolkový katastr, Karton 68, Signatura II/511, Československá YMCA.

výkonného výboru, informace o uskutečněných sjezdech československé YMCA, zprávy o postavení pražské budovy či v ní konaných přednáškách, poslání organizace YMCA, listiny týkající se jejího zrušení na počátku 40. let a jejího následného obnovení v roce 1945, dokumenty o uvalení státní zprávy na organizaci YMCA a o jejím následném opětovném zrušení.

Materiály uchované v *Archivu hlavního města Prahy* se tedy netýkají přímo tělesné výchovy a sportu v pražské YMCA, ale spíše poskytují náhled na toto místní sdružení jako celek a popisují jeho vývoj od jeho vzniku na počátku 20. let do jeho zrušení na počátku 50. let.

Po vytěžení těchto informací vyžadovala zpracovávaná problematika zaměřit se na další dostupný archiv v České republice, kterým je *Archiv YMCA v České republice*.[9]

Archiv YMCA v České republice, umístěný v jejím ústředí v Praze, představuje velmi široký a různorodý soubor písemností a fotografií. V tomto ne zcela profesionálně vedeném archivu je shromážděno velké množství ročenek, zpráv nebo almanachů z letních táborů YMCA. Nezanedbatelná je též korespondence mezi jednotlivými členy této organizace a státními orgány. Orientace v tomto archivu je však poměrně komplikovaná. Archiv není příliš systematicky utříděn. Přesto z něj bylo čerpáno velké množství důležitých informací.

Archivy YMCA existují i v dalších místních sdruženích v České republice a na Slovensku. V ústředí YMCA však bylo zjištěno, že tyto archivy nejsou nikterak rozsáhlé a že i pracovníci slovenské YMCA využívají k zjišťování informací o svých sdruženích informace dostupné především v Praze.

Z *Archivu YMCA Bratislava*[10] tak bylo v této práci využito jen skutečně velice zanedbatelné procento informací. Ty se týkají především počátků bratislavského sdružení v první polovině 20. let.

Pro zpracování historie místního sdružení YMCA v Českých Budějovicích měla poměrně značný význam část fondu Policejního ředitelství v Českých Budě-

[9] Archiv YMCA v České republice.
[10] Archiv YMCA Bratislava.

jovicích, uloženého ve *Státním oblastním archivu v Třeboni*.[11] V něm jsou uloženy písemnosti všech úředně povolených spolků v Českých Budějovicích a přilehlých obcí. Jedná se o materiály převážně evidenční a sdělovací povahy. Fond obsahuje zejména po roce 1918 pečlivě vedené informace o vzniku jednotlivých korporací, o změnách jejich stanov, dále v některých případech jména zakládajících činovníků, údaje o místě a datu konání ustavující schůze a eventuálně i listiny o úředním zániku spolku.

Nejpodrobnější informace zde uložené jsou ale z druhé poloviny 30. let, kdy došlo ke změně metodiky sledování činností spolků. Z tohoto období jsou většinou k dispozici materiály týkající se složení funkcionářského aktivu jednot a klubů a informace o konání valných hromad. Materiály tohoto typu o českobudějovické YMCA lze najít v kartonu číslo 804.

Další z archivů, který při zpracování této problematiky nemohl být opomenut, byl *Vojenský historický archiv*. Vzhledem k tomu, že YMCA přišla do Československa spolu s vracejícími se legionáři a zásluhu na jejím příchodu sem měl i tehdejší prezident T. G. Masaryk, lze najít některé informace týkající se příchodu organizace YMCA do Československa, jí spravovaných vojenských domovů, činnosti v armádě a počátků práce mezi civilním obyvatelstvem ve fondech Ministerstvo národní obrany – presidium[12] a Vojenská kancelář presidenta republiky.[13]

Z důvodu, že se zpracovávaná problematika týká rovněž polských sdružení, bylo třeba navštívit archivy také v Polsku. Došlo tudíž k čerpání pramenů z krakovských archivů, kde místní sdružení YMCA vzniklo poměrně brzy a kde rovněž postavilo svou první reprezentativní budovu v Polsku.

Archiwum Narodowe w Krakowie obsahuje archivní fond Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska Y.M.C.A., Ognisko Krakowskie 1925 – 1938. Celý tento

[11] Státní oblastní archiv Třeboň. Policejní ředitelství Č. Budějovice, Karton 804, č. rejstříku 410.

[12] Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Kartony 28 a 264.

Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1930, Kartony 451, 569 a 651.

[13] Vojenský historický archiv, Fond Vojenská kancelář presidenta republiky, Kartony 19-21, 47 a 50.

archiv je rozdělen mezi dvě budovy („Brama I" a „Brama II").[14] Souhrnné informace o obsahu archivu však nejsou dostupné na internetu a je tudíž nutné vyhledávat přímo v lokálním vytištěném katalogu. Tyto dvě budovy však nejsou vzájemně propojené a každá z budov vlastní pouze svůj katalog se soupisem fondů.

„Brama I" neobsahuje přílišné množství informací a je v ní uložen prakticky pouze jeden tištěný pramen *Polska Instytucja Narodowo-Społeczna we własnym domu (Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej w Krakowie)*.[15] Tento pramen obsahuje všeobecné informace o činnosti tohoto místního sdružení do roku 1927. Málo z nich se však týká tělesné výchovy a sportu. Je zde však několik zajímavých fotografií ze sportovního prostředí a popsaná historie vzniku krakovské budovy.

Mnohem zajímavější jsou informace obsažené v druhé budově tohoto archivu. Zde již lze bádat v celé složce materiálů. Dokumenty zde uchované popisují počáteční činnost, schůze a poslání organizace YMCA v Polsku a Krakově, a to včetně jejích klubů (například Fotoklubu). Bohužel ani zde se téměř nevyskytují zmínky o tělesné výchově a sportu.

Největším zdrojem informací se tak zde stal tištěný pramen *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937)*.[16] Jedná se o rozsáhlejší podrobnější zprávu o činnosti krakovského sdružení v letech 1936 a 1937. Jsou zde však zaznamenány také informace, které překračují rámec tohoto období. Týkají se například stavby budovy krakovského sdružení. Tato publikace zachycuje činnost nejrůznějších klubů, kroužků či skupin utvořených v krakovské YMCA, a to včetně těch, které se věnovaly tělesné výchově a sportu. Text doplňuje řada fotografií.

[14] Archiwum Narodowe w Krakowie, Fond Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska Y.M.C.A., Ognisko Krakowskie 1925 – 1938, Sign. STGRK 228.

[15] *Polska Instytucja Narodowo-Społeczna we własnym domu (Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej w Krakowie)*. (1927). Krakov: W. L. Anczyc i Spółki.

[16] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937)*. (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA.

Další z krakovských archivů, který při zpracování této dizertační práce nemohl být opomenut, je *Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA*.[17] Dalo by se předpokládat, že zde bude uložené velké množství materiálů. Ty zde také původně uložené byly, neboť toto místní sdružení věnovalo určitý finanční obnos jednomu ze svých členů, který všechny dokumenty, které se v budově nacházely a které pamětníci tomuto sdružení věnovali, sesbíral, setřídil a uložil. Bohužel pak ale došlo kvůli úspoře místa k jejich spálení jedním z tamních pracovníků.

Přesto se však stal tento archiv významným zdrojem informací a fotografií, neboť se v něm stále nachází několik tištěných pramenů, které byly ve sledovaném období vydány. Většinou se však jedná o fotokopie.

Poměrně velký význam pro tuto dizertační práci měl zde uchovaný pramen *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1935 – 31. III. 1936)*.[18] V něm jsou opět zachyceny nejdůležitější informace o dění v krakovském sdružení v letech 1935 – 1936. Tělesná výchova a sport jsou v této publikaci přehledně rozděleny na činnost po jednotlivých sekcích (plavecká, sportovních her, kajakářská, střelecko-lukostřelecká, lyžařská atd.). Zároveň jsou zde nastíněny jejich nejvýznamnější, v těchto letech uskutečněné akce. Opět zde není opomenuta ani táborová činnost tohoto sdružení.

V archivu krakovského sdružení je dále uložena zajímavá tištěná brožurka *Polska YMCA w czasie wojny i okupacji*.[19] Ta stručně, ale přehledně zachycuje činnost polské YMCA během druhé světové války a zmiňuje se i o osudu jednotlivých budov v jejím počátku.

Kromě toho byly v této dizertační práci použity materiály ze dvou osobních archivů, které vlastní členové předválečné a poválečné polské YMCA. Prvním je *Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho*,[20] který bohužel již dříve velikou část svého archivu věnoval místnímu sdružení v Krakově, které pak tyto materiály

[17] Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

[18] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1935 – 31. III. 1936)*. (1936). Krakov: Polska YMCA

[19] *Polska YMCA w czasie wojny i okupacji*. (1947). Varšava: Wydawnictwo biura głównego Polskiej YMCA.

[20] Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho.

spálilo. Přesto on sám, jako pamětník, sepsal řadu informací o krakovské YMCA v meziválečném období a stále vlastní spoustu fotografií z letních táborů z této doby. Zanedbatelné nejsou ani jeho diplomy, pohlednice, legitimace, členské knihy a tištěné prameny vydané organizací YMCA v Polsku.

Z nich stojí zato jmenovat brožurku *Jak pracuje Polska YMCA*,[21] která obsahuje informace z varšavského, krakovského, poznaňského, lodžského a gdyňského sdružení. O každém z nich jsou zde napsány nejdůležitější informace, mezi kterými si své místo našly také tělesná výchova, sport a letní tábory. Vše je doplněno řadou fotografií.

Druhým významným pramenem, který pan Czarniecki vlastní, je publikace *Polska YMCA 1923 – 8. XII – 1938.*[22] Ta zachycuje dění v tomto časovém úseku, a to především ve varšavském sdružení. Nemalá část je věnována tělesné výchově a sportu. Kromě toho je zde opět popsána historie vzniku polské YMCA, měnící se stav členstva a situace v letních táborech. Vše je doplněno řadou fotografií.

Další opravdu zajímavou publikací, kterou lze ke zpracovávanému tématu v tomto archivu nalézt, je kniha V. Zawiszy – *Y.M.C.A. jako ruch wszechśeiatowy i Polska Y.M.C.A.*[23] Ta zachycuje historii této organizace od jejích počátků v Anglii, přes rozvoj samostatných evropských organizací, nastiňuje situaci organizace YMCA na konci 20. let na několika kontinentech a následně se zabývá historií polské YMCA, která je zde zachycena rok po roce až do konce 20. let.

Další z osobních archivů, ze kterých byly užívány informace při tvorbě této dizertační práce, je *Osobní archiv Zbyszka Lecha.*[24] Ten však není zdaleka tak rozsáhlý jako předešlý zmiňovaný. Obsahuje několik zajímavých fotografií, dobovou korespondenci či sepsané vlastníkovy vzpomínky na letní tábory sdružení YMCA po druhé světové válce. Z nich je zde rovněž uloženo několik diplomů.

[21] *Jak pracuje Polska YMCA*. (1937). Varšava: Wydawnictwo Biura Głównego Polskiej YMCA.

[22] *Polska YMCA Polska YMCA 1923 – 8. XII – 1938.* (1939). Varšava: Wydawnictwo Biura Głównego Polskiej YMCA.

[23] Zawisza, V. (1930). *Y.M.C.A. jako ruch wszechśeiatowy i Polska Y.M.C.A.*. Varšava.

[24] Osobní archiv Zbyska Lecha.

Poslední z archivů, ze kterých byly čerpány informace pro tuto dizertační práci, je *Kautz Family YMCA Archives*,[25] který sídlí v americké Minnesotě. Tento archiv má velké množství fotografií a materiálů, které jsou pro potřeby vyhledávání a řešení autorských práv umístěné na webových stránkách. Po domluvě s jeho představiteli však bylo povoleno užít část jeho dokumentů při tvorbě této dizertační práce.

2.3.2 Periodika

Vzhledem k tomu, že archivní fondy zdaleka neobsahovaly takové množství materiálů, které by bylo pro tvorbu této práce dostatečné, bylo třeba obrátit pozornost na nejrůznější periodika vydávaná nejen ve sledovaném období, ale i v současnosti. Ta se nacházejí po nejrůznějších knihovnách, a to nejen v České republice, na Slovensku či v Polsku, ale vzhledem k mezinárodnímu charakteru této organizace také v mnoha dalších zemích světa. Z hlediska rozsahu tak byla právě periodika největším zdrojem informací pro tuto práci.

Každoroční přehled nejdůležitějších informací z československého sportovního prostředí v meziválečném období lze vyčíst z *Almanachu sportu a tělesné výchovy.*[26] Ten vycházel do roku 1930 vždy jako Almanach sportu na příslušný rok. Tento almanach byl redigován známým tělovýchovným odborníkem J. Plichtou a přispívali do něj nejrůznější autoři. Jednotlivá sportovní odvětví jsou v něm vždy přehledně oddělena.

Několik let vycházela v meziválečném období ročenka *Nová tělesná výchova.*[27] V ní lze nalézt mj. informace o tělovýchovných kolejích YMCA v USA (United States of America – Spojené státy americké) nebo výsledky a průběhy zápasů odehraných vždy v určitém roce. Toto periodikum obsahovalo značné množství fotografií.

Nezanedbatelným zdrojem informací byly týdeníky *Sport*,[28] které vycházely pravidelně již od roku 1921 (V letech 1921 – 1922 vycházely jako *Moravský sport.*).

[25] Kautz Family YMCA Archives.
[26] Almanach sportu a tělesné výchovy, roč. 1923 – 1932.
[27] Nová tělesná výchova, roč. I. (1927/1928) – XII. (1939).
[28] Sport, roč. I. (1921) – IX. (1929).

Vydávání tohoto týdeníku bylo ukončené v roce 1929. V jeho mnoha číslech lze najít velké množství informací o sportovních akcích, výsledky jednotlivých zápasů, turnajové tabulky a pasáže popisující historii vybraných sportovních klubů. Vše je doplněno řadou fotografií.

Rovněž týdeníky *STAR*[29] obsahují poměrně velké množství záznamů z utkání a zpráv z mistrovství, soutěží i jednotlivých významnějších zápasů. V tomto týdeníku vycházely i články o historii jednotlivých sportů a jejich počátcích u nás. Navíc z nich byla vytěžena i celá řada fotografií.

Pro zpracování historie tělesné výchovy a sportu v českobudějovickém sdružení YMCA měly z regionálních periodik veliký význam především původně mladočeské, později nezávislé *Jihočeské listy.*[30] Toto periodikum věnovalo poměrně značnou pozornost sportu, i když z tělocvičných organizací bylo zaměřeno především na Sokol. Lze v něm však také najít řadu informací o SO (Sportovní odbor) YMCA.

Druhým periodikem, které mělo značný význam pro sepsání tělovýchovné a sportovní historie českobudějovické YMCA, byl *Jihočeský sportovní týdeník*,[31] který vycházel od roku 1922 jako oficiální týdeník Jihočeské župy footballové a byl pochopitelně zaměřen hlavně na fotbal. Postupně ale začal přinášet zprávy i o „amerických hrách", atletice, boxu, ale i bruslení, ledním hokeji, házené, lyžování, cyklistice, turistice a vodních sportech.

Z periodik, které zde vydávala organizace YMCA, je třeba zmínit *Měsíční zpravodaj sdružení YMCA v Č. Budějovicích.*[32] Tento měsíčník přinášel informace o dění v tomto místním sdružení, kde byl sport velice preferovanou částí programu. Texty jsou zde často doplněny fotografiemi.

Velký význam pro zjišťování faktů měl pro dizertační práci také *Táborový zpravodaj YMCA*,[33] což byl časopis vydávaný přímo organizací YMCA. Jak již název napovídá, informace v něm obsažené jsou vesměs z táborového prostředí.

[29]STAR, roč. 1926 – 1938.
[30]Jihočeské listy, roč. XXV. (1919) – XLIV. (1938).
[31]Jihočeský sportovní týdeník, roč. I. (1922/1923) – XV. (1936/1937).
[32]Měsíční zpravodaj sdružení YMCA v Č. Budějovicích, roč. I. (1923).
[33]Táborový zpravodaj YMCA, roč. I. (1924/1925) – V. (1929).

Toto periodikum obsahuje značné množství článků a fotografií ze života na letních táborech sdružení YMCA a sportovní činnosti zde. V jednotlivých číslech se nachází i řada návodů k tehdy populárnímu amatérskému zhotovování jednodušších sportovních pomůcek (např. luk, kanoe).

Poměrně značné množství informací lze najít v meziválečném měsíčníku, který vydávala YMCA Praha a který nese název *TEP pražské Ymky*.[34] Jak již název napovídá, zprávy v něm obsažené se týkají především pražského sdružení YMCA. Lze zde vyčíst informace týkající se budovy pražského ústředí, činnosti jednotlivých kroužků a letních táborů pořádaných organizací YMCA v meziválečném období. Texty jsou doplněny řadou obrázků a fotografií.

Kromě pražské YMCA vydávala svůj měsíčník také YMCA bratislavská. Ten nesl jméno *Ruch bratislavskej Ymky*[35] a lze v něm opět najít informace nejrůznějšího charakteru, tělovýchovné nevyjímaje.

Velice významným pramenem, ze kterého byly čerpány zprávy o historii organizace YMCA, je časopis *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu)*.[36] Ten obsahuje, kromě velkého množství fotografií, bohužel však většinou horší kvality, také informace o historii organizace YMCA v různých místech Československa, zprávy z letních táborů, zprávy o úkolech tělovýchovného odboru YMCA a zprávy o činnosti organizace YMCA z určitých let meziválečného období. Příspěvky zde uveřejňované taktéž často pojednávají o situaci organizace YMCA v mnoha dalších zemích světa. Mnoho článků je ale také věnováno dalším částem programu tohoto sdružení.

Další z užitých periodik je oproti dříve uvedeným novějšího data. Řadu zajímavých příspěvků týkajících se historie tělesné výchovy a sportu v organizaci YMCA lze nalézt v dnes vydávaném časopise české organizace YMCA nazvaném *Protein*.[37] Zde uveřejňované historizující články jsou nejvíce zaměřené na basket-

[34]TEP pražské Ymky, roč. I. (1928) – XI. (1938).
[35]Ruch bratislavskej Ymky, roč. I. (1934) – IV. (1937).
[36]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), roč. I. (1923) – V. (1927).
[37]Protein, roč. I. (2001) – XIII. (2013).

bal nebo letní tábory. Jsou zde i memoáry pamětníků. Texty jsou doplněny řadou fotografií a obrázků především z *Archivu YMCA v České republice*.

Dalším zdrojem informací byl odborný časopis *Historie – Otázky – Problémy*,[38] který vydává v současné době Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Časopis se primárně zaměřuje na historii českých zemí a střední Evropy, a to od raného středověku až po soudobé dějiny. Každé vydané číslo je určitým způsobem tematicky zaměřeno. Příkladem je zaměření na podobnost i rozdílnost středoevropských dějin (Jinakost našich společných dějin). Z tohoto čísla byly také během tvorby dizertační práce čerpány informace o situaci ve střední Evropě po skončení první světové války.

Jako další ze současných odborných periodik byl při tvorbě práce použit časopis vydávaný Fakultou humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze – *Lidé města*,[39] jehož hlavním zaměřením je antropologický výzkum městských společností. Časopis se na tuto problematiku nicméně striktně neomezuje. Byl tak zde například publikován článek, který pojednával o amerických vlivech v Československu a Polsku těsně po skončení první světové války.

Po vyčerpání informací z dostupných českých dobových i současných periodik bylo třeba obrátit pozornost směrem k časopisům polským. Zajímavým periodikem vycházejícím v meziválečném období byl *Ilustrowany Kuryer Codzienny*.[40] Tento deník zachycuje široký koloběh života především ve Varšavě. Přes jeho široké zaměření se však i v něm objevují informace o tamní tělesné výchově a sportu, které jsou doplněny fotografiemi.

Jako jeho součást vycházel jednou týdně *Kurier Sportowy*,[41] který se naopak zaměřil právě na dění ve varšavském sportu. Rovněž tento týdeník byl doplněn řadou fotografií. Jak v *Ilustrowanem Kurieru Codziennym*, tak i v *Kurieru Sportowym* se nejčastěji objevovali členové těžkoatletické sekce varšavské YMCA.

[38] Historie – Otázky – Problémy, roč. I. (2009) – V. (2013).
[39] Lidé města, I. (1998) – XV. (2013).
[40] Ilustrowany Kuryer Codzienny, roč. XII. (1921) – XXX. (1939).
[41] Kurier Sportowy (Dodatek IKC), I. (1924) – VIII. (1931).

Obdobný deník vycházel i v Lodži. *Kurjer Łódzki (dziennik polityczny, społeczny i literacki)*[42] však příliš informací ze světa sportu neobsahoval, což je rovněž patrné i z druhé části jeho názvu. Zato v jeho nedělním dodatku, který se nazýval *Łódź w Ilustracji*,[43] lze při pečlivém prohledávání nalézt i zajímavé fotografie ze sportovního života polské YMCA, týkají se především lodžského plavání a varšavské těžké atletiky. Tyto dva časopisy ale neměly pro zpracování této dizertační práce až tak velký význam.

Mnohem větší význam měl pro zpracovávání celé problematiky *Przegląd Sportowy*.[44] Toto periodikum, které od roku 1922 vycházelo jako týdeník a od roku 1930 dvakrát do týdne, již obsahuje celou řadu zpráv ze sportovního prostředí. Byly z něj však užity především výsledky jednotlivých utkání, neboť se v něm málokdy vyskytl souvislejší článek o sportech pěstovaných organizací YMCA. Text tohoto sportovního časopisu je doplněn spoustou fotografií.

Nejvíce informací ze sportovního dění ve sdružení YMCA však lze nalézt především v následujících dvou týdenících. Těmi jsou *Raz dwa trzy*[45] a *Stadjon*.[46] Oba tyto sportovní časopisy jsou si poměrně dost podobné a často obsahují i informace ze stejných závodů, zápasů či utkání. V obou se nezřídka objevují články o YMCA, jejích týmech a tělovýchovných zařízeních. Texty jsou opět doplněny fotografiemi.

Zprávy o YMCA se v mnohem menší míře vyskytují v periodiku *Turysta w Polsce*.[47] Jak již název časopisu napovídá, příspěvky zde uveřejňované se týkají především výletů, a to jak pěších, tak i lyžařských a pobytu v přírodě. Organizace YMCA tak je zde, i když ne příliš často, zachycena se svými letními a zimními tábory a lyžařskými výlety.

Krakovská YMCA vydávala v meziválečném období pravidelně zprávy o činnosti svého sdružení, které byly uveřejňované v měsíčníku *Wiadomosci ogniska*

[42]Kurjer Łódzki (dziennik polityczny, społeczny i literacki), roč. XXI. (1919) – XXXVIII. (1939).
[43]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), roč. I. (1924) – XV. (1939).
[44]Przegląd Sportowy, roč. I. (1921) – XIX. (1939).
[45]Raz dva trzy, roč. I. (1931) – VIII. (1938).
[46]Stadjon, roč. I. (1923) – X. (1932).
[47]Turysta w Polsce, roč. I. (1935) – III. (1937).

krakowskiego Polskiej YMCA.[48] Informace zde uveřejňované jsou nejrůznějšího charakteru, tzn. i tělovýchovného. Zprávy však nebyly nikterak rozsáhlé a v tomto případě postrádaly i fotografie.

Nástin historie místního sdružení v Gdyni, a to včetně jeho táborové, tělovýchovné a sportovní činnosti, byl uveřejněn v jednom čísle periodika *Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni)*.[49] Tento časopis se, jak je patrné z jeho názvu, týká především historického dění v Gdyni. Organizace YMCA tak zde rovněž nebyla opomenuta.

Mnohem menší význam měl pro tuto dizertační práci deník *Nowy Dziennik*,[50] který se zabývá širokým spektrem událostí nejen v Polsku, ale také ve světě. Stranou jeho zájmu nezůstala ani tělesná výchova a sport, i když tento typ článků je spíše okrajovým zájmem tohoto deníku.

Obdobně časté jsou i sportovní články v týdeníku *Nowości Ilustrowane*[51] či deníku *Polska Zachodnia*.[52] Rovněž z nich tedy bylo pro zpracování této dizertační práce vyčerpáno jen velice malé množství informací.

Velikým usnadněním při dohledávání jednotlivých chybějících čísel ve svázaných ročnících zmiňovaných polských periodik bylo, že opravdu značná část z nich je digitalizovaná a volně přístupná na internetu. Problémem však je, že zde skenované fotografie většinou nedosahují vysokých kvalit, nicméně text lze bez nejmenších problémů přečíst.

2.3.3 Tištěné prameny

Kromě již zmíněných zdrojů, ze kterých byla získána většina potřebných informací pro tuto práci, byly prostudovány zdroje další, vydávané převážně organizací YMCA v meziválečném Československu a Polsku. Jedná se především o nejrůznější almanachy z letních táborů YMCA, které obsahují řadu zpráv doplněných fotografiemi ze sportovní činnosti v letním období. Ty vydávala jak českosloven-

[48] Wiadomosci ogniska krakowskiego Polskiej YMCA, roč. 1933 – 1934.
[49] Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), roč. V. (2010).
[50] Nowy Dziennik, roč. I. (1918) – XXII. (1939).
[51] Nowości Ilustrowane, roč. XV. (1918) – XXII. (1925).
[52] Polska Zachodnia, roč. I. (1926) – XIV. (1939).

ská, tak i polská sdružení. Zejména almanachy z Masarykova letního tábora byly velice hezky připravené.

Poměrně velký význam pro tuto práci měl sborník příspěvků vydaný organizací YMCA v České republice po skončení jedné z jejích konferencí. Sborník nese název *YMCA v proměnách času*[53] a obsahuje dobře zpracované příspěvky týkající se například historie letních táborů, pokusu o obnovení činnosti ve druhé polovině 60. let, organizace YMCA v období druhé světové války či její současné podoby.

Práce sdružení YMCA v československé armádě byla stručně, ale přehledně popsána v publikaci *Vojenský domov (Y.M.C.A. v Československé armádě).*[54] Ta rovněž pojednává o počátcích tohoto sdružení v Londýně, tělovýchovných a sportovních službách organizace YMCA ve prospěch československé armády či o smlouvě, kterou YMCA v Československu uzavřela s Ministerstvem národní obrany.

Značné množství informací o počátcích organizace YMCA v Československu, a tudíž i jejím tělovýchovném programu, lze najít v brožurce *YMCA v prvním desetiletí 1921-1931.*[55] Ta kromě příchodu organizace YMCA do Československa nastiňuje také počátky jejího budovatelského programu, popisuje, co YMCA v Československu v prvním desetiletí vybudovala a co sem přinesla. Jak již bylo uvedeno, není zde opomenuta ani její tělovýchovná a sportovní činnost, která je zdokumentována řadou fotografií.

Poměrně zajímavou publikací je *Sekretářská studie YMCA v ČSR (rok 1933-1936)*,[56] což je sborník příspěvků, ve kterém jsou publikovány vydařené příspěvky sekretářů organizace YMCA z let 1933 – 1936. Jsou zde mj. publikovány názory některých z nich na tělesnou výchovu, sport a táborovou činnost.

O historii místního sdružení YMCA v Bratislavě do roku 1930 pojednává zde vydaná publikace *YMCA v Bratislave 1923-1933.*[57] V ní se píše o počátcích orga-

[53] *YMCA v proměnách času.* (2010). Praha: YMCA.
[54] *Vojenský domov (Y.M.C.A. v Československé armádě).* (1920). Praha: YMCA.
[55] *YMCA v prvním desetiletí 1921-1931.* (1931). Praha: Vydavatelské oddělení YMCA.
[56] *Sekretářská studie YMCA v ČSR (rok 1933-1936).* (1937). Praha: YMCA.
[57] *YMCA v Bratislave 1923-1933.* (1933). Bratislava: Slovenská Grafia.

nizace YMCA v Československu, výstavbě bratislavské budovy a o jednotlivých částech zdejšího programu. Vše je doplněno fotografiemi.

Pro osvětlení počátků činnosti organizace YMCA v Českých Budějovicích je poměrně dobrým zdrojem informací tímto sdružením vydaná přehledová zpráva – *Výroční zpráva místního sdružení YMCA v Čes. Budějovicích za rok 1923.*[58] Tento pramen se vztahuje hlavně na historii budovy místního sdružení, která na konci roku 1923 vyhořela. Ve zprávě je několik fotografií, a to jak ještě ohněm netknuté, tak i vyhořelé budovy. Její součástí je i list *Přehled činnosti kult. ústavu YMCA v Č. Budějovicích za r. 1923*, který přináší statistický pohled na činnost v místním sdružení YMCA za rok 1923.

Další zajímavou publikací vydanou sdružením YMCA ve druhé polovině 20. let je *The Y.M.C.A. Games (Official Report of the First International Y.M.C.A. Athletic Championships : Copenhagen, Denmark, July 10-17, 1927).*[59] V ní je zachycené dění na prvních mezinárodních hrách organizace YMCA, které proběhly v roce 1927 v Kodani, kam rovněž československá a polská YMCA vyslala své zástupce.

Krakovské sdružení YMCA vydalo v roce 2003 propagační brožurku *Polska YMCA 1923-2003*,[60] která nastiňuje činnost tohoto místního sdružení do roku 2003. Není zde opomenuta ani tělesná výchova, sport a táborová činnost. Rovněž je zde například nastíněn počátek světového basketbalu. Jednotlivé pasáže jsou doplněny velice zajímavými fotografiemi.

Následující dva prameny jsou si velice podobné, a to jak názvem, tak i obsahem. První z nich – *Gmach polskiej YMCA w Warszawie (ruch, program, organizacja)*,[61] popisuje historii varšavské budovy a činnost členstva jednotlivých klubů. Tato publikace dává také přehled o tom, co bylo ve kterém patře budovy umístěno

[58] *Výroční zpráva místního sdružení YMCA v Čes. Budějovicích za rok 1923.* (1924). České Budějovice: YMCA.

[59] *The Y.M.C.A. Games (Official Report of the First International Y.M.C.A. Athletic Championships : Copenhagen, Denmark, July 10-17, 1927).* (1927). Ženeva: World′s Alliance of Young Men′s Christian Associations.

[60] *Polska YMCA 1923-2003.* (2003). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej „Polska YMCA".

[61] *Gmach polskiej YMCA w Warszawie (ruch, program, organizacja).* (1933). Varšava: Druk. Gospodarcza.

či o stavu členstva. Obdobného ražení je i *Gmach polskiej YMCA w Krakowie (widok zewnętrzny. A co wewnątrz?)*.[62]

Jako další z důležitých pramenů nelze opomenout publikaci *Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world)*,[63] která vyšla v roce 1920 a která přehledně a detailně popisuje činnost americké YMCA za první světové války, a to jak na americkém kontinentě, tak i v Evropě či Africe. Rovněž dává například přehled o utracených penězích organizací YMCA v průběhu válečného období.

Značné množství informací o období první světové války lze najít i v knize *For the millions of men now under arms (Number 1-8)*,[64] která je v podstatě soupisem krátkých příspěvků nejrůznějších autorů z období první světové války. Mezi přispívajícími byli i členové organizace YMCA či lidé, kteří toto sdružení ve svých článcích neopomíjeli.

2.3.4 Literatura

Jako zdroj relevantních informací nemohly být vynechány ani některé dobové a současné literární tituly.

Značný přehled o relevantních československých zdrojích lze získat z třídílné knihy *Česká tělovýchovná a sportovní literatura 1918-1945*[65] od P. Ježka. Tato publikace přehledně shrnuje sportovní literaturu, která vyšla v letech 1918 – 1945. Vyhledávání v ní je díky dobře zpracovanému závěrečnému rejstříku velice jednoduché.

---

[62] *Gmach polskiej YMCA w Krakowie (widok zewnętrzny. A co wewnątrz?)*. (1930). Krakov: Polska YMCA.

[63] *Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world)*. (1920). New York: International committee of young men′s christian associations.

[64] *For the millions of men now under arms (Number 1-8)*. (1915). New York: Association Press.

[65] Ježek, P. (2002). *Česká tělovýchovná a sportovní literatura 1919-1945*. Praha: Fakulta tělesné výchovy a sportu UK.

V prvé řadě pak bylo čerpáno z titulů, které byly vydány organizací YMCA či jejími členy. Mezi takové patří například kniha *Cesty a cíle našich táborníků*[66] od J. Firsta. Zde jsou popsány rady a pravidla pro organizaci tábora, tábornické dovednosti, na táborech prováděné zkoušky tělesné zdatnosti a tabulky výkonů nutných pro získání různých odznaků.

Při sepisování historie tělesné výchovy a sportu v československé YMCA nemohl být právě tento autor a zároveň tehdejší významný tělovýchovný funkcionář organizace YMCA opomenut. Kromě prvního uvedeného titulu napsal též řadu knih či příruček k pěstování „amerických" sportů, ve kterých bývá rovněž popsán postup k výrobě vlastního sportovního náčiní. Mezi takovéto příručky patří například kniha *Lukostřelba*.[67]

V roce 2011 byly jeho vnukem shromážděny paměti J. A. Firsta, které byly následně vydány v knize *Cesty kratší i delší*.[68] Tato publikace zachycuje soukromý i pracovní život J. A. Firsta. Její značná část je tedy věnována tělesné výchově, sportu a životu na letních táborech této organizace. Text je zde doplněn řadou fotografií, a to jak právě J. A. Firsta, tak i například Masarykova letního tábora.

Mezi další relevantní publikace se řadí i kniha *Co je to tělesná výchova?*[69] od Čechoameričana J. A. Pipala. Jsou v ní mimo jiné rozebrány názory tohoto předního odborníka a propagátora organizace YMCA na sport, sportovní metodiku a na tělesná cvičení. Velká část knihy je věnována americké tělovýchově, kterou autor dával často za vzor.

Vznik organizace YMCA je stručně a výstižně popsán v knize *YMCA: její vznik, dějiny a význam*[70] od J. Konečného. O počátcích organizace YMCA bylo samozřejmě sepsáno značné množství podrobných knih, ale vzhledem k tomu, že založení a první kroky sdružení YMCA v Anglii nejsou hlavním předmětem této

[66]First J. (1935). *Cesty a cíle našich táborníků*. Praha.
[67]First, J. A. (1947). *Lukostřelba*. Praha: YMCA.
[68]First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší*. Beroun: Machart.
[69]Pipal, J. A. (1920). *Co je to tělesná výchova?*. Brno: Y.M.C.A.
[70]Konečný, J. (1930). *YMCA: její vznik, dějiny a význam*. Praha: Československá akciová tiskárna.

práce, byla kniha YMCA: její vznik, dějiny a význam pro účely nastínění vzniku organizace YMCA v této dizertační práci téměř dostačující.

Pramenem, ze kterého bylo možné čerpat dobrý historický přehled o konkrétním místním sdružení, byla publikace vydaná banskobystrickou YMCA, která nese název *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999).*[71] Autor v ní přehledně popisuje jednotlivá období vývoje tohoto sdružení, která jsou zde časově rozdělena buď po roce, nebo po několika letech. Vždy jsou zde však zachyceny nejdůležitější události, které se zde staly. Na okraji zájmu této publikace stojí i události, které proběhly v této organizaci na úrovni celostátní.

Pan Tomáš Chorvát se ve své knize *Banská Bystrica a šport v rokoch 1918 – 1938 (vplyv športu a športových spolkov na mesto a spoločnosť Banskej Bystrice v období I. Československej republiky)*[72] zabývá rovněž banskobystrickou oblastí, a to konkrétně tamním sportem v meziválečném období. Vzhledem k tomu, že zde byla organizace YMCA poměrně silná, nemohla zůstat stranou jeho zájmu. Tato kniha tak poskytla opravdu mnoho informací o místním sdružení.

Pravděpodobně nejobsáhlejší publikací pojednávající o československé organizaci YMCA a jejím sportu je monografie *Tělesná výchova a sport v organizacích YMCA a YWCA v meziválečném Československu.*[73] Historií organizace YWCA se však zabývá pouze okrajově, stejně jako děním na Slovensku. Většinu této publikace tvoří charakteristika sportů, které zde byly členstvem YMCA v meziválečném období pěstovány. Tyto sporty jsou v práci zachyceny od doby nejstarší po dobu nejnovější. Ke každému z nich je pak napsán jeho vývoj. Monografie tedy není rozdělena na jednotlivá místní sdružení, a tudíž je v ní vyhledávání důležitých událostí, především u nejpopulárnějších sportů československé YMCA,

[71] Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999).* Banská Bystrica: YMCA.

[72] Chorvát, T. (2005). *Banská Bystrica a šport v rokoch 1918 – 1938 (vplyv športu a športových spolkov na mesto a spoločnosť Banskej Bystrice v období I. Československej republiky).* Banská Bystrica: Hanuman.

[73] Tlustý, T., & Štumbauer, J. (2013). *Tělesná výchova a sport v organizacích YMCA a YWCA v meziválečném Československu.* České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

lehce komplikované. Rovněž rámec meziválečného období je zde překročen pouze epizodicky.

Velký význam pro tuto dizertační práci měla velmi rozsáhlá, pečlivě zpracovaná a utříděná publikace *Sport a tělesná kultura v Čsl. republice a cizině*[74] od P. Bureše a J. Plichty. Ta předkládá obrovské množství dobových informací o tělesné výchově a sportu ve 20. letech 20. století. Kniha obsahuje i svébytnou kapitolu věnovanou organizaci YMCA. I zde je popsán její příchod do Československa, její zdejší činnost a program. Detailní jsou zejména informace z přelomu 20. a 30. let. Velmi cenné jsou statistické a další detailní informace z počátku 30. let.

Stručný přehled vývoje sportovních odvětví v Československu (1. díl)[75] redigovaný E. Bosákem obsahuje nejen vývoj jednotlivých sportů v českých zemích, ale je v něm nastíněn i jejich vznik a vývoj v cizině. Kniha je přehledně strukturována a velmi rychle v ní lze najít potřebné informace.

Užitečná kniha pojednávající mj. o organizaci YMCA na Slovensku je publikace J. Perútky *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.*[76] Autor v ní např. zachycuje počátky činnosti organizace YMCA na Slovensku. Podrobněji se věnuje tělesné výchově a sportu v bratislavském sdružení, kde zachycuje vývoj jednotlivých sportovních odvětví.

V *Památníku československé tělesné výchovy a sportu na rok 1947*[77] je popsána celá řada zajímavých událostí ze sportu do roku 1947. V památníku je zachycen nástin historie několika sportovních spolků. Dále jsou zde popsány činy několika významných osobností, které se zasloužily o rozvoj tělesné výchovy a sportu v Československu. Zbytek památníku je rozdělen na jednotlivé druhy sportu, mezi kterými byl také basketbal, kde byla organizace YMCA rovněž zmíněna.

[74]Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Čsl. republice a cizině.* Praha: Almanach sportu.

[75]Bosák, E. et al. (1969). *Stručný přehled vývoje sportovních odvětví v Československu. Díl 1.* Praha: Olympia.

[76]Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport.

[77]Zatloukal, J. (1947). *Památník československé tělesné výchovy a sportu.* Bratislava: Nakladatelství Josef Zatloukal.

V přehledové knize českého a československého olympismu *Olympijské hry (Od Athén 1896 po Moskvu 1980)*[78] od K. Procházky jsou zachyceny nejdůležitější události z olympijských her v letech 1896 – 1980. V této knize byly nalezeny i informace o basketbalu na olympijských hrách v Berlíně roku 1936, kde součástí československého i polského basketbalového týmu bylo několik hráčů z YMCA.

V knize *Malá encyklopédia telesnej výchovy a športu*[79] od J. Perútky jsou opět souhrnné informace o historii jednotlivých sportů. I zde jsou obsaženy informace týkající se organizace YMCA, a to především na poli basketbalu a volejbalu.

Letními tábory organizace YMCA se epizodicky zabývá kniha *Český tramping 1918-1945*[80] od autorů M. Waice a J. Kössla. V této publikaci, která je primárně zaměřena na tramping, lze najít zmínky o vzniku sdružení YMCA, o jejím dalším šíření v Československu a několik memoárových postřehů.

Stranou zájmu nemohly zůstat ani knihy pojednávající o počátcích sportů, které vznikly v tělovýchovných zařízeních organizace YMCA. Stručný nástin počátků volejbalu v Československu a ve světě byl publikován ve velkém množství knih. Při tvorbě této práce pak byly mj. použity knihy *Odbíjená (teorie a didaktika)*[81] a *Odbíjená (Organisace, řízení, dějiny a vyučování odbíjené na školách 2. cyklu)*,[82] které se však historií této sportovní hry zabývají pouze okrajově.

Pravidla volejbalu, basketbalu a dalších „amerických" her byla v Československu mj. publikována v knize, která vyšla roku 1920 a nesla název *Americké hry.*[83]

Pro osvětlení historie lehké atletiky v Českých Budějovicích v meziválečném období má poměrně značný význam výroční zpráva lehkoatletického odboru SK (Sportovní klub) České Budějovice z roku 1942, kterou sestavil Karel Nedobitý a která byla nazvána *25 let budějovické atletiky 1917-1942 (Výroční zpráva leh-*

[78]Procházka, K. (1984). *Olympijské hry (Od Athén 1896 po Moskvu 1980).* Praha: Olympia.
[79]Perútka, J. et al. (1982). *Malá encyklopédia telesnej výchovy a športu.* Bratislava: Šport.
[80]Waic, M., & Kössl, J. (1992). *Český tramping 1918-1945.* Praha: Práh, s. 12.
[81]Kaplan, O., & Buchtel, J. (1987). *Odbíjená (teorie a didaktika).* Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
[82]Kobrle, J., Buchtel, J., & Kaplan, O. (1975). *Odbíjená (Organisace, řízení, dějiny a vyučování odbíjené na školách 2. cyklu).* Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
[83]Machotka, J. F., & Heller, A. (1920). *Americké hry.* Praha: Svaz Dělnických tělocvičných jednot.

koatletického odboru SK Č. Budějovice).[84] Ta zachycuje vývoj českobudějovické atletiky od roku 1917 do roku 1942. Vzhledem k tomu, že zde ve 20. letech dosahovali atleti organizace YMCA vysokých kvalit, nemohli být v této zprávě opomenuti.

Dalším pramenem, ze kterého byly čerpány informace nezbytné k sepsání historie lehké atletiky v československé YMCA, je kniha *Sto let královny.*[85] V této publikaci je přehledně popsána historie a vývoj lehké atletiky ve vybraných organizacích, mezi které patří i YMCA. Kromě toho kniha pojednává i o významných trenérech tohoto mezinárodního sdružení, kterými byli J. A. Pipal a K. Nedobitý. Kniha je velice přehledně strukturována a snadno v ní lze najít hledané informace.

K nastínění politické situace v zemích, které jsou předmětem této dizertační práce, byla využita rozsáhlá kniha od Jana Křena s názvem *Dvě století střední Evropy.*[86] V této publikaci lze najít komparativně pojaté dějiny středoevropských národů (Čechů, Slováků, Maďarů, Poláků, Němců, Rakušanů a Židů) v moderní éře od sklonku 18. století do současnosti.

Kromě výše zmíněných titulů bylo samozřejmě nutné použít také tituly zahraniční. Zde se, s výjimkou publikací polských, nedalo předpokládat, že by studovaná literatura výrazným způsobem přispěla k zjišťování faktů o tělovýchovném a sportovním vývoji v organizaci YMCA na sledovaném území. Tato literatura nicméně výrazně přispěla k tvorbě kapitol o počátcích YMCA v Anglii, o rozvoji a zpopularizování tělesné výchovy a sportu v této organizaci ve Spojených státech amerických, o šíření tělovýchovného a sportovního programu prostřednictvím sdružení YMCA ze Spojených států amerických do dalších zemí světa či k osvětlení činnosti organizace YMCA v období první světové války.

History of the World's Alliance of Y.M.C.A.[87] je rozsáhlá publikace zachycující velice podrobně historii sdružení YMCA, a to až do 50. let 20. století. Kniha se sice podle očekávání věnuje historii organizace YMCA v meziválečném Českoslo-

[84]Nedobitý, K. (1942). *25 let budějovické atletiky 1917-1942 (Výroční zpráva lehkoatletického odboru SK Č. Budějovice).* České Budějovice.
[85]Jirka, J. et al. (1997). *Sto let královny.* Praha: Česká atletika, s. r. o.
[86]Křen, J. (2005). *Dvě století střední Evropy.* Praha: Argo.
[87]Shedd, C. (1955). *History of the World's Alliance of Y.M.C.A.* Londýn: SPCK.

vensku a Polsku pouze okrajově, nicméně je v ní zachycen právě počátek tohoto sdružení v Anglii, na americkém kontinentě či během obou světových válek.

Pro získání velice dobrého přehledu o polské YMCA v meziválečném období je vhodné užít monografii amerického sekretáře tohoto sdružení P. Supera, která zachycuje jeho dvacet pět let strávených v Polsku, kde pomáhal s vybudováním polského sdružení. Kniha nese název *Twenty-Five Years With The Poles.*[88]

Małopolski Okręgowy Związek Pływacki, 85 lat[89] je poměrně obsáhlá a přehledně zpracovaná publikace, která se věnuje novodobé historii malopolského plavání. Jsou zde popsány první jak venkovní, tak i kryté bazény a místní soutěže. Rovněž zde nejsou opomenuty první plavecké kurzy. Vše je doplněno řadou fotografií.

Obrovský význam měla pro tuto dizertační práci kniha *The History of YMCA Physical Education.*[90] Ta se sice primárně zabývá historií tělesné výchovy a sportu v americké YMCA, nicméně jsou zde i krátké exkurzy do dalších zemí světa. Je zde samozřejmě zachycen počátek světového basketbalu a volejbalu a nemalá část knihy je rovněž věnována americkým tělovýchovným institucím tohoto sdružení. Z knihy lze rovněž vyčíst i informace týkající se tělesné výchovy a sportu organizace YMCA během první světové války.

Stručné životní příběhy amerických vynálezců, spisovatelů či sportovních funkcionářů lze vyčíst z knihy *The Birthplace Book (A Guide to Birth Sites of Famous People, Places & Things).*[91] Kniha je rozdělena na osm amerických oblastí (např. Midwest, Pacific...) a v každé z nich jsou nastíněny životopisy osobností v nich narozených či dlouhodobě působících. V této publikaci jsou tak např. zachyceny počátky volejbalu ve světě.

[88]Super, P. (1947). *Twenty-Five Years With The Poles.* New York: The Paul Super Memorial Fund.

[89]Zastawny, D. (2011). *Małopolski Okręgowy Związek Pływacki, 85 lat.* Krakov: AKNET Krzysztof Kogut.

[90]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press.

[91]Epting, C. (2009). *The Birthplace Book (A Guide to Birth Sites of Famous People, Places & Things).* Mechanicsburg: Stackpole Books.

Poměrně zajímavou knihou je *Hawai'i Sports (History, Facts, & Statistics)*.[92] Přestože se týká především historie sporu v oblasti Havajských ostrovů, lze v ní najít také exkurzy ke vznikům jednotlivých sportů, které jsou zde přehledně strukturovány. Pro účely této práce byly z knihy použity například pasáže týkající se basketbalu či tělovýchovných funkcionářů organizace YMCA.

Další velice zajímavou publikací je *Mapping an Empire of American Sport (Expansion, Assimilation, Adaptation and Resistance)*,[93] která popisuje šíření „amerických sportů" do světa. Vzhledem k tomu, že například basketbal či volejbal se ze Spojených států hodně šířily prostřednictvím organizace YMCA, nemohlo být toto sdružení ani v této knize opomenuto.

Knih, které dávají přehled o historii nejrůznějších sportů, a to nejen v místě jejich vzniku, ale v mnoha zemích světa, je skutečně hodně. Mezi ně patří i rozsáhlá publikace *Sports Around the World (History, Culture, and Practice)*.[94] Kromě samotných sportů se kniha věnuje také vybraným sportovcům, olympijským hrám či světově známým soutěžím. Všechny tyto části jsou přehledně strukturovány po jednotlivých světadílech.

G. Constable ve své monografii *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA)*[95] věnoval celou kapitolu organizaci YMCA. V ní je nastíněno šíření tohoto sdružení ze Spojených států amerických do vybraných jihoamerických či asijských zemí, a to především z hlediska tělovýchovného programu. Kniha se rovněž věnuje Pershingově olympiádě, která byla uspořádána ve Francii po skončení první světové války, a to na počest vítězných států.

A history and Philosophy of Sport and Physical Education[96] je další z knih zachycujících tělesnou kulturu od starověkého Řecka až po moderní dobu. Tato

[92]Cisko, D. (1999). *Hawai'i Sports (History, Facts, & Statistics)*. Honolulu: University of Hawai'i Press.

[93]Dyreson, M., Mangan, J. A., & Park, R. J. (2013). *Mapping an Empire of American Sport (Expansion, Assimilation, Adaptation and Resistance)*. Londýn: Routledge.

[94]Nauright, J., & Parrish, C. (2012). *Sports Around the World (History, Culture, and Practice)*. Santa Barbara: ABC-CLIO.

[95]Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA)*. Los Angeles: World sport research & publications.

[96]Mechikoff, R., & Estes, S. (1993). *A history and Philosophy of Sport and Physical Education*. Oxford: Wm. C. Brown.

publikace se rovněž dotýká náboženství, politiky, nejrůznějších hnutí a jednotlivců, kteří přispěli k rozvoji tělesné výchovy a sportu. Kniha je velice dobře strukturovaná a doplněná fotografiemi.

Zajímavou publikací pojednávající nejen o organizaci YMCA, ale především o olympijských hrách v roce 1904 je kniha *America′s First Olympics (The St. Louis Games Of 1904)*.[97] Ta se zabývá prvními olympijskými hrami na americké půdě. V době, kdy se zde tyto hry konaly, měla již YMCA ve Spojených státech amerických poměrně velký význam a do dění těchto her, jak lze z knihy vyčíst, poměrně značně zasáhla.

Publikací pojednávající o šíření sportu po světě je i *Sports in World History*.[98] Kniha se věnuje dnes velice populárním sportům, jako jsou basketbal, fotbal, lehká atletika, automobilové závody, lyžování atd. Dále je v ní zachycena např. globalizace východních a západních sportů. V knize samozřejmě nemohlo být opomenuto ani olympijské hnutí a organizace YMCA.

Poměrně značné množství informací ze sportovního prostředí obsahuje kniha *Now You Know (Big Book of Sports)*.[99] Jednotlivé sporty, kterými se kniha zabývá a kterých je zde zahrnuto poměrně velké množství, jsou přehledně rozděleny do kapitol, které pojednávají o jejich historii, vývoji a zajímavostech. Autor se zde rovněž věnuje olympijským hrám či vítězům velkých světových turnajů.

Kniha *The International Jewish Sports Hall of Fame*[100] je věnována významným židovským sportovcům. Z tohoto důvodu je jasné, že pro tuto dizertační práci, která se věnuje křesťanskému sdružení, nebyly z této knihy použity rozsáhlé informace. Byly z ní pouze čerpány základní informace o významných soupeřích, se kterými členstvo organizace YMCA v meziválečném období zápolilo.

Výbornou publikací zachycující činnost organizace YMCA v období první světové války je rozsáhlá dvoudílná kniha *Service with fighting men (An Account*

[97] Matthews, G. R. (2005). *America′s First Olympics (The St. Louis Games Of 1904)*. Columbia: University of Missouri Press.
[98] McComb, D. G. (2012). *Sports in World History*. Londýn: Routledge.
[99] Lennox, D. (2009). *Now You Know (Big Book of Sports)*. Toronto: Dundurn Press.
[100] Siegman, J. M. (1992). *The International Jewish Sports Hall of Fame*. New York: SP Books.

of the Work of the American YMCA in the World War I).[101] Zde je velice dopodrobna rozepsána činnost organizace YMCA v období první světové války, a to včetně ustanovení „Rady pro válečnou práci", činnosti YMCA a jejích sekretářů na mexických hranicích a její služby v Evropě. Z evropských bojišť má v knize výraznou převahu oblast Francie. Kniha si však také všímá německých zajateckých táborů a okrajově se též dotýká oblastí budoucího Československa a Polska.

Činnosti organizace YMCA v období první světové války je věnována monografie C. Hoffmana *In the prison camps of Germany (a narrative of "Y" service among prisoners of war).*[102] Autor v ní například popisuje příchod americké YMCA do Německa, práci YMCA v německých zajateckých táborech či naopak plány americké YMCA pro německé zajatce v Rusku. Jak je již z názvu patrné, tato publikace se věnuje především práci organizace YMCA v německých zajateckých táborech. Důležité však je, že zde rovněž popisuje sporty, které byly i díky sdružení YMCA zajatci pěstovány. Text je doplněn fotografiemi, a to i ze sportovního zajateckého prostředí.

Další z publikací, která pojednává o činnosti sekretářů YMCA v období první světové války, je *The American YMCA and Russian Culture (The Preservation and Expansion of Orthodox Christianity, 1900-1940).*[103] Tato kniha je naopak převážně zaměřena na dění v Rusku, ale lze v ní najít také informace o středoevropských zajateckých táborech.

Životem ve vojenských táborech, i když tentokrát ne v táborech zajateckých, se zabývá publikace *Suggested Athletics for Army Camps*,[104] jejíž hlavním cílem je shrnout tělesná cvičení, která byla v období války dobře využitelná, neboť řada schopností a dovedností, které si kniha kladla za cíl zdokonalit, mohla být následně využita v boji. Je zde vždy popsáno, jaký význam může mít dané cvičení

[101] Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I).* New York: Association Press.
[102] Hoffman, C. (1920). *In the prison camps of Germany (a narrative of "Y" service among prisoners of war).* New York: Association Press.
[103] Miller, M. L. (2012). *The American YMCA and Russian Culture (The Preservation and Expansion of Orthodox Christianity, 1900-1940).* Lanham: Lexington Books.
[104] Marriott, A. E. (1918). *Suggested Athletics for Army Camps.* New York: Association Press.

či sport v boji a jak se v těchto sportech zlepšovat. K tomuto účelu jsou zde navržena nejrůznější cvičení.

Další z knih, která pojednává o činnosti Spojených států amerických v období první světové války, je *The United States in the First World War (An Encyclopedia)*.[105] Tato publikace popisuje vojenské i civilní zapojení Spojených států amerických do první světové války. Jedná se v podstatě o soupis zhruba 200 kratších příspěvků na nejrůznější témata, která jsou přehledně abecedně uspořádána. Mezi témata zde patří např. ekonomika, občanská práva, otázka žen ve válce, zahraniční vztahy, bitvy, výzbroj či konference. V této publikaci rovněž nebyly opomenuty služby organizace YMCA.

Knih či nejrůznějších publikací uceleně pojednávajících o historii organizace YMCA či sportu v ní bylo vydáno opravdu velké množství. Lze mezi nimi například jmenovat *The Y.M.C.A. Physical Director (An Analysis of the Activities of the Secretary who is Responsible for Physical Education in a Local Y.M.C.A.)*,[106] *Why should we have a Young Men′s Christian Association in our town?*,[107] *The Boston Y.M.C.A. and community need (a century′s evolution, 1851-1951)*,[108] *Report on activities of the Y.M.C.A. with the A.E.F.*,[109] *History of the Y.M.C.A. in North America*,[110] *History of the Young Men′s Christian Association*,[111] či *Field and work of the Young Men′s Christian Association of the North America*.[112]

[105]Venzon, A. C., & Miles, P. L. (1999). *The United States in the First World War (An Encyclopedia)*. New York: Garland Publishing.

[106]Bartlett, L. W. (1920). *The Y.M.C.A. Physical Director (An Analysis of the Activities of the Secretary who is Responsible for Physical Education in a Local Y.M.C.A.)*. Chicago: University of Chicago Press.

[107]Darling, T. G. (1880). *Why should we have a Young Men′s Christian Association in our town?*. New York: YMCA International Committee.

[108]Whiteside, W. B. (1951). *The Boston Y.M.C.A. and community need (a century′s evolution, 1851-1951)*. New York: Association Press.

[109]Perkins, G. W. (1919). *Report on activities of the Y.M.C.A. with the A.E.F.* New York: War Work Council of the Y.M.C.A.

[110]Hopkins, C. H. (1951). *History of the Y.M.C.A. in North America*. New York: Association Press.

[111]Doggett, L. L. (1922). *History of the Young Men′s Christian Association*. New York: Association Press.

[112]*Field and work of the Young Men′s Christian Association of the North America*. (1912). New York: Association Press.

Cílem této dizertační práce však rozhodně není prezentovat jejich kompletní přehled.

Je však jasné, že naprostá většina se rozhodně nezabývá děním v meziválečném Československu a Polsku. Tyto publikace však poskytují velice dobrý přehled o vzniku organizace YMCA v Anglii a Spojených státech amerických. Opomenuty v nich často nebyly ani válečné služby, které vykonávalo sdružení YMCA pro vojáky.

Při zpracování této problematiky nemohly zůstat nepovšimnuty ani tituly pojednávající o životě významných osobností organizace YMCA. Informace tak byly čerpány např. z titulu *John R. Mott (1865-1955, A Biography)*,[113] který zachycuje život jednoho velice významného amerického člena organizace YMCA – Johna R. Motta. Kromě toho byla, ale pouze doplňkově, pro tuto dizertační práci využita kniha *Geheime Codes (Die berühmtesten Verschlüsselungstechniken und ihre Geschichte)*,[114] která pojednává o historii kryptografie a která připomíná Zimmermannův telegram, který velice přispěl ke vstupu Spojených států amerických do první světové války.

Nemalý význam pro ucelené zpracování této problematiky měly i informace získané z některých kvalifikačních prací. Většina z nich shodně začíná historickým popisem sportu, kterým se zabývá.

Jedna z patrně nejužitečnější českých diplomových prací byla vypracována na téma *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.*[115] Ta kromě nejrůznějších historických skutečností o tomto sdružení obsahuje i kapitoly o tělovýchově a táboření v organizaci YMCA.

Širším rámcem historie organizace YMCA v Československu se zabývá diplomová práce vypracovaná na téma *YMCA a její význam pro českou společnost*,[116]

[113]Hopkins, C. H. (1979). *John R. Mott (1865-1955, A Biography)*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company.

[114]Pincock, S., & Frarys, M. (2007). *Geheime Codes (Die berühmtesten Verschlüsselungstechniken und ihre Geschichte)*. Bergisch Gladbach: Bastei Lübbe

[115]Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

[116]Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze.

jejímž autorem je P. Chlápek. Tato rozsáhlá diplomová práce mj. popisuje vznik této mezinárodní organizace, její vývoj ve světě, příchod do Československa, její celkový vývoj v meziválečném období, za okupace i následné pokusy o její obnovení. Tato práce se však bohužel zmiňuje o tělesné výchově a sportu pouze okrajově.

Řada detailních informací o tělovýchovné a sportovní činnosti YMCA v Českých Budějovicích byla sepsána v habilitační práci Jana Štumbauera na téma *Dějiny spolkové tělesné výchovy a sportu v Č. Budějovicích od poloviny 19. století do roku 1938.*[117] Z ní byly rovněž použity popisy historie jednotlivých sportů na jihu Čech v období první republiky. V práci jsou i podrobné informace o činnosti a výsledcích jednotlivých sportovních korporací.

Pro zpracování tematiky stolního tenisu měla velký význam diplomová práce na téma *Historie stolního tenisu v českých zemích v letech 1920 – 1945*[118] od Š. Votavy. Ta se zabývá, přesně jak je uvedeno v názvu, historií stolního tenisu v českých zemích od počátku 20. let do skončení druhé světové války. Stolní tenis byl v YMCA velice populární, a v práci se tudíž vyskytovaly informace o jejích hráčích a zápasech. Kromě toho zde lze najít nástin historie stolního tenisu ve světě.

Pokud bychom se chtěli zaměřit čistě na práce pojednávající o tělesné výchově a sportu v organizaci YMCA, neměli bychom opomenout diplomovou práci na téma *YMCA a Vysokoškolský sport jako průkopníci volejbalu v Českých zemích.*[119] Ta pojednává o volejbalu v organizaci YMCA a Vysokoškolském sportu. Mimo to se okrajově zabývá vznikem volejbalu, jeho šířením a příchodem do českých zemí. Kromě toho je v této diplomové práci nastíněn vývoj organizace YMCA v českých zemích od počátku 20. let do současnosti.

[117] Štumbauer, J. (1992). *Dějiny spolkové tělesné výchovy a sportu v Č. Budějovicích od poloviny 19. století do roku 1938.* (Habilitační práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze.

[118] Votava, Š. (2009). *Historie stolního tenisu v českých zemích v letech 1920 – 1945.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

[119] Šarochová, K. (2013). *YMCA a Vysokoškolský sport jako průkopníci volejbalu v Českých zemích.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze.

Zřejmě nejrozsáhlejší polskou prací zabývající se historií tělesné výchovy a sportu v meziválečném období je dizertační práce E. Kałamacky na téma *Kultura fizyczna w programach i działalności Związku Młodzieży Chrześcijańskiej – Polska YMCA w latach 1923 – 1939.*[120] V ní se samozřejmě autorka věnuje vzniku organizace YMCA, jejímu příchodu do Polsku, původní orientaci na americkou armádu a postupně se vyvíjejícímu tělovýchovnému programu zde. Kromě toho je v práci nastíněna historie jednotlivých polských místních sdružení od vypuknutí první světové války do současnosti. Stranou zájmu dizertační práce nezůstala ani táborová činnost sdružení YMCA v Polsku a také další oblasti jejího rozsáhlého programu – duchovní a vzdělávací činnost. Na organizaci YMCA je v této práci nahlíženo jako na celek, a nikoli jako na jednotlivá sdružení, i když i o nich je zde napsána řada informací.

Obrovským přínosem při shromažďování potřebných informací týkajících se činnosti organizace YMCA v období první světové války byla dizertační práce *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923.*[121] Tato rozsáhlá práce, která je rozdělena na dvě části, přehledně a velice detailně popisuje počátky amerických sekretářů na evropském kontinentu v tomto období, snahu o prosazení myšlenek pomoci válečným zajatcům v různých zemích světa, budování domovů YMCA v zajateckých táborech či program a služby, které americká YMCA nabízela jak zajatcům, tak i např. bojujícím vojákům.

2.3.5 Internet

Posledním důležitým zdrojem informací, který byl pro tuto dizertační práci použit, byl internet. Vzhledem k velikosti organizace YMCA a počtu zemí, ve kterých již působí, lze na internetu nalézt o tomto mezinárodním sdružení obrovské množství webových stránek. Většina českých, slovenských a polských webů

[120] Kałamacka, E. (1992). *Kultura fizyczna w programach i działalności Związku Młodzieży Chrześcijańskiej – Polska YMCA w latach 1923 – 1939.* (Dizertační práce). Krakov: AWF.

[121] Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923.* (Dizertační práce). USA: St. Paul.

však popisuje téměř totéž. Až na výjimky je na těchto stránkách zachycena velice stručná historie sdružení YMCA, její příchod do Československa a Polska, její práce pro armádu nebo její zaměření jiným než tělovýchovným směrem.

Toto však samozřejmě nebylo nikterak zásadním problémem, neboť stejně nebylo plánováno rozsáhlé čerpání informací z webových stránek. Nejčastěji byly využívány oficiální stránky místních sdružení YMCA v České republice, na Slovensku a Polsku či oficiální stránky letních táborů této organizace.

Internet sehrál určitou roli rovněž při doplňování stručné biografie některých osob, mezi které patřil například Józef Klemens Piłsudski. O tělesné výchově a sportu v meziválečném Československu a Polsku v meziválečném období nebylo na internetu nalezeno takřka nic.

Na internetu lze naopak poměrně snadno najít webové stránky popisující vznik „amerických" sportů a stručné informace o historii letních táborů organizace YMCA. Tomu odpovídají i obrázky.

Cizojazyčné webové stránky se sice častěji týkají sportu v organizaci YMCA, ale jak lze předpokládat, téměř vůbec se netýkají meziválečného Československa nebo Polska.

Přesto měl internet pro vyhledávání některých materiálů, mezi které patří především zajímavé fotografie, nemalý význam. Nutno však přiznat, že většina z nich se týká časového období, které stojí spíše na okraji zájmu této dizertační práce. Opět se zde vyskytují fotografie z počátků organizace YMCA v Anglii a Spojených státech amerických. Poměrně značné množství fotografií, které jsou na internetových stránkách dostupné, pochází rovněž z období první světové války.

Je tudíž jasné, že při tvorbě této dizertační práce nebyl a ani nemohl být internet jedním z hlavních zdrojů pro čerpání velkého množství souvislých materiálů.

3 Vznik organizace YMCA a její první kroky

S blížícím se koncem 18. století nastal v Anglii obrovský obrat v hospodářském životě. Došlo k vymyšlení nových strojů, díky nimž byla umožněna rychlejší výroba průmyslových výrobků. Blahobyt měst začal rychle vzrůstat a lákal venkovany do svých středisek průmyslu a obchodu.

Anglická průmyslová revoluce vypukla v šedesátých letech 18. století, když James Watt vynalezl parní stroj, který se také stal jejím symbolem. Otevřením Bridgewaterského kanálu zde vznikla první vodní komunikační spojka s vnitrozemím. Následovaly další vynálezy či zdokonalené stroje poháněné párou. Jejich použití výrazně přispělo k zvyšování blahobytu v civilizovaném světě. Užitím páry došlo k zlevnění dopravy, které bylo ještě stupňováno zřízením parolodí. První parní loď zhotovil již v roce 1807 Robert Fulton.

V roce 1830 bylo do Anglie dopraveno po vodě 24 miliónů tun surovin. Jejich dovozem vzrostla výroba, došlo k poklesu cen potravin a širokým vrstvám lidu vznikla možnost hledat si práci v továrnách.

Užíváním strojů v zemědělství však klesla poptávka po zaměstnání na venkově, a tamní lidé tak byli čím dál tím více nuceni hledat si práci v průmyslových městech. Vypuklo tak stěhování venkovského lidu do měst. V roce 1831 v Anglii pracovalo v zemědělství 980 tisíc lidí z celkového počtu téměř 14 milionů obyvatel. O padesát let později se však počet pracujících v zemědělství snížil na 870 tisíc, ovšem počet obyvatel se během těchto let zvýšil téměř o sto procent.

Lze tak říci, že zřejmě nikde na světě nevzrůstal počet obyvatel ve městech tak rychle jako v Anglii. Londýn v této době vykazoval roční přírůstek zhruba 125

tisíc lidí. Oproti tomu v New Yorku, Berlíně, Chicagu a Glasgow stoupal průměrně počet obyvatel o 50 tisíc za rok.

V zchátralých příbytcích se pak tísnily davy dělníků bez rozdílu věku a pohlaví. Mnohde vládl rum a neřesti všeho druhu. A přitom zde chybělo i nejprimitivnější zařízení, které by umožnilo oddech pracujících dělníků.

Samozřejmě také studentský život byl v průmyslových městech nesmírně těžký a závislý v mnoha případech zcela na zaměstnavatelích. Kromě studentských povinností měli tito mladí lidé celou řadu povinností dalších, které rozhodně nespadaly do oboru učení ani odborné praxe. Jejich život byl plný tvrdé noční práce, hrubého zacházení, života ve špinavých noclehárnách či špatné a nedostatečné stravy. I přesto do měst přicházela venkovská mládež s vyhlídkou na budoucí lepší životní styl.

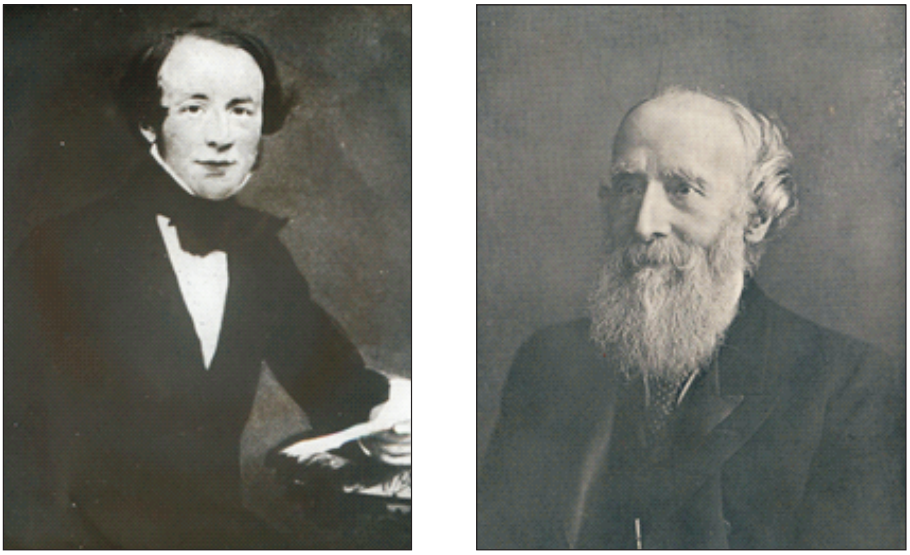

Obrázek 1. George Williams v mladém a starším věku[1]

V Londýně tak brzy žilo více jak milión mladých mužů, kteří se stali výrazným sociálním činitelem. Veliké procento z nich pracovalo v závodech jako dělníci. Z některých vysokoškolských studentů se však postupem času stali zákonodárci,

[1]Doggett, L. L. (1922). *History of the Young Men's Christian Association.* New York: Association Press.

Field and work of the Young Men's Christian Association of the North America. (1912). New York: Association Press, s. 2.

učitelé, kazatelé či lékaři, kteří náhle začali uplatňovat svůj vliv. Roky studia a především velmi těžkého života se ale na řadě z nich nutně musely negativně projevit.[2]

A právě v této době se o povznesení anglické mládeže pokusil obchodní příručí George Williams (*viz obrázek 1.*). Narodil se v roce 1821 jako syn farmáře v Ashway v jižní Anglii. V Bridewateru se vyučil v obchodním domě se suknem. V roce 1841 přišel do Londýna, kde bylo v té době zaměstnáno okolo 150 tisíc podobných příručích, kteří žili ve velmi ubohých poměrech. Pracovali až 17 hodin denně, a to pouze s půlhodinovou až hodinovou přestávkou na jídlo. Nezřídka chodívali spát až po druhé hodině ranní.

George Williams začal v Londýně navštěvovat tzv. nedělní školu, kde se brzy stal sekretářem. Dne 6. června 1844 založil společně s jejími s dvanácti členy organizaci YMCA, která měla být původně laickou misijní společností, laickým apoštolátem pro obchodní mládež. Důležitým faktem pro její rozšíření bylo, že šéf závodu, ve kterém byl G. Williams zaměstnán, pan Hitchcock, přijal místo předsedy této organizace.[3]

Organizaci YMCA tvořila zpočátku pouze skupina nadšenců, ale toto sdružení se brzy rozšířilo po dalších obchodních domech nejen v Londýně, ale i Anglii. Zpočátku se členové organizace YMCA orientovali na společné modlitby, čtení Bible a osobní styk.

Účel a pravidla celého sdružení byly zpočátku vymezeny následujícími šesti body:

1. Zlepšení podmínek duchovního života mezi zaměstnanci v soukenických a jiných obchodech zavedením pravidelných bohoslužeb.
2. Ročně se budou konat dvě čajové schůze (tea meetings), na nichž se podá zpráva o postupu a vývoji sdružení.

[2]Konečný, J. (1930). *YMCA: její vznik, dějiny a význam.* Praha: Československá akciová tiskárna, s. 27-30.

[3]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8.

3. Každých čtrnáct dní se budou konat generální schůze za účelem zjištění postupu díla Božího v různých závodech.
4. Členem může být jen ten, kdo je nebo se stal křesťanem nebo o něm lze prokazatelně dokázat, že svým charakterem patří ke křesťanství.
5. O přijetí nových členů rozhoduje generální schůze podle dobrozdání zvláštní komise, za tím účelem ustanovené.
6. Příspěvek za přijetí do organizace obnáší šest pencí, které rovněž musí každý člen přispívat do fondu jednou za čtvrt roku.[4]

Bohoslužby zpočátku v Hitchcocově domě a později i v jiných prostorech vykonával misionář Tarlton, který byl také jmenován historicky prvním placeným sekretářem organizace YMCA.

Rychlému šíření sdružení YMCA velice pomohla štědrá podpora jejího zakladatele – George Williamse, který se stal společníkem prosperující firmy svého dosavadního zaměstnavatele. Činnost sdružení tak byla velice rychle rozšířena o večerní přednášky. Rovněž začaly být pro jeho členstvo zřizovány čítárny, knihovny a místnosti pro vyučování.

Velká londýnský výstava, která se konala roku 1851, velice přispěla k rozšíření této organizace nejen po Anglii, ale rovněž došlo k jejímu rozšíření např. do některých britských kolonií. Velice pevně zakořenila především v Americe.[5]

Na americkém kontinentě byla první místní sdružení založena v roce 1851, a to téměř současně v Bostonu a Montrealu.[6] Zde zpočátku byly jednotlivé místní organizace umístěny ve skromných prostorách kostelů, pronajatých místnostech či budovách určených pro zcela jiný účel.[7]

Myšlenky organizace YMCA byly nadále hojně šířeny prostřednictvím G. Williamse, který podnikal obchodní cesty do zahraničí. Tak tomu bylo například v roce 1852, kdy George Williams cestoval za obchodem do Francie. V Paříži

[4]Konečný, J. (1930). *YMCA: její vznik, dějiny a význam.* Praha: Československá akciová tiskárna, s. 31.

[5]Tamtéž, s. 31-32.

[6]Zawisza, V. (1930). *Y.M.C.A. jako ruch wszechśeiatowy i Polska Y.M.C.A.*. Varšava, s. 8.

[7]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 31.

pak sezval tamější pastory, kteří i díky jeho finanční podpoře založili místní sdružení v Paříži. Odtud se YMCA dále šířila do Nizozemí (1853), Německa (1883), kde navázala na sdružení evangelické mládeže, či na území dnešního Maďarska (1883).[8]

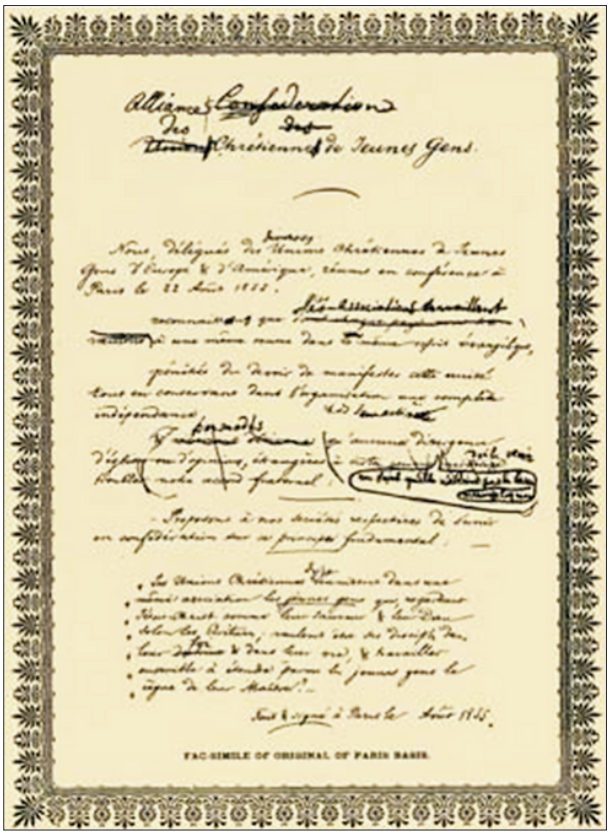

Obrázek 2. Ručně napsaná dohoda o vzniku Světové aliance YMCA a o náplni její práce[9]

Na pařížské konferenci konané roku 1855 se vznikem Světové aliance YMCA (World Alliance of YMCA) tato organizace stala mezinárodním sdružením mládeže,[10] když došlo ke spojení organizací švýcarských, německých, anglických a nizozemských (*viz obrázek 2.*). Tento čin však dal zároveň podnět k mnohým nedorozuměním a pochybám. Jednotliví členové Světové aliance YMCA totiž neměli zcela jednotné cíle, a tudíž se mj. začaly šířit pochyby, zda je toto sdružení ži-

[8]Konečný, J. (1930). *YMCA: její vznik, dějiny a význam.* Praha: Československá akciová tiskárna, s. 32.

[9]CVJM.de: Pariser Basis. (b.r.). Dostupné 11. duben 2014, z http://www.cvjm.de/vereine-und-struktur/cvjm-ist/pariser-basis/.

[10]Waic, M., & Kössl, J. (1992). *Český tramping 1918-1945.* Praha: Práh, s. 12.

votaschopné. K položení základu pro další úspěšný vývoj společně se stanovením směrnic tak došlo o mnoho let později, a to v Edinburghu v roce 1864.

Obrázek 3. Členové prvního Mezinárodního výboru YMCA[11]

Počínaje tímto rokem se začala YMCA orientovat jasnějším směrem. Z řad organizované mládeže začali být vychováváni noví činovníci pro nedělní školy a zanedbanou mládež, zřizovaly se bankovní a oděvní kluby, pořádalo se večerní vyučování či se sloužily pravidelné bohoslužby o večerech, nedělích a svátcích.

V roce 1878 byl již zřízen Mezinárodní výbor (YMCA World′s Committee) Světové aliance v Ženevě (*viz obrázek 3.*). Štědrá podpora organizace YMCA G. Williamsem navíc ještě vzrostla ve chvíli, kdy byl zvolen jejím prezidentem. Ten navíc stanovil ve svém závodě kaplana, který každé ráno před započetím práce vykonával krátkou bohoslužbu a vychovával z řad zaměstnanců misionáře.

[11]Přední řada: Christian Klug (Elberfeld, Německo); Luc Dorian (Paříž, Francie) – viceprezident; Charles Fermaud (Ženeva, Švýcarsko) – prezident; Edwin Shipton (Londýn, Anglie) – viceprezident; Paul Piguet (Ženeva, Švýcarsko). Zadní řada: Hermann Eidenbenz (Zurich, Švýcarsko); Henri Cuchet (Ženeva, Švýcarsko) – sekretář; Gabriel Trivier (Lausanne, Švýcarsko); Richard C. Morse (New York, USA) – sekretář; Frederic Bonna (Ženeva, Švýcarsko); Francisco Albricias (Monistrol, Španělsko); Alfred de Rougemont (Neuchatel, Švýcarsko).

Media Archive – Connecting Our Collections With Yours. (b.r.). Dostupné 23. únor 2014, z http://umedia.lib.umn.edu/node/66509

V roce 1894, kdy YMCA slavila padesát let od svého založení, byl její zakladatel George Williams za své činy ve prospěch anglické mládeže pasován královnou Viktorií do rytířského stavu. Tentýž rok byl jmenován čestným občanem města Londýna.

Díky působení americké YMCA na G. Williamse však postupem času došlo v anglické YMCA k nemalým změnám. Americká YMCA organizovala jiným způsobem bohoslužby, vykládala rozdílným způsobem Bibli a některá místní sdružení budovala pro své potřeby mohutné domy.

Anglická YMCA tak začala rozšiřovat své působení nejen na mládež z obchodního světa, ale i na studenty, železničáře, námořníky, vojáky či havíře, ale především na hochy mezi 12. a 18. rokem.

V roce 1905, při výročí založení Světové aliance YMCA, ještě vystoupil se svým projevem George Williams, který doporučil již statisícům mladých mužů soustředěným v YMCA „lásku" k tomuto sdružení. Zakladatel YMCA zemřel v roce 1905. Pochován byl v katedrále sv. Pavla poblíž Horatia Nelsona na důkaz toho, že nejen váleční hrdinové zajišťují blaho a mír lidstvu. V této době čítala YMCA již téměř 7 700 místních sdružení ve 45 státech s celkovým počtem téměř 708 tisíc členů.[12]

[12]Konečný, J. (1930). *YMCA: její vznik, dějiny a význam.* Praha: Československá akciová tiskárna, s. 33-34.

4 Počátky YMCA ve Spojených státech amerických a její šíření do světa

Sociální poměry v Severní Americe byly počátkem 19. století mnohde ještě horší než v Anglii. Venkovský i městský lid holdoval požívání lihovin, z nichž na prvním místě byla whisky. Jen na venkově bylo zhruba 1 400 palíren whisky, v nichž se ročně vyrábělo průměrně 18 litrů čistého lihu na osobu. V jižních státech stále ještě bujelo otroctví[1] a výjimkou nebyly ani boje s indiány. Přesto se Amerika v tomto období stala střediskem vystěhovaleckého hnutí z Evropy, čímž velice rychle přibýval počet mladých lidí v jejich nové vlasti.

Veškerý industriální život se ale soustředil v amerických městech a lákal nové přistěhovalce nejen z Evropy, ale i z amerického venkova. Již v roce 1890 bydlelo z 62 miliónů obyvatel Ameriky celých 18 miliónů ve městech.[2] Vynalezením zemědělských strojů se totiž i zde usnadnila venkovská práce a přebytečné pracovní síly se přemisťovaly do měst. Americká města se tak rychle rozrůstala.

V roce 1850 se do Ameriky přistěhovalo 315 tisíc cizinců. Mezi roky 1880 – 1891 jich zde přibylo dalších 5,2 miliónů. Veliké procento z tohoto počtu tvořili Irové, ale zanedbatelní nebyli ani němečtí, rakouští či italští vystěhovalci. Poměry v novém domově však nebyly až tak skvělé a záviděníhodné, jak si většina nových přistěhovalců představovala.

Vlastní založení organizace YMCA v Americe spadá do roku 1851, když podle londýnského vzoru vznikla na území Ameriky takřka současně první dvě místní sdružení. Ta byla založena v Montrealu[3] a Bostonu. Podnět k založení místního

[1] Otroctví bylo v celých Spojených státech amerických zrušeno až 6. prosince 1865.

[2] Oproti Velké Británii to však byla stále nepatrná část obyvatel. V roce 1891 již totiž žily téměř dvě třetiny obyvatel Velké Británie ve městech.

[3] Místní sdružení v Montrealu vzniklo zhruba o měsíc dříve než v Bostonu.

sdružení v Bostonu dal americký univerzitní student Van Derlip, který studoval ve skotském Edinburghu a který během svých cest po britských ostrovech poznal londýnskou YMCA.

Celé londýnské sdružení na něj tak silně zapůsobilo, že o něm do Bostonu poslal obsáhlou zprávu, ve které s obdivem a nadšením popsal činnost celého sdružení a jeho budovu. Ve zprávě vyzdvihl časopisy, noviny a deníky této organizace, které byly uchovány v důmyslně a účelně vybudované knihovně, která mj. sloužila k přednáškám, a kde se vykládala Bible. K samostudiu zde byla zřízena čítárna a pro výuku učebny, ve kterých se studenti zdokonalovali v cizích jazycích. Rovněž se mu líbil nápad podávat členům velice levné občerstvení.

Celá jeho zpráva byla v říjnu 1851 uveřejněna v časopise *„Watchman and Reflector"*. Její obsah velmi zaujal námořního kapitána v penzi – Thomase Valentina Sullivana. Ten, ačkoli nikdy na vlastní oči nespatřil londýnskou budovu YMCA a ani nepřišel do styku s programem tohoto sdružení, byl přímo uchvácen Van Derlipovým námětem a snažil se udělat vše, co bylo v jeho silách, aby v Bostonu vzniklo podobné místní sdružení. Tuto myšlenku se mu také záhy podařilo prosadit.

T. V. Sullivan si však představoval sdružení jako „útočiště" pro mladé námořníky. Přesto se místní YMCA rychle rozrůstala. V roce 1853 již měla 1 500 členů, ale většina z nich byli obchodníci nebo řemeslníci. O dva roky později zde došlo ke zvolení prvního předsedy, kterým byl Franklin W. Smith.[4]

Dle bostonského vzoru byla založena YMCA v New Yorku, která později přejala vedení všech místních sdružení v Americe a stala se pro většinu později vznikajících, nejen amerických sdružení, vzorem. Vedle náboženských cílů se YMCA v New Yorku starala o cizince, kterým pomáhala vyřešit problémy s bydlením, hledáním práce, a ve svém domově jim nabízela možnost oddechu a osvěžení. Také o ně pečovala ve chvílích, kdy byli nemocní. Kromě toho zde probíhalo organizované vyučování. Zpočátku se zde vyučovalo psaní a cizím jazykům, a to němčině a

[4]Kroužil, F. (2010). Historie YMCA v USA. *Protein, 12*(5), s. 28-29.

francouzštině. Počet předmětů se ale velice rychle zvyšoval. Při tom však YMCA samozřejmě sledovala cíl, kterým bylo získat co nejvíce lidí pro evangelictví.[5]

Do roku 1860 vzniklo ve Spojených státech amerických více jak 200 místních sdružení, která dohromady vykazovala více jak 25 tisíc členů.

Za občanské války ve Spojených státech amerických (1861 – 1865) pečovala YMCA o nemocné a raněné vojáky. Dále se snažila pomoci s dopravou potravin pro unijní vojsko, mezi které vyslala, po dohodě s Abrahamem Lincolnem,[6] pět tisíc dobrovolníků (*viz obrázek 4.*), ze kterých každý sloužil zhruba 25 – 30 dní. Své lidi se YMCA snažila podporovat nejen finančně, ale i potřebnými zásobami. Celkem utratila na podporu těchto dobrovolníků částku přibližně šesti miliónů dolarů. Kromě toho stála u založení „Komise Spojených států" pro podporu duchovních a fyzických potřeb vojáků a námořníků. Byla to její první organizovaná snaha vnést evangelium mezi vojsko. Práce pro vojsko se později stala jednou z trvalých povinností této organizace.[7]

Obrázek 4. Lewis Martin – Dobrovolník organizace YMCA sloužící v občanské válce[8]

[5]Konečný, J. (1930). *YMCA: její vznik, dějiny a význam.* Praha: Československá akciová tiskárna, s. 36-41.

[6]Kroužil, F. (2010). Historie YMCA v USA. *Protein, 12*(5), s. 28-29.

[7]Konečný, J. (1930). *YMCA: její vznik, dějiny a význam.* Praha: Československá akciová tiskárna, s. 41-42.

[8]Kroužil, F. (2010). Historie YMCA v USA. *Protein, 12*(5), s. 29.

Následkem těchto výdajů a ztrátou četných členů se americká YMCA dostala do krize[9] a nebýt jedné energické osobnosti s mimořádným organizačním talentem, mohlo se stát, že by zde toto sdružení zaniklo. Tou osobností byl mladý irský přistěhovalec Robert Ross McBurney, který se stal sekretářem místního sdružení v New Yorku. Právě tehdy došlo k vystavění reprezentativního domu YMCA, jehož vybudování stálo 487 tisíc dolarů. Stavba byla dokončena v roce 1869. Dům byl zařízený tak, aby vyhovoval potřebám mladých mužů, kterých v té době žilo v New Yorku více než 180 tisíc.

Nejdůležitější místností zde byl přijímací sál, ve kterém sídlil sekretář, kolem něhož se chodilo do dalších místností i vycházelo z budovy. Jen místnost, ve které se konaly veřejné schůze a kam také přicházeli lidé neznající poměry v místním sdružení, měla samostatný vchod. Celá budova byla vybavena tak, aby pečovala o kulturu člověka, a to jak po stránce intelektuální, duchovní, tak i tělesné. K péči o tělo zde byla vybudována tělocvična, koupelna a kuželna. Rovněž zde probíhalo vyučování v několika jazycích a neustálé rozšiřování vybudované knihovny. Duchovní činnost byla realizována na pravidelných shromážděních, na kterých byla čtena a vykládána Bible.

YMCA v New Yorku se ovšem nezaměřovala pouze na mladé muže, ale do svého vlivu se snažila zahrnout lidi nejrůznějších profesí. Její pozornosti tak neušlo například veliké množství železničářů a stranou nemohli zůstat ani studenti, pro které YMCA zřídila „studentský klub". Pro studenty pak byly zakoupeny pozemky pro pěstování atletiky či koupání. V prostorech budovy se mohli v klidu a nerušeně připravovat na zkoušky. Pro dojíždějící členy byly zřízeny úschovny kol a šatstva.

V roce 1887 zde byla otevřena pobočka železničářů, pro které byla postavena budova. O rok později byla pro potřeby YMCA zakoupena další budova a pronajaty pozemky pro atletiku. Roku 1891 byla otevřena budova pro železničáře ve Washingtonu. O dva roky později začala v bostonské YMCA tradice večerních škol. V roce 1894 zakoupila YMCA budovu pro organizaci studentů a o dva roky

[9]Počet místních sdružení ve Spojených státech amerických klesl během občanské války na pouhých 69.

později byly v New Yorku otevřeny dvě nové budovy – jedna na západní a jedna na východní straně.[10] V roce 1889 byl ve Spojených státech amerických založen „YMCA World Service", který se dodnes stará o dohled a finanční podporu hnutí YMCA po celém světě.

4.1 Počátek tělesné výchovy a sportu v americké YMCA

Jak již bylo řečeno, scházela se jednotlivá místní sdružení YMCA působící ve Spojených státech amerických zpočátku ve skromných místech kostelů, pronajatých prostorech či budovách určených na zcela jiný účel. Ty rozhodně nebyly vhodné pro tělesnou výchovu a sport.[11]

The Golden Jubilee Society
of Letter Men
of Springfield College

On the occasion of the 50th Anniversary of your Springfield College Class, this certificate is bestowed upon one of Springfield's loyal sons —

Joseph A. First

The little "S" affixed to this certificate qualifies you as a Letter Man on the Big Maroon Team of loyal Alumni who belong to the Springfield College family.

President,
SPRINGFIELD COLLEGE

President,
ALUMNI COUNCIL

Springfield, Massachusetts

ALUMNI DIRECTOR

Obrázek 5. Pamětní list ze Springfield College udělený Josefu Firstovi v roce 1979[12]

[10]Konečný, J. (1930). *YMCA: její vznik, dějiny a význam.* Praha: Československá akciová tiskárna, s. 41-46.

[11]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 31.

[12]First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart, s. 295.

V prvních letech existence tohoto sdružení v Americe bylo jedním z jeho hlavních cílů získat do svých řad co největší počet členů. Jeho program však nebyl pro veliké procento tamní mládeže až tak zajímavý. Bylo tudíž jasné, že pro tyto účely musel být její původní program rozšířen a modernizován. Již v roce 1860 se snažili někteří členové a sekretáři Světového výboru organizace YMCA o to, aby se tělesná výchova začlenila do programu této organizace. V roce 1870 bylo zřízeno několik tělocvičen a plaveckých bazénů při budovách YMCA.[13]

Obrázek 6. Logo Springfield College[14]

K velkému rozšíření tělesné výchovy a sportu v organizaci YMCA došlo v letech 1880 – 1885, kdy též došlo ve městě Springfield státě Massachusetts k založení první „International Young Men′s Christian Association Training School",[15] jejímž zakladatelem byl Jacob I. Brown[16] (*viz obrázek 5. a 6.*).[17] Podobná tělo-

[13]Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 127-128.

[14]„O logách a YMCA songu!" přístup 27. duben 2013, http://www.usti.ymca.cz/onas/loga/.

[15]Tato instituce byla založena v roce 1885 jako oddělení Young Men′s Christian Association, které patřilo pod School for Christian Workers. Od této školy se v roce 1891 oddělila. Tím vznikla International Young Men′s Christian Association Training School. V roce 1912 byla přejmenována na International YMCA College a v roce 1954 na Springfield College.

Této instituci byl v roce 1920 udělen Olympijský pohár.

Historisches Archiv der Stadt Köln, Mappe Nr. 0304b, The Modern Olympic Idea and Finish, s. 33.

[16]YMCA zde později začala pořádat pravidelná dlouhodobá školení, kterých se zúčastnili její sportovní funkcionáři z různých zemí světa. Ti se zde seznamovali s novinkami v oblasti sportu a sportovního tréninku, vyměňovali si získané zkušenosti a své zde nabyté poznatky si pak odvezli do svých rodných zemí. Z Československa zde studovali například J. A. First, F. M. Marek, Č. Škarda, V. Velkoborský či M. Vejchoda-Amborž.

Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8.

[17]Gustav-Wrathall, J. D. (1998). *Take the Young Stranger by the Hand (Same-Sex Relations and the YMCA)*. Chicago: University of Chicago Press, s. 13.

výchovná škola YMCA vznikla zanedlouho i v Chicagu – „Training School of the YMCA".[18] Jejich návštěvnost však byla zpočátku velice malá.[19]

Přesto se později někteří tělovýchovní učitelé či žáci působící na těchto institucích organizace YMCA sportovně proslavili. Brzy však bylo shledáno, že pro jednotlivé části všestranného programu sdružení YMCA je potřeba najít další vhodné učitele.

Obrázek 7. Znak organizace YMCA[20]

V roce 1889 pravil Luther Halsey Gulick, který působil od roku 1886 jako tělovýchovný ředitel na International Young Men′s Christian Association Training School,[21] že pokud nemá organizace YMCA křesťanské vůdce pro tělovýchovu, musí si je „vytvořit". Byl to právě Luther Halsey Gulick, který v roce 1889 vyznačil tzv. „trojstranný" program YMCA, jehož pilíři byla rovnováha mysli, duše a těla, jejichž harmonické spojení je reprezentováno znakem organizace YMCA, kterým je červený rovnostranný trojúhelník přetnutý modrým pásem s bílými písmeny YMCA (*viz obrázek 7.*).

Zpočátku navštěvovalo školy ve Springfieldu a Chicagu okolo sta žáků. Rok co rok ale postupně přibývali zájemci, kteří se chtěli věnovat tělovýchově na oněch

[18]Oficiální název této instituce se několikrát měnil – Training School of the YMCA (1890 – 1896), Secretarial Institute and Training School (1896 – 1903), Institute and Training School of the YMCA (1903 – 1913), YMCA College nebo Association College (1913 – 1933). V roce 1933 byla škola finálně přejmenována na George Williams College.

George Williams College: An Inventory of Its Records. (b.r.). Dostupné 1. únor 2015, z http://special.lib.umn.edu/findaid/html/ymca/ygwc0001.phtml.

[19]Schroeder, L. C. (1925). Historie tělesné výchovy YMCA. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 4*(1), s. 7-9.

[20]Springfield College (USA) | College Men Centers. (b.r.). Dostupné 22. březen 2014, z http://collegemencenters.com/?page_id=88.

[21]Cisko, D. (1999). *Hawai′i Sports (History, Facts, & Statistics)*. Honolulu: University of Hawai′i Press, s. 45.

dvou zmíněných školách organizace YMCA. Po jejich dostudování našla velká část absolventů uplatnění na veřejných školách, univerzitách, kolejích adt.[22]

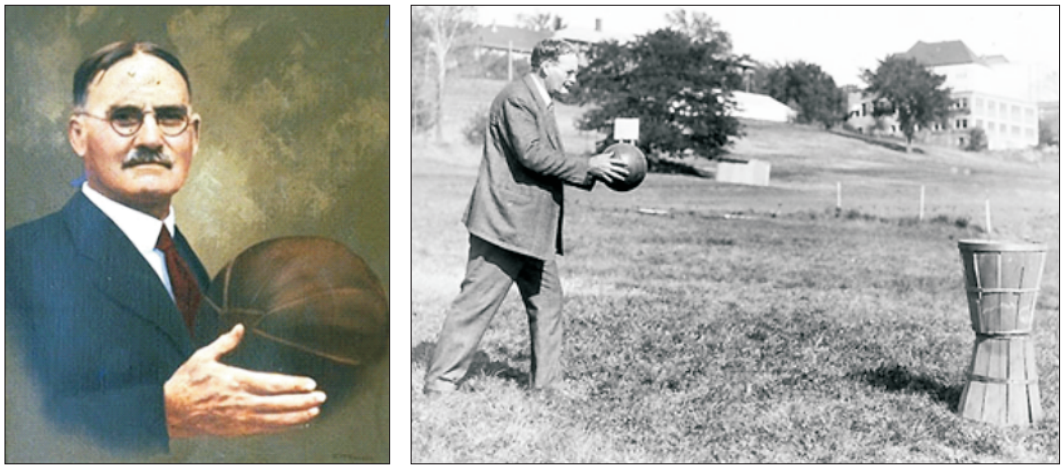

Obrázek 8. Zakladatel basketbalu – James Naismith[23]

V roce 1891 požádal Luther Halsey Gulick tělovýchovného učitele z International Young Men′s Christian Association Training School Jamese Naismithe (*viz obrázek 8.*) o vytvoření hry, která by se dala hrát v hale během zimního období. Hlavní složkou zimních sportovních aktivit zde totiž byla především gymnastická cvičení, která řadě cvičících nepřišla příliš zábavná.

J. Naismith se tedy nejprve pokusil modifikovat několik již známých her, a to americký fotbal, fotbal, lakros, vodní pólo, pozemní hokej a ragby. Všechny tyto pokusy skončily neúspěchem. Poté však dostal nápad využít dvou košů na broskve, z nichž každý pověsil deset stop vysoko na opačnou stranu tělocvičny. Hráčům pak dal fotbalový míč, který měli za pomoci přihrávek dopravit do určeného koše.[24]

[22]Schroeder, L. C. (1925). Historie tělesné výchovy YMCA. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 4*(1), s. 7-9.

[23]Token White Girl: I always thought James Naismith was a black person. (b.r.). Dostupné 22. březen 2014, z http://twg-meroine.blogspot.cz/2013/03/i-always-thought-james-naismith-was.html.

History of Basketball. (b.r.). Dostupné 22. březen 2014, z http://www.narragansett.k12.ri.us/NHS/computer/Jay_Jeannotte_Basketball/history.htm.

[24]Štumbauer, J. (2014). *Soubor vybraných přednášek ze světových dějin tělesné výchovy a sportu.* České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 181.

Brzy začaly probíhat první zápasy. Jednalo se však o neoficiální utkání, ve kterých se basketbal teprve „hledal". Týmy tehdy tvořilo devět hráčů, neboť J. Naismith vedl osmnáctičlennou třídu, kterou chtěl kompletně zapojit.

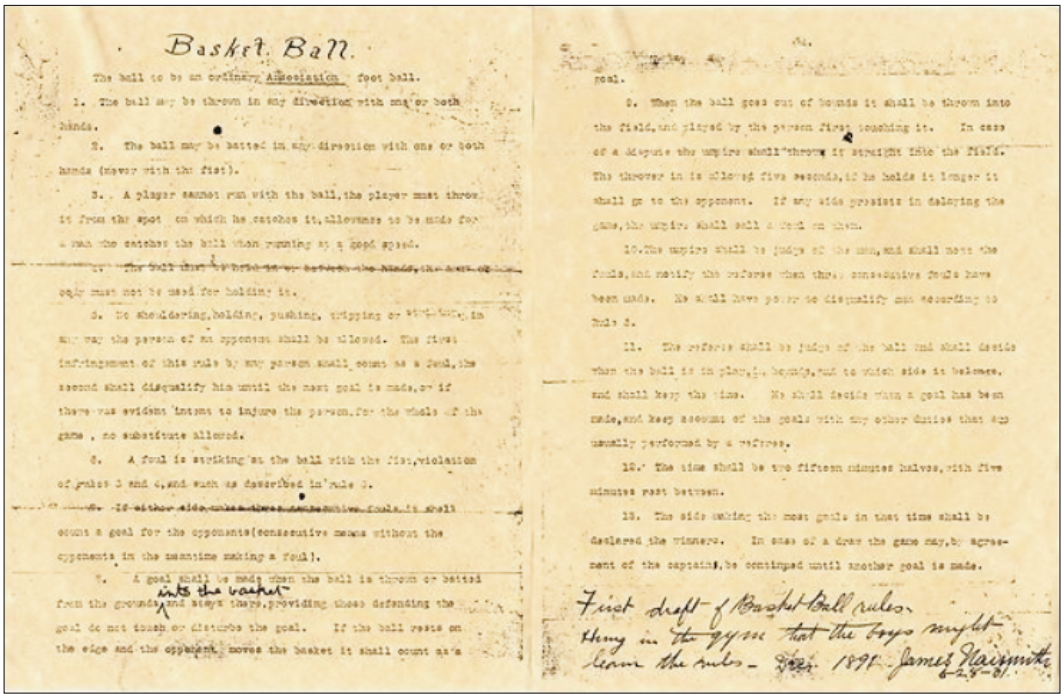

Basket Ball.

The ball to be an ordinary Association foot ball.

1. The ball may be thrown in any direction with one or both hands.

2. The ball may be batted in any direction with one or both hands (never with the fist).

3. A player cannot run with the ball, the player must throw it from the spot on which he catches it, allowance to be made for a man who catches the ball when running at a good speed.

4. The ball must be held in or between the hands; the arms or body must not be used for holding it.

5. No shouldering, holding, pushing, tripping or striking in any way the person of an opponent shall be allowed. The first infringement of this rule by any person shall count as a foul, the second shall disqualify him until the next goal is made, or if there was evident intent to injure the person, for the whole of the game, no substitute allowed.

6. A foul is striking at the ball with the fist, violation of rules 3 and 4, and such as described in rule 5.

7. If either side makes three consecutive fouls it shall count a goal for the opponents (consecutive means without the opponents in the meantime making a foul).

8. A goal shall be made when the ball is thrown or batted from the ground into the basket, providing those defending the goal do not touch or disturb the goal. If the ball rests on the edge and the opponent moves the basket it shall count as a goal.

9. When the ball goes out of bounds it shall be thrown into the field, and played by the person first touching it. In case of a dispute the umpire shall throw it straight into the field. The thrower in is allowed five seconds, if he holds it longer it shall go to the opponent. If any side persists in delaying the game, the umpire shall call a foul on them.

10. The umpire shall be judge of the men, and shall note the fouls, and notify the referee when three consecutive fouls have been made. He shall have power to disqualify any according to Rule 5.

11. The referee shall be judge of the ball and shall decide when the ball is in play, in bounds, and to which side it belongs, and shall keep the time. He shall decide when a goal has been made, and keep account of the goals with any other duties that are usually performed by a referee.

12. The time shall be two fifteen minutes halves, with five minutes rest between.

13. The side making the most goals in that time shall be declared the winner. In case of a draw the game may, by agreement of the captains, be continued until another goal is made.

First draft of Basket Ball rules. Hung in the gym that the boys might learn the rules. Dec. 1891. James Naismith

Obrázek 9. První basketbalová pravidla podepsaná jejich autorem[25]

James Naismith pak dne 15. prosince 1891 sepsal první basketbalová pravidla (*viz obrázek 9.*), která byla zpočátku samozřejmě velice stručná. Obsahovala pouze 13 bodů a byla zveřejněna v lednu 1892.[26]

Dne 20. ledna 1892[27] se na hřišti proti sobě postavili se svými mužstvy James Naismith a hlavní kouč amerického fotbalu na Springfield College a rovněž jeho budoucí legenda – Amos Alonzo Stagg. Prakticky se jednalo o první oficiální basketbalový zápas v historii. Každý tým byl tehdy tvořen sedmi hráči. Přestože

[25]Media Archive – Connecting Our Collections With Yours. (b.r.). Dostupné 1. duben 2014, z http://umedia.lib.umn.edu/node/66373?mode=basic

[26]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 88-89.

[27]Zde se prameny liší. Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 89. uvádí toto datum. Lze však nalézt i 21. prosince 1891 (viz následující pozn. pod čarou).

hra měla velký úspěch, ani jeden z účastníků jistě netušil, jak se basketbal v budoucnu zpopularizuje.

James Naismith se následně stal velkým propagátorem basketbalu. Předváděl ho při svých cestách po Americe, čímž došlo k jeho rychlému šíření. Začal být pěstován nejen americkými školami, ale především jednotlivými místními sdruženími YMCA.[28]

Obrázek 10. Zakladatel volejbalu – William Morgan[29]

S americkou YMCA jsou spojeny též počátky volejbalu, které se datují k roku 1895, kdy jej vymyslel člen organizace YMCA a zároveň absolvent Springfield College – William George Morgan (*viz obrázek 10.*). Ten rozdělil tělocvičnu tenisovou sítí, kterou natáhl ve výšce šest stop a šest palců,[30] a nechal své hráče

[28]Mechikoff, R., & Estes, S. (1993). *A history and Philosophy of Sport and Physical Education.* Oxford: Wm. C. Brown, s. 259-261.

[29]William Morgan – Volleyball Side Out. (b.r.). Dostupné 22. březen 2014, z http://volleyball-side-out.weebly.com/william-morgan.html.

Důležitá data a události: : Historie : Volejbal-Metodika.cz. (b.r.). Dostupné 22. březen 2014, z http://historie.volejbal-metodika.cz/vyvoj-svet/.

[30]V české literatuře lze najít, že tato výška odpovídá 183 centimetrům. Po převedení šesti stop a šesti palců na centimetry by nám dnes vyšla hodnota 198,12 centimetrů. Šířka palce historicky kolísala mezi 2,3 a 2,7 centimetry a dokonce se i v různých zemích lišila. K zavedení standardní délky 2,54 centimetru došlo až v roce 1959.

odbíjet duši z basketbalového míče[31] z jedné strany na druhou. Ti samozřejmě zpočátku odbíjeli míč bez jakéhokoli promyšlenějšího systému.[32]

Hra měla být méně namáhavou zábavou pro starší žáky a byla nazvána „mintonette". Název však zůstal zachován pouze jeden rok. Profesor tělesné výchovy Alfred Thompson Halstead přejmenoval při předvedení této nové hry na konferenci ředitelů YMCA „mintonette" na „volley-ball" (to volley the ball).[33]

Další z mnoha pokusů při hledání vhodného míče pro volejbal byl proveden s fotbalovým míčem. Pro hru volejbal byl též využíván míč na basketbal, se kterým však byla způsobena řada zranění, převážně prstů. Míč se navíc nedal dobře ovládat. Následně zhotovila pro W. G. Morgana a jeho hráče na zkoušku nový míč firma Spalding. Tento nový míč byl již pro potřeby volejbalistů vyhovující.

V roce 1896 vyšel o volejbalu též první článek, který byl publikován v časopise Physical Education:

„Volley-ball je nová hra, výborně se hodící pro tělocvičny a haly, a která též může být hrána i venku. Může ji hrát libovolný počet hráčů. Hra spočívá v uvedení míče do pohybu přes vysokou síť, a to z jedné strany na druhou. Užívá prvky dvou her – tenisu a handballu."

Volejbal byl mezi členstvem americké YMCA velice populární. Přesto se v USA dlouho hrál pouze jako rekreační hra. Brzy se však začal šířit do dalších zemí světa.[34]

Do roku 1925 se situace na International YMCA College a Association College změnila natolik, že byly obě přeplněny. Běžně je navštěvovalo kolem 500 žáků. V této době mohla YMCA své školy i sportovní zázemí velice rychle rozvíjet. Její

[31]Zde se dostupné prameny liší. Některé uvádějí, že poprvé zde síť přeletěl míč, který byl původně určen na basketbal, jiné zase, že byl první pokus učiněn s fotbalovým míčem.

Bosák, E. et al. (1969). *Stručný přehled vývoje sportovních odvětví v Československu. Díl 1.* Praha: Olympia, s. 22.

[32]Epting, C. (2009). *The Birthplace Book (A Guide to Birth Sites of Famous People, Places & Things).* Mechanicsburg: Stackpole Books, s. 22.

[33]Pávek, F. (1964). *Encyklopedie tělesné kultury.* Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, s. 365-368.

[34]Johnson, E. L. (1979). *The history of YMCA physical education.* Chicago: Association Press, s. 95-96.

velkou výhodou totiž bylo, že jí nechyběly peníze. Ty získávala především díky četným štědrým darům svých členů a příznivců.[35]

V roce 1885 došlo k založení tradice letních táborů organizace YMCA. Tohoto roku totiž YMCA poprvé ve své historii organizovala letní tábor, který se nacházel u jezera Orange ve Spojených státech amerických. Založil ho sekretář YMCA New York a YMCA New Jersey Sumner F. Dudley, po kterém byl taktéž pojmenován – „Camp Dudley".[36]

Tělesná výchova a sport se v severoamerické YMCA šířily skutečně velice rychle. V roce 1890 vlastnila a využívala organizace YMCA na území Severní Ameriky okolo 400 tělocvičen.

Popularita sdružení YMCA a její tělesné výchovy a sportu v USA tak neustále rostla. Brzy tak byla americká YMCA požádána, aby zavedla svůj program do dalších států světa.

Již v roce 1900 působila YMCA na každém kontinentu (s výjimkou Antarktidy). Do tohoto roku vzniklo mj. 16 středisek YMCA v Jižní Americe, 19 v Africe, 20 v Austrálii a 270 v Asii.[37]

4.2 Šíření tělovýchovného programu organizace YMCA ze Spojených států amerických do světa

Již ve druhé polovině 19. století došlo k rozšíření činnosti organizace YMCA ze Spojených států amerických do Jižní Ameriky a Asie, a to především do Indie, Japonska, Číny a na Filipíny.

Na Filipíny přišla YMCA stejně jako do mnoha dalších zemí světa s americkými vojáky, kteří v období španělsko-americké války (25. dubna – 12. srpna 1898) bojovali na filipínských ostrovech, které byly španělskou kolonií. S rostoucím vlivem začala YMCA prosazovat tělesnou výchovu na místních školách, pro

[35]Schroeder, L. C. (1925). Historie tělesné výchovy YMCA. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 4*(1), s. 7-9.
[36]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8.
[37]McComb, D. G. (2012). *Sports in World History.* Londýn: Routledge, s. 76.

Filipínce začala zřizovat první tělocvičny a bazény a v roce 1916 se zasloužila o ustanovení první místní oficiální skautské skupiny.[38]

Obrázek 11. Elwood Stanley Brown[39]

Na Filipínách byly YMCA a její počátky na poli tělesné výchovy a sportu spjaty se jménem Elwood Stanley Brown (*viz obrázek 11.*). Ten začal v roce 1910, v pouhých 27 letech, organizovat tělesnou výchovu v Manile, kde přijal roli národního tělovýchovného ředitele YMCA na Filipínách. Elwood Brown však v Manile místní sdružení YMCA nezaložil. To zde vzniklo již v roce 1907 a následná práce E. Browna ho výrazným způsobem pozvedla. V roce 1907 zde již YMCA vedla nejlepší filipínské plavce, kteří trénovali v bazénu Fort William McKinley YMCA v provincii Rizal. Bazén YMCA Manila byl otevřen o čtyři roky později.[40]

[38]Zunt, D. (2003). YMCA Japonsko. *Protein, 5*(4). Dostupné 21. říjen 2013, z http://www.protein.ymca.cz/view.php?nazevclanku=&cisloclanku=2003060531.

[39]Daniels, G. (2000). *The V & VI Olympiads (Stockholm 1912, Inter-Allied Games)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 112.

[40]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education*. Chicago: Association Press, s. 136.

Svůj nový tělovýchovný program připravil Elwood Brown v průběhu tří měsíců od jmenování do funkce. Do něj zahrnul sporty jako volejbal, basketbal, plavání, atletiku, fotbal či baseball.

Do roku 1914 bylo na Filipínách projektováno více jak 5 tisíc kurtů a hřišť pro nové sporty, které začaly být zřizovány při školách, městských hřištích a soukromých klubech.[41] Zpočátku to však byla poměrně těžká práce, neboť místní obyvatelstvo se chovalo odmítavě k novým „americkým" hrám. Kromě toho připravil Elwood Brown program pro 10 tisíc členů národní policie a 8 tisíc členů americké armády umístěných na Filipínách. Z jeho podnětu též vznikla „Filipínká amatérská atletická federace".[42]

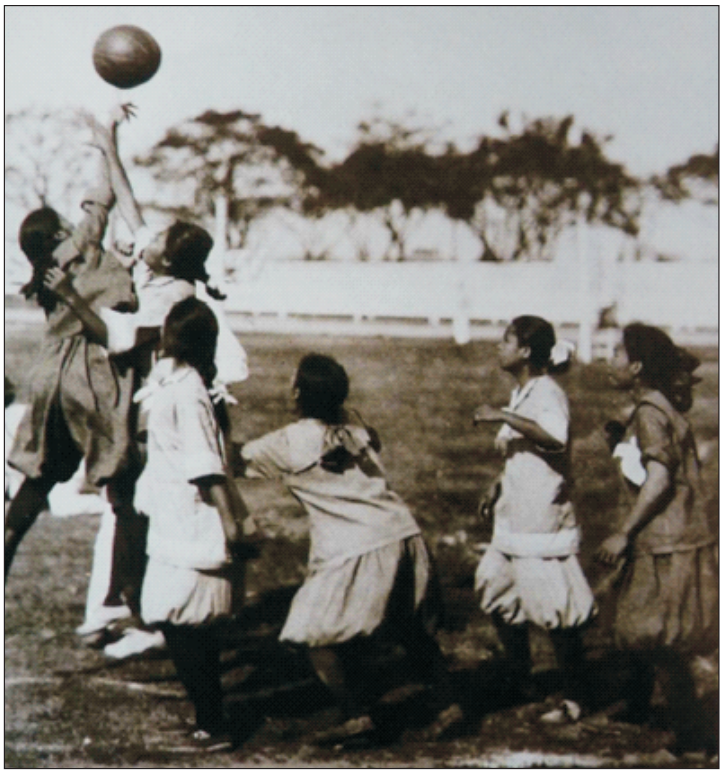

Obrázek 12. Filipínské dívky hrající basketbal v roce 1913[43]

Jeho práce na Filipínách byla velice úspěšná (*viz obrázek 12.*). Brzy také dostal nabídku na rozšíření svého působení do dalších dvou zemí, ve kterých již

[41]Tamtéž, s. 161.

[42]Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 129-133.

[43]Tamtéž, s. 132.

YMCA působila. Těmi byla Čína a Japonsko. Elwood Brown tuto nabídku přijal, ale pracoval zde pouze prostřednictvím svých kolegů z YMCA.

Ani jeho vliv však nemusel k většímu prosazení YMCA stačit. Čína měla velice dlouhou tradici tělesné kultury a nové „západní" sporty zde byly stejně jako v Japonsku novinkou, kterou nemuselo místní obyvatelstvo přijmout. Přesto se do Číny postupem času velice úspěšně rozšířil basketbal. První zmínka o této hře se objevila v městě Tienstin. Zde již působila americká YMCA, která pomohla založit místní sdružení. To vydalo na počátku roku 1896 svůj „věstník", ve kterém se zmiňovalo o této nové „americké" hře.[44]

Určitá změna v organizaci tělesné výchovy a sportu zde ale nastala v roce 1908, kdy do Šanghaje přijel tělovýchovný ředitel YMCA Max J. Exner, který zde zavedl nový tělovýchovný program. Začal tím, že zde zavedl dvouleté tělovýchovné studie pro potenciální sportovní ředitele. Zájemcům též nabízel kurzy první pomoci. V roce 1910 se mu navíc podařilo získat atletické hřiště. O rok později však byl nahrazen Kanaďanem J. Howard Crockerem.[45]

Ten se zasloužil o to, že se Čína v roce 1913 zúčastnila „Her Dálného východu", které se konaly v Manile. K tomu vybral 36 sportovců pro reprezentační tým, který byl vůbec prvním čínským týmem, který kdy soutěžil mimo Čínu.[46] V letech 1916 – 1918 se jeho následovník David K. Brace zasloužil o založení tělovýchovné koleje při univerzitě v Su-Chaw, což byla první na tehdejší dobu moderní tělovýchovná kolej v Číně.[47]

V Japonsku byla počáteční práce ještě těžší. Ve druhé polovině 19. století Japonsko stále dbalo svých tradic a pouze velice pozvolna přijímalo západní vzory. První japonská YMCA byla otevřena roku 1880 v Tokiu. O dva roky později byla zřízena též YMCA v Ósace. K určitému zlomu, který by mohl YMCA v Japon-

[44]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 90-91.

[45]Guttmann, A. (2007). *Sports (The First Five Millennia).* Amherst: University of Massachusetts Press, s. 206-208.

[46]Morris, A. D. (2004). *Marrow of the Nation (A History of Sport and Physical Culture in Republican China).* Berkeley: University of California Press, s. 22-25.

[47]Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA).* Los Angeles: World sport research & publications, s. 140-141.

sku více prosadit, došlo v roce 1908. Tehdy se místní tělovýchovný ředitel Hyozo Ohmori vrátil z tělovýchovného školení na International Young Men′s Christian Association Training School ve Springfieldu. Ohmori bohužel onemocněl tuberkulózou, které podlehl, a nemohl tak pomoci organizaci YMCA prosadit se v Japonsku. Problémem bylo, že Japonci pěstovali téměř výhradně úpolové sporty.

Obrázek 13. Volejbal na „Hrách Dálného východu" v Tokiu 1917[48]

Japoncům se však velice zalíbil jeden kolektivní sport, který YMCA preferovala, a tím byl baseball. Ten se hrál v Tokiu při budově YMCA společně s tenisem, basketbalem a softbalem. Zdejší budova však nebyla dostačující, a tak byla roku 1917 otevřena nová.[49] V ní se již nacházela první krytá tělocvična pro sportovní hry a první krytý bazén v Japonsku. O tři roky později zorganizovala YMCA Ósaka první letní tábor pro mládež v historii Japonska.[50]

Elwood Brown již v roce 1913 přišel na nápad uspořádat v Manile „Hry Dálného východu" (Far Eastern Games), na kterých by se soutěžilo v celé řadě sportovních odvětví. Do jejich programu zařadil i baseball, a to především kvůli účasti japonských sportovců. Japonci vyslali do Manily pouze baseballový tým a dva běžce.

[48]Tamtéž, s. 145.

[49]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education*. Chicago: Association Press, s. 147-149.

[50]Zunt, D. (2002). YMCA Japonsko. *Protein, 4*(12). Dostupné 21. říjen 2013, z http://www.protein.ymca.cz/view.php?nazevclanku=&cisloclanku=2002120123.

Celá akce trvala deset dní a účastnily se jí tři země, které soutěžily v osmi sportech. Pro poměrně velký úspěch se E. Brown rozhodl hry opakovat. K tomu došlo v Šanghaji v roce 1915.

Ani tentokrát však Japonci neměli velký zájem a do bojů vyslali pouze dvacet sportovců, oproti devadesáti filipínským a stu čínským. Byli však poměrně úspěšní, neboť vybojovali první místa v tenise, maratónu a plavání. V roce 1917 pořádalo tuto akci Tokio (*viz obrázek 13.*).[51]

YMCA a její tělovýchovní ředitelé v Japonsku – Elwood Brown a posléze i Franklin H. Brown[52] se v tuto dobu velice snažili získat pro své úmysly podporu od japonské vlády. Úkol to nebyl nemožný, a tak se následně podařilo vybudovat nové tělovýchovné zázemí blízko Tokia, které bylo tréninkovým táborem pro japonské sportovce pěstující kolektivní hry. Tím se částečně podařilo „prolomit hráz".

Franklin H. Brown následně přišel s nápadem zavedení basketbalu a volejbalu do japonských škol a sestavení národního basketbalového týmu, který by začal hrát zápasy proti Koreji. To se mu také podařilo prosadit. Později začala YMCA v Tokiu sloužit jako sportovní tréninkové centrum, ve kterém se těšilo velké oblibě například plavání.[53]

Japonci se následně s mnohem větším nadšením účastnili dalších sedmi „Her Dálného východu".[54] Hry, které se konaly v japonské Ósace v roce 1923, navštívilo údajně 40 000 diváků denně.[55] Jejich tradice pokračovala až do roku 1934, kdy se v Manile uskutečnily hry poslední.

YMCA byla rovněž činná v Indii. Prvním ředitelem YMCA, který se v Indii začal starat o tělesnou výchovu a sport byl v letech 1901 – 1902 Elmer Berry ze springfieldské univerzity. Následně byl nahrazen Kanaďanem T. Duncan Pattonem, který v Indii představil basketbal. Tělovýchovní ředitelé YMCA se zde

[51]Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA).* Los Angeles: World sport research & publications, s. 140-145.

[52]Mezi těmito tělovýchovnými řediteli YMCA nebyl příbuzenský vztah.

[53]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 149-150.

[54]Constable, G. (1999). The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA). Los Angeles: World sport research & publications, s. 145-146.

[55]Počet diváků byl údajně vyšší než na posledních olympijských hrách v Paříži 1924. Sport, IV., 1924, č. 15.

rychle měnili, ale právě skrz ně se sem dostal volejbal a také díky nim došlo k zavedení tělovýchovných institucí.[56]

Ve 20. letech byl ředitelem indické YMCA A. G. Noehren. Ten se podílel společně s anglo-indickým obchodníkem Dorabem Tatou na přípravě samostatného indického týmu pro VIII. letní olympijské hry v Paříži 1924. Účasti Indie na olympijských hrách v Paříži předcházelo Celoindické mistrovství (All-India championship) v Novém Delí, jehož pořadatelem byla právě YMCA. Tata a Noehren následně vybrali osm vítězů, kteří se zúčastnili olympijských her. O tři roky později zde za přispění organizace YMCA vznikla Indická olympijská asociace (Indian Olympic Association).[57]

Také v Indii otevřela organizace YMCA svou tělovýchovnou školu – National YMCA School of Physial Education. Ta byla založena Harrym Buckem ve městě Čennaj (dříve Madrás) v roce 1920. Zde se studenti setkávali se sporty jako basketbal, volejbal, badminton, softbal, baseball, fotbal či hokej. Rovněž populární zde byly atletické disciplíny. Její tělovýchovný program se postupem času začal více a více prosazovat také v dalších indických školách.[58]

Počátky YMCA v Jižní Americe je nutno hledat v 70. letech 19. století. V letech 1870 – 1874 působila v Buenos Aires YMCA, které byla založená anglickými a skotskými emigranty.

Počátky americké YMCA v Jižní Americe jsou z pozdější doby. V roce 1891 přišel do Sao Paula Myron Augustus Clark, který ale o dva roky později přesídlil do Ria de Janiera. Prvním tělovýchovným ředitelem YMCA v Jižní Americe, který zde pracoval na plný úvazek, byl Maurice C. Sallasa. Ten zde započal svou práci v roce 1911.[59] Zůstal zde však pouhý rok, během kterého stačil stanovit místní vedoucí a první tělovýchovný program.

[56]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education*. Chicago: Association Press, s. 153-155.

[57]Majumdar, B., & Mehta, N. (2009). *India and the Olympics*. Londýn: Routledge, s. 13-14.

[58]MacAloon, J. J. (2013). *Muscular Christianity in Colonial and Post-Colonial Worlds*. Londýn: Routledge, s. 64.

[59]Dyreson, M., Mangan, J. A., & Park, R. J. (2013). *Mapping an Empire of American Sport (Expansion, Assimilation, Adaptation and Resistance)*. Londýn: Routledge, s. 185.

V roce 1911 došlo též v Brazílii k zorganizování první volejbalové soutěže. Tu pořádala YMCA ve městě Recife.[60]

O rok později byl Maurice C. Sallasa nahrazen Henry J. Simsem, který byl specialistou na zápas a gymnastiku. Většinu svého času se snažil trénovat mladé Brazilce. Za jeho působení zde popularita tělesné výchovy a sportu neustále rostla. V roce 1920 bylo ustanoveno Národní oddělení tělesné výchovy (National Department of Physical Education). H. J. Sims byl následně požádán, aby vstoupil do jeho řad. V této nové pozici se snažil dovést křesťanskou tělovýchovu v Brazílii ještě dále.[61]

Ve státě Uruguay vznikla první YMCA v Montevideu v roce 1909, ale k jejímu výraznějšímu rozšiřování začalo docházet až o rok déle. V roce 1910 tak zavítal absolvent springfieldské školy Jess T. Hopkins jako sekretář YMCA do Montevidea, kde mu brzy poskytla uruguayská vláda 50 000 dolarů na zřízení hřišť. Ta začala být využívána k pěstování sportů, které sem ze Spojených států amerických s organizací YMCA a jejími funkcionáři přišly. J. T. Hopkins přivezl do Jižní Ameriky například hru basketbal.[62] Kromě toho se zasloužil o pozvednutí atletiky ve školách a modernizaci jejich prostorů a zařízení, které byly nezbytné pro pěstování tělesné výchovy a sportu.

V roce 1916 se začalo v uruguayské YMCA diskutovat o založení školy YMCA, která by byla určena pro vyučování místních sekretářů a tělovýchovných ředitelů. J. T. Hopkins byl této myšlence nakloněn a ta tak byla posléze zrealizována. K dokončení školy došlo v roce 1922 a první studenti ji začali navštěvovat o rok později.[63] Mnohem později, v roce 1930, došlo na půdě YMCA ke vzniku nového halového sportu. Byl jím futsal, který poprvé v uruguayském Montevideu představil Juan Carlos Ceriani.[64]

[60]Nauright, J., & Parrish, C. (2012). *Sports Around the World (History, Culture, and Practice)*. Santa Barbara: ABC-CLIO, s. 145.

[61]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education*. Chicago: Association Press, s. 167-170.

[62]Tamtéž, s. 91.

[63]Dyreson, M., Mangan, J. A., & Park, R. J. (2013). *Mapping an Empire of American Sport (Expansion, Assimilation, Adaptation and Resistance)*. Londýn: Routledge, s. 188.

[64]Bellos, A. (2009). *Futebol (The Brazillian Way of Life)*. New York: Bloomsbury Publishing, s. 168-169.

V roce 1912 přijel do argentinského Buenos Aires, a to pravděpodobně v nejlepší možný čas, Paul Phillips. V této době zde totiž pozvolna končilo masivní budování, během kterého byla vystavena např. řada hotelů či škol. Bylo zde rovněž vybudováno značné tělovýchovné zázemí. Toho P. Phillips využil a v následujících devíti letech vytvořil v Argentině jeden z nejlepších tělovýchovných programů v Jižní Americe.

On sám se zajímal o atletiku, ke které též vedl své studenty. Kromě toho zavedl večerní gymnastická cvičení a představil Argentině basketbal. Jeho pravidla zde místní sekretáři YMCA přeložili do španělštiny. Dále se zasloužil o zavedení každoročního mistrovství v boxu, zápasu a plavání. V roce 1921 byl nahrazen Fredem W. Dickensem. Paul Phillips pak zamířil z Argentiny na dva roky do Turecka.

Pod F. W. Dickensem se rozrostla členská základna argentinské YMCA pěstující tělesnou výchovu a sport na tři tisíce členů. F. W. Dickens pokračoval v započatém programu a věnoval se převážně atletice. V roce 1927 se stal reprezentačním trenérem argentinských atletů.[65]

Počátky chilské YMCA spadají do roku 1912, kdy vzniklo místní sdružení ve městě Valparaiso. O šest let později byla založena YMCA také v Santiago de Chile. Tělovýchovný program chilské YMCA byl ustanoven v letech 1912 – 1915, když zde pracoval jako generální sekretář YMCA Fred C. Wurtz. Tělovýchovný systém Chile byl před příchodem amerických sekretářů YMCA velmi ovlivněn německým turnerským systémem, který sem přivezli němečtí imigranti. Rovněž zde byl patrný i systém švédský. Ten zde preferoval Joaquin Cabezas, kterého vláda poslala na studium Lingova systému do Stockholmu.

V tomto prostředí se YMCA snažila prosadit se svými „americkými" sporty, což bylo poměrně komplikované. Basketbal i volejbal zde byly představeny společně s heslem „sport pro všechny". V omezené míře se zde však nakonec podařilo organizaci YMCA tyto sporty prosadit.

[65] Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 171-172.

Také zde zapůsobil J. T. Hopkins, který se v Chile zasloužil o modernizování tělesné výchovy a sportu a výstavbu sportovních hřišť. Dále sjednal možnost využívání atletických hřišť pro několik organizací a rovněž se zde zasloužil o překlad amerických tělovýchovných knih či sportovních pravidel do španělštiny.[66]

Elwooda Browna neopouštěla myšlenka založit v Jižní Americe velkou a tradiční sportovní akci. V roce 1920 cestoval po Jižní Americe, kde se potkal s místními tělovýchovnými řediteli organizace YMCA. S jejich přispěním se mu následně podařilo založit takzvané „Jihoamerické hry" (South American Games), které byly později přejmenovány na „Hry Latinské Ameriky" (Latin American Games). Na jejich založení se podíleli i sekretáři F. W. Dickens a H. J. Sims.[67]

E. Brown a jeho spolupracovníci z YMCA se rozhodli využít brazilskou oslavu v Riu de Janeiru, která se konala v roce 1922 u příležitosti oslav stého výročí vyhlášení nezávislosti Brazílie na Portugalsku. Oslava byla obohacena sportovním programem. Tato akce měla dvojí význam. Měla začít proces pozvednutí výkonů jihoamerických atletů na evropskou a americkou úroveň a rovněž měla dát podnět k vytvoření Brazilského olympijského výboru, který by tyto atlety vyslal na olympijské hry. V Brazílii s tímto projektem pomáhal též Henri de Bailet-Latour.[68]

YMCA v Mexiku vznikla v roce 1891, když se zde oddělila od existující Křesťanské společnosti (Christian Society). Také sem se následně začal tělovýchovný program šířit ze Spojených států amerických. Někteří místní funkcionáři totiž též zavítali do Springfieldu, kde se seznámili s řadou „amerických" her, které následně představili v Mexiku.

Tak tomu bylo například v basketbalu. První plavecké a basketbalové týmy v Mexiku byly organizované tělovýchovnými řediteli YMCA A. C. Stewartem a Charlesem Westroopem. Dalším významným členem mexické YMCA, který

[66]Tamtéž, s. 252.

[67]Nauright, J., & Parrish, C. (2012). *Sports Around the World (History, Culture, and Practice)*. Santa Barbara: ABC-CLIO, s. 138.

[68]Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 150.

prošel springfieldskou školou, byl Enrique C. Aguirre – pozdější mexický ministr tělesné výchovy a sportu.[69]

Konkrétně basketbal byl poprvé představen v roce 1903, což byl rok, kdy se změnilo vedení mexické YMCA, jehož se ujal sekretář Richard Williamson. Pod jeho vedením mexická YMCA značně vzkvétala. Začaly zde vznikat první atletické kluby a došlo též k rozšíření gymnastiky. Prvním tělovýchovným sekretářem YMCA v Mexiku, který vykonával tuto práci na plný úvazek, byl Percy K. Holmes. Ten přijel do Mexika v roce 1910 a za dobu svého působení se mu mj. podařilo pozvednout význam tělesné výchovy na místních školách. Kromě toho se stal zakládajícím členem Mexického olympijského výboru a prvním trenérem mexického atletického olympijského týmu pro rok 1924.[70]

Po skončení své práce v Brazílii odjel Henri de Bailet-Latour do Mexika, kde se s Alfredem Cuéllarem snažili o vyslání delegace mexických atletů na „Jihoamerické hry" do Ria do Janeira. To se jim však nepodařilo. Mexická YMCA však také s pomocí těchto dvou propagátorů sportu, odstartovala tradici „Středoamerických her" (Central American Games), které se poprvé konaly v Mexico City v roce 1926 a na které bylo pozváno čtrnáct států.[71]

[69]Beezley, W. H. (2004). *Judas at the Jockey Club and Other Episodes of Porfirian Mexico*. Lincoln: University of Nebraska Press, s. 59.

[70]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education*. Chicago: Association Press, s. 163-166.

[71]Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 150-151.

5 Činnost americké YMCA během první světové války

V roce 1914 vypukla v Evropě první světová válka. Její bezprostřední záminkou se stal úspěšný atentát na habsburského arcivévodu a následníka trůnu Františka Ferdinanda d′Este. Rakousko-Uhersko následně, jako odvetu, vyhlásilo válku Srbsku, čímž vyvolalo řetězovou reakci vedoucí k světové válce. Během jednoho měsíce se takřka celá Evropa ocitla ve válečném stavu.

Válka probíhala mezi dvěma koalicemi. První z nich tvořily mocnosti tzv. Trojdohody (Dohody) a druhou tzv. Trojspolku (Ústřední mocnosti či Centrální mocnosti). Při vypuknutí války byla Dohoda složena ze Spojeného království (které se do války zapojilo v důsledku německého vpádu do Belgie dne 4. srpna 1914), Francie a Ruska. Koalici Ústředních mocností tvořilo v roce 1914 Německo s Rakousko-Uherskem, ke kterým se následně přidala Osmanská říše.[1]

Členové Světového výboru YMCA na tuto vzniklou situaci rychle reagovali. Dne 4. srpna 1914 se sešli v Londýně, kde se mj. domluvili na dvou dalších zasedáních, která měla proběhnout do konce srpna 1914. Zde se rodil počátek práce organizace YMCA za první světové války. Střediskem válečné práce se stala švýcarská Ženeva, která byla rovněž sídlem Světové aliance. Doprava válečné pomoci z neutrálního Švýcarska však byla velice složitá.

Důležitým počinem však bylo, že 12. srpna 1914 byly ze švýcarského ústředí odeslány dopisy určené všem členům Světové aliance, které vyzývaly k pomoci na evropských bojištích. Ze Švýcarska bylo rovněž telegrafováno Světovému výboru YMCA v Severní Americe do New Yorku. Telegraf prosil americkou asociaci o zaslání finanční podpory a kvalifikovaných sekretářů, kteří měli v Evropě pomoci

[1] Původním členem Trojspolku byla též Itálie. Ta však nakonec bojovala na straně Dohody.

s válečnou prací organizace YMCA. Zdroje, kterými disponovala Světová aliance YMCA, totiž nebyly nikterak velké, neboť Velká Británie byla v totální válce s Německem a obě národní organizace tudíž nechtěly Světové alianci na válečné výdaje přispívat. Členové Národních rad (National Council) YMCA ve Velké Británii a Německu se tak starali o své vlastní vojenské jednotky. Světový výbor YMCA se však chtěl rovněž věnovat vojákům ve Francii a Rakousku-Uhersku.

Zpráva o sarajevském atentátu však vzbudila v Americe jen málo pozornosti. Událostí, která zde ale částečně probudila veřejnost, bylo napadení Belgie Německem. Den poté, 4. srpna 1914, však vydal prezident T. W. Wilson proklamaci neutrality, v níž vyzval Američany, aby byli nestranní, a to jak v myšlení, tak i v činech.

Po vypuknutí válečného konfliktu navštívil na základě výzev Světové aliance generální sekretář Mezinárodního výboru YMCA v Severní Americe John R. Mott[2] Evropu. Jeho kroky vedly přes Velkou Británii a Nizozemí do Německa. Zde se mj. setkal s představiteli Národních rad YMCA, navštívil místní nemocnice a zajatecký tábor Döberitz. Poté dal jednomu z členů svého doprovodu 500 liber a nakázal mu zaměstnat tři nebo čtyři sekretáře, kteří započnou s prací mezi válečnými zajatci v Rakousku-Uhersku, a slíbil i stejnou částku na podporu válečných zajatců ve Francii.

Po svém návratu do vlasti se snažil apelovat na americkou YMCA, aby poskytla podporu evropským zajatcům či lidem ležícím v nemocnicích. Byl si dobře vědom toho, že dosud neexistuje takto rozšířená a vybavená organizace, která by mohla těmto lidem pomoci. Jeho přesvědčování bylo úspěšné. A tak přestože byly Spojené státy americké neutrální zemí, chtěla americká YMCA těmto vojákům či zajatcům pomocí svých sekretářů a financí pomáhat. Mělo se samozřejmě jednat především o humanitární pomoc.

[2]Johnu R. Mottovi a jeho kolegovi byly v roce 1912 zdarma nabídnuty lístky na první zaoceánskou plavbu na lodi Titanic. Oba však na poslední chvíli odmítli a zvolili plavbu na skromnější lodi Lapland. Po připlutí do New Yorku se dozvěděli o potopení Titaniku a John Mott pravil: *„Pánbůh musí mít pro nás přichystáno ještě hodně práce!"*

Otázkou však bylo, jak to udělat, aby byla zachována neutralita Spojených států amerických. Jediná možnost tedy byla, pomáhat lidem na obou znepřátelených stranách. John R. Mott se domluvil s generálními sekretáři anglické a německé Národní rady na tom, že američtí pracovníci z řad YMCA dostanou příležitost ke vstupu do místních zajateckých táborů. V lednu 1915 navštívil J. R. Mott Bílý dům, kde vysvětloval účely své cesty do Evropy a možnou budoucí činnost americké YMCA v zajateckých táborech. Prezident T. W. Wilson s J. R. Mottem souhlasil, což bylo pro americkou YMCA významné, neboť mohla začít v Evropě pracovat.[3]

Práce měla začít mezi válečnými zajatci drženými ve Velké Británii. Vše ale nešlo tak hladce, jak by se mohlo zdát, neboť britští důstojníci si nemysleli, že program organizace YMCA je v jejich zajateckých táborech nezbytný. Na povolení ke vstupu do místních zajateckých táborů přesto brzy čekali první dva muži z americké YMCA, a to Archibald Clinton Harte (*viz obrázek 14.*) a Carlisle V. Hibbard. Po jeho udělení provedli první inspekci v evropských zajateckých táborech a navrhli zavedení služeb YMCA pro válečné zajatce.

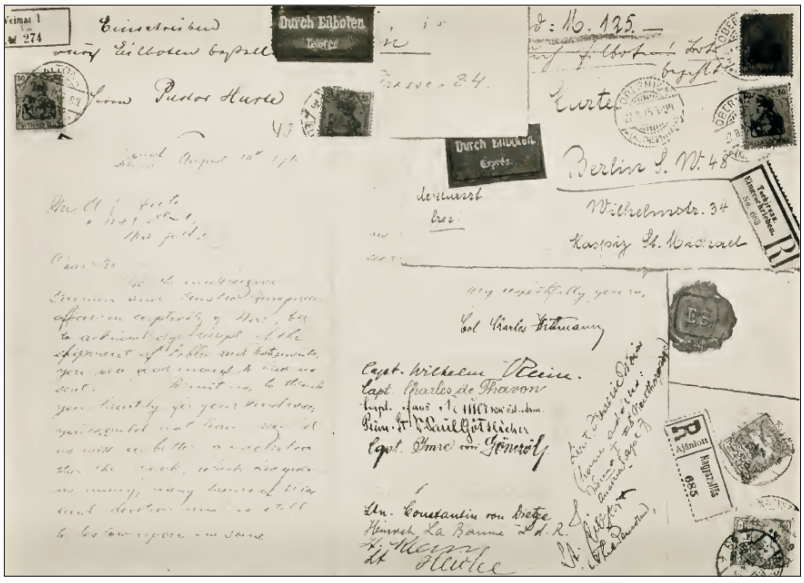

Obrázek 14. Korespondence mezi A. C. Hartem a zajateckými tábory[4]

[3]Hopkins, C. H. (1979). *John R. Mott (1865-1955, A Biography)*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, s. 440-446.

[4]Hoffman, C. (1915). Impression of a Secretary. In *For the millions of men now under arms (Number 5)* (pp. 43). New York: Association Press.

Britští důstojníci však s touto myšlenkou nesouhlasili, neboť jim program YMCA jako neutrální americké organizace působící mezi evropskými zajatci přišel nadále zbytečný. Americká YMCA však navázala kontakt s anglickou Národní radou YMCA, které se snažila vylíčit své myšlenky a přimět ji ke spolupráci. To se jim dlouho nedařilo a britští důstojníci stále nechtěli povolit americkým občanům práci mezi jejich zajatci, a to ani ve spolupráci s anglickou YMCA. Začala série diplomatických vyjednávání mezi americkou YMCA a britskou vládou, během kterých A. C. Harte a C. V. Hibbard usoudili, že není nutné čekat na ono povolení v Anglii. Oba muži se rozdělili. Archibald Clinton Harte měl namířeno do Německa, Carlisle V. Hibbard naopak do Francie. Povolení bylo vyjednáno až počátkem února 1915.[5]

Carlisle V. Hibbard po svém příjezdu do Francie zjistil, že Francouzi jsou stejně neochotní přijmout pomoc zahraniční organizace, jako byli Britové. Nicméně francouzská vláda byla ochotná jeho nabídku zvážit. Dne 23. února již obdržel Carlisle V. Hibbard od tamního Ministerstva obrany rozhodnutí a podmínky, za kterých může YMCA pracovat s válečnými zajatci. Významným počinem však bylo, že Francie slíbila, že schválí další pravomoci pro americkou YMCA, ale pouze v případě, že se jí podaří domluvit se na podobných podmínkách v Německu.[6]

V únoru roku 1915 tak navštívil Američan A. C. Harte, který dříve pracoval jako ředitel YMCA na Cejlonu, v Indii a Barmě, německou metropoli Berlín. Společně s ním se zde vyskytla také myšlenka rychle zavést do zajateckých táborů služby organizace YMCA. Pruský ministr obrany vydal, na rozdíl od dříve navštívených anglických důstojníků, povolení k zaslání pomoci a podpory pro zajatce, ale rozhodně nechtěl povolit vše, co si Archibald Harte představoval. Práce organizace YMCA měla probíhat v co největším možném počtu zajateckých táborů, kterých zde bylo skutečně mnoho.

[5]Shedd, C. (1955). *History of the World's Alliance of Y.M.C.A.* Londýn: SPCK, s. 547.

[6]Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923, (Volume 1).* (Dizertační práce). St. Paul: University of Minnesota, s. 81-86.

Zhruba ve 150 zajateckých táborech zde byly drženy velice nehomogenní skupiny lidí složené z občanů nejrůznějších států. Některé zajatecké tábory byly určené pro speciální skupinu zajatců. Některé byly určeny např. pro vojíny, jiné pro důstojníky či civilisty. Existovaly „trestné" tábory, kde zajatci žili ve velmi těžkých podmínkách a byli zbaveni veškerých práv.[7] Jejich opakem byly „propagandistické" tábory, kam byli odesláni lidé, kteří by v budoucnu mohli být nějakým způsobem německým vlivům a myšlenkám nakloněni.[8] Zde se např. snažili zajatce uchvátit vysokou úrovní německé kultury. Hledali mezi nimi též spojence, kteří by se mohli připojit k jejich armádě.[9] Vojáci, kteří byli zajati s nějakým zraněním, byli odesláni do speciálních vojenských nemocnic.

Sami členové americké YMCA samozřejmě nemohli zabezpečit tak velké množství zajateckých táborů, neboť v Německu působili koncem roku 1915 stále pouze dva její sekretáři. Muselo tedy dojít k navázání spojení a vyžádání pomoci od německé Národní rady YMCA a dalších místních křesťanských sdružení.[10] Počet sekretářů tak pozvolna rostl. O rok později však pracovalo v celé Evropě stále pouze 45 sekretářů americké YMCA, kteří působili ve Velké Británii, Francii, Německu, Itálii a Rakousku-Uhersku.[11]

Nedlouho poté, co A. Harte v Německu prosadil válečnou pomoc organizace YMCA, byly vybrány první dva tábory k zahájení celé akce. První vojenský domov YMCA (30×90 stop) byl otevřen 15. dubna 1915 a ležel u města Göttingen v Dolním Sasku. Jeho součástí byla velká hala, čítárna, malá hala a tři výukové

[7]Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923, (Volume 2).* (Dizertační práce). St. Paul: University of Minnesota, s. 59.

[8]Jednalo se např. o Iry, Bělorusy, německé Rusy nebo Ukrajince.

[9]Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume II.* New York: Association Press, s. 290-293.

[10]Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923, (Volume 1).* (Dizertační práce). St. Paul: University of Minnesota, s. 168.

[11]Tamtéž, s. 185-186.

třídy.[12] Návštěva domova byla zpočátku bezplatná, ale záhy se zde platil členský poplatek v podobě 15 feniků měsíčně.[13]

Práce v dalších zajateckých táborech na sebe nenechala dlouho čekat. Začaly v nich vznikat vojenské domovy YMCA, vedle kterých se nezřídka sportovalo. Bývala zde totiž rovněž vybudována hřiště na basketbal, volejbal, fotbal a baseball či, jako například v zajateckém táboře Hannover-Münden, tenisové kurty. Své místo si našel i box.[14]

A. Harte následně podnikl patřičné kroky vedoucí k počátkům pomoci německým válečným zajatcům v Anglii. I přes úspěchy americké YMCA ve Francii a Německu však zůstávaly britské autority neochotné a nechtěly otevřít své zajatecké tábory pracovníkům americké YMCA. Práce americké YMCA v Anglii začala až na jaře 1915 (*viz obrázek 15.*). Archibald Harte totiž v Berlíně vyjednal pro anglické zajatce vězněné v Německu drobné výhody, což mu v jednání s Angličany velice pomohlo. Na konci března 1915 tak do anglických zajateckých táborů mohli odcestovat první tři sekretáři z řad americké YMCA. O jejich pomoc zažádal Arthur K. Yapp – generální sekretář anglické Národní rady YMCA.[15]

V květnu 1915 se do války proti Ústředním mocnostem zapojila Itálie, čímž vznikla další – italská fronta. Americká YMCA na tuto novou událost zareagovala a odeslala do Říma delegaci, která nabízela služby organizace YMCA. Ta byla zpočátku odmítnuta. YMCA se ale nenechala odbýt a stále chtěla prosadit svou práci. V tom jí pomohl Jean-Henri-Adolphe d′Espine – viceprezident Mezinárodního červeného kříže, který napsal do Itálie dopis, ve kterém prosil, aby Itálie podporovala program americké YMCA. Trvalo však ještě dlouho, než série vyjednávání vedla k faktickým počátkům práce YMCA mezi zajatci v Itálii. K tomu došlo až v červnu 1916, kdy zde začaly být zakládány „vojenské domovy".

[12]Bartholomew, M. M. (1915). A Visit to Prison Camps. In *For the millions of men now under arms (Number 5)* (pp. 44-45). New York: Association Press.

[13]Hoffman, C. (1920). *In the prison camps of Germany (a narrative of "Y" service among prisoners of war)*. New York: Association Press, s. 142.

[14]Bartholomew, M. M. (1915). Impression of a Secretary. In *For the millions of men now under arms (Number 5)* (pp. 44-45). New York: Association Press.

[15]Yapp, A. K. (1915). Urgent Needs. In *For the millions of men now under arms (Number 5)* (pp. 5). New York: Association Press.

Obrázek 15. Němečtí zajatci v anglickém vojenském domě YMCA v místnosti určené ke studiu náboženství[16]

Během jara 1915 pak podnikl Archibald Harte první cestu do Ruska. Na počátku června 1915 dostal povolení ke vstupu do zajateckých táborů na Sibiři.[17]

Již koncem června 1915 se vrátil zpět do Německa, kde začal pracovat na zahájení práce v dalších zajateckých táborech. Úspěch pomoci YMCA v německých zajateckých táborech ho přivedl k myšlence zahájit stejný druh práce také v Rusku. Z tohoto důvodu podnikl do Ruska svůj druhý „výlet", který započal v říjnu 1915.[18] Po dobu šesti týdnů zde cestoval a navštěvoval zajatecké tábory. Německá a rakousko-uherská vláda mu rovněž poskytly značnou sumu peněz, kterou měl využít ke zlepšení podmínek jejich vojáků vězněných v této zemi. Určitou finanční podporu mu poskytly také místní významné a bohatší osobnosti.[19]

[16]WWI – Visual Materials. (b.r.). Dostupné 3. březen 2014, z http://bentley.umich.edu/research/guides/ww1/visual.php.

[17]Miller, M. L. (2012). *The American YMCA and Russian Culture (The Preservation and Expansion of Orthodox Christianity, 1900-1940)*. Lanham: Lexington Books, s. 116.

[18]Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume II*. New York: Association Press, s. 290-294.

[19]Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923, (Volume 1)*. (Dizertační práce). St. Paul: University of Minnesota, s. 124-130.

Práce v zajateckých táborech pak byla natolik vítána, že byl Archibald Harte požádán, aby se ještě pokusil celý program zefektivnit, a to jak v Německu, tak i v Rusku. V květnu 1916 svolal A. Harte speciální setkání, na které pozval zástupce německé YMCA, kteří měli na starost pomoc válečným zajatcům v Německu. Místem setkání bylo Ministerstvo obrany v Berlíně. Na programu byla řada bodů, mezi kterými byla například pomoc německým zajatcům na ruském území, zajištění nejen sportovního vybavení pro vojenské domovy, obstarání nutného zdravotnického vybavení či vybudování knihoven a kantýn (*viz obrázek 16.*).[20]

Obrázek 16. Pojízdná kantýna provozovaná organizací YMCA nedaleko belgické Wytschaete dne 11. srpna 1917[21]

V jednotlivých, do té doby poměrně prostých vojenských domovech pak začalo probíhat jejich zařizování. Později zde byly zřízeny historické, hudební, náboženské či vědní kluby, divadelní spolky a prosté školy. Činnosti v podobě tělesné výchovy, čtení knih, umělecké tvorby nebo například výuky jazyků, studia Bible a společných modliteb tak probíhaly pod střechou těchto vojenských domovů,

[20]Tamtéž, s. 177-178.

[21]Young Men′s Christian Association of the United States – War Work Council – WWI. (b.r.). Dostupné 3. březen 2014, z http://scripophily.net/yomechasofun.html.

do kterých byla dovezena i velká spousta nejrůznějších knih. Jen v období mezi srpnem a listopadem 1917 bylo do těchto zajateckých táborů z Berlína odesláno téměř 100 tisíc knih ve více jak patnácti jazycích.[22]

Situace vojáků vězněných v rakousko-uherský zajateckých táborech byla obdobná. Také zde bylo veliké množství zajatců (přibližně 1,75 milionu), většinou ruské, srbské, italské nebo rumunské národnosti, roztroušeno mezi jednotlivé zajatecké tábory. Země, ze kterých tito muži pocházeli, byly většinou příliš chudé na to, aby pro ně pravidelně zasílaly nějakou podporu. Její zaslání bylo navíc poměrně komplikované.

První práci v této oblasti měl na starosti Christian Phildius ze Světového výboru YMCA. Ten získal v květnu 1915 povolení pro vstup do dvou zajateckých táborů, ovšem pouze pro rakouské sekretáře sdružení YMCA. Po svém návratu z Ruska navštívil na podzim 1915 Rakousko Archibald Harte. S jeho pomocí bylo docíleno toho, že také zde mohla YMCA rozvíjet svůj program a stavět vojenské domovy podle jejích představ.

YMCA pak např. začala v Dánsku a Švýcarsku skupovat jídlo, které bylo následně v balících odesláno do Rakouska-Uherska, kde bylo rozprodáno mezi válečné zajatce. Vydělané peníze byly opět investovány do servisu pro válečné zajatce.[23]

Jedním z prvních dvou amerických sekretářů organizace YMCA působících v Rakousku-Uhersku byl Theodore F. Schroeder, který v červenci 1915 započal svou práci ve Spratzernu v Dolním Rakousku. Do Spratzernu si přivezl mj. fotbalový míč a místní zajatci se tak mohli velice rychle těšit na první vězeňské zápasy. YMCA mu navíc zaslala např. vybavení na kroket, házecí kroužky či kuželky.

V období mezi prosincem 1915 a říjnem 1917 pak zavedla americká YMCA svůj program do 37 z 50 zajateckých táborů v Rakousku-Uhersku. Během tohoto

[22]Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume II.* New York: Association Press, s. 296-299.

[23]Tamtéž, s. 305-307.

období zde však stále pracovalo pouhých 14 amerických sekretářů.[24] V roce 1915 povolil rakousko-uherský ministr obrany sekretářům YMCA návštěvu Prahy a Brna, ve kterých tito lidé dne 8. května představili organizaci YMCA.[25]

Sdružení YMCA tak opravdu nelenilo a stejně jako již několikrát ve své historii[26] se snažilo do válečného konfliktu nějakým způsobem zapojit, a to tak, aby bylo prospěšné především samotným vojákům. YMCA se tak velice rychle zapojila do práce s francouzskými, britskými, německými, rakousko-uherskými, italskými a ruskými vojáky. Aktivní byla taktéž mezi Bulhary a později i v italské armádě. Rovněž finančně podporovala příslušníky rumunské armády, kteří byli pod patronátem rumunské královny Marie Edinburské.[27]

Obrázek 17. Volejbalový zápas organizovaný sekretáři americké YMCA v německém zajateckém táboře ležícím blízko města Rastatt[28]

[24]Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923, (Volume 1)*. (Dizertační práce). St. Paul: University of Minnesota, s. 234.

[25]Tamtéž, s. 242-244.

[26]Vůbec první zaznamenaná válečná činnost organizace YMCA pochází z bitvy u italského Solferina. V červnu roku 1859 zde francouzsko-sardinská vojska porazila rakouskou armádu.

[27]*Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world)*. (1920). New York: International committee of young men′s christian associations, s. 3-4.

[28]Media Archive – Connecting Our Collections With Yours. (b.r.). Dostupné 1. duben 2014, z http://umedia.lib.umn.edu/node/68725?mode=basic.

Americká YMCA sledovala hned několik cílů, mezi kterými samozřejmě nelze opomenout získání přístupu do nových částí světa, kde by se mohla po skončení první světové války uchytit a rozšířit tak své působení a práci.

Jedním z prvních bodů jejího programu byla péče o tělesnou kulturu zajatých vojáků. Sekretáři se snažili, aby si zajatci udrželi co možná nejlepší fyzický stav. Ke splnění tohoto cíle zavedli tělesná cvičení a sportovní soutěže. Výhodou YMCA bylo, že zde měla poměrně značné množství sportovního náčiní. Jedním z nejpopulárnějších sportů se stal volejbal (*viz obrázek 17.*). Sekretáři YMCA však disponovali také značným množstvím míčů na fotbal, házenou, basketbal, dále baseballovým (*viz obrázek 18.*) a tenisovým vybavením a boxerskými rukavicemi.

Obrázek 18. Baseballové vybavení užívané sekretáři americké YMCA během 1. světové války[29]

Začali tak organizovat jednotlivé zápasy, turnaje a dokonce celé ligy. Jejich vybavení si později půjčovali i velitelé sloužící v zajateckých táborech. Zajatci mohli dále využívat sprch a „vodních lázní". Na ošetřovnách byly např. dostupné

[29]Dugout Treasures – YMCA Collective. (b.r.). Dostupné 14. březen 2014, z http://www.dugouttreasures.com/productDetail.cfm?sID=5&prodID=261.

rostliny proti vším, dentální a desinfekční prostředky. YMCA neopomíjela ani nemocné a raněné vojáky, které její sekretáři navštěvovali v nemocnicích, kam jim nosili nejrůznější knihy, jídlo či cigarety a snažili se s nimi provádět i jednoduchá tělesná cvičení (*viz obrázek 19.*).[30] Speciální péče byla věnována vojákům, kteří v bojích přišli o končetiny. Pro ně byla zřizována speciální centra (např. Mošoň v Uhrách), která měla pomoci překonat vojákům jejich traumata a připravit je na život po skončení války.

Obrázek 19. Nemocniční cvičení vedené sekretáři YMCA v Polsku během první světové války[31]

Ve vojenských domovech YMCA bylo dále k sehnání velké množství knih v nejrůznějších jazycích. Cizí jazyky zde byly rovněž vyučovány. S jejich výukou v některých zajateckých táborech pomáhali profesoři, kteří učili na nedalekých školách. Část ruských a srbských vojáků však nejprve musela navštěvovat v domovech YMCA kurzy čtení. YMCA sehnala zajatcům též hudební nástroje.

[30]Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923, (Volume 1)*. (Dizertační práce). St. Paul: University of Minnesota, s. 217-219.

[31]Media Archive – Connecting Our Collections With Yours. (b.r.). Dostupné 1. duben 2014, z http://umedia.lib.umn.edu/node/68738?mode=basic.

Byly zde tak zřizovány kapely či orchestry a pěstoval se i sborový zpěv. Stranou nezůstala ani divadelní představení. Opomenuta však nebyla ani poslední část programu YMCA – rozvoj ducha. V prostorách vojenských domovů probíhaly společné modlitby a byla zde studována Bible. Kromě toho zde byly k sehnání nejrůznější věci – mýdlo, konzervované maso, ovoce, sýr, ponožky, boty, spodní prádlo, sušenky, čokoláda či tabák. Hlavním cílem tedy bylo, aby byl válečný navrátilec schopen se po návratu domů co nejsnadněji zapojit do běžného života.[32]

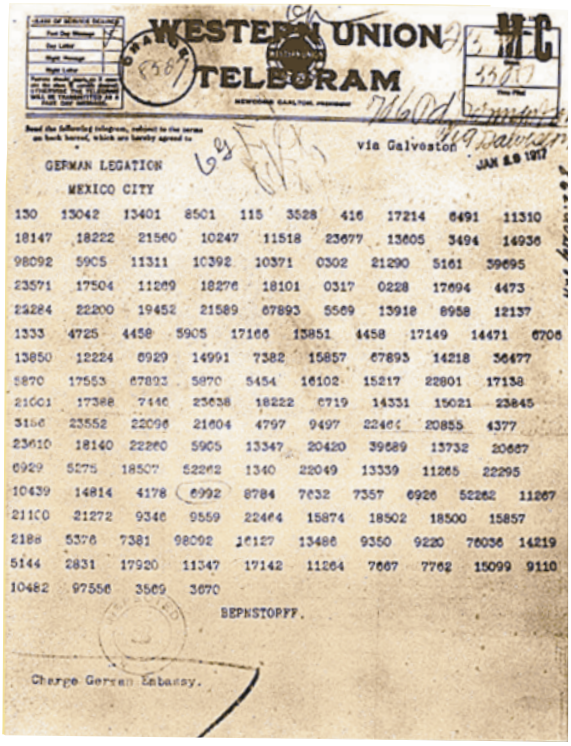
WESTERN UNION
TELEGRAM
via Galveston
GERMAN LEGATION
MEXICO CITY
130 13042 13401 8501 115 3528 416 17214 6491 11310
18147 18222 21560 10247 11518 23677 13605 3494 14936
98092 5905 11311 10392 10371 0302 21290 5161 39695
23571 17504 11269 18276 18101 0317 0228 17694 4473
22284 22200 19452 21589 67893 5569 13918 8958 12137
1333 4725 4458 5905 17166 13851 4458 17149 14471 6706
13850 12224 6929 14991 7382 15857 67893 14218 36477
5870 17553 67893 5870 5454 16102 15217 22801 17138
21001 17388 7446 23638 18222 6719 14331 15021 23845
3156 23552 22096 21604 4797 9497 22464 20855 4377
23610 18140 22260 5905 13347 20420 39689 13732 20667
6929 5275 18507 52262 1340 22049 13339 11265 22295
10439 14814 4178 6992 8784 7632 7357 6926 52262 11267
21100 21272 9346 9559 22464 15874 18502 18500 15857
2188 5376 7381 98092 16127 13486 9350 9220 76036 14219
5144 2831 17920 11347 17142 11264 7667 7762 15099 9110
10482 97556 3569 3670
BEPNSTOPFF.
Charge German Embassy.

Obrázek 20. Kódovaný Zimmermannův telegram[33]

V pátek 19. ledna 1917 zachytila britská tajná služba šifrovanou zprávu (*viz obrázek 20.*) odeslanou tehdejším německým ministrem zahraničí Arthurem Zimmermannem. Ta byla odeslána na německé velvyslanectví ve Spojených státech amerických a následně přeposlána mexické vládě. Zpráva obsahovala následující text:

[32]Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923, (Volume 1).* (Dizertační práce). St. Paul: University of Minnesota, s. 137-140.

[33]Pincock, S., & Frarys, M. (2007). *Geheime Codes (Die berühmtesten Verschlüsselungstechniken und ihre Geschichte).* Bergisch Gladbach: Bastei Lübbe, s. 93.

„Máme v úmyslu zahájit 1. února neomezenou ponorkovou válku. Pokusíme se přesto udržet Ameriku neutrální. V případě, že se to nepodaří, navrhneme Mexiku spojenectví na tomto základě: společné vedení války, společné uzavírání míru, vydatná finanční pomoc a souhlas z naší strany, pokud Mexiko opět dobude svá v minulosti ztracená území – v Texasu, Novém Mexiku a Arizoně. Jednotlivosti ponecháváme Vaší Excelenci. Vaše Excelence návrhy přísně důvěrně sdělí prezidentovi, jakmile bude válka se Spojenými státy jistá, a poté ho požádá, aby vyzval Japonsko k následování a současně byl prostředníkem mezi námi a Japonskem. Prezidentovi prosím řekněte, že bezohledné nasazení našich ponorek skýtá naději, že se Anglii podaří za několik měsíců donutit k míru. Potvrďte příjem.

Zimmermann"[34]

Britové pak po rozluštění šifrovaného telegramu předali jeho text americké vládě, čímž zvýšili svou šanci na vstup Spojených států amerických do války. Tento čin navázal na dřívější impuls ke vstupu USA do války. Tímto impulsem bylo potopení britského parníku Lusitania německou ponorkou U-20 v dubnu 1915. Na jeho palubě tehdy zahynulo 128 Američanů.

Po těchto událostech vstoupily Spojené státy americké dne 6. dubna 1917 do války proti Ústředním mocnostem. V USA byla vyhlášena všeobecná branná povinnost. Tento zákon podepsaný T. W. Wilsonem požadoval, aby se všichni muži ve věku mezi 21 a 30 lety přihlásili k vojenské službě. V červnu 1917 jich již bylo po celých Spojených státech amerických zapsáno zhruba 10 miliónů.

Taktéž YMCA se aktivně zapojila do práce. Její první kroky nemohly vést jinam, než na hranice s Mexikem – zemí, které bylo Německem navrženo spojenectví. Zde sekretáři sdružení YMCA poskytovali americké armádě budovy, velké stany a vybavení nutné k přesunu vojáků i materiálu.[35]

[34] Tamtéž.

[35] *Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world).* (1920). New York: International committee of young men′s christian associations, s. 5.

Ve chvíli, kdy Spojené státy americké vstoupily do války, trvalo Německo na vyloučení všech amerických pracovníků ze všech svých zajateckých táborů. Obdobná situace nastala i v Rakousku-Uhersku. Americká YMCA totiž začala být veřejností vnímána jako velká pomocná ruka příslušníků americké armády, a to přesto, že již tři roky aktivně pracovala se zajatci nejrůznějších armád a během této činnosti utratila nemalou sumu peněz.[36]

Její jedinou šancí jak nahradit americké sekretáře v Německu a Rakousku-Uhersku bylo využít schopností sekretářů YMCA z neutrálních zemí. Proto byly kontaktovány Národní rady YMCA ve Švýcarsku, Nizozemí, Dánsku, Norsku a Švédsku.[37] Stále pokračovalo zasílání sportovního vybavení do zajateckých táborů, kde se tak mohly nejrůznější zápasy, turnaje a ligy bez větších problémů realizovat. K vojákům vězněným v Německu se navíc přidali američtí zajatci, což bylo pro americkou YMCA opět velice motivující.[38]

Obrázek 21. Potvrzení o zaplacení příspěvku 10 dolarů do válečného fondu organizace YMCA[39]

[36]Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume II.* New York: Association Press, s. 299-302.

[37]Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923, (Volume 2).* (Dizertační práce). St. Paul: University of Minnesota, s. 307.

[38]Tamtéž, s. 328-336.

[39]Young Men′s Christian Association of the United States – War Work Council – WWI. (b.r.). Dostupné 3. březen 2014, z http://scripophily.net/yomechasofun.html

V této době byl generálním sekretářem Mezinárodního výboru YMCA John R. Mott. Ten na nic nečekal a svolal jeho setkání a zároveň poslal telegram prezidentu T. W. Wilsonovi, ve kterém mu nabídl služby organizace YMCA, která podle něj mohla být ve válce opět velice užitečná. Následné setkání představitelů americké YMCA proběhlo v Garden City ve státě New York již 10. dubna 1917. Jednání trvalo celý den a byl na něm odsouhlasen vznik stočlenné[40] „Rady pro válečnou práci" (War Work Council). Následně bylo odsouhlaseno, že YMCA se zapojí do služby, a to jak pro pozemní vojsko, tak pro námořnictvo.

Pro účely „Rady pro válečnou práci" byl poté zřízen speciální fond, ze kterého mohla YMCA čerpat finanční prostředky pro svou válečnou práci. Do tohoto fondu mohla přispívat celá sdružení, organizace i jednotlivci (*viz obrázek 21.*). Jen pro rok 1917 z něj byly uvolněny více jak 3 milióny amerických dolarů.[41]

Na prvním setkání „Rady pro válečnou práci" však bylo odsouhlaseno, že přidělené peníze YMCA použije na to, aby zpestřila vojenský výcvik Američanů. První návrh se navíc týkal válečné činnosti YMCA, kterou měla vykonávat výhradně ve Spojených státech amerických. Později se začala YMCA podílet na přepravě lidí a materiálu.

Počet míst, kde YMCA za války sloužila, rychle vzrůstal. Její jednotlivá válečná ústředí se táhla od Atlantiku k Pacifiku a v roce 1918 zasahovala i na Aljašku. YMCA v Evropě tak přišla o výraznou část podpory, která k ní plynula právě ze Spojených států amerických. Americká YMCA totiž již nechtěla příliš zasahovat se svou válečnou prací do Evropy. Přesto se připravovala též cesta sekretářů YMCA na „starý kontinent". První větší delegace členů americké YMCA (27 sekretářů) vyplula směrem do Francie dne 25. června 1917.[42] Dne 8. června 1918 byly „Radou pro válečnou práci" schváleny další prostředky pro činnost organizace YMCA v Anglii a Francii.

[40]Později se kvůli dalším dodatkům rozrostla „Rada pro válečnou práci" na 208 jmen.

[41]Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume I.* New York: Association Press, s. 212-213.

[42]Venzon, A. C., & Miles, P. L. (1999). *The United States in the First World War (An Encyclopedia).* New York: Garland Publishing, s. 810.

Počátkem srpna 1917 byl ve Francii především díky učiteli z YMCA Springfield College Johnu H. McCurdymu, který navštívil polní dělostřelecký výcvikový tábor ve Valdahon, zřízen pro vojáky speciální odbor, který byl znám jako „Rekreace" (Recreation). Během prvního roku jeho působení zde vzniklo více než 1 300 rekreačních center. John H. McCurdy byl velice schopný člověk, který byl navíc dobře znalý sportovního tréninku. Ve Francii se tak stal prvním ředitelem tělovýchovného odboru americké YMCA.[43] Kromě toho zde byl v srpnu 1917 jmenován ředitelem „Odboru zdraví, hygieny a atletiky".

Obrázek 22. Blíže nespecifikovaný vojenský domov ve Francii[44]

Jedním z jeho prvních činů zde bylo, že během svých cest po Francii zorganizoval speciální fotbalové utkání, kterého se zúčastnilo cca 175 mužů na každé straně. Pro jejich hru naráz využil čtyři fotbalové míče. Během přestávky zde pak

[43] *Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world).* (1920). New York: International committee of young men′s christian associations, s. 135.

[44] Providing home comforts for weary soldiers, The YMCA in WW1 France. (b.r.). Dostupné 3. březen 2014, z http://ww1daily.com/providing-home-comforts-weary-soldiers-ymca-ww1-france/

společně s jeho spolupracovníkem, kterým byl J. Naismith, dávali lekce výchovy ke zdraví a morálce.[45]

Poměrně velkým problémem nejen při hrách, ale i v boji bylo, že se fyzická zdatnost jednotlivých vojáků značně lišila. John H. McCurdy se zde např. setkal s velkou skupinou mužů, kteří značně postrádali nejen obratnost, ale i další pohybové schopnosti. To ho vedlo k myšlence založit v jím řízeném tělovýchovném odboru atletický odbor. Rovněž stál za založením zdravotního odboru.

John H. McCurdy chtěl nejprve zjistit, v jakém fyzickém stavu jsou běžní vojáci. Vymezil tak jedno odpoledne, během kterého bylo v Saint-Nazaire v září 1917 otestováno 1 600 příslušníků dělostřelecké brigády první divize. Výsledky nebyly nikterak dobré, a to i přesto, že zde probíhaly standardní testy pro třináctileté studenty amerických škol. Bylo tedy jasné, že je zde třeba zavést, popř. zpřísnit tělovýchovný a sportovní program.

Vojáci začali být začleňováni do místních týmů, kterých bylo již počátkem prosince 1917 takové množství, že spolu mohly hrát fotbalový turnaj. O měsíc později se ještě mnohem větší počet mužstev účastnil basketbalového turnaje. Pravidelné zápasy ve sportovních hrách, mezi kterými si své místo našel i baseball, se konaly v bezprostřední blízkosti vojenských domovů organizace YMCA (*viz obrázek 22.*). K tomu je třeba připočíst pravidelná pondělní boxerská a zápasnická střetnutí.

Tyto aktivity pořádala YMCA na mnoha místech, ale především v okolí „opěrných armádních bodů". Sport však probíhal také v předních liniích, i když dopravení pomůcek do těchto míst bylo záležitostí především osobní iniciativy.

Z hlediska zavádění tělesné výchovy a sportu mezi vojáky bylo nejdůležitějším počinem, že do New Yorku byla odeslána žádost, ve které stálo, že je potřeba dopravit do Francie jednoho tělovýchovného ředitele z YMCA na 2,5 tisíce vojáků.

[45] Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 188-189.

Bylo tak zažádáno o 170 tělovýchovných ředitelů a dále pomůcky v hodnotě 1,8 milionu amerických dolarů, o které se mělo podělit čtyřicet divizí.[46]

Objednávka a zvláště přeprava tak velkého množství sportovního materiálu ze Spojených států amerických do Francie byla samozřejmě velice komplikovaná. Jednalo se totiž o jednu z největších objednávek sportovního náčiní, která byla do této doby učiněna. Trvalo poměrně dlouho, než sportovní pomůcky dorazily na místo určení. První část v hodnotě 300 tisíc amerických dolarů byla na místě v létě 1918. Celá zásilka, která přicházela po částech, se ve Francii objevila až v lednu 1919. Bylo v ní více jak 270 tisíc baseballových míčků, 45 tisíc baseballových pálek, 40 tisíc baseballových rukavic, basketbalové míče, volejbalové míče a sítě, vybavení na sálový baseball, boxerské rukavice, tenisové rakety a nejrůznější atletické pomůcky.[47]

V základních táborech tak měly vojenské jednotky díky sekretářům YMCA k dispozici nejrůznější sportovní vybavení. Pokud došlo k jeho rozbití, musely často začít improvizovat a obejít se bez něj. S postupem jednotek vpřed a blížícími se německými pozicemi bylo samozřejmě nutné lépe zabavit vojáky, držet jejich morálku a fyzickou kondici. K tomu byl sport vynikajícím nástrojem.

Důstojníci navíc dobře věděli, že zde získané dovednosti se mohou vojákům v boji hodit. Boxerské návyky vojáků byly například velice užitečné při bojování s bajonety.[48] V naprosté většině případů totiž skončil bajonetový útok soubojem jednotlivců, kteří v případě ztráty bajonetu nevěděli, co mají dělat. Zde tedy mohli velice účelně zužitkovat box, který předtím trénovali. Především pro tělovýchovné sekretáře YMCA působící ve vojenských táborech pak napsal A. E. Marriott knihu *Suggested Athletics for Army Camps* (Doporučené atletická cvičení pro

[46] Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume II.* New York: Association Press, s. 26-27.

[47] *Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world).* (1920). New York: International committee of young men′s christian associations, s. 136-137.

[48] Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 189.

vojenské tábory), ve které popisuje jednotlivá cvičení a sport jako prostředek, který lze dobře využít v boji.[49]

V polovině srpna 1917 ze z Ruska do Spojených států amerických vrátil John R. Mott, který v polovině srpna na zasedání „Rady pro válečnou práci" navrhl rozšíření působení organizace YMCA také na tuto zemi. Tento návrh byl odsouhlasen a YMCA tak mohla začít pracovat v Rusku. Koncem srpna 1918 byla na žádost italské vlády rozšířena činnost YMCA také na tuto zemi.

YMCA však pro svou práci potřebovala zřídit patřičné zabezpečení v podobě budov. Docházelo tak k budování potřebných vojenských domovů, které se nacházely především u měst. Ty byly nadále budovány především ve Spojených státech amerických. Na evropském kontinentu jich bylo postaveno podstatně menší množství.

Vybavení těchto amerických domů tvořily např. stoly, lavice, nádobí či piano. Dalo se zde většinou vypůjčit také baseballové (pálky, míčky...) či boxerské (rukavice) vybavení. V těchto budovách byly rovněž k sehnání nejen potraviny typu mouka, cukr, konzervy, džem, ale také hřebeny či zubní pasta. Zájem byl rovněž o doutníky, cigarety a sirky.[50]

Velkým problémem ale nadále byla doprava věcí do Evropy. Ty se od materiálu užívaného ve Spojených státech amerických lišily. Šlo především o čokoládu, bonbóny, cigarety, doutníky, žvýkací tabák, džem a sušenky. Všechny tyto potraviny a tabákové výrobky mohly být sice do Evropy odeslány, ale v mnohem menším měřítku, než si YMCA představovala.

Přesto došlo k obrovským přesunům materiálu z Ameriky do Evropy. Pro potřeby YMCA bylo přesunuto téměř 42 tisíc tun nejrůznějších věcí, z nichž na prvním místě byly nezbytné potraviny pro přípravu jídel[51] (21,5 tisíce tun). Následovaly tabákové produkty (11 tisíc tun) a ostatní potraviny (téměř 5,5 tisíce

[49]Marriott, A. E. (1918). *Suggested Athletics for Army Camps.* New York: Association Press, s. 6-7.

[50]Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume I.* New York: Association Press, s. 218-221.

[51]Z naprosté většiny se jednalo o mouku a cukr.

tun). V přepravě si však své místo našly také sportovní potřeby. Těch bylo samozřejmě přepraveno podstatně menší množství. Přesto YMCA odeslala do Evropy téměř 760 tun sportovního náčiní v hodnotě více jak 1,5 milionu amerických dolarů. Zanedbatelné nebyly ani knihy, čímž YMCA navázala na zřizování knihoven a čítáren ve svých domech.[52]

Obrázek 23. Obálka americké YMCA orazítkovaná francouzskou poštou dne 30. října 1919[53]

Naprostá většina přepravených věcí skončila ve Francii, kde již YMCA po několik let spolupracovala s francouzskou armádou (*viz obrázek 23.*) a starala se o válečné zajatce. Celkem byl pro účely YMCA dopraven do Francie materiál přesahující hodnotu 25 miliónů amerických dolarů. Její systém kantýn, který zde vybudovala a ve kterém pak byly k sehnání nejrůznější věci, byl velice úspěšný a značně prosperoval. S trochou nadsázky se dá říci, že do této doby šlo o jeden z největších potravinových maloobchodních řetězců, který byl vybudován.[54] Zajímavé ovšem je, že druhé místo v množství obdržených věcí z Ameriky patří

[52] Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume I.* New York: Association Press, s. 291.

[53] Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

[54] *Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world).* (1920). New York: International committee of young men′s christian associations, s. 26-27.

sibiřské oblasti, kde uvítali materiál za více jak milión amerických dolarů. Na své si přišla také oblast budoucího Československa a Polska. V porovnání s Francií byla však hodnota věcí odeslaných do těchto zemí nepatrná. Do Polska se dostal materiál v hodnotě přesahující 200 tisíc amerických dolarů, což bylo stále oproti oblasti budoucího Československa velké číslo, neboť zde se mohli těšit pouze z věcí, jejichž hodnota byla necelých 2,5 tisíce amerických dolarů.[55]

Přesto, že YMCA nedopravila do Evropy až takové množství sportovního materiálu, její práce na poli tělesné výchovy a sportu nebyla v Evropě stejně jako v Americe zanedbatelná. Organizací sportu ve výcvikových či zajateckých táborech se snažila nabídnout vojákům možnost sportovního vyžití. Tento úkol však nebyl snadný. Její tělovýchovní vůdci samozřejmě hned zpočátku narazili na důstojníky, kteří dávali najevo, že v tomto ohledu nepotřebují žádnou pomoc. YMCA však s nimi nesouhlasila a snažila se prosadit si své sporty a hry. Její velkou výhodou bylo, že na rozdíl od vojenských důstojníků nepostrádala sportovní vybavení téměř všeho druhu.

Obrázek 24. Pohlednice z roku 1918 zachycující vojáky hrající baseball[56]

[55]Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume I.* New York: Association Press, s. 290-292.

[56]Dugout Treasures – YMCA Postcard. (b.r.). Dostupné 14. březen 2014, z http://www.dugouttreasures.com/productDetail.cfm?sID=5&prodID=546.

Sport nebyl mezi příslušníky americké armády nic nového. Svůj volný čas vojáci běžně trávili pěstováním boxu, baseballu či fotbalu. Také díky těmto sportům získávali patřičné sebevědomí. Došlo tak k jakémusi střetu dvou tělovýchovných směrů. YMCA samozřejmě nemohla opomenout „své" sporty. Její tělovýchovní funkcionáři tak často prosazovali volejbal a basketbal, ale stranou jejich pozornosti nezůstal ani box, zápas, baseball (*viz obrázek 24.*), házená nebo drobné hry, jakými byly například quoits[57] či cage-ball.[58] Britští i francouzští důstojníci tak mohli díky sportujícím americkým vojákům poprvé vidět tyto sporty, které byly v Evropě zatím neznámé.[59]

YMCA navíc začala spolupracovat s armádou při fyzické přípravě vojáků. Svými sporty a atletickými cvičeními se snažila rozvíjet jejich obratnost, sílu, rychlost a vytrvalost. Během první světové války zorganizovala YMCA pro vojáky obrovské množství sportovních aktivit nejrůznějšího druhu. Díky ní se desítky miliónů vojáků přímo zapojily do sportu nebo se stalo diváky pravidelných sportovních utkání. Jejím sloganem bylo: *„Every man in the game"* (Každý muž ve hře).[60]

V listopadu 1918, téměř týden po uzavření příměří, započal pochod americké Třetí armády pod vedením gen. Josepha T. Dickmana z Francie směrem na východ do Německa. Cílem pochodu bylo krátkodobé (šestiměsíční) obsazení Německa. Společně s vojáky se na cestu vydala i YMCA, která pomáhala vojákům během pochodu, a následně spolupracovala s americkou armádou v Německu, kde působila jako její vysoce rozvinutá součást.[61]

[57] Jednalo se o házení kroužků na cíl, kterým byla v zemi zaražená tyč.

[58] Jednalo se o hru s obrovským míčem, jejíž pravidla se bohužel nepodařilo dohledat. Ve starší české literatuře lze tuto hru najít také pod názvem „velmíč".

[59] Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume I.* New York: Association Press, s. 316-317.

[60] *Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world).* (1920). New York: International committee of young men′s christian associations, s. 132.

[61] Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume II.* New York: Association Press, s. 179.

Dne 18. ledna 1919 byla ve francouzském Versailles zahájena mírová konference, na které státníkům a diplomatům ze zúčastněných zemí připadly nesnadné úlohy. Skloubit vizi míru se spoustou křížících se zájmů a dát vzniknout novému mezinárodnímu evropskému řádu, který byl pro existenci nástupnických států nezbytný.[62]

Kromě udělení válečných sankcí poraženým státům a rozpadu Rakouska-Uherska došlo k celkovému přeuspořádání střední Evropy a jejímu rozdělení na státy poražené – Německo a Maďarsko, které bylo nástupnickým státem Uherska a státy vítězné – Československo, Polsko. Středem jednání však byla mírová smlouva s Německem, jako hlavou poražených států. Cílem bylo učinit ho neschopným nové agrese a znemožnit mu jeho imperialistické výboje. Kromě kolonií tak přišlo Německo o část území, z něhož část připadla nově vznikajícím státům – Polsku[63] a malá část také Československu.[64]

Váleční zajatci se po skončení první světové války mohli začít těšit na návrat domů. V poraženém Německu bylo v zajateckých táborech nemalé množství ruských vojáků, kteří zde však ještě nějakou dobu zůstávali vězněni. Na podzim 1920 však již byla většina z nich doma. V tomto období zde bylo poměrně časté jejich sportovní zápolení s Američany. Společně odehráli mnoho baseballových či fotbalových zápasů a střetli se také v boxu. Využívali přitom sportovní vybavení, které zde měla YMCA.[65]

V listopadu 1919 se velká část knih a sportovního materiálu organizace YMCA dostala z Evropy zpět do Spojených států amerických. Většina těchto věcí skončila v New Yorku, kde byly knihy za nízké ceny poměrně snadno zpeněženy. To samé

[62]Křen, J. (2005). *Dvě století střední Evropy.* Praha: Argo, s. 377.

[63]Polsko bylo rozšířeno o oblast Poznaňska.

[64]Jednalo se však pouze o nepatrnou oblast – Hlučínsko. K připojení Hlučínska k Československu došlo 4. února 1920. Obce Píšť a Hať však zůstaly v Německu a byly připojeny až v roce 1923. S Hlučínskem připadlo Československu celkem 316 km^2 se zhruba 46 000 obyvateli.

Křen, J. (2005). *Dvě století střední Evropy.* Praha: Argo, s. 378.

[65]Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923, (Volume 2).* (Dizertační práce). St. Paul: University of Minnesota, s. 408-409.

však nelze říci o sportovních věcech, které již nevyhovovaly místním sportovcům, a i za nízké ceny byly předmětem poměrně dlouhého prodeje.[66]

YMCA byla během první světové války velice činná. Šlo zřejmě o největší dobrovolnickou kampaň, jaká byla do této doby zorganizována. S organizací YMCA se v tomto ohledu může rovnat jedině Červený kříž, který byl však na rozdíl od ní ustaven především ke zmírňování dopadů válečných konfliktů.[67]

Obrázek 25. Pohlednice s motivem Pershingovy olympiády[68]

Během první světové války se Elwood Brown zúčastnil práce YMCA v Rusku a následně i ve Francii, kde se mj. staral o zábavu pro americké vojáky, neboť působil jako ředitel atletického odboru YMCA, který zde úzce spolupracoval s americkou armádou. Zde se rovněž zasloužil o uspořádání Pershingovy olympiády (Inter-Allied Games), která se konala v roce 1919 v Paříži na počest vítězství států Dohody v první světové válce (*viz obrázek 25.*).

[66]Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume I.* New York: Association Press, s. 292.

[67]Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 46.

[68]1919 Allied Games Poster Post Card from Zazzle.com. (b.r.). Dostupné 5. červen 2014, z http://www.zazzle.com/1919_allied_games_poster_post_card-239357563221943920.

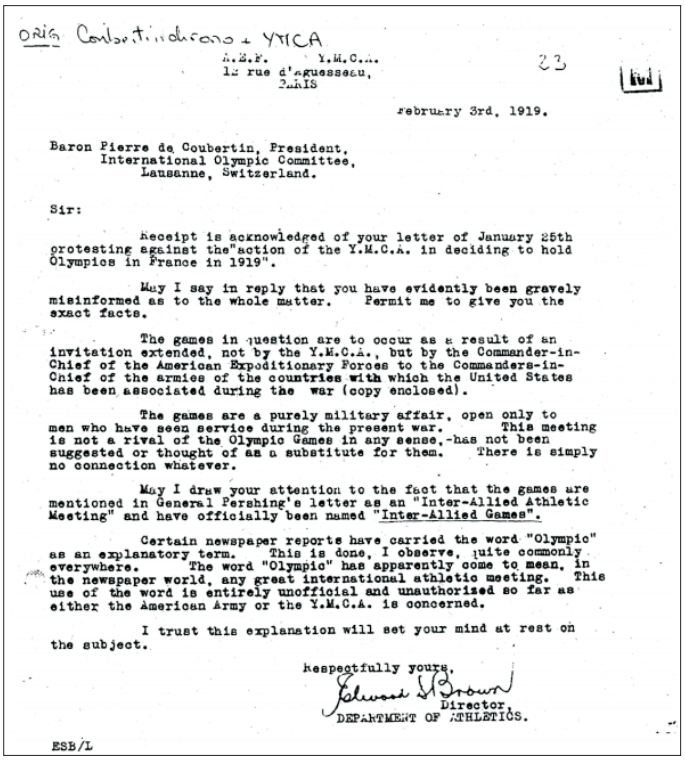

ORIG Coubertin-Brown + YMCA

A.E.F. Y.M.C.A.
12 rue d'Aguesseau,
PARIS

23

February 3rd, 1919.

Baron Pierre de Coubertin, President,
International Olympic Committee,
Lausanne, Switzerland.

Sir:

Receipt is acknowledged of your letter of January 25th protesting against the"action of the Y.M.C.A. in deciding to hold Olympics in France in 1919".

May I say in reply that you have evidently been gravely misinformed as to the whole matter. Permit me to give you the exact facts.

The games in question are to occur as a result of an invitation extended, not by the Y.M.C.A., but by the Commander-in-Chief of the American Expeditionary Forces to the Commanders-in-Chief of the armies of the countries with which the United States has been associated during the war (copy enclosed).

The games are a purely military affair, open only to men who have seen service during the present war. This meeting is not a rival of the Olympic Games in any sense,-has not been suggested or thought of as a substitute for them. There is simply no connection whatever.

May I draw your attention to the fact that the games are mentioned in General Pershing's letter as an "Inter-Allied Athletic Meeting" and have officially been named "Inter-Allied Games".

Certain newspaper reports have carried the word "Olympic" as an explanatory term. This is done, I observe, quite commonly everywhere. The word "Olympic" has apparently come to mean, in the newspaper world, any great international athletic meeting. This use of the word is entirely unofficial and unauthorized so far as either the American Army or the Y.M.C.A. is concerned.

I trust this explanation will set your mind at rest on the subject.

Respectfully yours,
Elwood S. Brown
Director,
DEPARTMENT OF ATHLETICS.

ESB/L

Obrázek 26. Dopis E. Browna Pierru de Coubertinovi, ve kterém autor vysvětluje svůj úmysl uspořádat Pershingovu olympiádu[69]

Tato sportovní akce se konala na Pershingově stadionu, který byl navržen a vybudován na náklady YMCA. Francouzská vláda pro jeho zřízení poskytla potřebné prostory a americká armáda udělala většinu budovatelské práce. Pershingova olympiáda byla velice úspěšná.[70]

Pierre de Coubertin (*viz obrázek 26.*) byl natolik nadšen její organizací, že odeslal její program organizátorům prvních poválečných olympijských her, které se konaly v Antverpách v roce 1920. Pierre de Coubertin též vyzval Elwooda Browna, aby promluvil na čtyřech zasedáních Mezinárodního olympijského výboru, a to v letech 1920, 1921, 1922 a 1923. Již na tom prvním se Elwood Brown

[69]The Role of the YMCA: Especially that of Elwood S. Brown, Secretary of Physical Education of the YMCA, in the world-wide expansion of the Olympic Movement during Pierre de Coubertin's presidency – ResearchGate. (b.r.). Dostupné 25. duben 2014, z http://www.researchgate.net/publication/237390929_The_Role_of_the_YMCA_Especially_that_of_Elwood_S._Brown_Secretary_of_Physical_Education_of_the_YMCA_in_the_world-wide_expansion_of_the_Olympic_Movement_during_Pierre_de_Coubertin%27s_presidency.

[70]*Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world).* (1920). New York: International committee of young men's christian associations, s. 134.

vyjádřil, že on a organizace YMCA mají též plán udělat podobnou akci, kterou byly „Hry Dálného východu" v Jižní Americe.[71]

5.1 Americký vliv ve střední Evropě po 1. světové válce

Spojené státy americké již od počátku své existence přitahovaly zájem Evropanů. Postupem času se americká demokracie, její ideály, bohatství a rozlehlost staly předmětem fascinace a tužeb miliónů lidí na celém světě. Ve druhé polovině 19. století začaly do Spojených států amerických přijíždět zástupy emigrantů ze západní, severní a posléze i ze středovýchodní a jižní Evropy. Milióny z nich tak mohly uskutečnit své sny. Dostaly se do země, která nabízela velké životní šance. Pro milióny jiných lidí na světě zůstanou Spojené státy americké zemí dostatku, zemí velkých možností a potenciálního úspěchu či kariér „od čističe bot k milionáři". Tento obraz upevňovali do značné míry sami její obyvatelé, nedávní emigranti a současní občané Spojených států amerických.

Americká účast v první světové válce a politika Thomase Woodrowa Wilsona zahájily v dosud nebývalé míře vliv Američanů a Ameriky na evropském kontinentu. *„The Gospel of Americanism"* a široké informačně-vzdělávací působení Komise veřejných informací, vedené Georgem Creelem, zde počínaje vstupem Spojených států amerických do války zanechaly trvalé stopy. Komise plnila významnou roli v popularizaci Ameriky a jejích předností v Evropě i ve světě. Účinně propagovala a „prodávala" Spojené státy americké jako vzor demokracie a svobody a zároveň i její „znamenitý systém práce zajišťující prosperitu" a technologický a civilizační pokrok.

Dva milióny vojáků amerických expedičních sborů přiblížily Evropanům Ameriku s její konzervovou stravou, uniformami, dobrým vybavením, moderní technologií atd. Pro Evropany začala být Amerika spojována především s mechanizací, automatizací, modernizací, neomezenými možnostmi, dostatkem a hojností.

[71] Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 147-148.

Kromě různých výrobků ale do Evropy začaly pronikat také ideály a vzory americké demokracie. Tak započala amerikanizace „starého kontinentu" ve velkém stylu.

Ve 20. letech se zde rozvinul pravý „boom" filmu (nejprve němého, později i mluveného), neboť sem začaly pronikat také americké filmy. Předtím se hrály ze zahraničních filmů převážně filmy německé, italské a dánské. První americké filmové příběhy přivezl do Československa divadelní a filmový režisér Miloš Havel.[72] Kromě filmů se zde začal šířit také jazz.

Po skončení první světové války a pařížské konference se zdálo a také očekávalo, že Spojené státy americké zůstanou v Evropě aktivní. Mnoho amerických politiků také hovořilo o nutnosti americké účasti na hospodářské a politické rekonstrukci „starého kontinentu". Ta byla chápána jako zvláštní mise, kterou je třeba splnit. Tím, že Američané disponovali vším, co potřebovala Evropa zničená válkou a beznadějí, bylo očekávání o to vyšší. To se týkalo obzvláště středovýchodní Evropy a především států nově vznikajících po skončení první světové války, mezi které patřilo i Československo a obnovující se Polsko.

Obrázek 27. Pohlednice organizace YMCA připomínající vznik Československa s portréty prezidenta T. G. Masaryka a T. W. Wilsona[73]

[72] Jednalo se o němé seriálové příběhy natočené v době války – kovbojky, indiánky, detektivky a další.

Waic, M., & Kössl, J. (1992). *Český tramping 1918-1945*. Praha: Práh, s. 16.

[73] Svátky | Velvyslanectví Spojených států Amerických Praha. Česká Republika. (b.r.). Dostupné 1. duben 2014, z http://czech.prague.usembassy.gov/foundingday.html.

Podstatnou a neoddělitelnou součástí amerického vlivu byli také někteří politici. Zvláště T. W. Wilson a Herbert Clark Hoover ztělesňovali pro mnoho Evropanů nejlepší stránky Ameriky, a to svobodu, demokracii, humanitární pomoc, idealismus, altruismus atd. Prezident T. W. Wilson (*viz obrázek 27.*) byl v Československu podobně jako v Polsku přímo legendární postavou a těšil se mimořádné popularitě. Pro milióny Čechů a Slováků symbolizoval americkou pomoc při získání nezávislosti a odpovědnost Spojených států amerických za osudy malých, po staletí utlačovaných národů. Tento „obránce demokracie" tak byl v Československu a Polsku všeobecně známou osobností.[74]

Významnou roli v „amerikanizaci" střední Evropy sehrála také organizace YMCA. Ta zde byla v období mezi první a druhou světovou válkou velice činná.

[74]Parafianowicz, H. (2003). Americký mýtus a amerikanizace Československa po první světové válce. *Lidé města, 5*(9). Dostupné na http://lidemesta.cz/index.php?id=661, 31. 12. 2012.

6 Československo a Polsko v poválečné střední Evropě

V roce 1919 se Paříž stala „hlavním městem světa". Zde probíhající mírová konference byla nejvýznamnější světovou událostí. Jejím aktérům připadl nelehký úkol. Udělit sankce poraženým státům, dohodnout podmínky míru s Německem, Rakouskem, Maďarskem, Osmanskou říší a Bulharskem[1] a navrhnout nové hranice střední Evropy a Středního východu.

Mezi porážkou otřeseným Německem a válkou značně poničeným Ruskem vzniklo postupně nové pásmo, které se táhlo od Baltského po Jaderské moře a které tvořilo osm nástupnických států – Československo, Finsko, Estonsko, Jugoslávie, Litva, Lotyšsko, Maďarsko a Polsko. Jejich vzniku však předcházela dlouhá jednání.[2]

Během pařížské mírové konference měli hlavní slovo představitelé Spojených států amerických, Velké Británie a Francie. Vzhledem k tomu, že se značná část války odehrála na francouzské půdě, nelze se divit, že byl francouzský premiér Georges Clemenceau nejradikálnějším mužem celé „Velké trojky", kterou společně s ním tvořili americký prezident Thomas Woodrow Wilson a britský premiér David Lloyd George.

V původním prohlášení britského ministerského předsedy D. L. George ze dne 5. ledna 1918 ani ve čtrnácti bodech amerického prezidenta T. W. Wilsona

[1] S každým zúčastněným státem byla uzavřena samostatná tzv. Pařížská předměstská smlouva, která nesla název podle toho, ve které části Paříže byla uzavřena. S Německem byla uzavřena smlouva Versailleská, s Rakouskem Saint-Germainská, s Maďarskem Trianonská, s Bulharskem Neuillyská a s Osmanskou říší Sèvreská. Poslední uvedená však kvůli povstání Turků nevzešla v platnost. Byla tak nahrazena Lausannskou smlouvou, která byla podepsána 24. července 1923.

[2] Křen, J. (2005). *Dvě století střední Evropy.* Praha: Argo, s. 355.

vyřčených dne 8. ledna 1918 se však žádné požadavky na vznik nových středoevropských států nevyskytly. Výjimkou byl třináctý bod, který požadoval obnovení nezávislého Polska s přístupem k moři. Desátý bod pak hovořil o eventuální možnosti autonomie národnostních států uvnitř Rakouska-Uherska.[3]

To se ovšem Francouzům vůbec nelíbilo. Chtěli odstranit Rakousko-Uhersko a tím se zbavit svého velkého středoevropského hospodářského a politického rivala. Bolševismus se navíc v Rusku stabilizoval a neexistovala síla, která by ho kontrolovala. Georges Clemenceau se tak snažil americkým a anglickým zástupcům vnutit názor, že Francie je jedinou významnou stabilizační mocností na evropské pevnině a že se může stát, že pokud Britové a Američané nepřijmou francouzskou koncepci, může se Francie stáhnout do pasivity. Celá Evropa by se tak podle Francouzů mohla rychle stát komunistickou.[4]

Georges Clemenceau o své pravdě přesvědčil D. L. George a T. W. Wilsona a Francie si tak začala diktovat podmínky. Německu byly uděleny značné sankce a ze zemí bývalého Rakouska-Uherska si Francie vytvořila své „nárazníkové protektoráty" (Cordon sanitaire). Jednalo se především o Polsko, Československo, Jugoslávii a Rumunsko.

Vytvoření Cordon sanitaire však mělo pro Francouze ještě další výhody. Nejen že nově vzniklé státy fungovaly jako protiváha k Německu, ale zabraňovaly i nepravděpodobnému pokusu Německa o spojenectví s Ruskem.[5]

Meziválečné dvacetiletí, do něhož se zrodily nástupnické státy, nepatřilo k hospodářsky příliš úspěšným dobám. Toto období charakterizují dvě krize. První následovala bezprostředně po skončení války v letech 1918 – 1923 a druhá – „Velká hospodářská krize", proběhla v letech 1929 – 1934.

Poválečná hospodářská obnova tak neprobíhala zvlášť hladce. Hyperinflace úplně rozvrátila měnu v Německu, Rakousku, Polsku i Maďarsku. Výjimkou bylo

[3]Veselý, Z. (2002). *Smlouvy, pakty, dohody (Slovník mezinárodně politických a diplomatických aktů)*. Praha: Epocha, s. 32-33.

[4]Francouzský protektorát zvaný Československo. Blog – Jan N.A. Berwid-Buquoy (blog.iDNES.cz). (b.r.). Dostupné 2. únor 2015, z http://berwidbuquoy.blog.idnes.cz/c/54681/Francouzsky-protektorat-zvany-Ceskoslovensko.html.

[5]MacMillan, M. (2001). *Mírotvorci (Pařížská konference 1919)*. Praha: Academia, s. 85-88.

jen Československo, kde se koruna v letech 1921 – 1922 stabilizovala. V roce 1924 se rovnal 1 dolar 9,3 milionům polských marek a 1 frank 180 tisícům maďarských korun.[6] Státní rozpočty většiny středoevropských zemí se tak ocitly na samém dně.[7]

Maďarsko, kde se před první světovou válkou i během ní vůbec nepočítalo s tím, že by uherská „velmoc" mohla přestat existovat, zažilo pád až na samé dno. Předválečné Uhry, které dosahovaly rozlohy 325 tisíc km^2, byly náhle zmenšeny a maďarský nástupnický stát dosahoval rozlohy pouhých 93 tisíc km^2. Část jeho obyvatelstva se náhle stala národnostní menšinou v sousedních státech.

Národnostní problémy vítězných středoevropských států byly úplně jiného ražení. Tyto státy se totiž musely vyrovnat s faktem, že jsou složeny z několika částí. Československo bylo složeno z historických Čech, Moravy, části Slezska a Slovenska s Podkarpatskou Rusí.

Československo bylo ustanoveno jako parlamentní demokracie. Nejprve byl ale dne 28. října 1918 vydán Národním výborem československým Zákon o zřízení samostatného československého státu. Národní výbor československý pak přijal dne 13. listopadu 1918 tzv. „Prozatímní ústavu", která byla dopracována dne 29. února 1920 a schválena o dva dny později. Ta vytvořila dvoukomorový parlament v čele s prezidentem jako hlavou státu. Československá vláda pak byla v meziválečném období známa zejména pro svou stabilitu.

Vytvořit československý národ a spojit tak Čechy a Slováky bylo nutné zejména pro potřeby zahraniční politiky. Na rozloze 140 446 km^2 zde žilo téměř 13,6 milionu lidí, které lze rozdělit na tři velké národnostní celky, a to Čechy (51,2 %),

[6]V roce 1924 došlo v Polsku k měnové reformě. Polská marka byla nahrazena złotym, a to s výměnným kurzem 1 złoty = 1,8 milionu polských marek. Jeden dolar tedy v roce 1924 odpovídal přibližně 5,17 złotym. Československá koruna byla oproti złotym o dost slabší. V přepočtu z roku 1921 odpovídal jeden dolar zhruba 80 korunám.

Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 4605, Interpelace poslance Böhra a druhů předsedovi vlády, jakož i ministrům financí a národní obrany o marnotratném přikazování peněz YMCE (Dne 16. února 1921).

[7]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 5, Signatura 12, Ministerstvo ochrany práce a sociální péče, /odbor XI./, 7. listopadu 1946.

Slováky (15,7 %) a Němce (22,5 %).[8] V Československu tedy žilo daleko více obyvatel, kteří se hlásili k německé národnosti, než bylo Slováků.[9]

Strukturální problémy obnovujícího se Polska byly v této části evropského kontinentu nejsložitější. Meziválečné Polsko (389 720 km^2) s téměř 27,2 milionu obyvateli vzniklo ze záboru ruského – bývalé Kongresovky (30 % území), částí zcela do Ruska začleněných – Kresy (37 % území), ze záboru rakouského – Halič (20 % území) a německého (11 % území). Polsko navíc získalo část Slezska (0,8 % území) a přístup k moři úzkým pásmem Pomoří u Gdaňsku. Přestože si zde museli Poláci vytvořit vlastní přístav – Gdyni, byl to pro ně významný zisk.

V Německu to však bylo bráno jako újma. Kromě sporů s Němci měli též Poláci spor s Čechy o Těšínsko, s Litevci o vilenskou oblast a s Ukrajinci o Lvov. Polské hranice tak byly po skončení první světové války ze všech států střední Evropy nejdéle v pohybu.

Meziválečné Polsko bylo původně parlamentní republikou. Vyskytovala se zde však neochota polských politických stran se na řadě věcí dohodnout. Navíc vzrůstalo nacionální napětí a hospodářské potíže, díky kterým byly polské vlády značně nestabilní. Józef Piłsudski toho využil, začal podrývat reputaci parlamentní demokracie, čímž získával potřebnou podporu pro státní převrat. Podařilo se mu ovládnout vojsko, se kterým 14. května 1926 obsadil Varšavu. Jak vláda, tak i prezident pak podali demisi. Nový polský režim posílil pravomoci předsedy vlády a prezidenta a stal se vojenskou diktaturou.

Jednou z velkých komplikací obou zemí byl v meziválečném období rapidní růst populace, během kterého v Československu přibylo 12,5 % obyvatel (převážná část připadla Slovensku a Podkarpatské Rusi) a v Polsku dokonce 13,6 %.

Poválečnou dobu ovlivnily také hluboké sociálně ekonomické deficity. Nejvýraznější byly v zemědělství, které mělo stále značný podíl na hospodářském životě, a to 35 % v Československu (26,6 % v českých zemích) a 61 % v Polsku.

[8] Křen, J. (2005). *Dvě století střední Evropy*. Praha: Argo, s. 366-371.

[9] Francouzský protektorát zvaný Československo. Blog – Jan N.A. Berwid-Buquoy (blog.iDNES.cz). (b.r.). Dostupné 2. únor 2015, z http://berwidbuquoy.blog.idnes.cz/c/54681/Francouzsky-protektorat-zvany-Ceskoslovensko.html.

Anglie byla se svými 5 % pro středoevropské země v nedohlednu. Část obyvatel jak v Československu, tak i v Polsku, byla po většinu roku bez jakéhokoli příjmu.

Teprve v polovině 20. let došlo k „oživení" a růstu průmyslové výroby, a to zejména v Československu, kde podíl průmyslu vzrostl o 20 %. Opoždění modernizace za vyspělými státy Evropy lze dokázat např. v automobilismu. Na konci meziválečného období bylo 5 – 6 aut na tisíc obyvatel evropským průměrem. V Československu to ovšem bylo pouze 1,8 a v Polsku dokonce 0,5.

Také v urbanizaci zaostávala střední Evropa za západními zeměmi, kde žily dvě třetiny až tři čtvrtiny obyvatel ve městech. Oproti tomu vykazovaly nejrozvinutější české země pouze 50 % městských obyvatel a Polsko téměř ještě o polovinu méně. Praha, Bratislava i Varšava však velice rychle rostly. V letech 1910 – 1940 se počet obyvatel Varšavy zvýšil o 35 %, Prahy o 45 % a Bratislavy dokonce o 60 %.

Postupně klesal také počet analfabetů. V Československu existovalo 17 vysokých škol oproti 23 v Polsku. Za evropským standardem v počtu vysokoškoláků však obě země zaostávaly.

Československo bylo navíc velice kulturně aktivní (hudba, divadlo, literatura). Vybudovalo nejen např. ojedinělou síť lidových knihoven, ale podporovalo i menšinové kulturní instituce. Německá univerzita v Praze byla jedinou menšinovou univerzitou v Evropě. Na Slovensku byla navíc vybudována kompletní síť slovenského školství.[10]

Meziválečná střední Evropa však žádné velké ekonomické úspěchy nezaznamenala. Nadále zaostávala za vyspělými západními zeměmi a nijak dramaticky se nezměnil ani rozdíl mezi vyspělejšími českými zeměmi, Polskem, Slovenskem a Podkarpatskou Rusí. V českých zemích pracovaly dvě pětiny obyvatelstva jako dělníci, na Slovensku to byla necelá pětina.

Polsko bylo zemí ještě větších společenských protikladů. Slezsko a Poznaňsko se svou strukturou blížily evropskému standardu. Oproti tomu východní část Polska byla zcela „jiným světem". Pouze 10 % Poláků bylo zaměstnáno jako dělníci, a tak polská společnost zůstala většinou zemědělskou.[11]

[10] Křen, J. (2005). *Dvě století střední Evropy.* Praha: Argo, s. 366-371.
[11] Tamtéž, s. 371-376.

7 Počátky amerického sdružení YMCA ve „vítězných" státech střední Evropy

Od založení YMCA Georgem Williamsem v Londýně uplynulo více jak třicet let. V této době byla oblast Československa a Polska stále ještě součástí Rakouska-Uherska. Vůbec první rakousko-uherská YMCA vznikla ve Vídni v roce 1873 a bylo do ní zapojeno i mnoho Čechů. Přímo do českých zemí se ale dostala až o 13 let později, kdy byla založena první skupina v Praze.

V roce 1884 totiž Prahu, po konferenci v Berlíně, navštívil G. Williams, který se zde obrátil s myšlenkou založení první YMCA na A. W. Clarka.[1] Myšlenka zprvu narazila na nepochopení, avšak v roce 1886 se podařilo ustanovit první spolek pod názvem „Křesťanský spolek mladíků".[2] Po jeho vzoru začaly brzy vznikat další spolky.[3] O devět let později se mluvilo již o 11 spolcích. Jejich činnost však výrazně ochromila první světová válka, během které také zanikly.[4]

[1] A. W. Clark byl americký farář a průkopník Svobodné reformované církve žijící zde. V této době již několik let působil v Praze mezi mladými muži.

[2] V literatuře se taktéž tento spolek vyskytuje jako „Křesťanské sdružení mládeže".

[3] Náplní činnosti těchto spolků však rozhodně nebyla tělesná výchova a sport. Nelze je rozhodně srovnávat s organizací YMCA, která zde působila v meziválečném období. Tyto spolky byly navíc orientovány na anglickou YMCA. Nicméně se staly členy Mezinárodní aliance YMCA (World Alliance of YMCAs). Po první světové válce do této oblasti přišly myšlenky YMCA ze Spojených států amerických, kde bylo toto sdružení orientováno odlišně.

Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8.

[4] „ymca.htm", přístup 14. březen 2013, http://tensingnachod.wz.cz/ymca.htm.html.

7.1 Počátky americké YMCA na území Československa

Počátky organizace YMCA v nově vzniklém Československu byly jakýmsi pokračováním činnosti tohoto mezinárodního sdružení v Itálii, Rusku a Francii.[5] Českoslovenští legionáři, kteří bojovali v řadách spojeneckých vojsk, se v uvedených zemích seznámili s tímto sdružením, jehož činnost pro ně byla něčím novým a v armádě dosud nevídaným.[6]

Organizace YMCA se jim velice zalíbila. V době, když se již chystali k návratu domů, vyslovili prozatímní vládě v Paříži přání, aby YMCA odešla do nově vznikajícího Československa s nimi. V důsledku toho musela být svolána schůze a vše vyjednáno s Mezinárodním výborem YMCA v Paříži a New Yorku. YMCA pracující v Itálii byla následně požádána, aby rozšířila své působení na československou armádu v její vlasti.[7]

Obrázek 28. Pohlednice s motivem československých vojenských domovů spravovaných organizací YMCA

[5]Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 4584, Odpověď předsedy vlády, ministra financí a ministra národní obrany na interpelaci poslance Böhra a druhů o marnotratném přikazování peněz YMCE.

[6]Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 4605, Policejní ředitelství Zemské správě politické v Brně dne 17. března 1921.

[7]Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 4584, Odpověď předsedy vlády, ministra financí a ministra národní obrany na interpelaci poslance Böhra a druhů o marnotratném přikazování peněz YMCE.

Zástupce Mezinárodního výboru YMCA pro Evropu povolal v prosinci 1918 do své kanceláře dva sekretáře, kterým přetlumočil žádost nové republiky. Požádal je, aby shromáždili potřebné věci a připojili se k vojenskému vlaku jedoucímu do Prahy, kde bylo jejich úkolem založit československou YMCA. O měsíc později přijel na žádost československých legionářů z Itálie do Prahy další sekretář YMCA. Všichni byli v Československu přijati velmi vlídně a těšili se ze spolupráce jak s vojskem, tak i s československou vládou a místními občany.[8]

YMCA zde začala velice rychle zakládat vojenské domovy[9] (*viz obrázek 28.*) a tehdejší ministr národní obrany tuto činnost zpočátku nadšeně podporoval.[10] Mezi YMCA a Ministerstvem národní obrany došlo též k uzavření smlouvy, ve které stálo, že:

1. Organizaci YMCA nabídla armáda zdarma příbytky. Jejich potřebné vybavení však hradila pouze z poloviny. Druhou polovinu musela YMCA uhradit ze svých zdrojů. Příbytky však mohly být této organizaci odňaty pouze s jejím svolením nebo na přímý rozkaz Ministerstva národní obrany.
2. Z vojenských skladů si mohla YMCA vyzvednout potřebný materiál pouze na rozkaz oprávněného ředitele tohoto sdružení.
3. Oprávnění ředitelé YMCA měli nárok na všechny vojenské výsady, ale podléhali taktéž všem nařízením.
4. Vojenské úřady poskytovaly tomuto sdružení potřebný počet pomocných mužů, kteří byli k YMCA přiděleni buď trvale, nebo dočasně. Další muže mohla YMCA získat z vojenských posádek umístěných v blízkosti jejích domovů. Tito lidé často pomáhali organizaci YMCA v kancelářích, biografech atd.

[8] *Vojenský domov (Y.M.C.A. v Československé armádě).* (1920). Praha: YMCA, s. 22-23.

[9] Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Čsl. republice a cizině.* Praha: Almanach sportu, s. 383.

[10] Vojenský historický archiv, Fond Vojenská kancelář presidenta republiky, Karton 20, č.j. 799, Y.M.C.A. /Program za rok 1920/.

5. Automobily ve službách YMCA byly zdarma spravovány a tankovány ve vojenských garážích.
6. Rovněž byla nařízena co nejužší součinnost mezi činností YMCA a jednotlivými odbory Ministerstva národní obrany, jakými byly např. biografy, tělovýchova, výchova atd.
7. Velitelům místních posádek bylo nařízeno podávat občasné hlášení o činnosti YMCA přímo příslušnému ministerstvu.[11]

Tuto smlouvu, která nabyla platnosti dne 26. května 1919, podepsal tehdejší ministr národní obrany Václav Klofáč, který si také vzal patronát nad Vojenskou YMCA.[12] Tomu se práce organizace YMCA nesmírně líbila.[13]

O rozšíření tohoto sdružení v Československu se rovněž zasloužil jeho první prezident – Tomáš Garrigue Masaryk, který se setkal s organizací YMCA v USA a v československých legiích v západní Evropě a velmi si vážil její práce s mládeží, jejích ideálů, způsobu práce i křesťanského programu. Také z jeho iniciativy pak bylo v roce 1920 do Československa vysláno Světovou aliancí YMCA 62 sekretářů, kteří zde začali nejen zakládat místní sdružení, ale i školit dobrovolníky.[14]

Počátek práce tohoto sdružení byl ale poměrně těžký. V Československu totiž samozřejmě nebylo vhodné zázemí pro činnost organizace YMCA. K tomu je nutno připočíst, že zde žily národnostní menšiny, které mluvily různými jazyky a měly i odlišné zvyky. V červnu roku 1919 byla navíc YMCA kvůli vpádu Maďarů na Slovensko donucena k ústupu, během kterého přišla o osm vojenských domovů (*viz obrázek 29.*).

[11] *Vojenský domov (Y.M.C.A. v Československé armádě).* (1920). Praha: YMCA, s. 22-23.

[12] Vojenská YMCA byla dílem amerických sekretářů, kteří se snažili pomoci nově vznikajícímu státu uprostřed Evropy. Jednalo se o jakousi předchůdkyni československé YMCA, která zde spolupracovala s místní armádou. Vojenská YMCA zde však působila pouze velice krátce, a to od ledna 1919 do konce roku 1923.

Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 3.

[13] Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 4605, Odpověď předsedy vlády, ministra financí a ministra národní obrany na interpelaci poslance Böhra a druhů o marnotratném přikazování peněz YMCE.

[14] „YMCA Hradec Králové", přístup 14. březen 2013, http://hk.ymca.cz/ymca-cr.php.

Obrázek 29. Blíže neurčený vojenský domov YMCA pravděpodobně v roce 1919[15]

Československé vládě se program YMCA líbil. Z toho důvodu jim též přidělila větší počet mužů, kteří měli být vyškoleni k tomu, aby se stali budoucími vůdci tohoto sdružení v Československu. Rovněž bylo vysloveno přání, aby zde YMCA rozšířila své pole působení na studenty. Také místní železničáři žádali o její služby a nebyli jediní.[16] YMCA takřka každý den dostávala žádosti o zahájení své práce mezi civilním obyvatelstvem. Žádosti dostávala často od vojínů, kteří se po skončení služby zapojili do běžného života.[17]

Není se čemu divit, neboť YMCA ve vojenských domovech vykonávala opravdu hodně práce. V roce 1920 již působila či spravovala vojenské domovy ve třech „divizích", a to české, moravské a slovenské, ve kterých:

1. Byly zde zřízeny knihovny, které obsahovaly 200 – 600 svazků. Ty tvořily rozumně zvolené české publikace doplněné o malou francouzskou a anglickou „knihovničku".

[15] Protein, VIII., 2006, č. 2, s. 5.

[16] Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 3866, Presidium ministerstva železnic Republiky Československé Ministerstvu národní obrany v Praze dne 5. dubna 1921.

[17] *Vojenský domov (Y.M.C.A. v Československé armádě).* (1920). Praha: YMCA, s. 7-8.

2. Každý z domovů byl opatřen čítárnou, ve které byly pro zájemce připraveny nejaktuálnější noviny. K dispozici zde byly i různé společenské hry, jako například šachy,[18] dáma či domino.
3. Rovněž zde byly vybudovány pisárny, do kterých byl pro vojáky bezplatně dodáván papír, obálky či dopisnice. V domovech bylo údajně denně napsáno kolem 500 dopisů. YMCA navíc sháněla a prodávala vojákům pohlednice za výhodnou cenu.[19]
4. V žádné z částí své práce nebyla československá YMCA srdečněji vítána než při uskutečňování svého atletického programu. Ten byl zřízen pro každý vojenský domov. YMCA zde pracovala se souhlasem vojenského ředitele pro tělesnou výchovu a zároveň Sokola, jakožto místní dominující tělovýchovné organizace. YMCA se alespoň částečně snažila navázat na sokolskou výchovu, kterou ovšem obohatila o „americké" hry a atletiku. Toto obohacení úspěšně působilo na zvýšení individuální iniciativy a závodního ducha. Náčelník České obce sokolské – Jindřich Vaníček, který rovněž stál v čele odboru pro tělesnou výchovu národa, zřízeného při Ministerstvu národní obrany dne 15. listopadu 1918,[20] se dohodl s YMCA, že z každého pluku bude vyslán k výcviku, který YMCA vedla, jeden muž, který se následně po ukončení kurzu stane atletickým ředitelem u svého pluku. YMCA v této době udávala, že se týdně výuky „amerických sportů" a her účastní okolo 10 tisíc mužů. Pokud to bylo možné, tak u vojenských domovů bylo zřízeno „atletické hřiště", na kterém vedl výcvik místní odborník. Jednotlivé cvičící skupiny zde také dostaly základní atletickou výzbroj.
5. Bylo zde postaráno rovněž o mnohem méně náročnou zábavu vojáků. Dvakrát až čtyřikrát týdně tu probíhala kinematografická představení, která

[18] Šachy byly ve vojenských domovech československé YMCA velice populární. Skoro až nezvykle, neboť YMCA uvádí, že sem musela dodat téměř 10× více figurek, než to bylo běžné v jiných zemích.

[19] Německé a maďarské pohlednice za 30 až 40 haléřů a místní pohlednice za 20 haléřů. Kromě toho dala YMCA zhotovit zvláštní pohlednice, jejichž cena byla 10 haléřů.

[20] Dne 22. září 1920 převedl ministr obrany „Vaníčkův odbor" ke generálnímu štábu.
Waic, M. et al. (1997). *Sokol v české společnosti 1862 - 1938*. Praha: Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy, s. 121.

byla většinou divácky zcela obsazena. Dále byly organizovány přednášky, hudební koncerty místních talentů a sborový zpěv. Častým vybavením vojenských domovů byl též gramofon. Vojáci se zde mohli učit anglickému a francouzskému jazyku. YMCA rovněž připravovala příležitostní náboženské rozhovory a přednášky, čímž se snažila rozvíjet své svěřence duševně a morálně.

6. Vojákům podávala YMCA ve svých kantýnách teplé nápoje (kávu, kakao, čokoládu), čerstvé housky a zákusky. Za maďarského vpádu na Slovensko prokazovala YMCA službu armádě tím, že zřídila celou řadu pohyblivých kantýn, kterými bylo denně možno obsloužit 5 až 8 tisíc vojínů. Vojáci si rovněž v kantýnách mohli obstarat mýdlo, které nebylo v tomto období snadno k sehnání.[21]

Obrázek 30. Vojenské domovy organizace YMCA v Komárně a Nitře[22]

[21] *Vojenský domov (Y.M.C.A. v Československé armádě).* (1920). Praha: YMCA, s. 9-13.
[22] Archiv YMCA v České republice.

Během prvních šestnácti měsíců v Československu spravovala YMCA více jak čtyřicet vojenských domovů (*viz obrázek 30.*), ve kterých pracovalo kolem šedesáti amerických sekretářů. YMCA zde uspořádala deset kurzů „cvičné školy", během kterých byli školeni ředitelé atletiky pro jednotlivé pluky, muži určení pro sekretářskou práci a další, kteří se učili „odborné americké" atletice.[23]

Tří dvoutýdenních výcvikových kurzů, které proběhly v červnu 1919 v Žilině a Praze a v září 1919 v Žilině, se zúčastnilo více jak sedmdesát pečlivě vybraných zájemců, ze kterých pouze jeden neabsolvoval.

Nedlouho poté uspořádala YMCA pro vojáky další tři kurzy „odborné americké" atletiky. Kromě vedení závodních atletů se účastníci vzdělávali v oblasti anatomie a své místo zde našly také přednášky[24] např. o hygieně v tělesné výchově. První dva kurzy začínaly v září a listopadu 1919 v Praze a jejich délka byla šest týdnů. V pořadí třetí školení proběhlo až v roce 1920. Dějištěm tohoto šestitýdenního kurzu, který začínal v březnu, bylo Brno. Na tato školení se celkem přihlásilo více jak 160 zájemců, z nichž bylo vybráno takřka 120. Úspěšnost kurzů byla poměrně vysoká, neboť je absolvovalo zhruba sto mužů.

Kromě těchto dvou speciálních školení pořádala YMCA také čtyři kurzy pro budoucí sekretáře, kterých během roku 1919 vyškolila v Žilině a Brně více jak 120.[25]

Nedostatkem vojenských domovů ale bylo, že naprostá většina z nich byla zřízena pouze při větších posádkách a hlavně mimo kasárna. Vzhledem ke službám, které YMCA vojákům nabízela, se tak nelze divit tomu, že mnoho příslušníků armády trávilo svůj čas raději v jejích prostorech a tudíž i mimo kasárna. To

[23] Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 4605, Policejní ředitelství Zemské správě politické v Brně dne 17. března 1921.

[24] Přednášek o tělesné výchově a sportu uspořádala organizace YMCA krátce po svém příchodu do Československa velké množství. Ve dnech 23. – 30. listopadu 1919 uspořádala ve vojenských domovech v Moravské Ostravě, Bohumíně a Opavě „Přednáškový týden". V rámci této akce vystoupili několikrát např. J. A. Pipal (*„Vojenské olympiadské sporty a mezinárodní atletické závody"* aj.) či J. F. Machotka (*„Rekreační athletika v československé republice"* aj.)

Vojenský historický archiv, Fond Vojenská kancelář presidenta republiky, Karton 19, č.j. 107, Křesťanské sdružení mladých mužů panu T. G. Masarykovi presidentu československé republiky dne 1. ledna 1920.

[25] *Vojenský domov (Y.M.C.A. v Československé armádě).* (1920). Praha: YMCA, s. 14-16.

se samozřejmě vojenskému velitelství nemohlo líbit.[26] Přitom počet vojenských domovů, které YMCA provozovala, neustále vzrůstal. Na počátku roku 1921 již YMCA spravovala více jak padesát vojenských domovů a pětadvacet menších zátiší.[27]

Kromě zmíněných kurzů uspořádalo toto sdružení pro vojáky celou řadu dalších sportovních akcí a závodů, mezi které patřily například turnaje ve sportovních hrách nebo chodecké závody Trenčianske Teplice – Trenčín (*viz obrázek 31.*).

Obrázek 31. Účastníci chodeckých závodů Trenčianske Teplice – Trenčín, pořádaných organizací YMCA dne 25. července 1920[28]

Dne 21. dubna 1921 došlo k ustanovení československé YMCA. Delegáty jednotlivých místních sdružení byl zvolen ústřední výbor,[29] jehož prvním předsedou

[26]Vojenský historický archiv, Fond Vojenská kancelář presidenta republiky, Karton 21, č.j. 1084, Ministerstvo národní obrany Vojenské kanceláři pana prezidenta dne 4. června 1920.

[27]Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 35.

Čs. vojenská správa vydala na udržování všech svých 70 vojenských zátiší v letech 1918 – 1920 částku 630 tisíc Kč. Oproti tomu investovala YMCA, a to pouze v roce 1920, do jí spravovaných zátiší téměř 30,3 miliónu Kč.

Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 4605, Odpověď předsedy vlády, ministra financí a ministra národní obrany na interpelaci poslance Böhra a druhů o marnotratném přikazování peněz YMCE ze dne 27. dubna 1921.

[28]Archiv YMCA v České republice.

[29]Zajímavostí je, že československá YMCA byla snad jako jediná na světě ustanovena „shora". Nejprve byl totiž zaveden ústřední výbor a pak teprve došlo k jeho volbě členstvem.

Archiv hlavního města Prahy. Národní výbor hl. m. Prahy. Odbor vnitřních věcí. Spolkový katastr, Karton 68, Signatura II/511, Československá YMCA, Dopis československé YMCA československému policejnímu ředitelství v Praze z 24. června 1921.

se stal František Drtina.[30] Ve dnech 1. – 3. července 1921 se tak v Praze mohl konat historicky první sjezd československé YMCA. Za přítomnosti předsedy ústředního výboru předsedal tomuto sjezdu Emanuel Rádl, který již v této době pracoval v Akademické YMCA.[31] Tohoto sjezdu se účastnila řada významných osobností, mezi kterými byl i Josef Amos Pipal (*viz obrázek 32.*).[32] Ty zde hovořily o tělovýchovném programu organizace YMCA. O rok později pak byla československá YMCA na sjezdu v Kodani přijata za člena Světové aliance YMCA.

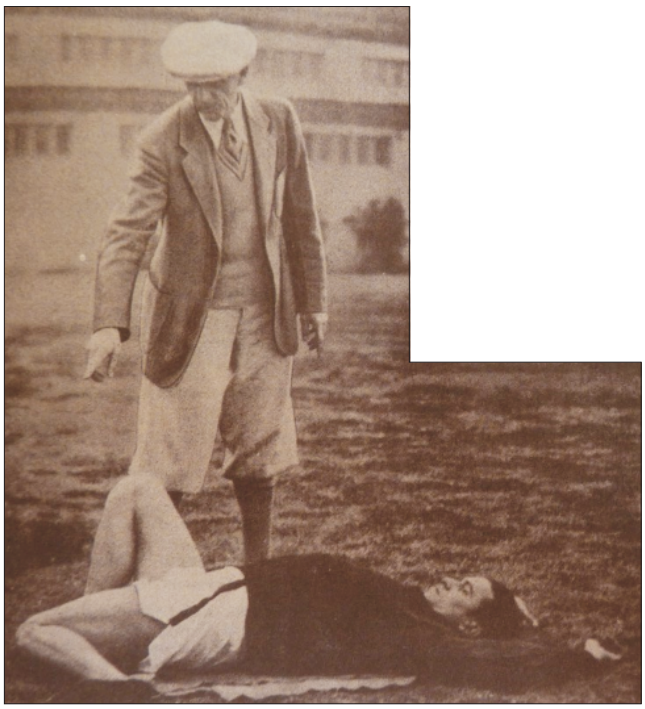

Obrázek 32. J. A. Pipal při cvičení svého žáka na hřišti Occidental College v Los Angeles[33]

[30]František Drtina byl profesor filozofie a pedagogiky na Univerzitě Karlově, politik a jeden ze zakladatelů skautingu v českých zemích.

[31]Akademická YMCA je jednou ze složek celého sdružení. Jedná se o nepolitickou a nekonfesijní dobrovolnou organizaci, sdružující studenty, inteligenci a další zájemce. Sdružení chce přispívat k myšlenkové a mravní obnově, k vytváření pravdivých a nosných postojů ke společenské problematice domácí i evropské. Zároveň se chce zasadit o prohlubování demokratických tradic. Sdružení zdůrazňuje význam pravdy, osobního přesvědčení pro myšlení i život jednotlivců i celé společnosti.

[32]Čechoameričan Josef Amos Pipal byl tělovýchovný instruktor mezinárodní organizace YMCA. Při Pershingově olympiádě působil jako asistent ústředního trenéra atletů USA L. Robertsona. Zde se s ním setkali čeští zástupci, kteří hledali atletického odborníka pro rozvoj lehké atletiky v nově vzniklém Československu. J. A. Pipal se později jako účastník kongresu IAAF postaral o přijetí Československa do této organizace.

Jirka, J. et al. (1997). *Sto let královny.* Praha: Česká atletika, s. r. o., s. 141.

[33]STAR, roč. 1933, č. 7, s. 15.

Ustanovení samostatné československé YMCA ovšem výrazně ovlivnilo práci v provozovaných vojenských domovech. Byl totiž vytvořen předpis, který stanovoval, že práce ve vojenských domovech je služební povahy, a tudíž se také musí řídit příslušnými směrnicemi. Dále stanovoval, že YMCA bude spravovat veškeré vojenské prostory pouze do 31. prosince 1921. Po tomto datu začnou postupně přecházet do rukou československé armády.[34]

Obrázek 33. Mapa z roku 1935, na které jsou zachycena československá a polská sdružení YMCA na počátku 20. let[35]

Převod prostorů do rukou armády však nebyl až tak jednoduchý a trval až do roku 1924. Bylo totiž nutné nahradit všechen dosavadní personál personálem novým z řad armády, což nebylo úplně prosté. Některá zařízení totiž vyžadovala

[34]Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 5507, Cirkulární výnos č. V. ze dne 11. února 1922.

Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 4853, Výchovný odbor při hl. štábu – odděl. miliční Zemskému vojenskému velitelství dne 1. ledna 1922.

[35]V Československu později zanikla plzeňská YMCA a vznikla olomoucká, která ale již roku 1928 rovněž nebyla aktivní. V Polsku se YMCA později rozrostla o místní sdružení v Poznani a Gdyni.

odbornou obsluhu, které se armádě zpočátku nedostávalo. Nová obsluha musela být nejprve patřičně zaškolena. V březnu roku 1924 YMCA již definitivně ukončila své služby pro armádu.[36]

Počátky práce organizace YMCA mezi civilním obyvatelstvem byly vesměs typu tělovýchovného. Její čelní pracovníci – Josef Amos Pipal, Josef František Machotka, Lewis William Riess a František Miloslav Marek, učili v nespočetných kurzech československé sportovní kluby novinkám v lehké atletice, ale především novým sportovním hrám.[37]

Československá YMCA se však nadále rozrůstala (*viz obrázek 33.*). Koncem roku 1928 zde již existovalo dvanáct místních sdružení, z nichž devět sídlilo ve vlastních budovách. Ty vlastnila místní sdružení v Praze, Kladně, Liberci, Hradci Králové, Rakovníku, Znojmě, Bratislavě, Banské Bystrici a Lučenci. Místní sdružení v Českých Budějovicích, Brně a Kroměříži naopak budovy postrádala.[38]

V průběhu 20. let pak došlo rovněž k navázaní spojení a tudíž i rozvinutí spolupráce československé YMCA a Svazu českobratrské mládeže evangelické.[39]

7.2 „Zrození" polské YMCA a její první kroky

První kontakt Polska s organizací YMCA se uskutečnil za první světové války. V té době se totiž americká YMCA starala o americké, britské, francouzské a polské (tehdy jako součást francouzské armády) vojáky tím, že jim poskytovala sanitární pomoc, zřizovala knihovny a společenské místnosti.

Polští vojáci však v tomto období nepůsobili pouze ve francouzské armádě, ale jako dobrovolníci byli např. součástí americké armády. Rovněž byli součástí rakousko-uherské, německé a ruské armády. Na příchodu organizace YMCA do Polska však měly největší zásluhu polské jednotky působící ve Francii, která byla

[36]Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 36.

[37]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8.

[38]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 4, Zpráva o programové sociálně výchovné činnosti Ymky v ČSR v roce 1928.

[39]Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Čsl. republice a cizině.* Praha: Almanach sportu, s. 381.

evropskou zemí, v níž byla americká YMCA nejvíce rozšířená a do které také jejím prostřednictvím plynula největší podpora.[40]

V přelomových letech války (1917 – 1918) se Centrální mocnosti „rozešly" s Józefem Piłsudským, který se pak začal orientovat na stranu Dohody, a to zpočátku především na Rusko, které uznalo právo Polska na samostatnost a povolilo organizaci polských legií. V dubnu 1917 byla založena také polská legie ve Francii. Nebylo to ale Rusko, kde existoval pro vznik legií veliký lidský potenciál, ale především Francie, ve které se v této době polské legie velice úspěšně tvořily.[41]

Vůbec první centrum americké YMCA, které bylo zřízené především pro polské vojáky, leželo na severozápadě Francie nedaleko města Laval. Polský I. střelecký pluk se mohl poprvé těšit ze služeb YMCA dne 31. ledna 1918. Netrvalo dlouho a podobná střediska využívaná polskými vojáky byla otevřena také u obcí Sillé-le-Guillaume, Mayenne, Châteauneuf, Brienne-le-Château, Le Mans, Saint-Étienne či v oblasti Champagne.[42]

YMCA a její program se polským vojákům velice zalíbily. Po skončení první světové války se tito válkou unavení muži toužili vrátit domů. Na jejich cestě do obnovujícího se Polska je pak rovněž doprovázeli členové americké YMCA. Byli o to totiž požádáni Józefem Hallerem,[43] jehož žádost nechtěli odmítnout.[44] Józef Haller se domníval, že americká YMCA byla za války pro jeho vojáky velice užitečná a že nemalou měrou přispěla ke zrealizování cílů, které jeho muži měli. Na prvním místě pomyslného seznamu byla samozřejmě obnova samostatného

[40] *Polska YMCA 1923-2003.* (2003). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej „Polska YMCA", s. 2.

[41] Křen, J. (2005). *Dvě století střední Evropy.* Praha: Argo, s. 339-344.

[42] Kałamacka, E. (1992). *Kultura fizyczna w programach i działalności Związku Młodzieży Chrześcijańskiej – Polska YMCA w latach 1923 – 1939.* (Dizertační práce). Krakov: AWF, s. 63-64.

[43] Józef Haller de Hallenburg (13. srpna 1873, Jurczyce – 14. července 1960, Londýn) byl polský generál. V letech 1895 až 1910 sloužil v 11. dělostřeleckém pluku v rakousko-uherské armádě. Během první světové války byl velitelem „dobrovolnických oddílů" – třech brigád o 15 tisících mužích sloužících v rakousko-uherské armádě. Od března 1918 velel 2. brigádě polských legií ve východní Evropě. Poté získal velení nad 5. divizí polských střelců v Rusku. Dne 5. května byl povýšen na generála. V květnu 1918 byl jeho sbor rozbit německými vojsky. Následně uprchl do Moskvy a poté odešel do Francie, kde převzal velení nad nově vznikající polskou armádou. Roku 1919 se vrátil s tzv. „Modrou armádou" do Polska.

[44] *Polska YMCA 1923-2003.* (2003). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej „Polska YMCA", s. 2.

Polska. Svými názory se shodoval se svými vojáky, kteří začali provolávat: *„Bez organizace YMCA do Polska neodjedeme."*[45]

Americká YMCA tak přišla do Polska podobně jako do Československa s vojskem, a to na jaře roku 1919. Do Varšavy dorazilo prvních pět sekretářů dne 21. dubna 1919. Také zde chtěla YMCA zpočátku pracovat především pro vojsko a začala tak záhy spolupracovat s prvními třemi divizemi polské armády.

Pro její vojáky otevřela dne 18. května 1919 v polském městě Lublin první vojenský domov. Zanedlouho došlo k otevření druhého. Ten se nacházel v blízkosti pevnosti Modlin, která ležela nedaleko Varšavy. V těchto domovech začaly probíhat aktivity různého druhu, sportovní nevyjímaje. Došlo tak např. k prvnímu baseballovému zápasu na polské půdě. Historicky první míček zde nadhodil americký diplomat Hugh Simons Gibson.[46]

YMCA se zde rychle chopila práce pro armádu, zřídila 90 mobilních jídelen a začala se starat o zábavu vojáků mj. i tím, že jim nabízela trávení volného času prostřednictvím tělesné výchovy a sportu. Její činnost byla brzy rozšířena o péči o válečné zajatce, demobilizované vojáky, nezámožné studenty a děti.[47]

Obdobně jako v Československu, byla i v Polsku americká YMCA značně podporována tamním ministrem obrany (Minister Spraw Wojskowych), který dne 11. listopadu 1919 vydal rozkaz, podle kterého byla tato americká organizace pevně svázána s polskou armádou. Její členové tak zde měli například právo bezplatného cestování, noclehů či kantýn. Její vojenské domovy zde alespoň částečně nahrazovaly rodinný život vojáků. Splňovaly roli klubů, ve kterých nejen prostí vojáci, ale i důstojníci, trávili volný čas. Ve vojenských domovech sdružení YMCA byly totiž organizovány taneční večery, koncerty, předčítání knih, výuka

[45]Kałamacka, E. (1992). *Kultura fizyczna w programach i działalności Związku Młodzieży Chrześcijańskiej – Polska YMCA w latach 1923 – 1939.* (Dizertační práce). Krakov: AWF, s. 65.

[46]Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume II.* New York: Association Press, s. 460.

[47]Kardas, M. (2010). *Zarys dziejów „Polskiej YMCA" i jej gdyńskiego ogniska w latach 1932 – 1950. Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), 5*(1), s. 115-136.

jazyků či zábava v podobě filmů, šachů nebo kulečníku. Byla zde navíc k dostání čokoláda, káva či kakao.[48]

Kromě toho zde YMCA pro vojáky nezřídka kdy připravovala sportovní akce a vyučovala je novým trendům ve sportu. K zajištění kvalitní sportovní výuky však potřebovala více schopných instruktorů. Stejně jako v Československu, tak i zde uspořádala několik kurzů pro budoucí tělovýchovné instruktory.

První z nich proběhl na počátku roku 1920 ve Varšavě, trval tři měsíce a měl velice široký program. Účastníci se například učili anatomii, fyziologii, první pomoci, záchraně tonoucích, dějinám tělesné kultury, organizaci tělesné výchovy a sportu, pravidlům her, základům gymnastiky, boxu, zápasu, plavání, bojům s bajonety, volejbalu, basketbalu, fotbalu, hokeji, akrobatickým cvičením, léčebné a nářaďové gymnastice a jiným dovednostem a vědomostem.

Vše bylo koncipováno tak, aby pak mohli účastníci dobře a snadno využít nabytých zkušeností při následném cvičení se svými svěřenci. Není tedy divu, že také v Polsku byla organizace YMCA velice populární.[49]

V roce 1920 již v Polsku existovala tři ústředí YMCA, která se nacházela ve městech Lublin, Lvov a Krakov. YMCA si tak překvapivě nezřídila ústředí v hlavním městě Polska. V těchto třech centrech dostala YMCA k dispozici velká kasárna a přilehlé budovy. Polská vláda rovněž umožnila organizaci YMCA bezplatnou přepravu nezbytného materiálu.[50]

Služba pro armádu byla v Polsku velmi vítána, neboť Polsko bylo od února 1919 ve válečném konfliktu se sovětským Ruskem. Polsko vedené Józefem Piłsudským se snažilo získat oblasti bývalé Polsko-litevské unie (veliké části dnešní Ukrajiny a Běloruska) a zároveň si zajistit co nejlepší pozici v případném boji

[48]Kałamacka, E. (1992). *Kultura fizyczna w programach i działalności Związku Młodzieży Chrześcijańskiej – Polska YMCA w latach 1923 – 1939.* (Dizertační práce). Krakov: AWF, s. 68-80.

[49]Tamtéž, s. 67.

[50]*Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world).* (1920). New York: International committee of young men′s christian associations, s. 98.

o polskou nezávislost. Naopak sovětské Rusko se snažilo ovládnout bývalé součásti carského impéria, jehož se cítilo být nástupcem.

Dne 18. března 1921 došlo v Rize k uzavření mírové smlouvy, která znamenala konec války mezi Polskem a sovětským Ruskem. V období demobilizace polské armády měla YMCA rovněž svůj úkol. Opět se starala o polské vojáky, a to jak o jejich duchovní, tak i tělesnou stránku. Jejím cílem bylo, aby se tito muži mohli vrátit domů a co nejrychleji se zapojit do běžného civilního života. Začala tak pro ně narychlo organizovat celou řadu tělesných cvičení a sportovních utkání. Stejně jako ve Spojených státech americkým a později ve Francii, tak i zde nabízela YMCA vojáků především volejbal a basketbal. Dále se zaměřila na box, zápas nebo lehkou atletiku. Stranou nezůstala ani gymnastická cvičení.[51]

V Polsku konečně zavládl mír a americká YMCA, která zde byla soustředěna především na služby pro armádu, začala pozvolna rušit svou činnost v Polsku. Na konci roku 1921 začali její členové postupně opouštět již nezávislou republiku. K jejich výraznějšímu odchodu však došlo až na počátku roku 1922.

Vztah organizace YMCA k armádě se do jisté míry projevil i tím, že jejími prvními čestnými členy se v Polsku stali Józef Klemens Piłsudski[52] a Edward Śmigły-Rydz.[53]

Sekretáři americké YMCA, kteří pracovali v armádě, však byli ve své organizační a ideové činnosti natolik úspěšní, že je následně polské vládní kruhy poprosily o přeorientování se na práci pro civilní obyvatelstvo. O tom, že si Po-

[51]Kałamacka, E. (1992). *Kultura fizyczna w programach i działalności Związku Młodzieży Chrześcijańskiej – Polska YMCA w latach 1923 – 1939.* (Dizertační práce). Krakov: AWF, s. 72-74.

[52]Józef Piłsudski byl polský socialistický aktivista, bojovník za nezávislost, státník, první polský maršál, hlava státu, nejvyšší velitel polských ozbrojených sil a dvojnásobný premiér Polska. Patří mezi nejvýznamnější osobnosti moderního Polska.

[53]Edward Śmigły-Rydz byl polský voják a politik. Bojoval v první světové válce, polsko-sovětské válce a druhé světové válce. Roku 1935 nahradil Józefa Piłsudského ve funkci generálního inspektora polských ozbrojených sil a z titulu této funkce též velel polským silám v jejich odporu v roce 1939.

Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej (1923 – 8. XII – 1938). (1939). Varšava: Biuro Główne Polskiej YMCA.

láci vážili práce americké YMCA, svědčí i fakt, že vláda vyznamenala v roce 1923 člena této organizace J. R. Motta vysokým řádem „Polonia restituta".[54]

Ve Spojených státech amerických se brzy začalo jednat o budování polské YMCA, která by byla určena především pro civilní obyvatelstvo, a to způsobem, který již americká YMCA předvedla v mnoha dalších zemích světa. Tímto úkolem byl pověřen Paul Super, který však svou novou pozici zpočátku příliš nevítal. Nevěděl ani přesně, kde Polsko leží. Při zjišťování potřebných informací zjistil, že naprostá většina Poláků jsou katolíci. Šel tudíž za J. R. Mottem a A. Hibbardem, kterým oznámil, že svou úlohu přijímá, ale s jednou podmínkou: *„Pojedu do Polska, ale polská YMCA, kterou budu pomáhat tvořit, bude katolická YMCA."* V organizaci YMCA to byl na tuto dobu poměrně dost radikální postoj. Nicméně John Mott s jeho podmínkou souhlasil.[55]

Zavedení YMCA v Polsku tak bylo do jisté míry ve střední Evropě specifické. Pracovníci této organizace totiž přišli do země s dlouhou římsko-katolickou tradicí a zvláštním sociálním rozvrstvením. Polsko bylo po skončení první světové války složeno z několika částí, z nichž každá původně patřila k jinému státu. Tudíž se i odlišně vyvíjela. Přestože je YMCA křesťanskou organizací, nebyla v Polsku, s výjimkou armády, příliš vítána. Přemohla však úvodní odpor a pevně zakotvila ve veřejném životě obnoveného Polska.[56]

Již v roce 1921 vznikl ve Varšavě organizační výbor. O rok později ho následoval výbor v Krakově.[57]

Polská YMCA zde začala rozvíjet činnost roku 1922. Oficiálně však vznikla až o rok později, a to 8. prosince 1923. Tento den se konal za přítomnosti nově zvoleného prezidenta Stanisława Wojciechovského první celostátní sjezd tohoto

[54] „Polonia restituta" je jedním z nejvyšších polských vyznamenání. Může být uděleno za vynikající výsledky v oblasti vzdělávání, vědy, sportu, kultury, umění, ekonomie, národní obrany, sociální služby, civilní služby nebo pro rozvíjení dobrých vztahů mezi zeměmi. Byla založena dne 4. února 1921 a může být udělena jak Polákům, tak i cizincům.

[55] Super, P. (1947). *Twenty-Five Years With The Poles.* New York: The Paul Super Memorial Fund, s. 3.

[56] Kubka, F. (1925). Polska YMCA. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 3*(1-2), s. 37-38.

[57] Archiwum Narodowe w Krakowie Brama II, Fond Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA Ognisko Krakowskie, sign. 228, O gmach dla krakowsiego gniazda Y.M.C.A.

sdružení, na kterém se polská YMCA stala vlastníkem veškerého majetku americké YMCA v Polsku. Ta zde přesto působila společně s polskou YMCA až do roku 1924.

Obrázek 34. Znak polské YMCA[58]

Od této chvíle začali v Polsku řídit její kroky členové prvního ústředního výboru (Rady Krajowej). Počínaje jejich zvolením tak byla na jejich bedra přesunuta zodpovědnost za chod sdružení YMCA v Polsku. Předsedou rady se stal Alexander Janowski, generální sekretářem W. Zawisza a americkým poradcem Paul Super. Oficiální název této organizace v Polsku, který schválilo Ministerstvo vnitra, byl „Polska YMCA, Związek Młodzieży Chrześcijańskiej". Toto sdružení zde tedy oficiálně přijalo přívlastek, podle kterého ho lze spolehlivě od ostatních národních organizaci YMCA odlišit, a který si zde rovněž dala do svého znaku – „Polska YMCA" (*viz obrázek 34.*).

YMCA v Polsku začala postupně v souladu se svým zaměřením rozvíjet činnost ve třech směrech: tělesné, duševní a morálně-společenské kultuře.[59] K tomu, aby své členstvo (*viz obrázek 35.*) dostatečně motivovala k plnění cílů, které byly v souladu se zásadami polské YMCA, byl vymyšlen bodovací systém. Po dosažení určitého počtu bodů bylo uděleno členům určité ocenění – medaile. Stejně jako na

[58]YMCA, ul. Krowoderska 8 – Karnet PL. (b.r.). Dostupné 4. duben 2014, z http://www.karnet.krakow.pl/obiekty/ymca-ul-krowoderska-8.html.

[59]*Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 5.

olympijských hrách, i zde byly tři druhy medailí. První stupeň znamenal medaili bronzovou, druhý stříbrnou a třetí zlatou.[60]

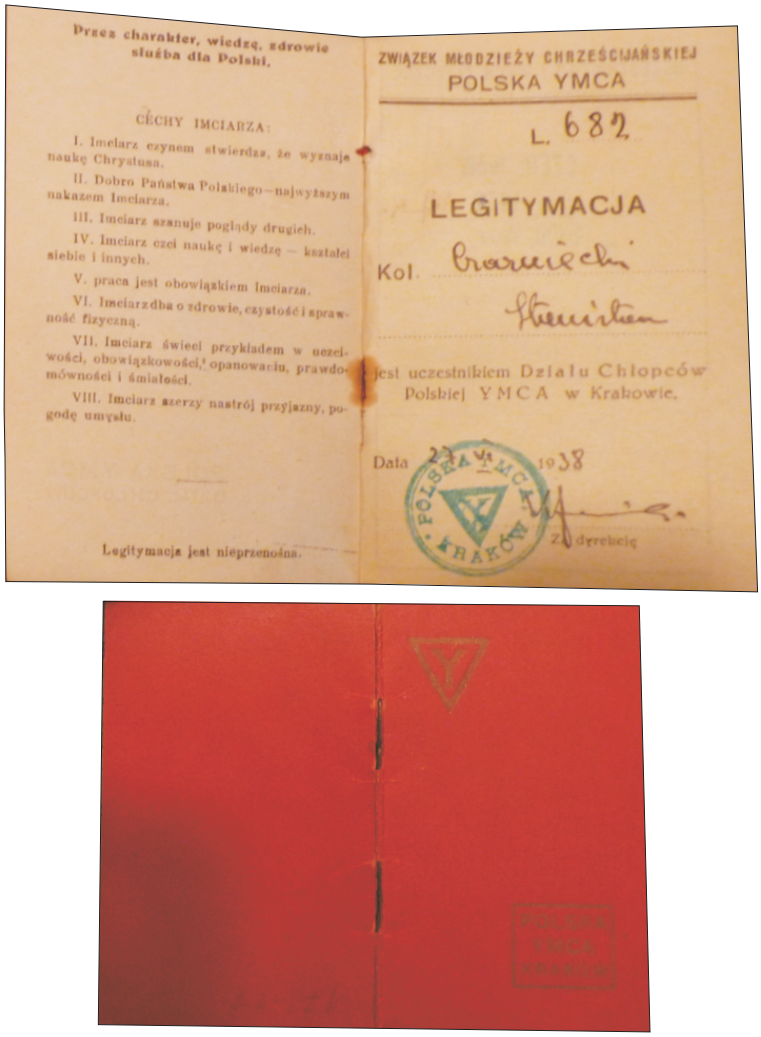

Obrázek 35. Legitimace člena polské YMCA[61]

Paul Super, který v této době poměrně dobře znal poměry, které vládly v československé YMCA, navrhoval, aby se obě sdružení spojila několika pevnými pouty. Podle něj bylo důležité, aby se vzájemně navštěvovali členové ústředních a místních sdružení v obou zemích. Rovněž považoval za důležité, aby bylo členům obou národních sdružení umožněno navštěvovat letní tábory v obou zemích a aby docházelo k pravidelné výměně tiskopisů obou sdružení. Polské ústředí tyto

[60] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 22.
[61] Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho.

návrhy uvítalo a skutečně byla zahájena výměn časopisů a jiných tiskovin. Taktéž na letních táborech organizace YMCA v Československu se občas objevili polští táborníci (*viz obrázek 36.*).[62]

Obrázek 36. Sport na táboře Pilica (1937)[63]

[62]Hynek, J. V. (2010). Sport a tábory YMCA v období první republiky. In *YMCA v proměnách času* (pp. 42-44). Praha: YMCA v České republice.

[63]Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho.

8 Počátky budování jednotlivých místních sdružení

Organizace YMCA působící v Československu a Polsku po ukončení svých služeb pro armádu rozhodně neměla v plánu opustit tyto dvě země a více se do nich nevracet. Již v průběhu první světové války, když přišli její funkcionáři z Ameriky do Evropy, měla americká YMCA v plánu rozšířit své působení na další země. O to se také následně snažila. Do Československa i Polska pak byli vysláni její sekretáři, kteří zde měli za úkol vybudovat organizace podobné těm americkým. Bylo nadmíru jasné, že pro žádnou z částí jejího programu zde nejsou vybudovány patřičné prostory. Tento fakt bylo nutno rychle změnit. To však byl finančně velice náročný úkol, který se rozhodně nedal zrealizovat bez finanční pomoci ze zahraničí.

8.1 Stavební program sdružení YMCA v Československu

Samostatná československá YMCA, která byla oficiálně založena v Praze dne 21. dubna 1921, existovala v Československu do konce roku 1921 souběžně s americkou.[1] Americká YMCA pak koncem roku 1921 ukončila spolupráci s československou armádou a veškeré své dohody a závazky převedla na již fungující československou YMCA.

O založení samostatné československé YMCA se, kromě již zmíněného Tomáše Garrigua Masaryka, zasloužili Emanuel Rádl a Alice Masaryková, která vyjela

[1] Archiv hlavního města Prahy. Národní výbor hl. m. Prahy. Odbor vnitřních věcí. Spolkový katastr, Karton 68, Signatura II/511, Československá YMCA, Dopis československé YMCA Československému policejnímu ředitelství v Praze z 24. června 1921.

do ústředí Světového výboru v Ženevě, aby dohodla podmínky jejího založení v Československu.[2]

Americká YMCA měla v této době ve Světovém výboru rozhodující slovo a v žádosti A. Masarykové spatřovala velikou šanci o rozšíření svého vlivu ve střední Evropě. Přislíbila tedy rychlou a štědrou pomoc. Do této doby již investovala do Československa více jak půl milionu amerických dolarů a odeslala do něj více jak 60 svých sekretářů.[3]

Veliká výhoda československé YMCA oproti ostatním národním sdružením působícím v zemím střední Evropy byla v tom, že byla československá YMCA v tomto regionu vybrána jako nejvíce perspektivní,[4] a tudíž do ní směřovaly také největší investice. Americkým sekretářům se v Československu líbilo a budování místního sdružení YMCA pojali jako velikou výzvu. Československá YMCA tak byla Světovým výborem svěřena právě do opatrovnictví americkému sdružení. To pak investovalo nemalé sumy do vybudování československého národního sdružení.[5]

Pro veškerou její činnost, sportovní nevyjímaje, však bylo důležité nejprve postavit budovy jednotlivých místních sdružení a vybudovat kvalitní zázemí. Stavební program organizace YMCA měl celkem tři etapy.

---

[2]Původní oficiální název tohoto českého sdružení byl Československá YMCA. Dne 14. února 1923 však došlo ke změně názvu spolku na YMCA v Československu.

Archiv hlavního města Prahy. Národní výbor hl. m. Prahy. Odbor vnitřních věcí. Spolkový katastr, Karton 68, Signatura II/511, Československá YMCA, Úřední vysvědčení Policejního ředitelství v Praze z 10. listopadu 1926.

Další změna názvu tohoto sdružení byla odsouhlasena na výročním sjezdu, který se konal ve dnech 24. a 25. června 1939. YMCA v Československu zde byla přejmenována na Křesťanské sdružení mladých lidí.

Archiv hlavního města Prahy. Národní výbor hl. m. Prahy. Odbor vnitřních věcí. Spolkový katastr, Karton 68, Signatura II/511, Československá YMCA, Ministerstvo vnitra P.T. spolku YMCA v Československu, dne 8. listopadu 1939.

[3]Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 74.

[4]Důvodem tohoto výběru mohlo být, že se američtí sekretáři působící v Československu zmiňovali ve svých zprávách o tom, že československá společnost je nadšena z nových možností, které YMCA může nabídnout. Rovněž se jim líbilo že se zde těšili značné podpory od prezidenta T. G. Masaryka, který ji rozhodně nebránil ve snaze naplnit cíle sdružení YMCA.

[5]Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 75-76.

Plán YMCA byl takový, že nejprve musí být vybudováno po jedné reprezentativní budově v jednom z větších měst v Čechách (Praha), na Moravě (Olomouc)[6] a Slovensku (Bratislava) a také studentský domov v Praze.[7] S výjimkou bratislavské budovy se o financování této etapy postaraly téměř výlučně Američané, kteří během dvou let její realizace investovaly do Československa dalších 100 tisíc amerických dolarů. Každá z postavených budov zde převýšila částku jednoho milionu korun československých.[8]

Výstavba budov YMCA v menších československých městech (Banská Bystrica, Hradec Králové, Kladno, Liberec, Lučenec a Znojmo)[9] spadala do její „Druhé stavební etapy", která byla organizována na úrovni celosvětové YMCA. Vše bylo dojednáno Mezinárodním výborem YMCA, který se sešel v Rakouském Pörtschachu v roce 1923. Výstavbě rovněž pomohl „Garanční zákon" československé vlády „O finanční podpoře stavebního ruchu".[10] Náklady na stavby budov, které byly postaveny do roku 1923,[11] byly rozděleny mezi stát, ústředí YMCA i její místní činitele.

Československé obce se v naprosté většině případů snažily vyjít této organizaci vstříc při její snaze o získání stavebních parcel, neboť činitelé menších měst a odlehlejších regionů vítali, že se skrze YMCA stane jejich město internacionálním bodem na mapě, což by se jim jinak velmi těžko podařilo. Díky státní garanci byla místním sdružením ihned poskytnuta nemalá částka (70 % výdajů), kterou YMCA postupně splácela. Americká YMCA následně zaplatila místním sdruže-

[6] V některých městech, mezi které patřila i Olomouc (zakoupení bývalého hotelu), bylo nutné rychle navázat na vojenské domovy. YMCA tedy nemohla čekat na postavení nové budovy a uchýlila se k zakoupení či pronájmu budov od města, které si následně upravila pro své potřeby.

[7] Archiv hlavního města Prahy. Národní výbor hl. m. Prahy. Odbor vnitřních věcí. Spolkový katastr, Karton 68, Signatura II/511, Československá YMCA, Dopis československé YMCA Policejnímu ředitelství v Praze z 28. září 1921.

[8] Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 73-77.

[9] TEP pražské Ymky, V., 1932, č. 1, s. 2.

[10] „Zákon o podpoře stavebního ruchu" měl podpořit stavby veřejně prospěšných budov, které by splňovaly kritéria veřejné budovy. Preferovány byly především budovy, které mohly zmírnit sociálně neúnosnou situaci ve městech. Podporovány tak byly například ubytovny, svobodárny, obytné domy či noclehárny.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého (Ročník 1923). (1923). Praha: Státní tiskárna, s. 603-618.

[11] Tento rok již vlastnila ony tři budovy a dalších šest měla rozestavených.

ním potřebných 30 % výdajů. Bylo tudíž rychle postaveno nemálo unikátních budov YMCA, které byly na svou dobu velmi moderní.

Třetí stavební etapa se týkala pouze Prahy, kde mělo dojít k vybudování reprezentativní budovy, která se měla stát chloubou města. Na tuto etapu vyčlenila americká YMCA částku 300 tisíc amerických dolarů. Štěstím však rovněž bylo, že se organizaci YMCA podařilo velice výhodně zakoupit pro výstavu budovy pozemek nedaleko Masarykova nádraží.

Jen za rok 1923 obdržela československá YMCA ze Spojených států amerických na vybudování a zařízení budov finanční podporu ve výši 3,5 milionu korun československých. Během meziválečného období pak byla do Československa z americké YMCA přesunuta finanční podpora v celkové výši 1 794 660 amerických dolarů. Dary sem ale směřovaly z různých národních sdružení YMCA, nicméně největší podpora plynula právě ze Spojených států amerických. Nelze se tedy divit, že se zde mluvilo o opravdovém „boomu organizace YMCA", který byl jen stěží přehlédnutelný.[12]

8.2 Počátky budování místních sdružení polské YMCA

Po skončení první světové války bylo do Polska odesláno 55 sekretářů sdružení YMCA, z nichž 12 bylo určeno pro zabezpečení tělesné výchovy a sportu. V roce 1919 se tělovýchovným ředitelem YMCA v Polsku stal Fredecick B. Messing.[13] V této době také začali sekretáři YMCA vyučovat polské vojáky „americkým" sportům a hrám.

Basketbal a volejbal se postupně staly mezi polskými vojáky velice populární. Tento rok též začali sekretáři R. D. Laughner a George H. Burford trénovat polské

[12]Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 77-78.

[13]Ve své funkci působil až do roku 1923, kdy odjel domů, kde se připojil k YMCA Graduate School v Nashvillu, Tennessee.

atlety pro VII. letní olympijské hry v Antverpách 1920. Tam však nakonec polský tým nestartoval.[14]

Obdobně jako v Československu, i když díky déle trvajícím bojům s nepatrným zpožděním, začala taktéž polská YMCA v první polovině 20. let 20. století opouštět své „pozice" ve vojenských domovech. Taktéž zde se však chtěla věnovat práci pro civilní obyvatelstvo.

Nejpopulárnější, zvláště u místní mládeže, zde byla zřejmě tělovýchovná část jejího programu. Lze též říci, že právě tělesná výchova a sport byly první z činností a aktivit, které YMCA začala v Polsku rozvíjet.

Ne vždy ale měla polská YMCA v tomto odvětví lehkou práci. Zpočátku své existence v Polsku samozřejmě neměla své vlastní budovy a tudíž ani vlastní sportovní zázemí. Z toho důvodu musela „přežívat" v pronajatých sálech a stadionech.

Tato „nově" vzniklá organizace však po ukončení služeb pro armádu nutně potřebovala změny, které by přizpůsobily její chod polským poměrům. Z tohoto důvodu muselo dojít k reorganizaci sdružení YMCA v Polsku. Proto byl v dubnu roku 1924 svolán druhý sjezd, na kterém byla přijata celá řada dalekosáhlých rezolucí, čímž polská YMCA nabyla na životaschopnosti.

V Polsku měla YMCA v první polovině 20. let pouze tři hlavní centra – Varšava, Lodž a Krakov, kde však měla stále pouze pronajaté budovy.[15] V roce 1932 vzniklo ještě centrum v Gdyni.[16] Kromě těchto třech městských středisek vzniklo do roku 1925 dalších patnáct menších místních sdružení (Ostrołęnka, Siedlec, Baraniwicze, Brześć n. Bugiem, Białistok, Czeremcha, Jeziory, Lida, Lapy, Łunieniec, Mołodeczno, Nowowilejka, Pińsk, Wilno, Wołkowysk), které však byly pouze od-

[14]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 195.

[15]Archiwum Narodowe w Krakowie, Brama II, Fond Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA Ognisko Krakovskie, sign. 228, O gmach dla krakowsiego gniazda Y.M.C.A.

[16]YMCA – POLSKA, Ognisko w Gdyni. (b.r.). Dostupné 16. říjen 2013, z http://www.gdynia.ymca.pl/htmle/gdynska/index.php.

borové, tedy s poměrně úzkým zaměřením činnosti (*viz obrázek 33.*).[17] Jejich činnost alespoň zpočátku probíhala v pronajatých místnostech – klubovnách.[18]

Bylo však víc než jasné, že tato situace nemůže trvat navěky a že YMCA bude potřebovat prostory, které budou vhodné pro plnění jejích cílů. Jenom ve třech původních centrech byl totiž zájem o toto sdružení tak veliký, že se již v roce 1924 musel řešit problém, kam umístit členstvo, aby se v místnostech využívaných sdružením YMCA nepříjemně netísnilo.

Polská YMCA navíc v této době rozhodně nemohla očekávat, že by válkou těžce zkoušené Polsko bylo ochotné zapůjčit dostatečně velký finanční obnos na výstavbu jejích budov. Bylo jasné, že polská vláda by jistě raději investovala do obnovy poničené země, a to i přesto, že významní polští politici byli myšlenkám YMCA poměrně nakloněni. YMCA se tudíž v Polsku ve svých počátcích nemohla obejít bez výrazné finanční pomoci ze zahraničí, která sem doputovala rovněž ze Spojených států amerických a výrazně pomohla Polákům k zahájení výstavby.[19]

První reprezentativní budova polské YMCA se začala budovat v Krakově v roce 1925. O pět let později ji následovala budova varšavského sdružení. To byl samozřejmě velký rozdíl mezi polskou a československou YMCA, která ve druhé polovině 20. let 20. století již vlastnila nebo si pronajímala řadu větších budov.[20]

Rozvoj sdružení YMCA v Polsku měl však své specifické znaky. Pro svá humanitární gesta a štědré materiální dary svých amerických kolegů si polská YMCA, i přes počáteční odmítavý postoj polského obyvatelstva, také zde velice rychle získala sympatie svých spoluobčanů.[21]

Stejně jako v Československu, tak i v Polsku došlo postupem času k vytvoření unikátních budov organizace YMCA, které byly, co se například týče vybavení, velice moderní a mohly nabídnout velice široké spektrum činností, tělesnou výchovu a sport nevyjímaje.

---

[17] Obrázek 33. byl již dříve prezentován v souvislosti s československou YMCA na straně 125.

[18] Kubka, F. (1925). Polská YMCA. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 3*(1-2), s. 37-38.

[19] *Wiadomosci ogniska krakowskiego Polskiej YMCA*, 1933, říjen, s. 1-2.

[20] Stadjon, VII., 1929, č. 51, s. 15.

[21] Zawisza, W. (1925). O polské YMCA. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 3*(3), s. 47-49.

9 Počátky tělovýchovného programu organizace YMCA ve „vítězných" zemích střední Evropy

Každé národní sdružení YMCA se vyvíjelo do jisté míry specificky. YMCA má sice ve znaku rovnostranný trojúhelník, který symbolizuje rovnováhu mysli, ducha a těla, nicméně v některých zemích jedna složka programu převyšovala zbylé dvě nebo byla naopak oproti ostatním nevýrazná.[1]

Zde je třeba zdůraznit, že tyto části programu sdružení YMCA nebyly uzavřené, ale naopak se vzájemně ovlivňovaly. Pokud tedy budeme chtít ustanovit místo, které ve sdružení YMCA zaujímala tělesná výchova a sport, musíme vždy zvažovat vztahy mezi jednotlivými částmi celého programu.

Nicméně každá z částí tohoto programu, tělovýchovnou činnost nevyjímaje, byla nesmírně důležitá. Tělovýchovný program byl koncipován tak, aby měl vliv jednak na rozvoj těla, ale také na mravní život zúčastněných. To byl také jeden z hlavních důvodů, proč byl vložen do programu organizace YMCA.[2]

[1]Například ve Spojených státech amerických byla a je pro běžnou populaci YMCA synonymem sportovního centra poskytujícího bazén, posilovnu či sportovní kroužky pro děti i dospělé. Když zde někdo řekne: „Jdu do Ymky", tak to znamená, že si jde zasportovat.

Protein, VIII., 2006, č. 1, s. 16.

Naopak v Maďarsku byl tělovýchovný program organizace YMCA velice nevýrazný, což je potvrzeno také v knize, kterou zde YMCA vydala a která zachycuje její historii od roku 1883 do roku 1950. V této publikaci totiž není takřka žádná zmínka o tělesné výchově a sportu, ale naopak je její valná část věnována zbývajícím částem programu organizace YMCA.

Kovács, B. (1998). *A Keresztyén Ifjúsági Egyesület története 1883 – 1950.* Budapešť: KIE szeniorok Pógyor István Köre.

[2]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 3, s. 65.

9.1 Počátky tělesné výchovy a sportu v organizaci YMCA v Československu

V Československu byl základem práce s členy sdružení YMCA takzvaný „Čtyřstranný program", do kterého patřila činnost náboženská (duchovní), vzdělávací, společenská a tělovýchovná. Tyto čtyři složky se snažilo vedení YMCA u svých členů rozvíjet. O jejich potupném rozvoji byly vedeny přesné záznamy (*viz obrázek 37.*).[3]

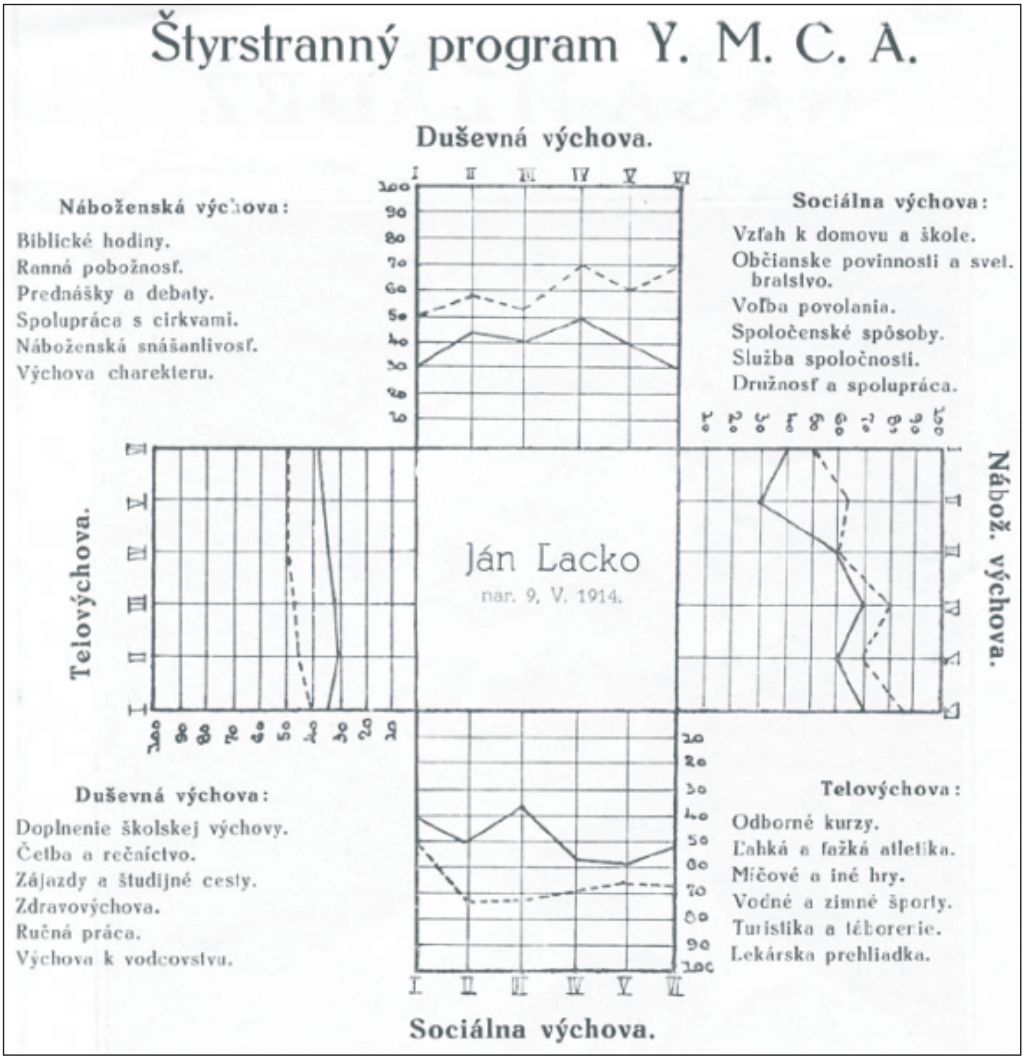

Obrázek 37. „Čtyřstranný" program organizace YMCA[4]

[3]Protein, VIII., 2006, č. 1, s. 8.
[4]Diagram ukazuje celkový vývoj chlapce během dvou let.
Protein, VIII., 2006, č. 1, s. 8.

YMCA se v Československu snažila nabídnout mladým chlapcům a mužům, včetně navrátilců z armády, možnost trávení volného času prostřednictvím sportu.

Na počátku své existence v Československu se sice orientovala zřejmě i ze setrvačnosti na práci pro armádu, ale tu brzy opustila a zaměřila se na civilní obyvatelstvo, které chtěla mj. vést ke sportu. Po skončení první světové války ale obnovily v Československu svoji činnost tělovýchovné organizace, z nichž mezi nejvýznamnější patřily Sokol, DTJ (Dělnická tělocvičná jednota) a Orel. YMCA se však nesnažila stát se jejich konkurentem, ale usilovala o využití sportu jako prostředku pro plnění svých vlastních cílů.[5]

Nesnažila se pouze o přípravu jedinců ke sportovním výkonům ani neměla na zřeteli brannost nebo jen tělesnou zdatnost na úkor ostatních vlastností, ale snažila se o to, aby poskytla svým členům takové prostředí, ve kterém by se mohli zdokonalit jak tělesně, tak mravně.

Jejím cílem rozhodně nebylo vychovat vrcholové sportovce, ale naopak mít co nejširší základnu a nabídnout tak sport co možná největšímu počtu zájemců. Zdůrazňovala však, že cvičit by měli především jedinci tělesně slabší.

YMCA přitom chtěla svým členům poskytnout především takový druh cvičení, který by mohli provozovat i po skončení závodění. Rovněž zdůrazňovala, že je velmi důležité pečovat o tělo, a to jak z hlediska hygieny a čistoty, tak i z hlediska životosprávy.[6]

Veliký rozsah sportovních aktivit však byl finančně náročný. Podpora ze Spojených států amerických byla sice štědrá, ale nedalo se předpokládat, že by trvala navěky. Československá YMCA se tedy také snažila financovat své sportovní aktivity z příspěvků členstva (*viz obrázek 38.*) a o finanční podporu tělesné výchovy a sportu rovněž opakovaně žádala stát.[7]

[5]Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 60-61.

[6]Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Čsl. republice a cizině.* Praha: Almanach sportu, s. 384.

[7]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 5, Signatura 12, Žádost o udělení subvence na tělesnou výchovu.

K plnění tělovýchovných cílů organizace YMCA mělo každé místní sdružení v Československu zcela jiné podmínky, které byly samozřejmě závislé nejen na vybudovaném sportovním zázemí, počtu členů, kvalitě sportovního vybavení a jednotlivých vedoucích, ale také na místních konkurenčních týmech, se kterými mohli sportovci reprezentující tuto organizaci soupeřit.[8]

Obrázek 38. Průkazka mimořádného člena československé YMCA[9]

YMCA si však příliš nepřála být organizována se svými sportovními kluby v jiných sportovních svazech.[10] Důvodem ale nebyla neochota podílet se na jednotné výchově spolu s jinými organizacemi, ale prostý fakt, že YMCA byla organizací, která nebyla pouze sportovní, ale měla mnohem širší zaměření. Její činnost jako taková nezapadala dost dobře do žádného z těchto svazů.[11]

9.2 Počátky tělesné výchovy a sportu v polské YMCA v meziválečném období

Tělesná výchova a sport v polské YMCA byla podobná. Samozřejmě, že se lehce lišila některými pěstovanými sporty, jejich vývojem, velikostí členské zá-

[8]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 4, Jakou výchovnou činnost koná Ymka v Československu.
[9]Archiv YMCA v České republice.
[10]V tomto ohledu byl výjimkou ČVaBS.
[11]Protein, VIII., 2006), č. 1, s. 6.

klady i dosaženými výsledky. Její vývoj byl nicméně podobný, a to přesto, že probíhal po nepatrně jiné časové ose. Kdybychom vzali v potaz velikost Československa a Polska, nejednalo by se v Polsku až o tak velký „boom" tohoto mezinárodního sdružení, neboť zde nevzniklo až takové množství místních sdružení, které by o svých sportovních výsledcích dávalo výrazněji vědět.

Organizace YMCA si v Polsku vytyčila cíl pěstovat a rozvíjet zdravého a silného ducha místních obyvatel. K tomu ve svých jednotlivých centrech založila nejrůznější sportovní sekce, které vedli její pracovníci, a které mohlo využívat polské obyvatelstvo. Tělesná výchova a sport v jednotlivých centrech YMCA měly zvláštní význam. Zde tedy, obdobně jako ve Spojených státech amerických, převyšovaly ostatní části jejího programu. Pomocí tělesné výchovy a sportu se i zde snažila řada vedoucích přispět k zpopularizování sportu nejen v dané oblasti, ale i na celostátní úrovni, a to jak z hlediska rozvoje fyzické i psychické síly a zdraví, tak i z hlediska rozvoje charakteru a sociální výchovy.[12]

Také v Polsku již v této době existovala řada sportovních spolků, jakými byl například polský Sokół či židovský spolek Makabi.[13] Polská YMCA tak musela počítat s tím, že se na ni ostatní sportovní kluby budou dívat jako na potenciální konkurenci. Výhodou však bylo, že zde měla dostatek soupeřů, proti kterým mohla hrát své zápasy.

Polská YMCA rozhodně ani zde neměla za cíl vychovat několik elitních závodníků, ale naopak se snažila nabídnout svůj velice široký sportovní program co největšímu počtu zájemců. Každému dala šanci zúčastnit se jejích cvičení a vůbec nezáleželo na jeho nadání či fyzické zdatnosti. U zájemců o tělesnou výchovu a sport se však snažila alespoň zčásti propojit myšlenky tělovýchovné, sociální a

[12]Stadjon, VI., 1928, č. 21, s. 11.

[13]Název Makabi vznikl ze jména Judas Maccabeu (někdy lze nalézt také jako Judah Maccabee), který se ve 2. stol. před naším letopočtem postavil do čela židovské armády, která se vzbouřila proti syrskému útlaku. Podle něj se tehdejší boje nazývaly makabejské a jeho spolubojovníci Makabejci. Právě po nich byly později pojmenovány židovské sportovní kluby. V roce 1921 pak vznikl Světový svaz Makabi (Maccabi World Union). Česká literatura však není v názvu tohoto spolku zcela jednotná, neboť ho lze nalézt jednak jako Makkabi, ale častěji jako Makabi (viz Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Čsl. republice a cizině.* Praha: Almanach sportu, s. 368-379.). Druhého a tudíž i častěji psaného názvu se drží také tato práce.

duchovní, a to symbolicky podle rovnostranného trojúhelníku, který měla a má ve znaku.[14]

Jednotlivé chlapecké skupiny, které vedla, byly rozděleny podle věku, dovedností a zainteresovanosti tak, aby u jednotlivých cvičících docházelo k rozvinutí smyslu nejen pro disciplínu, loajálnost, ambice, odvahu, ale též čestnost a upřímnost.[15]

Popularita organizace YMCA v Polsku neustále rostla, a tak se rozrůstala i její členská základna. V roce 1927 vykazovala polská YMCA následující počet mužských členů: Největší členskou základnu měla překvapivě v Lodži, kde sice nevlastnila budovu, ale i tak do jejích řad vstoupilo již více jak 950 mužů. Druhé místo zaujímal Krakov s 900 členy. Třetí místo patřilo Varšavě, která čítala přes 730 členů. Z těchto více jak 2 500 členů YMCA bylo více jak 50 % mladších pětadvaceti let.[16]

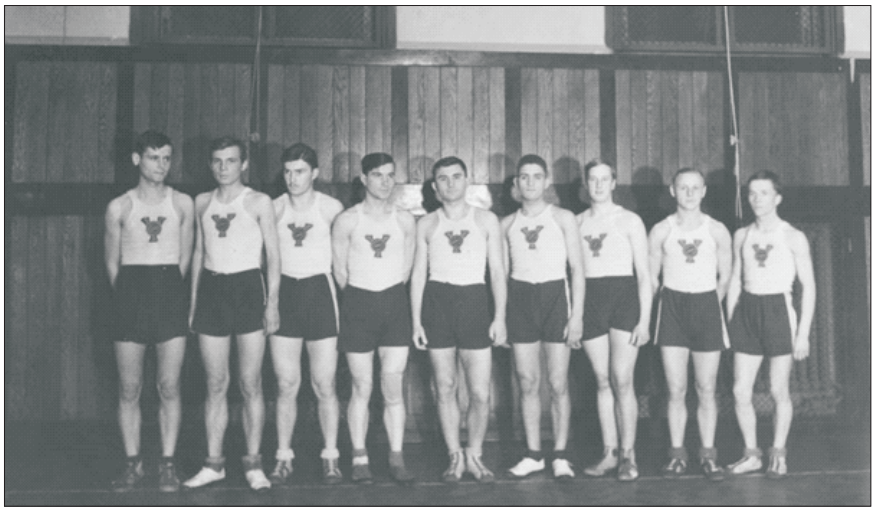

Obrázek 39. Členstvo polské YMCA v tělocvičně krakovského sdružení (1933)[17]

[14]Polska YMCA – Związek Młodzieży Chrześcijańskiej. (b.r.). Dostupné 6. duben 2014, z http://www.ymca.pl/htmle/polska/index.php.

[15]*Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 14.

[16]Stadjon, VI., 1928, č. 21, s. 11.

Oproti tomu měla jednotlivá sdružení YMCA v Československu nepatrně skromnější členskou základnu. Bratislavské sdružení mělo v roce 1927 něco málo přes 500 členů, banskobystrické nepatrně přes 200 a českobudějovické necelých 140. Přesný počet členů pražského sdružení bohužel pramen neuvádí, stejně jako jeho podrobnější údaje o svém vydání.

Zpráva o stavu organisace YMCA v ČSR v r. 1927 (Czechoslovakia, April 1927).

[17]Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

To, jak se YMCA v Polsku rychle rozrůstala, vedlo i k rostoucímu počtu cvičících (*viz obrázek 39.*). V roce 1930 bylo na tělovýchovných a sportovních hodinách polské YMCA zaregistrováno více jak 3 700 osob. Tito lidé byli rozděleni do 126 různých skupin, ve kterých dohromady odcvičili více jak 101 tisíc hodin.[18]

Kromě věku zde byli účastníci rozděleni také do skupin podle jednotlivých sportovních odvětví, které toužili provozovat. Vznikly tak skupiny či sekce, ve kterých byla pěstována například gymnastika, sportovní hry, těžká atletika (*viz obrázek 40. a 41.*), lyžování, léčebná (gymnastická) cvičení, plavání začátečníků, pokročilých a závodníků nebo záchranářství.[19]

Obrázek 40. Boxerský trénink ve varšavské YMCA (1938)[20]

YMCA a její tělovýchovné a sportovní akce se staly v meziválečném Polsku skutečně populární. Dokazuje to i počet účastníků, kteří se jich zúčastnili. Zatímco na počátku své činnosti, v roce 1923, se zúčastnilo tělovýchovných a sportovních akcí pořádaných organizací YMCA zhruba 300 lidí, v roce 1928 se toto číslo vyšplhalo takřka na 1 800 a o pět let později na 3 250. Poslední z těchto

[18]Stadjon, IX., 1931, č. 10, s. 6.

[19]*Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 45-47.

[20]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.

údajů je z roku 1938, tedy z doby, kdy se již blížila druhá světová válka, během které byla YMCA v Polsku zrušena. V tomto roce se tělesné výchovy a sportu v YMCA účastnilo více jak 14,5 tisíce lidí.[21] Polská YMCA se tedy po celé meziválečné období vyvíjela, rozšiřovala a nabízela zájemcům stále více příležitostí ke sportovnímu vyžití.[22]

Obrázek 41. Zápasnický trénink ve varšavské YMCA (1933)[23]

Svým svěřencům samozřejmě nabízela jednotlivá místní sdružení různý tělovýchovný program, který měl sice podobný základ, který často tvořily míčové hry či plavání, ale lišil se podle možností, které jednotlivá místní sdružení měla.

[21] Jednotliví účastníci velice pravděpodobně navštěvovali akce organizace YMCA opakovaně. Počet jedinců, kteří se v uvedených letech těchto akcí účastnili, by tak byl o to menší.

[22] *Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej (1923 – 8. XII – 1938)*. (1939). Varšava: Biuro Główne Polskiej YMCA, s. 29.

[23] YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.

10 Tělesná výchova a sport ve vybraných místních sdruženích YMCA v Československu v meziválečném období

Každé místní sdružení v Československu se něčím od ostatních lišilo, bylo v něčem specifické. Z hlediska tělesné výchovy a sportu se často jednalo o vybudované sportovní zázemí, vlastnictví sportovního materiálu, velikost členské základy či jeho sportovních úspěchů. Detailní studií vývoje tělesné výchovy a sportu pouze jednoho z nich by tak rozhodně nedošlo k získání zcela objektivního názoru na tělesnou výchovu a sport v organizaci YMCA v meziválečném Československu.

10.1 Místní sdružení v Praze

Největší a také rozhodně nejlépe vybavené místní sdružení v Československu se přirozeně nacházelo v hlavním městě – Praze. V tomto městě, které leží na sever od středu Čech na řece Vltavě, je podnebí mírné a teplejší než na jiných místech ve stejné zeměpisné šířce. Průměrná roční teplota se pohybuje mezi 8 a 9 °C. Na počátku 20. let žilo v Praze více jak 675 tisíc obyvatel, a to nejrůznějších národností. Kromě Čechů byli zvláště početní byli Němci a Židé. Počet Němců se po válce odhadoval na 30 tisíc. Dalších cizinců zde pak žilo kolem 20 tisíc. V této době se zde začaly bouřlivě stavět či dokončovat nové budovy (městská knihovna, chrám sv. Víta, divadla, nemocnice Bulovka). Došlo též k výraznému rozšíření veřejné dopravy, a to autobusové a tramvajové. Ve 30. letech pak bylo zprovozněno letiště v Ruzyni. Kromě toho byla samozřejmě Praha v období první republiky československým kulturním centrem.[1]

[1]První republika :: Město pražské. (b.r.). Dostupné 8. únor 2015, z http://pragueczechcity.webnode.cz/historie/historie/prvni-republika/.

A právě toto město si vybrala americká YMCA jako důležité místo pro rozvoj organizace YMCA ve střední Evropě. Z československých měst do něj byla také sdružením YMCA investována největší suma peněz, z nichž značná část plynula právě ze Spojených států amerických.[2]

Přesto však k výraznému vzestupu tělovýchovy a sportu v pražské YMCA došlo poměrně pozdě, a to až v roce 1928, když zde byla dokončena budova místního sdružení.[3] Budova byla otevřena dne 1. května. Na otevření bazénu a tělocvičny si však natěšení sportovci museli počkat až do 15. června.[4]

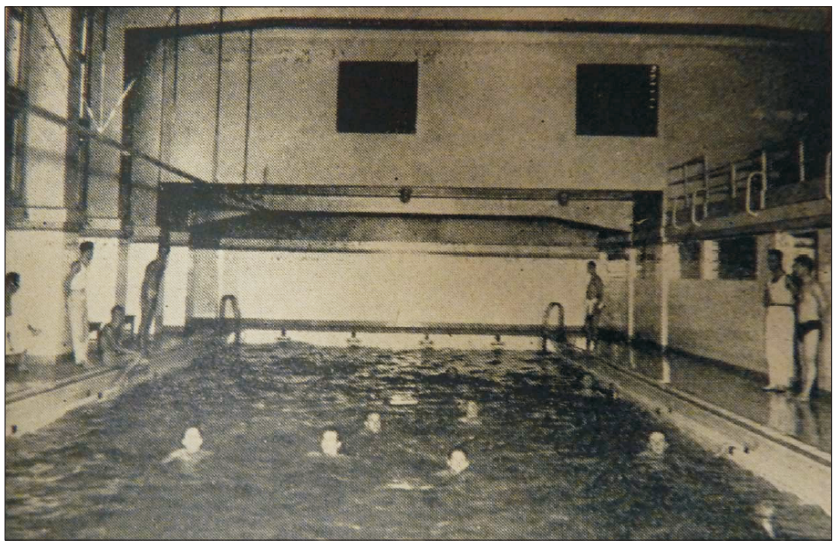

Obrázek 42. Fotografie bazénu v Paláci YMCA[5]

Není však pravda, že by zde tělesnou výchovu a sport nepěstovalo sdružení YMCA již dříve. Roku 1920 došlo v Praze na Žižkově k dokončení prvního hřiště organizace YMCA.[6] Nedlouho poté zde byla budována její první tělocvična, v níž pak byly rovněž k vidění nejrůznější sportovní aktivity. Nicméně naprosto zlomový se v tomto ohledu ukázal být až rok 1928.[7]

[2]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 1, Návrh na financování ideové práce Ymky v Československu a na uctění trvalé vzpomínky na oběti persekuce z řad členů Ymky.

[3]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 7, Signatura 24, Repairs, equipment and temporary quarters.

[4]TEP pražské Ymky, X., 1938, č. 7, s. 4.

[5] *YMCA v prvním desetiletí 1921-1931.* (1931). Praha: Vydavatelské oddělení YMCA, s. 22.

[6]Tamtéž, s. 18.

[7]Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Čsl. republice a cizině.* Praha: Almanach sportu, s. 384.

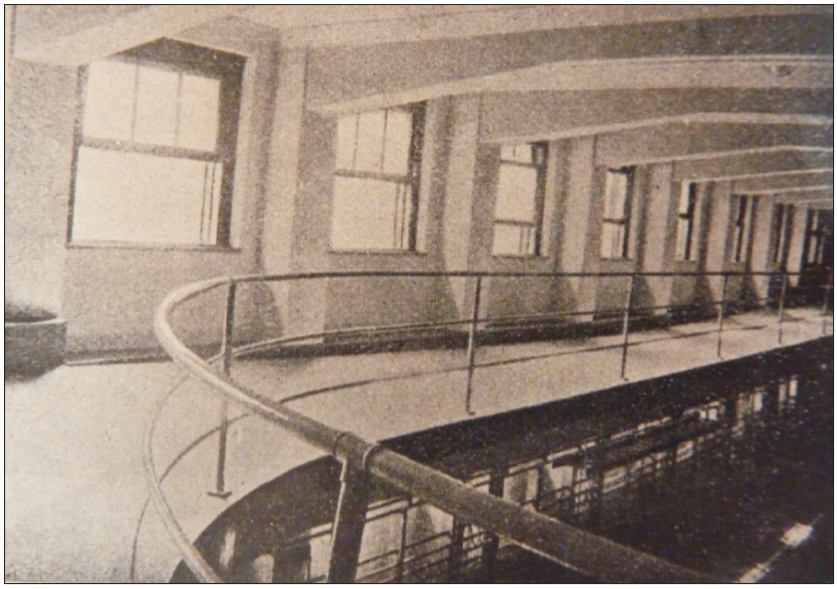

Obrázek 43. Fotografie běžecké dráhy v Paláci YMCA[8]

Budova, kterou YMCA v Praze otevřela a která se dodnes jmenuje Palác YMCA, byla moderní a velice dobře vybavená. Obyvatelé Prahy se tak mohli poprvé setkat s dvaceti pěti metrovým krytým bazénem (*viz obrázek 42.*) či s první běžeckou klopenou dráhou (*viz obrázek 43.*) a gymnastickou halou. To vše se nacházelo v jednom komplexu, ve kterém byly také sauny a lázně. Střecha Paláce YMCA disponovala navíc hřištěm (*viz obrázek 44.*) vhodným pro pěstování míčových her. Něco takového nemohlo v této době nabídnout žádné centrum ani hotel v Československu.[9] Všechna tato sportoviště začala být záhy po dokončení budovy intenzivně využívána.

Celkové vydání na pořízení budovy YMCA v Praze, a to včetně jejího zařízení, se v letech 1923 – 1929 vyšplhala na částku přesahující 27 miliónů korun československých. Téměř polovina této sumy byla do pražské YMCA investována ze Spojených států amerických.[10]

Mezi její nejúspěšnější sporty zde patřil především basketbal, ale též plavání, ping-pong a volejbal. Pražská YMCA rovněž od roku 1924 každoročně pořádala

[8]TEP pražské Ymky, V., 1932, č. 1, s. 2.

[9]Tamtéž.

[10]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 2, Signatura 6, Table of building expenses (local Y in ČSR – 1923 – 1929).

lyžařské zájezdy, a to především do Krkonoš a do Tater, o něž rostl každým rokem zájem.[11]

Obrázek 44. Členové pražské YMCA na střeše Paláce YMCA[12]

Obdobně tomu bylo i s letními tábory. Členstvo zde mělo oblíbené především dva letní tábory, a to Sázavu a Vlčici (*viz obrázek 45.*).

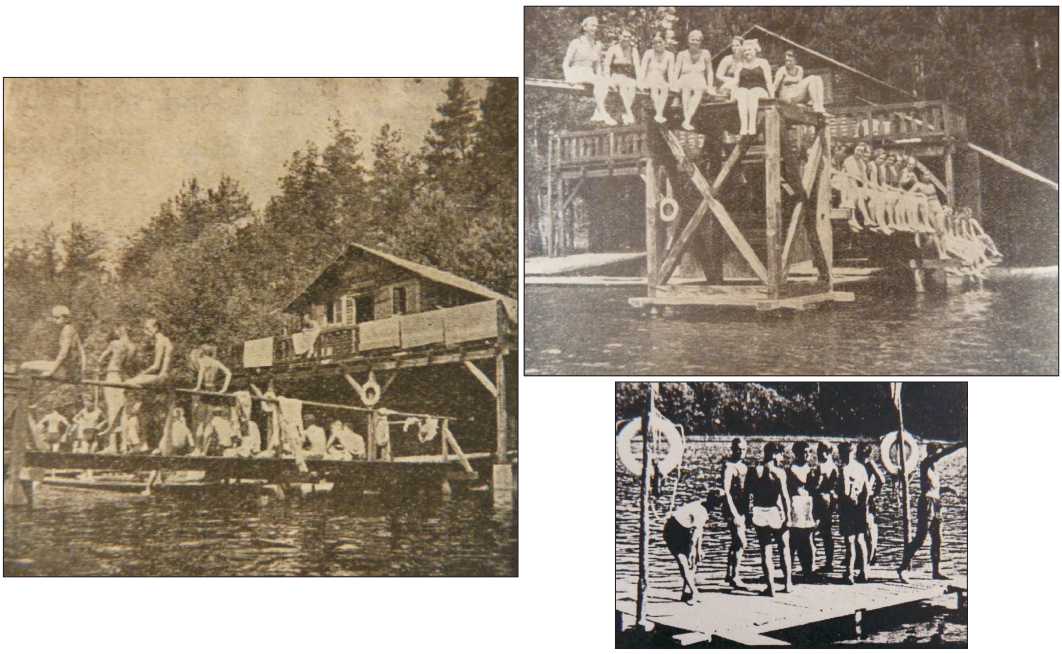

Obrázek 45. Pohled na účastníky tábora Vlčice u Staňkovského rybníka[13]

[11]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8.
[12]Archiv YMCA v České republice., Protein, VIII., 2006, č. 6, s. 16.
[13]TEP pražské Ymky, IX., 1937, č. 7, s. 2., TEP pražské Ymky, VII., 1935, č. 8, s. 3. a *Vlčice (Letní tábor pražské YMCA na Staňkovském jezeře)*. (1934). Praha: Prometheus.

Největších úspěchů však dosáhlo místní sdružení v basketbalu, což byla ostatně hra, kterou YMCA v Československu zavedla. Pražané byli držiteli mnoha titulů mistrů republiky a v jejich řadách vzniklo nemálo samostatných týmů, které utvořily skupiny členů pražské YMCA. Mezi nejznámější skupiny zde patřily Uncas, Jiskra, Sázava, Amundsen, Seton (*viz obrázek 46. a 47.*), Vatra a Blesk.[14]

Rovněž v ping-pongu se hráči pražské YMCA neztratili jak v konkurenci s místními sdruženími, tak i s ostatními kluby.

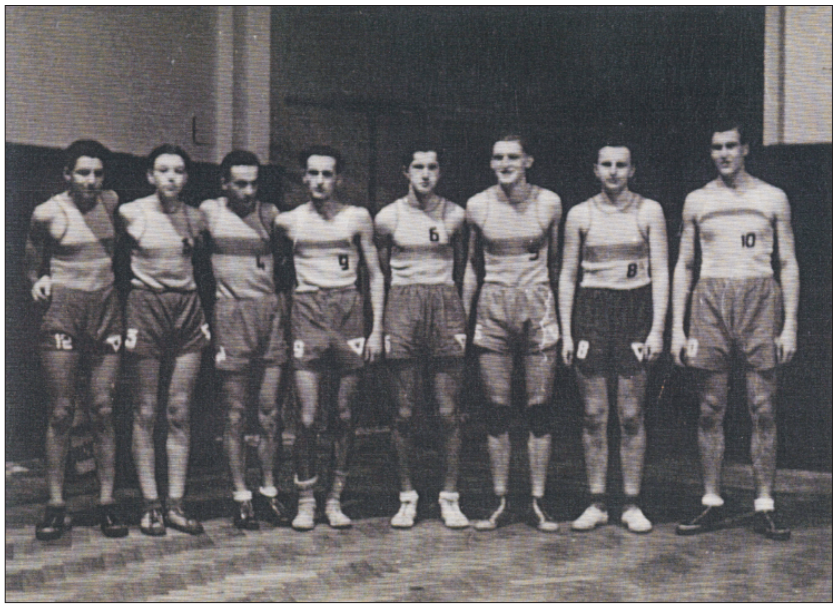

Obrázek 46. Volejbalisté skupiny Seton (1938)[15]

Největší sportovní oblibě se však těšily především „vnitřní" soutěže členů. Kromě výše uvedených sportů se pak členstvo pražské YMCA věnovalo také například házené, lehké atletice, vodnímu pólu, playgroundballu,[16] baseballu, kulečníku, šachům, tenisu či boxu.[17] V roce 1928 zde byly zaznamenány snahy o založení ragbyového týmu.[18]

[14]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 1, Tradice tělovýchovy a sportu v chlapeckém oddělení P. Y.

[15]Zleva: Jiří Drvota, Jan Konrád, Jaroslav Hrst, Bork Žemlička, Miroslav Sedka, Jiří Hodek, Pravoň Porousek, Vratislav Ludvík.

Archiv YMCA v České republice.

[16]Někdy lze tento sport nalézt v literatuře pod názvem playground-ball. V obou případech se však jedná o dnešní sportovní hru softbal.

[17]TEP pražské Ymky, I., 1928, č. 1, s. 3.

[18]TEP pražské Ymky, I., 1929, č. 5, s. 6.

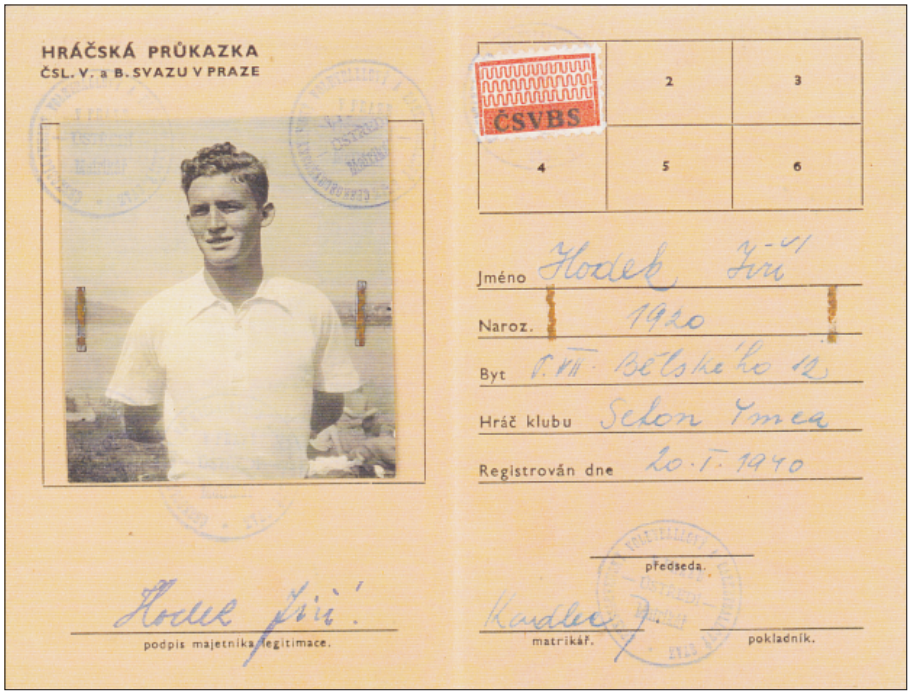

Obrázek 47. Hráčská průkazka Jiřího Hodka z roku 1940[19]

10.1.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Praze

Jak již bylo řečeno, členstvo pražské YMCA se věnovalo kromě méně populární tělesné výchově celé řadě nejrůznějších sportů. Jejich počet byl zpočátku poměrně skromný, ale v průběhu meziválečného období značně vzrostl.

Vzrůstal také počet jednotlivých skupin organizovaných v pražské YMCA. Do konce roku 1936 vzniklo v tomto místním sdružení 21 skupin, z nichž se každá orientovala na sport trochu odlišným způsobem. Tyto skupiny spolu často soupeřily v jednotlivých sportech o titul mistra pražské YMCA.[20]

10.1.1.1 Sportovní hry

Faktické počátky volejbalu se v Československu datují k době krátce po skončení první světové války. Jedním z hlavních propagátorů volejbalu zde byl Josef

[19] Archiv YMCA v České republice.
[20] TEP pražské Ymky, IX., 1936, č. 2, s. 4.

Amos Pipal (*viz obrázek 48.*),[21] který od roku 1919 působil v Praze jako ředitel sdružení YMCA.

Obrázek 48. J. A. Pipal při cvičení svého žáka na hřišti Occidental College v Los Angeles[22]

Rozvoj volejbalu v Československu podpořila i armáda, a to pod vedením J. F. Machotky, J. A. Pipala a instruktora J. W. Yongera. Ti začali organizovat spolu s Ministerstvem národní obrany kurz[23] pro tělovýchovné instruktory. Kurz byl původně zaměřen na lehkou atletiku a na přípravu sportovců na VII. letní olympijské hry v Antverpách.

V Praze byla tato hra představena až v roce 1920, a to právě při odjezdu českých atletů do Belgie (*viz obrázek 49.*).[24]

[21]V srpnu roku 1919 přijel J. A. Pipal z USA do Prahy, kde se stal československým tělovýchovným ředitelem sdružení YMCA.

První republika – Atletika. (b.r.). Dostupné 10. únor 2015, z http://www.atletika.cz/o-nas/historie/prvni-republika/.

[22]STAR, roč. 1933, č. 7, s. 15.

[23]Tento kurz Ministerstva národní obrany byl pořádán na přelomu léta a podzimu 1919 v Praze. Trval šest týdnů a byl určen pro armádní tělovýchovné instruktory z Čech a Moravy. Účastníci spali v kasárnách na Pohořelci. Odtud chodili pěšky buď na přednášky do Strakovy akademie (současného sídla vlády) nebo k praktickému výcviku na letenské atletické hřiště SK Slavia Praha. Hlavní náplní byla atletika, která byla doplněna nácvikem nových, tzv. „amerických her" (basketbal, pushball, volejbal).

Historie : Volejbal-Metodika.cz. (b.r.). Dostupné 22. březen 2014, z http://historie.volejbal-metodika.cz/historie-clanky/detail/197/.

[24]Kobrle, J., Buchtel, J., & Kaplan, O. (1975). *Odbíjená (Organisace, řízení, dějiny a vyučování odbíjené na školách 2. cyklu)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, s. 26.

„Zítra o druhé hodině odpolední předvedou athleti vybraní pro antverpskou olympiádu a s nimi další borci, ukázky athletických čísel. Pak budou hrány různé hry jako hlavně wolleyball, pushball a hry žertovné. Pořadatelem je Mr. J. A. Pipal a A. W. Chez-Číž, který bude hry též zábavným způsobem soudcovati."[25]

Obrázek 49. Počátky volejbalu v Praze[26]

Postupem času začala tuto hru propagovat řada organizací. Vedoucí pozici si však pro své bohaté materiální vybavení, alespoň zpočátku, držela YMCA. Dostala totiž od americké armády velké množství míčů a sítí, které byly v té době pro ostatní organizace téměř nedosažitelné.

V jednotlivých střediscích YMCA začala vznikat první volejbalová družstva. V jejím pražském centru Na Poříčí[27] vyšla brzy první pravidla (*viz obrázek 50.*), propagační letáky a instruktážní příručky.[28]

V roce 1921 byl s velkým přispěním sdružení YMCA v Praze založen „Volleyballový svaz".[29] U jeho zrodu stál František Miloslav Marek, který se v roce 1924

[25]Český volejbal – ČVS. (b.r.). Dostupné 13. listopad 2015, z http://www.cvf.cz/?clanek=246.

[26]Historie: Počátky volejbalu v Praze : Volejbal-Metodika.cz. (b.r.). Dostupné 1. duben 2014, z http://historie.volejbal-metodika.cz/historie-clanky/detail/197/.

[27]Později zde sídlilo ÚV ČSTV (Československý svaz tělesné výchovy a sportu).

[28]Historie: Počátky volejbalu v Praze : Volejbal-Metodika.cz. (b.r.). Dostupné 1. duben 2014, z http://historie.volejbal-metodika.cz/historie-clanky/detail/197/.

[29]O jeho činnosti se však téměř žádné písemné záznamy nezachovaly.

společně s Lewisem Williamem Riessem[30] zasloužil i o ustanovení ČVaBS (Československý volejbalový a basketbalový svaz), druhé nejstarší volejbalové federace na světě,[31] a stal se jejím prvním „náčelníkem". Prvním předsedou ČVaBS se pak stal J. A. First.[32] Starší volejbalová federace byla založena pouze ve státě Uruguay, a to v roce 1915, když zde vznikl „Svaz společnosti volejbalu při federaci sportu".[33]

Obrázek 50. Oficiální pravidla amerických sportů vydaná organizací YMCA v roce 1923[34]

Celá tato organizace kromě volejbalistů (*viz obrázek 51.*) sdružovala také kolem sta hráčů basketbalu hrajících asi v deseti klubech. Ředitel pražské YMCA

[30]L. W. Riess působil od července 1922 jako tělovýchovný ředitel československé YMCA. On sám zde přednášel jednotlivým tělovýchovným sekretářům a na jednom z těchto školení, které se konalo v Olomouci roku 1923, byly dány směrnice a první kroky k založení ČVaBS.

Marek, F. M. (1923). Stručný přehled tělovýchovné činnosti Ymky v Československu tohoto roku. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 1*(6), s. 168.

[31]Dříve založené „Volley-ballové svazy" (První vznikl v Žilině a sdružoval pouhých osm místních družstev) měly pouze lokální či regionální význam. Na rozdíl od nich měl ČVaBS celorepublikové působení.

[32]Kaplan, O., & Buchtel, J. (1987). *Odbíjená (teorie a didaktika)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, s. 11.

[33]Kobrle, J., Buchtel, J., & Kaplan, O. (1975). *Odbíjená (Organisace, řízení, dějiny a vyučování odbíjené na školách 2. cyklu)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, s. 23-26.

[34]*Oficielní pravidla pro volley-ball, basket-ball, playground-ball a hand-ball. (Svazek 3.)*. (1923). Praha: YMCA v Československu.

F. M. Marek, který prošel dlouhodobými studijními pobyty na školách YMCA ve Springfieldu a Chicagu, se stal v meziválečném období neúnavným propagátorem „amerických sportů" v Československu.[35]

Postupem času začala volejbal pěstovat většina československých místních sdružení YMCA. Na podzim roku 1925 již spolu jejich družstva soutěžila o titul mistra československé YMCA. Nejlepším volejbalovým týmem YMCA v Československu se pro rok 1925 stali volejbalisté YMCA Praha II, za kterými následoval slovenský mistr YMCA Banská Bystrica a YMCA Olomouc.[36]

Obrázek 51. Momentka z volejbalového utkání v Paláci YMCA v Praze[37]

Tohoto roku bylo rovněž uspořádáno za účasti osmnácti týmů mistrovství republiky. Rozehráno bylo v neděli 18. října 1925. Jednotlivé týmy neodradila ani nepřízeň počasí. Úvodní volejbalové zápasy se tak uskutečnily během celodenního lijáku. Dne 28. října bylo na pořadu finále tohoto turnaje, ve kterém zvítězil VVK (Vysokoškolský všesportovní klub) Praha před Strakovou akademií. Na třetím místě skončil tým YMCA Praha Ia, který byl rozhodně po celou dobu trvání turnaje vidět, neboť předváděl slušné výkony.[38]

[35]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8.
[36]Táborový zpravodaj YMCA, II., 1925, č. 2-3, s. 13.
[37] *YMCA v prvním desetiletí 1921-1931.* (1931). Praha: Vydavatelské oddělení YMCA, s. 7.
[38]Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1926, roč. 1926, č. 1, s. 192-193.

V červenci 1927 se vrátil zpět do Československa[39] ze svých teoretických a praktických studií na tělovýchovné koleji ve Springfieldu F. M. Marek, který zde pak působil jako ředitel místního sdružení.[40] Za jeho vedení se oblibě mezi členy pražské YMCA těšil především basketbal. F. M. Marek často psal o nových trendech v basketbalu, v meziválečném období se stal velikým propagátorem této hry a velmi se zde zasloužil o její rychlejší vývoj.[41]

Naopak volejbalová výkonnost hráčů pražské YMCA v porovnání s ostatními místními týmy pokulhávala. První květnový den roku 1928 bylo pořádáno volejbalové mistrovství Prahy. Do turnaje se přihlásila čtyři družstva, mezi kterými nechyběla YMCA Praha. Družstvo YMCA nevyhrálo ani jeden zápas a skončilo na posledním místě. Mistrem Prahy se stal bez jediné porážky tým Strakovy akademie.[42]

Díky dokončení Paláce YMCA v Praze Na Poříčí v roce 1928, kde byla vybudována také tělocvična (*viz obrázek 52.*) speciálně určená pro „americké sporty" – basketbal a volejbal, byla značným způsobem povznesena tělesná výchova a sport v tomto místním sdružení. Jak basketbal, tak i volejbal se navíc daly za hezkého počasí hrát taktéž na střeše této budovy, kdy bylo zřízeno hřiště.

Obrázek 52. Pohled do tělocvičny Paláce YMCA v Praze[43]

[39]Sport, VII., 1927, č. 8.
[40]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8.
[41]Protein, VIII., 2006, č. 6, s. 16.
[42]Sport, VIII., 1928, č. 19.
[43]Stadjon, VIII., 1930, č. 9, s. 3.

Právě vybudování tělocvičny a venkovního hřiště přispělo k výraznému zpopularizování basketbalu, který se v rámci republiky dříve hrál bez valného úspěchu především na letních táborech organizace YMCA.[44]

K tomuto roku se taktéž datuje počátek prvních pravidelných basketbalových soutěží v Praze.[45] Zpočátku se však hrálo velmi jednoduše. Hráči neznali dribling a stříleli z velké dálky. Tomu také odpovídají jedny z prvních zaznamenaných výsledků YMCA Praha – YMCA Kladno 5:3 a v odvetném utkání 6:4.

Prvními „skutečnými" basketbalisty v Praze byli zde studující Američané. Roku 1928 předvedli Praze mormonští misionáři z amerického státu Utah prvky moderní košíkové. Naučili pražské basketbalisty dvojtakt, dále střelbu z běhu a sehráli s nimi sérii velmi prospěšných zápasů.[46] Tím získali hráči organizace YMCA nad ostatními československými mužstvy značný technický náskok.

Velmi brzy však začali Američany nahrazovat hráči z Pobaltí – Litvy, Lotyšska a Estonska. Také tito hráči předvedli československým basketbalistům další užitečné herní prvky. Brzy zde začalo vznikat české družstvo, ve kterém ze začátku hrálo několik Američanů a které v meziválečném Československu nemělo takřka konkurenci. Bylo to mužstvo YMCA Praha.[47]

YMCA Praha však rozhodně nebyla jediným týmem, který v meziválečném Československu pražskou YMCA v basketbalu úspěšně reprezentoval. V této době též navštěvovalo chlapecké oddělení pražské YMCA několik 13 – 16 letých hochů, kteří hledali možnost zakotvení v některé z existujících skupin. Členství ve skupinách ale bylo podmíněno kázní a poslušností, na které dohlížel starší vedoucí.

Tito chlapci se nechtěli podřídit dosavadním zvyklostem a toužili po samostatném vedení. Jejich úmyslem tedy bylo zřídit si vlastní skupinu. Nakonec si hrstka těchto chlapců prosadila svůj požadavek a do čela si zvolila ze svého středu chlapce, který nad ostatními vynikal nejen fyzicky, ale i organizačními schopnostmi, rozvahou a vtipem. Jmenoval se Ota Člupek.

[44]STAR, roč. 1934, č. 47.
[45]STAR, roč. 1928, č. 46.
[46]Bosák, E. et al. (1969). *Stručný přehled vývoje sportovních odvětví v Československu. Díl 1.* Praha: Olympia, s. 169-170.
[47]Protein, VIII., 2006, č. 6, s. 16.

Jako ostatní skupiny toužili i tito chlapci dát svému týmu jméno, které by nepostrádalo exotický nádech. Po dlouhém přemýšlení a návrhu svého předsedy přijali chlapci za patrona své skupiny posledního Mohykána, po kterém pojmenovali svoji skupinu Uncas.[48] Toto byly počátky pozdějšího velice úspěšného basketbalového týmu (*viz obrázek 53.*).[49]

Obrázek 53. Basketbalisté Uncas Praha[50]

Pražská YMCA a F. M. Marek se však nesnažili pouze o pozvednutí úrovně basketbalu členstva, ale celého československého basketbalu. Z tohoto důvodu organizovalo toto sdružení školení trenérů a rozhodčích. Jedno z prvních školení rozhodčích probíhalo v Paláci YMCA již od února 1929.[51]

Hráči pražské YMCA již v této době mohli využít získaných volejbalových zkušeností z mezinárodních zápasů při turnaji o mistra organizace YMCA, který se konal na jejich domácím hřišti ve dnech 1. a 2. listopadu 1930. Domácí tým v průběhu turnaje porazil všechny tři soupeře, kterými byly týmy z Českých Bu-

[48]Zakládající členové skupiny Uncas vycházeli z románu J. F. Coopera z roku 1826 – Poslední Mohykán. Tato knižní postava však nemá se skutečným Uncasem – náčelníkem kmene Mohegánů téměř nic společného.

[49]Zatloukal, J. (1947). *Památník československé tělesné výchovy a sportu.* Bratislava: Nakladatelství Josef Zatloukal, s. 153.

[50]Zleva: Benáček, Chytil, Kříž, Chlumský, Šimek, Škoch, Vidlák.
Protein, VIII., 2006, č. 6, s. 16.

[51]TEP pražské Ymky, II., 1930, č. 4, s. 3.

dějovic, Kladna a Bratislavy. YMCA Bratislava dokázala ještě porazit YMCA České Budějovice 2:0, ale na celkové vítězství jí již tento výsledek nestačil. Československým mistrem organizace YMCA se tak zcela zaslouženě stal tým YMCA Praha.[52]

V roce 1930 se hrál též turnaj o mistra československé YMCA v basketbalu. YMCA Praha se umístila na této akci na druhém místě. Titul dobyla YMCA Bratislava. Velký basketbalový úspěch Pražanů měl však teprve přijít.[53] V sezoně 1929/1930 se totiž konalo vůbec první mistrovství republiky. Historicky prvním mistrem Československé republiky v basketbalu se roku 1930 stala právě YMCA Praha.[54]

Do další sezony vstoupili basketbalisté YMCA ve značně obměněném složení, a to: Kodada, Murko, Sojka, F. Picek, J. Brusil, Novák a Mahr.[55] Basketbalisté pražské YMCA se navíc nemuseli bát, že v budoucnu nebudou mít své nástupce. V roce 1931 totiž na mistrovství republiky v basketbalu zvítězili jak muži, tak i dorost YMCA Praha.[56] V roce 1932 navíc získala pražská YMCA tři nové basketbalové posily, kterými byli J. Klíma, „Pečeně"[57] a Josef Moc.[58]

Mezi 21. – 28. srpnem 1932 pořádala pražská YMCA, po vzoru amerických „summer school", týdenní kurz pro rozhodčí a cvičitele basketbalu a volejbalu. Kurz byl pořádán na letním táboře pražské YMCA na Vlčici na Staňkovském jezeře. Byl samozřejmě přístupný všem zájemcům. Vedením kurzu byl pověřen F. M. Marek za asistence nejlepších hráčů a funkcionářů svazu.[59]

Rok 1932 byl pro světový basketbal velmi významný. V tomto roce došlo k založení organizace FIBA (Fédération Internationale de Basketball Amateur – Mezinárodní federace amatérské košíkové). Ředitel pražské YMCA – F. M. Ma-

[52]TEP pražské Ymky, III., 1930, č. 2, s. 7.
[53]STAR, roč. 1931, č. 45.
[54]Sports 123. (b.r.). Dostupné 14. prosinec 2011, z http://sports123.com/bsk/mczs.html.
[55]STAR, roč. 1931, č. 47.
[56]STAR, roč. 1931, č. 4.
[57]Pod touto přezdívkou byl znám basketbalista Prokop Franc.
Zatloukal, J. (1947). *Památník československé tělesné výchovy a sportu.* Bratislava: Nakladatelství Josef Zatloukal, s. 154.
[58]Protein, VIII., 2006, č. 6, s. 16.
[59]STAR, roč. 1932, č. 18.

rek byl jedním z hlavních podněcovatelů pro vznik této organizace a rovněž stál u jejího založení.

Ke konci roku 1932 pak chlapecké oddělení pražské YMCA pořádalo mistrovství pražského dorostu v basketbalu. Do turnaje se přihlásilo celkem sedmnáct družstev. Dvě družstva měli sokolové, čtyři střední školy a hned jedenáct družstev sestavila organizace YMCA.[60]

V roce 1933 obhájila YMCA Praha první místo z minulého basketbalového mistrovství Československa.[61] Seniorské družstvo Uncas se v tomto roce zúčastnilo II. ligy, ze které postoupilo do vyšší soutěže, když ve finále zdolalo Vůdce 24:23 (16:14).[62] Druhou ligu sice tento tým vyhrál po velmi těžkém boji, ale za svůj výkon vzbudil obdiv u všech basketbalových odborníků, kterých v YMCA nebylo málo. F. M. Marek již tušil, že by mohl tento tým převzít slávu na tehdejší dobu „neporazitelného" mužstva YMCA Praha.

Výhodou skupiny Uncas bylo, že se její vedení nebálo „přílivu" nových členů. O dva roky později tak měl tento klub více než šedesát řádných členů, kteří pěstovali basketbal ve dvou seniorských a dvou dorosteneckých mužstvech.[63]

Uncas Praha však musel, na rozdíl od basketbalistů YMCA Praha, v sezoně 1933/1934 bojovat o udržení I. ligy. Ovšem každým tréninkem se hráči Uncas zdokonalovali a jejich výkonnost začala rychle narůstat.

Vítěz mistrovství Čech v basketbalu, kterým byla YMCA Praha, postoupil na závěrečný turnaj o mistra Československa, na kterém se utkal s týmy, které vyhrály mistrovství Moravy a Slezska a mistrovství Slovenska. Na vrchol klubové sezony do Brna se tak probojovala YMCA Praha, Sokol Královo Pole a YMCA Bratislava.[64]

[60]STAR, roč. 1932, č. 47.
[61]Sports 123. (b.r.). Dostupné 14. prosinec 2011, z http://sports123.com/bsk/mczs.html.
[62]Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1933, roč. 1933, s. 201.
[63]Zatloukal, J. (1947). *Památník československé tělesné výchovy a sportu.* Bratislava: Nakladatelství Josef Zatloukal, s. 153-154.
[64]STAR, roč. 1934, č. 4.

K prvnímu zápasu nastoupila družstva YMCA Bratislava a Sokol Královo Pole. Obě mužstva hrála s velkým elánem, ale ne příliš technicky. Sokol Královo Pole vyhrál první půli 11:6 a celý zápas 22:17.

Druhý den ráno proti sobě nastoupila dvě družstva YMCA. První polovina utkání skončila 7:7. Ve druhé však začala hrát YMCA Praha „svoji" hru a zvítězila v utkání 22:11.

Ve dvě hodiny odpoledne se hrál zápas YMCA Praha proti Sokolu Královo Pole. Praha se hned ze začátku ujala vedení a vyhrála první polovinu zápasu 16:13. Hned ze začátku druhé poloviny však začal Sokol rychle snižovat vedení Prahy. Za stavu 16:15 však Praha začala více kombinovat. Předváděla doslova exhibiční hru a utkání vyhrála 37:17. Stejně jako v předchozích letech se i v roce 1934 stala YMCA Praha basketbalovým mistrem Československa, a to před Sokolem Královo Pole a YMCA Bratislava.

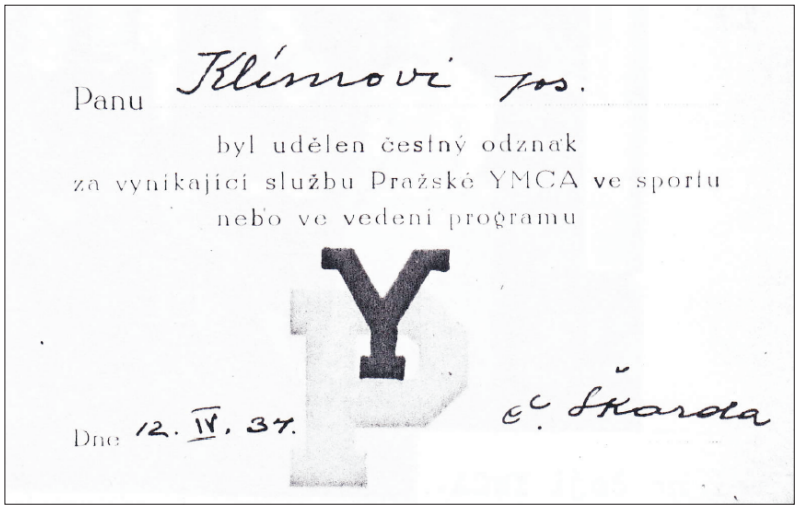
Panu Klímovi Jos.

byl udělen čestný odznak
za vynikající službu Pražské YMCA ve sportu
nebo ve vedení programu

Dne 12. IV. 37. Č. Škarda

Obrázek 54. Potvrzení o udělení čestného odznaku Josefu Klímovi za služby sportu[65]

V roce 1935 se YMCA Praha opět stala mistrem Čech v basketbalu. V tomto ročníku za ni nastupovali následující hráči: Johny Brusil, Josef Klíma (*viz obrázek 54.*), František Picek, Josef Moc, J. Voves, Z. Schollar, P. Franc a Jaroslav Pokorný. Tentokrát se však již o své prvenství musela strachovat. Bylo jasné, že basketbalová výkonnost ostatních týmů rovněž roste. O triumfu pražské YMCA

[65] Archiv YMCA v České republice.

na mistrovství Čech rozhodlo až poslední kolo basketbalového turnaje, ve kterém YMCA porazila o pouhé tři body Sokol Praha.[66]

YMCA Praha jako basketbalový mistr Čech postoupila na závěrečný turnaj o mistra Československa. Na turnaji se utkala s vítězem oblasti Moravsko – Slezské, kterým byl Sokol Královo Pole, a s mistrem Slovenska a zároveň pořádajícím týmem – YMCA Bratislava.

Mistrovství se hrálo ve dnech 13. a 14. dubna 1935. V prvním zápase proti sobě nastoupily týmy YMCA Praha a Sokol Královo Pole. YMCA vyhrála první půli 24:12 a celý zápas pak 35:24. Hráči Prahy však trpěli po většinu druhé půle poměrně tvrdou a bezohlednou hrou brněnského týmu, která nebyla trestána rozhodčími. V dopoledních hodinách druhého hracího dne oplatila Bratislava porážku Královu Poli z minulého mistrovství. V posledním zápase se tak rozhodovalo o zisku titulu. YMCA Praha nehrála příliš líbivě, zato hrála maximálně účelně. Zejména dobře bránila. V zápase také zvítězila, čímž se opět stala republikovým mistrem.[67]

Také v následující sezoně se stali basketbalovými mistry republiky hráči pražské YMCA. Oproti roku 1935 však měli v sestavě i jednu malou změnu – J. Pokorného nahradil pro rok 1936 Bulíř. Jako kapitán týmu hrál v této sezoně za pražskou YMCA Johny Brusil. Tentokrát však s obhajobou titulu neměli hráči větších problémů. Jediným skutečně rovnocenným soupeřem jim byl tým Strakovy akademie.[68]

Také se sezonou 1935/1936 mohli být basketbalisté pražské YMCA spokojeni, neboť se naposledy stali basketbalovými mistry republiky.[69] Na finálovém turnaji v Bratislavě prorazila YMCA Praha i přes nevýraznou první polovinu zápasu Sokol Královo Pole 37:17.[70] Slavný tým YMCA Praha se ovšem začal postupně rozpadat.

[66]STAR, roč. 1935, č. 1.
[67]STAR, roč. 1935, č. 16.
[68]STAR, roč. 1936, č. 1.
[69]Protein, VIII., 2006, č. 6, s. 16.
[70]Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1936, roč. 1936, s. 138.

Pomyslnou štafetu republikových basketbalových mistrů převzal od YMCA Praha další z týmů, který hrál v pražské YMCA basketbal – Uncas.[71] Poprvé se do historie jako československý basketbalový mistr zapsalo toto mužstvo v roce 1937. Celkové vítězství si však jeho hráči plně zasloužili. Nehráli sice příliš hezký, zato ale maximálně účinný basketbal. Rovněž v součtu nastříleli nejvíce bodů ze všech týmů v lize.

YMCA Praha doplatila v sezoně 1936/1937 na to, že měla v týmu několik vysokoškolských studentů, kteří byli těsně před zakončením studia. Byl to však tým, který byl důkazem toho, že v Praze lze spojit studium se sportem. Z aktivních basketbalových hráčů pražské YMCA dva dokončili doktorát na medicíně, dva se stali doktory práv a dva inženýry. YMCA však samozřejmě doplatila i na odchod starších hráčů.[72]

Největším favoritem na zisk titulu basketbalového mistra Československa pro rok 1938 byla Strakova akademie. V turnaji o mistra Čech ani jednou nezaváhala. Postoupila tak jako český mistr na závěrečný turnaj.[73] Účast na závěrečném turnaji si ale vybojoval i druhý nejlepší český tým – Uncas Praha. Ze Slovenska se tentokrát žádné mužstvo nezúčastnilo, a to z důvodu pozdního vypsání mistrovství a kvůli problémům s registracemi. Sokol Královo Pole – mistr Moravy se navíc na finálový turnaj nedostavil. Z moravsko-slezské části republiky tak na turnaji hrál pouze Sokol Brno I, který však k favoritům na zisk mistrovského titulu nepatřil.

O titulu československého mistra se tak rozhodovalo v zápase Strakova akademie – Uncas. Strakova akademie se vyčerpala během úvodního velkého náporu v prvním poločase. Mužstvo Uncas naopak své tempo zvyšovalo po celý zápas. Hráči týmu Uncas tak ve svém nejdůležitějším zápase sezony uspěli a porazili Strakovu akademii 24:19. Tím dokonali obhajobu mistrovského titulu.[74]

[71] Protein, VIII., 2006, č. 6, s. 16.
[72] STAR, roč. 1937, č. 13.
[73] Závěrečný basketbalový turnaj, na kterém se rozhodovalo o mistru Československa pro rok 1938, se konal velice pravděpodobně v Praze.
[74] STAR, roč. 1938, č. 15.

Od roku 1930 do roku 1938 týmy pražské YMCA vždy vyhrály basketbalové mistrovství republiky. V letech 1930 – 1936 dominovalo mužstvo YMCA Praha, po němž následující dva ročníky ovládl tým Uncas Praha.[75]

S blížící se druhou světovou válkou začala pražská YMCA stejně jako řada dalších místních sdružení v Československu pozvolna omezovat svoji sportovní činnost. Přesto však bylo ještě naplánováno roku 1940 pořádat volejbalový turnaj dvojic. Není však zcela jasné, zde se tento turnaj uskutečnil.[76]

V průběhu druhé světové války, když byla činnost organizace YMCA zastavena, vstoupily skupiny Jiskra a Sázava do klubů LTC Praha a AC (Athletic Club – Atletický klub) Praha. Mužstvo Uncas Praha si sice připsalo ještě v letech 1944, 1945 a 1947 tituly mistrů Československa, ale ty nelze počítat do úspěchů pražské YMCA. Skupina Uncas Praha se totiž v průběhu druhé světové války osamostatnila a začala hrát basketbal jako tým nezávislý na pražské YMCA.[77]

10.1.1.2 Lehká atletika

Organizace YMCA a především J. A. Pipal na počátku meziválečného období značně ovlivnili československou lehkou atletiku. Jak již bylo řečeno, J. A. Pipal připravoval československé atlety na VII. letní olympijské hry v Antverpách v roce 1920. Jeho příprava aktivovala celé atletické hnutí, což se později odrazilo v činorodosti klubů. J. A. Pipal získával peníze především díky spolupráci s činiteli americké YMCA, kteří v Československu působili. Zavedl zde zimní přípravu, pro kterou se mu podařilo zajistit dvanáct jízdáren. Dále propagoval štafetové závody, organizoval kurzy trenérů a novou formou zaváděl tréninkové tábory. Absolventi dvou šestitýdenních kurzů, na kterých byl jedním z hlavních vedoucích (dalším byl J. F. Machotka), pak šířili moderní poznatky o atletice v celé republice. Kromě toho dal J. A. Pipal rovněž podnět k obnově středoškolského poháru.

Na závěr celé přípravy vybral 26 závodníků pro olympijské hry, pro které nechal postavit na Letné za pomoci YMCA stany s celým zabezpečením. Zde

[75]Sports 123. (b.r.). Dostupné 14. prosinec 2011, z http://sports123.com/bsk/mczs.html.
[76]Hynek, J. V. (2009). Historické volejbalové poháry YMCA. *Protein*, *9*(3), s. 2.
[77]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 1, Tradice tělovýchovy a sportu v chlapeckém oddělení P. Y.

pak probíhalo závěrečné soustředění, jehož výsledkem bylo překonání deseti československých rekordů. Dvanáct závodníků se navíc kvalifikovalo na olympijské hry. Pipalova snaha však bohužel v Antverpách velké úspěchy nepřinesla. Nejlépe se umístil čtvrtý Václav Vohralík v běhu na 1 500 metrů. Po skončení olympijských her chtěl sice J. A. Pipal v Československu zůstat, ale nenašlo se pro něj dostatečně dobře placené místo, a tak v listopadu 1920 odcestoval zpět do USA s tím, že se vrátí na jaře. V únoru 1921 se vrátil zpět do Československa, ale když zjistil, že v Československu není dostatečně perspektivní, odjel v červenci 1921 definitivně do USA, kde až do roku 1946 působil na Occidental College v Los Angeles.[78]

Pražská YMCA si tak musela poradit bez něj. V roce 1924 podala žádost o přijetí za člena ČsAAU (Československá amatérská atletická unie).[79] Pražská YMCA se tak začala účastnit závodů organizovaných ČsAAU a také republikových přeborů této organizace v lehké atletice. Ta však, na rozdíl od míčových her, rozhodně nepatřila k oblíbeným sportům pražského sdružení. V roce 1927 tak její pouzí čtyři členové vybojovali na lehkoatletickém mistrovství všech československých YMCA druhé místo.[80]

S vybudováním Paláce YMCA se členům pražského sdružení otevřely nové možnosti tréninků. Začali využívat svou krytou běžeckou dráhu, která se nacházela nad tělocvičnou. Kromě tréninků zde samozřejmě pořádala YMCA také závody.[81]

Přes toto skvělé zázemí se členstvo pražské YMCA účastnilo lehkoatletických závodů spíše výjimečně a ve velice malém počtu. Na začátku atletické sezony 1929 tak například pořádal Všestudentský spolek Louny velice zdařilý II. ročník propagačního přespolního běhu na trati dlouhé zhruba 3,5 kilometru. Do boje o prvenství zasáhl pouze jeden člen YMCA Praha – Vlach. V konkurenci třiceti závodníků se tento vytrvalec umístil na velice slušném třetím místě se ztrátou

[78] Jirka, J. et al. (1997). *Sto let královny.* Praha: Česká atletika, s. r. o., s. 142.
[79] Sport, IV., 1924, č. 54.
[80] TEP pražské Ymky, I., 1929, č. 8, s. 3.
[81] TEP pražské Ymky, II., 1930, č. 3, s. 7.

necelých dvaceti sekund na vítěze.[82] Vlach bodoval také na velkých mezinárodních atletických závodech pořádaných Moravskou Slavií, kde v běhu na trati dlouhé pět kilometrů obsadil v poměrně velké konkurenci opět třetí místo.[83]

Obrázek 55. Reprezentanti pražské YMCA v lehké atletice[84]

Lehcí atleti pražské YMCA tak zřejmě soutěžili převážně mezi sebou nebo s ostatními československými místními sdruženími YMCA. V roce 1929 vyslala pražská YMCA do bojů o československého mistra této organizace v lehké atletice tři své zástupce, kteří v takto malém počtu dosáhli poměrně slušných výkonů. Trojice F. Man (koule, disk, skok daleký), Ludvík Dvořáček (oštěp) a Alois Dvořáček (tyč, 200 metrů překážek) vybojovala v Přerově čtyři první, jedno druhé a jedno třetí místo (*viz obrázek 55.*).[85]

Ve druhé polovině 30. let již pražská YMCA nepořádala ani se neúčastnila přílišného množství lehkoatletických soutěží, které ostatně mezi jejími členy ne-

[82]STAR, roč. 1929, č. 21.
[83]STAR, roč. 1929, č. 25.
[84]Zleva: F. M. Marek, Ludvík Dvořáček, Alois Dvořáček, F. Man.
TEP pražské Ymky, II., 1929, č. 2, s. 5.
[85]Tamtéž.

byly až tak oblíbené. Přesto však nelze říci, že by lehkou atletiku zavrhla, neboť v roce 1937 si například její dorostenci uspořádali atletické závody.[86]

Další z podobných akcí se uskutečnila dne 5. června 1937, kdy zavlála vlajka organizace YMCA nad Masarykovým stadionem na Strahově. Tento den se zde uskutečnily atletické závody pražské YMCA, kterých se zúčastnilo zhruba sto soutěžících. Tyto závody byly jakýmsi zakončením jarní sportovní sezony, na kterou následně navazovaly letní tábory.[87]

10.1.1.3 Vodní sporty

Dalším sportem, který organizace YMCA v meziválečném Československu ovlivnila, bylo plavání. Velkým přínosem pro jeho rozvoj bylo vybudování krytého plaveckého bazénu v pražském Paláci YMCA, který byl otevřen roku 1928. Tento 25 metrů dlouhý a 8 metrů široký bazén, který byl vystavěn podle amerického vzoru a umožňoval plavecké zážitky po celý rok, byl na jedné straně mělký a na druhé hluboký, což rovněž umožňovalo nácvik skoků do vody. Jeho průměrná denní návštěva činila již v roce 1928, kdy byl otevřen, 157 osob.[88]

Od ledna 1929 probíhal v tomto bazénu také kurz záchrany tonoucích. Školení budoucích záchranářů byl jistě záslužný čin. Kurzy záchrany vedli v pražské YMCA instruktoři Mahr, Borkovec, Červenka a Klempfner.[89]

Bazén v Paláci YMCA samozřejmě sloužil také pro pořádání plaveckých závodů. Jedny z nich proběhly např. dne 12. listopadu 1929.[90]

V roce 1930 se dorostenci pražské YMCA stali také mistry Československé republiky v plavání. Nebylo divu, protože mezi nimi bylo kolem 150 dobrých plavců a Palác YMCA jim umožňoval kvalitní zimní tréninky, které spousta dalších klubů postrádala.[91] Plavání se zde postupem času věnovali členové mnoha

[86]STAR, roč. 1937, č. 23.
[87]TEP pražské Ymky, IX., 1937, č. 8-9, s. 5-6.
[88]TEP pražské Ymky, I., 1928, č. 1, s. 3.
[89]TEP pražské Ymky, II., 1930, č. 4, s. 3.
[90]TEP pražské Ymky, II., 1930, č. 3, s. 7.
[91]STAR, roč. 1931, č. 4.

skupin, mezi které patřily například týmy Masaryk, Lindbergh, Hiawatha, Ohio, Štefánik (*viz obrázek 56.*) či Seton.[92]

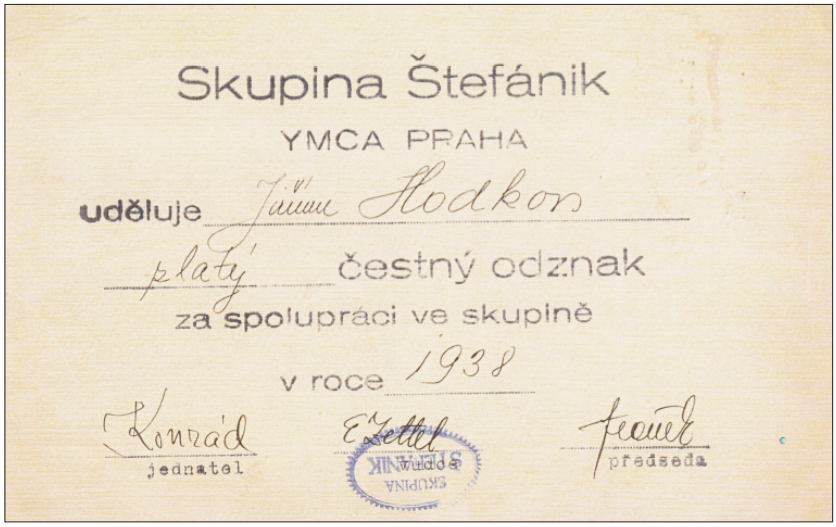

Obrázek 56. Potvrzení o udělení zlatého čestného odznaku Jiřímu Hodkovi[93]

Počátkem roku 1931 se v pražské YMCA rozběhl také kurz základů plavání. Tento kurz určený neplavcům byl bezplatný a vykazoval poměrně dobré výsledky. Již po čtvrté lekci uplavaly dvě třetiny chlapců, kteří se učili v kurzu, požadovaných patnáct metrů velmi slušným kraulem. Brzy poté došlo k rozdělení celé skupiny na pokročilé a méně způsobilé. Každá skupina pak byla vedena jiným způsobem.[94] Zde se ukázalo, že hodina plavání jednou týdně pod patřičným dozorem neplavcům k pokrokům skutečně stačí. Na hodiny plavání se přihlásilo více než 150 žáků, ze kterých více jak sto bylo naprostých neplavců. Ty zde vedl F. M. Marek (*viz obrázek 57.*).[95]

Na první hodině byli účastníci rozděleni do skupin podle věku. Většina z nich byli studenti ve věku 10 – 16 let. Na všechny dohlížel sbor dvanácti instruktorů. Celý kurz končil 29. března 1931.[96]

[92]TEP pražské Ymky, VIII., 1936, č. 3, s. 4.
[93]Archiv YMCA v České republice.
[94]STAR, roč. 1931, č. 10.
[95]STAR, roč. 1931, č. 7.
[96]STAR, roč. 1931, č. 14.

Pražská YMCA taktéž uspořádala pro rok 1931 v rámci rekreačního týdne plavecké závody mládeže, kterých se zúčastnilo padesát hochů ve věku 11 – 18 let. Závody proběhly v neděli 12. dubna v bazénu pražské YMCA.

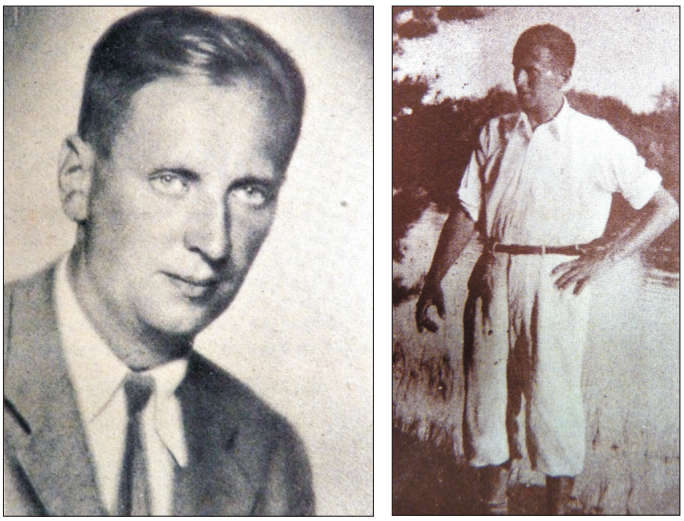

Obrázek 57. Ředitel YMCA Praha a zároveň veliký propagátor „amerických sportů" František M. Marek[97]

Celá tato soutěž byla vypsána pro registrované i neregistrované plavce, kteří byli rozděleni do tří kategorií podle věku, a sice 11 – 13, 13 – 15 a 15 – 18 let. Registrovaní plavci závodili pouze ve volném stylu a prsou. Neregistrovaní plavali taktéž 25 metrů znak. Tato akce byla natolik úspěšná, že se jí vedení pražské YMCA rozhodlo uspořádat také následujícího roku. Závodní disciplíny zůstaly nezměněné.[98]

Přes toto skvělé zázemí a kvalitní vedení však členstvo pražské YMCA pravidelných plaveckých úspěchů nedosahovalo. Přínos místního sdružení v Praze pro československé plavání spočíval především ve vybudování krytého bazénu a výuce veřejnosti plaveckým základům. Rovněž mu nelze upřít snahu o vyškolení zachránců tonoucích, kteří své dovednosti několikrát ukazovali Praze.

Jedna z takovýchto akcí se konala např. dne 6. června 1937, když její záchranáři předváděli v Praze v bazénu na Výstavišti ukázku záchrany tonoucích, kterou záchranáři trénovali takřka od Vánoc. Akce měla veliký úspěch, který zajistil, že

[97]STAR, roč. 1936, č. 46.
[98]STAR, roč. 1931, č. 48.

ještě téhož roku předvedli záchranáři další vystoupení. To proběhlo na plaveckém stadionu pod Barrandovem.[99]

Další sportem, který se mezi členstvem pražské YMCA pěstoval, byla kanoistika. Klub kanoistů byl ustanoven v roce 1930.[100] Brzy po zahájení jeho činnosti bylo vypsáno výběrové řízení na stavbu loděnice, která měla mít kapacitu sto lodí a ve které měla být vybudována pánská i dámská šatna. YMCA byla ochotna na její výstavbu věnovat částku 70 tisíc korun československých.[101] První prostory, které se podařilo získat, byly v garáži, která se nacházela u Vltavy přímo naproti Barrandovu. Před touto „loděnicí" již v roce 1931 zavlála na stožáru žlutočervená vlajka pražského sdružení. Členům kanoistického klubu zde nabízela YMCA možnost uskladnění lodí a pádel za poplatek 200 korun československých. Po Vltavě tak mohly začít probíhat první kanoistické výlety.[102]

První sezona však nebyla až tak úspěšná, jak všichni doufali. V loděnici bylo uskladněno pouze sedm lodí a proběhlo pouze osm vyjížděk.

V roce 1931 se již kanoistický klub pražské YMCA registroval do Svazu kanoistů. V této době již mohl také plně využívat prvních pronajatých pozemků k táboření.[103]

Kanoistický klub pražské YMCA se však nikdy příliš nerozrostl.

10.1.1.4 Pálkovací sporty

Rovněž baseball se dostal do Československa díky Čechoameričanovi se symbolickým jménem Josef (Joe) Antonín First[104] (*viz obrázek 58.*). První baseballovou exhibici v Československu předvedla v květnu roku 1920 na Borech plzeňská

[99]TEP pražské Ymky, IX., 1937, č. 8-9, s. 6.
[100]TEP pražské Ymky, III., 1931, č. 5, s. 6.
[101]TEP pražské Ymky, III., 1931, č. 6, s. 6.
[102]TEP pražské Ymky, III., 1931, č. 7, s. 8.
[103]TEP pražské Ymky, IV., 1931, č. 1, s. 5.
[104]J. A. First byl jedním z organizátorů woodcraftu v českých zemích. Po skončení první světové války pracoval v organizaci YMCA, kde byl propagátorem řady sportů, mezi které patřily volejbal, basketbal, softbal, lukostřelba a lyžování, a hlavně pobytu v přírodě. Byl jedním z organizátorů pobytu Ernesta Thompsona Setona v Praze, spoluzakladatelem a dlouholetým ředitelem tábora YMCA na Sázavě.
First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart.

YMCA. Nedlouho po tomto utkání byl odehrán také první zápas v Praze, a to mezi plzeňskou a pražskou YMCA.[105]

Obrázek 58. J. A. First v uniformě rakousko-uherské armády[106] v roce 1915[107]

Tento „americký sport" společně s playgroundballem zapouštěl v Československu „kořeny" velice pomalu. Pražská YMCA se navíc výraznějším způsobem snažila playgroundball zpopularizovat až ve druhé polovině 20. let. V říjnu 1928 uspořádala turnaj, kterého se kromě jejích hráčů zúčastnilo dalších sedm týmů, mezi kterými byl například americký tým Utes či pražský Sokol.[108]

V polovině roku 1929 již měla pražská YMCA několik playgroundballových družstev. Dalším logickým krokem, o který se vedení YMCA pokoušelo, bylo sestavit baseballový tým. Problémem obou těchto her bylo, že mimo organizaci YMCA nebyly v Československu příliš populární. Její týmy tak soutěžily převážně mezi sebou.[109]

[105] „..:: www.baseball.ic.cz – Johnny′s Baseball Web ::..", přístup 14. březen 2013, http://www.baseball.ic.cz/upload/historiebaseballu.pdf.

[106] J. A. First musel nastoupit k armádě dne 26. října 1914. Služba ho zavedla do řady zemí, mezi které patřily např. současné Rakousko, Maďarsko, Slovensko, Srbsko či Bulharsko.
First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart, s. 85.

[107] Tamtéž, s. 57-61.

[108] TEP pražské Ymky, II., 1929, č. 2, s. 6.

[109] TEP pražské Ymky, II., 1930, č. 7, s. 7.

Oproti tomu měla YMCA Praha ve stolním tenisu již na přelomu 20. a 30. let hráče a hráčky, kteří byli v tomto sportu poměrně úspěšní. Polívková[110] například dobyla v roce 1930 na mistrovství Prahy v dámském singlu Ib třídy první místo. Se svou partnerkou pak v deblu Ia třídy skončila na třetím místě.[111]

Obrázek 59. Volejbalisté skupiny Seton (1937)[112]

Dorostenci YMCA Praha se dokonce stali roku 1930 mistry YMCA v Československu.[113]

V tomto roce došlo v pražské YMCA k ustanovení table-tenisového odboru, jehož hráči a hráčky se hned během první sezony účastnili místních turnajů. Jednotlivé tréninky zde probíhaly každý den, a to ve velké klubovně.[114]

Narozdíl od playgroundballu a baseballu popularita stolního tenisu v pražské YMCA neustále vzrůstala. Byl zde rovněž organizován žebříček, který čítal přes dvacet jmen, která byla téměř neustále v pohybu.[115]

[110]Dívky organizované ve sdružení YMCA byly spíše výjimkou. Přesto tuto převážně chlapeckou organizaci několik dívek ve sportu reprezentovalo. Jednalo se především o hráčky stolního tenisu, lyžařky a plavkyně. Jejich počet však byl v porovnání s muži takřka zanedbatelný.

[111]STAR, roč. 1930, č. 46.

[112]Zleva: Jan Konrád, Bork Žemlička, Vratislav Ludvík, Pravoň Porousek, Jar. First, Jiří Drvota.

Archiv YMCA v České republice.

[113]STAR, roč. 1931, č. 4.

[114]TEP pražské Ymky, III., 1931, č. 3, s. 6.

[115]TEP pražské Ymky, VI., 1934, č. 6, s. 6.

Také tomuto sportu se zde postupem času věnovali členové několika skupin, jejichž názvy byly například Seton (*viz obrázek 59. a 60.*), Masaryk, Štefánik, Wilson či Vatra.[116] Na celorepublikové úrovni o sobě ale stolní tenisté pražské YMCA vědět příliš nedávali.

Obrázek 60. Jedna z prvních fotografií skupiny Seton[117]

10.1.1.5 Ostatní sporty

Kromě výše uvedených pěstovalo členstvo pražské YMCA řadu dalších sportů. K jejich rozvoji došlo především po dostavení Paláce YMCA, jehož tělocvičen a jiných prostor bylo využíváno při jejich nácviku. Od roku 1930 již v Paláci YMCA pravidelně probíhala výuka ragby, házené, boxu a také jednoho v Československu poměrně netradičního sportu, kterým bylo jiu-jitsu.[118]

Již roku 1928 pořádala pražská YMCA třikrát týdně, a to vždy v pondělí, středu a pátek, pravidelné boxerské tréninky, které vedl pan Roznětinský a o rok později pan Třmínek.[119]

[116]TEP pražské Ymky, VIII., 1936, č. 3, s. 4.

[117]Stojící zleva: Jojka, Jiří Veselý, Pravoň Porousek, Jiří Hodek, B. Makovský, Vratislav Ludvík, Luboš Procházka, Vladimír Štengl. Dole zleva: Vlastimil Hála, Roubíček, Bork Žemlička, Radim Servít.

Archiv YMCA v České republice.

[118]TEP pražské Ymky, III., 1930, č. 1, s. 4-6.

[119]TEP pražské Ymky, II., 1929, č. 1, s. 4.

Od března 1930 zde pak každoročně probíhal kurz jiu-jitsu. Zájemci mohli tento sport trénovat dvakrát týdně.[120]

Od ledna 1932 vedl v pražské YMCA každé úterý a čtvrtek J. A. Cígner tréninky v zápase řecko-římském. Od ledna 1933 pak k řecko-římskému zápasu přibyl také zápas ve volném stylu.

Po vybudování Paláce YMCA v Praze došlo též v Československu k významnějšímu rozvoji lukostřelby (*viz obrázek 61.*). Stalo se tak opět zásluhou dvou neúnavných propagátorů sportovních novinek a ředitelů pražské YMCA J. A. Firsta a F. M. Marka. I tento sport přišel do Československa ze Spojených států amerických. Přestože kořeny lukostřelby v Československu sahají až hluboko do historie, je její moderní podoba v Československu spjata s organizací YMCA a s nástupem skautingu po první světové válce.[121]

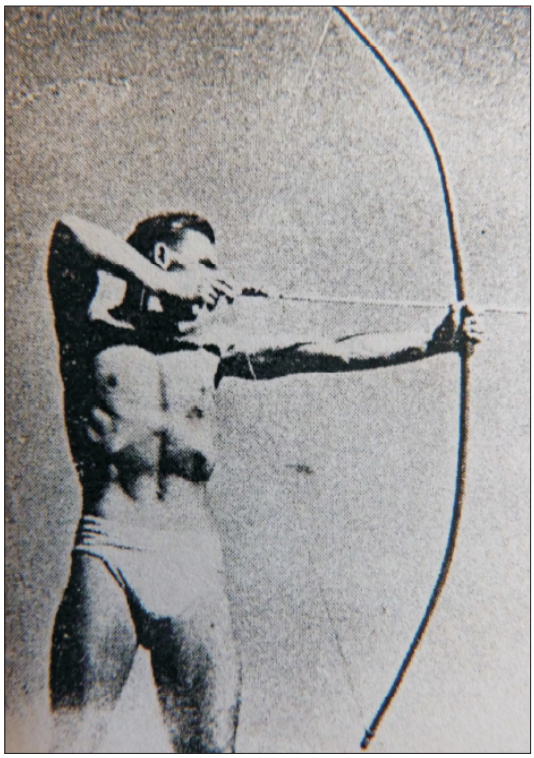

Obrázek 61. Lukostřelec pózující před fotografem na táboře Vlčice[122]

[120]TEP pražské Ymky, IV., 1932, č. 3, s. 5.

[121]Historie – Lukostřelnice Libichov. (b.r.). Dostupné 14. březen 2013, z http://www.lukostrelnice-libichov.cz/historie/.

[122] *Vlčice (Letní tábor pražské YMCA na Staňkovském jezeře).* (1934). Praha: Prometheus.

Dne 11. června 1930 již pražská YMCA pořádala na svém dvoře lukostřelecké závody. Závodilo se ve střelbě na dvacet a třicet metrů.[123] Závody organizovali lukostřelečtí nadšenci místního sdružení, kteří střelbu trénovali denně, a to právě na tomto dvoře.[124]

V této době se pražské YMCA také vyskytla myšlenka založit oficiální lukostřelecký klub. V Československu již totiž působilo cca deset klubů, se kterými by se mohli lukostřelci z YMCA měřit.[125] Ve druhé polovině roku 1933 byl založen lukostřelecký odbor pražské YMCA. Jeho vedením byl pověřen J. A. First, který se zájemci trénoval dvakrát týdně.[126]

Popularita lukostřelby v pražské YMCA rostla. Pro její další povznesení byl navíc dne 19. dubna 1934 uspořádán kurz, na němž se účastníci učili nejen výrobě luků a šípů, ale i teorii tohoto sportu. Byly do něj zahrnuty i praktické ukázky.

Veliké popularity pak dosahovala lukostřelba na letních táborech organizace YMCA, a to zejména na „Masarykově letním táboře YMCA na Sázavě", jehož dlouholetým ředitelem byl právě J. A. First. Ten zde také osobně vyučoval mladé lukostřelce tomuto sportu.[127]

O soupeření lukostřeleckého odboru pražské YMCA s dalšími kluby pěstujícími tento sport se však žádné výsledky nepodařilo dohledat. Je tudíž pravděpodobné, že se lukostřelci pražské YMCA účastnili převážně svých vlastních klubových závodů.

Na konci 20. let se v pražské YMCA začalo výraznějším způsobem rozmáhat také lyžování. Již v sezoně 1929/1930 sklidil lyžařský kroužek pražské YMCA několik úspěchů. Cifka se totiž umístil na lyžařských závodech Pražské župy na třetím místě.[128] Tento běžec na lyžích se v roce 1929 zúčastnil taktéž závodu na třicet kilometrů, který byl uspořádán na Šumavě. Zde si doběhl pro čtvrté místo, které vybojoval za svým klubovým kolegou – Stehlíkem.[129]

[123]TEP pražské Ymky, II., 1930, č. 8, s. 4.
[124]TEP pražské Ymky, III., 1931, č. 7, s. 8.
[125]TEP pražské Ymky, IV., 1931, č. 5, s. 6.
[126]TEP pražské Ymky, V., 1933, č. 7, s. 5.
[127]*Almanach Masarykova letního tábora YMKY na Sázavě*. (1938). Praha.
[128]V jaké soutěži však Cifka závodil, se nepodařilo dohledat.
[129]TEP pražské Ymky, II., 1930, č. 5, s. 5.

Pražská YMCA navíc koncem roku 1929 plánovala uspořádat v Krkonoších začátečnický lyžařský kurz. Podmínkou pro jeho uskutečnění bylo samozřejmě dostatečné množství zájemců.[130]

V roce 1930 zažádal lyžařský kroužek pražské YMCA se svými téměř padesáti členy o přijetí za člena Svazu lyžařů republiky Československé. V několika následujících lyžařských sezonách se počet členů rozrostl na sedmdesát.[131]

Dne 14. prosince 1931 došlo k oficiálnímu ustanovení lyžařského klubu. Jeho předsedou byl zvolen Emil Šádek. Klub dostal jméno „Sněhaři YMCA". Tento klub zde byl poměrně populární. Účast na jím pořádaných zájezdech nabízel všem členům sdružení YMCA.[132]

Nově vzniklý klub se hned krátce po svém vzniku snažil zpopularizovat mezi členstvem YMCA lyžování, a to tak, že pro něj vypsal závody. Ty se konaly dne 13. března v Orlických horách. Jedním z jeho cílů bylo totiž samozřejmě zvětšení členské základny.[133] Počínaje tímto rokem pak YMCA každoročně pořádala lyžařské kurzy, kde probíhala výuka jak začátečníků a pokročilých, tak i závodníků.

Dalším sportem, který se v pražské YMCA roku 1932 rozbíhal, byla jízda na koni. Podařilo se totiž domluvit poměrně výhodné podmínky pro pěstování tohoto sportu. V YMCA tak začala probíhat výuka jak začátečníků, tak i pokročilých.[134]

Ve druhé polovině 30. let se v Paláci YMCA hrály poměrně často také šachové turnaje. Této hře se věnovali především členové skupiny Ohio. Turnaje byly vypisovány především pro jednotlivce a tříčlenná družstva.

Kromě šachových turnajů zde probíhaly také kulečníkové turnaje. Ty bývaly pořádány skupinou Amundsen.[135]

[130]TEP pražské Ymky, II., 1930, č. 3, s. 7.
[131]TEP pražské Ymky, III., 1931, č. 7, s. 7-8.
[132]TEP pražské Ymky, IV., 1932, č. 3, s. 5.
[133]TEP pražské Ymky, IV., 1932, č. 5, s. 6.
[134]TEP pražské Ymky, V., 1932, č. 1, s. 6.
[135]TEP pražské Ymky, VIII., 1936, č. 4, s. 4.

10.1.1.6 Zahraniční styky

Členové pražské YMCA ale také využívali v meziválečném období mezinárodního charakteru své organizace, který jim umožňoval častější měření sil se zahraničními týmy i jednotlivci.

První velkou zahraniční událostí byly pro ně Světové hry YMCA v Kodani (*viz obrázek 62. a 63.*), které proběhly ve dnech 10. – 17. července 1927. Před samotnými hrami bylo ale nejprve nutné nominovat a připravit jednotlivé sportovce pro reprezentaci. Ve dnech 11. a 12. června roku 1927 se na volejbalovém mistrovství YMCA v Hradci Králové rozhodovalo o složení československého týmu pro tuto akci.[136]

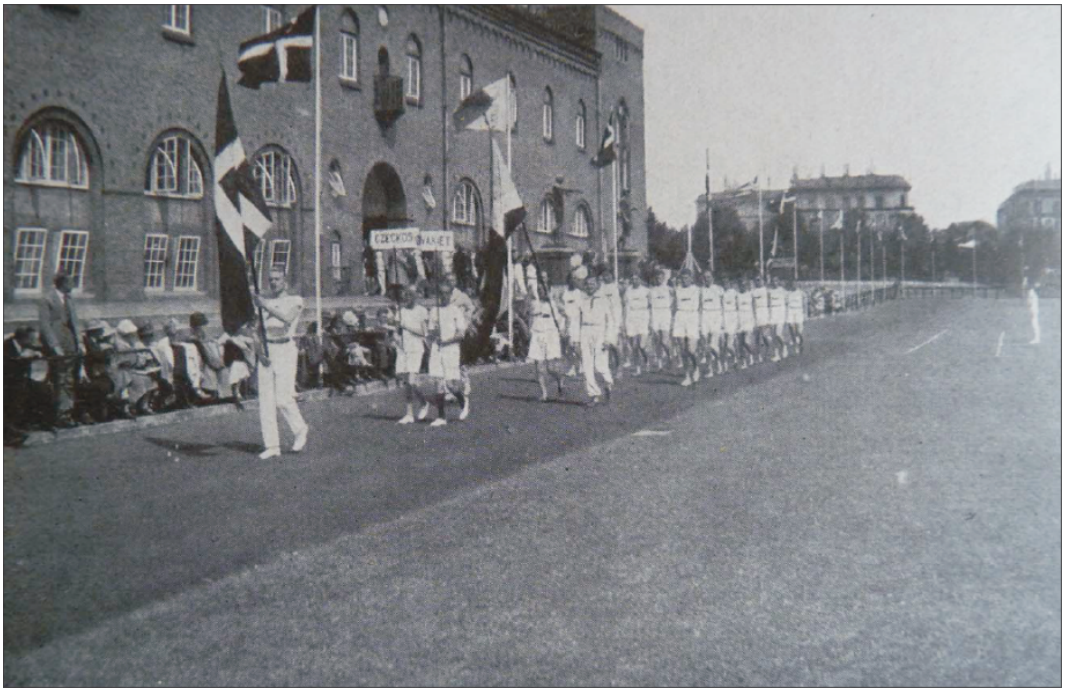

Obrázek 62. Československý reprezentační tým vstupující na kodaňský stadion[137]

[136] Přesné složení československého volejbalového týmu se bohužel nepodařilo dohledat. Vzhledem k tomu, že mezi nejlepší volejbalisty organizace YMCA v Československu patřili členové pražské, bratislavské a banskobystrické YMCA, lze předpokládat, že právě z volejbalistů zastupujících tato sdružení byl konečný reprezentační tým složen.

Sport, VII., 1927, č. 22.

[137] *The Y.M.C.A. Games (Official Report of the First International Y.M.C.A. Athletic Championships : Copenhagen, Denmark, July 10-17, 1927).* (1927). Ženeva: World′s Alliance of Young Men′s Christian Associations, s. 32.

Českoslovenští volejbalisté dosáhli poměrně velkého úspěchu. Skončili na celkovém třetím místě a mohli se již těšit na hry příští, které v roce 1930 měla pořádat Praha.[138]

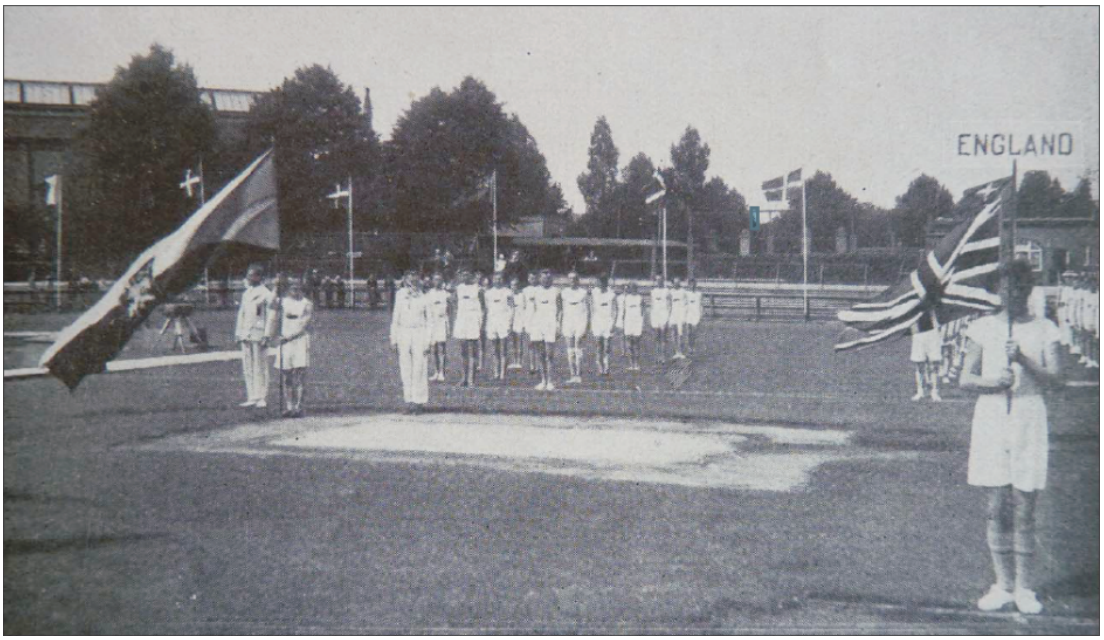

Obrázek 63. Slavnostní prezentace československého týmu v Kodani[139]

V pátek 17. ledna 1930 sehrála YMCA Praha ve své domácí tělocvičně Na Poříčí mezinárodní basketbalové utkání proti univerzitě Riga (*viz obrázek 64.*).[140] Tým YMCA Praha nastoupil ve složení: Alois Dvořáček, F. Mann,[141] Hard, Johny Brusil, Strádal, Towarkovski a Ludvík Dvořáček.[142] Pražský tým zaskočil soupeře prudkým nástupem. Po dvou minutách bylo skóre 6:0. Lotyši však do poločasu

[138]O této akci však v literatuře nebyla nalezena žádná zmínka. Je tudíž velice pravděpodobné, že se Světové hry YMCA v Praze nekonaly.
Sport, VII., 1927, č. 30.

[139]*The Y.M.C.A. Games (Official Report of the First International Y.M.C.A. Athletic Championships : Copenhagen, Denmark, July 10-17, 1927).* (1927). Ženeva: World′s Alliance of Young Men′s Christian Associations, s. 15.

[140]Univerzita Riga byla v této době nejlepším týmem v Lotyšsku. Rovněž měla za sebou vítězné zápasy s týmy z Estonska, Litvy a Finska. Prahu navštívila v rámci svého turné do Polska, Československa, Švýcarska, Itálie a Francie. Univerzita Riga zde měla v týmu i několik reprezentačních hráčů Lotyšska.

[141]V novinových článcích a časopisech organizace YMCA se objevuje také jméno F. Man. Jedná se pravděpodobně o téhož člověka.

[142]STAR, roč. 1930, č. 3.

vyrovnali a poté získali vedení o čtyři body, které již do konce udrželi. Lotyši utkání vyhráli v poměru 23:19.[143]

Obrázek 64. Basketbalisté YMCA Praha a univerzita Riga s vyměněnými vlajkami po zápase[144]

Kromě zápasu proti univerzitě Riga nastoupili Pražané roku 1930 k několika dalším mezinárodním zápasům, a to proti univerzitě Tallin a sdružení YMCA Krakov. Koncem února 1930 se YMCA Praha představila v Krakově, kde se utkala s místní YMCA a krakovským výběrem[145] ve dvou basketbalových a dvou volejbalových zápasech. Češi zvítězili v obou basketbalových zápasech. Naopak oba volejbalové zápasy vyzněly lépe pro domácí.

Dne 20. prosince 1930 byla v tělocvičně Paláce YMCA na programu basketbalová odveta,[146] ke které sem z Polska dorazila YMCA Krakov.[147] Krakovská YMCA podlehla v Paláci YMCA domácímu mužstvu výrazným bodovým rozdílem 46:15.[148]

[143]STAR, roč. 1930, č. 4.
[144]Tamtéž.
[145]Pramen pouze uvádí, že YMCA Praha zde nastoupila proti Krakovu. Jedná se pravděpodobně o krakovský tým sestavený z hráčů, kteří byli organizováni v různých klubech.
Stadjon, VIII., 1930, č. 8, s. 14.
[146]STAR, roč. 1930, č. 51-52.
[147]Stadjon, VIII., 1930, č. 52, s. 2.
[148]TEP pražské Ymky, III., 1931, č. 4, s. 6.

Koncem roku 1931 odjela YMCA Praha opět do Krakova, kde se utkala se svým protějškem ve volejbalu a basketbalu.[149]

Ve dnech 2. a 3. února 1932 se v Praze představil volejbalový tým Kalev Tallin – mistr Estonska, se kterým domluvila zápas YMCA Praha v rámci propagace „amerických sportů". Tento tým nebyl předchozí tři roky poražen a všechny ujišťoval, že nemá v Evropě konkurenci. Do Prahy dorazil v nejsilnější sestavě.[150] První den porazili Estonci československý národní tým, který byl reprezentován vysokoškoláky ze Strakovy akademie a Marathonu Praha, 2:0. Své vítězství 2:0 zopakovali Estonci i druhý hrací den.[151]

Obrázek 65. Československá basketbalová reprezentace na prvním mistrovství Evropy v Ženevě[152]

Po basketbalových výsledcích, kterých dosahovala družstva pražské YMCA, se nelze divit tomu, že její hráči tvořili především v první polovině 30. let v podstatě celý československý národní tým. V roce 1933 tak sehrála pražská YMCA reprezentující Československo utkání proti Rumunsku, ve kterém zvítězila v poměru 91:3. V témže roce porazilo pražské sdružení i tým Itálie, a to jak doma, tak i v Terstu, Benátkách a Miláně. V týmu YMCA Praha, která i tentokrát

[149]Raz dwa trzy, I., 1931, č. 32, s. 15.
[150]STAR, roč. 1932, č. 5.
[151]STAR, roč. 1932, č. 7.
[152]Zleva: F. Picek, J. Moc, P. Franc, J. Čtyřoký, F. Hájek, B. Škarda (fotografuje J. Klíma). Archiv YMCA v České republice.

zastupovala celý československý basketbal, se poprvé představil L. Trpkoš, který byl kmenovým hráčem skupiny Uncas.[153]

Ve dnech 2. až 7. května 1935 se v Ženevě uskutečnilo vůbec první basketbalové mistrovství Evropy.[154] Stejně jako v mnoha předchozích reprezentačních utkáních, tak i zde tvořili převážnou část reprezentace hráči pražské YMCA (*viz obrázek 65.*). Z tohoto basketbalového týmu zde hráli: J. Klíma (*viz obrázek 66.*), J. Moc, F. Picek, Václav Voves a P. Franc. Reprezentaci doplnil Jiří Čtyřoký ze Strakovy akademie,[155] Feřtek z YMCA Kladno a František Hájek z pražského Sokola.

Do tohoto turnaje, kterého se účastnilo deset týmů, vstoupilo československé družstvo jako jeden z favoritů. Dalšími favorizovanými mužstvy byli Lotyši a Italové.[156]

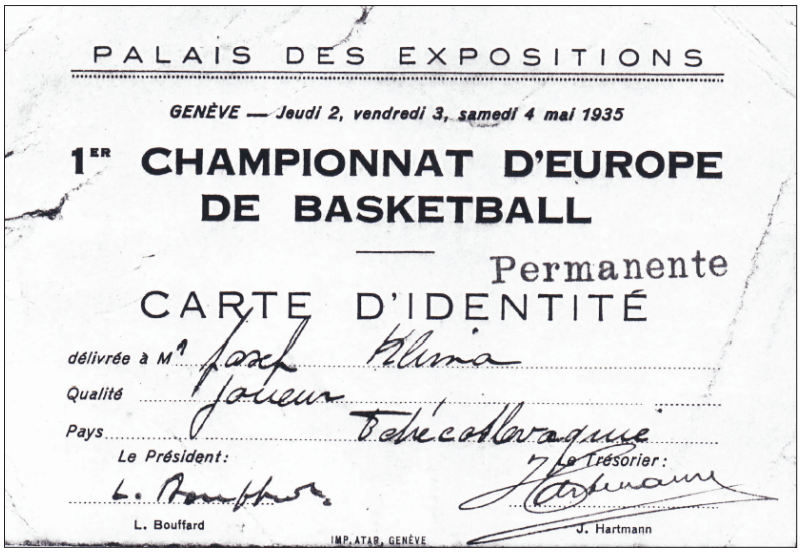
PALAIS DES EXPOSITIONS

GENÈVE — Jeudi 2, vendredi 3, samedi 4 mai 1935

1ER CHAMPIONNAT D'EUROPE DE BASKETBALL

Permanente

CARTE D'IDENTITÉ

délivrée à Mr Josef Klima

Qualité Joueur

Pays Tchécoslovaque

Le Président: L. Bouffard

Le Trésorier: J. Hartmann

IMP. ATAR, GENÈVE

Obrázek 66. Průkaz Josefa Klímy z historicky prvního basketbalového mistrovství Evropy[157]

Českoslovenští reprezentanti porazili na úvod turnaje Francii (23:21), v semifinále jen těsně prohráli se Španělskem (21:17), ale v důležitém zápase o třetí

[153]Protein, VIII., 2006, č. 6, s. 16.

[154]Czechoslovakia | 1935 European Championship for Men | ARCHIVE.FIBA.COM. (b.r.). Dostupné 23. duben 2013, z http://www.fiba.com/pages/eng/fa/team/p/sid/2237/tid/270/_/1935_European_Championship_for_Men/index.html.

[155]STAR, roč. 1935, č. 18.

[156]Protein, VIII., 2006, č. 6, s. 16.

[157]Archiv YMCA v České republice.

místo československý tým zdolal Švýcarsko (25:23)[158] a mohl se tak radovat z celkového třetího místa. Turnaj ovládlo Lotyšsko před Španělskem.[159]

Rovněž největší basketbalová událost roku 1936 se konala zcela jinde než v Praze. Do programu XI. letních olympijských her v Berlíně byl totiž historicky poprvé zařazen basketbal. V Československém národním týmu se objevilo opět mnoho hráčů z pražské YMCA, a to František Picek, Alois Dvořáček, Ludvík Dvořáček, Josef Moc, Josef Klíma (*viz obrázek 67.*), Ladislav Prokop a Ladislav Trpkoš.[160]

Obrázek 67. Průkaz Josefa Klímy z olympijských her v Berlíně[161]

[158] „Czechoslovakia | 1935 European Championship for Men | ARCHIVE.FIBA.COM. (b.r.). Dostupné 23. duben 2013, z http://www.fiba.com/pages/eng/fa/team/p/sid/2237/tid/270/_/1935_European_Championship_for_Men/index.html.

[159] STAR, roč. 1935, č. 19.

[160] Ladislav Trpkoš byl stejně jako Ladislav Prokop hráčem Uncas Praha. L. Trpkoš se zúčastnil také olympijských her v Londýně roku 1948. Stejně jako v Berlíně, tak ani Londýně s československým týmem na medailový úspěch nedosáhl.

Procházka, K. (1984). *Olympijské hry (Od Athén 1896 po Moskvu 1980)*. Praha: Olympia, s. 155.

[161] Archiv YMCA v České republice.

Olympijský basketbalový turnaj organizoval ředitel pražské YMCA F. M. Marek. Německý organizační výbor pak věnoval Fr. M. Markovi bronzovou pamětní medaili za jeho péči, s jakou turnaj připravil. František M. Marek byl rovněž pověřen učiněním oficiálního projevu před zahájením olympijského turnaje. Kromě toho byl pak požádán, aby na schůzi amerických trenérů přednášel o tom, jak si představuje vzorného vůdce mládeže v evropských poměrech.[162]

Hned první zápas olympijského turnaje znamenal pro Československo vítězství, i když kontumační, nad Maďarskem. Původně přihlášený a pro Československo vylosovaný maďarský tým totiž odvolal svou účast na olympijském basketbalovém turnaji.[163] Ve druhém zápase podlehlo Československo poměrně jasně Švýcarsku, a to v poměru 12:25. Následoval „opravný" zápas o setrvání v turnaji, ve kterém českoslovenští reprezentanti porazili jasně Německo v poměru 20:0. Poté ale bohužel Československo (*viz obrázek 68.*) vypadlo, když ve třetím kole nestačilo na Uruguay, které podlehlo poměrně výrazným bodovým rozdílem 28:19.

Obrázek 68. Českoslovenští basketbaloví reprezentanti z olympijských her v Berlíně 1936 v Lucerně[164]

[162]STAR, roč. 1936, č. 33.

[163]Procházka, K. (1984). *Olympijské hry (Od Athén 1896 po Moskvu 1980)*. Praha: Olympia, s. 155.

[164]Zleva: Jeřábek, J. Klíma, L. Trpkoš, L. Prokop, F. Hájek, Karel Kuhn, Vítězslav Hloušek, J. Moc a bratři Dvořáčkové.
Archiv YMCA v České republice.

Olympijský turnaj, kterého se zúčastnilo 21 zemí, ovládly Spojené státy americké, které ve finále porazily tým Kanady. Medaile uděloval nejlepším týmům basketbalového turnaje sám zakladatel basketbalu – James Naismith.[165]

V roce 1937 se konalo II. basketbalové mistrovství Evropy v lotyšské Rize. Dne 9. ledna sehrál tým Uncas v Paláci YMCA mezinárodní a přípravný zápas proti stále úřadujícím evropským šampiónům – reprezentačnímu týmu Lotyšska.[166]

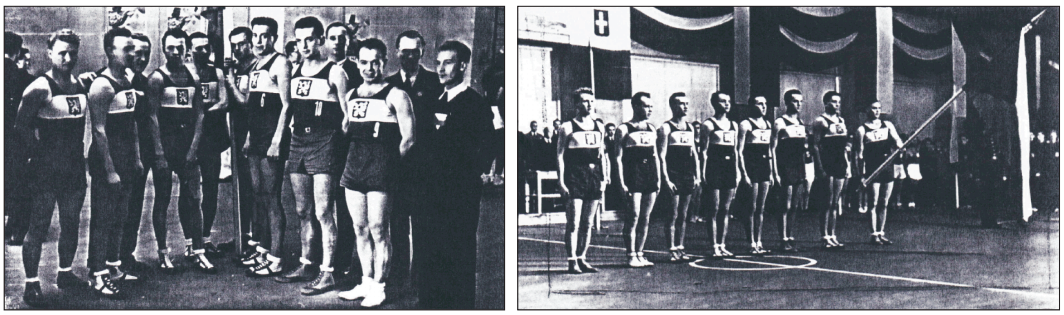

Obrázek 69. Československí basketbaloví reprezentanti na mistrovství Evropy v Rize[167]

Z týmů pražské YMCA však nakonec nejeli na mistrovství Evropy stálé opory František Picek a Ladislav Trpkoš, a tak bylo československé družstvo (*viz obrázek 69.*) výrazně oslabeno.[168] Z Uncas reprezentovali Československo Silverius Labohý, Josef Bartoníček, Josef Klíma (*viz obrázek 70.*), Zdeněk Schollar, Jan Kozák a Ladislav Prokop. Československé mužstvo skončilo na sedmém místě z osmi týmů.[169] Mistrem Evropy se stal tým Litvy, ve kterém ale hráli tři hráči původem Američané, kteří prošli americkou basketbalovou školou. Litevský tým tak měl oproti ostatním týmům velikou výhodu.[170]

Kromě sportovních her se snažila alespoň na počátku 20. let pražská YMCA udržovat zahraniční styky také s lehkými atlety. I přes ztrátu výrazné osobnosti

[165]Schedule & results | 1936 Olympic Games: Tournament for Men | ARCHIVE.FIBA.COM. (b.r.). Dostupné 23. duben 2013, z http://www.fiba.com/pages/eng/fa/event/p/sid/2931/_/1936_Olympic_Games_Tournament_for_Men/schedule.html.

[166]STAR, roč. 1937, č. 2.

[167]Na fotografii vpravo jsou českoslovenští basketbalisté v pořadí (zleva) L. Dvořáček, J. Kozák, J. Bartoníček, Bertan Štorkán, Z. Schollar, Labohý, Prokop a Klíma
Archiv YMCA v České republice.

[168]Důvod jejich absence se nepodařilo dohledat.

[169]Protein, VIII., 2006, č. 6, s. 16.

[170]STAR, roč. 1937, č. 20.

v podobě J. A. Pipala v první polovině 20. let chtěla zůstat YMCA v lehké atletice činná a její čelní představitelé v Československu dělali vše pro to, aby atletická úroveň jejich svěřenců vzrůstala.

Obrázek 70. Průkaz Josefa Klímy z mistrovství Evropy v Rize[171]

Snažili se tak např. (i ve spolupráci s J. A. Pipalem) pozvat na místní závody celou řadu špičkových sportovců z dalších zemí. Na žádost J. A. Pipala[172] tak např. přijel do Československa v roce 1923 například americký atlet Charles „Charley" William Paddock, který se zde pak představil i díky L. W. Riessovi na několika dalších atletických závodech. Vidět ho mohli diváci například v Praze, Brně, Olomouci a Bratislavě. Jeho návštěva byla velice poučná, neboť nezůstalo pouze o závodů. Ch. W. Paddock měl rovněž přednášku, ve které mj. vysvětloval teorii startu, běhu, skoku, dýchání a sportovního tréninku.[173]

Kromě zajištění zahraničních odborníků[174] se YMCA snažila ovlivnit vývoj sportu i tím, že nezřídka vysílala své lidi do mezinárodních učilišť. Její pracov-

[171]Archiv YMCA v České republice.

[172]Během svého působení v roli asistenta ústředního trenéra amerických atletů nebo na Occidental College v Los Angeles se pravděpodobně J. A. Pipal setkal s Ch. W. Paddockem, kterému navrhl cestu do Československa.

[173]Sport, III., 1923, č. 21, s. 7.

[174]Roku 1925 vedl např. v Československu kurz zaměřený na zdokonalení práce s mládeží člen světového výboru YMCA Američan H. Chesley. Téhož roku zde ještě pořádala YMCA na bratislavských školách a v Sokole přednášky ředitele tělovýchovné práce v YMCA pro Evropu L. C. Schroedera. Tento významný funkcionář sdružení YMCA pak také připravoval československé atlety na olympijské hry v Amsterodamu. Dále přednášel v Československu pan Gross, který byl z ústředí YMCA v Ženevě. Jeho přednášky se týkaly lehké atletiky, sportovních her a plavání. Osobně se též zúčastnil výuky zachránců tonoucích pro příslušníky policie.

Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 79.

níci se v těchto učilištích seznamovali s novými trendy v různých sportovních odvětvích, lehkou atletiku nevyjímaje. Při návratu do Československa pak zaváděli nové tréninkové metody a využívali získaných zkušeností. Atletická úroveň v organizaci YMCA tak rychle vzrůstala.[175]

Již méně významné pro rozvoj sportu v meziválečném Československu byly soutěže pražské YMCA s dalšími sdruženími z Polska či Estonska.[176] Tyto lyžařské[177] či turistické soutěže probíhaly tak, že členstvo daného sdružení nahlásilo počet ušlých či ujetých kilometrů, ty byly přepočítány na body a odeslány konkurenčním sdružením YMCA.[178]

Sportovní aktivity pražského sdružení, stejně jako i dalších místních sdružení YMCA v Československu, začaly však bohužel s blížící se druhou světovou válkou upadat.

10.2 Místní sdružení v Bratislavě

Druhé velké centrum československé YMCA se nacházelo v Bratislavě, která leží v severozápadní části Podunajské nížiny, v předhůří Malých Karpat, nedaleko od soutoku Moravy s Dunajem. Právě poloha z ní činí jedno z měst s nejteplejším podnebím na celém Slovensku, a to s průměrnou roční teplotou okolo 10 °C. V meziválečném období byla Bratislava oproti Praze poměrně zaostalým městem, do kterého se ale značně investovalo. Rovněž zde tak bylo vystaveno či založeno mnoho nových budov a institucí (1919 – Bratislavská univerzita, 1920 – Slovenské národní divadlo). Kromě toho sem byly, jakožto do druhého největšího města Československa, přestěhovány některé úřady. V roce 1930 žilo v Bratislavě necelých 124 tisíc lidí.

Počátky YMCA v Bratislavě však sahají až do 80. let 19. století. Bratislavská YMCA totiž uvádí, že ještě v dobách existence Rakouska-Uherska zde působila

[175]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8.

[176]Pražská YMCA udržovala během meziválečného období kontakt s místním sdružením v Krakově. Důvod, proč Pražané soutěžili v těchto závodech právě s místním sdružením v Tallinu, pramen neuvádí.

[177]TEP pražské Ymky, II., 1930, č. 4, s. 3.

[178]TEP pražské Ymky, III., 1931, č. 3, s. 4.

skupina mladých mužů, kteří se hlásili k programu této organizace.[179] Tato skupina však velice pravděpodobně zanikla před nebo během první světové války.

Obrázek 71. Slavnostní pokládání základního kamene budovy bratislavského sdružení[180]

Do Bratislavy pak přišli první členové sdružení YMCA spolu s československým vojskem v únoru 1919. Ústředí sdružení YMCA zde sídlilo v Lorencově (později Laurinské) ulici č. p. 8. Vzhledem k národnostní rozmanitosti republiky se v některých místních sdruženích organizovali vedle českých a slovenských členů i členové např. němečtí či maďarští. Kromě bratislavského se konkrétně jednalo o místní sdružení v Liberci, Znojmě a Lučenci.[181]

Organizace YMCA se zde zpočátku starala o vojenský domov v kasárnách nedaleko Dunaje. Cílem sdružení YMCA ale bylo spravovat také další vojenské domovy, kterých bylo na Slovensku v letech 1919 až 1921 zhruba dvacet. V letech 1922 a 1923 ale také zde armáda postupně převzala tyto objekty a zařízení, o které se organizace YMCA starala, do vlastní správy.[182]

[179]Pravděpodobně se jednalo o již dříve zmíněný „Křesťanský spolek mladíků".
YMCA na Slovensku. (b.r.). Dostupné 27. září 2010, z http://www.ymca.sk/historia.php.
[180] *YMCA v Bratislave 1923-1933.* (1933). Bratislava: Slovenská Grafia, s. 13.
[181]Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 54.
[182]Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 74-75.

Obrázek 72. Pohlednice s motivem bratislavské YMCA
poslaná poštou v roce 1935

Nedlouho po příchodu YMCA do Bratislavy se objevil nápad postavit si samostatnou budovu (*viz obrázek 71. a 72.*). K tomu nutně musely být vyřešeny dvě podmínky, a to získání vhodného pozemku a zabezpečení financí na stavbu.

V březnu 1920 přijel ze Spojených států amerických do Bratislavy zástupce tamní YMCA R. L. Dilley, jehož úkolem bylo vyřešit ony dva problémy.[183] Bratislavská YMCA měla velké štěstí, že jí pozemek za velice výhodných podmínek nabídl Juraj von Schulpe.[184] Tento pozemek se nacházel na rohu Karpatské a Šancové ulice. O finanční stránku se alespoň zpočátku postarala americká YMCA, která přispěla na úvod částkou 5 milionů korun, přičemž československý stát slíbit podporu ve výši 40 % nákladů.

Budova bratislavské YMCA se pak stala druhou nejdražší budovou YMCA v Československu. Byla dokončena velice záhy, a to 8. prosince 1923.[185] Slavnostního otevření (*viz obrázek 73.*) budovy bratislavské YMCA se zúčastnila řada významných osobností, mezi kterými nechyběl ani ministr pro správu Slovenska Josef Kállay, který zde pravil:

[183]Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 75.
[184]Juraj von Schulpe byl v Bratislavě ve 20. letech 20. století známým a neúnavným agitátorem a předkladatelem návrhů zákonů na zlepšení postavení dělníků. Již dříve zde dal na vlastní náklady postavit obytný komplex jako vzor „zdravého a levného" bydlení pro dělníky. Tento komplex byl v roce 1904 oficiálně přejmenován na Schulpeho kolonii.
[185]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 7, Signatura 24, Repairs, equipment and temporary quarters.

„YMCA je kvet zdravého amerikanizmu, ktorý prakticky v súhlase s dnešnými pomerami ide vybudovať ideál starogréckeho človeka, telesne i duševne zdravého a tým aj morálne ušľachtilého. Ako minister pre Slovensko ďakujem YMCA za jej zásluhy, ktoré si tak čestným spôsobom získala od našich vojakov v búrlivých dobách protiboľševických bojov, keď spríjemňovala a uľahčovala ťažké chvíle našim hrdinom."[186]

Obrázek 73. Pozvánka na slavnostní otevření bratislavského sdružení[187]

Do doby, než došlo k otevření budovy bratislavské YMCA, museli sportovci místního sdružení využívat pouze nejbližší okolí či útroby stavěné budovy.[188]

V letech 1923 – 1929 se výdaje na její dostavení a zařízení vyšplhaly na částku přesahující 13,5 milionu korun československých. Také zde se na výstavbě nemalou měrou podíleli Američané, kteří vypomohli částkou, jejíž hodnota přesáhla 8,5 milionu korun československých.[189]

[186]Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 76-77.

[187]Dielo architekta Aloisa Balána v Bratislave | budovaymca. (b.r.). Dostupné 19. duben 2014, z http://budovaymca.sk/2013/03/06/dielo-architekta-aloisa-balana-v-bratislave/.

[188]Archiv YMCA Bratislava, YMCA na Slovensku – Povereníctvu pre veci vnútorné, odbor IV, dne 16. 5. 1945.

[189]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 2, Signatura 6, Table of building expenses (local Y in ČSR – 1923 – 1929).

V budově nebyly opomenuty ani prostory pro tělesnou výchovu a sport. Velký sál byl sice primárně určen pro potřeby divadla, ale dal se velice rychle přestavět na tělocvičnu (*viz obrázek 74.*).

K většímu rozvoji tělesné výchovy a sportu zde však došlo až v roce 1927, když byla dostavena přístavba na Šancové ulici, jejíž stavba započala v roce 1926. Poté zde vznikly nové sportovní odbory: gymnastický, šermířský a ping-pongový.

Deset let po otevření této budovy tak mohlo členstvo využívat tělocvičny, fotokomory, členské dílny, klubové místnosti, kavárny, hudebního salónu, učebny, knihovny, čítárny, menší společenské místnosti, ubytovny či velkého sálu.[190]

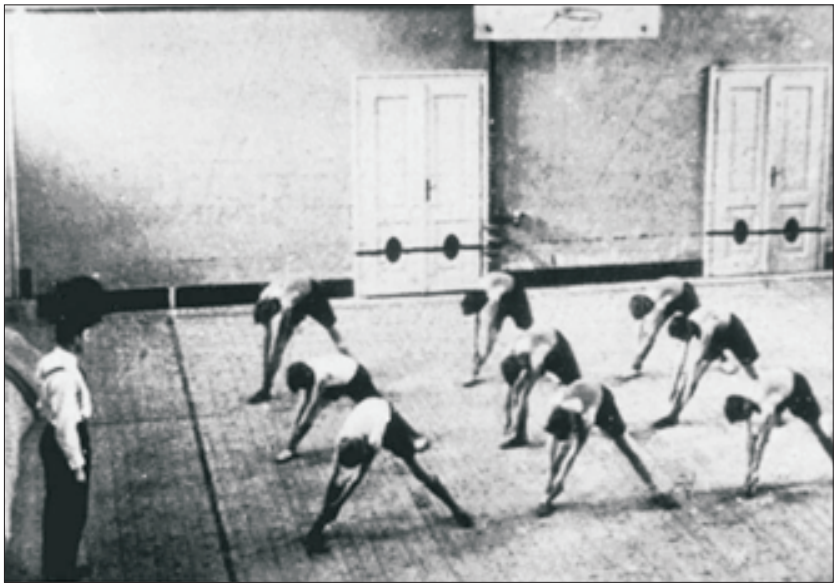

Obrázek 74. Gymnastické cvičení v tělocvičně YMCA v Bratislavě[191]

Poměrně značným problémem však bylo, že bratislavské sdružení nemělo v této době dostatek kvalitních sportovních instruktorů. YMCA tak uspořádala pro tělovýchovné pracovníky několik instruktorských kurzů, na kterých přednášeli jak českoslovenští, tak i zahraniční odborníci. Další kurzy a přednášky určené především pro členstvo ale brzy následovaly.[192]

[190] *YMCA v Bratislave 1923-1933.* (1933). Bratislava: Slovenská Grafia, s. 11-12.
[191] Tamtéž, s. 51.
[192] Tamtéž, s. 48-50.

10.2.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v bratislavské Akademické YMCA

Členové místního sdružení zde však sportovali ještě před otevřením budovy. Tyto počátky je však nutno hledat ve spojitostí s jinou částí programu organizace YMCA. Již roku 1920 se snažila YMCA v Bratislavě organizovat první vzdělávací kurzy. Činnost posluchačů nově otevřené Univerzity Komenského v Bratislavě v rámci těchto kurzů dala také zřejmě podnět k založení místní Akademické YMCA, která pak byla významně zaměřená na tělesnou výchovu a sport.[193] Akademická YMCA zde vznikla dne 29. března 1922 a již v prvním roce své činnosti založila „wolley-balový odbor",[194] čím také velice přispěla k rozvoji a rozšíření tohoto sportu v Bratislavě. Měla zde však více sportovních odborů, a to například boxerský, atletický, fotbalový či šermířský. K nim je nutné uvést dva dominující, a to již dříve uvedený volejbalový a basketbalový.[195]

Její atletický odbor se však vyvíjel dosti podivně, neboť se na něm podepisovaly přesuny hráčů z klubů do klubů. První hromadný přestup do Akademické YMCA se odehrál v roce 1923 při snaze o utvoření šestičlenného družstva pro III. ročník rozestavného závodu na 6×200 metrů „Napříč Bratislavou" o cenu atletického ředitele YMCA M. W. Youngera.[196]

Skupina vysokoškoláků bez klubové příslušnosti, kteří v té době nevěděli, za koho mají startovat, tři dny před závodem prohlásili, že se stávají členy ŠK (Športový klub) Bratislava a že budou za tento klub ve zmíněném závodě startovat. Tentýž den si však nejlepší sprinter Bratislavy při pádu zlomil ruku, čímž výrazně oslabil tuto štafetu, jejíž naděje na vítězství tak výrazně pohasly. Pro ŠK Bratislava to bylo o to nepříjemnější, že by v případě opětovného zisku putovní ceny pro vítěze tato cena připadla zmíněnému klubu definitivně. Vyhrál by totiž v této

[193] Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 76.
[194] Šarochová, K. (2013). *YMCA a Vysokoškolský sport jako průkopníci volejbalu v Českých zemích.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 26.
[195] Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 78.
[196] V únoru 1921 zahájila YMCA svou velkou akci na pomoc slovenské atletice. V této době byl také zvolen její atletický ředitel M. W. Younger předsedou atletiky v I. ČsŠK (Československý športový klub) Bratislava.
Jirka, J. et al. (1997). *Sto let královny.* Praha: Česká atletika, s. r. o., s. 93.

soutěži potřetí v řadě. O den později prohlásilo sedm vysokoškoláků, kteří do tohoto klubu právě vstoupili, že z něj, za blíže nevysvětlených okolností, vystupují a že na blížících se závodech budou reprezentovat Akademickou YMCA. Tak se také stalo.[197]

V neděli 18. května 1924 se konal IV. rozestavný závod „Napříč Bratislavou" o cenu bývalého atletického ředitele YMCA M. W. Youngera. Z šesti zúčastněných štafet zdolali nejrychleji trasu 6×200 metrů běžci I. ČsŠK Bratislava. Akademická YMCA obsadila v tomto závodě až třetí místo a navíc byl proti ní podán protest.[198]

Poté však nastala krize i v Akademické YMCA. Některým studentům nevyhovoval tento klub z hlediska ideového, a tak si založili při katolickém studentském spolku „Sv. Svoráda" lehkoatletickou sekci, do níž v roce 1924 odešla většina členů z Akademické YMCA. Z tohoto spolku pak vznikl klub SŠKU. Oba tyto kluby disponovaly dobrým materiálem, ale jejich největším problémem bylo, že neměly atletickou dráhu.[199]

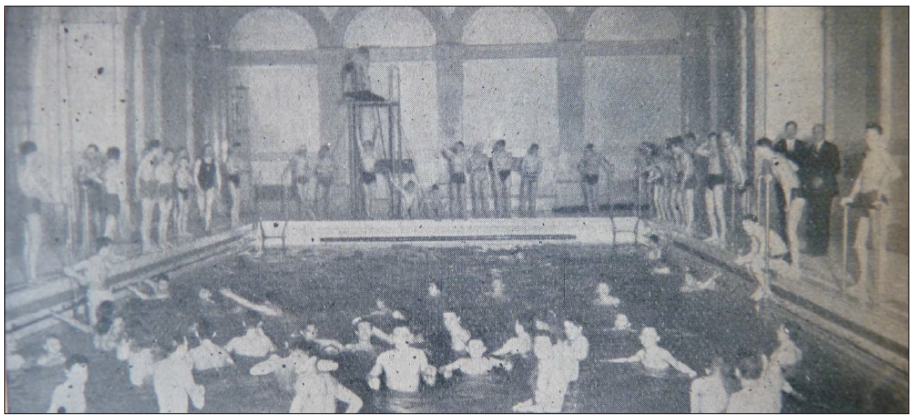

Obrázek 75. Fotografie zachycující výuku plavání zorganizovanou bratislavskou YMCA[200]

Akademická YMCA dosáhla v Bratislavě svého vrcholu v letech 1922 – 1924. Během této doby měla značnou zásluhu na budování hřišť v Medické zahradě,

[197]Sport, VI., 1926, č. 4.
[198]Co bylo příčinou a jak se situace vyvíjela dál, se nepodařilo zjistit. Sport, IV., 1924, č. 21.
[199]Sport, VI., 1926, č. 4.
[200]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 3.

kde si přišli na své hráči tenisu, basketbalu a volejbalu. Rovněž se pokusila o získání povolení na vybudování atletické dráhy. Její boxeři a šermíři sváděli bitvy v ústřední budově na Lorencově ulici, atleti a fotbalisti pak využívali hřiště I. ČsŠK. Akademická YMCA si rovněž od roku 1923 pronajímala hodiny v bazénu na Grösslingově ulici, kde organizovala plavecký výcvik (*viz obrázek 75.*), jehož se během prvního roku zúčastnilo zhruba 1 200 zájemců. V roce 1924 byl ustanoven její plavecký odbor.[201]

Na počátku roku 1925 byl v bratislavském „Národním deníku" uveřejněn článek o poměrech v tamějším sportu a učiněn návrh na sloučení místní atletiky. Byl napsán v tom smyslu, že atletické sekce ŠK Universita a Akademické YMCA by měly vstoupit do ŠK Bratislava. Tyto kluby byly časopisem vybídnuty, aby k této věci zaujaly stanovisko, které měly sdělit zmíněnému časopisu. Žádný z nich tak ale neučinil.[202] V roce 1928 odešli další členové Akademické YMCA do nově založeného VŠB (Vysokoškolský šport Bratislava).[203]

V roce 1927 se podařilo Akademické YMCA zvítězit na volejbalovém turnaji o mistra Bratislavy. S blížícím se koncem 20. let se však zprávy o její tělesné výchově a sportu objevují čím dál tím méně. Akademická YMCA tedy pravděpodobně začala silně omezovat tuto činnost.[204]

Ze zápisu z posledního valného shromáždění je jasné, že od 12. prosince 1930 již Akademická YMCA nevyvíjela žádnou činnost. Oficiálně však byla zrušena až 5. února 1935.[205]

[201]Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 80.
[202]Sport, VI., 1926, č. 8.
[203]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. duben 2014, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.
[204]Členstvo Akademické YMCA samostatné tělovýchovné a sportovní odbory, až na výjimky, nezakládalo, neboť se orientovalo zcela jiným směrem. Snad jedinou výjimkou byla v tomto ohledu právě bratislavská YMCA. Například v Praze, která je univerzitní město, ve kterém rovněž Akademická YMCA působila, takovéto odbory nevznikly. Někteří členové Akademické YMCA se ale samozřejmě sportů organizovaných v rámci svého místního sdružení pravidelně účastnili. Počet členů Akademické YMCA však nebyl příliš velký. V roce 1928 sice působila v šesti městech – Praha, Bratislava, Brno, Příbram, Poděbrady, Lučenec, ale sdružovala pouze 473 členů.

Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 4, Zpráva o programové sociálně výchovné činnosti Ymky v ČSR v roce 1928.
[205]Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 76.

10.2.2 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Bratislavě

Kromě příslušníků Akademické YMCA, která byla a je specializovanou součástí této mezinárodní organizace, pěstovala v Bratislavě tělesnou výchovu a sport také řada dalších členů tohoto sdružení, kteří s Akademickou YMCA nutně nemuseli mít nic společného.

10.2.2.1 Sportovní hry

Stejně jako v pražském, tak i v bratislavském místním sdružení dominovaly mezi členstvem sportovní hry. Jak již bylo zmíněno, díky organizaci YMCA se na Slovensku začal po první světové válce rychle prosazovat volejbal. První tělovýchovný kurz YMCA, na kterém se mohlo třicet jeho účastníků seznámit s volejbalem, vedl roku 1919 v Žilině ředitel atletického odboru YMCA kpt. J. F. Machotka. Na tamějším kurzu byl přítomen i sokolský pracovník Agathon Heller, který pravidla volejbalu a řady dalších „amerických" her[206] přeložil do češtiny a umožnil tak jejich následné rozšíření. V Žilině pak také došlo 9. srpna 1919 k založení „Volley-ballového svazu", který sdružoval osm místních týmů.[207]

Obrázek 76. Volejbalisté YMCA Bratislava v roce 1925. Nalevo stojí náčelník tělovýchovy v YMCA a napravo je sekretář Akademické YMCA (1925).[208]

[206]Machotka, J. F., & Heller, A. (1920). *Americké hry.* Praha: Svaz Dělnických tělocvičných jednot, s. 80-82.
[207]Perútka, J. et al. (1982). *Malá encyklopédia telesnej výchovy a športu.* Bratislava: Šport, s. 602.
[208]Sport, V., 1925, č. 25.

Popularita volejbalu na Slovensku v průběhu 20. let vzrůstala. V polovině 20. let již byl značně oblíbený v Bratislavě, Banské Bystrici a ve Vysokých Tatrách. Později se dalším centrem slovenského volejbalu stalo město Košice.[209] Brzy se začal hrát také v Ružomberoku a Lučenci.

Volejbal se tak postupem času uplatnil nejen ve sportovních klubech, spolcích, či odborech (velice oblíbeným se stal např. v Sokole), ale i ve středoškolském a vysokoškolském prostředí. Velkou popularitu si však volejbal udržel také jako rekreační hra.[210]

Obrázek 77. Volejbalová družstva YMCA Bratislava a místního Reálného gymnázia (1927)[211]

Značným přínosem pro bratislavský volejbal byla ale nadále YMCA, jejíž tělovýchovné zázemí vůbec sehrálo v Bratislavě v meziválečném období významnou roli. V roce 1928 se YMCA Bratislava (*viz obrázek 76. a 77.*) stala na bansko-bystrickém turnaji prvním volejbalovým mistrem Slovenska.[212] Na rozdíl od svých českých kolegů stáli ve 20. a 30. letech 20. století volejbalisté YMCA Bratislava na slovenském volejbalovém vrcholu.

[209]Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 95.
[210]Perútka, J. et al. (1982). *Malá encyklopédia telesnej výchovy a športu.* Bratislava: Šport, s. 602.
[211]Sport, VII., 1927, č. 16.
[212]Zde se dostupné prameny liší. Perútka, J. et al. (1982). *Malá encyklopédia telesnej výchovy a športu.* Bratislava: Šport, s. 602 považuje tuto akci za historicky první turnaj o slovenského volejbalového mistra. Sport, V., 1925, č. 29 naopak uvádí, že první mistrovství Slovenska se konalo již v roce 1925. Podle Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 80 je možné považovat za první turnaj o mistra Slovenska akci organizovanou lučeneckou YMCA v roce 1927.

V listopadu 1930 se v Bratislavě uskutečnil do této doby největší slovenský volejbalový turnaj, na který se přihlásilo šestnáct družstev. Na tomto slovenském mistrovství se potvrdilo, že nejlepší slovenští volejbalisté jsou sdruženi v týmu YMCA Bratislava. Za nimi se na druhém místě umístil Vysokoškolský šport Bratislava. Zde se již projevovala výhoda tělocvičny, kde mohli členové YMCA bez problémů trénovat i v zimním období. Tato část celoroční přípravy právě většině ostatním týmům chyběla.[213]

Ve dnech 19. a 20. září 1931 se v Pardubicích konalo mistrovství republiky mužů a žen ve volejbalu, které pořádal ČVaBS. Na turnaji chtěli jistě volejbalisté reprezentující sdružení YMCA Bratislava potvrdit, že nejsou úřadujícími mistry Slovenska náhodou. Volejbalisté a volejbalistky zde na šesti travnatých kurtech bojovali o ceny, které do turnaje věnovali František Smotlacha a firma Fotoservice.[214] YMCA Bratislava hrála ve třetí skupině, kde porazila tým Baťa Zlín 2:0. Ve stejném poměru však podlehla Strakově akademii II i Sokolu Orlová. Po těchto výkonech tak ani jeden z týmů YMCA do dalších bojů nepostoupil. Mistrem republiky se stali volejbalisté Strakovy akademie Praha.[215]

V roce 1933 o sobě dala YMCA opět vědět. Slovenským volejbalovým mistrem se stala YMCA Bratislava, za kterou se na druhém místě umístili hráči YMCA Banská Bystrica. Vítěz mistrovství Slovenska se tak mohl těšit na zápasy o mistra Československa, kde však výraznějšího úspěchu nedobyl.[216]

V sezoně 1933/1934 se stala tělocvična bratislavské YMCA dějištěm zápasů místní nově založené zimní volejbalové ligy. Jejími premiérovými účastníky byly kluby: YMCA, ŠK Úradnícky, VŠB, Reálka a kroužky MŠC (Malacký športový klub) Malacky a Senior. Postupem času však přibývaly další volejbalové týmy. Zimní volejbalovou ligu řídila ligová komise. Ta dbala na dodržování pravidel a náležitostí spojených se starty jednotlivých hráčů, na řízení zápasů a zodpoví-

[213]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.
[214]STAR, roč. 1931, č. 39.
[215]Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1932, roč. 1932, s. 161.
[216]Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1933, roč. 1933, s. 143.

dala též za její veškerou legislativu. Ligový řád pak tuto soutěž charakterizoval následujícím způsobem:

„Volleyballová liga je založená preto, aby si hráči nášho mesta zachovali cez zimu formu a aby sa stálym stykom mužstiev zvýšila úroveň nášho volleyballu. Preto je prístupná všetkým registrovaným a neregistrovaným klubom. V registrovanom družstve smú hrať iba registrovaní hráči, v neregistrovanom iba neregistrovaní hráči."[217]

Ve dnech 29. a 30. září 1934 se na hřišti SK Baťa Zlín utkalo devět týmů, které svedly boj o titul republikového volejbalového mistra. YMCA Bratislava nastoupila ke svému prvnímu utkání až druhý hrací den. Hned na úvod však nestačila na VS (Vysokoškolský sport) Marathon Kladno, kterému podlehla 2:1. Své druhé utkání však volejbalisté bratislavské YMCA zvládli a zvítězili 2:1 nad VS Bratislava. Ve stejném poměru porazili i VS Strakova akademie. Čtvrtý zápas však volejbalistům YMCA nevyšel, neboť prohráli 2:1 s domácím týmem. YMCA se tak do finále neprobojovala a skončila na čtvrtém místě. Turnaj ovládli a republikovými mistry se tak stali volejbalisté VOS Praha.[218]

V dubnu 1935 byl v nové tělocvičně Masarykových škol ve Zlíně pořádán „volleyballový turnaj na krytých dvorcích", jehož se zúčastnilo šest družstev, mezi kterými byla také YMCA Bratislava. Volejbalisté YMCA se nakonec probojovali až do finále, kde se utkali s týmem SK Baťa I. YMCA již na podzim minulého roku ve Zlíně ukázala, že volejbal hrát umí a neztratí se ani na celostátní úrovni. Proto také zde patřila od začátku turnaje k favoritům na vítězství. Tuto roli hráči z YMCA také potvrdili a zdolali zlínské družstvo. YMCA disponovala velice dobrými smečaři a její zimní průprava v tělocvičně jim k zdolání soupeřů pomohla. Naopak hráči SK Baťa I si na parkety nemohli dlouho zvyknout.[219]

[217]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.
[218]STAR, roč. 1934, č. 40.
[219]STAR, roč. 1935, č. 16.

Na podzim roku 1935 bylo na hřišti nováčka ČVaBS – SK Slavia Praha uspořádáno dvoudenní volejbalové republikové mistrovství. Celé mistrovství ovládli zcela zaslouženě volejbalisté Sokola Plzeň V., kteří neprohráli ani zápas. Jediný zástupce organizace YMCA a zároveň slovenský volejbalový mistr – YMCA Bratislava[220] jim podlehl 2:0 (15:7 a 15:10). Ze sedmi týmů, které se na tento závěrečný volejbalový turnaj probojovaly, se YMCA umístila na posledním místě, když nevyhrála jediný zápas. Vyhrála pouze jediný set oproti dvanácti prohraným.[221]

S blížícím se koncem roku 1935 se v bratislavské YMCA uskutečnil volejbalový turnaj, kterého se zúčastnilo sedm družstev, a to YMCA Bratislava, VS Brno, VŠB, Ikar Bratislava, MŠK Malacky, Průmyslovka a Ženijní pluk č. 6. Po nezdaru na republikovém mistrovství chtěli volejbalisté YMCA jistě ukázat, že volejbal stále hrát umí. Probojovali se tak do finále, kde porazili Ikar Bratislava 3:2. Třetí skončil VS Brno.[222]

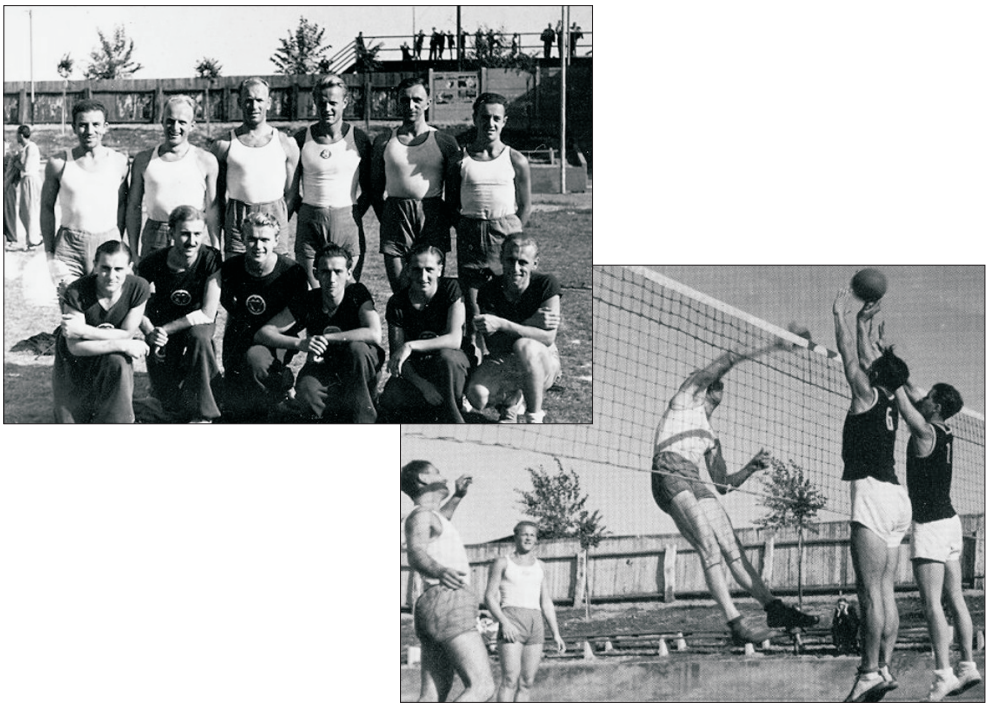

Obrázek 78. Sokol Kroměříž a YMCA Bratislava (v tmavém) na svazovém mistrovství v Bratislavě 1936[223]

[220]Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1935, roč. 1935, s. 138.
[221]STAR, roč. 1935, č. 40.
[222]STAR, roč. 1935, č. 49.
[223]Archiv CVF. (b.r.). Dostupné 26. duben 2015, z http://www.cvf.cz/archiv/7_VYZNAMNE_KLUBY/Volejbalove_vzpominky_J_KOZLIKA_na_Sokol_Kromeriz_v_letech_1920-33.pdf.

Obdobným způsobem se bratislavská YMCA prezentovala i následující rok. Opět vyhrála volejbalové mistrovství Slovenska a své dobré výsledky chtěla jistě potvrdit na mistrovství republiky.[224]

Na podzim 1936 se hřiště Sokola Bratislava stalo dějištěm volejbalového mistrovství Československa. Stejně jako minulý rok se na tento vrchol sezony probojovali volejbalisté YMCA Bratislava, kteří s pěti nejlepšími republikovými týmy soutěžili o zisk putovního poháru a pozlacených medailí. YMCA zde měla poměrně houževnatý tým, který chtěl jistě odčinit zaváhání z minulého roku. Turnaj proběhl systémem každý s každým. Své vítězství si suverénně pohlídali hráči Sokola Kroměříž (*viz obrázek 78.*), kteří ani jednou nezaváhali. Velký boj však byl sveden o druhé až čtvrté místo.

Volejbalisté YMCA na této akci zvítězili pouze dvakrát, a to proti Strakově akademii Praha a poměrně silnému týmu SK Slavia Praha, který také porazili velice těsně ve třech setech (10:15, 17:15 a 17:15). Museli se tak se spokojit právě se čtvrtým místem. Od pátého je však dělil pouze lepší poměr vyhraných a prohraných setů. Druhé místo obsadil tým Sokol Vysočany, třetí pak skončil SK Slavia Praha. Páté místo připadlo klubu SK Baťa Zlín a šesté Strakově akademii Praha.

ČSL. VOLLEYBALLOVÝ A BASKETBALLOVÝ SVAZ
Praha II., Karlovo nám. 18.

SOUDCOVSKÁ LEGITIMACE Č. 14.

Pan Jaroslav Kozlík

Podpis soudce.

JEST ÚŘEDNĚ ZKOUŠENÝM SOUDCEM VOLLEYBALLU ~~BASKETBALLU~~
ČSL. SVAZU VOLLEYBALLOVÉHO A BASKETBALLOVÉHO.

razítko

náčelník.

předseda.

Obrázek 79. Soudcovská legitimace Jaroslava Kozlíka podepsaná náčelníkem ČVaBS F. M. Markem a předsedou ČVaBS F. Smotlachou[225]

[224] Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1936, roč. 1936, s. 138.

[225] Archiv CVF. (b.r.). Dostupné 26. duben 2015, z http://www.cvf.cz/archiv/7_VYZNAMNE_KLUBY/Volejbalove_vzpominky_J_KOZLIKA_na_Sokol_Kromeriz_v_letech_1920-33.pdf.

V roce 1919 se na Slovensku společně s volejbalem objevila také druhá, dnes již velice populární „americká hra" – basketbal. Stejně jako na území dnešní České republiky, tak i zde došlo k jeho prvnímu většímu rozšíření až v roce 1922. V roce 1921 totiž vznikly první dva letní tábory organizace YMCA v Československu, kde se tato hra těšila velké popularitě a odkud se začala šířit.[226] První zápas na území dnešního Slovenska se odehrál rovněž v Žilině roku 1919, když zde tuto hru předváděli američtí lektoři. První pravidla pak vydal Jan Kopal, který je dodnes považován za zakladatele a velkého propagátora basketbalu na Slovensku, a F. M. Marek (*viz obrázek 79.*).

J. Kopal, jehož domovem se roku 1921 stala Bratislava, kde se stal tajemníkem místního sdružení, zorganizoval v červnu 1922 pro „své" basketbalové družstvo v Medické zahradě první basketbalový zápas.[227] O propagaci basketbalu se snažil i v následujících letech. Do výroční zprávy z července roku 1924 o něm napsal:

„Napriek tomu, že sme s basketbalom iba pred dvoma mesiacmi začali, hráva teraz v Bratislave 11 mužstiev, z ktorých sa 5 zúčastnilo turnaja o majstrovstvo, pričom víťazstvo dobylo 1. mužstvo YMCA – budova. Táto hra je pre nás neobyčajne rýchla, no získava si obľubu a rýchlo sa rozširuje."[228]

Turnaj, o kterém se zde J. Kopal zmiňuje, se uskutečnil dne 19. července 1924 v divadelním sále budovy YMCA. Oněch pět zúčastněných družstev (Měšťanská škola, 1. mužstvo YMCA – budova, 2. mužstvo YMCA – budova, „Vůdcovský kurz modří" a „Vůdcovský kurz žlutí") bylo z většiny složeno z členů organizace YMCA. Ve finálovém zápase se utkala mužstva „Vůdcovský kurz modří" a 1. mužstvo YMCA – budova. Zápas to byl poměrně pěkný, rychlý a někdy také ostrý. Bohužel pro diváky nepadlo příliš košů. Zápas skončil 2:2 (1:0) a musel být prodlužován. Většina diváků před zápasem vůbec nepochybovala o vítězství „Vůdcovského kurzu". Teprve v prodloužení, když došlo k „zamíchání" sestavy

[226]Riess, L. W. (1923). Úkoly tělovýchovného odboru Ymky. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 1*(3), s. 65-68.

[227]Sutaz. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://bscbratislava.sk/old/historia.htm.

[228]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.

basketbalistů YMCA, si začali jednotliví hráči více vyhovovat. YMCA tak nakonec utkání ovládla v poměru 4:10.[229]

Rozvoji „amerických her" v bratislavské YMCA bránilo, že v roce 1926 stále nemělo toto sdružení vlastní hřiště. Pro pěstování tělesné výchovy a sportu tak jeho členstvo využívalo svou malou tělocvičnu, ve které hrálo házenou. V létě používali sportovci YMCA jako hřiště prázdná stavební místa nedaleko své budovy, která byla v této době zřejmě nejlepší z budov YMCA v Československu. Zde mohli s požehnáním majitelů hrát basketbal či volejbal. Chlapecké skupiny již rovněž pořádaly výlety do blízkých hor.[230]

Následujícího roku již došlo k otevření přístavby budovy YMCA, ve které byla tělocvična. To bylo pro dlouhodobý rozvoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení zcela zásadní. Basketbalisté YMCA měli konečně svou tělocvičnu, do které mohli přenést své tréninky z Medické zahrady či dvora Reálného gymnázia sídlícího na Dunajské ulici. Přesto hráči sportovních her bratislavské YMCA na venkovní prostory zcela nezanevřely. Tělocvična tak byla velice účelná především v zimních měsících, a to nejen pro basketbalisty.[231]

Vybudování tělocvičny v přístavbě budovy YMCA samozřejmě zapříčinilo vzrůst obliby basketbalu, což pak vedlo k rychlému nárůstu členské základny. Zájem o basketbal, především mezi studenty, byl tak veliký, že také zde se začaly na konci 20. let 20. století, obdobně jako v Praze, utvářet skupiny s názvy např. Uncas, Mohykáni, Amundsen, Cansas či Vinetou (*viz obrázek 80.*).

Tělocvična v budově bratislavské YMCA však měla význam i pro nečleny tohoto sdružení. O tomto faktu vypovídá např. pasáž z místního sportovního tisku z roku 1930:

[229]Sport, IV., 1924, č. 31.

[230]Pravděpodobně se jednalo o výlety do Malých Karpat.
YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), IV., 1926, č. 1, s. 20-29.

[231]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.

„I keď nie je regulárnej veľkosti, lebo telocvičňa nie je taká priestranná, bude vzdor tomu poskytovať dobrú príležitosť bratislavským tenistom udržať sa cez zimu v dobrej kondícii."

Obrázek 80. Skupina Vinetou v tělocvičně místního sdružení YMCA v Bratislavě[232]

První větší úspěch basketbalistů bratislavské YMCA přišel v roce 1930, když na mistrovství organizace YMCA v Praze vybojovali třetí místo za domácím týmem a YMCA Banská Bystrica.[233] Velice důležitý však pro ně byl navázaný kontakt s českými a moravskými basketbalisty.

Tento rok se také poprvé v československé historii bojovalo o titul basketbalového republikového mistra. V Československu existovalo již 58 týmů. YMCA Bratislava se umístila na třetím místě.[234]

V sobotu 23. a v neděli 24. ledna 1932 se v budově bratislavské YMCA odehrálo několik basketbalových zápasů. První hrací den bylo mj. odehráno utkání domácích proti Vysokoškolskému sportu Praha. Hráči YMCA se v tomto zápase potýkali s problémem úspěšnosti střelby. Konečná prohra 38:16 ale byla pro basketbalisty bratislavské YMCA přínosná, neboť v zápase získali množství cenných zkušeností.

[232]Tamtéž.
[233]STAR, roč. 1931, č. 45.
[234]Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 96.

Druhý hrací den na sebe narazily reprezentace Prahy a Bratislavy. Bratislavu reprezentovala místní YMCA a pražský tým tvořili hráči dvou vysokoškolských týmů – Vysokoškolského sportu a Strakovy akademie. Bratislavští basketbalisté tentokrát předvedli zcela jiný zápas. Dařila se jim střelba i herní kombinace a svého soupeře tak poměrně zaskočili. Zápas byl napínavý od začátku do konce. Diváci se rozhodně měli na co dívat. Bratislava ale nakonec prohrála v poměru 27:21.[235]

V březnu 1932 zavítali do Bratislavy basketbalisté YMCA Praha. Jednalo se o dvě přátelská utkání proti mužstvu YMCA Bratislava. Ti tak mohli opět získat řadu velice cenných zkušeností. Úřadující mistr republiky – YMCA Praha nastoupil poprvé proti domácím dne 19. března. Předvedl pěknou exhibiční hru, při níž bylo patrné, že má navrch. Bratislavští basketbalisté sice ve druhé polovině utkání hru dosti vyrovnali, ale Pražané si výrazný náskok z prvního poločasu nenechali vzít a zvítězili 21:33 (6:17). Zápas byl hezkou ukázkou vysoké úrovně basketbalu městu, ve kterém tato hra nebyla až tak populární.

Obrázek 81. Basketbalisté YMCA Bratislava a Sokola Královo Pole po zápase v tělocvičně sdružení YMCA v roce 1932[236]

Druhý zápas vyhráli Pražané ještě výraznějším rozdílem, a to 24:60. I tentokrát předvedli hráči YMCA Bratislava velmi dobrý výkon. Jejich velkým han-

[235]STAR, roč. 1932, č. 5.

[236]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. duben 2014, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.

dicapem byl nedostatek zkušeností. Rozvoj basketbalu v Bratislavě totiž stále brzdil nedostatek rovnocenných soupeřů pro YMCA Bratislava.[237]

Obdobným způsobem navštívil koncem roku 1932 Bratislavu brněnský tým a mistr ČOS – Sokol Královo Pole (*viz obrázek 81.*). Brněnští basketbalisté zde odehráli dvě utkání a v obou si připsali těsné vítězství nad týmem YMCA Bratislava – 23:27 a 18:19.

Diváci se však zdáli nadmíru spokojeni, neboť museli uznat, že si hosté vítězství zasloužili. To uznali i samotní bratislavští basketbalisté, kteří nastoupili ve složení: Vocelka, Adelsberger, Lukáč, Ambros a Vanák. Do hry pak ze střídačky zasáhli ještě Liebman, Rus a Daučík. Nejvíce střelecky vynikal Vocelka, který zaznamenal celkem devatenáct bodů. Druhý nejlepší střelec domácích – Adelsberger jich pro svůj tým získal o sedm méně.[238]

Basketbalová úroveň bratislavského sdružení nadále stoupala. O tom se tohoto roku přesvědčil mj. její brněnský soupeři, který si ze dvou zápasů odnesl vždy poměrně jasnou prohru. Byly to vůbec první výhry basketbalistů bratislavské YMCA nad brněnskými týmy.

Další dva zápasy odehráli basketbalisté YMCA Bratislava proti českému týmu Sokol Nymburk. Bratislavští sice v prvním utkání nevyhráli, ale ve druhém si ve své tělocvičně počínali mnohem lépe a po závěrečném hvizdu se tak mohli radovat z vítězství.

Tyto úspěchy měly rovněž pozitivní dopad na bratislavský basketbal také z jiného důvodu, než bylo pouhé zvednutí sebevědomí hráčů z organizace YMCA. Přispěly totiž k výraznému zvýšení zájmu o basketbal v Bratislavě a poté i nárůstu členské základny místního sdružení YMCA.

YMCA Bratislava tak brzy začala ve své tělocvičně organizovat basketbalové kurzy určené jak pro mládež, tak i pro dospělé. Tyto kurzy se skládaly z praktické a teoretické části. Jejich součástí bývaly také zkoušky na rozhodčí.

[237]STAR, roč. 1932, č. 13.

[238]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.

Zvláště úspěšná byla YMCA Bratislava při práci s mladými basketbalisty. Ti si zde opět začali zřizovat své kroužky s názvy: King, Byrd, Mohykáni (*viz obrázek 82.*), Rádlov klub, Amundsen, Woodan, Hej rup, Albatros, Cansas či Yukon. Tyto kroužky však velice rychle vznikaly, párovaly se, zanikaly, obnovovaly se, a to jak pod stejným, tak i pod jiným názvem. Sledování jejich vývoje je tudíž velice obtížné. Samozřejmě, že tito mladí hráči hned zpočátku neoplývali basketbalovým uměním. O tom svědčí také jeden z prvních zápasů mezi skupinami Vinetou a Blesk, který skončil 1:0. Nicméně pravidelným tréninkem výkonnost některých skupin rychle rostla.[239]

Zájem o basketbal rychle rostl. YMCA Bratislava se tak rozhodla roku 1934 zorganizovat nový kurz pro rozhodčí. Tentokrát se ho zúčastnilo 40 zájemců.

Obrázek 82. Skupina Mohykáni v tělocvičně YMCA v Bratislavě[240]

V roce 1934 se stali basketbalisté YMCA Bratislava mistry Slovenska, což jim zajistilo účast na závěrečném turnaji o mistra republiky, kam rovněž postoupila YMCA Praha a Sokol Královo Pole. K prvnímu zápasu turnaj nastoupila družstva YMCA Bratislava a Sokol Královo Pole. Obě družstva hrála s velkým množstvím elánu, ale ne příliš technicky. Sokol Královo Pole vyhrál první poločas 11:6 a celý zápas pak 22:17.

[239] Tamtéž.
[240] Tamtéž.

Druhý den ráno proti sobě nastoupila dvě družstva YMCA. První polovina utkání skončila nerozhodně 7:7. Ve druhé však začala hrát YMCA Praha „svoji" hru a zvítězila 22:11. YMCA Bratislava se tak umístila v rámci republiky na třetím místě.[241]

V budově bratislavské YMCA se rovněž konala historicky první konfrontace slovenského a rakouského basketbalu. V březnu 1935 zavítali do Bratislavy vídeňští basketbalisté, kteří se zde dvakrát střetli s domácím výběrem.[242] Oba zápasy vyhráli domácí, a to v bodových poměrech 34:11 a 24:19.

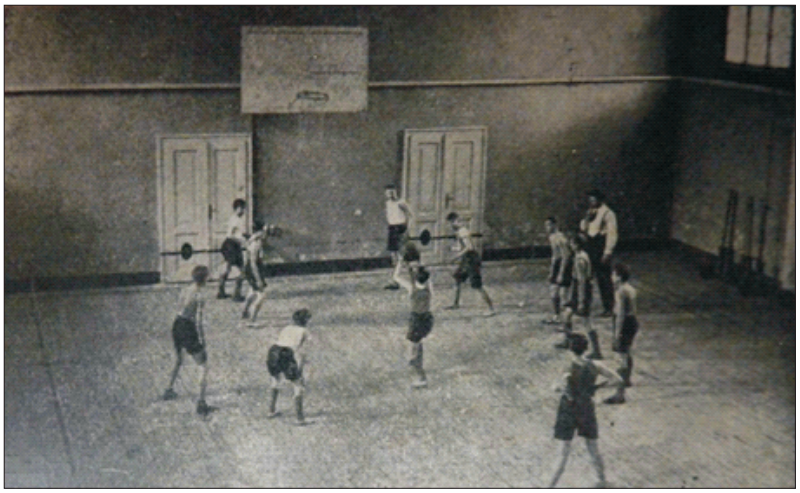

Obrázek 83. Basketbalisté v tělocvičně YMCA Bratislava v polovině 30. let 20. století[243]

Od roku 1935 se v Bratislavě počala každoročně konat nová soutěž s názvem: Bratislavská basketbalová liga (*viz obrázek 83.*). Historicky první ligový zápas se uskutečnil v tělocvičně YMCA dne 23. června 1935, když proti sobě nastoupily skupiny Vinetou a King. Po „bezbodovém" prvním poločase nakonec zvítězili hráči skupiny Vinetou v poměru 7:4.

Zajímavé je, že zápas řídil Andrej Plávka, dříve poměrně známý slovenský básník a spisovatel, který přišel do Bratislavy v roce 1934. Zde přijal funkci tajemníka sdružení YMCA, ve kterém později působil jako basketbalový funkcio-

[241] STAR, roč. 1934, č. 4.

[242] Zda šlo o bratislavský basketbalový výběr, či pouze hráče organizace YMCA, pramen neuvádí. Stejně tak neuvádí ani bližší informace o rakouském soupeři.

[243] *YMCA v Bratislave 1923-1933.* (1933). Bratislava: Slovenská Grafia, s. 51.

nář, rozhodčí a organizátor. Byl to právě A. Plávka, kdo se stal jednou z hlavních postav Bratislavské basketbalové ligy.

Její první ročník, kterého se zúčastnilo osm týmů: Blesk, Byrd, Cansas, Hviezda, King, Star, Uncas a Vinetou, se hrál dvoukolovým systémem „každý s každým". Každý z týmů přitom musel na soupisku napsat minimálně sedm hráčů.

První ročník, jehož celkové hodnocení předčilo všechna očekávání, ovládli hráči skupiny Blesk. V dalších dvou ročnících byli nejúspěšnějšími hráči týmu Vinetou. V něm začaly vznikat nové basketbalové hvězdy, kterými byli Herrmann, Matrac a Bobocký. Ti tvořili společně s dalšími skvělými basketbalisty, jakými byli například Osuský, Krása, Hrbáček, Mutl či Uberal, největší divácká lákadla celé soutěže. Basketbal zde hrával i G. Hermann, který se pak stal mistrem Evropy z roku 1946.[244]

Obrázek 84. Volejbalisté YMCA Bratislava – mistři Slovenska pro rok 1935[245]

Stejně jako minulý rok se i tentokrát stala YMCA Bratislava slovenským basketbalovým mistrem a mohla se těšit na závěrečný republikový mistrovský turnaj, který pořádala. Mistrovství se hrálo ve dnech 13. a 14. dubna 1935. V dopoledních hodinách druhého hracího dne oplatila Bratislava porážku Královu Poli z minulého mistrovství. Bratislava zvítězila 29:16 (12:2). Poslední zápas se tak po výhře YMCA Praha nad Sokolem Královo Pole stal vlastně finálovým utkáním. YMCA

[244]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.
[245]STAR, roč. 1935, č. 41.

Praha nehrála příliš líbivě, zato hrála maximálně účelně. Zejména dobře bránila. V zápase pak zvítězila a stala se opět mistrem republiky. YMCA Bratislava si tentokrát o jednu příčku polepšila a umístila se na druhém místě.[246]

Bohužel se však začaly ozývat také negativní hlasy, které kritizovaly úzké zaměření bratislavské YMCA právě na tento sport. Není však pravda, že by zde o ostatní sporty nebyl zájem. Stále zde byl populární volejbal, neboť i YMCA Bratislava byla v této době již několikanásobným slovenským mistrem (*viz obrázek 84.*). Vedla navíc tréninky hráčů a hráček různé úrovně, ať už to byli její top týmy, začátečníci, ženy či veteráni. V její tělocvičně bylo takřka neustále rušno, což rovněž způsobovali její volejbalisté. Tento fakt dokazuje taktéž následující pasáž z jejího měsíčníku Ruch bratislavskej Ymky z prosince 1935:

„Preplnená telocvičňa videla razantnú a vyrovnanú hru, kedy víťazstvo až do poslednej chvíle balansovalo na wolleyballovej sieti za nervózneho napätia divákov, kedy bombardéri Hapala, Valenta, Baltus, Selecký, Beneš a iní svojimi smečmi vedeli priviesť do varu a hurónskeho revu celý sál a bolo isté, že len vytrvalosť a húževnatosť prinesie víťazstvo."[247]

V basketbalu naopak vybojovala YMCA Bratislava v rámci republiky třetí místo, stejně jako v roce 1934. Turnaj se opět konal v Bratislavě a zvítězila v něm YMCA Praha před Sokolem Králové Pole. Toto byl poslední velký úspěch basketbalistů bratislavské YMCA.[248]

Následujícího roku totiž ani ve volejbalu, ani basketbalu na velký republikový úspěch YMCA Bratislava nedosáhla.[249]

Jejím velkým poválečným úspěchem pak bylo, že dvě hvězdy skupiny Vinetou – Bobocký a Herrmann,[250] byly členy vítězného československého týmu na mistrovství Evropy v roce 1946.

[246]STAR, roč. 1935, č. 16.
[247]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.
[248]STAR, roč. 1936, č. 39.
[249]Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1937, roč. 1937, s. 168.
[250]Machajdík, I. (2013). Goly, body, priekopnici. *Bratislavský kurier, 7*(11), s. 12.

Ve druhé polovině 20. let měla bratislavská YMCA také svůj ragbyový tým. Dne 1. května 1928 se v Bratislavě konalo ragbyové utkání mezi ŠK Slavia Bratislava a YMCA Bratislava. Oba týmy nastoupily se svými náhradníky a doufaly ve vítězství. Neodradilo je ani to, že před zahájením utkání silně pršelo, a tudíž i hřiště bylo značně rozmoklé. Hráči zde předvedli značnou vůli, se kterou se snažili podat co nejlepší možný výkon. Útoky obou týmů pracovaly opravdu skvěle. Zvláště ragbistům YMCA se útočení dosti dařilo. YMCA měla řadu dobrých a snaživých hráčů, na které mohl být trenér Anýž opravdu hrdý. Chyběla jim jen pohotovost a celkový přehled. Slavia však bohužel pro ně dokázala těchto slabin velice dobře využít. Mezi hráči YMCA vynikali především mladý Ludvík, Rudzan a Rosa. Utkání řídil pan Anýž.

Hned po výkopu začala YMCA udávat tempo. Dohnal (Slavia) se zmocnil míče, ale následně mu Ludvík zkazil přihrávku přes celé hřiště na Kučeru (Slavia). Po pěti dosažených bodech týmu Slavia se hra přesunula na její polovinu hřiště, kde měla YMCA převahu. Po předhozu Rudzana však následoval mlýn, po kterém se situace obrátila. Mlýny ragbistů YMCA byly sice v první polovině utkání lepší, silnější a ucelenější, ale v útoku jim neustále chyběla pohotovost a přehled. Snad i proto YMCA prohrála první poločas poměrem 8:0.

Ve druhé polovině utkání odstoupil na výslovnou žádost YMCA rozhodčí Anýž. Utkání tak řídil pan Fabián, kterému bylo vytýkáno, že nadržuje hráčům z YMCA. Druhý poločas byl zahájen výkopem YMCA. Míče se zmocnil Marčiš (Slavia). Slavia však nesetrvala v držení míče dlouho, neboť ho vybojoval Rosa. Tomu však míč vyrazil Berényi (Slavia), který předal Kučerovi, a ten zařídil další body pro tým Slavia. Další chyby hráčů YMCA následovaly a Slavia je úspěšně trestala. V závěru utkání již fanoušci YMCA volali po ukončení zápasu. Slavia znervózněla, čehož YMCA využila a získala první a poslední tři body. YMCA Bratislava podlehla ŠK Slavia Bratislava v poměru 21:3.[251]

Tito dva rivalové se v roce 1928 utkali celkem třikrát. Pokaždé odešli jako vítězové hráči z ŠK Slavia Bratislava.[252]

[251]STAR, roč. 1928, č. 21.
[252]STAR, roč. 1929, č. 8.

Vzrůstající zájem o tento sport vedl v roce 1928 k založení nového svazu – „Československého svazu ragby-footballu", mezi jehož zakládajícími osmi členy byla také YMCA Bratislava.[253]

YMCA Bratislava však sehrála v roce 1928 pouze čtyři[254] ragbyové zápasy. Ze všech si odnesla porážku a její celkové skóre bylo 6:153.[255]

Nevýrazné výkony ragbistů YMCA Bratislava však pravděpodobně přispěly k tomu, že se roku 1929 již mistrovských utkání neúčastnili. V Československu tak bylo v tomto roce registrováno pouze pět klubů, z nichž tři byly pražské – Slavia, VS a AC Sparta, jeden brněnský – VS a jeden bratislavský – ŠK Slavia.[256]

10.2.2.2 Lehká a těžká atletika

Dalším sportem, který na Slovensku členstvo YMCA na počátku 20. let pěstovalo, byla lehká atletika. Ta zde byla populární již v dobách, kdy se YMCA v Bratislavě starala o vojenské domovy. Velice známým se pak stal její běžecký závod Lamač – Bratislava, jehož první ročník se konal v roce 1922.[257] Počínaje tímto rokem byl závod Lamač – Bratislava pořádán každoročně. V roce 1923 se ho zúčastnilo více jak 45 běžců, které podporovalo okolo 7 000 diváků.[258]

V letních měsících roku 1923 se třináct atletů z YMCA zúčastnilo místního závodu v běhu na sedm kilometrů, ale nejúspěšnější z nich vybojoval „až" čtvrté místo. Zhruba padesát hochů z YMCA se pak zúčastnilo dvou přednášek o sportu.[259] Přednášet sem přijel z Ženevy i ředitel tělovýchovy YMCA pro Evropu pan Goss,[260] který zde přednášel o „Ceně lehké atletiky a her v životě jednotlivců i národů".[261]

[253]STAR, roč. 1928, č. 25, s. 11-12

[254]Proti komu odehrála YMCA čtvrtý ragbyový zápas bohužel pramen neuvádí.

[255]Almanach sportu na rok 1929-1930, roč. 1929-1930, s. 75.

[256]Nová tělesná výchova, II., 1928/1929, č. 1-2, s. 89.

[257]Již od roku 1920 zde YMCA pořádala „Cross Country" běh, který byl jakýmsi předchůdcem závodu Lamač – Bratislava

Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 79.

[258] *YMCA v Bratislave 1923-1933.* (1933). Bratislava: Slovenská Grafia, s. 47-50.

[259]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 6, s. 177.

[260]Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 79 hovoří o členovi ústředí YMCA v Ženevě panu Grossovi. Jedná se velice pravděpodobně o téhož člověka.

[261]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), II., 1924, č. 2, s. 71.

Populární mezi členstvem YMCA byly rovněž individuální i rozestavné štafety okolo budovy (*viz obrázek 85.*), které se zde pravidelně konaly od roku 1925. Bratislavská YMCA rovněž přispěla k založení místního lehkoatletického okrsku ČsAAU.[262]

Obrázek 85. Pohled na budovu místního sdružení YMCA Bratislava

V sobotu 17. května 1924 uspořádala bratislavská YMCA tradiční silniční běh Lamač – Bratislava. Zúčastnilo se ho však mnohem méně závodníků, než YMCA očekávala. Její Szabados tak nemusel počítat s tak vysokou konkurencí a doběhl na třetím místě.[263]

Tento atlet se v polovině června 1924 zúčastnil také závodu v běhu na 7 kilometrů „Kolem Bratislavy". V konkurenci 22 běžců se mu podařilo zvítězit, když zdolal trať v čase 27:13,6 sekundy.[264]

Město Bratislava pořádalo v roce 1925 běžecký závod na sedm kilometrů „Kolem Bratislavy". Tohoto týmového závodu, na jehož vítězný tým čekal stříbrný pohár, se zúčastnili také běžci z místní YMCA. Ti však výraznějšího úspěchu nedosáhli. Nejlepší z nich – Szabados sice doběhl na třetím místě, ale to bylo jediné výraznější umístění závodníků této organizace. YMCA se tak mezi tři nej-

[262] *YMCA v Bratislave 1923-1933.* (1933). Bratislava: Slovenská Grafia, s. 47-50.
[263] Co bylo příčinou a jak se situace vyvíjela, se nepodařilo dohledat.
Sport, IV., 1924, č. 21.
[264] Sport, IV., 1924, č. 27.

lepší týmy nedostala. Závodů se zúčastnilo celkem 18 běžců. Každému týmu se počítaly dosažené výsledky čtyř nejlepších.[265]

Kromě oblíbených klubových či místních závodů se bratislavská YMCA několikrát utkala také s dalšími atletickými týmy, mezi které patřil např. SK Přerov, se kterým si YMCA přeměřila síly v létě 1926. Slovenský tým ale tentokrát nebyl zcela ve formě, neboť jeho členové se po ukončení školního roku atletice příliš nevěnovali. Jediným atletem z YMCA, který zde vybojoval individuální první místo, byl Beneš, který zvítězil ve skoku vysokém i dalekém. YMCA pak také zvítězila ve štafetovém běhu na 4×200 metrů. Přerovští atleti tak vyhráli celé meziklubové utkání poměrně výrazným bodovým poměrem 64:35. Tyto závody byly jakýmsi malým úvodem k očekávanému lehkoatletickému střetnutí Čechy – Morava – Slovensko, které se na tomto hřišti konalo 15. srpna.[266]

V roce 1928 o sobě dal výrazněji vědět atlet YMCA Balcar, který předvedl v trojskoku výkon 12,22 metru, což byl v Československu 10. nejlepší výsledek sezony.[267]

V neděli 12. května 1929 organizovala YMCA Bratislava štafetové závody městem. O víkendu 1. a 2. června pak probíhaly pod hlavičkou místního sdružení YMCA v Bratislavě středoškolské lehkoatletické závody.[268]

Problémem lehké atletiky v bratislavské YMCA bylo, že se zde neorganizoval pravidelný trénink. Lehkoatletické tréninky se tak staly v roce 1934 předmětem osobní iniciativy pouze jednotlivých atletů.[269] To byl také zřejmě důvod, proč lehká atletiky začala postupem času v bratislavské YMCA značně upadat.[270] Poměrně populárním bratislavským sportem se stal box. Ten kromě YMCA pěstovaly také místní kluby PTE (Pozsonyi torna egyesület – Bratislavský tělocvičný spolek),[271] I. ČsŠK, AC Herkules, později BC (Boxing Club – Boxerský klub) Slo-

[265]Sport, V., 1925, č. 38.
[266]Sport, VI., 1926, č. 32.
[267]STAR, roč. 1928, č. 45, s. 9.
[268]STAR, roč. 1929, č. 17, s. 9.
[269]Ruch bratislavskej Ymky, I., 1934, č. 4-5, s. 10.
[270]Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 80.
[271]Původní význam zkratky Bratislavský tělocvičný spolek se později změnil na „Polgár torna egyesület" (Občanský tělocvičný spolek). Tento klub se tedy snažil podržet si původní zkratku.

vakia a RAC.[272] Dne 24. února 1924 uspořádali v Bratislavě místní přátelé boxu mítink, kterého se zúčastnilo pět dvojic. Boje nadšených boxerů sledovalo poměrně dost diváků, kteří takřka do posledního místa vyplnili Čákyho tělocvičnu v Růžové ulici. Touhu zvítězit měl také Junek z YMCA Bratislava (59 kg), který nastoupil proti Zacharovi z ŠK Bratislava. Jejich zápas se divákům líbil. Starší rutinér Junek však podlehl na body ambicióznímu Zacharovi, jehož vítězství bylo diváky bouřlivě přijato.[273]

Dne 27. února 1927 se v bratislavském kině „Adlon" odehrál boxerský mítink, který pořádal místní PTE a kterého se kromě československých boxerů představili též borci z Vídně a Pešti. Této akce se zúčastnil také Báše z YMCA Bratislava, který si přeměřil síly s Linnetzbergerem z AC Herkules Bratislava. Báše však svůj zápas prohrál na body.[274]

Ve dnech 3. a 4. března 1928 se v Bratislavě konalo boxerské mistrovství Slovenska. Pořádáním turnaje byl pověřen Boxing Club Bratislava. Místní sdružení YMCA bylo jedním z prvních klubů, který organizátorům odeslal závaznou přihlášku.[275]

S blížícím se koncem 20. let přestávali o sobě dávat boxeři z bratislavské YMCA vědět. Je tudíž pravděpodobné, že zde došlo k omezení činnosti boxerského kroužku nebo dokonce jeho zrušení.

10.2.2.3 Vodní sporty

Velký kus práce zde YMCA odvedla již v dříve zmíněném plavání (*viz obrázek 86.*). Její kurzy základů plavání byly velice úspěšné. Vybraní plavci se zde pak počínaje rokem 1923 učili záchraně tonoucích, čímž se YMCA snažila předejít

[272] Význam zkratky RAC se bohužel nepodařilo dohledat.
Správy, novinky, oznamy | Slovensky športovy portal. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://sport.gov.sk/CMS/Document/Details/123.
[273] Sport, IV., 1924, č. 10.
[274] Sport, VII., 1927, č. 9, s. 8.
[275] Kolik boxerů YMCA přihlásila a jakých výsledků dosáhli, však pramen neuvádí.
Sport, VIII., 1928, č. 8.

každoročním neštěstím na Dunaji. Záchranu života předváděla YMCA Bratislavě na ukázkových akcích, které sklidily obrovský obdiv.[276]

Obrázek 86. Účastníci kurzu plavání pořádaného sdružením YMCA Bratislava[277]

Měly dokonce takový úspěch, že byla YMCA policejním ředitelstvím požádána, aby záchraně tonoucích učila také jeho příslušníky (*viz obrázek 87.*). Během několika let jich kurz absolvovalo kolem padesáti. Kromě záchrany tonoucích byli místní policisté učeni taktéž klasickému plavání. V roce 1924 došlo, kromě ustanovení plaveckého odboru Akademické YMCA, také k založení plaveckého odboru YMCA, který stál mimo „akademiky". Bratislavská YMCA rovněž stála u založení místní plavecké župy.

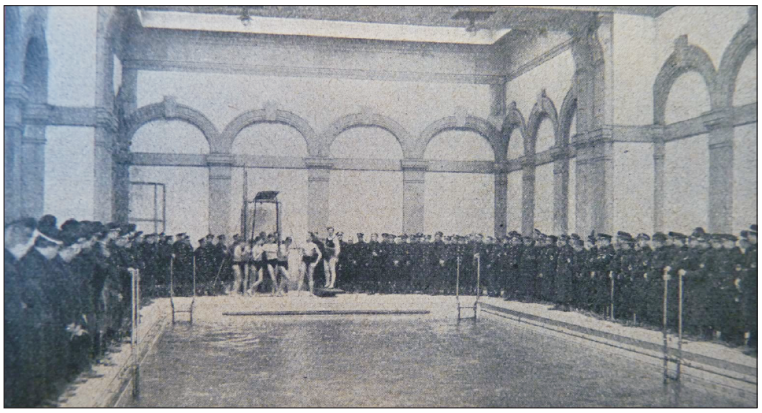

Obrázek 87. YMCA Bratislava – vyučování záchrany života pro místní policejní sbor[278]

[276]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.
[277] *YMCA v Bratislave 1923-1933*. (1933). Bratislava: Slovenská Grafia, s. 47.
[278]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 3.

Úspěchy ve vodních sportech však bratislavská YMCA příliš neměla. Snad jedinou výjimkou byl V. Bartošek, který se zúčastnil Světových her YMCA v Kodani, kde zvítězil ve skocích do vody z třímetrového prkna.[279]

10.2.2.4 Stolní tenis

Velice populárním sportem, který se v bratislavské YMCA pěstoval prakticky od otevření budovy v prosinci 1923, byl stolní tenis. Již od roku 1924 se v klubovnách hrálo pravidelně. YMCA se stala organizátorem mnohých turnajů, jako například mistrovství Bratislavy, mistrovství západního Slovenska a řady dalších, ať už celoslovenského, či dokonce mezinárodního charakteru.[280]

Stolní tenis se začal v Bratislavě pěstovat v polovině 20. let. Stejně jako další sporty, byl i ping-pong v Bratislavě ovlivněn relativní blízkostí měst Vídeň, Budapešť a Praha, s jejichž stolními tenisty sváděli bratislavští hráči čas od času ping-pongové bitvy.

Mezi nejvýznamnější místní sportovní kluby, ve kterých se tato hra pěstovala, patřily YMCA, PTE a později i I. ČsŠK. Nejlepším místním hráčem v meziválečném období byl Karol Morávek, který postupně vystřídal kluby YMCA, PTE a ŠK Bratislava. V posledním jmenovaném hrál až do roku 1939. Morávek byl v letech 1926 – 1936 slovenskou hráčskou jedničkou. Mezi roky 1930 a 1933 byl dokonce československým reprezentantem. Jeho největším úspěchem bylo 5. – 8. místo na mistrovství světa v roce 1932.[281]

V roce 1927 došlo k uspořádání prvního mezinárodního turnaje ve stolním tenisu na území Slovenska. Turnaj byl vypsán jako mistrovství Slovenska a ve dnech 8. – 11. prosince 1927 ho zorganizoval TTC (Table-tenis club – Klub stolního tenisu) YMCA Bratislava pod protektorátem ČsTTA (Československá Table-Tennisová Associace). Do turnaje, který se uskutečnil v budově YMCA, se přihlásila řada tuzemských i zahraničních hráčů. Představila se zde například řada skvělých stolních tenistů z Rakouska a Maďarska. Funkce v čestném předsednic-

[279]Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku.* Bratislava: Šport, s. 80.
[280]Správy, novinky, oznamy | Slovensky športovy portal. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://sport.gov.sk/CMS/Document/Details/123.
[281]Tamtéž.

tvu přijali například ministr zdravotnictví Josef Tiso, starosta města Bratislavy Ludevít Okánik či předseda YMCA Bratislava Ludevít Hrdlička.[282]

Mezi nejlepší bratislavské stolní tenisty zde patřili Adelsberger, Kott a Morávek z YMCA Bratislava a Barbier, Kordík a Sztankay z konkurenčního bratislavského klubu PTE.

Hráči těchto dvou bratislavských týmů se samozřejmě dobře znali, neboť se spolu již mnohokrát střetli. V únoru 1927 proti sobě například bojovali na turnaji, který pořádala místní YMCA. Turnajovým mistrem ve dvouhře se tehdy stal Sztankay před svým oddílovým kolegou z PTE Barbierem a hráčem YMCA Gerthoferem. Hráči PTE Kovács a Stankay pak ovládli také čtyřhru, když porazili domácí dvojici Adelsberger – Morávek ve dvou setech.

Mezi hráči druhé výkonnostní třídy zde pak dominoval dorostenec Čech z organizace YMCA, který zvítězil před svým týmovým kolegou Blaasem.[283]

Dne 11. března 1928 se v budově bratislavské YMCA uskutečnilo zajímavé utkání ve stolním tenisu. Do Bratislavy zavítal Wiener TTC, který se zde utkal s domácím týmem – TTC YMCA Bratislava. Utkání přineslo očekávané velké vítězství Vídeňanů. YMCA, za kterou zde hráli Morávek, Adelsberger, Čech, Kott a Hajnoczi, však převyšovala hosty především v obranné hře. Tu měli nejlépe propracovanou Adelsberger a Morávek. Bratislavští stolní tenisté navíc hráli velice obětavě, čímž si také vysloužili jedno vítězství. O to se postarala dvojice Morávek – Kott, která k překvapení všech porazila rakouský mistrovský pár Fehér – Fleischmann v pěti setech. Bratislavská YMCA nakonec podlehla vídeňským stolním tenistům v poměru setů 4:24.[284]

Velice přesvědčivou formu si hráči bratislavské YMCA drželi ve stolním tenisu až do roku 1932. Počínaje tímto rokem se zde YMCA dostala především kvůli

[282]STAR, roč. 1927, č. 49.
[283]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.
[284]Sport, VIII., 1928, č. 11.

odchodu jejích nejlepších hráčů do dvouleté herní krize. V tuto dobu se naopak dostal na pomyslné výsluní I. ČsŠK Bratislava.[285]

Bratislavská YMCA však nadále žila stolním tenisem. Koncem roku 1934 začala „chytat druhý dech". Následujícího roku se stala Bratislava, stejně jako v letech 1927 a 1932, hostitelem mistrovství Slovenska. Organizováním této akce byla pověřena právě místní YMCA.

Na turnaji se nakonec představili i zahraniční hráči. Vítězem mužské dvouhry se stal Maďar Miklos Szabados, který byl mistrem světa z roku 1931 ve dvouhře a také šestinásobný mistr světa ve čtyřhře.[286]

Další významnější turnaj ve stolním tenisu, který YMCA pořádala, byl turnaj o putovní cenu Českého slova. V této nové etapě ping-pongu v YMCA Bratislava (*viz obrázek 88.*) byly oporami tohoto místního sdružení Ježek, Ryba a Adelsbergerová. Na ně pak navázali bratři Pavlovičovi, Kadancová, Hecht a Schiffer.

Obrázek 88. Stolní tenisté YMCA Bratislava a YMCA Banská Bystrica před budovou bratislavské YMCA roku 1932[287]

Vzpomínky na staré úspěšné časy pak oživil rok 1936, kdy se ve finále mistrovství Slovenska střetla YMCA Bratislava se svým někdejším velkým rivalem –

[285]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.

[286]Siegman, J. M. (1992). *The International Jewish Sports Hall of Fame*. New York: SP Books, s. 160.

[287]Budova YMCA v Bratislave a šport | budovaymca. (b.r.). Dostupné 20. duben 2014, z http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.

bratislavským PTE. YMCA však bohužel ve svých klubových místnostech těsně podlehla hostům v poměru zápasů 6:7.[288]

10.2.2.5 Ostatní sporty

Stejně jako v Praze, tak i v Bratislavě myslela YMCA na nejmenší, neboť již v roce 1920 zde vybudovala své první dětské hřiště ve Vazovově ulici, které posléze odevzdala k užívání veřejnosti.[289] YMCA však na něm v letních měsících čas od času vedla své členy k tělesné výchově. K tělesné výchově členstva využívala i další menší bratislavská veřejná i klubová hřiště.

J. Kopal se v roce 1924 postaral o vybudování sáňkařské a lyžařské dráhy v okolí Bratislavy, kterou mohla využívat veškerá místní mládež. Vedení dráhy a dozor nad ní byl pak svěřen do rukou YMCA.[290]

Ve druhé polovině 30. let začala být tělovýchovná a sportovní činnost postupně omezována. Po vzniku samostatného Slovenského státu byla YMCA na Slovensku v roce 1939 zakázána a její členové začali pozvolna přecházet do konkurenčních klubů (např. ŠK Bratislava).

10.3 Místní sdružení v Banské Bystrici

Další z významných center československé YMCA se v období první republiky nacházelo v Banské Bystrici. Banská Bystrica je město ve střední části Slovenska ležící ve Slovenském rudohoří. Počet obyvatel zde v meziválečném období nebyl nikterak veliký (v roce 1919 – 10 734, v roce 1930 – 11 347, v roce 1940 – 13 045). V období světové hospodářské krize zde byla také velká nezaměstnanost. Stejně jako v Praze a Bratislavě se i zde v období první republiky značně budovalo. V roce 1920 byla např. vystavena secesní Kamenná vila a o osm let později byl dokončen Národní dům. Město se stalo důležitým obchodním centrem a po dokončení železnice Zvolen – Vrútky a Banská Bystrica – Červená Skala vzrostl

[288] Tamtéž.

[289] *YMCA v Bratislave 1923-1933.* (1933). Bratislava: Slovenská Grafia, s. 12.

[290] Marek, F. M. (1924). Přehled tělovýchovné činnosti za r. 1924. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 2*(5-6), s. 186-187.

jeho význam i jako důležitého dopravního uzlu. Vzniklo zde rovněž několik menších podniků zaměřených na kovovýrobu, potravinářství a stavebnictví. Velkého rozvoje dosáhlo taktéž školství a kultura.

Stejně jako v mnoha dalším místech Československa, tak i v Banské Bystrici poznali místní obyvatelé organizaci YMCA a její činnost v roce 1919. Také zde zpočátku spravovala vojenský domov, o kterém se rozhodně nedalo říci, že by ležel v centru města. I přes jeho nepříznivou polohu si však nakonec YMCA přeci jen našla cestu mezi civilní obyvatelstvo.

Také zde utkvěla zpočátku lidem v paměti „kuchyně" této organizace, která v Banské Bystrici nabízela kávu, kakao či různé druhy pečiva. Pro chudé místní obyvatelstvo byly tyto potraviny vítaným zpestřením stravy. Václav Velkoborský, jeden z pamětníků počátků YMCA v Banské Bystrici, popsal počátky tohoto místního sdružení takto:

„Obyvateľstvo Baňskej Bystrice pozná činnosť Ymky už od roku 1919, keď ráz celej našej činnosti bol ešte výhradne vojenský. „Domov" bol umiestnený v barákovom tábore celkom za mestom – pres túto nepriaznivú polohu program náš pomaly si razil cestu aj medzi občianstvo civilné. Deti sa dobre pamätajú na dobrého strýčka z Ameriky, prof. Štepánka, a snáď ešte lepšie na výrobky Ymkárskej kuchyne, kávu, kakao a rožky. V tých dobách nedostatku niečo takého vždy hladným deťom blízkeho Majera aj chudobnej časti Baňskej Bystrice bolo pravou pochúťkou".[291]

Lze říci, že banskobystrická YMCA patřila od počátku své existence k jednomu z hlavních pilířů tohoto sdružení na Slovensku. Tvořila totiž společně s bratislavskou a lučeneckou YMCA základ celé tamější organizace.

Také zde se YMCA těšila při rozbíhání své činnosti pomoci amerických sekretářů, stejně jako sekretářů vyslaných československým ústředím. Ti zde při

[291]Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999)*. Banská Bystrica: YMCA, s. 2.

zakládání udělali veliký kus mravenčí práce. Nemalá část z nich navíc zcela dobrovolně a bez nároku na finanční ohodnocení.

První písemná zmínka o aktivitách YMCA v Banské Bystrici pochází z června 1920, kdy místní sdružení zaslalo banskobystrické městské radě list, ve kterém ji žádalo o zřízení dětského hřiště ve středu města.

Město se tehdy snažilo vyjít organizaci YMCA vstříc. Tehdejší starosta nabídl sdružení YMCA válkou značně poničené hřiště v Městském parku.[292]

„Mešťanosta menovanej na Mestskom Parku sa nachodiace detské hravisko – ktoré následkom vojny bolo zničené – ukázal, s ktorým priestorom menovaná (Jessi Folson, zástupkyně ústředí YMCA) úplne spokojná bola a vyslovila sa, že na sriadiť sa majúce toto detské hravisko prihodnejšieho priestoru ani neočakávala a prisľúbila, že jestli mesto je náklonné menšie obety doniesť, na tom bude pracovať, aby detské hravisko toto v Baňskej Bystrici bolo sriadené."[293]

Dne 21. června 1920 byl starostovi Banské Bystrice Júliusu Česnákovi zaslán dopis se žádostí o zabezpečení místnosti vhodné pro přednášku. List rovněž žádal o pomoc při jejím organizování. V dopise též stálo, že přednášky organizace YMCA jsou jedním z hlavních pilířů tělovýchovné činnosti organizace YMCA, a to společně s instruktorskými kurzy a budováním hřišť. Přednáška proběhla dne 16. července 1920.

V této době již YMCA budovala svá hřiště v Praze na Žižkově, v Brně za Lužánkami,[294] ale namísto v Banské Bystrici se YMCA nakonec rozhodla vybudovat již dříve zmíněné hřiště v Bratislavě.

Důvodem pro odstoupení od úmyslu zřídit v Banské Bystrici hřiště bylo, že Bratislava nabídla organizaci YMCA lepší možnosti spolupráce a místo pro hřiště. YMCA se tak rozhodla pro vybudování hřiště v Bratislavě.

[292]Tamtéž, s. 2-3.
[293]Tamtéž, s. 3.
[294]Vojenský historický archiv, Fond Vojenská kancelář presidenta republiky, Karton 20, č.j. 799, Křesťanské sdružení mladých mužů panu T. G. Masarykovi, presidentu československé republiky, dne 24. března 1920.

„Po odchode z Vašeho mesta sme spravili prehliadku Bratislavy a predložili resultát našej práce pred výbor v Prahe. Výbor sa veľmi potešil so zprávou v Banskej Bystrici, ale rozhodli vybudovať hrište v Bratislave. Pravda je to nemeckomaďarské mesto, ale chudoba je slovenská a mnohé této deti bývajú v malých izbách pod zemou kde nedojde slnce."[295]

S oficiálním počátkem sdružení YMCA v Banské Bystrici je nejčastěji uváděno datum 18. června 1921, kdy se zde uskutečnila ustavující schůze. Předsedou výkonného výboru se stal starosta města Banská Bystrica – Július Česák.

Rozsah činnosti místního sdružení však neustále rostl. Pro potřeby členů tak bylo nutné získat nové a vyhovující prostory. Vedoucí pracovníci YMCA v Banské Bystrici, YMCA v Československu a americké YMCA tak začali roku 1923 pracovat na plánu výstavby budovy místního sdružení (*viz obrázek 89.*).

Dne 24. září 1923 se o šesté hodině večerní uskutečnila v prostorech banskobystrické Tatrabanky schůze, na které přípravný výbor projednával výběr stavitele, finanční plán, ustanovil stavební výbor a vyřešil poslední detaily. Okresní úřad pak dne 4. prosince 1923 stavbu povolil a zaevidoval pod číslem 11.362/923.[296]

Obrázek 89. Budova místního sdružení YMCA v Banské Bystrici[297]

[295]Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999)*. Banská Bystrica: YMCA, s. 3.
[296]Tamtéž, s. 4-5.
[297]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), IV., 1926, č. 1, s. 11.

Největší událostí následujícího roku bylo pro YMCA Banská Bystrica nepochybně zabezpečení financí pro stavbu budovy, která se tak mohla začít koncem roku stavět. Její finanční náklady byly následující: Na stavební pozemek bylo uvolněno 50 tisíc korun. Samotná stavba neměla přesáhnout částku 840 tisíc korun. YMCA však počítala také s výlohami spojenými s úvěrem, na které si vymezila 40 tisíc korun. Dohromady tedy stavba budovy neměla přesáhnout 930 tisíc korun československých.

Na žádost organizace YMCA udělilo Ministerstvo sociálních věcí po poradě s Ministerstvem veřejných prací a Ministerstvem financí dne 9. října 1924 finanční podporu, která byla ve formě převzetí záruk za hypoteční úvěr, který organizaci YMCA poskytla Zemská banka v Praze.

Stát tedy neposkytl skutečnou finanční podporu, ale spíše záruku. Pokud by tedy YMCA nebyla schopná splácet jistinu a úroky, převzal by od ní stát tuto povinnost. Záruka se týkala 70 % nákladů (651 tisíc Kčs). Úročení hypotečního úvěru činilo 6 % částky ročně.[298]

K dokončení budovy místního sdružení došlo v roce 1925.[299] Budova banskobystrické YMCA byla již přece jen oproti bratislavské nebo stále ještě budoucí pražské výrazně skromnější. Mezi roky 1923 a 1929 byla do jejího vybudování a zařízení investována částka lehce přesahující 2,3 miliony korun československých, což byla hodnota odpovídající zhruba investicím do většiny dalších budov organizace YMCA v Československu. Finanční pomoc z Ameriky byla tentokrát méně výrazná, ale i tak přesáhla částku 750 tisíc korun československých.[300]

Dva roky od schůze přípravného výboru pro výstavbu budovy YMCA se stavba tohoto dvoupodlažního objektu blížila svému cíli. Dne 18. září 1925 vydal Okresní úřad v Banské Bystrici kolaudační list, ve kterém stálo:

[298]Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999)*. Banská Bystrica: YMCA, s. 5.

[299]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 7, Signatura 24, Repairs, equipment and temporary quarters.

[300]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 2, Signatura 6, Table of building expenses (local Y in ČSR – 1923 – 1929).

„Správe „YMCA" v Banskej Bystrici na vystavenú budovu povolenie k obývaniu s platnosťou od 18. sept. b.r. udeľujem. Nová budova obdrží poradové č. „Národná ulica" č. 12."[301]

Budova, ve které bylo celkem 78 místností, začala od této doby sloužit jako základna pro nejrůznější aktivity místního sdružení v Banské Bystrici.[302]

V roce 1928 vznikl v banskobystrické YMCA „Dívčí klub", kterému bylo poskytnuto vše, co do té doby měli k dispozici chlapci. YMCA tak také zde přestala být takřka výjimečně chlapecká.[303]

10.3.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Banské Bystrici

V Banské Bystrici se v porovnání s pražským a bratislavským sdružením ujalo méně sportů. Zřejmě největší obliby zde dosáhla lehká atletika, za kterou následovaly sportovní hry.

Na počátku roku 1923 zde již YMCA pracovala, stejně jako v Praze nebo Bratislavě, s jednotlivými skupinami, jejichž vedení bylo svěřeno do rukou staršího a spolehlivého člena. Jeho prostřednictvím bylo samozřejmě možné lépe dohlížet na členy, ale také se jim lépe věnovat a snáze je vést k tělesné výchově a sportu.[304]

10.3.1.1 Lehká a těžká atletika

V roce 1922 došlo v Banské Bystrici k obnovení myšlenky vybudování dětského hřiště. Byl to pravděpodobně první ředitel místního sdružení A. N. Wycherley, který dne 8. března 1922 zaslal městské radě dopis s následující pasáží:

„YMCA, pokračujúc vo svojej práci pre blaho celej obce, zamýšľa začať s vybudovaním hraviska pre deti. Bolo by to mestské hravisko obce Banskej Bystrici.

[301] Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999)*. Banská Bystrica: YMCA, s. 5.
[302] Tamtéž, s. 5.
[303] Chorvát, T. (2005). *Banská Bystrica a šport v rokoch 1918 – 1938 (vplyv športu a športových spolkov na mesto a spoločnosť Banskej Bystrice v období I. Československej republiky)*. Banská Bystrica: Hanuman, s. 29-30.
[304] Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 4, Banskobystrická YMCA v roce 1923.

Výbor miesteho odboru YMCA a ja, ako riaditeľ práci tuná, žiadame týmto úctivo o úradné povolenie túto prácu na už vopred ustanovenom mieste v najbližšej vhodnej dobe započať. Zdôrazňujem ešte raz, že hravisko bude mestským a k užívaniu celej obce a že YMCA vystupuje tu len ako činiteľ, ktorý túto akciu chce uskutočniť."[305]

Bylo však nutné sehnat na jeho vybudování dostatečné množství peněz. Ty YMCA shromáždila z různých zdrojů. Jedním z nich bylo vstupné na různé sportovní akce. Dalším byl například příspěvek národní banky v Banské Bystrici:

„V odpovedi na Váš ct. List z 3. apríla b.r. upovedomujeme Vás úctive, že riaditeľstvo nášho ústavu odhlasovalo na postavenie detského ihrišťa v Banskej Bystrici Kč. 5.000,-, ktorý obnos si p. Wycherley osobne vyzdvihol."[306]

K vybudování hřiště organizace YMCA v Banské Bystrici tak nakonec přece jen došlo. Prakticky se pak stalo základnou sportujících členů místního sdružení.[307]

Dokončeno bylo v roce 1922, a to nákladem téměř 50 tisíc korun československých. Největší podíl na jeho financování však tentokrát neměla americká YMCA. Vzniklo naopak *„...v největší míře z příspěvků celé veřejnosti. Právě ten fakt, že celá zdejší veřejnost bez rozdílu stavu, národnosti, neb vyznání politického či náboženského přispěla na tento podnik – je důkazem jak intensivně bylo pracováno pro posílení zájmu pro tělesnou výchovu na širším podkladě."*[308]

YMCA si také po dokončení výstavby toto hřiště nenárokovala, ale chtěla, aby se stalo spíše „městským", neboť bylo také za pomoci celého města vybudováno. Toto hřiště (*viz obrázek 90.*) zde bylo velice populární a bylo využíváno širokou veřejností po celý rok a takřka za každého počasí. Byly na něm samozřejmě

[305]Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999)*. Banská Bystrica: YMCA, s. 4.
[306]Tamtéž, s. 4.
[307]Tamtéž, s. 2-4.
[308]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 4, Banskobystrická YMCA v roce 1923.

k vidění nejrůznější tělesná cvičení i hry všeho druhu. Oficiálně bylo otevřeno dne 25. června 1922 a stálo na pozemku „U Ryby".

Obrázek 90. Fotografie hřiště YMCA v Banské Bystrici[309]

Po svém dokončení bylo velice moderní a dobře vybavené. Členové YMCA zde mohli využívat atletickou dráhu, volejbalové, basketbalové, házenkářské hřiště, bradla, hrazdu či kruhy. Nebyl ale opomenut ani koutek pro malé děti.[310] Díky jeho využívání dosahovala jednotlivá sportovní družstva YMCA na slovenské úrovni velice dobrých výsledků nejen v lehké atletice, ale i volejbalu či stolním tenisu.[311]

S otevřením hřiště se pak začala mezi členy banskobystrické YMCA čím dál tím více prosazovat lehká atletika, ve které dominovaly především běhy (*viz obrázek 91.*).

[309]Archiv YMCA v České republice.

[310]V roce 1924 se pěkným hřištěm a takřka vzornou činností na něm mohla pochlubit místní sdružení v Hradci Králové, Olomouci, Liberci, Brně, Českých Budějovicích, Znojmě a Banské Bystrici. Zajímavým faktem bylo, že na mnohých z těchto hřišť bylo zřízeno i místo pro děti, a to přesto, že péče o děti nebyla zahrnuta v tělovýchovném programu organizace YMCA.

Marek, F. M. (1924). Přehled tělovýchovné činnosti za r. 1924. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu)*, 2(5-6), s. 186-187.

[311]Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999)*. Banská Bystrica: YMCA, s. 3-4.

Členstvo se tak začalo účastnit různých městských běžeckých akcí: výročního běhu městem, „běhu s poselstvím na Den Svobody" či lesního běhu. První jmenovaný se poprvé konal v roce 1923. Až do roku 1927 se stal jeho každoroční vítěz držitelem putovní ceny prvního amerického sekretáře banskobystrické YMCA – A. N. Wycherleye. V roce 1927 se však YMCA stala jejím definitivním držitelem, neboť tuto cenu získala třikrát po sobě. Od roku 1928 se pak soutěžilo o cenu bratrů Velkoborských.[312]

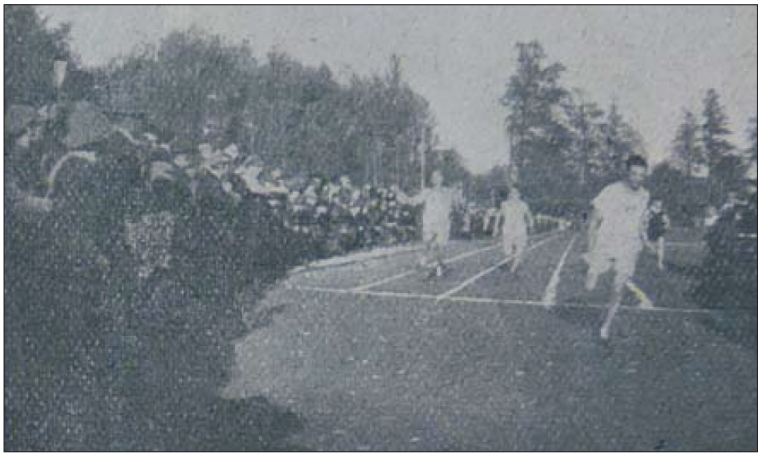

Obrázek 91. Momentka z lehkoatletických závodů sdružení YMCA Banská Bystrica[313]

Dne 25. března 1923 byly v Banské Bystrici konány meziměstské těžkoatletické zápasy, které byly spojeny s přespolními běhy na trasách dlouhých 3 000 a 1 500 metrů. Těch se mimo místních běžců účastnili též atleti z Bratislavy, Zvolenu, Košic či Lučence. Nejúspěšnějším sportovním klubem či organizací zde byla YMCA.[314]

Lehkoatletické dorostenecké závody se zde konaly i 12. srpna 1923 a hoši z YMCA si je tentokrát organizovali sami. Střediskem letní tělovýchovné a spor-

[312]Ti zde pracovali na různých postech, a to nejen v banskobystrické YMCA, ale například i ve Středoslovenském okrsku ČsAAU.

Chorvát, T. (2005). *Banská Bystrica a šport v rokoch 1918 – 1938 (vplyv športu a športových spolkov na mesto a spoločnosť Banskej Bystrice v období I. Československej republiky)*. Banská Bystrica: Hanuman, s. 26-27.

[313]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 3, s. 67.

[314]Pramen zde bohužel neuvádí, zde se jednalo o jedno místní sdružení, nebo zda je myšlena YMCA jako celek.

Samek, J. F. (1923). Činnost v Ymkách v únoru a březnu 1923. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 1*(3), s. 103.

tovní práce banskobystrické YMCA byl samozřejmě letní tábor Orava (*viz obrázek 92.*), kterého se v roce 1923 zúčastnilo 24 jejích členů.

Obrázek 92. Sportovní život v táboře Orava[315]

V roce 1923 byla též YMCA Banská Bystrica přijata za člena ČsAAU. Krátce po svém přijetí se aktivně zapojila do atletického dění a na dny 14. a 28. října vypsala lehkoatletické závody.[316]

Tělovýchovný odbor YMCA Banská Bystrica pak uspořádal 6. dubna 1924 druhý výroční běh městem na trase dlouhé 3 250 metrů. Toho se zúčastnilo celkem 16 závodníků.[317] Domácí Grafik, který vedl téměř po celou dobu závodu,

[315]Archiv YMCA v České republice., *15 let oravského tábora svědčí o jeho oblibě.* (1936). YMCA., *YMCA tábor „Orava" 1938.* (1938). YMCA.
[316]Sport, III., 1923, č. 39.
[317]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), II., 1924, č. 3, s. 110.

nakonec prohrál po těžkém boji o cca dva metry s vítězem z roku 1923 Veljačíkem z klubu Slavia Banská Bystrica. Kromě druhého místa vybojovala YMCA i nepopulární čtvrté. Hlavním závodům předcházel přespolní běh atletů mladších 15 let (800 metrů) a dorostenců (1 500 metrů). Závod nejmladší kategorie ovládl Daňčík z YMCA. Celé této akci přihlíželo zhruba 2 000 diváků.[318]

YMCA však organizovala i velké množství dalších atletických závodů: Dne 27. dubna se zde konal rozestavný běh 5×200 metrů Banskou Bystricí.[319] Poté zde dne 11. května uspořádala své klubové závody a 27. května banskobystrické meziklubové závody.[320]

Dne 1. června 1924 se v Trnavě uskutečnilo přebornictví Západoslovenského okrsku ČsAAU. K vidění zde byly jak slabé, tak i poměrně velice slušné výkony. Závodů se zúčastnili atleti z Akademické YMCA Bratislava a YMCA Banská Bystrica. Úspěšnější však byli především první jmenovaní. Z YMCA Banská Bystrica dal o sobě vědět především Grafik, který obsadil dvě druhá místa, a to v hladkých bězích na 100 a 200 metrů.[321]

Na přelomu června a července 1924 se v Banské Bystrici konaly atletické závody, na kterých si přeměřili své síly chlapci z místního TO (Tělovýchovný odbor) YMCA a ŠK Slavia. První jmenovaní byli také pořadateli celé akce.

V kategorii chlapců (12 – 15 let) se soutěžilo v následujících disciplínách: V běhu na 50 metrů, ve kterém startovalo dvacet závodníků. Zde se na prvních třech žádný člen YMCA neumístil. Ve skoku vysokém s rozběhem bojovalo deset atletů. První místo vybojoval Teluch (132 centimetrů). Třetí místo obsadil Jánoš. Poměrně velká konkurence byla ve vrhu koulí (5 kilogramů). V konkurenci třiadvaceti atletů vybojoval první místo Jánoš (7,5 metru), kterého doplnili druhý Durný (7,2 metru) a třetí Dančík ml. (7,15 metru). Rovněž v trojskoku YMCA dominovala. Z deseti atletů se dostal nejdále Jánoš (9,2 metru) následovaný Rázgou (9,09 metru) a Teluchem (8,88 metru). YMCA navíc jistě toužila

[318]Sport, IV., 1924, č. 16.
[319]Tato akce se měla původně konat 21. dubna.
Sport, IV., 1924, č. 18.
[320]Sport, IV., 1924, č. 16.
[321]Sport, IV., 1924, č. 24.

zvítězit v rozestavném běhu na 5×100 metrů. Výsledky jejích atletů ze sprintu však nasvědčovaly tomu, že to bude mít velice těžké. YMCA se tak nakonec musela spokojit se druhým (1:11,4 sekundy) a třetím místem. Po sečtení bodů se ale nejmladší atleti YMCA mohli radovat z celkového vítězství 28:17.

Stejného úspěchu chtěli jistě dosáhnout i její dorostenci (15 – 18 let). Z šestnácti závodníků, kteří se zúčastnili hladkého běhu na 75 metrů, byl nejrychlejší Seneš (9,8 sekundy). Stejně jako jejich mladší kolegové ovládli též dorostenci sdružení YMCA závod ve vrhu koulí (5 kilogramů). Z dvaceti závodníků „poslali" kouli nejdále Záhor (9,75 metru), Snačko a Štefko. Seneš pak zdolal při skoku vysokém v konkurenci patnácti atletů nejvyšší laťku (152 centimetrů). Svůj nejvyšší pokus, ke kterému se dostal bez jediné opravy, se již dále nesnažil vylepšovat, aby šetřil síly na další disciplíny. Druhé místo obsadil Barboriak (147 centimetrů) a třetí Snačko (142 centimetrů). Seneš rovněž ovládl závod v trojskoku (10,58 metru) před svými týmovými kolegy Barboriakem (9,81 metru) a Ružinským ml. (9,77 metru). V něm soutěžilo patnáct atletů. Na rozdíl od svých mladších nástupců se dorostencům YMCA podařilo ovládnout rozestavný běh na 5×100 metrů. Štafeta ve složení Seneš – Barboriak – Snačko – Ružinský ml. – Štefko zdolala soutěžní trať v čase 1:06 sekund. YMCA navíc obsadila v tomto závodě ještě třetí místo. Závod na 1 500 metrů sice žádný z členů YMCA neovládl, ale Dančík st. obsadil v konkurenci osmi vytrvalců třetí místo.

Dosažené výsledky atletům z YMCA stačily k celkovému vítězství v poměru 39:15. YMCA měla v těchto závodech velkou motivaci, neboť se její výsledky promítaly do dalších závodů, a to nejen meziměstského pětiboje, kterého se účastnila všechna místní sdružení YMCA v Československu, ale také do mezinárodního pětiboje, kterého se účastnila všechna místní sdružení YMCA v Evropě.[322]

V neděli 30. listopadu 1924 uspořádala YMCA Banská Bystrica k příležitosti ukončení atletické sezony „Prvý lesní běh na Slovensku". Této akce se zúčastnilo celkem třicet běžců, kteří soutěžili v kategoriích chlapců, dorostu a dospělých.

[322]Sport, IV., 1924, č. 30.

V nejmladší kategorii se na trať dlouhou 1 500 metrů vydalo devět atletů, z nichž všichni patřili do organizace YMCA. S tratí si nejrychleji poradil Rudolf Žiljak (6:58,5 sekundy). Těsně za ním doběhli Josef Janeček a Josef Žiljak.

V patnáctičlenné konkurenci dorostenců byl na čtyřkilometrové trati z běžců YMCA nejrychlejší Gregor, který obsadil celkové druhé místo. Na čtvrtém místě pak doběhl Gabriel Haring a těsně za ním Štefko.

V kategorii mužů závodilo nejméně běžců. Z šestičlenného závodního pole se podařilo domácímu Adamkovičovi obsadit na trase dlouhé 7,5 kilometru třetí místo.

Časy dosažené v jednotlivých závodech nebyly nikterak výborné, ale k tomu je nutno dodat, že se téměř po celou dobu závodu potýkali běžci s poměrně těžkým terénem.[323]

Dne 5. července 1925 se konalo lehkoatletické utkání chlapců a dorostu týmů SK Slavia Praha a YMCA Banská Bystrica, kterému předcházel volejbalový turnaj o mistra Slovenska. Na úvod nastoupila obě družstva se svými vedoucími Havlem a Odvarkou před obecenstvo a pozdravila se. Poté předal zástupce domácích atletů Seneš Pražanům čestnou vlajku. Po provolání zdaru atletům bojujícím v Praze na mistrovství republiky byly závody zahájeny.

Místní závodníci ukázali, že dovedou využít této ojedinělé příležitosti k přeměření svých sil a svému prvotřídnímu atletickému hostu byli dobrým soupeřem. Mohli pouze litovat, že podobné závody byly v Banské Bystrici výjimečné, neboť místní YMCA takřka neměla v okolí konkurenci.

Nejlepších výsledků dosáhli v kategorii chlapců následující atleti. Hladký běh na 100 metrů se stal kořistí Kárpátyho (12,4 sekundy), který půl metru za sebou nechal Jánoše. Ve vrhu koulí naopak zvítězil Jánoš (10,33 metru) a jeho konkurent Kárpáty se umístil na třetím místě (8,8 metru). Ve skoku dalekém se atletům YMCA zvítězit nepodařilo, ale Kárpáty (532 centimetrů) se umístil na druhém a Jánoš na třetím místě (519 centimetrů). Ve skoku vysokém dosáhl nejlepšího výsledku z YMCA třetí Gašpar (131 centimetrů). YMCA prohrála se Slavií také

[323]Sport, IV., 1924, č. 63.

ve štafetovém závodě na 4×100 metrů, když její atleti ztratili na vítěznou štafetu 3 metry. YMCA naopak dominovala v hodu míčkem, kde získala první tři místa v pořadí Kárpáty (69,37 metru), Machačka (62,08 metru) a Žiljak (61,44 metru). Po sečtení bodů z jednotlivých disciplín se nejmladší atleti organizace YMCA mohli radovat z vítězství nad Slavií v poměru 32:22.

Družstvo SK Slavia Praha tak jistě chtělo domácím oplatit tuto porážku v kategorii dorostenců. V hladkém běhu na 100 metrů obsadili atleti YMCA Seneš a Vagač druhé, respektive třetí místo. Ve vrhu koulí (6 kilogramů) naopak vybojovali Bíreš (10,12 metru) a Záhor (10,06 metru) první dvě místa. Překážkový běh na 110 metrů se stal kořistí Vagače (19 sekund), kterého třetím místem doplnil Teluch. Soutěž ve skoku vysokém ovládl Seneš (156 centimetrů), který porazil Koubu (156 centimetrů) z konkurenční Slavia díky nižšímu počtu chybných pokusů. Dorostenci YMCA vybojovali první a druhé místo v hodu diskem, a to v pořadí Bíreš (27,73 metru) a Záhor (27,65 metru). Ve skoku o tyči se na druhém místě umístili dva atleti, a to Durný z YMCA a Kříž ze Slavie (255 centimetrů). Štafetový běh na 4×100 metrů ovládli sprinteři Slavia, kteří nechali štafetu YMCA ve složení Vagač – Reinhardt – Matrtaj – Seneš pět metrů za sebou. Ve skoku dalekém obsadil Seneš třetí místo (5,4 metru) stejně jako Vagač v běhu na 400 metrů. Vytrvalostní běh na 1 500 metrů se běžcům YMCA vůbec nevydařil a do první trojice se žádný z nich neprobojoval. Poslední body pro YMCA vybojovali v hodu oštěpem druhý Vaczy (33,9 metru) a třetí Záhor (33,17 metru). Švédské štafety se zde zúčastnila pouze dvě družstva Slavia. Po sečení bodů bylo jasné, že si dorostenci SK Slavia Praha odvezou z hřiště YMCA Banská Bystrica vítězství, a to v poměru 43:65.[324]

V roce 1925 došlo k dalšímu zlepšení podmínek pro pěstování lehké atletiky v YMCA Banská Bystrica. Počínaje tímto rokem totiž mohli její členové využívat svou vlastní atletickou dráhu. Ta byla na svou dobu velice kvalitní a pražští kolegové z YMCA ji mohli pouze závidět.

[324]Sport, V., 1925, č. 29.

V roce 1925 však obecně nebyla lehká atletika v Banské Bystrici příliš populární. Kluby ji takřka nepěstovaly. Jedinou výjimkou byla právě místní YMCA. Tělovýchovný ředitel YMCA L. W. Riess se však neustále snažil o pozvednutí atletiky v Banské Bystrici a doufal, že se brzy přidají i další kluby.

V roce 1925 již měla YMCA Banská Bystrica vychovaný dobrý dorostenecký tým, pro jehož rozvoj zde byly velice dobré podmínky. Velmi důležitým faktorem bylo, že se zde lehká atletika těšila zájmu diváků.[325]

Hřiště organizace YMCA bývalo nemálo využíváno školami, různými korporacemi či vojskem. Byla zde k vidění mládež nejrůznějšího věku.[326]

Atleti YMCA se tohoto roku dokázali na okrskovém mistrovství prosadit ve všech disciplínách s výjimkou běhu na 5 kilometrů a skoku o tyči. Její atleti, ač závodili sami proti sobě, předvedli řadu dobrých výsledků.

Grafik vyhrál závody v běhu na 100, 200 (25,2 sekundy) a 400 metrů, i když mu Ružinský ml. značně „zatápěl". Adamkovič vyhrál s jistotou běh na 800 metrů, ale příliš podcenil Jakšu v závodě na 1 500 metrů a ve finiši mu podlehl. Barboriak ovládl skok vysoký, daleký a závod na 110 metrů překážek. V trojskoku zvítězil nadějný Ružinský ml. (11,15 metru). Všechny hody a vrhy ovládl Tůma,[327] ač jeho výkony zde byly daleko za těmi, které předváděl na tréninku. Celý I. ročník přebornických okrskových závodů byl zakončen štafetou na 4×100 metrů. V něm však nebylo dosaženo dobrého času, neboť se YMCA snažila postavit dvě vyrovnané štafety, aby byl závěrečný závod napínavý. Nakonec o jeden metr zvítězila štafeta ve složení Barboriak – Adamkovič – Snačko – Ružinský ml.

Velkou nadějí YMCA byli její mladí atleti. Kárpáty a Jánoš zdolali 100 metrů za necelých 13 sekund. Oba předvedli dobré výkony ve skoku dalekém. První jmenovaný skočil 542 centimetrů a Jánoš o pouhých 7 centimetrů méně. Kárpáty pak skočil do výšky bez jediné opravy 140 centimetrů. V hodu kriketovým míčkem

[325]Sport, VI., 1926, č. 10, s. 11.
[326]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), IV., 1926, č. 1, s. 20-29.
[327]Ve výsledkových listinách se objevuje též jméno Tuma. Jedná se pravděpodobně o téhož atleta.

předvedli Machačka s Žiljakem výkon přes 60 metrů. I tyto závody pořádala YMCA bez další pomoci.[328]

O pozvednutí lehké atletiky v Banské Bystrici se místní YMCA snažila také tím, že se několikrát pokusila domluvit účast špičkového zahraničního atleta na místních závodech.

Po Charlesu „Charleyemu" Williamu Paddockovi se zde v roce 1925 představil Samuel Harrison Thomson.[329] Diváci, kteří zde viděli jeho vystoupení, měli opravdu na co vzpomínat. Tolika disciplín se zde totiž ještě žádný atlet nezúčastnil. Jím dosažené výsledky se vůbec nedaly srovnat s výkony, které byly v této době mezi členy banskobystrické YMCA běžné. Jeho atletická všestrannost, které dosáhl díky mnohaletému poctivému tréninku a přísné životosprávě, mohla být pro místní atlety velkým vzorem.

V jednotlivých soutěžích byly dosažené následující výsledky: Překážkový běh na 110 metrů ovládl Thomson (16,2 sekundy) před Barboriakem (17,3 sekundy). Thomson zvítězil i v překážkovém běhu na 200 metrů (28 sekund), kde porazil Ružinského (29,2 sekundy) a Snačka. Suverénní vítězství předvedl Thomson ve skoku vysokém (174 centimetrů), kde porazil své dva konkurenty – Seneše (159 centimetrů) a Barboriaka (154 centimetrů). Ve skoku dalekém zvítězil opět Thomson (6,1 metru) před Barboriakem (5,3 metru) a Ružinským (5,01 metru). Roli favorita potvrdil Thomson i ve skoku o tyči (3 metry). Zde porazil tyčkaře Danka (2,8 metru) a Sekurise (2,6 metru). Ve skvělých výkonech pokračoval Thomson i ve vrhu koulí. Zde rovněž obsadil první místo (12,23 metru), když vrhl dál než Tuma (10,26 metru) a Jakša. Thomson rovněž hodil nejdále diskem (36,15 metru), ve kterém výrazným rozdílem porazil svého konkurenta Tumu (30,47 metru). Tuma však vzápětí Thomsonovi své porážky oplatil, když ho přehodil oštěpem (39,45 metru). To byla také jediné porážka tohoto atleta (38,5 metru) na lehkoat-

[328]Sport, V., 1925, č. 22.

[329]Samuel Harrison Thomson navštěvoval v roce 1925 Karlovu univerzitu v Praze, kde později dokončil doktorát z české historie a paleografie.

Zarnowski, F. (2005). *All-around Men (Heroes of a Forgotten Sport)*. Lanham: Scarecrow Press, s. 156.

letickém mítinku v Banské Bystrici. V ostatních závodech, kterých se již Thomson neúčastnil, bylo i tak k vidění několik pěkných výkonů.

S hladkým během na 100 metrů si nejrychleji poradil Grafik (12 sekund), kterého stíhali Ružinsky (12,2 sekundy) a Štefko. Vytrvalostní běh na 1 500 metrů se stal kořistí Jakši (4:53 sekund), který ale musel o své vítězství bojovat takřka až do konce s Adamkovičem (4:55 sekund). Třetí místo obsadil Gregor. V rozestavném běhu na 4×100 metrů dosáhla štafeta ve složení Grafik – Barboriak – Štefko – Snačko času (51 sekund), který jen tak tak stačil na dorosteneckou štafetu (52 sekund) ve složení Krno – Vagač – Dobrlík – Reinhardt. Dorostenci YMCA následně předvedli i švédskou štafetu, kterou běželi ve složení Vagač – Dobrlík – Krno – Reinhardt (2:21,4 sekundy). Dobře se drželi také nejmladší účastníci, kteří se ve složení Dobál – Handzo – Matrtaj – Kárpáty zúčastnili obou štafet.

Celé závody s účastí S. H. Thomson byly jistě pro místní atlety poučné, a to jak po technické, tak i po morální stránce.[330]

V neděli 19. dubna 1925 uspořádala YMCA Banská Bystrica štafetový běh na 5×200 metrů napříč městem. Celá akce proběhla za pěkného počasí a slušné divácké návštěvy. Závody se konaly ve třech kategoriích – dospělí, dorostenci a chlapci.

V kategorii dospělých měla YMCA ve složení Kardoš – Jakša – Barboriak – Ružinský ml. – Grafik konkurenci v podobě banskobystrické Slavia. Její členové Haško – Dobrík – Weliatsik I – Löwy – Krbeš jistě chtěli YMCA oplatit porážku z minulého roku.

Haško zpočátku získal čtyřmetrový náskok před svým konkurentem. Ten však Jakša smazal a dokonce předal s půlmetrovým vedením. Barboriak pak prudce vyrazil, ale při předání kolíku z pravé ruky do levé mu kolík upadl, čímž bylo o vítězi závodu prakticky rozhodnuto. Ružinský na předposledním úseku předvedl snad nejlepší běh ze všech závodníků. Podařilo se mu výrazně stáhnout velkou ztrátu. Grafik se však již nebyl schopen na první místo probojovat.

[330]Sport, V., 1925, č. 24.

YMCA tak prohrála o cca osm metrů. Druhé místo obsadila YMCA též v závodu dorostenců. Zde její štafeta ve složení Leneš – Gregor – Mojžíš – Matrtaj – Záhor prohrála rovněž s atlety místní Slavia. Ve sprinterských dovednostech byly týmy velice vyrovnané, a tak rozhodlo především předávání a přebírání kolíku.[331]

Atletická skupina banskobystrické YMCA se v roce 1925 rovněž představila v Praze, kde se mj. utkala s místní Slavií.[332] V červnu 1925 totiž uspořádala pražská Slavia druhý ročník pětiboje šestičlenných družstev atletů do 15 let. Družstvo YMCA zde vedl sekretář Velkoborský. V konkurenci 54 atletů se zde YMCA prezentovala velice dobře a byla možná nejlepším slovenským týmem.

Z jejích řad vynikal především Kárpáty, který skončil na třetím místě v běhu na 100 metrů a na děleném prvním místě ve skoku dalekém (529 centimetrů), o které se dělil s domácím Novákem. Kárpáty byl rovněž členem štafety na 6×100 metrů, která zde obsadila druhé místo. Společně s ním běželi Ivanič, Koželuba, Machačka, Rázga a Jánoš.

Dalšími úspěšnými atlety zde byli Machačka, který zaznamenal druhý nejlepší výsledek v hodu kriketovým míčkem (51,15 metru), a Jánoš, který obsadil třetí místo ve skoku dalekém (519 centimetrů).

Tyto výkony stačili atletům YMCA na zisk celkového druhého místa v pořadí týmů. V konkurenci čtyř týmů si nejlépe vedl domácí tým Slavia I, která získala 28,5 bodu. YMCA na ni ztratila 13 bodů.[333]

YMCA Olomouc uspořádala dne 28. září 1925 na své nově vybudované závodní dráze lehkoatletické přebornictví YMCA v Československu. Do Olomouce se tak sjelo více než 150 atletů z jedenácti měst. Počasí bylo pro tuto akci příznivé. Ve 24 disciplínách se utkali atleti, kteří byli rozděleni do tří kategorií (hoši 12 – 15 let, dorost 15 – 18 let a závodníci starší 18 let).

V nejmladší kategorii žáků o sobě dali z Banské Bystrice nejvíce vědět Papp, který obsadil třetí místo v běhu na 75 metrů a vyhrál soutěž ve skoku dalekém

[331] Sport, V., 1925, č. 16.
[332] Velkoborský, V. (1927). Šport na Slovensku. *Almanach sportu na rok 1926*, roč. 1926, s. 24-26.
[333] Sport, V., 1925, č. 22.

s rozběhem (501cm), a Gašpar, který vybojoval druhé místo v hodu baseballovým míčkem. Banskobystričtí atleti si taktéž doběhli pro druhé místo v rozestavném běhu na 4×100 metrů, když nestačili pouze na vítěznou Olomouc. Na třetím místě se umístila kombinovaná štafeta Brna a Banské Bystrice.

Větších úspěchů dosáhli atleti z Banské Bystrice v kategorii dorostenců. V hladkém běhu na 100 metrů si Seneš doběhl pro třetí místo. Vagač pak obsadil první místo v běhu na 110 metrů překážek (17,5 sekundy). Vítězství pro svůj tým získal též Záhor, který zvítězil ve vrhu koulí (10,75m). Jeho týmový kolega Bíreš skončil na třetím místě. Dorostenci závodili též v rozestavném běhu na 4×200 metrů. Banskobystrická štafeta nestačila na Hradec Králové a obsadila celkové druhé místo před třetím Libercem.

Jediným větším úspěchem banskobystrické atletiky v kategorii dospělých bylo třetí místo Tůmy ve vrhu koulí.

Lehkoatletickým mistrem československé YMCA se pro rok 1925 stalo ziskem 60,5 bodu družstvo YMCA Hradec Králové. Druhé místo vybojovali ziskem 40 bodů atleti Brna, kteří byli pronásledováni libereckým družstvem. To si v soutěžích připsalo 34,5 bodu. Na následujících místech se umístila Banská Bystrica (29 bodů), Znojmo (16 bodů), České Budějovice (13 bodů), Olomouc (12 bodů), Kladno a Bratislava (oba 6 bodů) a Kroměříž (1 bod).

Vítězství Hradce Králové bylo velkým překvapením. Všeobecně se totiž předpokládalo, že zvítězí někdo z dvojice Banská Bystrica – Liberec. Na závěr se konala schůze tělovýchovných pracovníků YMCA, kteří si předávali získané zkušenosti a mluvili spolu o sportovních pokrocích.[334]

Dne 30. listopadu 1925 se členové YMCA zúčastnili přespolního a lesního běhu v Banské Bystrici (*viz obrázek 93.*). Závodilo se ve třech kategoriích. Nejmladší běžci soutěžili na trase dlouhé 1 kilometr. Dorostenci běželi 4 kilometry a nejstarší a nejzkušenější běžce čekala trasa dlouhá 8 kilometrů.[335]

[334]Táborový zpravodaj YMCA, II., 1925, č. 2-3, s. 13.
[335]Haring, G. (1925). Prvý lesný beh v Banskej Bystrici 30. XI. 1925. *Táborový zpravodaj YMCA, 2*(2-3), s. 10-11.

O rok později se atleti z YMCA Banská Bystrica přeměřili síly s klubem SK Přerov. Jeho sportovci byli lépe připravení, a tak porazili YMCA v poměru 64:35. Z týmu YMCA si v soutěži jednotlivců připsal celkové vítězství pouze Beneš, který zvítězil ve skoku vysokém (162 centimetrů) a dalekém (580 centimetrů). Třetí triumf přidali sprinteři YMCA v závodě na 4×200 metrů (1:42,3 sekundy).[336]

Obrázek 93. Vytrvalci z místní YMCA Adamkovič a Grafik bojující až do cílové pásky o konečné druhé místo[337]

Také na lehkoatletickém přebornictví Československa roku 1926 v Přerově nemohli atleti z YMCA Banská Bystrica chybět. Na této velké akci se utkalo více jak dvanáct klubů z celého Československa.

Nejvýraznějších výsledků z banskobystrické YMCA dosáhli následující atleti: Vagač, který vyhrál svůj úvodní rozběh na 400 metrů (60,8 sekundy). Ve finálovém rozběhu svůj čas ještě vylepšil (57,6 sekundy), ale i tak se musel spokojit s konečným druhým místem. Druhé místo na dvojnásobné trati vybojoval Krno (2:13,9 sekundy), který se od začátku do konce držel ve vedoucí skupině závodníků a své umístění si zcela zasloužil. Druhé místo rovněž obsadil Durný, který soutěžil ve skoku o tyči (3,02 metru).

[336] Almanach sportu na rok 1927, roč. 1927, s. 59.
[337] Sport, V., 1925, č. 17.

Po sečtení bodů, které získali jednotliví atleti ve svých disciplínách, bylo nepochybné, že nejlepší tým na těchto závodech je SK Přerov (41,5 bodu). Druhé místo obsadil SK Slavia Praha (22,25 bodu). Třetí místo patřilo klubu AFK (Atleticko – fotbalový klub) Kolín (15 bodů) a čtvrtá skončila YMCA Banská Bystrica (12 bodů).[338]

O poměrně vysoké úrovni atletů YMCA v Banské Bystrici však svědčí fakt, že se v roce 1926 stali okrskovými mistry v mnoha disciplínách. Seneš se stal okrskovým mistrem v běhu na 100 (12 sekund) a 200 metrů (25,8 sekundy). První místo rovněž vybojoval ve skoku do dálky (572 centimetrů). Jeho týmový kolega Valint ovládl skok vysoký (158 centimetrů), vrh koulí (10,12 metru) a hod diskem (30,3 metru). YMCA Banská Bystrica se tak stala okrskovým atletickým přeborníkem.[339]

Tělovýchovný odbor YMCA v Banské Bystrici pak uspořádal dne 3. dubna 1927 za pěkného počasí V. výroční běh městem o putovní cenu prvního amerického sekretáře A. N. Wycherleye. Tyto závody, které se těšily uspokojivé účasti diváků, byly vypsány pro tři kategorie. O putovní cenu závodila čtyřčlenná družstva dospělých závodníků na trase dlouhé 3 200 metrů.

Prvním závodníkem, který protnul cílovou čáru, byl Záhorák (10:47,8 sekundy). S větším odstupem za ním doběhl do cíle G. Haring (11:10,4 sekundy). Oba tito závodníci reprezentovali domácí YMCA. Jejich výkon velice přispěl k tomu, že YMCA Banská Bystrica získala potřetí v řadě, a tím i definitivně, putovní pohár. Velice dobře běžel především nadějný G. Haring, který díky pravidelnému tréninku a pevnému odhodlání byl rozhodnut a připraven udělat pro dobrý výsledek vše.[340]

V kategorii dorostenců se soutěžilo na trase dlouhé 1 600 metrů. Zde se na prvních dvou místech umístili rovněž domácí běžci. Vítězství zde vybojoval Žiljak (5:7,2 sekundy), který jen těsně porazil Kurtu (5:12 sekund).

[338] Ve výsledkové listině byl uveden jako název klubu pouze Prachatice. Sport, VI., 1926, č. 39.
[339] Almanach sportu na rok 1927, roč. 1927, s. 34-35.
[340] Almanach sportu na rok 1928, roč. 1928, s. 49.

V kategorii chlapců se na prvních třech místech umístili také domácí závodníci. Trať dlouhou 600 metrů zdolal nejrychleji Kučera (1:46,4 sekundy). Za ním doběhli Selecký (1:50 sekund) a Dobrota. Všichni tři závodníci, kterým se podařilo zvítězit ve svých kategoriích, si navíc zlepšili časy z minulého roku a mohli tak být se svými výsledky nadmíru spokojeni.[341]

Dne 5. června 1927 se za pořadatelství ŠK Žilina odehrálo lehkoatletické utkání mezi domácími a YMCA Banská Bystrica. Byly to první závody, které místní atletický odbor uspořádal na své dostavěné dráze. Závody měly i přes špatné počasí poměrně pěkný průběh, i když závodní dráha rozhodně nebyla v nejlepším stavu.

Ve svých disciplínách vynikali následující závodníci z YMCA: Natrtaj zvítězil v hladkém běhu na 100 metrů (11,5 sekundy). Hned za ním doběhli Kárpáty (11,6 sekundy) a Jánoš (11,7 sekundy). Závod na 800 metrů vyhrál Krno (2:19,1 sekundy). Vytrvalostní běh na 5 kilometrů se stal kořistí Zahoráka (18:58 sekund), za nímž na druhém místě doběhl G. Haring. V rozestavném běhu na 4×100 metrů YMCA překvapivě nevyhrála, i když její sprinteři ve své disciplíně jasně dominovali. Štafeta YMCA doběhla na druhém místě, když na své přemožitele ztratila zhruba 15 metrů. Vítězství pro YMCA však vybojovali Durný ve skoku o tyči (2,82 metru) a Záhor ve vrhu koulí (10,4 metru) a hodu diskem (31,33 metru). Záhor soutěžil též v hodu oštěpem. V této disciplíně obsadil druhé místo (43,15 metru) před svým týmovým kolegou Krnem. Po sečtení bodů mohli vítězství slavit atleti z ŠK Žilina, kteří své soupeře porazili v poměru 52:47.[342]

Další střet těchto dvou týmů na sebe nenechal dlouho čekat. Obě družstva se utkala dne 16. června 1927 v rámci přeborníctví Středoslovenského okrsku ČsAAU na závodní dráze YMCA Banská Bystrica. Pětičlenné a výkonnostně vyrovnané družstvo ŠK Žilina zde dosáhlo druhého vítězství nad YMCA Banská Bystrica v krátkém čase, čímž jasně dokazovalo, že se s nimi musí počítat i na celoslovenské úrovni. ŠK Žilina porazila YMCA Banská Bystrica v poměru 67:59. Z YMCA se zde nejlépe prezentovali následující atleti:

[341] Sport, VII., 1927, č. 15.
[342] Sport, VII., 1927, č. 24.

Záhor vyhrál ve vrhu koulí (10,24 metru) a druhé místo obsadil v hodu diskem (30,64 metru). Závod v hladkém běhu na 200 metrů ovládl Matrtaj (25,2 sekundy). Třetí místo v této disciplíně obsadil Sobota. Matrtaj rovněž doběhl na druhém místě v závodě na 100 metrů (11,9 sekundy). Poměrně dobře se předvedl Durný, který obsadil třetí místo ve skoku vysokém, třetí místo v hodu oštěpem a první místo ve skoku o tyči (2,8 metru). V oštěpu překvapivě nestartoval J. Záhor, který by s největší pravděpodobností hodil přes 40 metrů. Díky jeho absenci tak YMCA zřejmě přišla o jisté druhé místo v této disciplíně. Krno ovládl závod v běhu na 400 (57,2 sekundy) a 800 (2:11,2 sekundy) metrů. V běhu na 400 metrů ho podpořil třetím místem Béreš a v závodě na 800 metrů stejným umístěním Mojžíš. Vytrvalostní běh na 1 500 metrů zcela ovládli běžci z YMCA, kteří obsadili první tři místa v pořadí Záhorák (4:38,8 sekundy), G. Haring a Dzurík.

Na žilinských atletech se s ubývajícími disciplínami začala čím dál tím více projevovat únava. Ve vytrvalostním běhu na 5 kilometrů tak zákonitě musela YMCA dominovat. Její atleti obsadili první tři místa v pořadí Záhorák (18:12 sekund), Gregor a G. Haring. Štafetový závod na 4×100 metrů se sprinterům YMCA nevyvedl. Její dva týmy obsadily druhé (52,2 sekundy)[343] a třetí místo, a to s výraznou ztrátou na vítěze. ŠK Žilina si své vítězství naprosto zasloužila. YMCA zde totiž měla značnou početní převahu a v její prospěch navíc hrála značně vysoké teplota.[344]

Atleti z YMCA Banská Bystrica však i přes tyto porážky patřili na středním Slovensku k nejlepším. Z YMCA zde zvláště vynikal sprinter Matrtaj a dorostenci Jánoš a Kárpáty, kteří v roce 1927 předvedli 100 metrů za 11,4, respektive za 11,6 sekundy.

Na dvojnásobné trati předvedli Matrtaj a Jánoš časy 24,8 a 25,1 sekundy. Matrtaj rovněž dokázal svou skvělou formu na Světových hrách YMCA v Kodani.

[343]Výsledková listina zde uváděla čas 1:52,2 sekundy. Jedná se však velice pravděpodobně o překlep.
[344]Sport, VII., 1927, č. 26.

Dorostenec Jánoš běhal skvěle i překážkový běh na 200 metrů. Jeho nejlepší časy byly pod 27 sekund.

Na hladkých tratích 400 a 800 metrů vynikal z YMCA Banská Bystrica Krno, který v roce 1927 zaběhl časy 54,6 respektive 2:08 sekund. Tento atlet rovněž neudělal ostudu na Světových hrách YMCA v Kodani.

Nejlepší čas v závodě na 1 500 metrů zaběhli Záhorák – 4:38,8 sekundy, Žiljak – 4:41,2 sekundy a Kurta – 4:53,3 sekundy. V běhu na 5 kilometrů dominoval G. Haring, jehož nejlepší čas byl 18:10 sekund.

Z YMCA skočil v roce 1927 nejvýše Durný – 156 centimetrů. Tento atlet byl nejlepší též ve skoku o tyči – 310 centimetrů.

Ve vrhu koulí dosáhl nejlepšího výsledku z YMCA Banská Bystrica Záhor – 10,45 metru. Tento atlet byl rovněž velice úspěšný v hodu diskem – 31,33 metru a oštěpem – 43,15 metru.[345]

Neděle 1. dubna 1928 zde byla ve znamení VI. ročníku výročního běhu přes město o putovní cenu bratrů Velkoborských, čímž byla zahájena atletická sezona v Banské Bystrici. Na tyto závody, které pořádala místní YMCA, se přihlásilo 34 závodníků z Lučence, Žiliny a Banské Bystrice.

V kategorii dospělých (3,5 kilometru) překvapil jistým vítězstvím sympatický G. Haring z pořadatelského týmu, který doběhl v rekordním čase 10:5,8 sekundy. K jeho hladkému vítězství mu jistě pomohl svědomitý zimní lyžařský trénink. Jeho týmový kolega R. Žiljak doběhl do cíle na druhém místě v čase 10:17,8 sekundy. Třetí místo obsadil Maliňák z YMCA Lučenec a čtvrtý doběhl do cíle domácí Dzurík. Velký favorit tohoto závodu a bývalý člen YMCA Banská Bystrica – Záhorák k velkému překvapení všech již v polovině trati vzdal. Záhorák zde reprezentoval tým ŠK Žilina. Velice se na něm projevilo, že během zimního období takřka vůbec nesportoval.

V kategorii dorostenců (1,8 kilometru) si s tratí poradil nejlépe Gallo z YMCA Banská Bystrica – 5:44,1 sekundy. V čase 5:44,1 sekundy doběhl do cíle jeho tý-

[345]Sport, VIII., 1928, č. 1.

mový kolega Kurta. Vítězství skromného Gally nad Kurtou bylo poměrně velkým překvapením.

Mezi chlapci (800 metrů) obsadil první místo Nagy z YMCA Lučenec – 2:21,9 sekundy. Za ním doběhli domácí Kollár a Ferdinand Sobota.

Závody byly velice vydařené, a to i díky skvělým časům, kterých běžci dosahovali. Putovní cenu pro rok 1928 získalo domácí družstvo. Kromě toho obdržel G. Haring za dosažení nejlepšího času cenu předsedy Středoslovenského okrsku ČsAAU – lesmistra Zikmunda. Průběhu závodů přihlíželo poměrně dost diváků.[346]

ŠK Žilina uspořádal 8. dubna 1928 svůj první přespolní běh. Závod, který byl vypsán pro tři kategorie – dospělí, dorostenci a chlapci, proběhl za hezkého počasí a za poměrně velké pozornosti diváků, kterých se zde sešlo cca 5 tisíc. Značně překvapili běžci z Banské Bystrice, kteří dominovali ve všech věkových kategoriích.

Jednotlivé soutěžící nejstarší kategorie čekala mírně kopcovitá trať dlouhá zhruba 4,6 kilometru. Polovinu této trati si závodníci odbyli na asfaltu. Z jedenácti závodníků si s ní nejrychleji poradili atleti z YMCA Banská Bystrica Žiljak (14:38,6 sekundy) a Dzurik (14:41,5 sekundy). První jmenovaný přiběhl do cíle poměrně svěží a s klidem, ale Dzurik musel ve finiši o celkové druhé místo bojovat s Dvořákem z ŠK Žilina (14:42,1 sekundy).

Dvanáct dorostenců se popralo o vítězství na trase dlouhé cca 2 kilometry. Běh v kopcovitém terénu zvládl nejlépe Gallo[347] z YMCA Banská Bystrica (7:56,6 sekundy), který nechal své pronásledovatele několik sekund za sebou.

Nejmladší kategorii čekal závod v běhu na 800 metrů. Tentokrát se však atletům YMCA Banská Bystrica zvítězit nepodařilo. Nejlepšího výsledku dosáhl druhý Kučera, který ztratil na vítěze 2 sekundy.[348]

Koncem října 1928 se v Košicích konal V. mezinárodní maraton o přebor Slovenska, který uspořádal Východoslovenský – Podkarpatoruský okrsek ČsAAU.

[346]Sport, VIII., 1928, č. 16.

[347]Ve výsledkových listinách se někdy též objevuje jméno Galo. Jedná se pravděpodobně o téhož atleta.

[348]Sport, VIII., 1928, č. 16.

Závod probíhal na trati Gajdové kúpele, košická hlavní třída, Barca, Haniska, Šeňa a zpět s cílem na hřišti klubu Slavia. Na trati se představilo celkem 45 závodníků, kteří pocházeli například z Prahy, Budapešti, Vídně, Berlína, Košic či Užhorodu.[349] Do cíle jich však doběhlo pouze 24. Z YMCA Banská Bystrica se nejlépe umístil Gregora, který v těžké konkurenci obsadil šestnácté místo.[350]

V roce 1929 se podařilo běžcům z YMCA Banská Bystrica obhájit jejich prvenství z výročního běhu přes město o putovní cenu bratrů Velkoborských. Závodů se tentokrát zúčastnilo pět družstev – YMCA I, YMCA II, Slavia, 26. pěší pluk a jeho kulometná rota.[351]

V roce 1932 proběhl v Banské Bystrici další z řady celostátních kurzů lehké atletiky (*viz obrázek 94.*). Tento kurz probíhal na hřišti místního sdružení YMCA ve dnech 28. 5. – 1. 6. 1929 a měl mimořádný úspěch. Z významných funkcionářů YMCA zde přednášeli L. C. Schroeder – tělovýchovný ředitel YMCA pro Evropu a F. M. Marek – tělovýchovný ředitel YMCA pro Československo. V kurzu byly probírány všechny disciplíny lehké atletiky, a to jak teoreticky, tak i prakticky. Velká pozornost byla rovněž věnována nácviku her. Účastníci kurzu, kterých zde bylo 34, byli ze středních a měšťanských škol, vojska i sportovních klubů.

Obrázek 94. Účastníci státního kurzu lehké atletiky v Banské Bystrici[352]

[349]Sport, VIII., 1928, č. 44.
[350]STAR, roč. 1928, č. 44.
[351]Chorvát, T. (2005). *Banská Bystrica a šport v rokoch 1918 – 1938 (vplyv športu a športových spolkov na mesto a spoločnosť Banskej Bystrice v období I. Československej republiky)*. Banská Bystrica: Hanuman, s. 26-27.
[352]STAR, roč. 1929, č. 24.

V polovině 30. let začala lehká atletika v Banské Bystrici upadat. A přitom se ještě v roce 1932 o tomto městě dalo říci, že je to jedno z center slovenské atletiky. Rovněž atletická dráha YMCA Banská Bystrica patřila do této doby mezi nejživější na Slovensku.

Každý rok se zde organizovala nějaká akce. Ať už to bylo mistrovství YMCA, trojzápas Čechy – Morava – Slovensko nebo i jiné podniky. Tyto „velkolepé" akce většinou organizovali sekretáři YMCA Zelenka a Velkoborský. Po jejich odchodu z Banské Bystrice však pozvolna začaly stadiony zarůstat trávou. Pozastavení činnosti zde však vykazovaly i další kluby, mezi které například patřila dříve poměrně aktivní Slavia Banská Bystrica. Tento stav se od roku 1933 do roku 1938 příliš neměnil.[353]

Kromě lehké atletiky zde členstvo YMCA pěstovalo také atletiku těžkou. V roce 1923 zde vznikl v místní YMCA těžkoatletický klub TAC (Těžkoatletický club) Ursus (*viz obrázek 95.*). Ten byl sice zaměřený na řecko-římský zápas, ale své místo si v něm našel také box.[354]

Obrázek 95. Těžkoatletický klub banskobystrické YMCA – TAC Ursus[355]

[353]STAR, roč. 1936, č. 13.

[354]Archiv YMCA Bratislava, YMCA na Slovensku, Povereníctvu pre veci vnútorné, odbor IV ze dne 16. května 1945.

[355]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 3.

Těžká atletika zde však nikdy nedosáhla popularity atletiky lehké a také zmínky o činnosti klubu TAC Ursus se v novinových článcích příliš nevyskytují. Je tudíž pravděpodobné, že se těžká atletika stala v banskobystrické YMCA záležitostí převážně členskou nebo že tento klub velice záhy zanikl.

10.3.1.2 Sportovní hry

V Banské Bystrici se kromě dominující lehké atletiky velice ujaly také sportovní hry. Již v první polovině 20. let zde YMCA pořádala nebo se účastnila řady sportovních soutěží a utkání.

Pro jejich počáteční rozvoj bylo největším problémem, že v Banské Bystrici nebyly na počátku 20. let vybudované tělocvičny. Byla zde pouze jedna, a to uprostřed města. Místní sdružení se tak o ni samozřejmě muselo dělit se školami, které zde obsadily většinu hodin.

Z místní YMCA navštěvovala tělocvičnu dvě oddělení, a to chlapecké (11 – 16 let) a průmyslové (14 – 19 let). První mělo v roce 1922 zhruba devadesát členů, druhé tvořilo více jak třicet členů.

Obrázek 96. Blíže neurčený snímek volejbalistů YMCA Banská Bystrica[356]

[356]Správy, novinky, oznamy | Slovensky športovy portal. (b.r.).Dostupné 3. červen 2014, z http://sport.gov.sk/CMS/Document/Details/123.

Velice populární byl mezi nimi především volejbal (*viz obrázek 96.*), ale hrály se i různé jiné hry.[357]

Banská Bystrica také zásluhou YMCA patřila mezi města, kde se hrál výborný volejbal, který svou úrovní přerostl nejen krajský, ale též celoslovenský rámec. Mezi jeho průkopníky na Slovensku patřili Durný, Caban, Žiljak, Konôpka a Selecký. V průběhu 20. let nabýval volejbal v Banské Bystrici na popularitě. Vzniklo zde také mnoho hřišť, a to nejen při školách, vojenské plovárně či sokolském cvičišti, ale svá hřiště si začaly zakládat i některé bloky domů.

YMCA Banská Bystrica zde často v této hře pořádala propagační turnaje, jichž se účastnila banskobystrická družstva, spolky či školy.[358]

V této době již v českých zemích pěstovalo volejbal nemálo klubů. Oproti tomu na Slovensku byl alespoň zpočátku volejbal záležitostí především členstva organizace YMCA. Pro jejich potřeby zde také bylo vybudováno kvalitní zázemí. Na kvalitně upraveném hřišti YMCA v Banské Bystrici, které v této době patřilo mezi nejlepší v republice, se v neděli 5. července 1925 uskutečnil volejbalový turnaj o mistra Slovenska, který byl zároveň vylučovacím turnajem pro blížící se mistrovství YMCA v Československu. Turnaj však byl pouze doplňkovou složkou lehkoatletických závodů.

Do volejbalových bojů nastoupila čtyři družstva YMCA – Akademická YMCA Bratislava, YMCA Bratislava a dva týmy postavila pořádající YMCA. Po dopoledních bojích se do odpoledního finálového zápasu kvalifikovala dvě nejsilnější družstva – YMCA Bratislava a YMCA Banská Bystrica I. Po tuhém boji vybojovala vítězství v poměru 2:1 na sety YMCA Banská Bystrica I, která se tak stala prvním mistrem Slovenska ve volejbalu.[359]

[357]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 4-5, s. 141.

[358]Chorvát, T. (2005). *Banská Bystrica a šport v rokoch 1918 – 1938 (vplyv športu a športových spolkov na mesto a spoločnosť Banskej Bystrice v období I. Československej republiky)*. Banská Bystrica: Hanuman, s. 27-28.

[359]Jak již bylo dříve řečeno, jednotlivé prameny se v tom, které bylo první slovenské volejbalové mistrovství, značně rozchází.

Vítězové turnaje po většinu svých zápasů jasně dominovali, což dokazuje i jejich celkový bodový poměr 128:51. Volejbalové zápasy zde se zájmem sledovalo poměrně dost diváků.[360]

Banskobystrická YMCA se tento rok rovněž snažila stát se volejbalovým mistrem organizace YMCA v Československu. V pondělí 28. září 1925 bylo sehráno v Olomouci mistrovství YMCA ve volejbalu a basketbalu mezi mistry Čech, Moravy a Slovenska.[361] Volejbalovou část ovládlo družstvo z Prahy před týmy z Olomouce a Banské Bystrice. Vítězný tým získal od ústředí YMCA plaketu.[362]

Obrázek 97. Volejbalisté YMCA Banská Bystrica v roce 1928[363]

Na svůj triumf v rámci volejbalového mistrovství organizace YMCA v Československu si tak musela banskobystrická YMCA ještě několik let počkat. V roce 1928 už ji však neminul (*viz obrázek 97.*).

Stejně jako v předchozí sezoně se i v roce 1926 konalo na hřišti místního sdružení YMCA v Banské Bystrici volejbalové mistrovství Slovenska. Mistrovský titul vybojovali volejbalisté YMCA Banská Bystrica, kterým se tak podařilo obhájit své prvenství z minulého roku. Volejbalové úspěchy sdružení YMCA tak nadále přispívaly k zpopularizování volejbalu v tomto městě.

[360] Sport, V., 1925, č. 29.
[361] Táborový zpravodaj YMCA, II., 1925, č. 2-3, s. 13.
[362] Sport, V., 1925, č. 39.
[363] Stojící zleva: Jánoš, Bíreš (kapitán), Sobota, Kožehuba. Sedící zleva: Durný, Fikejž, Selecný. Sport, VIII., 1928, č. 44.

V pořadí VII. mistrovství republiky ve volejbalu se v roce 1930 poprvé konalo na území dnešního Slovenska, a to ve dnech 16. a 17. srpna v Tatranské Lomnici. ČVaBS pověřil jeho uspořádáním ŠK Vysoké Tatry, čímž se snažil posílit rozvoj této hry na Slovensku. Na této sportovní akci se mělo utkat devět nejlepších československých týmů – tři z Čech, Moravy a Slovenska. Z Čech však přijel pouze mistr – Strakova akademie Praha. Ze Slovenska se na tuto akci probojovali mj. volejbalisté YMCA Banská Bystrica. Těm se však příliš nedařilo.

Nejprve podlehli pražské Strakově akademii 2:0. Následně porazili Sokol Přerov 2:1 a začali pomýšlet na dobré umístění. Plány banskobystrické YMCA však zhatil tým ČSS (Česká sportovní společnost) Olomouc, kterému podlehla opět 2:0. Po tomto výsledku již v žádném případě nemohla pomýšlet na celkový triumf. Neprobojovala se ani mezi nejlepší tři týmy. Vítězem se stali volejbalisté Strakovy akademie Praha.[364]

Volejbalové mistrovství Československa pro rok 1931 se konalo o víkendu 19. a 20. září v Pardubicích. Na tuto finální republikovou akci se kromě mužstva YMCA Banská Bystrica, které v rámci mistrovství Slovenska vybojovalo pro tento rok druhé místo, probojovala také YMCA Bratislava. Volejbalisté a volejbalistky zde na šesti travnatých kurtech soupeřili o ceny, které do turnaje věnovali F. Smotlacha a firma Fotoservice.[365]

Ani jednomu z týmů YMCA se zde však opět nedařilo. YMCA Banské Bystrica utrpěla na úvod porážku, když její volejbalisté nestačili na tým Sokol Brno I, který je přehrál rozdílem třídy v poměru 2:0. Ve druhém zápase se YMCA utkala s týmem STAR Praha, na který rovněž nestačila a prohrála 2:0. Ve třetím zápase se však hráčům YMCA podařilo zvítězit v poměru 2:1.

Do finálové skupiny se ani jeden ze zástupců YMCA neprobojoval. Své prvenství z minulého roku potvrdili hráči Strakovy akademie Praha.[366]

V roce 1932 opět pořádala YMCA Banská Bystrica mistrovství Slovenska ve volejbalu. Na domácím hřišti se jejím volejbalistům podařilo vybojovat o jednu

[364] Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1930, roč. 1930, s. 136.
[365] STAR, roč. 1931, č. 39.
[366] Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1931, roč. 1931, s. 161.

příčku lepší umístění než v roce 1931 a tím i získat další titul mistra Slovenska (*viz obrázek 98.*).[367] Vytouženého úspěchu na celostátní úrovni však volejbalisté YMCA opět nedosáhli.

Obrázek 98. Mistři Slovenska pro rok 1932 ve volejbalu – YMCA Banská Bystrica[368]

Na pomyslném výsluní však nezůstali dlouho, neboť byli již v roce 1933 vystřídání bratislavskou YMCA, která si svým vítězstvím zajistila účast na závěrečném celorepublikovém turnaji.[369]

Do pozice nejlepšího slovenského volejbalového týmu se již hráčům bansko-bystrické YMCA nikdy nepodařilo jejich tým vrátit.

[367] Chorvát, T. (2005) *Banská Bystrica a šport v rokoch 1918 – 1938 (vplyv športu a športových spolkov na mesto a spoločnosť Banskej Bystrice v období I. Československej republiky)*. Banská Bystrica: Hanuman, s. 26-30.

[368] STAR, roč. 1933, č. 22.

[369] Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1934, roč. 1934, s. 143.

Kromě volejbalu byl v místním sdružení YMCA v Banské Bystrici populární také basketbal. Již v roce 1923 začala YMCA v Československu organizovat závody v hodu do koše, na které v následujícím roce navázala. Také tato akce pomáhala vzbudit zájem o basketbal. Jednotlivé týmy vznikající v jednotlivých místních sdruženích YMCA pak spolu začaly svádět zápasy o primát v této hře. Vyvrcholením pak bylo „mistrovství her" v Olomouci, z něhož si titul mistra československé YMCA v basketbalu pro rok 1924 odvezla právě YMCA Banská Bystrica.

V roce 1924 se YMCA Banská Bystrica stala též poprvé basketbalovým mistrem Slovenska. Tento titul se jí podařilo vybojovat také v následujících dvou sezonách. Poté převzala pomyslnou štafetu YMCA Bratislava.[370]

Basketbal, ač hra původně určená pro tělocvičny, se však stále většinou hrál na venkovních hřištích. Důvodem byl nedostatek vyhovujících tělocvičen. V místních sdruženích tak mohli jen doufat, že pokud dojde k vystavení tohoto potřebného zařízení, stane se basketbal „zlatým sportovním hřebem" zimní sezony. YMCA rovněž nezanedbávala ani svou činnost na hřištích, která postupně zřizovala či upravovala a modernizovala.[371]

Basketbalisté banskobystrické YMCA v létě 1925 zpestřili svou návštěvou v nedaleké Lubietové probíhající program „tělovýchovné akademie". V tamní měšťanské škole totiž sehráli basketbalový zápas. To byla jedna z dalších akcí, kterými se YMCA snažila zpopularizovat tuto hru, která zde zapouštěla „kořeny" podstatně pomaleji než volejbal. Basketbalisté YMCA dali do zápasu opravdu vše a všichni přihlížející se určitě dobře bavili.[372]

V pondělí 28. září 1925 bylo sehráno v Olomouci mistrovství YMCA ve volejbalu a basketbalu mezi mistry Čech, Moravy a Slovenska.[373] V basketbalu

[370]Správy, novinky, oznamy | Slovensky športovy portal. (b.r.). Dostupné 20. listopad 2013, z http://sport.gov.sk/CMS/Document/Details/123.
[371]Marek, F. M. (1924). Přehled tělovýchovné činnosti za r. 1924. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 2*(5-6), s. 186-187.
[372]Sport, V., 1925, č. 32.
[373]Táborový zpravodaj YMCA, II., 1925, č. 2-3, s. 13.

zvítězila Banská Bystrica před Olomoucí a Hradcem Králové. Vítězný tým získal od ústředí YMCA plaketu.[374]

V této době již YMCA Banská Bystrica disponovala několika volejbalovými a basketbalovými týmy. Také zde vznikly skupiny Mohykáni a Viktória. Své týmy měli též správci budovy a úředníci tohoto místního sdružení. Oproti volejbalistům ale nebyly úspěchy basketbalistů YMCA Banská Bystrica v meziválečném období až tak výrazné.[375]

Kromě výše uvedených sportovních her se v banskobystrické YMCA postupem času utvořil silný playgroundballový tým, který v konkurenci československých sdružení YMCA vybojoval celkem tři tituly.[376]

Své místo si zde našla i házená. V roce 1924 byla YMCA Banská Bystrica přijata za člena Svazu házené a ženských sportů.[377]

Právě tento rok se výrazným způsobem začala zvedat úroveň házené v tělovýchovném odboru YMCA Banská Bystrica. Trenér zde totiž nasadil velice tvrdé tréninkové podmínky, ze kterých svým svěřenkyním nic neodpustil. Po tréninku musely navíc běhat kolem hřiště a hrát volejbal.

Jeho svěřenkyně mu samozřejmě často uštědřily vyčítavé pohledy, které občas vystřídalo nějaké to ostřejší slovo. Nicméně se brzy dostavily úspěchy.

Hned v prvním zápase, který byl až na dvě zkušené hráčky debutem celého týmu, dokázaly házenkářky YMCA i díky náročné přípravě porazit mnohem starší a zkušenější tým Rudou Hviezdu Vrútky, a to navíc výrazným rozdílem 14:1. Převaha YMCA trvala po většinu hry a Vrútky mohly jen děkovat brankářce, která podala skvělý výkon, kterým zachránila svůj tým od mnohem větší prohry.

Z YMCA exceloval útok Machová – Ela Zikmundová – Zdeňka Zikmundová, který byl velice dobře sehrán. Tým YMCA předvedl skvělý útok i obranu. Pouze brankářka nebyla až tak vyzkoušena. Ta předvedla nejen značný klid a jistotu,

[374]Sport, V., 1925, č. 39.
[375]Chorvát, T. (2005). *Banská Bystrica a šport v rokoch 1918 – 1938 (vplyv športu a športových spolkov na mesto a spoločnosť Banskej Bystrice v období I. Československej republiky)*. Banská Bystrica: Hanuman, s. 27-28.
[376]Tamtéž.
[377]Sport, IV., 1924, č. 22.

ale také výběhy zakončené dlouhými a přesnými přihrávkami vlastnímu útoku. Kromě již jmenovaných hráček byly součástí týmu házenkářky Štekláčková, Zelenková, Hamadová a Šteffelová.[378]

V následujících letech se však bohužel zmínky o házené v banskobystrické YMCA přestaly objevovat. Je tudíž možné, že došlo k výraznému omezení házené v tomto místním sdružení.

10.3.1.3 Stolní tenis

Table-tenisový odbor organizace YMCA se v tomto období stal prakticky centrem místního stolního tenisu, které organizovalo jak mistrovství města, tak i mistrovství Slovenska. Výraznějším způsobem však o sobě dal vědět až koncem 20. let. Stolní tenisté místního sdružení YMCA v Banské Bystrici uspořádali ve dnech 9. a 10. března 1929 turnaj o mistra Banské Bystrice. Turnaj se uskutečnil v ping-pongové místnosti místního sdružení. O jeho hladký průběh se postaral sekretář YMCA Fikejz. Po skončení celé akce zamýšlel table-tenisový odbor YMCA vyslat mistry Banské Bystrice – Pavla Dobrotu a dvojici Pavla Meislingera a Eugena Riečanskyho na mezinárodní turnaj, který se konal v Piešťanských Kúpeľoch.[379]

S blížícím se jarem 1933 bylo v Žilině uspořádáno II. místní ping-pongové mistrovství. Pořadatelé již zpočátku doufali, že se jim podaří zajistit též účast slovenské špičky. To se nakonec také podařilo, a to i přesto, že o mistra Žiliny se mohli samozřejmě ucházet pouze místní hráčky a hráči. Na turnaji se tak sešla téměř celá slovenská špička. Mistrovství probíhalo ve znamení vyrovnaných týmů, a tak i napínavých zápasů.

V celkovém pořadí mužů se na druhém místě umístil člen YMCA Banská Bystrica Gescheidt. Čtvrté místo pak vybojoval jeho týmový kolega Engelmann. Taktéž stolní tenistky z YMCA o sobě daly vědět. Schlesingerová vybojovala druhé

[378]Sport, IV., 1924, č. 24.
[379]STAR, roč. 1929, č. 14.

a Szántová třetí místo. Mužskou dvouhru pak ovládla banskobystrická dvojice Engelmann – Fillo.[380]

V roce 1934 se stolní tenisté YMCA Banská Bystrica účastnili v Bratislavě mistrovství Slovenska, na kterém podlehli až ve finále místnímu I. ČsŠK.

Stolní tenisté YMCA se i v roce 1935 zúčastnili mistrovství Slovenska, na kterém se jim v kategorii družstev podařilo vybojovat druhé místo za týmem PTE Bratislava.[381]

Organizátoři z YMCA se rovněž snažili o to, aby místní obecenstvo mohlo na turnajích pořádaných sdružením YMCA vidět co možná nejlepší světové hráče. Na jejích turnajích se tak postupem času představilo několik mistrů světa. Ze špičkových světových hráčů mohli banskobystričtí diváci možnost vidět takové hráče, jakými byli například: Boross, Barna, Kettnerová či Szabados.[382]

V následujících letech o sobě ale banskobystričtí stolní tenisté sdružení YMCA příliš zpráv nezanechaly. Je tudíž pravděpodobné, že YMCA Banská Bystrica začala s blížící se druhou světovou válkou omezovat svoji činnost.

10.3.1.4 Ostatní sporty

Kromě těchto tradičních a často uváděných sportů pěstovalo členstvo místního sdružení v Banské Bystrici také celou řadu dalších. Mezi ně patřil například tenis, turistika, plavání, lyžování, cyklistika, či dokonce šerm. Své místo si mezi členstvem YMCA našla také prostná cvičení.[383] V zimní sezoně byla tělovýchovná a sportovní činnost banskobystrické YMCA samozřejmě poměrně značně omezena. Přesto se zde pěstovalo lyžování a sáňkování.[384] Lyžařský oddíl byl mj. v novinách zakotvený následujícím způsobem:

[380]STAR, roč. 1933, č. 12.
[381]Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1936, roč. 1936, s. 120.
[382]Chorvát, T. (2005). *Banská Bystrica a šport v rokoch 1918 – 1938 (vplyv športu a športových spolkov na mesto a spoločnosť Banskej Bystrice v období I. Československej republiky)*. Banská Bystrica: Hanuman, s. 29.
[383]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 4-5, s. 141.
[384]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), II., 1924, č. 2, s. 71.

„Ač počtom malý, môže sa svojími výkonmi postaviť medzi prvé kluby združené v Slovenskej lyžiarskej župe, s najlepšími pretekármi Daňom, Sobotom, Fillom a Gregorom."[385]

YMCA Banská Bystrica za vedení V. Velkoborského a pana Ovárky také ustanovila v roce 1924 poměrně silný odbor lyžařů, který byl složen z členů místního sdružení.[386]

Slovenská župa svazu lyžařů, zastoupená lyžařskými kroužky Klubu československých turistů a YMCA Banská Bystrica, uspořádala dne 13. ledna 1929 lyžařské závody v Banské Bystrici. Závody se konaly v několika kategoriích: žactvo (3 kilometry), dorost (6 kilometrů), ženy (6 kilometrů), III. výkonnostní třída (10 kilometrů) a I. – II. výkonnostní třída a Old boys[387] (18 kilometrů). Vítěz každé kategorie obdržel upomínkovou plaketu.[388]

Také rozvoj tenisu byl v banskobystrické YMCA spojen s vybudováním hřiště, na kterém se nacházely kurty, které mohlo členstvo téměř libovolně užívat. Ve dnech 28. a 29. července 1925 došlo na nově zřízených kurtech místního sdružení YMCA v Banské Bystrici k odehrání prvního místního tenisového turnaje, ve kterém proti sobě nastoupili členové YMCA a Svazu československých důstojníků. Turnaje se zúčastnilo celkem třicet tenistů.[389]

YMCA měla v zápasech nevýhodu v tom, že její tým tvořili z naprosté většiny tenisoví začátečníci, kteří stáli proti sehranému a vyspělému důstojnickému týmu. Přesto si počínali poměrně dobře.

Z YMCA vynikali především E. Zikmundová a Z. Klímo. Z důstojnického týmu pak Zechetner, Hňoupek a Vojtěchová. Ve dvouhře mužů uspěli následující

[385]Chorvát, T. (2005). *Banská Bystrica a šport v rokoch 1918 – 1938 (vplyv športu a športových spolkov na mesto a spoločnosť Banskej Bystrice v období I. Československej republiky)*. Banská Bystrica: Hanuman, s. 29.

[386]Marek, F. M. (1924). Přehled tělovýchovné činnosti za r. 1924. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 2*(5-6), s. 186-187.

[387]Více informací o této kategorii se bohužel nepodařilo zjistit.

[388]STAR, roč. 1929, č. 2.

[389]U některých hráčů nebylo z výsledkové listiny jasné, do kterého z těchto dvou týmů patřili, či zda to nebyli hráči bez členství v těchto sdruženích. Z tohoto důvodu jsou zde uvedeni pouze hráči, jejichž členství je nepochybné.

členové YMCA: V. Klímo porazil soupeře Stubnya 6:0 a 6:0. Z. Klímo si poradil s Nebeským v poměru 1:6 a 3:6. Svá utkání naopak prohráli následující členové YMCA: Seidner nestačil na skvěle hrajícího Hňoupka, kterému podlehl ve třech setech – 8:6, 5:7 a 6:1. Taktéž Zikmund si neporadil s Zechetnerem a prohrál 6:3 a 6:0. Výhru pro YMCA se snažil vybojovat též Peřina, kterému ale jeho plány překazil Šebök – 8:6 a 6:2. Dalším členem YMCA, který prohrál své utkání, byl Huoyec. Ten nestačil na Schöna, kterému podlehl 5:7, 6:1 a 6:3.

Ve dvouhře žen porazila Zikmundová ve dvou setech Wagnerovou, když své soupeřce nepovolila ani game. Také Vojtěchová podlehla své soupeřce Klímové z YMCA. Tentokrát však ve třech setech 6:4, 4:6 a 3:6.

Ve čtyřhře mužů porazili Hňoupek s Zechetnerem dvojici Seidner – Zikmund 7:5 a 6:4. Naopak dvojice V. Klímo – Peřina si poradila s dvojicí Subnya – Šebök ve třech setech 5:7, 6:4 a 6:2. Další výhru pro YMCA vybojovala dvojice Z. Klímo – Huoyec, která porazila dvojici Schön – Nebeský 4:6 a 2:6.

Poslední byla na programu utkání ve smíšených čtyřhrách. Dvojice Zechetner – Vojtěchová porazila Zikmunda s Klímovou ve třech setech 8:10, 7:5 a 6:2. Z. Klímo a Rainhartová zvítězili nad dvojicí Stubnya – Seböková 5:7, 6:1 a 3:6. V posledním zápase se utkaly dvojice Šebök – Kňůrová a Peřina – Tománková. Utkání skončilo vítězstvím první jmenované v poměru 6:1 a 6:0. YMCA nakonec poměrně překvapivě ovládla celé utkání v poměru 9:8.[390]

V banskobystrické YMCA však začala ve druhé polovině 30. let upadat tělovýchovná a sportovní činnost obecně. Její sportovci nedosahovali takových výsledků, či se dokonce turnajů přestávali účastnit. Významně se začal redukovat i počet členů, který roku 1939 klesl na necelých 120. Oproti roku 1934, kdy jich zde bylo více jak 520, se tak jednalo o pokles velice citelný.[391]

[390]Sport, V., 1925, č. 31.

[391]Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999)*. Banská Bystrica: YMCA, s. 6.

10.4 Místní sdružení v Českých Budějovicích

Oproti třem předchozím místním sdružením se YMCA v Českých Budějovicích vyvíjela trochu jiným způsobem. České Budějovice leží v Českobudějovické pánvi na soutoku řek Vltava a Malše. Podnebí je zde mírně teplé, vlhké a s mírnou zimou. Roční teplotní průměr se pohybuje těsně přes 8 °C. Výraznou část obyvatelstva Českých Budějovic historicky tvořili Němci. Těsně před první světovou válkou byl ve městě poměr Němců a Čechů téměř 1 : 2. Ovšem v hospodářském a politickém vlivu si Němci udrželi až do konce první světové války převahu. Zastoupení ostatních národností zde bylo velice malé. V roce 1921 pak žilo v Českých Budějovicích více jak 44 tisíc obyvatel, z nichž cca 35,5 tisíce tvořili Češi, 7 tisíc Němci 1,5 tisíce Židé.[392] Existovalo zde značné množství spíše menších podniků a firem, mezi kterými nebyl zastoupen těžký průmysl. České Budějovice si se značným množstvím škol držely statut školského a vzdělávacího centra. V kulturním životě hrálo dominantní roli divadlo.[393]

Také zde se začala YMCA vyvíjet až po skončení první světové války. Její počáteční práce v Českých Budějovicích byla stejně jako v mnoha dalších československých městech spjata s místní vojenskou posádkou. Vůbec první místnosti sdružení YMCA v Českých Budějovicích se také nacházely v Mariánských (tehdy Švecových) kasárnách. Otevřeny byly v březnu 1919.

V roce 1919 rozhodlo posádkové velitelství o stavbě velké dřevěné budovy (*viz obrázek 99.*), která měla být vojenským domovem s mnoha klubovnami, sály a hřištěm, a to v místě dnešního autobusového nádraží. Nedokončenou stavbu pak vojenská správa prodala za obnos 193 345 korun československých sdružení

[392]Z uvedených čísel je jasné, že v Českých Budějovicích nežilo v roce 1921, snad až na naprosté výjimky, obyvatelstvo hlásící se k jiným národnostem, než ke třem výše uvedeným. Značný pokles počtu obyvatel hlásících se k německé národnosti byl způsoben nejenom jejich odchodem z města, ale především tím, že se velká část obyvatel, která se před první světovou válkou hlásila k německé národnosti, začala po jejím skončení hlásit k národnosti české.

Štumbauer, J. (2014). *Dějiny německé spolkové tělesné výchovy a sportu v Českých Budějovicích od poloviny devatenáctého století do roku 1945*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 172.

[393]Tamtéž, s. 15-23.

YMCA. To získalo velkou část peněz na její zakoupení z darů amerických Čechů.[394]

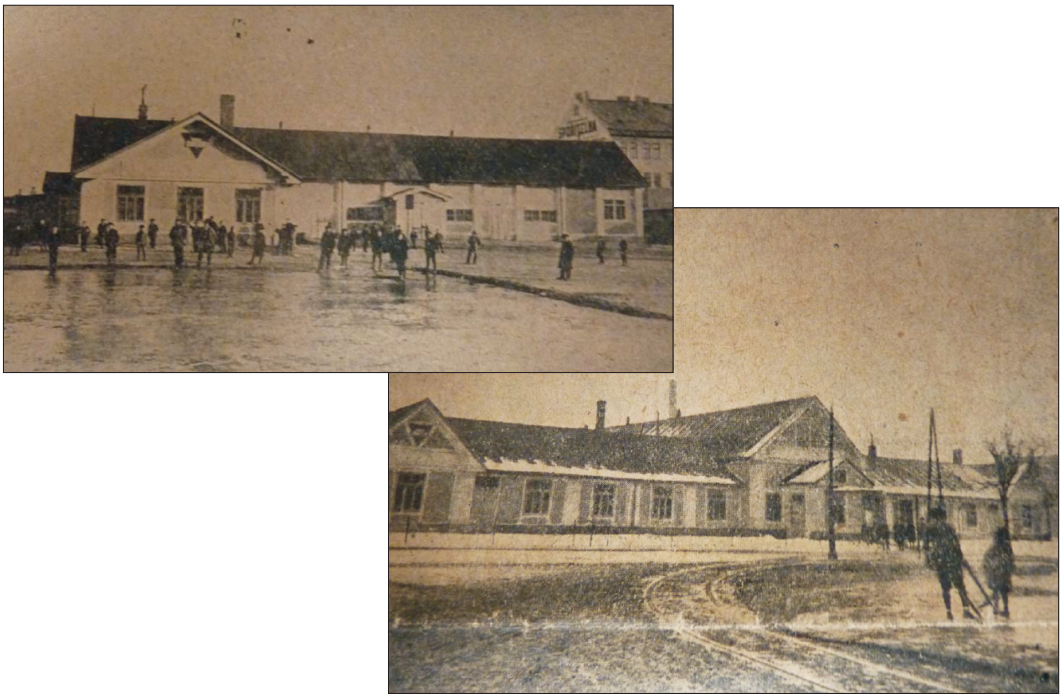

Obrázek 99. Budova YMCA v Českých Budějovicích[395]

Dne 10. dubna 1920 se v Českých Budějovicích konala ustavující schůze místního sdružení YMCA, které se nakrátko přestěhovalo na Rudolfovskou třídu do domu, ve kterém se nacházel hostinec U Sarajeva.[396] Nová budova byla následně organizací YMCA dostavena a vybavena. Její celková cena (včetně vybavení) překročila podle odhadu cenu milion korun československých.[397] K otevření budovy českobudějovické YMCA došlo 23. října 1921 za přítomnosti ústředního ředitele YMCA pana W. Gethmana a mnoha dalších vlivných lidí.[398]

[394]Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 3866, Novostavba YMCA v Čes. Budějovicích (1. března 1921).

Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. pres. 6877/tisk., Čs. zemské vojenské velitelství v Praze Politické kanceláři ministerstva Národní Obrany v Praze dne 16. dubna 1921.

[395]*Ročenka sdružení Y.M.C.A. (Young Men's Christian Association) v Českých Budějovicích.* (1923). Praha: YMCA, s. 1., *Výroční zpráva místního sdružení YMCA v Čes. Budějovicích za rok 1923.* (1924). České Budějovice: YMCA.

[396]Tyto nové prostory měla YMCA pravděpodobně pouze pronajaté a po dokončení budovy místního sdružení je opustila.

[397]Jihočeské listy, XXX., 1924, č. 2, s. 2.

[398]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 1, s. 22.

Prvním ředitelem YMCA České Budějovice byl Američan Jennings, po němž tuto funkci převzal Josef Antonín First (*viz obrázek 100.*),[399] který sem byl přeložen z Plzně na podzim roku 1921. Zpočátku zde Josef A. First působil jako zástupce ředitele. Od června 1922 do listopadu 1923 zde pak zastával funkci ředitele.[400]

Obrázek 100. J. A. First v době nástupu do YMCA Plzeň v roce 1919[401]

Náplň činnosti YMCA v Českých Budějovicích byla zejména v první polovině 20. let velmi rozmanitá a v mnohém průkopnická. Patřily k ní nejrůznější přednášky, vzdělávací akce, knihovnická činnost, divadelní akce, koncerty, zájmová a klubovní činnost, oblíbené byly také letní tábory.

V roce 1923 již měla českobudějovická YMCA svůj tělovýchovný a sportovní program rozdělen mezi šest skupin, z nichž každá měla vlastního kapitána a trénovala především lehkou atletiku a míčové hry.[402]

[399] *Výroční zpráva místního sdružení YMCA v Čes. Budějovicích za rok 1923.* (1924). České Budějovice: YMCA.

[400] Původní jméno tohoto významného československého sportovního funkcionáře bylo Fürst. K jeho počeštění se J. A. First odhodlal až v roce 1923.

First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart, s. 143.

[401] Tamtéž, s. 127.

[402] YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 4-5, s. 142.

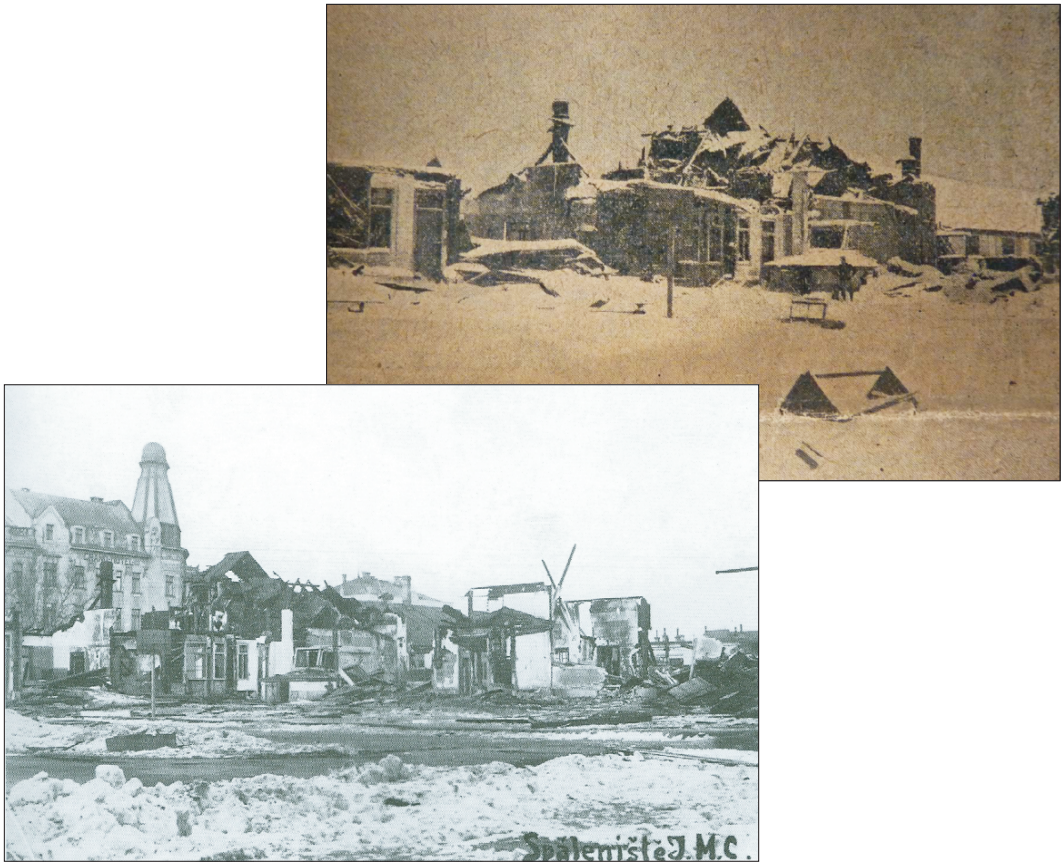

Obrázek 101. Pohled na spáleniště budovy YMCA v Českých Budějovicích[403]

Její členstvo se nejvíce věnovalo především lehké atletice. Kromě ní ale pěstovalo také stolní tenis, plavání, basketbal, který zde vyučoval František Vazač,[404] volejbal, který řídil pan Prüher, baseball, na který zájemci docházeli za Josefem Firstem, playgroundball, jenž rovněž řídil F. Vazač, box, fotbal, tenis, bruslení a lední hokej. Výjimkou zde nebyly ani tělovýchovné přednášky.[405] Místní sdružení se stalo v období první republiky pravidelným pořadatelem rozestavného běhu 5×400m „Napříč Českými Budějovicemi", závodů Hluboká nad Vltavou – České Budějovice, Kamenný Újezd – České Budějovice a celé řady dalších sportovních

[403] *Výroční zpráva místního sdružení YMCA v Čes. Budějovicích za rok 1923.* (1924). České Budějovice: YMCA., Archiv YMCA v České republice.

[404] František Vazač pocházel ze šestnácti dětí. Zápasení se věnoval od roku 1910. V té době pracoval ve Vídni jako umělecký truhlář.

First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart, s. 149.

[405] *Výroční zpráva místního sdružení YMCA v Čes. Budějovicích za rok 1923.* (1924). České Budějovice: YMCA.

akcí. Mezi její nejznámější funkcionáře v tomto období patřili Karel Nedobitý,[406] František Vazač a již zmíněný Josef Antonín First.[407]

Vše nasvědčovalo tomu, že sdružení YMCA v Českých Budějovicích bude patřit mezi nejvíce sportovně založená místní sdružení v Československu. K českobudějovické YMCA se však v následujících letech štěstí otočilo zády.

V prosinci roku 1923 její budova vyhořela (*viz obrázek 101.*).[408] Kromě budovy přišel SO YMCA také téměř o veškeré zařízení a vybavení, které bylo pouze nepatrně pojištěno a jehož cena byla vyčíslena na 120 tisíc Kč. YMCA tak žádala o jakoukoli možnou pomoc, bez které by došlo k omezení, ne-li úplnému zastavení její činnosti.

Prvním dárcem, který SO YMCA věnoval 100 Kč, byl Československý svaz hokeyový. O několik dní později přispěla i ČsAAU, která poskytla finanční podporu ve výši 250 Kč. Brzy začali přispívat další i dárci, kteří pomohli k tomu, že SO YMCA mohl nadále pokračovat v činnosti.[409]

Během posledních dvou let před požárem uspořádal SO YMCA 28 lehkoatletických podniků, odehrál téměř 100 zápasů v házené, hokeji, baseballu, volejbalu aj. V jeho řadách figurovalo okolo 200 dorostenců, kteří podnikli takřka 40 zájezdů na atletické soutěže, ze kterých si odvezli více jak 120 cen. Sportovní odbor YMCA České Budějovice byl v této době řádným členem ČsAAU, Československého svazu hokeyového, Svazu těžké atletiky, Svazu házené a ženských sportů a volejbalové ligy.[410]

---

[406] K. Nedobitý byl jedním ze zasloužilých mistrů republiky, trenérem, rozhodčím a organizátorem lehké atletiky v Českých Budějovicích. Sportovní kariéru začal v Příbrami (1921 – 1922), poté závodil za kluby AC Sparta Praha (1923 – 1926), SK Hradec Králové (1927), AC Sparta Praha (1928 – 1932) a AC Stadion a SK České Budějovice (1933 – 1937). V Českých Budějovicích se poprvé představil v roce 1922, a to na závodech pořádaných místní YMCA. V roce 1924 přesídlil do Českých Budějovic, neboť zde začal studovat gymnázium.

Jirka, J. et al. (1997). *Sto let královny.* Praha: Česká atletika, s. r. o., s. 140-141.

[407] Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 4, Činnost za rok 1927 pro Ministerstvo školství.

[408] *Výroční zpráva místního sdružení YMCA v Čes. Budějovicích za rok 1923.* (1924). České Budějovice: YMCA.

[409] Sport, IV., 1924, č. 5.

[410] Sport, IV., 1924, č. 4.

Nedlouho po požáru pak YMCA podnikla první kroky v záležitosti výstavby nových prostor.[411] Rovněž začala reorganizovat svoji činnost ve zbytku požárem zničené budovy, kde měla čítárnu a klubovnu. U spáleniště bylo též rozsáhlé hřiště, kde měla být vybudována atletická dráha. Ve své tělovýchovné činnosti se však českobudějovické sdružení snažilo pokračovat dosavadním tempem.

Českobudějovická YMCA ale nadále naléhavě potřebovala pro svou činnost další prostory. Proto se sekretář YMCA domluvil v místním Sokole, kde jeho organizaci povolili využívat některé místnosti v sokolovně a sokolské hřiště.

Tato dobrá a příkladná spolupráce trvala až do povodně (*viz obrázek 102.*), která v roce 1925 na několik dní zatopila České Budějovice a zničila další část materiálu organizace YMCA. Bylo tak opět nutné opatřit nové prostory.

Obrázek 102. Fotografie z českobudějovické povodně v roce 1925[412]

Svou tělovýchovu pak YMCA soustředila na hřiště, na kterém sehrála mnoho basketbalových a volejbalových turnajů či jednotlivých přátelských i soutěžních utkání. Sportovci z českobudějovické YMCA však rovněž často vyjížděli na závody do dalších jihočeských měst. Mezi členstvem si nadále velikou popularitu držela lehká atletika a zvláště pak přespolní běhy.[413]

[411]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), II., 1924, č. 2, s. 71.

[412]Protipovodňové úpravy okolí Malše – Oficiální stránky Statutárního města České Budějovice. (b.r.). Dostupné 26. listopad 2013, z http://www.c-budejovice.cz/cz/magistrat/odbory/io/stranky/protipovodnove-upravy-okoli-malse.aspx.

[413]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), IV., 1926, č. 1, s. 20-29.

Tato dvě neštěstí se samozřejmě musela na činnosti českobudějovické YMCA projevit. YMCA zde tedy byla nucena ve druhé polovině 20. let své aktivity omezit.

10.4.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Českých Budějovicích

Stejně jako v mnoha dalších československých městech, začalo též místní sdružení YMCA v Českých Budějovicích brzy vykazovat sportovní činnost. Kromě již uvedených sportů se zde ale členstvo YMCA věnovalo i méně populární tělesné výchově (*viz obrázek 103.*). Ta byla pěstována především v zimním období, během kterého byly hojně využívány vnitřní prostory budovy.

Obrázek 103. Tělesná výchova v budově českobudějovické YMCA v zimním období[414]

10.4.1.1 Lehká a těžká atletika

Jedním z prvních sportů pěstovaných ve sportovním odboru YMCA byla lehká atletika. Ta se v Českých Budějovicích začala pěstovat roku 1919. Zpočátku však byla spíše doplňkovou činností v tělocvičných jednotách a zejména fotbalových klubech. K jejímu výraznému rozšíření došlo především zásluhou místní

[414] *Ročenka sdružení Y.M.C.A. (Young Men's Christian Association) v Českých Budějovicích.* (1923). Praha: YMCA, s. 10.

vojenské posádky a právě sdružení YMCA. Instruktor českobudějovické organizace YMCA a velký atletický nadšenec František Přemyl se v roce 1919 zúčastnil prvního poválečného kurzu pro atletické trenéry, který vedl Čechoameričan a tělovýchovný ředitel YMCA Josef Amos Pipal (*viz obrázek 104.*).[415]

Obrázek 104. J. A. Pipal při cvičení svého žáka na hřišti Occidental College v Los Angeles[416]

V tomto roce se zde také konaly první poválečné lehkoatletické závody pod názvem „Olympiáda vojenské posádky". Pro českobudějovickou atletiku byl však do jisté míry přelomový až rok 1920. Dne 14. března byly uspořádány z podnětu J. A. Pipala před Českým akciovým pivovarem lehkoatletické závody, které se konaly jako jedna z mnoha příprav (*viz obrázek 105.*) na blížící se olympijské hry v Antverpách. Do programu byl zařazen běh na 100 metrů, vrh koulí, skok daleký, skok vysoký, štafety 4×100 a 4×400 metrů, trojskok, skok o tyči a hod oštěpem. Ženy běžely pouze závod na 60 metrů. Pro vítěze zde byly připraveny speciální medaile, které nesly nápis *„Příprava na antverpskou olympiádu"*.

Hlavním pořadatelem těchto závodů byl F. Přemyl a sdružení YMCA. Přihlášení závodníci se zde museli zúčastnit povinných tréninků. První tréninky se

[415]Nedobitý, K. (1942). *25 let budějovické atletiky 1917-1942 (Výroční zpráva lehkoatletického odboru SK Č. Budějovice)*. České Budějovice.
[416]STAR, roč. 1933, č. 7, s. 15.

konaly již 14 dní před samotným zahájením závodů, a to vždy v úterý, čtvrtek, pátek a neděli v jízdárně dělostřeleckých kasáren na Pražském předměstí.[417]

Obrázek 105. Medaile nesoucí nápis: *„YMCA Olympijské přípravy 1920"*

V roce 1922 otevřela YMCA sportovní hřiště u svého areálu blízko nádraží. Přestože toto hřiště nemělo zdaleka standardní rozměry, bylo velmi využíváno, a to zejména středoškolskou mládeží. Hlavní příčina jeho oblíbenosti spočívala jednak ve velmi dobré úrovni trenérů sportovního odboru YMCA, a jednak ve velkém množství a dobré kvalitě sportovního materiálu, který zde byl k dispozici. V zimě pak toto hřiště sloužilo též jako kluziště.[418]

Vzestup YMCA České Budějovice na počátku 20. let vedl velmi brzy k určité rivalitě s dominujícím místním klubem, kterým bylo SK České Budějovice. Toto období je charakteristické častými střetnutími atletů obou těchto klubů.

V roce 1923 byl pořádán první ročník přeboru Jihočeského okrsku ČsAAU. Vítězem tohoto ročníku se stal SK České Budějovice před SO YMCA, SK Strakonice a SK Příbram. Ještě v tomto roce založila YMCA České Budějovice Jihočeský středoškolský pohár v atletice, který měl již od prvního ročníku velmi slušnou úroveň.[419]

[417] Jihočeské listy, XXVI., 1920, č. 19, s. 2.
[418] YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), II., 1924, č. 1, s. 36.
[419] Jihočeské listy, XXX., 1924, č. 4, s. 2.

Obrázek 106. Dorostenecké závody YMCA České Budějovice[420]

Mimo tyto soutěže uspořádala ještě YMCA dne 15. dubna druhý ročník rozestavného závodu na 5×400 metrů „Napříč Českými Budějovicemi". Start tohoto závodu byl u dělostřeleckých kasáren a jeho cílem bylo Masarykovo náměstí. Pro první tři štafety byly připraveny ceny.[421]

O týden později pořádala YMCA závody dorostu (*viz obrázek 106.*).[422] Jejich náplní byly běhy na 50 až 1 500 metrů, vrh koulí, hody diskem a oštěpem, skok vysoký, skok daleký z místa i s rozběhem a skok o tyči. Závody probíhaly ve dvou kategoriích – dorostenci (14 – 16 let) a junioři (16 – 18 let). V této době zde již vedl lehkou atletiku František Vazač.[423]

Na počátku roku 1923 zde YMCA uspořádala dva kurzy her a lehké atletiky. V rámci propagace atletiky uspořádala v roce 1923 přespolní běh,[424] kterého

[420]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 3.
[421]Měsíční zpravodaj sdružení YMCA v Č. Budějovicích, I., 1923, č. 1, s. 3.
[422]Sport, III., 1923, č. 14.
[423]Měsíční zpravodaj sdružení YMCA v Č. Budějovicích, I., 1923, č. 1, s. 1-3.
[424]Přespolní běhy zde YMCA pořádala především na jaře a jejich trasa vedla přes nejrůznější „zapadlé" vesnice. Při prvním přespolním běhu, který se konal na jaře 1922, se stalo, že dopolední běh kolidoval s návštěvou lidí v místním kostele. Poslední z běžců byl tak na čas zadržen místním policistou za to, že běhá po vsi skoro nahý právě v době, kdy jdou místní obyvatelé na bohoslužbu. Organizátoři pak pro jeho propuštění museli doložit povolení od krajské správy politické, která je opravňovala ke konání závodu.
First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart, s. 143.

se zúčastnilo šedesát atletů, kteří zde dohromady reprezentovali dvanáct klubů. Druhou nejpočetnější skupinou bylo domácí sdružení, ze kterého vyběhlo na trať osm běžců. Dorostenci YMCA pak byli systematicky rozmístěni po trati tak, aby žádný závodník nemohl zabloudit.

První se na trať vydali junioři (do 18 let) a o dvě minuty později i senioři (nad 18 let). Z YMCA se v kategorii juniorů umístili na třetím a čtvrtém místě Wimmer s Ehrelem. V kategorii seniorů doběhl nejlépe Rainer, který takřka do poslední chvíle bojoval o konečné druhé místo, které se mu však nakonec získat nepodařilo. Rainer byl v této době jedním z nejlepších (možná dokonce nejlepším) jihočeských vytrvalců. V organizaci YMCA přisuzovali jeho výkonnost také tomu, že se tento běžec vyhýbal alkoholu a kouření. Sdružení YMCA se totiž v Československu stavělo dosti odmítavě k těmto dvěma nešvarům:

„Kouření, pití a nepravidelnost spánku jsou hlavními články tohoto protizdravotního šílenství."

„Kdo kouří, neb pije, jest sportovně mrtev, ač to sám neví, necítí."[425]

Atleti českobudějovické YMCA rovněž zavítali tohoto roku do Kladna na atletické závody. Kromě toho se též pokusili o pozvednutí sportu ve středočeské Březnici. Zde uspořádali sportovní mítink, na němž obdrželi několik cen a na památku vlajku.[426]

V září roku 1923 se v Českých Budějovicích konalo meziklubové utkání v lehké atletice mezi dvěma místními rivaly. SK České Budějovice v něm porazil atlety YMCA České Budějovice bodovým poměrem 58:41. V závěru sezony se pak někteří členové YMCA České Budějovice zúčastnili běhu Stromovkou v Praze.[427]

Českobudějovická YMCA a její funkcionáři rovněž přispěli ke vzniku Jihočeského okrsku ČsAAU. Jihočeský okrsek házené navíc stále využíval prostory sdružení YMCA pro školení rozhodčích.[428]

[425]Pipal, J. A. (1920). *Co je to tělesná výchova?*. Brno: Y.M.C.A., s. 14-15.
[426]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 6, s. 178.
[427]Štumbauer, J. (1992). *Dějiny spolkové tělesné výchovy a sportu v Č. Budějovicích od poloviny 19. století do roku 1938*. (Habilitační práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 231.
[428]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), II., 1924, č. 3, s. 110.

Hned z kraje atletické sezony začal SO YMCA České Budějovice organizovat další ročník soutěží v lehké atletice. Přestože se YMCA potýkala se ztrátou budovy, byl plán jejích funkcionářů pokračovat v činnosti a uspořádat v pondělí 24. března přespolní běh na trase dlouhé 4,5 kilometru. Soutěž však nakonec byla odložena na neděli 30. března.[429]

Kromě tohoto závodu naplánovali tělovýchovní funkcionáři z YMCA na neděli 20. dubna tradiční štafetový běh 5×400m „Napříč Českými Budějovicemi", 27. dubna pak zorganizovali dorostenecké závody, v neděli 11. května uspořádali středoškolské závody[430] a 25. květen byl den, kdy se zde konalo okrskové lehkoatletické přebornictví.[431]

První jarní lehkoatletickou akci místního sdružení, kterou byl přespolní běh uspořádaný dne 30. března 1924, vyhrál Karel Nedobitý z AC Sparta Praha.[432]

Rozestavný závod „Napřič Českými Budějovicemi" byl nakonec rovněž přeložen a konal se o týden později, tedy 27. dubna. Atleti YMCA České Budějovice byli před závodem místními atletickými nadšenci pasováni do role favorita. YMCA pak také rozběhla závod velice dobře. První úsek vyhrál mladý Kumpfmüller. Ve druhém úseku YMCA ztratila své vedení. Finišující Kozel pak bohužel těsně prohrál se skvělým sprinterem Hollerem z konkurenčního SK České Budějovice. Celkové vítězství SK České Budějovice nad YMCA České Budějovice bylo pro většinu publika i zúčastněných velkým překvapením.[433]

Další z akcí, kterou YMCA v Českých Budějovicích pořádala, byla lehkoatletické mistrovství Jihočeského okrsku. Toto mistrovství se však neuskutečnilo na „její půdě", ale na stadionu jejich největšího městského rivala – SK České Budějovice.

Přestože pořádající atleti neměli tedy zcela výhodu domácího prostředí, řada z nich vybojovala skvělé umístění. Mezi ně patřili například Wimmer, který vyhrál

[429]Důvod, který vedl organizátory k přesunu, se nepodařilo dohledat.
Sport, IV., 1924, č. 12.
[430]Sport, IV., 1924, č. 13.
[431]Sport, IV., 1924, č. 16.
[432]Sport, V., 1925, č. 2.
[433]Sport, IV., 1924, č. 19.

s velikým náskokem závod v chůzi na 5 kilometrů (30:12,6 sekundy), a Vazač, který zvítězil v hodu oštěpem (40,88 metru).

Druhá místa pak získali: Kumpfmüller v hladkém běhu na 400 metrů, Kalina v překážkovém běhu na 110 metrů, Nováček ve skoku vysokém bez rozběhu, Wimmer v hodu diskem a štafeta YMCA v rozestavném běhu na 4×100 metrů.

Ze třetího místa se pak radovali: Ehrer v běhu na 5 kilometrů, Vazač ve skoku dalekém bez rozběhu a Kalina v hodu oštěpem.

Sportovní odbor YMCA se na mistrovství Jihočeského okrsku umístil na třetím místě (28 bodů). Mistrovství vyhrál jeho městský rival – SK České Budějovice (50 bodů).[434]

Tento rok se též nesl ve znamení olympijských her v Paříži. Mnoho atletů se toužilo probojovat na tento vrchol sezony. Z týmu YMCA České Budějovice se do závěrečné kvalifikace pro olympijské hry v Paříži probojoval sprinter Zeman a z konkurenčního SK České Budějovice pak sprinter Holler. Ani jeden z nich však nakonec na této vrcholné sportovní akci nestartoval.[435]

Jediným atletem, který se účastnil VIII. letních olympijských her v Paříži a kterého je možné spojit s českobudějovickou YMCA, byl Karel Nedobitý. Tento vynikající atlet, stále soutěžící za AC Sparta Praha, se totiž později stal funkcionářem českobudějovické atletiky a trenérem YMCA.[436] V Paříži byl ale v závodě na 5 kilometrů vyřazen již v rozběhu.[437] O čtyři roky později byl na IX. letních olympijských hrách v Amsterodamu na stejné trati vyřazen opět v rozběhu. Na dvojnásobné trati se pak umístil na 17. místě.[438]

Dne 7. září byl uspořádán sportovním odborem YMCA České Budějovice již II. ročník silničního běhu na 8 kilometrů na trase Kamenný Újezd – České Budějovice. Obhájce poháru z roku 1923 byl Wimmer z místní YMCA. Tento silniční závod byl jedním z tradičních čtyř, kterými se YMCA snažila zvednout

[434]Sport, IV., 1924, č. 22.
[435]Štumbauer, J. (1992). *Dějiny spolkové tělesné výchovy a sportu v Č. Budějovicích od poloviny 19. století do roku 1938.* (Habilitační práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 232.
[436]Tamtéž, s. 234-235.
[437]Jihočeské listy, XXX., 1924, č. 4, s. 2.
[438]Kössl, J. et al. (1981). *Malá encyklopedie olympijských her.* Praha: Olympia, s. 277.

zájem o lehkou atletiku na jihu Čech.[439] Atletům YMCA se tentokrát vyhrát nepodařilo. Vácha byl dokonce diskvalifikován. Závod vyhrál Karel Nedobitý.[440] Po jeho pravidelných výborných výkonech nebylo nic divného na tom, že během svých tréninků kolem sebe shromáždil kroužek nadšených studentů.[441]

Další silniční běh, jehož trať opět měřila 8 kilometrů, se konal za pořadatelství místního sdružení YMCA o víkendu 20. – 21. září.[442]

V srpnu 1924 došlo v důsledku 1. etapy regulace Vltavy k uzavření hřiště velkého atletického konkurenta místního sdružení – SK České Budějovice. V roce 1925 pak došlo v českobudějovické atletice ke zvratu. Nadále totiž pokračoval útlum činnosti SK České Budějovice, který byl způsobený převážně stále zavřeným hřištěm. Z tohoto důvodu přešla řada atletů, např. sprinter Holler (*viz obrázek 107.*),[443] do YMCA, kde byly podmínky příznivější. Zde se již ujal trenérské a organizační práce Karel Nedobitý.[444]

Obrázek 107. Českobudějovický Holler v závodě na 200 metrů[445]

V neděli 13. září 1925 měl být českobudějovickou YMCA uspořádán III. ročník vytrvalostního závodu o putovní pohár na trase Kamenný Újezd – České

[439]Sport, IV., 1924, č. 48.
[440]Sport, IV., 1924, č. 50.
[441]Sport, V., 1925, č. 2.
[442]Sport, IV., 1924, č. 38.
[443]Holler patřil k nejlepším atletům SK České Budějovice v tomto období. Sport, VII., 1927, č. 29.
[444]Jihočeské listy, XXXII., 1926, č. 61, s. 3.
[445]Sport, VII., 1927, č. 27.

Budějovice.[446] Z technických důvodů[447] byl ale závod odložen a konal se v neděli 4. října.[448] Na této sportovní akci dominoval a celkové prvenství také obhájil Karel Nedobitý (AC Sparta Praha). Z domácí YMCA vybojoval nejlepší umístění František Tříska, který doběhl na sedmém místě. O dvě místa za ním dorazil do cíle také Alois Suchomel, který byl následován Aloisem Tučkem a Cyrilem Kubeškou.[449]

Další přespolní běhy pořádala místní YMCA hned z kraje atletické sezony roku 1926. Jedny z vůbec prvních byly závody dorostenců a dospělých na trati dlouhé 3 respektive 4 kilometry. Tyto závody se konaly 21. a 28. března.[450] Do závodu dorostenců vyslala pořádající YMCA celkem dvacet závodníků. Ve čtyřicetičlenném startovním poli se nejlépe z nich umístil na osmém místě Frolík.

Obrázek 108. Atlet Wimmer na závodech v Českých Budějovicích[451]

Závod dospělých, kterých se na startu objevilo celkem devatenáct, vyhrál opět Karel Nedobitý z AC Sparta Praha, který si v tomto ročníku vylepšil vlastní

[446]Sport, V., 1925, č. 35.
[447]Důvodem byla velice pravděpodobně již dříve uvedená povodeň, která koncem srpna 1925 na několik dní zaplavila České Budějovice.
[448]Sport, V., 1925, č. 36.
[449]Sport, V., 1925, č. 40.
[450]Sport, VI., 1926, č. 11.
[451]Sport, VI., 1926, č. 19.

osobní rekord na této trati. Nejlepšího času z místní YMCA dosáhl Frolík,[452] který se umístil na čtvrtém místě.[453]

V neděli 25. dubna 1926 se v Českých Budějovicích konal za pořadatelství YMCA tradiční závod 4×500 metrů „Napříč Českými Budějovicemi".[454] Snad žádný závod nebyl dosud pronásledován tak velikou smůlou jako právě tento. Řada družstev zmeškala vlak, další dala nedlouho před jeho konáním přednost jiným sportovním akcím a některé týmy svou účast na poslední chvíli odřekly.

Z původně přihlášených šestnácti štafet se jich nakonec na startu objevilo jen šest. Z nich navíc čtyři postavil pořádající SO YMCA. Ten se také nakonec radoval z celkového vítězství, které vybojovala štafeta ve složení Kubeška, Mára, Vácha a Wimmer (*viz obrázek 108.*).[455]

V neděli 20. června se pak českobudějovická YMCA stala organizátorem I. propagačního vytrvalostního běhu „Napříč městem". Zúčastněné běžce tentokrát čekala trať o délce 3 kilometry.

Od počátku roku se jednalo v pořadí již o šesté závody, které místní YMCA uspořádala. Na tuto sportovní akci se přihlásilo 74 běžců, ze kterých se však bohužel na startu objevilo jen 53.

Takřka od startovní čáry pak byli ve vedení Karel Nedobitý z klubu AC Sparta Praha a Rainer, který reprezentoval pořadatele. Oba však byli pronásledování Frolíkem, který byl rovněž z pořadatelského týmu. Ten byl však zhruba v polovině závodu „setřesen" a poté se začal startovním polem propadat. Pro první místo si doběhl K. Nedobitý před Rainerem a dalším členem YMCA – A. Suchomelem. Závodu přihlížel nezvykle velký počet diváků.[456]

[452]Zde se velice pravděpodobně jedná o stejného atleta, který se o týden dříve účastnil závodů dorostu.

[453]Sport, VI., 1926, č. 13.

[454]Sport, VI., 1926, č. 15.

[455]Druhý tým pořádající organizace, který zde zastupovali Suchomel, Gassldorfer, Weiss a Pánek, obsadil konečné třetí místo. Hned za ním doběhl do cíle čtvrtý tým YMCA, který závodil ve složení Mlčoch, Votava, Šenbera a Kohout. Páté místo pak obsadil třetí tým YMCA, za nějž se na trať vydali Nováček, Mentlík, Nejedlý a Kubák.

Sport, VI., 1926, č. 17.

[456]Sport, VI., 1926, č. 25.

V neděli 5. září 1926 hostilo místní sdružení YMCA v Českých Budějovicích přebor Jihočeského okrsku ČsAAU. Tato akce se konala na hřišti SK České Budějovice a účastnily se jí pouze tři týmy. Kromě pořádajícího sdružení YMCA přijeli do Českých Budějovic ještě atleti klubu SK Písek a Jihočeský vysokoškolský sport Jindřichův Hradec.

Obrázek 109. Účastníci prvního ročníku závodu Hluboká nad Vltavou – České Budějovice[457]

Českobudějovická YMCA se tak nemusela potýkat s až tak velikou konkurencí a závody vyhrála. Jejími nejúspěšnějšími atlety zde byli sprinter Holler, běžec na středně dlouhých tratích, diskař a vrhač koulí – Vimmer, oštěpař Vazač a překážkář a skokan do výšky a dálky Kubeška. Holler s Vimmerem ovládli na těchto závodech hned několik disciplín. Vazač ovládl pouze závod v hodu oštěpem. Kubeška si připsal vítězství ve skoku dalekém. Naopak vytrvalec Rainer, se kterým se na vítězství jistě počítalo, svou disciplínu, kterou byl hladký běh na 5 kilometrů, neovládl a skončil na druhém místě.

V kategorii dorostenců se proti domácí YMCA postavil pouze SK Písek, který na rozdíl od svého dospělého týmu své utkání vyhrál. Výkony mladých atletů

[457]STAR, roč. 1926, č. 30.

z YMCA však nebyly vůbec špatné a řada z nich dosáhla na vítězství ve své disciplíně.

Fridrich například ovládl hladký běh na 100 metrů a skok daleký a Frolík zvítězil v hladkém běhu na 800 a 1 500 metrů.[458]

Dne 19. září pak vybojoval velice dobré umístění při prvním ročníku silničního běhu na trase Hluboká nad Vltavou – České Budějovice (*viz obrázek 109.*) běžec Rainer, který reprezentoval SO YMCA. V tomto závodě nestačil pouze na K. Nedobitého, za kterým zaostal o pět minut. Svým výkonem si však zajistil zisk putovního poháru v hodnotě 750 Kč,[459] který byl udělován nejlepšímu místnímu závodníkovi. Tento pohár byl do závodu věnován městskou radou Hluboké nad Vltavou.[460]

V neděli 10. října 1926 se uskutečnil již IV. ročník vytrvalostního závodu Kamenný Újezd – České Budějovice. Také tento rok ho pořádala místní YMCA.[461] Bohužel více než polovinu soutěžících odradila nepřízeň počasí.

Na osmikilometrovou trať se tak vydalo pouze deset nadšenců, kteří s náročnou tratí bojovali po kotníky ve vodě a ve sněhové vánici. Z pořádajícího týmu si s těmito podmínkami nejlépe poradil Rainer, který doběhl na slušném třetím místě.[462]

Českobudějovická YMCA zakončila svůj bohatý lehkoatletický rok 1926 přespolním během, který uspořádala dne 18. listopadu. Jednotliví závodníci byli rozděleni do tří kategorií. Zvolená trať nebyla obtížná. Chlapci závodili v běhu na jeden kilometr, dorostenci a dospělí běželi kilometry tři.

V nejmladší kategorii se z YMCA nejlépe umístil Bambule, který doběhl na druhém místě. Stejné místo obsadil i Kříž v kategorii dorostenců a Rainer v kategorii mužů.[463]

[458]Sport, VI., 1926, č. 38.
[459]Jihočeské listy, XXXII., 1926, č. 68, s. 3-4.
[460]Sport, VI., 1926, č. 39.
[461]Sport, VI., 1926, č. 38.
[462]Sport, VI., 1926, č. 44.
[463]Sport, VI., 1926, č. 49.

Nejvýznamnější pro atlety sportovního odboru YMCA České Budějovice byl však fakt, že tohoto roku byla projektována a později i zřízena nová atletická dráha na sokolském stadionu. Plán pro její budování byl takový, že ji postaví Sokol společně s místní YMCA.[464]

Jak je vidět, YMCA i přes ona dvě neštěstí, která ji postihla v polovině 20. let, nadále aktivně pokračovala ve své lehkoatletické činnosti. Pořádala však především vytrvalostní závody.

Koncem března 1927 se za pořadatelství českobudějovické YMCA běžel již pátý ročník jarního přespolního běhu. Na čtyřkilometrovou trať se tentokrát vydalo sedmnáct vytrvalců. Premiéru v dresu YMCA si zde odbyl táborský Volavka, který hned ve svém prvním závodu za SO YMCA vybojoval první místo mezi juniory. Těsně za ním se umístil jeho týmový kolega Nováček.

Kategorii mužů ovládl opět Karel Nedobitý z AC Sparta Praha, který zde znovu porazil druhého Rainera z pořádající YMCA.[465]

V neděli 17. dubna 1927 pak místní sdružení YMCA uspořádalo tradiční, již čtvrtý ročník rozestavného běhu 4×500 metrů „Napříč Českými Budějovicemi". Běhu se tentokrát zúčastnily pouze čtyři štafety, z nichž dvě postavilo pořádající družstvo. Počasí však tento den běhu příliš nepřálo.

První štafeta organizace YMCA, která soutěžila ve složení Holler – Biederman – Rainer – Vimmer, v této poměrně slabé konkurenci v závodě zvítězila.

Naopak druhé štafetě místního sdružení, která se na trať vydala ve složení Gassldorfer – Nováček – Suchomel – Kubák, se příliš nedařilo, neboť skončila na posledním, tedy čtvrtém místě.[466]

Ve dnech 5. a 6. června 1927 se na hřišti českobudějovického Sokola za pořadatelství místního sdružení YMCA uskutečnil sedmý ročník juniorského lehkoatletického přeboru. Tyto závody však neproběhly v podmínkách, které by se na akci tohoto typu daly předpokládat, a ani technické pořadatelství se neobešlo bez větších chyb. Domácí sprinter Holler mj. v pěti závodech ze šesti „ulil" start,

[464]Sport, VI., 1926, č. 16.
[465]Sport, VII., 1927, č. 13.
[466]Sport, VII., 1927, č. 16.

a to i o několik metrů. Rovněž ubytování jednotlivých závodníků nebylo příliš uspokojivé. Tohoto mistrovství se zúčastnilo celkem dvanáct klubů.

Domácí SO YMCA zde byl zastoupen pouze šesti atlety, z nichž jediný Holler vybojoval ve své disciplíně v uvedené konkurenci první místo, za což mu pak náležel titul juniorského přeborníka ČsAAU v hladkém běhu na 400 metrů.[467]

V pořadí týmů se YMCA České Budějovice umístila se ziskem 12 bodů na čtvrtém místě, když za vítězným Vysokoškolským sportem Praha zaostala o 48 bodů.[468]

Obrázek 110. Českobudějovický Reiner v běhu na 1 500 metrů[469]

Mimořádným úspěchem budějovických barev byl též postup atletů Hollera a Františka Reinera (*viz obrázek 110.*)[470] na Světové hry YMCA. Na těchto hrách, které se konaly v červenci 1927 v Kodani, skončil Holler na vynikajícím třetím místě v běhu na 100 a 200 metrů. F. Reiner byl v běhu na 5 kilometrů třináctý.[471]

[467]STAR, roč. 1927, č. 21.
[468]Sport, VII., 1927, č. 24.
[469]Sport, VII., 1927, č. 27.
[470]Od roku 1927 se začalo v novinových článcích objevovat jméno František Reiner. Jedná se pravděpodobně o atleta Rainera, který se vyskytoval v novinových článcích již dříve.
[471]Sport, VII., 1927, č. 30.

Sportovní odbor YMCA České Budějovice připravil na den 14. října 1928 silniční běh na trase Hluboká nad Vltavou – České Budějovice. Ke startu závodu dlouhého 10 kilometrů se dostavilo 22 závodníků. Kategorii závodníků ovládl Chotěborský z týmu Viktoria Žižkov. Těsně za ním doběhl František Reiner, který svým výkonem získal tento rok již definitivně putovní pohár městské rady Hluboké nad Vltavou pro nejlepšího místního závodníka. Kategorii příchozích ovládl Vlach (YMCA Praha).[472]

František Reiner také pomohl SO YMCA k získání třetího místa na mistrovství Jihočeského okrsku. Jako jediný atlet z řad YMCA zde totiž vybojoval první místo ve své disciplíně, a to dokonce dvakrát, když si nejrychleji poradil s hladkými běhy na 1,5 a 5 kilometrů. YMCA získala na tomto mistrovství pouhých 11 bodů a za vítězným Jihočeským vysokoškolským sportem z Jindřichova Hradce, jehož atleti vybojovali 83 bodů, značně zaostala.[473]

Bohužel se s blížícími se 30. lety přestaly zprávy o lehké atletice v českobudějovické YMCA objevovat. Je tudíž pravděpodobné, že YMCA zde začala toto sportovní odvětví pomalu omezovat.

Rovněž v těžké atletice, která se v Českých Budějovicích začala pěstovat v roce 1919, patřil sportovní odbor YMCA mezi nejlepší místní týmy. V YMCA se začal poměrně rychle rozmáhat především řecko-římský zápas, který se trénoval v sále hostince U Anděla v Gymnasiální ulici (dnes Skuherského).[474] Již v roce 1919 tak zde mohli první zájemci za laciné vstupné navštěvovat zápasy borců z YMCA. Na jaře roku 1922 zavedla YMCA pravidelné tréninky těžké atletiky, které vedl místní trenér a řecko-římský zápasník František Vazač.[475]

Ve druhé polovině 20. let přerušil načas také těžkoatletický odbor YMCA České Budějovice svou činnost, kterou však František Vazač obnovil začátkem ledna roku 1928. Na počátku roku 1930 rozšířil místní těžkoatletický odbor YMCA svou činnost o box tím, že založil boxerský kroužek. Jeho pravidelné tréninky se

[472]Sport, VIII., 1928, č. 42.
[473]Sport, VIII., 1928, č. 43.
[474]Jihočeské listy, XXV., 1919, č. 88, s. 2.
[475]Jihočeské listy, XXX., 1924, č. 4, s. 2.

konaly každé úterý a pátek od sedmi do devíti hodin večer. V létě většinou boxeři trénovali v zahradě restaurace na Střeleckém ostrově.[476]

O rok později se utkali českobudějovičtí boxeři v Písku s místním Unionem a zvítězili poměrně vysoko 9:3. Za YMCA nastoupili Abramovič, Hudler, Kubišta, Němec, Hrach a Ždimera. YMCA byla v této době v podstatě sídlem jihočeského boxerského sportu. Tuto úzkou skupinu sportovců držel pohromadě právě František Vazač.[477]

Po lehké atletice se ale bohužel přestaly na počátku 30. let objevovat i zmínky o těžké atletice v českobudějovické YMCA. Vedení YMCA zde pravděpodobně také toto sportovní odvětví značně omezilo.

10.4.1.2 Sportovní hry

Kromě lehké a těžké atletiky byly v českobudějovické YMCA, stejně jako ve většině místních sdružení YMCA, populární sportovní hry. Již ve dnech 26. – 28. září 1920 se při slavnostním otevření nového hřiště v Českých Budějovicích pořádala řada sportovních utkání. Mezi nimi bylo také utkání v házené.

O skutečném zavedení házené v Českých Budějovicích však lze hovořit až v roce 1922, kdy ji zde hrály týmy YMCA, SK a Slavoj. V sezoně 1923 již patřila YMCA České Budějovice svojí výkonností spolu s házenkářským mužstvem VSK (Vysokoškolský sportovní klub) České Budějovice mezi nejlepší místní týmy. Za sdružení YMCA hráli v této době házenou Vácha, Vimr, Kamfmüller, Knecht, Nádvorka, Prüher a Vogl.[478]

Ani házenkáři se nechtěli nechat nepříjemností ztráty budovy zlomit. V roce 1924 se rozhodli účastnit se mistrovství místního okrsku, kde byli jedním z favoritů na mistrovský titul.[479] V Jihočeské župě házené jim totiž patřilo druhé místo.[480]

[476]STAR, roč. 1931, č. 50.
[477]STAR, roč. 1931, č. 49.
[478]Jihočeské listy, XXIX., 1923, č. 63, s. 2.
[479]Sport, IV., 1924, č. 11.
[480]Sport, IV., 1924, č. 14.

I přes další neštěstí v roce 1925 se snažili pokračovat v činnost. V úvodních zápasech roku 1926 se jim však vůbec nedařilo. Jejich trápení měla zlepšit i nově příchozí posila z Třeboně – Nejedlý.[481] Tento hráč nastoupil za České Budějovice v roce 1926 k několik zápasů, ve kterých předvedl své kvality.

Na neděli 27. června 1926 měla YMCA České Budějovice domluvený přátelský zápas proti olomoucké Spartě. Ta však bohužel dva dny před utkáním zápas odřekla, protože měla dva zraněné hráče, za něž neměla náhradu.

YMCA se tak pokusila narychlo zmenšit deficit vzniklý odřeknutím utkání tím, že domluvila zápas proti místnímu SK. Hrdinou utkání se stal právě Nejedlý, který sám dal jedenáct gólů. Jeho týmový kolega Leskovec k nim přidal další čtyři a Charvát dva. YMCA, která nastoupila ve složení Vácha, Nováček, Fridrich, Wimmer, Charvát, Nejedlý a Leskovec, v utkání zcela suverénně zvítězila, a to v poměru 17:2 (8:1).[482]

YMCA se v tomto zápase také ujistila o své dobré formě. Tu ladila na blížící se Jihočeské mistrovství házené, které od 11. července 1926 hostil Tábor.[483]

Obrázek 111. Basketbalový zápas YMCA České Budějovice – YMCA Plzeň před budovou YMCA v Českých Budějovicích[484]

[481]Sport, VI., 1926, č. 15.
[482]Sport, VI., 1926, č. 26.
[483]Sport, VI., 1926, č. 27.
[484]YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 3.

Bohužel o rok později o sobě již házenkáři YMCA nedávali žádné zprávy a je tudíž pravděpodobné, že ukončili sportovní činnost.

Českobudějovická YMCA, stejně jako další místní sdružení YMCA v Československu, rovněž neopomenula jeden z nejvíce populárních sportů v tomto sdružení – basketbal (*viz obrázek 111.*). Nutno však uznat, že zde rozhodně nedosahovala takových kvalit a popularity jako v případě pražského či bratislavského sdružení. Členstvo hrálo pravděpodobně basketbal převážně mezi sebou, a tudíž o svých výkonech rozsáhlejší zprávy nezanechalo.

Na počátku druhé poloviny 20. let začal prodělávat volejbal v Českých Budějovicích i v některých dalších místech jižních Čech bouřlivý rozvoj, což bylo v rámci republiky s výrazným zpožděním. O vzestupu jihočeského volejbalu svědčí i velký počet přihlášených družstev na volejbalový turnaj o „jihočeské přeborníctví" a na turnaj o putovní křišťálový pohár SO YMCA, který byl uspořádán tímto sdružením dne 14. listopadu 1926 na Sokolském ostrově.

Do turnaje se přihlásilo sedmnáct chlapeckých a jedenáct dívčích družstev. Českobudějovická YMCA sice postavila hned tři družstva, ale ta byla oslabena o své nejlepší hráče, kteří v turnaji startovali za své ústavy, kterými byla např. místní gymnázia. Nelze se tedy divit, že družstva organizace YMCA vypadla již v prvním kole. Z celkového vítězství v turnaji se pak radovalo Gymnázium České Budějovice.[485]

Stejně jako na mnoha místech v republice věnovala tedy YMCA i zde volejbalu patřičnou pozornost. Svůj volejbalový stánek měla zřízený v restaurační zahradě na Střeleckém ostrově.[486]

Přes velice rychlý rozvoj volejbalu, který probíhal v jižních Čechách ve druhé polovině 20. let, nebyla ještě počátkem 30. let ustanovena Jihočeská župa ČVaBS. Hrálo se zde pouze tzv. „Jihočeské mistrovství ve volleyballu", které bylo neoficiálním jednodenním turnajem. V roce 1930 tuto sportovní akci organizovala českobudějovická YMCA na svých kurtech na Střeleckém ostrově. Do turnaje,

[485]Sport, VI., 1926, č. 47.
[486]Jihočeské listy, XXXII., 1926, č. 89, s. 5.

kterého se zúčastnilo sedmnáct družstev a na který se přišlo podívat poměrně hodně diváků, věnoval SO YMCA křišťálový pohár.[487]

Výraznějších výsledků na celostátní úrovni tak její hráči nedosahovali. Stejně jako v případě basketbalu o sobě navíc nezanechali příliš zpráv.

YMCA České Budějovice byla jedním z mála, ne-li vůbec jediným sdružením YMCA v Československu, kde se začal již na počátku 20. let pěstovat lední hokej.[488] V polovině 20. let měla dokonce dvě družstva dospělých a jedno dorostenecké. Hráči YMCA si hned od počátku nevedli úplně špatně. V sezoně 1922/1923 sehrála místní organizace utkání proti Slavoji České Budějovice,[489] které skončilo remízou 1:1. O rok později se zápas opakoval a YMCA jen těsně prohrála 8:6. Mezi její nejlepší lední hokejisty patřili Winkler a Vazač. Za řízení a organizaci hokeje byl v místním sdružení zodpovědný pan Taufar.[490]

Na počátku února roku 1924 pořádal SK Strakonice mistrovství Československa v bandy hokeji. Do Strakonic se sjely následující týmy: Český Lev Plzeň, SK Písek a YMCA České Budějovice. Tyto týmy byly doplněny o domácí tým a jeho rezervu. Po prohrách s rezervou SK Strakonice a SK Písek se bandy hokejisté českobudějovické YMCA do finálového zápasu neprobojovali.[491]

O vánočních svátcích 1924 bylo v Českých Budějovicích odehráno několik bandy hokejových zápasů, mezi kterými byl i SK České Budějovice – YMCA České Budějovice. Utkání skončilo vítězstvím prvního jmenovaného týmu 9:6 (4:2). Hráči SK České Budějovice se ale na vítězství nadřeli a do hry museli vložit skutečně vše.[492]

Více zpráv o hokeji v českobudějovické YMCA se bohužel nepodařilo dohledat. YMCA tedy velice pravděpodobně také tento sport omezila či ho v polovině 20. let přestalo její členstvo úplně pěstovat.

[487] Jihočeské listy, XXXVI., 1930, č. 39, s. 4.
[488] Nejednalo se o klasický lední hokej, ale spíše o bandy hokej na ledě.
[489] Slavoj České Budějovice byl nejúspěšnějším hokejovým klubem ve městě na začátku 20. let. Klub byl původně založen jako fotbalový, avšak velmi záhy začal provozovat i bandy hokej na ledě.
[490] Jihočeský sportovní týdeník, II., 1923/1924, č. 46.
[491] Sport, IV., 1924, č. 6.
[492] Sport, V., 1925, č. 2.

10.4.1.3 Stolní tenis

Na jaře roku 1930 rozšířila YMCA České Budějovice svou sportovní činnost o nový sport. Vznikl zde totiž table-tenisový odbor. Stolní tenis hrálo členstvo v klubovně svého sekretariátu na třídě Čs. legií 40 (Rudolfovská tř.). Na podzim tohoto roku tak již mohla YMCA pořádat první turnaj, ve kterém 22 hráčů sehrálo dohromady 114 zápasů. Vítězem turnaje se stal Fafl před Schulzem, Duškem a Charvátem.[493]

Mimo soutěž stolního tenisu odehráli hráči YMCA České Budějovice celou řadu přátelských utkání, a to např. proti Jirsíkovu gymnáziu, DFC (Deutscher Fussball Club – Německý fotbalový klub) Budweis, „Vánoční turnaj" či utkání členstva s dorostem.[494]

V roce 1931 pak YMCA České Budějovice sehrála meziklubové utkání proti DFC Budweis, ve kterém si připsala vítězství 14:4. Za YMCA nastoupili Fafl, Schulz, Teller, Bušek, Illenberger a Fisch.

V prosinci tohoto roku YMCA zveřejnila žebříček svých hráčů s následujícím pořadím. Na prvním místě byl Kučera, druhý Teller a třetí Prskavec.

O popularitě stolního tenisu v českobudějovické YMCA vypovídá i fakt, že místní sdružení pořádalo 10. ledna 1932 ve velkém sále restaurace Na Rychtě exhibici, při které se představili její hráči, světový mistr – Maďar István Kelen a hráči československého mistrovského celku, kterým byla YMCA Kladno.[495]

V singlu si I. Kelen poměrně snadno poradil se s Pithartem (Kladno) a Buškem (České Budějovice).

I. Kelen si zde zkusil i čtyřhru. Vytvořil deblový pár s Schönbachem (Kladno), se kterým porazili dvojice Charvát (České Budějovice) – Müller (Kladno) a Schulz – Teller (oba České Budějovice).

[493] Jihočeský sportovní týdeník, VIII., 1929/1930, č. 21.
[494] Votava, Š. (2009). *Historie stolního tenisu v českých zemích v letech 1920 – 1945.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 50.
[495] Jihočeské listy, XXXVIII., 1932, č. 3, s. 4.

Stolní tenisté si zde zkusili zahrát také smíšenou čtyřhru. I. Kelen vytvořil dvojici se Schwarzovou (Kladno) a Teller se Stejskalovou (České Budějovice). Toto utkání skončilo vítězstvím pro první jmenovaný pár.[496]

V březnu tohoto roku se hrálo i jihočeské mistrovství družstev, které vyhrála YMCA České Budějovice před Reformním reálným gymnáziem České Budějovice, SK České Budějovice, DFC Budweis, AC Stadionem, Sokol I, Mládež nár. soc. České Budějovic, TTO (Table-tenisový odbor) Veleslavín, Československou obcí turistickou České Budějovice a Jihočeským Vysokoškolským sportem České Budějovice. Své prvenství v soutěži družstev zopakovala YMCA i následující rok.[497]

Dne 18. dubna 1932 se díky YMCA České Budějovice konalo I. dorostenecké mistrovství jižních Čech o putovní cenu ing. Moudrého. Tohoto mistrovství, které se odehrávalo v místnosti YMCA, se zúčastnilo devatenáct dorostenců z pěti klubů. Do finálové čtveřice se dostali Choudonský, Hájek (oba z YMCA České Budějovice), Plocek a Ševčík (oba z Vysokoškolského sportu Tábor). Cenu pro vítěze, kterým se stal Choudonský, předal tajemník YMCA J. Schuch. Hájek skončil na třetím místě.[498]

V roce 1932 byl již stolní tenis v jižních Čechách hodně rozšířen a nejlepší výkonnost měli právě hráči a hráčky českobudějovického sdružení YMCA, mezi kterými vynikali zejména J. Schulz, Bedřich Schulz, Teller, Prskavec a Charvát.

Jihočeské mistrovství ve stolním tenisu jednotlivců pro rok 1932 se pak stalo do jisté míry klubovou záležitostí. Na prvních třech místech se umístili členové místní YMCA v pořadí B. Schulz, Srp a Eldweber.[499]

Koncem září 1932 pak stolní tenisté YMCA České Budějovice senzačně porazili tým DTJ v poměru 14:0. Za YMCA se na této drtivé výhře podíleli Hájek, Nikolau, Weiner, Kroutl a Pérek. Stolní tenisté YMCA odehráli svá utkání velice dobře a celkové vítězství si jasně zasloužili.

[496]STAR, roč. 1932, č. 3.
[497]Jihočeské listy, XXXVIII., 1932, č. 24, s. 4.
[498]Votava, Š. (2009). *Historie stolního tenisu v českých zemích v letech 1920 – 1945.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 55.
[499]Jihočeské listy, XXXVIII., 1932, č. 24, s. 4.

V úterý 11. října 1932 byl v organizaci YMCA České Budějovice zahájen žebříčkový turnaj dorostenců a členů ve stolním tenise, jehož zápasy se zde odehrávaly každé úterý a čtvrtek. Celkem se do turnaje přihlásilo 29 hráčů, kteří hráli systémem každý s každým. Celé tři hrací dny trvalo, než byly odehrány zápasy členů. Po jejich odehrání byly na pořadu „rozřazovací hry", po jejichž skončení byl stanoven žebříček, který vedl Charvát před Schulzem a Gubscou.

Po odehrání turnaje členů pak byl okamžitě zahájen dorostenecký turnaj. Ten trval přibližně dva týdny. Po„rozřazovacích bojích" vedla žebříček dorostu pro tento rok opět trojice Charvát, Schulz a Gubsca.

V roce 1933 se do turnaje o mistrovství jižních Čech přihlásilo 34 hráčů. O popularitě stolního tenisu v YMCA svědčí i fakt, že YMCA České Budějovice vyslala do turnaje čtrnáct hráčů, což bylo nejvíce ze všech klubů.

Její Kučera se nakonec dostal až do finále, kde se utkal se Stejskalem z SK Jindřichův Hradec. Kučera finále zvládl, čímž získal titul jihočeského mistra společně s putovním pohárem, který do turnaje věnoval pan Řádek. Ve čtyřhře, kde bojovalo o celkové prvenství patnáct dvojic, se do finále probojovala dvojice Kučera – Hájek (YMCA České Budějovice) a Stejskal – Halada (SK Jindřichův Hradec). Po odehrání utkání mohli hráči YMCA slavit mistrovský titul také ve čtyřhře.[500]

Roku 1935 se tým Jihočeského vysokoškolského sportu z Jindřichova Hradce utkal v místnostech českobudějovické YMCA se svým největším jihočeským soupeřem, kterým bylo právě domácí sdružení.

Stolní tenisté YMCA se určitě doma nechtěli nechat zaskočit, a tak i poměrně přesvědčivě zvítězili v poměru 7:3.[501]

Bohužel tento rok se také v novinových článcích přestaly objevovat články o stolních tenistech českobudějovické YMCA. Došlo zde tedy pravděpodobně k zastavení činnosti table-tenisového odboru.

[500]Votava, Š. (2009). *Historie stolního tenisu v českých zemích v letech 1920 – 1945.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 51-54.
[501]Tamtéž, s. 53.

10.4.1.4 Vodní sporty

Již v první polovině 20. let byl sportovní program českobudějovické YMCA rozšířen o plavání. V roce 1923 uspořádal SK České Budějovice druhý ročník mezinárodních plaveckých závodů, které se však konaly jen v domácí konkurenci. Nejlépe z YMCA skončil kraulař Biedermann, který vybojoval druhé místo.[502]

Plavci českobudějovické YMCA se přes ona dvě neštěstí, ke kterým došlo v polovině 20. let, přenesli poměrně dobře. Roku 1926 dokonce zažádali o přijetí za členy ČAPS (Československý amatérský plavecký svaz).[503]

Ve dnech 7. a 8. srpna 1926 se v Českých Budějovicích konaly mezinárodní závody. Ze všech českobudějovických týmů dosáhla YMCA na největší úspěch, když junior Knechtl obsadil 3. místo v závodě na 100 metrů volným způsobem.[504]

Velký plavecký úspěch zaznamenala českobudějovická YMCA v roce 1927 na Světových hrách YMCA v Kodani, kam vyslala jednoho ze dvou československých plavců.[505] Ti skončili v soutěži týmů na celkovém čtvrtém místě, k čemuž značně přispěl právě Biedermann z Českých Budějovic, který obsadil v závodě na 400 metrů volným způsobem třetí místo. Na čtvrtém místě pak doplaval tento „kraulař" v závodě na 1 500 metrů volným způsobem.[506]

Po roce 1927 se ale bohužel přestaly v novinových článcích vyskytovat zmínky o plavcích českobudějovické YMCA, což nasvědčuje tomu, že YMCA České Budějovice velice pravděpodobně přestala po skončení sezony závodní plavání pěstovat.

[502] O jaký konkrétní závod se jednalo, se nepodařilo zjistit. Šlo pravděpodobně o závod na 400 nebo 1 500 metrů volným způsobem.

Štumbauer, J. (1992). *Dějiny spolkové tělesné výchovy a sportu v Č. Budějovicích od poloviny 19. století do roku 1938.* (Habilitační práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 250-251.

[503] Sport, VI., 1926, č. 30.

[504] Štumbauer, J. (1992). *Dějiny spolkové tělesné výchovy a sportu v Č. Budějovicích od poloviny 19. století do roku 1938.* (Habilitační práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 252.

[505] Sport, VII., 1927, č. 22.

[506] *The Y.M.C.A. Games (Official Report of the First International Y.M.C.A. Athletic Championships : Copenhagen, Denmark, July 10-17, 1927).* (1927). Ženeva: World′s Alliance of Young Men′s Christian Associations, s. 34.

10.4.1.5 Ostatní sporty

YMCA v Českých Budějovicích začala tedy rozvíjet svou tělovýchovnou a sportovní činnost poměrně rychle a její snaha ještě vzrůstala v letech 1922 – 1923.

Od roku 1922 byl v místní YMCA činný také šachový odbor, který začal pořádat turnaje. Jeho členy byli Blažek, Biedermann, Winkler, Kalina, Turnwald, Rys a další.[507] Ve druhé polovině 20. let ale přestal vykazovat činnost a pravděpodobně i zanikl.

V první polovině 20. let začaly vznikat další sportovní odbory, jako například cyklistický odbor, který měl v tomto roce 26 členů. Populární byly taktéž vycházky do přírody a táboření pod stany.[508]

Dne 4. března 1923 byl v Českých Budějovicích pod vedením funkcionářů z YMCA zahájen tělovýchovný a vůdcovský kurz, který navštěvovalo téměř čtyřicet zájemců. Jeho náplní byla teorie a praxe vedení skupin a táboření.[509]

Sportovní odbor YMCA České Budějovice pak od počátku 30. let pozvolna omezoval činnost. Velice pravděpodobně na tom velkou zásluhu nesla ona dvě neštěstí, která místní sdružení potkala v polovině 20. let a z kterých bylo jistě velice obtížné se vzpamatovat. Přes všechny své úspěchy pak sportovní odbor YMCA České Budějovice roku 1933 úplně zanikl.[510] Snad jedinou závodní sportovní činnost zde vykazovali stolní tenisté. Stolní tenis se hrál v českobudějovické YMCA ještě v roce 1935.

Od tohoto roku do druhé světové války však již YMCA v Českých Budějovicích o své tělovýchovné a sportovní činnosti nepodávala téměř žádné zprávy a lze tudíž předpokládat, že došlo k zastavení závodního sportovního zápolení místního sdružení v Českých Budějovicích.

[507] YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 6, s. 178.
[508] YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), I., 1923, č. 4-5, s. 142.
[509] Měsíční zpravodaj sdružení YMCA v Č. Budějovicích, I., 1923, č. 1, s. 2.
[510] Státní oblastní archiv Třeboň. Policejní ředitelství Č. Budějovice, Karton 804, č. rejstříku 410, Zápis z valné hromady sdružení YMCA 10. 4. 1933.

11 Tělesná výchova a sport ve vybraných místních sdruženích polské YMCA v meziválečném období

Stejně jako československá, tak i jednotlivá místní sdružení v Polsku se od sebe z hlediska tělesné výchovy a sportu lišila. Jedním z důvodů jistě bylo, že naprostá většina polských sdružení neměla vybudované své budovy, a tudíž postrádala kvalitní sportovní zázemí. Místním sdružením tak nezbylo nic jiného, než improvizovat s tím, co bylo k dispozici. Proto se nelze divit, že informace o tělesné výchově a sportu, poskytované většinou místních sdružení polské YMCA, byly velice strohé. Rozsáhlejší informace podávala pouze čtyři sdružení.

11.1 Místní sdružení v Krakově

První z nich se nacházelo v bývalém hlavním městě Polska – Krakově, který leží v Malopolském vojvodství na řece Visle. Krakov je tradičně jedním z polských akademických,[1] kulturních a uměleckých center. Je jedním z nejvýchodnějších středoevropských lokalit s oceánským podnebím[2] s průměrnou roční teplotou těsně pod 9 °C. Na počátku 20. let čítal Krakov více jak 183 tisíc obyvatel. V roce 1939 jich zde žilo již 259 tisíc. Kromě Poláků zde měli tradičně velké zastoupení Židé. Během relativně klidného meziválečného období se počet židovských obyvatel v Krakově zvýšil ze 45 tisíc na 64 tisíc. V meziválečném období došlo v Krakově ke vzniku dalších univerzit (např. Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława

[1] Jagellonská univerzita v Krakově byla založena v roce 1364, což z ní činí druhou nejstarší univerzitu ve střední Evropě.

[2] Například Praha, která leží podstatně západněji, se nachází na přechodu mezi oceánským a kontinentálním podnebím.

Staszica) a začala se zde rozvíjet např. autobusová doprava. Nelze však říci, že by byl Krakov v meziválečném období polským průmyslovým centrem. Teprve v roce 1951 k němu bylo připojeno nově založené město Nowa Huta,[3] jehož připojení ke Krakovu bylo výsledkem snahy tehdejšího režimu o přeměnu tohoto univerzitního města na město průmyslové.

Krakovská YMCA měla mezi ostatními polskými sdruženími zcela mimořádný význam. Jsou s ní mj. spojeny počátky basketbalu a volejbalu (*viz obrázek 112.*) v Polsku. Pro jejich rozvoj byl zcela přelomový rok 1919, kdy se zde tato organizace objevila. Na počátku 20. let 20. století tak měli poprvé místní obyvatelé možnost tyto hry vidět, a to ve dvou městech – Lvově a právě Krakově.

Obrázek 112. Momentka z volejbalového mistrovství krakovské YMCA z roku 1924[4]

Organizace YMCA přišla do Polska, stejně jako do Československa, s tamní armádou. Její první kroky zde tak byly spjaty s činností jejích jednotek. Také zde se členstvo (*viz obrázek 113.*) začalo rychle orientovat na plnění několika cílů, mezi kterými samozřejmě nechybělo ani pozvednutí zájmu o tělesnou výchovu a sport mezi Poláky.[5]

[3]Nowa Huta (Nová Huť) byla založená v roce 1949 na území vesnic Mogiła, Płaszów a Krzesławice.

[4]*Co jest? Co robi? Gniazdo Krakowskie Polskiej YMCA*. (1925). Krakov: Polska YMCA, s. 4.

[5]Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 47, s. 8.

POLSKA YMCA
ZWIĄZEK
MŁODZIEŻY CHRZEŚCIJAŃSKIEJ
OGNISKO KRAKOWSKIE
L. 5029
Pan [illegible] urodz. 1916
z zawodu uczeń ma prawo, na przeciąg czasu oznaczonego na odwrotnej stronie niniejszej karty, a to po myśli przepisów Krakowskiego Ogniska Polskiej Y. M. C. A., korzystać z wszelkich praw
UCZESTNIKA DZIAŁU CHŁOPCÓW
Karta niniejsza ważna jest jedynie dla osoby na niej wymienionej, bez prawa odstępowania jej komukolwiek, a winna być okazywana na żądanie.
Kraków, dnia 2 III 34 ZA DYREKCJĘ
POLSKA YMCA
KRAKÓW, UL. KROWODERSKA L. 6 — TELEFON Nr 551 10
LEGITYMACJA Nr 9.
Ob. Siepmontovski Konrad
Adres Kraków
miasto ulica Nr
Jest uczestniklem Polskiej YMCA w Krakowie
Ważność legitymacji oznaczona na stronie odwrotnej
Właściciel legitymacji Dyrektor

Obrázek 113. Karta člena polské YMCA, která ho opravňovala k činnosti ve všech chlapeckých skupinách[6]

Služba organizace YMCA pro armádu byla v Polsku o několik let delší, než tomu bylo v Československu. Důvodem bylo, že Polsko bylo ještě několik let po skončení první světové války ve válečném konfliktu se svým východním sousedem – sovětským Ruskem. Skutečný mír zde zavládl až po podepsání Rižské smlouvy dne 18. března 1921.

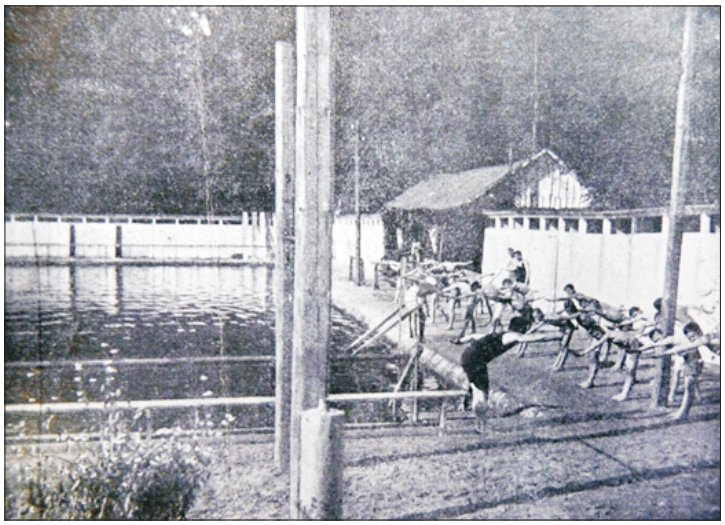

Obrázek 114. Výuka plavání organizovaná sdružením YMCA[7]

[6] Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho.

[7] *Co jest? Co robi? Gniazdo Krakowskie Polskiej YMCA*. (1925). Krakov: Polska YMCA, s. 5.

Počátky tělesné výchovy a sportu zaměřeného na civilní obyvatelstvo je však třeba hledat ještě o něco dříve. Již od roku 1920 zde totiž například organizovala krakovská YMCA bezplatnou výuku plavání pro děti školního věku (*viz obrázek 114.*). Do roku 1932 prošlo instruktorům „rukama" zhruba 2 tisíce chlapců a dívek. Její plavecká sekce byla též známá pořádáním kurzů vodních záchranářů. Od počátku své činnosti do roku 1932 zde místní instruktoři vyškolili zhruba osmdesát záchranářů.[8]

Obrázek 115. Budova YMCA v Krakově (1927)[9]

K výrazné proměně a rozšíření tělovýchovného programu organizace YMCA však došlo až ve druhé polovině 20. let. V roce 1925 byla již zahájena stavba první reprezentativní budovy polské YMCA, která se stavěla právě v Krakově (*viz obrázek 115.*) a ve které měly být mj. tělocvičny, sprchy, bazén a na její střeše rovněž hřiště (*viz obrázek 116.*).

Na stavbu této budovy přispěl bohatý americký průmyslník z Clevelandu Sereno Peck Fenn[10] částkou 150 tisíc amerických dolarů, za což chtěl na oplátku

[8] *Wiadomosci ogniska krakowskiego Polskiej YMCA*, 1933, říjen, s. 2.

[9] *Polska Instytucja Narodowo-Społeczna we własnym domu, Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej w Krakowie.* (1927). Krakov: W. L. Anczyc i Spółki.

[10] Sereno Peck Fenn působil 25 let jako prezident YMCA v Clevelandu. Jedním z důvodů jeho štědrého daru zřejmě bylo, že S. P. Fenn osobně znal Krakov, který se mu velice líbil. Jako dlouholetý člen sdružení YMCA tak chtěl pomoci s jeho rozvojem v tomto polském městě.

pouze fotografii budovy po jejím dokončení. Budova krakovské YMCA pak byla dokončena o rok později. Na jejím zařízení se však výrazně podíleli i obyvatelé Krakova.[11]

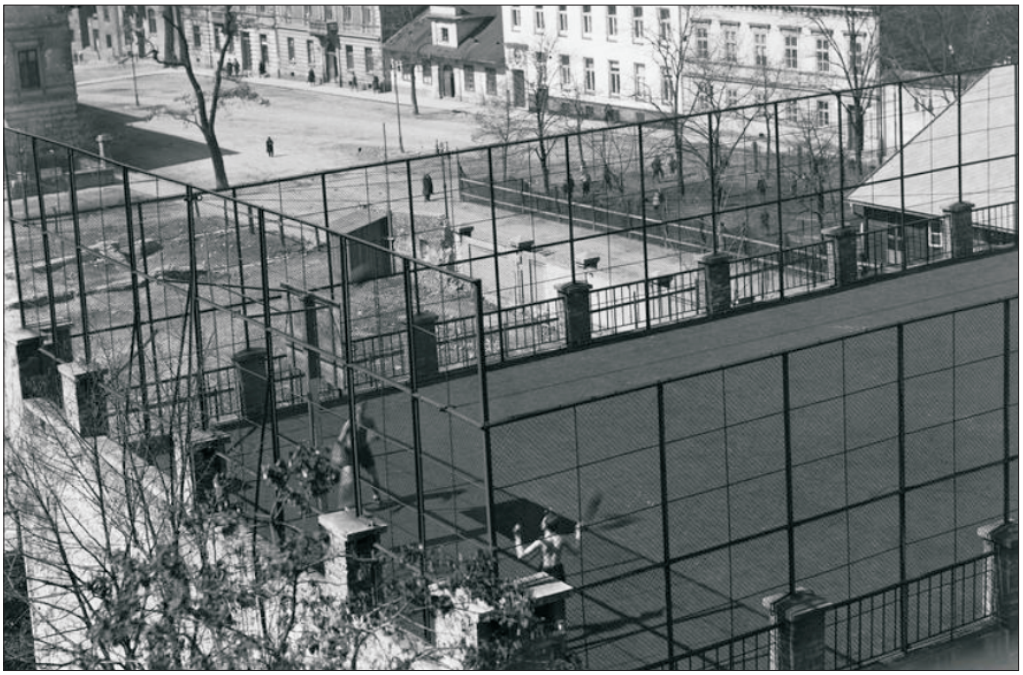

Obrázek 116. Hřiště na střeše krakovské budovy YMCA[12]

Své sporty se snažila jednotlivá místní sdružení polské YMCA organizovat ve sportovních sekcích (sekce sportovních her apod.). Ty zakládal a organizoval *Klub Sportowy Polskiej YMCA*.[13] V roce 1925 nabízela krakovské YMCA již značně pestřejší možnosti sportovního vyžití než těsně po svém příchodu sem. Svou činnost totiž rozšířila o kurzy boxu, šermu a lehké atletiky. Jako první v Krakově nabízela též gymnastická cvičení (*viz obrázek 117.*).[14]

Do roku 1937 vzniklo v krakovské YMCA celkem osmnáct tělovýchovných a sportovních skupin, do kterých docházelo dohromady zhruba 2 100 účastníků. Jednotlivým trenérům zde pomáhali vedoucí ostatních sportovních sekcí. Ti tak vlastně vedli cvičení, která byla alespoň zčásti mimo jejich oblast zájmu. Jejich

[11] *Wiadomosci ogniska krakowskiego Polskiej YMCA*, 1933, říjen, s. 1-2.
[12] Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.
[13] Stadjon, VIII., 1930, č. 49, s. 8.
[14] Przegląd Sportowy, V., 1925, č. 6, s. 14-15.

svěřenci navíc ne vždy byli členy organizace YMCA. Vedli tak např. hodiny tělesné výchovy a sportu u nejrůznějších úředníků v průběhu jejich dovolené.[15]

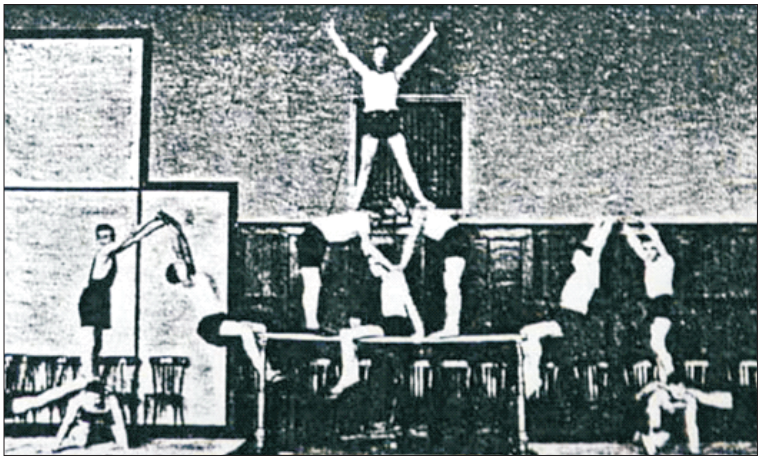

Obrázek 117. Chlapecké pyramidy – YMCA Krakov[16]

11.1.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Krakově

Turnajů a zajímavých sportovních akcí, které krakovská YMCA v první polovině 20. let pořádala, ale nebylo málo. Mezi nimi by stálo za to jmenovat: nejrůznější turnaje volejbalových dvojic, trojic a šestic, basketbalové turnaje a utkání proti polským či zahraničním týmům, utkání ve sportovních hrách s místním školním sportovním klubem, instruktorské kurzy sportovních her, univerzitní turnaje a závody ve sportovních hrách a plavání, seniorské i juniorské plavecké závody o pohár YMCA, plavecké utkání Krakov – Lvov, zimní mistrovství krakovského okresu v plavání, plavecké večery, plavecké závody vojenských sportovních klubů či plavecké závody středních dívčích i chlapeckých škol.[17]

V roce 1926, když byla budova krakovského sdružení dokončena, zde začala nová etapa tělesné výchovy a sportu. V krakovském sdružení měly v meziválečném

[15] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937)*. (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 48-49.

[16] Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

[17] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937)*. (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 45-47.

období značné zastoupení také dívky, které byly v československých sdruženích spíše výjimkou (*viz obrázek 118.*). Zde však utvořily např. silný volejbalový tým. Značná část jich rovněž reprezentovala krakovskou YMCA v plavání či např. lukostřelbě.

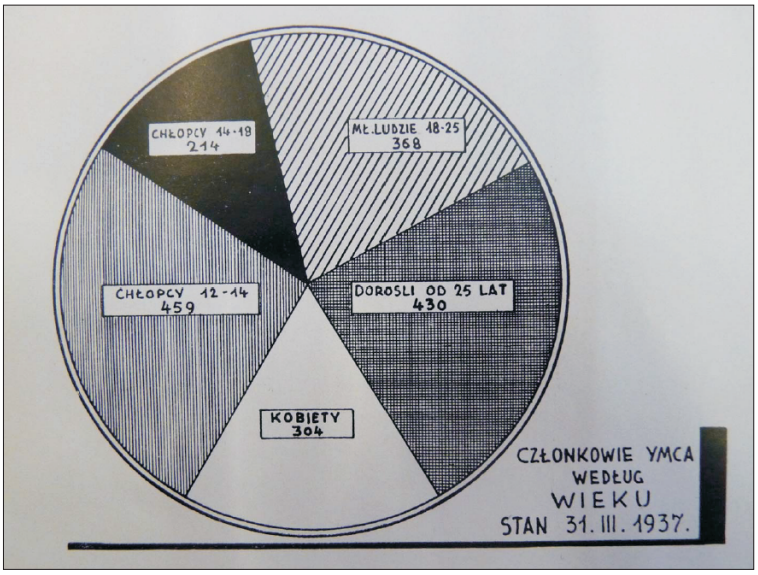

Obrázek 118. Graf zachycující věkové zastoupení členstva krakovské YMCA ze dne 31. března 1937[18]

11.1.1.1 Sportovní hry

Prvními iniciátory basketbalu v Polsku byli Američané, z nichž celá řada patřila do organizace YMCA. Zajímavostí je, že jejich vliv na organizaci hry a sjednocení pravidel byl minimální. Řada vojvodství[19] se k jejich způsobu hry stavěla odmítavě a preferovala svůj vlastní herní styl. Došlo tak k vytištění zhruba dvaceti druhů pravidel, která dostali lokální instruktoři. Snad žádný z autorů ale nevyhledal patřičné zdroje.

Později samozřejmě došlo ke sjednocení pravidel, ale do té doby, v případech, kdy se na hřišti potkala dvě družstva ze zcela jiných vojvodství, vznikal v průběhu

[18]Z tohoto grafu je patrné, že ženy (Kobiety) měly v krakovské YMCA poměrně značné zastoupení.

Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937). (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 42.

[19]V letech 1921 – 1939 bylo Polsko, stejně jako dnes, rozděleno na 16 vojvodství, která byla ve většině případů nazvána podle místního hlavního města (např. Lodžské vojvodství). Historicky se však jejich počet značně měnil. V letech 1979 – 1998 se např. Polsko dělilo na 49 vojvodství.

utkání často chaos. Ten se do jisté míry pokusilo zastavit až první oficiální vydání pravidel basketbalu a volejbalu v roce 1928. Ta však nebyla dokonalá a stále se vyskytovaly problémy při hraní mezinárodních zápasů. Basketbalová pravidla nakonec podle amerického vzoru přepracovali pro PZGS (Polski Związek Gier Sportowych – Polský svaz sportovních her) instruktoři krakovské YMCA.[20]

V roce 1919 si poprvé mohla „americké hry" vyzkoušet širší polská mládež, která v nich rychle nalezla zalíbení. Basketbal a volejbal pak postupem času v Polsku „zdomácněly".[21]

O propagaci těchto „amerických sportů" mezi krakovskou mládeží se v polovině 20. let velice snažila právě YMCA, která v letních měsících v Parku Jordana pořádala turnaje střední škol[22] v basketbalu a volejbalu.[23]

Počátečním problémem při rozvoji basketbalu bylo, že v Polsku nebyly vybudovány vhodné tělocvičny a hřiště pro tuto hru.[24] Stejně jako v Praze, tak i v Krakově došlo k výraznějšímu rozvoji basketbalu až ve druhé polovině 20. let.

Sekce sportovních her krakovské YMCA se začala výrazně aktivněji projevovat až v roce 1927, a to především v letních měsících. V této době se zde začaly častěji hrát volejbal, basketbal a házená. Prvním významnějším představením těchto her v nejbližším okolí Krakova byl zápas mezi týmy YMCA Krakov a KS (Klub Sportowy – Sportovní klub) Cracovia, který však YMCA prohrála. V letech 1927 a 1928 se již hrála první okresní mistrovství ve sportovních hrách. V této době vládl v Krakově sportovním hrám tým Cracovia.[25]

Ještě v roce 1928 však nebyl basketbal v Polsku až tak rozšířený. Pro tuto sportovní hru nebylo stále vybudováno dostatečné sportovní zázemí. Hrála se tak pouze v některých školách a sportovních klubech. Každým rokem však počet

[20]Stadjon, X., 1932, č. 6, s. 12-13.
[21]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 41, s. 4.
[22]Nowości Ilustrowane, XXI., 1924, č. 43, s. 4.
[23]*Co jest? Co robi? Gniazdo Krakowskie Polskiej YMCA*. (1925). Krakov: Polska YMCA, s. 5.
[24]Stadjon, IV., 1926, č. 45, s. 14.
[25]Raz dwa trzy, II., 1932, č. 18, s. 14.

kádrů narůstal. To bylo dáno mj. tím, že sportovní kluby využívaly tuto hru k fyzické přípravě svých sportovců v zimním období.[26]

Stále tak neexistovalo mnoho klubů, které by o své basketbalové činnosti dávaly jasnějším způsobem vědět. V Krakově byla zřejmě v tomto ohledu nejaktivnější právě YMCA. Její hráči hráli méně kombinačním, zato více individuálním systémem, což bylo pro diváky mnohdy dost zajímavé. Navíc uměli poměrně rychle a přesně zakončit. Jejich problémem však bylo, že jim alespoň zpočátku neseděla hra pod košem.[27]

Dalo by se říci, že v této době byla polská YMCA stále ještě na počátku svého tělovýchovného a sportovního rozvoje. Rozhodně neměla velké možnosti k rozšíření „svých amerických" her do celého Polska. Možná i to bylo důvodem, proč o původu basketbalu či volejbalu věděli v této době v Polsku, až na výjimky, pouze sportovní nadšenci a lidi, kteří již těmto sportům „propadli".[28]

Basketbalové mistrovství Polska se poprvé uskutečnilo v roce 1928. V tomto roce zorganizoval PZGS okresní mistrovství ve Varšavě a Krakově, jehož vítězové pak bojovali mezi sebou o titul polského mistra.[29] Na krakovské okresní úrovní získali nejvíce titulů ve sportovních hrách sportovci z družiny Cracovia. Ostatní týmy se tak musely většinou spokojit „až" s druhým místem. V basketbalu ho např. obsadila krakovská YMCA.[30]

Koncem února 1929 se v Krakově rozehrál za pořadatelství krakovského OZGS (Okręgowy Związek Gier Sportowych – Okresní svaz sportovních her) další turnaj o okresního mistra ve sportovních hrách. První dva zápasy hráči YMCA zvládli, když porazili Makabi 6:0 a Jutrzenku 64:3.[31] Vítězství nad Makabi však YMCA dosáhla bez boje, neboť družstvo Makabi dopředu informovalo vedení turnaje, že

[26]Stadjon, VI., 1928, č. 17, s. 14.
[27]Stadjon, VI., 1928, č. 14, s. 9.
[28]Stadjon, VI., 1928, č. 35, s. 4.
[29]Stadjon, VI., 1928, č. 45, s. 2.
[30]Przegląd Sportowy, IX., 1929, č. 46, s. 5.
[31]Nowy Dziennik, XII., 1929, č. 56, s. 7.

k zápasu nenastoupí.[32] YMCA však na tato dvě vítězství úplně dobře nenavázala a na basketbalové mistrovství Polska se v roce 1929 opět neprobojovala.[33]

Ve dnech 29. a 30. prosince 1929 byl v krakovské YMCA rozehrán mužský turnaj ve sportovních hrách o mistra polské YMCA. Ve volejbalu nejprve porazil Krakov Varšavu 28:22 (15:13). Krakovští sportovci následně předvedli své umění i v basketbalu, když nejprve porazili Lodž 39:31 (18:14) a následně i Varšavu 37:19 (18:9).[34]

Zápasy v Krakově pokračovaly i v následujících týdnech, když Krakov těsně porazil ve volejbalu Lodž 27:25 a stal se tak mistrem polské YMCA jak v basketbalu, tak i ve volejbalu.[35]

Již ve 30. letech se basketbal hrál v Polsku na několika úrovních. Nejvyšší soutěž, kterou byla I. třída, byla rozdělena na skupiny západní, severní a jižní. Druhou nejvyšší soutěží byla II. třída.

Popularita basketbalu v Polsku nadále rostla. O to se taktéž dosti zasloužil absolvent springfieldské koleje YMCA Walter Sikorski, který pracoval jako tělovýchovný ředitel v YMCA Krakov.[36]

Krakovská YMCA patřila v této době k jedněm z nejlepších polských basketbalových týmů. Její výhodou bylo, že jí Američané předali na pořádaných školeních technické základy pro pěstování tohoto sportu. YMCA se v Polsku tomuto sportu věnovala systematicky řadu let, což bylo na jejím herním projevu samozřejmě vidět. Ve 30. letech vynikali hráči sdružení YMCA v herních činnostech jednotlivce s míčem i bez míče. Měli vysoké procento úspěšnosti střelby, znamenitě uměli oklamat soupeře a míč jim rozhodně nepřekážel.[37]

V únoru roku 1930 se probíhal v Krakově zimní turnaj ve sportovních hrách. Toho se nemohla neúčastnit krakovská YMCA, která za velkého přispění skvělého Gromady porazila na úvod v basketbalu tým Wawel. Dále přehrála mužstvo

[32]Kurier Sportowy (Dodatek IKC, XX., 1929, č. 56.), VI., 1929, č. 8, s. 3.
[33]Stadjon, VII., 1929, č. 40, s. 15.
[34]Stadjon, VIII., 1930, č. 1, s. 15.
[35]Stadjon, VIII., 1930, č. 2, s. 12.
[36]Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 195.
[37]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 41, s. 4.

Wisły. V tomto zápase vynikal vedle Gromady rovněž Naszewsik. Přes velkou snahu hráčů se krakovské YMCA nepodařilo v basketbalu celkové vítězství vybojovat, když se v celkovém pořadí osmi[38] týmů umístili na druhém místě za Cracovií.

Na stejné týmy narazilo mužstvo krakovské YMCA i ve volejbalu, kde nejprve hladce porazilo tým Wawel a poté i družstvo Wisły. Narozdíl od basketbalistů se volejbalistům podařilo na tomto turnaji zvítězit.[39]

Basketbalisté YMCA Krakov byli na počátku roku 1931 mnohými lidmi pasováni do role favorita na zisk okresního mistrovského titulu. Krakovské občany k tomu nabádal fakt, že jeden z největších konkurentů YMCA v boji o zisk mistrovského titulu – tým Cracovia předváděl na počátku sezony nevyrovnané a slabší výkony. Podle nového herního systému se však vítězové okresních mistrovství museli do finále o mistra Polska kvalifikovat. Šest mistrovských týmu odehrálo tři zápasy, z nichž vzešli tři vítězové, kteří odehráli závěrečný turnaj.[40]

Ještě větším favoritem byla YMCA ve volejbalu. I zde se jeden z jejích největších soupeřů – AZS (Akademicki Związek Sportowy – Akademický sportovní svaz) Krakov „nepotkal" v úvodu nové volejbalové sezony s optimální formou. Ani jednu z těchto rolí však YMCA nepotvrdila.

V lednu 1931 bylo rozehráno první kolo volejbalového turnaje třídy A a B krakovského okresu. Do třídy A patřila též YMCA, která v prvním zápase narazila na tým Makabi. Ani jeden tým se však na hřišti v předepsaném čase neobjevil. Zápas tedy skončil oboustrannou kontumací.[41] YMCA sice v dalších zápasech porazila týmy Strzelec a Sokół,[42] ale byla poražena mužstvy Wisła a Cracovia.[43]

[38]Další pozice patřily mužstvům Sokół, Wisła, Wawel a Makabi. Na posledním místě se umístila Jutrzenka, která tak spadla to nižší soutěže.

Przegląd Sportowy, X., 1930, č. 10, s. 5.

[39]Za YMCA se na dalších místech umístily týmy Wisła, Cracovia a Sokół. Do třídy B pak spadla Legja.

Kurier Sportowy (Dodatek IKC, XXI., 1930, č. 86.), VII., 1930, č. 13, s. 3.

[40]Stadjon, IX., 1931, č. 31, s. 13.

[41]Jaké bylo přesně stanoveno skóre ani žádné jiné bližší informace, bohužel pramen neuvádí.

[42]Raz dwa trzy, I., 1931, č. 3, s. 14.

[43]Kurier Sportowy (Dodatek IKC, XXII., 1931, č. 116.), VIII., 1931, č. 17, s. 3.

Po těchto výsledcích bylo jasné, že pokud chce krakovská YMCA někdy pomýšlet na zisk volejbalového okresního titulu, bude muset svou hru ještě hodně zlepšit.[44]

Obrázek 119. Volejbalisté YMCA Krakov a YMCA Varšava (1931)[45]

Ve dnech 7. a 8. března 1931 zorganizovala YMCA Krakov celopolské mistrovství YMCA ve sportovních hrách, kterého se účastnila jednotlivá centra v Lodži, Varšavě a Krakově.[46] Ve volejbalu porazil Krakov Varšavu 28:24 (*viz obrázek 119.*) a následně i Lodž 30:5. V basketbalu zvítězil Krakov (*viz obrázek 120.*) 38:29 nad Lodží a 28:23 nad Varšavou. Vybojoval tak titul mistra polské YMCA jak v basketbalu, tak i ve volejbalu.[47]

Krakovská YMCA uspořádala ve druhé polovině roku 1931 zajímavé volejbalové setkání, kterým byl mužský a ženský turnaj jednotlivců a dvojic. Celkem se do něj přihlásilo kolem sta zájemců.

V turnaji jednotlivců, do kterého se přihlásilo čtyřicet hráčů, vypadl Baran v zápase se Stefaniukem z krakovské Wisły (30:10) a Maszewski s Lubowieckym z týmu Cracovia. Oba členové krakovské YMCA pak spolu nastoupili ke dvouhře.

[44]Raz dwa trzy, I., 1931, č. 7, s. 14.
[45]Stadjon, IX., 1931, č. 11, s. 14.
[46]Stadjon, IX., 1931, č. 10, s. 6.
[47]Stadjon, IX., 1931, č. 11, s. 14.

V ní měli opět smůlu na Lubowieckého, který společně s Piszem z týmu Cracovia zavřel členům YMCA cestu do finále.[48]

Obrázek 120. Basketbalisté krakovské YMCA (1931)[49]

V roce 1932 se YMCA opět účastnila mistrovství Krakova v basketbalu. Kromě ní se na turnaji představila mužstva Sokół, Garbarnia, Wisła, Makabi a Cracovia. V úvodním zápase překonala YMCA slabší tým Sokóła.[50] Poté následovala další vítězství, a to proti týmům Garbarnia,[51] Sokół[52] a Wisła. Na vítězství nad Wisłou se bodově nejvíce podílel Stok, který v zápase zaznamenal 24 bodů. Tím též vytvořil nový rekord ve třídě A.[53] Turnaj nabídl také utkání dvou velkých rivalů, kterými byla YMCA a Cracovia. Zápas však byl přerušen z toho důvodu, že začalo pršet. YMCA, z jejíhož družstva nejvíce vynikal Baran, ovládala až do přerušení hru.[54] Nakonec se i stala vítězem utkání, neboť Cracovia k dohrávce nenastoupila.[55]

[48]Raz dwa trzy, I., 1931, č. 30, s. 15.
[49]Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.
[50]Raz dwa trzy, II., 1932, č. 15, s. 15.
[51]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXIII., 1932, č. 115, s. 9.
[52]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXIII., 1932, č. 143, s. 10.
[53]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXIII., 1932, č. 159, s. 15.
[54]Raz dwa trzy, II., 1932, č. 16, s. 11.
[55]Przegląd Sportowy, XII., 1932, č. 47, s. 4.

Začátkem července došlo k odvetnému zápasu. Ten měl poměrně nervózní průběh z obou stran. Jediným hráčem YMCA, který herně vynikal nad ostatními, byl Kukuła. Týmu Cracovia se v odvetném utkání velice dařilo, a tak v něm i zvítězil. V následujícím utkání si hráči YMCA přeměřili své síly s ambiciózním týmem Wisła, který proti nim odehrál skvělé utkání a své vítězství si naprosto zasloužil. Na celkovém výsledku nic nezměnil ani skvělý výkon Gromady.[56]

V konečném pořadí týmů se umístila YMCA na děleném druhém místě společně s týmy Wisła a Garbarnia.[57] Turnaj ovládli basketbalisté Cracovie.[58]

Volejbalového mistrovství krakovského okresu třídy A, které se rozehrálo koncem dubna 1932, se zúčastnily týmy: Cracovia, YMCA, Wisła, AZS, Sokół a Skawinka. Každý tým měl odehrát s každým soupeřem dvě utkání.[59]

Hned v úvodním kole bylo do programu zařazeno několik zajímavých zápasů. YMCA do nich nastoupila oslabená o tři hráče základní sestavy, kteří navíc patřili k jejím nejlepším. To se také projevovalo v zápase proti týmu Skawinka. YMCA ale zápas nakonec dotáhla do vítězného konce. Ve svém druhém zápase porazila YMCA mužstvo Sokóla.[60] V první polovině května narazili volejbalisté YMCA na tým Wisła, který v utkání překvapivě, ale naprosto přesvědčivě zvítězil. Tento den čekal na hráče YMCA znovu zápas proti mužstvu Skawinka, ve kterém YMCA po nevýrazném prvním setu zvítězila.[61] Po prohře s Cracovií a následnou výhrou proti AZS se však YMCA opět propadla v tabulce. Patřilo jí až třetí místo. V soutěži vedla Cracovia, která byla do této chvíle bez prohry.[62] Své vedení si navíc udržela a vybojovala titul mistra okresu, který zajišťoval postup do dalších bojů o mistra Polska.[63]

Krakovská YMCA tento rok velice urputně bojovala o titul okresního basketbalového mistra. Po svém triumfu zde se hráči mohli těšit na semifinálový zápas,

[56]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXIII., 1932, č. 180, s. 12.
[57]O konečném pořadí rozhodovaly počty vyhraných a prohraných zápasů. Na druhém místě tak skončily hned tři týmy.
[58]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXIII., 1932, č. 185, s. 9.
[59]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXIII., 1932, č. 111, s. 10.
[60]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXIII., 1932, č. 115, s. 9.
[61]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXIII., 1932, č. 129, s. 10.
[62]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXIII., 1932, č. 143, s. 10.
[63]Raz dwa trzy, II., 1932, č. 26, s. 11.

který se konal dne 10. září ve Lvově.[64] Zde došlo k utkání mezi YMCA a Drorem Lvov (*viz obrázek 121.*). YMCA, která hned od první minuty nasadila vysoké tempo hry a dávala najevo svoji převahu, porazila svého soupeře v poměru 30:20 (19:10).[65]

Obrázek 121. Basketbalisté YMCA Krakov a Dror Lvov[66]

Následné finálové zápasy se odehrály v sobotu 23. září v Toruni. Zde se kromě finále mužů hrálo též finále žen. V turnaji mužů se proti sobě postavila mužstva Polonia Varšava, WKS (Wojskowy Klub Sportowy – Vojenský sportovní klub) Lodž a YMCA Krakov. Tyto tři týmy zde sehrály každý dva zápasy, v nichž se rozhodlo o celkovém vítězi.

Vzhledem k tomu, že YMCA Krakov v prvním zápase porazila favorizovanou varšavskou Polonii 61:22 (3:6),[67] stala se hlavním favoritem na celkový triumf. V zápase hráči YMCA hodně využívali střelby zpod koše. Nejvíce bodů zaznamenal v zápase Stok, na kterém často končila kombinace hráčů YMCA.

Ve druhém zápase porazila YMCA tým WKS Lodž 42:32 (17:14) a o celkovém vítězi tak bylo rozhodnuto. Tento zápas byl z diváckého pohledu rovněž zajímavý. Lodžští basketbalisté se dostali do vedení 1:10, ale pak je začaly čím dál tím více

[64]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 26, s. 15.
[65]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 37, s. 14.
[66]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 38, s. 5.
[67]Součet bodů, které oba týmy zaznamenaly v první a druhé polovině zápasu, je natolik rozdílný, že se může jednat též o tiskovou chybu.

srážet do kolen přesné střely Czińskiego. Hráčům YMCA se tak podařil parádní obrat. Poprvé v historii vybojovala titul polského basketbalového mistra YMCA Krakov a od jejího vítězství začaly postupně polskému basketbalu „vládnout" krakovské týmy, jejichž velkou výhodou byli především kvalitní trenéři.

Velkou předností basketbalistů YMCA byla především dovednost častých změn herního rytmu. Finále odehrála YMCA ve složení Kazimierz Baran, Andrzej Czyński, Roman Jaśkiewicz, Tadeusz Jaroszewski, Stanisław Krawczyk, Józef Kukuła, Marjan Marcinkowski, Kazimierz Paszucha, Marjan Paułły a Stanisław Stok.[68]

Svůj triumf YMCA zopakovala i v následujícím roce. To již však nastoupila poněkud obměněna ve složení K. Baran, A. Czyński, R. Jaśkiewicz, J. Kukuła, M. Paułły, S. Stok, Edward Szostak a Emil Węglorz. Ve finále se tentokrát utkaly týmy KPW (Komenda Wojewódzka Policji – Velení zemské policie) Poznaň, Polonia Varšava, Cracovia a YMCA Krakov. Toto období by se též dalo nazvat „Zlatým obdobím krakovského basketbalu". Postupem času však začali basketbalisté YMCA Krakov ztrácet ze své dominance. V Krakově se naopak začaly skvěle prezentovat týmy Wawel a Cracovia.[69]

Taktéž vedení klubu WKS Wawel se rozhodlo uspořádat na konci sezony tradiční basketbalový a volejbalový turnaj o pohár kpt. Frączkiewicze. Systém turnaje byl takový, že se přihlášené týmy utkaly v systému každý s každým ve volejbalu i basketbalu.[70] Do turnaje se přihlásila i YMCA Krakov, která měla velikou motivaci pro vítězství. Pohár kpt. Frączkiewicze získala již dvakrát po sobě a její třetí vítězství by znamenalo, že by tento pohár získala trvale. Kromě ní se o tento pohár ucházely týmy Cracovia, Wawel a Makabi.

První den turnaje, kdy byla odehrána pouze dvě utkání, byla pozice YMCA velice ztížena faktem, že za ni nenastoupily její tradiční opory. Týmu YMCA chy-

[68]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 39, s. 11.

[69]Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 13, s. 6.

[70]V Polsku se v této době často konaly turnaje ve sportovních hrách – basketbalu a volejbalu, během nichž se zúčastněná družstva utkala mezi sebou v obou těchto sportech systémem každý s každým. Vítězem turnaje se pak stal tým, který měl v součtu nejvíce volejbalových a basketbalových vítězství. Tyto turnaje tedy nebyly rozděleny na volejbalovou a basketbalovou část.

běli Baran, Cziński a Kukuła. Přesto basketbalový zápas proti Wawelu zvládla a zvítězila 25:13 (11:11).[71] V dalších částech turnaje porazila mj. Cracovia v basketbalu krakovskou YMCA 12:8 (5:3). Ta se však svého cíle nevzdala a mužstvu Cracovia oplatila basketbalovou porážku ve volejbalu, kde zvítězila 2:0. Během turnaje potvrzovala YMCA roli jednoho z favoritů, která byla naplněna jejím třetím triumfem v řadě.[72]

Muži krakovské YMCA (*viz obrázek 122.*) na celopolském volejbalovém mistrovství roku 1934 příliš úspěšní nebyli. Po několika výhrách nad slabšími týmy se probojovali až do utkání o postup na závěrečný turnaj. Tam však nestačili na pozdějšího vítěze celého mistrovství, kterým se stala Cracovia. YMCA, která hrála bez Stoka a Paszuchy, podlehla tomuto týmu 2:1.[73]

Obrázek 122. Volejbalový a basketbalový tým místního sdružení YMCA v Krakově (1934)[74]

YMCA si tak chtěla spravit chuť a stát se alespoň basketbalovým mistrem Krakova. Celkem přesvědčivě se probojovala do semifinále, kde ji potkaly drobné komplikace. V zápase proti Sokółu se nemohla spolehnout na své tradiční opory,

[71] Raz dwa trzy, III., 1933, č. 48, s. 11.
[72] Raz dwa trzy, III., 1933, č. 50, s. 7.
[73] Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 7, s. 13.
[74] *Polska YMCA 1923-2003.* (2003). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej „Polska YMCA", s. 9.

kterými byly Kukuła a Stoka. Přesto se YMCA nenechala jejich neúčastí rozhodit a v zápase zvítězila 24:17 (7:6). Na výsledku se hodně podepsala ostrá hra týmu YMCA, která též způsobila to, že ne všichni hráči Sokóła utkání dohráli.

Z basketbalistů YMCA nejvíce vynikali Czyński, Jaśkiewicz a Paszucha.[75] Tímto vítězstvím si YMCA zajistila postup do finále, kde se následně utkala s týmem Cracovia. Zápas YMCA zvládla a zvítězila 28:21 (10:9). Toto vítězství jí též zajistilo postup do dalších bojů o mistra Polska.[76]

Obrázek 123. Basketbalisté krakovské YMCA na zimním polském mistrovství 1934 ve Varšavě[77]

Dne 24. února roku 1934 se ve Varšavě v sále OWF (Ośrodek Wychowania Fizycznego – Středisko tělesné výchovy) rozehrálo finále zimního mistrovství Polska, které mělo oficiálně zakončit zimní sezonu sportovních her. Soutěžilo se o putovní pohár PZGS, který také vzorovým způsobem celou akci připravil. Basketbalového turnaje se zúčastnilo šest týmů, které byly rozděleny do dvou skupin. Krakovská YMCA (*viz obrázek 123.*), jediný zástupce této organizace zde, hrála

[75]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 3, s. 7.
[76]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 4, s. 15.
[77]Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

v první skupině společně s týmy Unja Lublin a Jagiellonia Białystok. YMCA Krakov, která byla jasným favoritem skupiny, hrála ve složení Baran, Cziński, Kukuła, Stok, Paszucha. Jako náhradníci čekali na svou příležitost Stępa, Paully, Swaltek a Jaśkiewicz. Po dvou poměrně snadných vítězstvích se mohla YMCA těšit na finále, ve kterém ji čekala varšavská Polonia.

Zápas se pro krakovské basketbalisty nevyvíjel podle jejich představ. Důvodem bylo, že tým Polonia využíval jejich slabší obrany, která do tohoto okamžiku nebyla během turnaje až tak zaměstnávána. V rozhodujících chvílích navíc ukazovali hráči z klubu Polonia, že mají silovou i rychlostní převahu. Varšavští také snadněji a lépe přecházeli do útoků, a tak se jim po nevýrazném prvním poločase povedlo odskočit svému soupeři na větší bodový rozdíl. Polonia pro jeho udržení začala hrát tvrději, ale přitom nikam nespěchala. Svůj náskok do konce udržela a zaslouženě zvítězila 43:30 (23:19). Nejvíce bodů z YMCA zaznamenal Stok, který jich nastřílel 18.[78]

Počátkem května roku 1934 bylo rozehráno mistrovství Krakova třídy A ve volejbalu mužů. Do role favorita byl pasován tým Cracovia. Muži YMCA sice hráli dobře, ale na jejich největšího soupeře to nestačilo.[79]

Nedlouho po místním mistrovství ve volejbalu zde proběhlo též mistrovství Krakova v basketbalu, ve kterém měla největší ambice na titul YMCA. Motivace k vítězství v turnaji byla o to větší, že první dva týmy tohoto mistrovství postupovaly do dalších bojů, ve kterých se utkaly s mistrem Čenstochové o titul mistra okresu. Mistr a vicemistr okresu následně postupoval na mistrovství Polska.

YMCA procházela turnajem celkem bez problémů, ale v posledním zápase podlehla basketbalistům Wawelu a o celkové první místo se tak musela dělit s týmem Cracovia.[80]

YMCA a Cracovia tedy postoupily do závěrečné kvalifikace na mistrovství Polska. Ze Slezska jim přibyl konkurent v podobě PZP (Polski Związek Pływacki – Polský plavecký svaz) Nowy Bytom. Krakovské týmy však neměly velký problém

[78]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 9, s. 10.
[79]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 20, s. 15.
[80]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 25, s. 10.

kvalifikovat se do závěrečného turnaje. YMCA tentokrát vyhrála oba zápasy. Na rozdíl od prvního poměrně snadného zápasu utkání proti Cracovii až tak jednoznačné nebylo, ale YMCA přesto prokázala svou převahu a zvítězila 29:21.[81]

Obrázek 124. Mistr Polska (YMCA Krakov) v basketbalu pro rok 1934[82]

Finále, které bylo pořádané v Krakově na hřišti OWF, se konalo o víkendu 22. a 23. září. Do finále se kromě YMCA Krakov (*viz obrázek 124.*) kvalifikovala ještě mužstva KPW Poznaň, krakovský vicemistr Cracovia a Polonia Varšava, která se pyšnila titulem zimního polského mistra. Basketbalistům YMCA se zde podařilo uspět a obhájit svůj titul z minulého roku, neboť zvítězili ve všech třech zápasech. Celé finále se těšilo velké divácké popularitě. Zápasy sledovalo více než 600 diváků.[83]

V Krakově se v neděli 13. ledna 1936 rozehrál basketbalový turnaj mužů o pohár PZGS. Basketbalistům YMCA se poměrně dařilo, ale pozdější prohra s Cracovií znamenala, že se tento rok mohou s dalším bojem o pohár PZGS rozloučit.[84]

Ve volejbalovém turnaji mužů o pohár PZGS se reprezentanti YMCA probojovali až do finále o mistra Krakova, kde narazili na tým Olsza. Volejbalisté

[81]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 37, s. 14.

[82]Zleva: Łapiński, Paully, Jaśkiewicz, Kukula, Stock, Szostak, Baran, Czyński, Węglorz a vedoucí družstva Sikorski.
Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 39, s. 14.

[83]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 39, s. 15.

[84]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 3, s. 15.

YMCA nastoupili do zápasu značně oslabeni, neboť hráli bez Stoka a Wątockiego. K celkovému vítězství na mistrovství Krakova jim však hodně pomohl soupeř, který předvedl jedno ze svých slabších utkání. Na vítězství YMCA 2:1 měl velkou zásluhu Nanowski, který zastoupil chybějící opory YMCA.[85]

Tímto vítězstvím se hráči YMCA kvalifikovali do závěrečného turnaje, který se odehrál 14. a 15. března v tělocvičně OWF v Toruni. Na turnaji byly týmy rozděleny do dvou skupin. YMCA hrála v první skupině turnaje společně s týmy KPW Katovice, AZS Lvov a KPW Pomorzanin. Z obou skupin postupovaly dva týmy.

YMCA porazila bez větších problémů všechny tři týmy v poměru 2:0 a mohla se tak v klidu soustředit na další volejbalové boje. Společně s ní postoupil ze skupiny tým AZS Lvov.

Obrázek 125. Volejbalisté YMCA Krakov – mistři Polska pro rok 1936[86]

Došlo tedy k utvoření finální skupiny, která začínala v podstatě nový turnaj systémem každý s každým. YMCA si nejprve připsala vítězství nad KPW Vilnius 2:0 a poté se stejným výsledkem porazila i AZS Lvov. V posledním zápase se utkaly dva dosud neporažené týmy. YMCA nastoupila proti mužstvu Polonia Varšava. Hráči YMCA – K. Baran, R. Jaśkiewicz, Adam Adamski, Kazimierz Paszta, Stanisław Stok, Bronisław Fiszer, Leszek Wątorski (*viz obrázek 125.*), které

[85]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 8, s. 14.
[86]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 12, s. 12.

sem doprovodil vedoucí družstva Kazimierz Janicki, předváděli po celou dobu turnaje velice kvalitní a technickou hru. Odměnou jim bylo i celkové vítězství, když porazili družstvo Polonia Varšava 2:1.

Vystřídali tak svého krakovského konkurenta – Cracovii na postu mistra Polska ve volejbalu, kterého dosáhli vůbec poprvé. Turnaji přihlíželo zhruba tisíc diváků, z nichž většinu jednotlivé bitvy opravdu nadchly.[87]

Na podzim 1936 byl též rozehrán další ročník mistrovství Krakova ve volejbalu. YMCA si v něm počínala velice dobře. Bohužel se jí ho zcela nepodařilo ovládnout, neboť po odehrání všech zápasů se na prvním místě tabulky ocitly dva týmy se stejným počtem bodů. Týmy YMCA a Olsza tak měly sehrát vzájemný třetí zápas, kde se mělo rozhodnout o mistru krakovského okresu pro rok 1936.[88]

K tomuto střetnutí došlo v neděli 20. prosince. Na zápas, který se odehrál v tělocvičně OWF, se přišel podívat téměř rekordní počet diváků. Oba týmy předvedly skvělou hru. Favoritem na vítězství byli hráči YMCA, kteří však do poloviny utkání tahali za kratší konec. YMCA, která nastoupila do utkání v nejlepším možném složení, pak ale vyrovnala hru a záhy i skóre a zvítězila 2:1. Stala se tak mistrem krakovského okresu. V zápase se velice dobře prezentovali Stok, Wątocki a Adamowski.[89]

O tom, že hráči sekce sportovních her patřili k polské špičce, svědčí také fakt, že dva z nich byli přijati do výběru, který v basketbalu reprezentoval Polsko na letních olympijských hrách v Berlíně roku 1936.[90]

Jedním z nich byl Paweł Stok, který však odehrál na turnaji pouze tři zápasy. V prvním zápase turnaje, který Polsko odehrálo proti Itálii, byl v rezervě. Přesto však nakonec do utkání zasáhl a výrazným způsobem zmírnil porážku svého týmu v poměru 44:28 (25:12). I za zkrácený čas, který strávil na hřišti, se stal nejlepším střelcem svého týmu, když vstřelil sedm košů.[91] Tímto výkonem, za

[87] Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 11, s. 11.
[88] Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 50, s. 11.
[89] Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 54, s. 11.
[90] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937)*. (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 52.
[91] Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXVII., 1936, č. 220, s. 23.

který ho všichni chválili, si zasloužil v následujícím zápase, ve kterém na Poláky čekal japonský tým, místo v základní sestavě. Také ve druhém zápase předvedl Stok, že basketbal hrát umí. S jedenácti vstřelenými koši byl nejlepším hráčem svého týmu, a to i přesto, že si v průběhu utkání poranil koleno. Porážce Polska 43:31 (23:13) však nezabránil.[92]

Druhým reprezentantem a zároveň hráčem YMCA byl Edward Szostak. Ten odehrál ještě o zápas méně. Poprvé se na zápasovou soupisku dostal právě v zápase proti Japonsku, ve kterém byl členem rezervy.[93]

Stok pak byl jedním z nejlepších polských hráčů také ve třetím zápase, který Polsko úspěšně odehrálo proti Lotyšsku.[94] Do dalšího zápasu, ve kterém Polsko porazilo Brazílii 33:25 (17:10), ani jeden z dvojice Stok – Szostak nezasáhl.[95] V následujícím zápase se měli Poláci utkat s týmem Peru. K zápasu však nedošlo, neboť peruánský tým opustil olympijské hry na protest proti zásahu německých orgánů do fotbalového turnaje.[96] Pro Polsko to znamenalo jistou semifinálovou účast a zápas proti Kanadě. Do tohoto zápasu, který Polsko prohrálo, nezasáhl ani jeden z členů YMCA Krakov.[97] Poláky následně čekal poslední zápas, ve kterém se rozhodovalo, kdo z dvojice Polsko – Mexiko si odveze bronzovou me-

[92]Nejlepším krakovským basketbalovým hráčem byl v této době pravděpodobně právě Paweł Stok. Tento 182 centimetrů vysoký hráč se kromě olympijského turnaje zúčastnil také mistrovství Evropy v letech 1937 a 1939. V obou ročnících mistrovství Evropy byla navíc tato polská hvězda, která byla velice nebezpečná především pod košem soupeře, vybrána do nejlepší pětice celého turnaje. Stal se historicky prvním polským králem střelců na mistrovství Evropy v basketbalu. V basketbalovém růstu bohužel „Patyka", jak zněla jeho přezdívka, zastavil výkon vojenské služby. Polsko reprezentoval ještě v roce 1946 na mistrovství Evropy v Ženevě. Ani zde nebyl jeho výkon zanedbatelný.

Jak Polacy w latach 30. w koszykówkę grali. (b.r.). Dostupné 16. říjen 2013, z http://www.sport.pl/sport/1,65025,10148708,Jak_Polacy_w_latach_30_w_koszykowke_grali.html.

[93]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXVII., 1936, č. 222, s. 11.

[94]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXVII., 1936, č. 223, s. 18.

[95]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXVII., 1936, č. 224, s. 21.

[96]Peruánský fotbalový tým se ve čtvrtfinále olympijského turnaje utkal s Rakouskem. Prohrával sice 0:2, ale v posledních 15 minutách utkání se mu podařilo vyrovnat. Během prodloužení se Peruáncům podařilo vstřelit dva góly, čímž v zápase zvítězili v poměru 4:2. Rakouský tým však podal protest, ve kterém se odvolával na to, že se peruánský tým snažil před zápasem Rakušany zmanipulovat, a že diváci, včetně jednoho s revolverem, vyběhli před skončením utkání na hřiště. Bylo tak nařízené opakování utkání před prázdnými tribunami. Peruánský tým však na protest proti tomuto rozhodnutí z Berlína odjel.

Lennox, D. (2009). *Now You Know (Big Book of Sports)*. Toronto: Dundurn Press, s. 242.

[97]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXVII., 1936, č. 225, s. 18.

daili.[98] Tu se nakonec Polákům vybojovat nepodařilo. Do tohoto zápasu zasáhl též E. Szostak.[99]

V polovině října 1936 se rozehrálo v areálu OWF mistrovství Krakova v basketbalu mužů a žen. Od tohoto roku se zde nehrálo zimní a letní okresní basketbalové mistrovství, ale hrálo se pouze jednou, a to v zimě. Přestože basketbalisté YMCA nepředváděli v této sezoně své nejlepší výkony, na jejich úvodní soupeře to stále stačilo. Na hře YMCA se hodně podepisovalo, že hrála bez svých tradičních opor Barana, Kukuły a Czyńskiego.[100]

Tito hráči se nemohli z důvodu vykonávání vojenské služby účastnit turnajů ani tréninků. K nim se ještě částečně přidal Jaśkiewicz. YMCA tak byla v této sezoně nejvíce oslabeným týmem krakovského okresu třídy A. Nejlepším obráncem YMCA Krakov se tak stal E. Szostak, nejlepším útočníkem pak P. Stok. Kromě nich hájili barvy YMCA Nanowski, Tatarczuch, Paully, Ganobis, Gromada a Łapiński.[101]

Po úvodních několika vítězstvích se však začaly dostavovat první porážky, a to od týmů Garbarnia[102] a Makabi.[103] Turnaj se tento rok nedohrál, a tak pokračoval v lednu 1937. YMCA však v novém roce opět zaváhala proti týmu Garbarnia, čímž si velice zkomplikovala svou cestu za vytouženým mistrovským titulem. Po této prohře se YMCA propadla v tabulce na čtvrté místo za týmy Cracovia, Wawel a Olsza.[104] Další prohry však následovaly. YMCA nejprve podlehla Cracovii,[105] a poté i krakovskému Wawelu. Z titulu mistra krakovského okresu se tak protentokrát mohli již s předstihem radovat hráči týmu Cracovia.[106]

V pátek 15. ledna 1937 se ve Varšavě rozehrál třídenní volejbalový turnaj o mistra Polska, kterého se zúčastnilo deset nejlepších polských týmů. Každý den turnaje bylo odehráno deset zápasů. Na turnaji nemohl chybět ani mistr kra-

[98] Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXVII., 1936, č. 226, s. 20.
[99] Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXVII., 1936, č. 227, s. 20.
[100] Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 42, s. 15.
[101] Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 43, s. 7.
[102] Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 46, s. 14.
[103] Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 47, s. 8.
[104] Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 5, s. 15.
[105] Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 7, s. 11.
[106] Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 8, s. 15.

kovského okresu – YMCA, která byla reprezentována následujícími hráči: Żurek, Prysiński, Stok (*viz obrázek 126.*),[107] Paszucha, Adamowski a Wątocki. Účastníci turnaje byli rozděleni do dvou skupin. YMCA hrála v I. skupině společně s týmy AZS Varšava, WKS Lodž, Sokół Piotrków a Jedność (Ostrów Wielkopolski). Po prohře s AZS Varšava a třech výhrách se YMCA umístila na celkovém druhém místě ve skupině I. Toto umístění zajišťovalo hráčům YMCA postup do finálových bojů.

Obrázek 126. Reprezentace Polska na mistrovství Evropy v basketbalu (1939). Paweł Stok je v zadní řadě třetí zprava.[108]

Tam je však čekaly porážky od týmů Sokół Lvov, AZS Varšava a Polonia Varšava, které je odsunuly na čtvrté místo v rámci celého Polska. Mistrem se stal bez jediného zaváhání klub Polonia Varšava.[109]

Rovněž volejbalistky krakovské YMCA dosahovaly v průběhu 30. let rovněž poměrně značných úspěchů. Narozdíl od mužů sice nebyla krakovská YMCA v okresním mistrovském volejbalovém turnaji žen roku 1931 jasným favoritem, nicméně její zisk mistrovského titulu by rozhodně rovněž překvapením nebyl.[110]

[107]Pawel Stok začal hrát v průběhu roku za konkurenční krakovský tým – Wisła Krakov.
[108]Jak Polacy w latach 30. w koszykówkę grali. (b.r.). Dostupné 16. říjen 2013, z http://www.sport.pl/sport/1,65025,10148708,Jak_Polacy_w_latach_30_w_koszykowke_grali.html.
[109]Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 3, s. 7.
[110]Przegląd Sportowy, XI., 1931, č. 33, s. 5.

Volejbalistky YMCA Krakov pak v turnaji skutečně uspěly, čímž se probojovaly na mistrovství jižního Polska ve volejbalu, které se konalo v červnu 1931 v Katovicích. Zde porazily místní tým[111] v těsném poměru 29:27 a zajistily si účast na finálním turnaji. Ten byl naplánován na víkend 27. a 28. června a hrál se v Krakově na hřišti Jutrzenky.[112] Zde se jako suverén a následný mistr představil tým AZS Varšava. Jeho volejbalistky si ve třech zápasech připsaly tři vítězství. Mezi nimi byla i výhra nad YMCA Krakov a pozdějším vicemistrem Polska – lodžským HKS (Harcerski Klub Sportowy – Skautský sportovní klub).[113]

Volejbalistky YMCA si na mistrovství Krakova žen roku 1932 po sérii vítězství nad „slabšími" týmy a následnou květnovou porážkou Cracovie v poměru 29:26 stále držely první místo v tabulce. Na druhém místě byla Cracovia.[114] Své vedení si hráčky pohlídaly až do konce sezony, čímž se kvalifikovaly na závěrečný turnaj o mistryně Polska. Na tomto turnaji pak vybojovaly opět třetí místo.[115]

V říjnu roku 1933 byl v Krakově rozehrán volejbalový turnaj jednotlivců a dvojic žen i mužů. Do turnaje, kterého se zúčastnilo zhruba sto volejbalistů a volejbalistek, vyslala YMCA též několik hráčů a hráček. Do semifinále jednotlivců se probojoval Wójcik, pro kterého zde však turnaj skončil, neboť podlehl Stefaniukovi z týmu Cracovia 2:0. Druhým semifinalistou zastupujícím zde organizaci YMCA byl Cziński. Ten byl však úspěšnější než jeho kolega a vítězstvím nad Lesiakem z Cracovie 2:0 si zajistil účast ve finále. V něm se samozřejmě utkal s přemožitelem svého týmového kolegy. Na svého soupeře však nevyzrál a prohrál 2:1 po tom, co ve třetím setu již značně vyčerpán utkání vzdal. Ve smíšené dvouhře se reprezentanti YMCA Krakov – Jurkiewiczowa, Wójcicki probojovali až do semifinále, kde podlehli dvojici zastupující tým Cracovia – Lubowiecki, Kamińska 2:0. Do semifinále dvojic mužů se též probojovala dvojice YMCA – Stok, Cziński. Turnaj však byl poté přerušen s tím, že se dohraje příští týden.[116]

[111] Ve výsledkové listině stojí pouze údaj, že YMCA Krakov porazila Katovice.
[112] Stadjon, IX., 1931, č. 24, s. 2.
[113] Stadjon, IX., 1931, č. 31, s. 13.
[114] Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXIII., 1932, č. 143, s. 10.
[115] Stadjon, X., 1932, č. 12, s. 11.
[116] Zbylé výsledky turnaje se bohužel nepodařilo dohledat.
Raz dwa trzy, III., 1933, č. 43, s. 7.

Obrázek 127. Zápas YMCA Krakov – Warta Poznaň na volejbalovém mistrovství Polska žen v roce 1935[117]

Na počátku roku 1934 se volejbalistky YMCA staly zimními mistryněmi Krakova před hráčkami Cracovie. Tento triumf byl zcela zasloužený. YMCA přehrála poměrně s přehledem všechny své soupeře. Jedinou výjimkou byla právě Cracovia, která hráčkám YMCA dlouho úspěšně vzdorovala. Po tomto vítězství ji někteří volejbaloví nadšenci pasovali i do role favorita na mistrovství Polska (*viz obrázek 127.*).[118]

Krakov pak s napětím očekával, zda se volejbalistkám YMCA povede dosáhnout na titul polských mistryň. YMCA do turnaje vstoupila ve složení Jasna, Bartmanowa, Mazurówna, Haraschinowa, Jurkiewiczowa a Piegzowa (*viz obrázek 128.*). Celkový herní projev týmu byl slabý a poměrně dost za očekáváním. To platilo dvojnásobně po jeho prvním prohraném zápase, po kterém hráčky odehrály zbytek turnaje bez zájmu. Možná že je zlomil i fakt, že jim ve druhém zápase chybělo trochu štěstí.[119]

[117]Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.
[118]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 2, s. 15.
[119]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 7, s. 13.

Počátkem května roku 1934 bylo kromě volejbalového mistrovství mužů rozehráno i mistrovství Krakova třídy A ve volejbalu žen. Stejně jako v mužské části turnaje, byl i zde do role favorita pasován tým Cracovia, před kterým se musela YMCA po několika úspěšných zápasech sklonit. Cracovia tak převzala od hráček YMCA pomyslnou štafetu nejlepšího krakovského týmu.[120]

Obrázek 128. Volejbalistky YMCA Krakov v roce 1934[121]

O víkendu 16. a 17. listopadu se v Krakově rozehrál volejbalový turnaj jednotlivců, dvojic a trojic žen a mužů. Tato poměrně rozsáhlá sportovní akce přitáhla velikou spoustu diváků, ale také hráčů, mezi kterými nechyběli nejlepší volejbalisté krakovského okresu. Celou akci organizovala krakovská YMCA.

V jednotlivcích se nejdále z YMCA probojoval Baran, který vypadl až v semifinále, ve kterém utkání s Piszem reprezentujícím Cracovii po prohraném prvním setu nedohrál. Trojice volejbalistek YMCA Ia ve složení Wisńiewska, Rotheówna

[120]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 20, s. 15.

[121]Zleva: Sabudowa, Pirowska, Jasna, Haraschinowa, Bartmanowa, Jurkiewiczowa, Piegzowa a Cywówna.

Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

a Alberówna odehrála zvláště v semifinále velice kvalitní utkání a svůj postup do finálního souboje si naprosto zasloužila. Oproti tomu odehrály dívky ve finále jedno ze svých slabších utkání, ve kterém na reprezentantky Cracovie nestačily a prohrály 2:0. Dvojice žen YMCA ve složení Jurkiewiczowa a Piegzowa došla v turnaji do semifinále, které však již bylo naplánované na následující víkend.[122] V něm však reprezentantky YMCA skončily, když nestačily na skvěle hrající tým Olsza, kterému podlehly 2:1.

V soutěži trojic bylo nutné počítat s volejbalisty prvního týmu YMCA, kteří hráli ve složení Wątocki, Nanowski a Jaśkiewicz. Ti se utkali hned v prvním zápase se svým největším rivalem, kterým bylo družstvo Cracovia. V tomto velice napínavém souboji, který byl plný nečekaných zvratů, nakonec uspěla Cracovia, která porazila tým YMCA 2:1. Druhý tým YMCA, hrající v sestavě Stok, Baran, Gódka, se naopak po vítězstvích nad druhým týmem Cracovie a Wawelem dostal až do finále. Finální zápasy trojic byly z časových důvodů odehrány až 1. prosince.[123]

Tento den též svedly bitvu o postup do finále dvě smíšené dvojice YMCA. Z vítězství 2:0 se nakonec radovali Baran a Ślusarczykówna, které ve finále čekala dvojice ze skvěle hrající Cracovie. YMCA však s vypětím všech sil zvítězila 2:0 a mohla se radovat ze zisku titulu krakovského mistra ve smíšené volejbalové dvouhře. Další vítězství vybojovala YMCA v soutěži mužských trojic. Třetí titul získala YMCA ve dvouhře mužů. YMCA se tak stala se třemi tituly mistrů nejúspěšnějším týmem celého turnaje. O své prvenství se však dělila s Cracovií, která se rovněž pyšnila třemi tituly. Žádný jiný tým ve finále neuspěl.[124]

Kromě turnaje mužů probíhal v Krakově na přelomu ledna a února roku 1936 také volejbalový turnaj žen o pohár PZGS. Ten se hrál v tělocvičně OWF. Jednotlivé týmy byly rozděleny do dvou skupin. Společně s volejbalistkami YMCA tvořily skupinu týmy Sokół, Modrzejówka a Wielliczanka.[125] YMCA se po vítěz-

[122]Raz dwa trzy, V., 1935, č. 48, s. 15.
[123]Raz dwa trzy, V., 1935, č. 47, s. 15.
[124]Raz dwa trzy, V., 1935, č. 49, s. 15.
[125]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 5, s. 11.

ství ve skupině dostala až do finále, kde na ni čekal tým Olsza. Ten také následně finále vyhrál, čímž se též kvalifikoval do turnaje o mistra Polska.[126]

Volejbalistky YMCA se též v roce 1936 zúčastnily mistrovství Krakova. Turnaj rozehrály dobře, i když trochu nervózně. Své soupeřky začaly v jednotlivých zápasech poměrně snadno přehrávat.[127] To platilo až do zápasu s volejbalistkami týmu Olsza, ve kterém utrpěly první porážku.[128] Následovala další série vítězství, ovšem k tomu, aby si YMCA zachovala naději na zisk titulu, potřebovaly hráčky YMCA zvítězit také v posledním zápase, který odehrály proti svému jedinému přemožiteli. To se jim však opět nepodařilo. Nic na tom nezměnila ani nejlepší hráčka krakovské YMCA – „Myszka". Titul tak získaly potřetí v řadě hráčky KPW Olsza. YMCA skončila se dvěma porážkami na druhém místě.[129]

Dalším sportem, který patřil do sekce sportovních her a který členstvo krakovské YMCA pěstovalo, byla házená. V červnu roku 1929 například sehrálo zápas proti židovskému spolku Makabi, který jasně zvítězil v poměru 8:2 (5:0). Tým YMCA nezachránil ani její nejlepší hráč, kterým byl Baran.[130]

V květnu roku 1930 se v Krakově rozehrálo mistrovství Krakova v házené. V turnaji startovalo osm mužstev, která byla rozdělena do dvou skupin. V první skupině hrály týmy Makabi, Wisła, Wawel a Jutrzenka. YMCA hrála ve druhé skupině společně s mužstvy Sokół, Legja a Cracovia. Systém zde byl takový, že první dva týmy z každé skupiny postoupily do „miniturnaje" o celkového mistra. Ostatní se utkaly o setrvání v nejvyšší soutěži. YMCA si na tomto turnaji příliš dobře nevedla a do dalších bojů nepostoupila.[131]

Házená se v krakovské YMCA hrála ještě v polovině 30. let. V tomto sportu pořádala YMCA tradiční turnaje mezi jednotlivými polskými sdruženími. Přitom se každoročně postupně zvyšoval počet zájemců o tento sport. Výraznějších

[126]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 7, s. 7.
[127]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 45, s. 15.
[128]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 47, s. 14.
[129]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 50, s. 11.
[130]Przegląd Sportowy, IX., 1929, č. 31, s. 5.
[131]Zda YMCA spadla do nižší soutěže se nepodařilo dohledat.
Nowy Dziennik, XIII., 1930, č. 91, s. 11.

úspěchů v zápasech s ostatními polskými týmy však členstvo krakovské YMCA příliš nedosahovalo.[132]

Již v roce 1920 se taktéž v Krakově představil instruktor YMCA kpt. Burford, který se mj. v Polsku zajímal o přípravu polské reprezentace na její vrchol sezony, kterým byly samozřejmě první poválečné olympijské hry v Antverpách. Působil zde též jako fotbalový rozhodčí. Polsko však nakonec na olympijských hrách v Antverpách nestartovalo.

V roce 1923 se však tento fotbalový nadšenec představil na hřišti v zcela jiné pozici. Kpt. Burford během zápasu, který odehrál, často ohrožoval soupeřovu branku a názorně ukázal hráčům, že brankář není nedotknutelný hráč a že když je v držení míče, lze mu bránit v rozehrávce či ho napadat. V Krakově se však napadání brankáře příliš neujalo. V místním sdružení YMCA se navíc nikdy příliš neujala celá tato hra.[133] Kpt. Burford pak v Krakově pořádal přípravu fotbalistů na druhé poválečné olympijské hry, které byly první, kterých se polský fotbalový tým zúčastnil. Většího úspěchu však v Paříži Poláci nedosáhli.[134]

Situace krakovské sekce sportovních her se ve druhé polovině 30. let značně zhoršila. Došlo k velkému úbytku členské základny. Prvním důvodem, který vedl k tomuto problému, byl výkon vojenské služby některých členů. Ovšem zřejmě závažnější byl fakt, že krakovská YMCA trpěla po několik let nedostatkem mladších hráčů. Tyto fakty vedly k tomu, že sportovní sekce nedosahovala tak dobrých výsledků, na jaké byla zvyklá v minulých letech. Její zhoršení však nebylo až tak markantní, neboť stále ještě měla dostatek kvalitních hráčů. V roce 1937 čítala tato sekce 35 členů včetně 11 žen.[135]

11.1.1.2 Lehká a těžká atletika

Taktéž v lehké atletice byla krakovská YMCA v první polovině 20. let aktivní. Již v roce 1924 uspořádala pro školskou mládež lehkoatletické závody. Jejich vítěz

[132] *Wiadomosci ogniska krakowskiego Polskiej YMCA*, 1934, leden, s. 2.
[133] Przegląd Sportowy, III., 1923, č. 11, s. 6.
[134] Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 27, s. 4.
[135] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 52.

získal putovní pohár krakovské YMCA (*viz obrázek 129.*), který tato organizace do soutěže věnovala. Hlavním cílem těchto závodů bylo povzbudit okresní mládež k pěstování tělesné výchovy a sportu a rovněž se pokusit zvýšit její zájem o lehkou atletiku. Členstvo krakovské YMCA se však lehké atletice příliš nevěnovalo.[136]

Obrázek 129. Putovní pohár krakovské YMCA (atletika školské mládeže)[137]

O něco aktivnější byla krakovská YMCA v těžké atletice, i když úroveň tohoto sportovního odvětví zde, alespoň zpočátku, příliš vysoká nebyla. K tomu, aby se zvýšila úroveň těžké atletiky v organizaci YMCA, dostalo její členstvo k dispozici tělocvičnu (*viz obrázek 130. a 131.*), žíněnky, sprchy a další potřebné vybavení k pěstování tohoto sportovního odvětví.[138]

V Krakově nebyla těžká atletika příliš rozšířena, neboť ji v celém okrese pěstovaly na počátku 20. let pouze dva kluby, kterými byly Makabi a Wawel. Teprve později se k nim přidala YMCA, která však zpočátku nevykazovala až tak dobré výsledky a nutno přiznat, že i v následujících letech celá těžkoatletická sekce určitým způsobem skomírala. Box se ani této organizaci příliš nehodil do jejích zásad – vychovávání a sbližování lidí pomocí sportu.[139]

[136]Nowości Ilustrowane, XXI., 1924, č. 43, s. 4.
[137]Tamtéž.
[138]Przegląd Sportowy, V., 1925, č. 6, s. 14-15.
[139]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 8, s. 5.

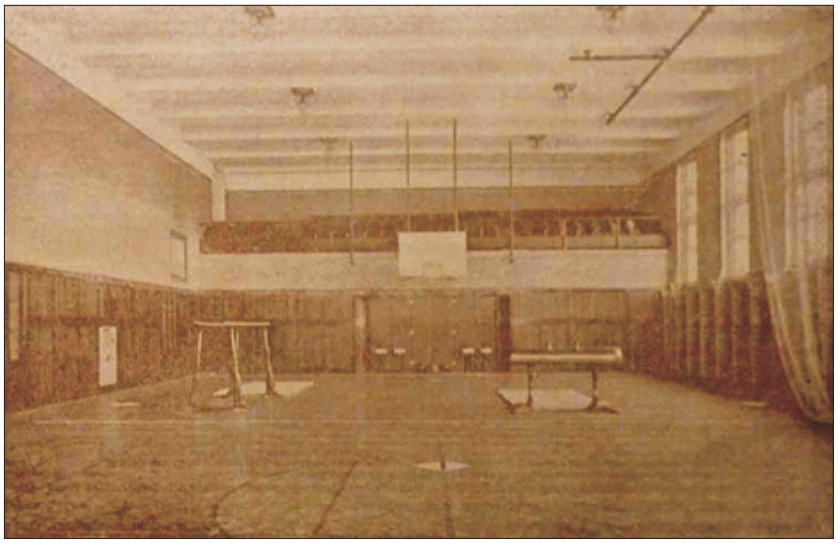

Obrázek 130. Tělocvična místního sdružení YMCA v Krakově[140]

V polovině ledna 1931 přesto nabízela YMCA Krakov zájemcům možnost účasti na jí pořádaných kurzech boxu.[141]

V rámci boxerského turnaje „První krok boxerský v Krakově", který se konal v neděli 24. ledna 1932, se v Krakově utkali místní boxeři z krakovských klubů i bez klubové příslušnosti. YMCA byla reprezentována Nowakem, který porazil v lehké střední váze na body Niemce (bez klubu). Finále se konalo o týden později.[142] V něm samozřejmě Nowak nastoupil a zaznamenal další vítězství na body. Tentokrát porazil Źbika z WKS Wawel.[143]

Ve druhé polovině roku se druhého kola turnaje „První krok boxerský v Krakově" zúčastnilo 38 boxerů. Řada zápasů však byla charakteristická sice velkým odhodláním, zato slabou technikou boxerů. Největší ovace sklidil zápas v pérové váze, ve kterém Wojcik (Wawel) porazil na body Markuse (YMCA). Jeden z dalších skvělých výkonů předvedl Tylek (Wawel), který byl v zápase s Gorączem (YMCA) diskvalifikován, ale během svého vystoupení se blýskl silnými a přesnými údery.[144]

[140] *Polska Instytucja Narodowo-Społeczna we własnym domu, Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej w Krakowie.* (1927). Krakov: W. L. Anczyc i Spółki.
[141] Stadjon, IX., 1931, č. 3, s. 15.
[142] Raz dwa trzy, II., 1932, č. 4, s. 15.
[143] Raz dwa trzy, II., 1932, č. 5, s. 15.
[144] Raz dwa trzy, II., 1932, č. 38, s. 10.

Obrázek 131. Tělocvična v budově krakovské YMCA v roce 1926[145]

V roce 1933 se v Krakově konalo okresní boxerské mistrovství, kterého se zúčastnili také těžcí atleti organizace YMCA. Pilcha, který soutěžil v bantamové váze, vypadl ve třetím kole po knokautu od reprezentanta Makabi Flinka. Diváci pak mohli vidět dlouho vyrovnanou bitvu mezi Kończykem z YMCA a Nowakem z Wawelu. Kończyk však byl ve třetím kole lepší a i celý zápas následně vyhrál na body. V další fázi turnaje však Kończyk prohrál se Żłobińskim z Wawelu. Přestože byl techničtější, nedokázal této výhody proti odhodlanému Żłobińskiému využít. Jeho soupeř tak zaslouženě zvítězil.[146]

11.1.1.3 Vodní sporty

Plavání bylo nepochybně v krakovské organizaci YMCA velice populární. Jedna z prvních zmínek o účasti plavců na závodech sahá až do roku 1922, kdy se 11. července její plavci účastnili závodů, které pořádala ŻTS (Żydowskie Towarzystwo Sportowe – Židovský sportovní spolek) Jutrzenka v rámci zahájení místní plavecké sezony.[147]

[145]Kurier Sportowy (Dodatek IKC, XXII., 1931, č. 325.), VIII., 1931, č. 47, s. 2.
[146]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 13, s. 11.
[147]Przegląd Sportowy, II., 1922, č. 29, s. 8.

V roce 1922 využila YMCA letních dní a v pondělí 14. srpna uspořádala v krakovském parku plavecké závody pro mládež a děti školního věku. Snahou organizace YMCA bylo částečně vyplnit mezeru, která v tomto sportovním odvětví v Krakově vznikala.[148] Vedení závodů se ujali Harry Long z YMCA a Eug. Baszkoff z AZS. Závodů se zúčastnila řada chlapců různých věkových skupin. Nejvíce jich do boje vyslala organizace YMCA. Závodilo se v plavání na 45 a 90 metrů volným způsobem a stylem prsa, skocích do vody a štafetových závodech. Konečné výsledky byly poměrně uspokojivé.[149]

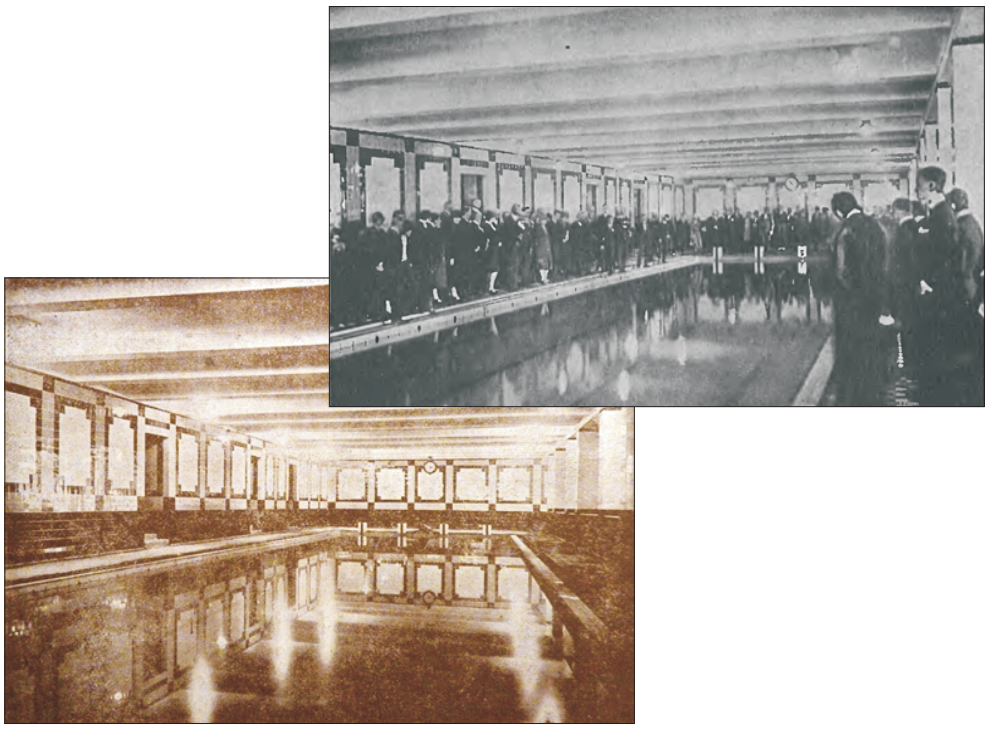

Obrázek 132. Fotografie bazénu krakovské YMCA krátce po jeho dokončení[150]

V srpnu roku 1923 se v Krakově objevily plakáty o speciální soutěži ve vodních sportech pro děti a mládež. Následně uspořádala YMCA v neděli 19. srpna v Krakově celou řadu soutěží probíhajících ve vodním prostředí. Cílem těchto

[148]Zastawny, D. (2011). *Małopolski Okręgowy Związek Pływacki, 85 lat.* Krakov: AKNET Krzysztof Kogut, s. 24.

[149]Przegląd Sportowy, I, 1922, č. 34, s. 8.

[150]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), IV., 1927, č. 18, s. 7., *Polska Instytucja Narodowo-Społeczna we własnym domu, Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej w Krakowie.* (1927). Krakov: W. L. Anczyc i Spółki.

soutěží a organizace YMCA bylo zvětšit zájem veřejnosti o vodní sporty. Kromě několika tradičních plaveckých disciplín vzbudil velký zájem publika „plavecký pětiboj", který se skládal z plavání v obleku, potápění se pro talíře, hry s obřím míčem (velmíč – cage-ball), box na člunu a plavání se svíčkou. Dále zde probíhaly skoky do vody v oděvu. Tyto neobvyklé disciplíny vzbudily zájem místního publika. V této době již vedla YMCA v Krakově výuku plavání, ale její hlavní překážkou byl fakt, že stále neměla svůj bazén.[151]

Vedení bazénu v krakovském parku (*Dyrekcja Parku Plywalnie Krakowskiego*) též laskavě umožnilo členům krakovské YMCA využívat jeho zařízení, které bylo potřebné pro výuku plavání, které se zúčastnila krakovská mládež. YMCA tuto akci propagovala pod heslem: „Buďme ve vodě jako doma."[152]

Obrázek 133. Krytý bazén krakovské YMCA (1927)[153]

Činnost plavecké sekce v krakovské YMCA měla v druhé polovině 20. let stoupající tendenci.[154] Její vedení se snažilo o co nejširší využití svých sportovních zařízení. Chtělo též nabídnout a zprostředkovat možnost plavání nemajetné

[151]Przegląd Sportowy, I, 1923, č. 34, s. 8-9.

[152]*Co jest? Co robi? Gniazdo Krakowskie Polskiej YMCA*. (1925). Krakov: Polska YMCA, s. 5.

[153]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.

[154]*Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1935 – 31. III. 1936)*. (1936). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 14.

a chudé mládeži.[155] V roce 1927 se zúčastnilo bezplatné plavecké výuky či plaveckých ukázek organizace YMCA přes 150 zájemců.[156] K jeho výuce využívala YMCA po dokončení budovy také svůj krytý bazén (*viz obrázek 132. a 133.*).

Obrázek 134. Plavci krakovské YMCA v roce 1928[157]

V roce 1931 byl nad bazénem YMCA Krakov i nad celou organizací vyhlášen organizací PZP ve Varšavě zákaz pořádání mezinárodních i okresních plaveckých soutěží.[158] K tomuto stanovisku se též přiklonil okresní plavecký svaz. Hlavním důvodem byl fakt, že krakovská YMCA zakázala využívání bazénu židovským plavcům, respektive členům klubu Żydowskie Towarzystwo Sportowe Jutrzenka.[159] YMCA Krakov zde dokonce nedopustila start několika plavců, kteří sem přijeli na závody. YMCA samozřejmě později povolila vstup do bazénu opět všem zájemcům, a tak byl zákaz pořádání mezinárodních i okresních plaveckých soutěží zrušen.[160]

[155] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 50-51.
[156] Stadjon, VI., 1928, č. 21, s. 11.
[157] Zastawny, D. (2011). *Małopolski Okręgowy Związek Pływacki, 85 lat.* Krakov: AKNET Krzysztof Kogut, s. 31.
[158] Tamtéž, s. 41-42.
[159] Tamtéž, s. 32-33.
[160] Kurier Sportowy (Dodatek IKC, XXII., 1931, č. 157.), VIII., 1931, č. 23, s. 3.

Přestože mělo plavání v Krakově tradici, začalo na počátku 30. let upadat. Důvodem byl malý zájem veřejnosti, ale také lidí, kteří krakovské plavání řídili.

Krakovská YMCA (*viz obrázek 134.*) zaznamenala okresní rekord roku 1932 na 200 metrů stylem prsa, který měl hodnotu 3:14,2 sekundy.[161] Mezi její nejlepší závodníky patřil Lichota soutěžící ve stylech prsa a kraul. Druhým jejím dobrým plavcem byl kraulař Bogdani. Ovšem i přes jejich dobré okresní výkony o nich nebylo na celostátní úrovni příliš slyšet. Nadějí do budoucna však bylo, že YMCA měla v této době poměrně šikovné a talentované mladé plavce, od kterých do budoucna očekávala krakovská veřejnost nejenom okresní, ale dokonce i polské rekordy.[162]

Dne 12. prosince 1932 byly krakovskou YMCA a za přispění závodníků Cracovia zorganizovány „I. plavecké závody YMCA v Krakově". Diváci zde mohli vidět řadu dobrých nadějných plavců. Výrazného zlepšení dosáhl od minulých závodů Morbiter (YMCA), který soutěžil v plavání stylem znak. Kromě něj se skvěle prezentovali také prsař Lichota a kraulaři Jurkiewicz, Wodecki, Zawistowski a Moskała.[163]

Obrázek 135. Włodzimierz Sobiecki – nejmladší plavec krakovské YMCA (1934 – 12 let)[164]

Naopak plavecké mistrovství Krakova roku 1933 bylo nutno pro tentokrát hodnotit jako podprůměrné. Začala zde rovněž klesat zainteresovanost veřejnosti

[161]Který plavec tento rekord vytvořil, však bohužel pramen neuvádí.
[162]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 11, s. 14.
[163]Raz dwa trzy, II., 1932, č. 50, s. 15.
[164]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 32, s. 13.

tímto sportem, a to na úkor vodního póla. K tomu navíc přispěla horší organizace pořadatelů. Celkové hodnocení vyhrál s přehledem tým Cracovia. Mnohem zajímavější však byl souboj o druhé místo. O to se utkala YMCA, která ho nakonec i vybojovala, s týmem Makabi.[165]

Na přelomu června a července 1934 se v Krakově konalo plavecké mistrovství krakovského okresu. Toho se zúčastnila Cracovia, YMCA a Makabi. Soutěže se konaly v kategoriích mužů a žen. Podle umístění získávali závodníci pro svůj tým body. Cílem těchto závodů bylo mj. zjistit, jak moc zaostávají výkony krakovských plavců za výkony vrcholných polských plavců a poskytnout další možnost srovnání úspěšnosti práce krakovských týmů s nejmladšími plavci (*viz obrázek 135.*). Největší naděje YMCA vkládala do Lichoty a E. Włodeka.

Obrázek 136. Krakovský plavecký tým organizace YMCA (1934)[166]

E. Włodek na rozdíl od Lichoty své kvality potvrdil a v závodě na 100 metrů znak stanovil nový rekord krakovského okresu a výrazně se též přiblížil nejlepším polským časům. Nový rekord měl hodnotu 1:16 sekund. Nejenom v YMCA, ale i v Krakově tak jistě doufali, že se tomuto plavci podaří získat nějaké z před-

[165] Raz dwa trzy, III., 1933, č. 31, s. 11.

[166] *Polska YMCA 1923-2003.* (2003). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej „Polska YMCA", s. 9.

ních míst na mistrovství Polska.[167] Dobrého výsledku dosáhl také Japołł, který soutěžil ve volném stylu na 1 500 metrů. Závody ovládla Cracovia, která získala 1 548 bodů. Druhé místo obsadila ziskem 856 bodů YMCA (*viz obrázek 136.*). Třetí místo zbylo na tým Makabi, který získal 642 bodů.

U příležitosti otevření zimní plavecké sezony v roce 1935 byly v Krakově uspořádány organizací YMCA plavecké závody, jichž se kromě domácích reprezentantů zúčastnila též Cracovia a klub Delfin Varšava, který zde byl zastoupen skvělým plavcem Bocheńskim. Ten si v Krakově odbýval vojenskou službu. Tento plavec se utkal v přímém souboji v závodě na 100 metrů volným způsobem se dvěma kraulaři z YMCA, z nichž každý plaval 50 metrů. Bocheński přitom svým časem 1:03,4 sekundy jen lehce zaostal za štafetou YMCA, která doplavala v čase 1:01,4 sekundy. Za YMCA plavali Rachniowski a Ochalski.

Obrázek 137. Plavci YMCA Krakov na závodech v Siemianowicích (1935)[168]

Závody prokázaly dobrou formu plavců YMCA (*viz obrázek 137.*). O největší vzrušení se však postarala štafeta YMCA v závodě na 4×100 metrů stylem prsa, ve kterém ve složení E. Włodek, Bogdani, Lichota a Wolniak stanovila nový polský

[167] Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 27, s. 2-3.

[168] Zleva: H. Zguda, Lichota, Bogdani, Rachniowski, E. Włodek. Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

rekord. Stopky se v závodě zastavily na hodnotě 5:56,2 sekundy. Wolniak navíc v závodě na 200 metrů stylem prsa stanovil nový krakovský rekord. Plavci YMCA zde zaznamenali spoustu dalších skvělých časů a řada z nich se ukázala ve skvělé formě.[169]

Krakovský okres se v roce 1935 od ostatních polských okresů lišil co do kreativnosti, propagace plavání, školení instruktorů a pořádání plaveckých soutěží. Z tohoto důvodu mělo pro následující sezonu vedení okresního plaveckého svazu velké ambice na zisky titulů v celostátních soutěžích. To se však k jejich překvapení nestalo, neboť krakovští plavci v roce 1936 zdaleka nedosahovali očekávaných výsledků.[170]

Díky snaze krakovské YMCA a polského rádia v Krakově se pod patronátem PUWF (Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego – Státní úřad pro tělesnou výchovu) a pluk. Wójcickiego konaly na přelomu ledna a února roku 1936 „celopolské" plavecké závody. Těch se však zúčastnilo pouze šest klubů z Krakova, Varšavy a Slezska. Nejlepší výkon z plavců YMCA na nich podal E. Włodek, který ovládl závod na 100 metrů stylem znak. Gryglewski obsadil v závodě na 100 metrů stylem prsa druhé místo. Na stejném místě doplavali závodníci YMCA i v polohové štafetě mužů na 3×100 metrů. YMCA plavala ve složení Wolniak, E. Włodek a Henryk Zguda. Druhá štafeta mužů, která závodila ve složení Ochalski, Treszcziński, Rachniowski a H. Zguda (*viz obrázek 138.*), obsadila v závodě na 4×50 metrů volným způsobem třetí místo. Z žen YMCA se nejlépe umístila Trnkówna, která doplavala na druhém místě v závodě na 50 metrů stylem znak. O jedno místo hůře se umístila Lasoniówna, která se zúčastnila také závodu na 100 metrů stylem prsa.[171]

Na mistrovství Krakova v plavání třídy A získal v roce 1936 nejvíce bodů pro YMCA H. Zguda, který přitom po většinu sezony předváděl slabší výkony. Z žen si nejlépe vedla Lasoniówna, která stanovila nový okresní rekord na 400 metrů stylem prsa. Ten měl nově hodnotu 8:20,1 sekundy. V závodě na 100 metrů

[169]Raz dwa trzy, V., 1935, č. 44, s. 14.
[170]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 30, s. 4.
[171]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 5, s. 11.

volným stylem obsadil H. Zguda druhé místo před svým týmovým kolegou Ochalskim. H. Zguda následně „zvítězil" v disciplíně 1 500 metrů volným způsobem. Nutno přiznat, že zde byl jediným závodníkem. Poté vyhrál závod na 400 metrů volným způsobem. Třetí místo obsadil v tomto závodě Japołł. H. Zguda ovládl i poloviční trať. Japołł tentokrát doplaval hned za ním. Závod na 100 metrů stylem prsa ovládl E. Włodek, kterého třetím místem podpořil Japołł. Na dvojnásobné trati obsadil Włodek druhé místo. Totéž umístění získal v závodě na 100 metrů stylem znak. Za ním doplaval opět Japołł. Plavci YMCA doplavali v polohovém štafetovém závodě na 3×100 metrů na druhém místě. Stejné místo obsadila YMCA též ve štafetovém závodě na 4×200 metrů volným způsobem.

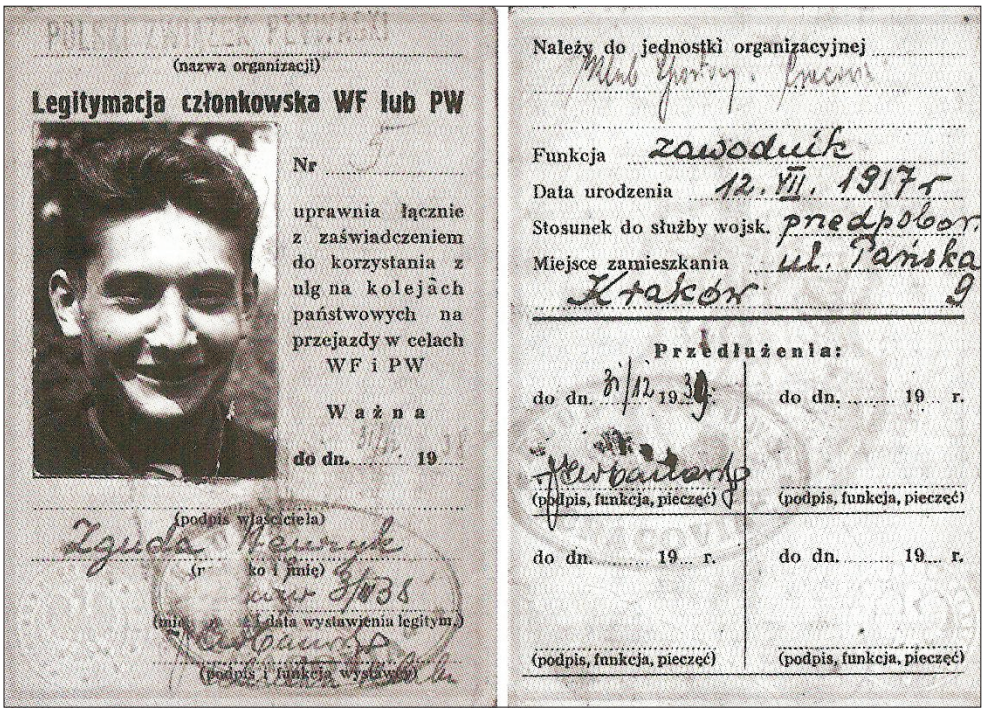
(nazwa organizacji)

Legitymacja członkowska WF lub PW

Nr

uprawnia łącznie z zaświadczeniem do korzystania z ulg na kolejach państwowych na przejazdy w celach WF i PW

Ważna

do dn. ..... 19....

(podpis właściciela)

Zguda Henryk

(nazwisko i imię)

(miejsce i data wystawienia legitymacji)

(podpis i funkcja wystawcy)

Należy do jednostki organizacyjnej

Funkcja zawodnik

Data urodzenia 12. VII. 1917 r.

Stosunek do służby wojsk. przedpołow.

Miejsce zamieszkania ul. Pańska 9 Kraków

Przedłużenia:

do dn. 31/12 1939

(podpis, funkcja, pieczęć)

do dn. ..... 19... r.

(podpis, funkcja, pieczęć)

do dn. ..... 19... r.

(podpis, funkcja, pieczęć)

do dn. ..... 19... r.

(podpis, funkcja, pieczęć)

Obrázek 138. Členská legitimace Henryka Zgudy (jako pozdějšího člena klubu Cracovia) vydaná PZP v roce 1938[172]

Závod žen na 100 metrů stylem prsa „ovládla" jediná startující – Lasoniówna. Stejným způsobem zvítězila i na dvojnásobné trati. Druhá místa obsadila tato plavkyně v závodech na 100 a 400 metrů volným způsobem. Celé mistrovství krakovského okresu klubů bylo rozděleno do několika závodů, ze kterých se sčítaly

[172]Zastawny, D. (2011). *Małopolski Okręgowy Związek Pływacki, 85 lat.* Krakov: AKNET Krzysztof Kogut, s. 45.

body. Po skončení výše uvedeného závodu vedla YMCA, která již měla 536 bodů. Druhá v pořadí byla s 399 body Cracovia.[173]

V sobotu 27. února 1937 začaly v bazénu krakovské YMCA další plavecké závody o mistra Krakova. Soutěžili v nich plavci Makabi, Cracovie a YMCA. Za poměrně velkého zájmu diváků se z plavců YMCA nejvíce předvedl H. Zguda, který obsadil v závodě I. třídy na 100 metrů volným stylem druhé místo, zvítězil v závodě I. třídy na 400 metrů volným stylem a byl i posledním členem polohové štafety na 3×100 metrů, která vylepšila o 4,3 sekundy stávající krakovský rekord. Jejími dalšími členy byly Kowalski a O. Świstuń. Závody pokračovaly následujícího dne. H. Zguda navázal na svá skvělá umístění, když vyhrál závod I. třídy na 200 metrů volným stylem.[174]

Obrázek 139. Plavecká reprezentace YMCA Krakov v únoru 1937[175]

Na počátku března roku 1937 se ve Lvově uskutečnilo zimní mistrovství Polska v plavání. Této poměrně velké akce se zúčastnili plavci z dvanácti polských klubů, mezi kterými nechyběli ani reprezentanti krakovské YMCA (*viz obrázek 139.*). Celkem se zde představilo čtyřicet plavců. Závody byly pro svou velikost rozděleny do dvou dní.

[173]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 30, s. 4.

[174]Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 9, s. 15.

[175]Zleva: Japołł, Treszczyński, Paszkot, Grubental, Kowalski, O. Świstun, H. Zguda, Szelest a vedoucí Czermak.

Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 7, s. 12.

V sobotu 6. března se nejlépe prezentoval opět H. Zguda, který doplaval v závodě na 400 metrů volným způsobem na druhém místě. Z žen nejvíce vynikla Lasoniówna, která doplavala na třetím místě v závodě na 200 metrů stylem prsa. Dosažené výsledky prvního dne však plavcům YMCA stačily v pořadí klubů na průběžné čtvrté místo, které drželi díky zisku 17 bodů. Po sobotě vedl tým AZS Varšava, který získal 60 bodů. Plavkyně YMCA držely ziskem 5 bodů průběžné čtvrté místo, když na vedoucí Hakoah Bielsko ztrácely 45 bodů.

Druhý den závodů se však plavcům YMCA nevydařil. Nedosáhli na žádný výraznější úspěch. V soutěži žen o sobě dala vědět opět pouze Lasoniówna, která zopakovala své umístění taktéž na poloviční trati. V celkové klasifikaci se tak muži YMCA propadli na šesté místo, které obsadili díky zisku 17 bodů. Klasifikaci klubů ovládl tým AZS Varšava, který získal 91 bodů. Taktéž ženy YMCA se propadly.[176]

Ve čtvrtek 7. dubna 1937 se v bazénu YMCA Krakov uskutečnily zajímavé závody, kterých se kromě domácích zúčastnil také mistr Polska Heidrich ze Siemianiwic, tým Cracovia a plavci budapešťského týmu BSE (Budapest Sport Egyesület – Budapešťský sportovní stadion) (*viz obrázek 140.*). Ani v této konkurenci se plavci YMCA neztratili. Skvěle se prezentoval opět H. Zguda. Přehlédnutelný nebyl ani výkon Machowskiho.[177]

Plavecká sekce krakovské YMCA se výrazným způsobem přičinila ke zlepšení plaveckého života v okolí Krakova. Rovněž se podílela na činnosti OZP (Okręgowy Związek Pływacki – Okresní plavecký svaz), kde bylo v jejím předsednictvu několik členů, a PZP.

Po skončení sezony v roce 1937 a zároveň po poslední klasifikaci se rozhodlo o tom, že plavecká sekce krakovské YMCA zůstane v první plavecké třídě. Pro Krakov to bylo významné i v tom smyslu, že zde v této době působilo devět klubů

[176]Výsledková listina zde však pravděpodobně uvedla nesprávné pořadí. Po prvním dni měly ženy YMCA 5 bodů a výsledkem Lasoniówny z druhého dne zřejmě získaly body další. YMCA však nebyla v konečné tabulce do pátého místa uvedena, a to přesto, že páté místo obsadily plavkyně klubu Delfin Varšava, které získaly pouze 3 body.
Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 10, s. 11.

[177]Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 15, s. 13.

a pouze tento jediný ho reprezentoval v nejvyšší soutěži. Sekce též udávala, že má momentálně aktivních 25 členů.[178] V tomto roce však bohužel byla plavecká sekce krakovské YMCA zrušená.[179] Její závodníci následně začali přecházet do konkurenčních klubů.[180]

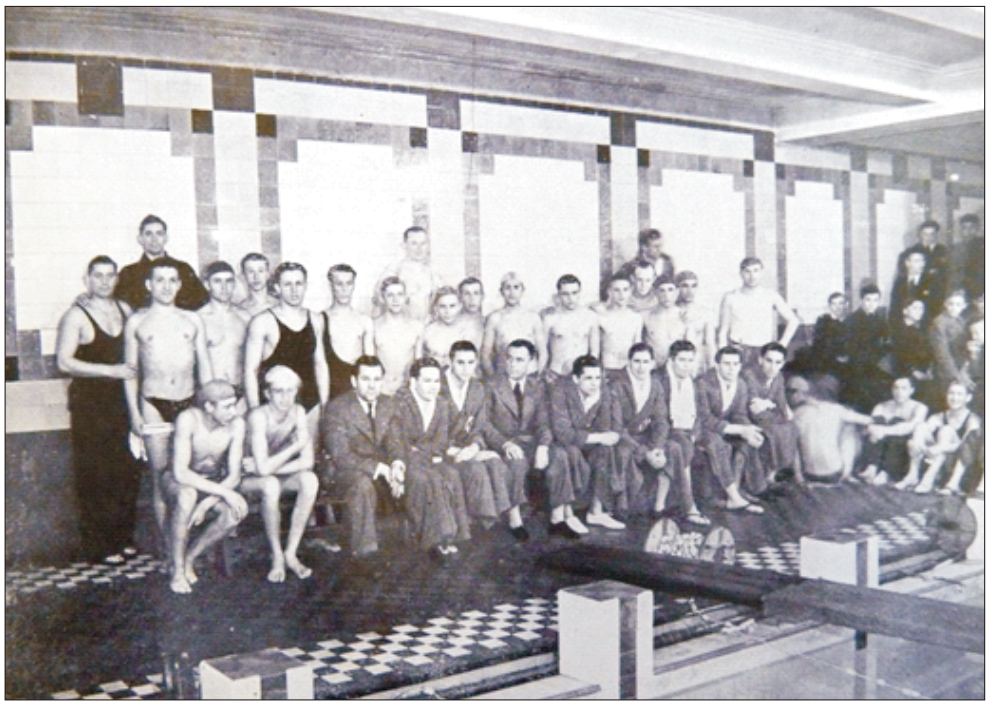

Obrázek 140. Účastníci mezinárodních plaveckých závodů v bazénu krakovské YMCA[181]

K plavání patřilo v krakovské YMCA neodmyslitelně také vodní pólo. Byli to právě instruktoři americké YMCA, kteří tuto hru „přivezli" do Polska. V Krakově pak začaly vznikat první týmy již v roce 1922. O rok později zde pak proběhlo první okresní mistrovství.[182]

K výraznějšímu zpopularizování tohoto sportu v krakovské YMCA došlo samozřejmě až po dokončení krytého bazénu v budově YMCA. V létě roku 1934 se

[178] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 50-51.

[179] Důvod, proč došlo ke zrušení plavecké sekce krakovské YMCA, bohužel pramen neuvádí.

[180] Zastawny, D. (2011). *Małopolski Okręgowy Związek Pływacki, 85 lat.* Krakov: AKNET Krzysztof Kogut, s. 45-46.

[181] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 44.

[182] Stadjon, IV., 1926, č. 32, s. 10.

její hráči účastnili mistrovství Krakova A třídy ve vodním pólu. Hned v prvním zápase se utkala YMCA s Makabi. Týmy se rozešly po remíze 1:1 (1:0). Za YMCA skóroval Węglarski. Úroveň hry však byla poměrně nízká.[183]

Vedení v celém turnaji se brzy ujala Cracovia. Ta si držela svůj náskok před týmy YMCA a Makabi. V dalším zápase porazila YMCA po brankách Japołła[184] (2), Gryglewskiho (2) a Pawełeka (1) 5:1 tým Makabi. Svůj zápas proti Cracovii však YMCA nezvládla a prohrála 3:2. Obě branky pro YMCA vstřelil Lichota. Cracovia tak potvrdila roli favorita turnaje.[185]

Obrázek 141. Legitimace člena kajakářské sekce krakovské YMCA (1934)[186]

Ve čtvrtek 7. dubna 1937 se v bazénu YMCA Krakov uskutečnily mezinárodní závody, které byly zakončeny zápasem ve vodním pólu. Toto byla zřejmě

[183]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 28, s. 10.
[184]Výsledková listina uvádí jméno Jappoł. Jedná se zřejmě o vodního pólistu Japołła, který reprezentoval YMCA též v plavání.
[185]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 29, s. 15.
[186]Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho.
Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

nejzajímavější část celého dne. Budapešťští reprezentanti se utkali ve vodním pólu s krakovským výběrem a během celého utkání prokazovali svoji převahu. Krakov reprezentovali mj. Japołł, Machowski, Paszkot, Grubental, Kot, Szelest a Gryglewski. Ani oni však neodvrátili prohru svého týmu 1:14 (0:6).[187]

Obrázek 142. Otevírání střediska vodních sportů krakovské YMCA[188]

První zmínky o kajakářské[189] sekci krakovské YMCA pocházejí z počátku 30. let.[190] K jejímu výraznějšímu rozvoji však došlo až v polovině 30. let, a to z toho důvodu, že ještě v roce 1933 neměla kajakářská sekce krakovské YMCA na Visle vybudovanou loděnici. Díky přispění členů (*viz obrázek 141.*), a to především pánů Mędochy, Pacyny a Lankosza, se jí ale v roce 1934 podařilo otevřít první skromnou loděnici (*viz obrázek 142. a 143.*), která zájem o tento sport pozvedla. YMCA však do budoucna plánovala rozšíření tohoto zařízení. Oslava, která se konala u příležitosti otevření této budovy, proběhla 6. května a byla zakončena výjezdem kajaků. Tato budova měla poměrně velký význam nejen pro členstvo YMCA, ale i pro obyvatele Krakova, neboť jim nabízela novou možnost sportov-

[187]Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 15, s. 13.

[188]*Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 50.

[189]Narozdíl od českých zemí, kde již měly v této době kánoe dlouholetou tradici, se v Polsku uchytily převážně kajaky. Je možné, že někteří členové krakovské YMCA jezdili též na kánoích. Jednalo by se však o naprosté výjimky.

[190]Bohužel nebylo možné ze studovaných materiálů přesněji určit, kdy byla tato sekce přesně založena.

ního vyžití. Její otevření tak uvítaly davy příznivců.[191] Krakovská YMCA se pak specializovala především na závody kajakových singlistů.[192]

V květnu roku 1934 se v Polsku konala první mezinárodní kajakářská regata, které se kromě domácích zúčastnili též závodníci z Československa, Rakouska či Německa. Na startu, který byl v Nowym Targu, se shromáždilo 14 singl a 27 debl-kajaků. Na startu se též objevil Alfred Czerny, který v závodě hájil barvy YMCA Krakov. Do Szczawnici, která byla cílem prvního dne, dorazil se ztrátou zhruba 20 minut na vedoucího závodníka. Druhý den čekala na vodáky trasa ještě o dva kilometry delší. Cílem byl 48 kilometrů vzdálený Nowy Sącz. Vedoucí pozici si až do cíle udržel reprezentant Rakouska Hradetzky. A. Czerny se umístil na čtvrtém místě.[193]

Obrázek 143. Pohled na loděnici krakovské YMCA nad Vislou (ul. Dojazdowa 4)[194]

[191]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 19, s. 3.
[192]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 44, s. 9.
[193]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 21, s. 2.
[194]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 19, s. 12., Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

V neděli 10. června 1934 pořádal Klub Kanuistów Katovice kajakovou regatu na Przemszi, která potvrdila převahu krakovských kajakářů nad ostatními závodníky. Vodáci soutěžili v několika kategoriích. YMCA Krakov vyslala do bojů opět A. Czernyho, který zvítězil v závodě mužů na skládacích turistických kajacích.[195]

V neděli 15. července 1934 uspořádal PZK (Polski Związek Kajakowy – Polský kajakářský svaz) za přispění WKS Żoliborz, jehož loděnice byla cílem závodu, kajakářskou regatu o mistra Polska. Na start závodu dlouhého zhruba 10 kilometrů se postavilo 37 posádek. Startovalo se z Wilanówa, a to z místa, které bylo zhruba 1 kilometr po proudu řeky Visly od mostu Kierbedzia. Závodilo se na několika druzích kajaků. Barvy YMCA Krakov hájil v závodě A. Czerny, který v závodě skládacích závodních kajaků obsadil třetí místo. Časové rozdíly nejlepších tří kajakářů nebyly v tomto závodě až tak velké.[196]

V roce 1935 se člen YMCA Krakov – A. Czerny zúčastnil na Slovensku závodů na kajacích. Tento závodník obsadil v kategorii skládacích kajaků na trase Lubochňa – Žilina druhé místo, když tuto trať zdolal za 3 hodiny a 59 minut. Nestačil pouze na Humplála z ČYK (Český Yacht Klub) Praha, který byl o 15 minut rychlejší.[197]

V červnu roku 1936 se v rámci akce „Dni Krakova" konaly první kajakářské závody o mistra Krakova. Probíhaly pod protektorátem starosty Kaplickiego a zúčastnilo se jich 58 závodníků z Krakova, Slezska a Lvova. Mezi nimi se objevili i polští olympionici. Závodníci YMCA Krakov Łapiński a M. Nowak vybojovali v této konkurenci v soutěži skládacích turistických deblkajaků první místo.[198]

V roce 1936 se vodáckých závodů účastnilo pouze 19 členů krakovské YMCA. O rok později již 54. Kromě turistické a sportovní činnosti byla loděnice kajakářské sekce krakovské YMCA využívána ke společenskému životu milovníků slunce, vody a vzduchu. Proto se nelze divit tomu, že během slunných dnů dosahovala její denní návštěvnost 120 osob. V létě se zde pořádaly koncerty. Dalším faktorem,

[195]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 24, s. 15.
[196]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 29, s. 11.
[197]Almanach sportu a tělesné výchovy na rok 1936, roč. 1936, s. 68.
[198]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 27, s. 15.

který přispěl k zpopularizování této budovy, bylo hřiště umístěné vedle ní, kde často probíhaly volejbalové zápasy.[199]

V červnu, červenci, srpnu a částečně v září tak přesouvala krakovská YMCA část své činnosti nad řeku Vislu. Kromě výletů na lodích, které zde organizovala kajakářská sekce, zde YMCA využívala svého hřiště pro sportovní hry.

Kajakářskou sekci krakovské YMCA v sezoně 1936/1937 ovlivnily zejména dva faktory: Prvním bylo, že došlo k vybudování nové loděnice, která mnohem více vyhovovala potřebám pro pěstování vodní turistiky. Druhým bylo, že došlo k uzavření dohody s polským kajakářským sdružením PZK, díky kterému měli členové kajakářské sekce vlakové slevy.

Cílem vedení bylo dosáhnout u členstva vášně pro turistiku a tábory, což se mu také do jisté míry podařilo. Během klidných svátečních dní se tak konaly výlety na řece Visle ve směru Bielan, Tyńca a Czernichowa o účasti až dvaceti kajaků. Tím, jak se postupně zlepšoval materiál, měli i členové kajakářské sekce YMCA možnost získání hezčích sportovních zážitků z vodní turistiky.

Při výletech, kterých se ovšem většinou zúčastnilo pouze 4 – 8 osob, byla navštívena Białą i Czarną Przemszę, Dunajec, Sołę, Skawę a dokonce i vzdálenější vody, jako například Czeremosz, Polesie, Braslavská jezera, Pojezierze Wileńskie či Zatokę Pucką. Kromě toho navštívilo členstvo krakovské YMCA i vody československé nebo maďarské.[200]

V červnu roku 1937 zorganizovali podruhé krakovští kajakáři mistrovství Krakova, na kterém se objevili nejlepší okresní závodníci společně s kajakáři za Slezska a Lvova. Závodníci YMCA Krakov však většího úspěchu nedosáhli. Jedinou výjimkou bylo třetí místo smíšené dvojice Burmanówna, Nowak, která zdolala na závodním deblkajaku trať dlouhou 1 kilometr ve třetím nejrychlejším čase.

Pro nedostatek finančních prostředků a také závodního materiálu však nebyla schopna tato sekce účastnit se v širším měřítku regat. Nic na tom nezměnilo ani

[199] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 49-50.
[200] Tamtéž, s. 48-49.

to, že měla řadu kvalitních vodáků. Přesto se díky laskavosti některých klubů, které sportovní kajaky zapůjčily, mohli členové organizace YMCA několika závodů zúčastnit.[201]

11.1.1.4 Zimní sporty

V první polovině 30. let byla poměrně dost činná také lyžařská sekce krakovské YMCA – tzv. „Skimka" (*viz obrázek 144.*). Sezonu 1933/1934 začala listopadovou schůzí. O měsíc později již instruktoři organizovali lyžařské tréninky na sněhu. Během nich např. spolu jednotliví členové soutěžili o nejrychlejší zdolání vybrané trati. Dne 25. prosince se vydala sedmdesátičlenná skupina do Bukowiny Tatrzańskiej, kde zůstala až do 1. ledna roku 1934. Během tohoto pobytu se účastníci kurzu zúčastnili lyžařských závodů, na kterých mohli získat odznak PZN (Polski Związek Narciarski – Polský lyžařský svaz). Těchto závodů se však nezúčastnili všichni. Z celého zájezdu startovalo šedesát závodníků.

Obrázek 144. Nášivka s motivem „Skimka"[202]

Druhý lyžařský kurz, který krakovská YMCA v sezoně 1933/1934 pořádala, se odehrál na stejném místě ve dnech 4. – 17. února. Ve dnech 21. až 24. února pak následoval lyžařský výlet se sjezdem do Rabky (*viz obrázek 145.*).[203] Tohoto výletu na lyžích se zúčastnilo několik trojčlenných lyžařských skupin, které byly dne 25. února obodovány. Ve smíšených družstvech se na prvním místě

[201] Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 23, s. 14.
[202] Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho.
[203] *Wiadomosci ogniska krakowskiego Polskiej YMCA*, 1934, leden, s. 2.

umístila ziskem 335 bodů[204] Skimka Krakov, která se však o toto místo dělila s týmem SNPTT (Sekcja Narciarska Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego – Lyžařská sekce polské tatranské společnosti) Zakopané. V soutěži mužů však toto umístění nezopakovala a obsadila ziskem 331 bodu celkové 4. místo, když ztratila pouhé 4 body na vítěze, kterým byla SNOZP (Sekcję Narciarską Ogniska Związku Podhalan – Lyžařská sekce centra polských horalů) z Rabky. Do cíle závodu dorazilo celkem 55 osob.

Obrázek 145. Účastníci lyžařské akce pořádané klubem „Skimka" polské YMCA[205]

Popularita lyžařské sekce krakovské YMCA vzrůstala. K tomu přispívaly její časté výlety a také organizovaná výuka od naprostých začátečníků po zkušené lyžaře. Nelze se tedy divit, že se v následujících dvou letech se počet jejích členů rozrostl o více jak třetinu. Tato krakovská sekce pak bylo tvořena více jak 200 členy.[206]

[204] Kritéria, na základě kterých byly týmům přidělovány body, se bohužel nepodařilo dohledat.

[205] Zleva: Jan Bieś, Stanisław, Dunin-Borkowski, Władysław Czyszczoń a Józef Bala. Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

[206] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1935 – 31. III. 1936).* (1936). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 15.

V zimním období YMCA stále dbala mj. na zlepšení lyžařských dovedností svých členů. K tomu samozřejmě musela pořádat zimní kurzy. V sezoně 1936/1937 pořádala dva, a to v Sławsku a Czarnohorze, kterých se dohromady zúčastnilo šedesát lyžařů.[207]

Turistická sekce měla pro sezonu 1936/1937 následující program: Ve dnech 17. – 22. února byla uspořádána turisticko-sportovní akce – „IV. hvězdný lyžařský výlet" (IV. Narciarska Wędrówka Gwiaździsta) se sjezdem do Krynice. Této akce se zúčastnilo devět družin a týmů z různých polských měst. Závod ovládla krakovská „Skimka".[208]

Také v případě lyžařské sekce krakovské YMCA došlo pravděpodobně s blížící se druhou světovou válkou k omezení činnosti, neboť o sobě „Skimka" na konci 30. let nezanechala téměř žádné zprávy.

11.1.1.5 Ostatní sporty

K naplnění společenské činnosti organizace YMCA byly taktéž často využívány stolní hry. Členstvo často hrálo šachy, dámu nebo domino.[209]

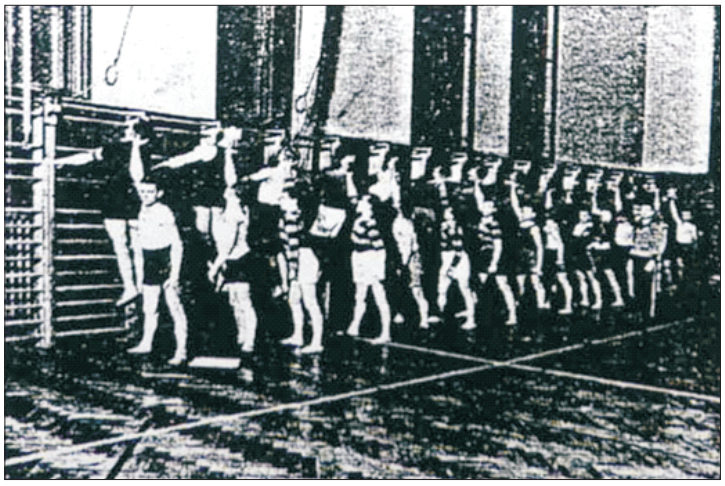

Obrázek 146. Tělesná výchova v krakovské YMCA[210]

[207] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 48-49.

[208] Tamtéž, s. 48-49.

[209] *Co jest? Co robi? Gniazdo Krakowskie Polskiej YMCA.* (1925). Krakov: Polska YMCA, s. 5.

[210] Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

Taktéž o tělesnou výchovu (*viz obrázek 146.*) v krakovské YMCA rostl zájem. V roce 1927 již využívalo gymnastický sál krakovské budovy téměř 350 členů a k tomu téměř 800 nečlenů.

První červencový týden roku 1929 uspořádala YMCA Krakov pro své členy tenisový turnaj. Dvouhru vyhrál Horain, který ve finále porazil Jurczyńskiho 2:0 na sety. Horain byl taktéž členem vítězného deblového páru. Ten utvořil společně s Czyżowskim. Smíšenou čtyřhru ovládla dvojice Boniecka – Zamoyski.[211]

Na začátku června 1930 se v Krakově uskutečnil turnaj organizace YMCA v tenisu. V něm si nejlépe vedl Czyżewski, který svého finálového soupeře Horaina porazil v pěti setech.[212]

V krakovské YMCA měl rovněž tradici kulečník. Proto též každoroční turnaj o mistrovství polské YMCA v této hře vzbuzoval v jejím členstvu zájem. Pro rok 1934 se navíc mistrovství polské YMCA mělo odehrávat v budově krakovského sdružení. Termín zahájení byl stanoven na 24. ledna. Od této akce si pořadatelstvo slibovalo též účast elitních hráčů organizace YMCA, a proto též zajistilo celou řadu hodnotných cen.[213]

V polovině ledna 1931 nabízela krakovská YMCA zájemcům kurzy gymnastiky, která zde ale mezi členstvem nebyla příliš populární.[214]

Členstvo místního sdružení v Krakově se věnovalo i stolnímu tenisu, i když jeho popularita nebyla příliš vysoká. Od 15. do 31. ledna 1934 pořádala YMCA v Krakově finálový turnaj jednotlivých polských sdružení v ping-pongu pro rok 1934/1935.[215]

Na počátku ledna 1936 v Krakově probíhalo individuální okresní mistrovství ve stolním tenisu. Dva hráči YMCA se přenesli přes čtvrtfinálové boje, ovšem do

[211] Stadjon, VII., 1929, č. 27, s. 11.
[212] Stadjon, VIII., 1930, č. 25, s. 14.
[213] Výsledky turnaje se však bohužel nepodařilo dohledat.
Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1935 – 31. III. 1936). (1936). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 9.
[214] Stadjon, IX., 1931, č. 3, s. 15.
[215] *Wiadomosci ogniska krakowskiego Polskiej YMCA*, 1934, leden, s. 2.

boje o celkový titul již nezasáhli. Tak se museli Tomica a Gwiezdowski spokojit pouze s tím, že 6. ledna zasáhli do skupiny, která se utkala o třetí a čtvrté místo.[216]

V roce 1936 byla také v krakovské YMCA utvořena malá sportovní sekce – střelecko-lukostřelecká. Tu zde řídil W. Kwapiński za pomoci sekretáře J. Rychwickiho. Sekce střelecko-lukostřelecká měla na počátku své existence třicet nadšených členů, kteří však postupně ztráceli o střelecký sport zájem. To vedení prokázala i jedna ze schůzí, na kterou přišlo pouhých šest členů.

Během prvního roku bylo snahou vedení zprvu naučit své svěřence bezpečnému zacházení se zbraněmi[217] a poté je zdokonalovat ve střelecké technice. Za první rok si střelecké členstvo odbylo 173 střeleb, během kterých bylo získáno 27 odznaků. Z nich byly tři zlaté, sedm stříbrných a sedmnáct bronzových.[218] Tyto výsledky dokazují, že střelecká část sekce vcelku splnila cíle, které si předsevzala. K lepším výsledkům jí však bránil nedostatek financí na nákup zbraní a munice.

Členstvo lukostřelecké části sekce bylo rovněž řádně proškoleno v zacházení se zbraněmi. V jeho „řadách" se nacházeli tací, kteří během střeleb zaznamenali poměrně dobré výsledky. V rozvoji lukostřelby v krakovské YMCA bránila jedna zásadní překážka. Z finančních důvodů nebylo možné nakoupit kvalitní vybavení pro rozvoj tohoto sportu, a tak lukostřelba, alespoň v době úvodních let, stagnovala jak do kvality, tak i do kvantity.

Krakovští lukostřelci trénovali střelbu třikrát týdně. Čtyři členové se pak během prvního roku zúčastnili lukostřeleckého mistrovství Lvova, jiní se zase účastnili menších místních závodů.[219]

Tuto stále malou sekci tvořilo v sezoně 1936/1937 pouhých dvanáct členů, mezi kterými bylo též pět žen. Z důvodu malé členské základny byla již v této

[216] Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 1, s. 14.

[217] Členstvo střelecko-lukostřelecké sekce krakovské YMCA používalo malorážky.

Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937). (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 53.

[218] Zda byly tyto odznaky udělovány střeleckým svazem, či pouze krakovskou YMCA, bohužel pramen neuvádí.

[219] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1935 – 31. III. 1936).* (1936). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 15.

době pěstovaná pouze lukostřelba. Důvod, který k tomu vedl, byl ten, že pro tak málo lidí se organizaci YMCA nevyplatilo zajistit střelnici.

Krakovští střelci trénovali v prostorech sokólské tělocvičny. Přesto z usnesení hlavního předsednictva PZŁ (Polski Związek Łuczniczy – Polský lukostřelecký svaz) pořádala tato sekce 25. dubna 1936 mistrovskou soutěž. Její členstvo však bylo i přes svůj malý počet úspěšné. Získalo titul vojvodského mistra v individuální střelbě na krátkou vzdálenost.

Členové sekce se též zúčastnili soutěže o titul mistra okresu. V individuální kategorii žen vystřílely členky YMCA třetí místo na krátké vzdálenosti, třetí místo na dlouhé vzdálenosti a třetí místo v jejich kombinaci.

Nejdůležitějších závodů, kterými bylo v Krakově pořádané polské mistrovství, se zúčastnili čtyři střelci z místního sdružení YMCA. Ti se zde rozhodně neztratili, neboť ve všech případech získali umístění v první desítce.

V soutěži o mistrovství PZŁ získali členové střelecko-lukostřelecké sekce krakovské YMCA individuální třetí místo ve střelbě na krátkou vzdálenost ve druhé kategorii mužů a třetí místo v individuálním závodě ve střelbě na krátkou vzdálenosti v první kategorii žen.[220]

Většího rozvoje a popularity se však tato malá sportovní sekce krakovské YMCA nikdy nedočkala.

11.1.1.6 Zahraniční styky

Velikou výhodou sdružení YMCA bylo to, že si jako mezinárodní organizace mohla snadněji domluvit mezinárodní zápasy, na kterých její hráči získávali obrovské množství zkušeností. Koncem února 1930 se v Krakově představila YMCA Praha. Ta se zde utkala s krakovskými týmy[221] ve dvou basketbalových a volej-

[220]Konkrétní jména však bohužel pramen neuvádí.

Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937). (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 53.

[221]Týdeník Stadjon, VIII., 1930, č. 8, s. 14 pouze uvádí, že YMCA Praha zde nastoupila proti Krakovu. Jednalo se pravděpodobně o vybraný krakovský tým sestavený z hráčů, kteří byli organizováni v různých klubech. Druhý zápas Pražané pravděpodobně odehráli proti týmu YMCA Krakov.

balových zápasech. Češi zvítězili v obou basketbalových zápasech. Naopak volejbalové zápasy vyzněly lépe pro domácí.[222]

Ještě téhož roku odjela YMCA Krakov do Československa na odvetu,[223] která se v Paláci YMCA konala v sobotu 20. prosince. Krakovští basketbalisté na domácí tým nestačili a podlehli mu v poměru 46:15. Velice dobře se zde prezentovala rychlá a průbojná dvojice Gromada – Paszucha. Střelecky pak vynikal vysoký Baran. Po prohře s domácím týmem navíc v neděli dopoledne podlehli basketbalisté YMCA Krakov výběru VS Praha 18:29.

Následně na ně čekala dvě volejbalová utkání proti místním vysokoškolským týmům. Ta se odehrála v tělocvičně Marathonu Praha. V prvním nestačili hosté na tým VS Praha, který je porazil 2:0 na sety. Odpoledne je pak čekal volejbalový střet se Strakovou akademií, které podlehli 3:0 na sety.[224]

Ve druhé polovině ledna roku 1930 byl v Krakově odehrán basketbalový zápas domácí YMCA proti týmu LUSP (Latvijas Universitates Studenten Padome – Studentská rada lotyšské univerzity) z Rigy. Lotyšský tým ovládal hru a zaslouženě vyhrál 37:22 (19:10).[225] YMCA v zápase nepředvedla tak dobrý výkon, jak se od ní očekávalo. Nutno však uznat, že její soupeř byl tentokrát velice kvalitní a vynikal především v orientaci na hřišti a chytání míčů. Nejlepším hráčem domácích byl Lubowiecki.[226]

Tento klub navštívil Krakov i o rok později. Dne 2. ledna 1931 se zde utkal v basketbalu i volejbalu s tamní YMCA. Ta byla opět dvakrát poražena. V basketbalu podlehla LUSP Riga 58:19. Prohru 15:13 si připsala i ve volejbalové bitvě hrané na jeden set.[227]

O víkendu 12. a 13. prosince 1931 se v Krakově opět představil tým pražské YMCA, který zde plánoval sehrát volejbalový a basketbalový zápas proti YMCA Krakov a reprezentaci Krakova. Tentokrát však výsledek hostů, na rozdíl od dvou

[222]Stadjon, VIII., 1930, č. 8, s. 14.
[223]STAR, roč. 1930, č. 51-52.
[224]TEP pražské Ymky, III., 1931, č. 4, s. 6.
[225]Polska Zachodnia, V., 1930, č. 24.
[226]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXI., 1930, č. 19, s. 9.
[227]Stadjon, IX., 1931, č. 2, s. 15.

předchozích let, kdy na hřišti Pražané jasně dominovali, až tak přesvědčivý nebyl. YMCA Praha si z Krakova odvezla dvě vítězství a dvě porážky. Nutno však dodat, že zápasy řídil kpt. Frączkiewicz, který tak trochu nezapřel „polskou krev".[228]

V prvním basketbalovém utkání vyhrála YMCA Krakov nad YMCA Praha v poměru 31:25 (16:16), a to i přesto, že Pražané přerůstali Krakovany o dvě hlavy. Hra se vyvíjela za obrovské rychlosti a houževnatosti. Hráči obou týmů předvedli, že jsou dobře technicky vybavení. Mezi basketbalisty Krakova vynikali obránci Kukuła a K. Paszucha a útočníci Baran, který v zápase zaznamenal 15 bodů, a Gromada.

Zcela jiná byla situace ve volejbalu. Zde vynikal především výborně hrající F. Picek z YMCA Praha, který svými přesnými a tvrdými údery drtil odpor soupeře a výrazně tak přispěl k výhře Čechů nad Poláky ve dvou setech.

Druhý den nastoupila YMCA Praha k basketbalovému utkání proti silné reprezentaci Krakova. V zápase však prokázala obrovskou vůli zvítězit. Ve velice vyrovnaném boji se jí snaha vyplatila, neboť se po zápase radovala z těsného vítězství 32:31 (12:20).

Volejbalová reprezentace Krakova pak neponechala ve volejbalu nic náhodě a přesvědčivě vyhrála 2:0. Za Krakov se prezentovali výbornými údery hráči YMCA Lubowiecki, Maszewski a Baran.

Turnaj sledovalo zvláště druhý den poměrně dost diváků. Pobyt Čechů byl pro Poláky velice poučný, neboť je značně převyšovali herním stylem a taktikou.[229]

Dalším ze zahraničních týmů, který se představil v Krakově, byla YMCA Riga. Ta sem zavítala koncem roku 1935 a odehrála zde dva volejbalové a dva basketbalové zápasy. YMCA Riga si jistě chtěla po nevýrazných výsledcích, které dříve předvedla ve Varšavě, zvednout sebevědomí. Ale ani v Krakově se jí nevedlo o moc lépe. Volejbalisté (*viz obrázek 147.*) i basketbalisté YMCA Krakov se ukázali být ve skvělé formě.

První den se nejprve utkali Lotyši ve volejbalu s reprezentací Krakova. YMCA Riga byla v prvním setu v rozpacích ze skvělé hry svých soupeřů a její hráči

[228]Raz dwa trzy, I., 1931, č. 35, s. 15.
[229]Tamtéž.

nemohli najít způsob, jak vyzrát na skvěle hrající Krakov. Ten tak zaslouženě zvítězil 2:0.

Obrázek 147. Volejbalisté YMCA Krakov (sezona 1936/1937)[230]

Veliká bitva se strhla v následném basketbalovém utkání dvou YMCA. Zápas byl velice rychlý a jeho účastníci nešetřili energií. Krakovští hráči se ukázali ve skvělé formě. Nejlepší hráč Krakova – Stok získal pro svůj tým rekordních 30 bodů, čímž výrazně přispěl k výhře YMCA Krakov v poměru 57:28 (36:14).

V prvním nedělním zápase se utkala YMCA Riga ve volejbalu s YMCA Krakov. Domácí tentokrát zvítězili bez většího boje 2:0. Zápas ale nebyl pro svou jednoznačnost příliš zajímavý. Z Krakova nejvíce vynikali Baran a Wątocki.

Poslední možnost získat v Krakově vítězství tak měla YMCA Riga v basketbalu proti reprezentaci Krakova. S vypětím všech sil tak dala zápasu vysoké tempo. Do přestávky však reprezentace Krakova odskočila Rize na výraznější bodový rozdíl. Ve druhé polovině zápasu byla YMCA Riga jasně lepším týmem a začala Krakov mohutně bodově dotahovat. V těžkých chvílích se ale Krakovští mohli spolehnout na P. Stoka, který odehrál další velké utkání. Právě on měl

[230]Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 4, s. 12.

velkou zásluhu na vítězství Krakova 34:28 (16:10). YMCA Riga tak v Krakově prohrála všechna čtyři utkání.[231]

YMCA v meziválečném období nesčetněkrát organizovala nejrůznější turnaje či závody v basketbalu, volejbalu,[232] šachách, ping-pongu nebo plavání. Stala se též pořadatelem tradičního výletu „100 km okolo Krakova" či lyžařských a vodáckých výletů a závodů. Sama se sportovních akcí pořádaných dalšími týmy hojně účastnila.[233]

S blížícím se druhou světovou válkou, během které byla YMCA v Polsku zrušená, přestávaly jednotlivé sportovní sekce krakovské YMCA o sobě zanechávat častější zprávy. Zřejmě také v Polsku došlo k výraznějšímu omezení jejich činnosti.

Obrázek 148. Bazén v budově sdružení YMCA Krakov v době německé okupace[234]

V období německé okupace pak byla budova krakovské YMCA, stejně jako v Praze, zcela obsazena Němci (*viz obrázek 148.*).[235]

[231] Raz dwa trzy, V., 1935, č. 52, s. 6.

[232] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1935 – 31. III. 1936).* (1936). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 5.

[233] *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, s. 5.

[234] Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

[235] *Polska YMCA w czasie wojny i okupacji.* (1947). Varšava: Wydawnictwo biura głównego Polskiej YMCA, s. 5.

11.2 Místní sdružení ve Varšavě

Další z center polské YMCA se přirozeně nacházelo v hlavním městě Polska – Varšavě. Ta leží ve středním Polsku v Mazovském vojvodství na středním toku řeky Visly. Podnebí je zde mírné, přechodné mezi oceánským a kontinentálním, s průměrnou roční teplotou okolo 8,5 °C. V roce 1925 čítala Varšava těsně přes milion obyvatel. O čtrnáct let později jich zde žilo ještě o 300 tisíc více. Tento nárůst samozřejmě zapříčinil také nárůst počtu bytů a infrastruktury města (městské hromadná doprava, výstavba letiště). Varšava byla rovněž jedním z nejdůležitějších center vzdělávání v Polsku. Mezi nejvýznamnější univerzity zde patřila Varšavská univerzita, která byla založena v roce 1816. Historicky bylo také toto město jedním z polských průmyslových center. Velký význam zde měl strojírenský a textilní průmysl. V meziválečném období zde vzniklo mnoho nových průmyslových podniků.[236] Na konci meziválečného období zaměstnával varšavský průmysl téměř 110 tisíc lidí.

Místní sdružení YMCA ve Varšavě se zpočátku vyvíjelo obdobně jako místní sdružení v Krakově. Počátky varšavské YMCA sahají opět do roku 1919. Také zde se YMCA nejprve specializovala na práci pro vojsko.

O rok později však byla nucená své ústředí ve Varšavě opustit, neboť se sem nebezpečně přibližovala Rudá armáda.[237] Po „Zázraku na Visle" a později i podepsání mírové smlouvy mezi sovětským Ruskem a Polskem již rozvoji organizace YMCA ve Varšavě na relativně dlouhou dobu nic nebránilo.[238]

Také zde se YMCA mj. zasloužila o rozvoj „amerických sportů" (*viz obrázek 149.*). Sportovní hry se zpočátku šířily hlavně ve školách, kde je vyučovali především instruktoři organizace YMCA. Již v roce 1921 se ve Varšavě konalo první

[236] Mezi nimi byly např. Fabryka Samochodów Osobowych (Továrna na osobní automobily) či Państwowa Fabryka Karabinów (Národní továrna na výrobu zbraní).

[237] Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education.* Chicago: Association Press, s. 195.

[238] Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume II.* New York: Association Press, s. 460.

mistrovství škol.[239] Jednotlivé školy zde předvedly své volejbalové[240] a o necelý rok později také basketbalové schopnosti.[241]

Obrázek 149. Volejbal v budově místního sdružení YMCA ve Varšavě[242]

Problémem YMCA ve Varšavě byla zpočátku opět absence hřiště, tělocvičny a reprezentativní budovy. Na zásadní změnu si v tomto ohledu musela varšavská YMCA počkat podstatně delší dobu než YMCA krakovská.

V roce 1922 navrhla YMCA Komisi pro tělesnou výchovu (Komisja wychowania fizycznego)[243] ve Varšavě možnost postavit v polském hlavním městě palác, který by umožnil a zabezpečil pěstování tělesné výchovy a sportu v zimním období. Komisi se tento návrh zamlouval. Následně přislíbila, že požádá magistrát

[239]Do Polska se dostal volejbal rovněž prostřednictvím organizace YMCA. Tato hra byla Polsku poprvé představena ve Varšavě v roce 1919. Volejbal zde pak dostával různé názvy jako např. „przebijanka", „latająca piłka" či „‚dłoniówka". K jejímu většímu zpopularizování došlo v Polsku zásluhou instruktorů organizace YMCA. Velkým problémem této hry bylo, že takřka v každé části Polska měla tato hra jiná pravidla. Přelomový byl v Polsku pro volejbal rok 1928, kdy vznikl „Polský svaz kolektivních her" (Polski Związek Gier Zespołowych), který si mj. předsevzal, že sjednotí pravidla volejbalu v Polsku. Ta oficiálně začala platit 31. prosince roku 1928. Volejbalové zápasy probíhaly většinou tak, že se hrálo na dva sety do patnácti bodů. Dosažené body se následně sečetly a v případě nižšího rozdílu než dva body se v zápase pokračovalo, dokud jeden tým nedosáhl celkového vítězství rozdílem dvou bodů.

Krótki rys historyczny piłki siatkowe. (b.r.). Dostupné 16. říjen 2013, z http://www.oeiizk.edu.pl/wf/kuczynska/siatka.htm.

[240]Stadjon, V., 1927, č. 51-52, s. 25.

[241]Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 47, s. 8.

[242]Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 49, s. 7.

[243]Komise pro tělesnou výchovu ve Varšavě byla první instituce svého druhu v Polsku. Jejími členy byli místní tělovýchovní odborníci či zástupci klubů, kteří se starali o rozvoj místního sportu.

o plnou podporu organizace YMCA, které měly být nabídnuty alternativy, kde by budova mohla stát.[244] Zpráva ze zasedání, ve které byl zanesen i tento požadavek, byla skutečně předložena varšavské radnici. Radnice však na následujícím zasedání žádost organizace YMCA o pozemek pro tuto stavbu, kterou YMCA plánovala pořídit za 150 tisíc dolarů, odložila.[245]

Obrázek 150. Budova varšavské YMCA těsně po otevření[246]

Teprve v roce 1928 se podařilo vedení polské YMCA zakoupit ve Varšavě nový pozemek, na kterém měla vyrůst nová reprezentativní budova sdružení YMCA (*viz obrázek 150.*). Toto místo, které sousedilo s institutem hluchoněmých, bylo položeno v místech, kde kdysi byla zahrada „Frascati".[247]

Stavba budovy začala v roce 1930. Budova byla naplánována tak, aby v ní byl gymnastický sál, místo pro pěstování sportovních her, boxu, šermu a lehké atletiky. Kromě toho zde byl projektován bazén (*viz obrázek 151.*), masážní místnost, kabinet lékařů (*viz obrázek 152.*), šatny a sprchy.[248]

Také v tomto případě měla YMCA veliké štěstí, neboť ji již podruhé štědře podpořil Sereno Peck Fenn. Ten přispěl na výstavbu varšavského domu sdružení

[244]Przegląd Sportowy, II., 1922, č. 47, s. 4.
[245]Przegląd Sportowy, II., 1922, č. 48, s. 4.
[246]Raz dwa trzy, II., 1932, č. 49, s. 15.
[247]Stadjon, VI., 1928, č. 22, s. 15.
[248]Stadjon, VII., 1929, č. 51, s. 15.

YMCA částkou 300 tisíc dolarů.[249] S. P. Fenn si byl vědom velkorysosti svého příspěvku. Vyžadoval, aby se v případě, že varšavská YMCA nepoužije všechny jeho peníze na výstavbu budovy, použila zbytek na její vybavení. V první fázi stavby budovy pak došlo např. k výstavbě malé posilovny a místnosti pro kulečník. Ve druhé fázi se měl postavit např. bazén a velká posilovna.

Obrázek 151. Členové varšavské YMCA ve svém bazénu během plaveckého výcviku vedeného panem Krychem (první zleva)[250]

Otevření nové budovy se odehrálo za přítomnosti řady významných hostů v neděli 4. prosince 1932.[251] Celkové náklady na její výstavbu se vyšplhaly na 3 200 000 złotých, které YMCA získala z několika zdrojů. Největším z nich byl samozřejmě onen americký dar. Varšavská YMCA dále využila svých vlastních peněz a pomoci místní veřejnosti.[252] V roce 1933 tak již měla varšavská YMCA k dispozici budovu, ve které byl gymnastický sál o rozměrech 17×24 metrů, který,

[249] *Gmach Polskiej YMCA w Warszawie (ruch, program, organizacja)*. (1933). Varšava: Drukarnia Gospodarcza uvádí, že tato částka odpovídala přibližně 2 665 000 złotým. Tento pramen z roku 1933 tedy uvádí, že jeden dolar měl v této době hodnotu zhruba 8,9 złotých. Důvod, proč se S. P. Fenn rozhodl obdarovat také varšavskou YMCA, však pramen neuvádí.

[250] Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 8, s. 8.

[251] *Gmach Polskiej YMCA w Warszawie (ruch, program, organizacja)*. (1933). Varšava: Drukarnia Gospodarcza.

[252] Raz dwa trzy, II., 1932, č. 49, s. 15.

jak YMCA udává, byl v této době největším a nejlépe udržovaným sálem nebo tělocvičnou v hlavním městě Polska. Průběh nejrůznějších sportovních akcí zde mohlo sledovat až 600 diváků.

Obrázek 152. Pohled do kabinetu lékařů ve varšavské YMCA[253]

Stejně jako v krakovské budově i zde byl krytý bazén (*viz obrázek 153.*). Jeho rozměry byly 25×7,5 metru. Voda v něm byla ohřívaná, filtrovaná a chemicky očištěná. Probíhající závody zde mohlo sledovat až 300 diváků, rovnoměrně rozmístěných kolem bazénu.

Obrázek 153. Studentky varšavských škol před začátkem výuky plavání v bazénu organizace YMCA (1938)[254]

[253] *Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej (1923 – 8. XII – 1938)*. (1939). Varšava: Biuro Główne Polskiej YMCA, s. 25.
[254] Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 8, s. 9.

K udržování tělesné čistoty zde byly zřízeny sprchy, ve kterých během všech ročních období tekla teplá voda.

V budově bylo též zařízení pro fototerapii (elektroterapii) a masáže. Jejich užívání vždy probíhalo pod dohledem lékaře. YMCA se zde totiž snažila o vychování v oblasti tělesné výchovy a sportu opřené o asistenci a podporu lékařů, kteří sledovali zdravotní stav a tělesný rozvoj svých svěřenců.[255]

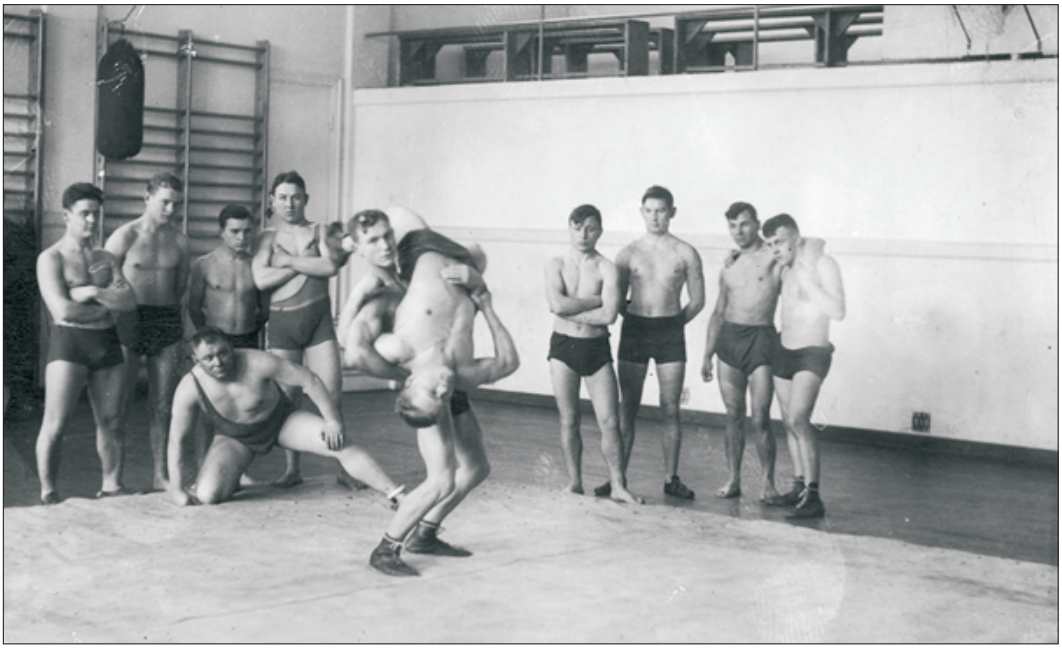

Obrázek 154. Zápasnický trénink v tělocvičně varšavského sdružení[256]

K dalšímu zařízení patřila malá tělocvična o rozměrech 12×16 metrů, sál pro individuální cvičení o rozměrech 4×6 metrů, místnost pro různá lékařská bádání, ping-pongová herna, kulečníková herna, tělocvična určená pro těžkou atletiku (*viz obrázek 154.*) a sportovní hřiště na střeše. Stejně jako v Krakově, i zde dohlížel na tělovýchovnou a sportovní činnost kvalifikovaný „personál".[257]

Také členstvo varšavské YMCA tedy mělo po dostavení budovy podstatně lepší tělovýchovné a sportovní možnosti, kterých pak začalo hojně využívat.

[255] *Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej (1923 – 8. XII – 1938)*. (1939). Varšava: Biuro Główne Polskiej YMCA, s. 24.

[256] YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.

[257] *Gmach Polskiej YMCA w Warszawie (ruch, program, organizacja)*. (1933). Varšava: Drukarnia Gospodarcza.

11.2.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA ve Varšavě

Stejně jako v případě krakovského sdružení neopomněla ani varšavská YMCA hned z kraje svého působení tělovýchovnou a sportovní činnost. Velkým přínosem pro místní mládež bylo, že se tělesné výchovy a sportu v organizaci YMCA mohl zúčastnit téměř každý, kdo měl zájem. Za drobný poplatek se tak s jejími sporty mohli seznámit i zájemci, kteří měli zcela jinou klubovou příslušnost.[258]

Pro ty, kteří chtěli sportovat, ale neměli soutěžní ambice, zde vzniklo oddělení tělesné výchovy (Dział Wychowania Fizycznego). Jeho cvičení probíhalo v tělocvičně v ulici Miodowej č. p. 23, kde mohli zájemci využívat potřebné zařízení a náčiní. Oddělení tělesné výchovy tu mělo k dispozici teplé sprchy, náčiní pro pěstování zdravotní gymnastiky a podle potřeby mohlo též využít vybavení na zápas či sportovní hry.

Mnohem významnější a známější byl ale Klub Sportowy Polskiej YMCA. Ten již v roce 1930 patřil mezi nejvšestrannější místní sportovní kluby. Jeho deset sportovních sekcí nabízelo svým zájemcům deset rozdílných sportovních odvětví.[259]

11.2.1.1 Lehká atletika

Jedním z prvních sportů, které začala YMCA ve Varšavě v meziválečném období hojněji pěstovat, byla lehká atletika. Důvod byl pravděpodobně ten, že na některé disciplíny, např. vytrvalostní běhy, nebylo potřeba žádné zvláštní vybavení. A tak již na počátku 20. let se mohli začít na polské sportovní scéně objevovat první atleti organizace YMCA. V sobotu 4. června roku 1921 se tak objevil ve Varšavě v běhu Belveder – Staré Město atlet organizace YMCA Zifler, který zde obsadil celkové 4. místo.[260]

Ovšem hned z kraje roku 1922 ohlásila YMCA v Polsku snahu o výrazné pozvednutí své tělesné výchovy a sportu. Jako jeden z prvních kroků, které uči-

[258] Stadjon, VI., 1928, č. 39, s. 5.
[259] Stadjon, VIII., 1930, č. 49, s. 8-9.
[260] Przegląd Sportowy, I., 1921, č. 5, s. 4.

nila, bylo v únoru pořádané lehkoatletické mistrovství týmů YMCA v kategorii chlapců a dorostu. Dále byla naplánována mistrovství polské YMCA v různých sportovních odvětvích.[261]

V letech 1924 – 1925 vyučoval na celé řadě evropských škol[262] tělesnou výchovu a sport Američan L. C. Schroeder. Ten byl v této době jedním z největších znalců lehkoatletického tréninku. V březnu roku 1925, kdy již působil jako generální sekretář tělesné výchovy a sportu organizace YMCA v Evropě, zavítal do Varšavy, kde se stal hostem místního sdružení. Zde se rovněž podělil o své znalosti a názory na lehkou atletiku a lehkoatletický trénink, což byl velký přínos především pro místní trenéry a jejich svěřence.[263]

Obrázek 155. Přespolní běh přes Park Skaryszewski pořádaný sdružením YMCA Varšava v roce 1926[264]

[261]Przegląd Sportowy, II., 1922, č. 6, s. 14.
[262]L. C. Schroeder vyučoval především na Balkánském poloostrově a v zemích severní Evropy.
[263]Stadjon, III., 1925, č. 12, s. 9.
[264]Stadjon, IV., 1926, č. 46, s. 2.

Na podzim roku 1925 se ve Varšavě uskutečnil přespolní běh o mistra YMCA, který skončil vítězstvím známých závodníků de Viriona a Rosy.[265]

V sobotu 14. listopadu roku 1926 pořádala varšavská YMCA přespolní běh na trase dlouhé 3 200 metrů. S náročnou tratí vedoucí přes Park Skaryszewski se nejlépe popral závodník pořádající organizace Ochorowicz.[266] Celá řada závodníků doběhla do cíle naprosto promočená (*viz obrázek 155.*).[267]

Na podzim roku 1927 uspořádala YMCA Varšava lehkoatletické závody pro své členstvo. Nejúspěšnějším atletem zde byl Ochorowicz, který ovládl soutěž v běhu na 100 a 400 metrů a ve skoku dalekém. Kromě toho vyhrál i klubový trojboj.[268] Za ním následoval Pruszkowski, který vyhrál závod v běhu na 3 kilometry, 1,5 kilometru a soutěž ve skoku do výšky. Závod ve vrhu koulí ovládl Weigt.[269] Tento atlet hodil též nejdál diskem a v trojboji se umístil na druhém místě. Oštěpem se podařilo nejdále hodit Lewandowskimu.[270]

Lehcí atleti varšavské YMCA se počátkem června 1928 účastnili týmového desetiboje „Elektroluxu". Atleti YMCA zde však nepatřili k favoritům na celkové vítězství, což též potvrzuje jediný výraznější výsledek v konkurenci zúčastněných týmů. Toho dosáhl Kiedrowski, který mezi závodníky obsadil celkové třetí místo ve skoku do výšky. Závody ovládli již po třetí v řadě závodníci z klubu AZS, kteří vybojovali 6 050 bodů. YMCA se musela spokojit se třetím místem poté, co vybojovala 3 022 bodů. Čtvrté místo obsadila Varsovia.[271]

Další sportovní akce, které se tito závodníci zúčastnili, bylo mistrovství varšavského okresu třídy B a C v lehké atletice. Této poměrně velké akce se zúčastnilo celkem 233 závodníků, kteří reprezentovali třináct klubů. Atleti YMCA se v celkové klasifikaci klubů umístili na třetím místě. Nejvíce se z družiny YMCA předvedl Kiedrowski, který zvítězil ve skoku do výšky. Rovněž nelze opomenout

[265]Stadjon, IV., 1926, č. 1, s. 15.
[266]Przegląd Sportowy, VI., 1926, č. 46, s. 6.
[267]Stadjon, IV., 1926, č. 46, s. 2.
[268]Disciplíny trojboje bohužel pramen neuvádí.
[269]Stadjon, V., 1927, č. 41, s. 14.
[270]Stadjon, V., 1927, č. 42, s. 12.
[271]Stadjon, VI., 1928, č. 23, s. 4.

třetí místo diskaře Weigta. Závody ovládli lehcí atleti z týmu Orzeł před reprezentanty Sokóła IV.[272]

Na konci května 1929 se na hřišti Orzeła konalo lehkoatletické mistrovství varšavských klubů třídy C. Této akce se zúčastnilo sedm klubů. Atleti z YMCA zde nepředvedli mnoho pěkných výkonů. Nejlepších výsledků dosáhl Izdebski, který v závodě na 100 metrů doběhl na třetím místě. Tento sprinter zároveň soutěžil ve skoku do dálky, kde obsadil celkové druhé místo.[273]

Lehkoatletické mistrovství Varšavy klubů třídy B se konalo o víkendu 1. a 2. června, a to opět na hřišti týmu Orzeł. Tentokrát již dosáhli atleti YMCA v konkurenci devíti týmů mnohem lepších výkonů. V rozestavném závodě na 4×400 metrů doběhli na třetím místě. Izdebski vybojoval třetí místo v trojskoku. Ještě o jedno místo lépe se umístil Zaranek. Celková úroveň atletů YMCA však byla stále poměrně nízká.[274]

Obrázek 156. Závod v běhu na 100 metrů, který proběhl v rámci atletického trojzápasu YMCA – Varsovia – Skra[275]

Ve svých nevýrazných lehkoatletických výsledcích pokračovala YMCA i v roce 1930, kdy se opět účastnila mistrovství okresu, v rámci nějž na ní čekalo několik lehkoatletických utkání. V neděli 11. května proti sobě nastoupili atleti z YMCA, Makabi a PKS (Policyjny Klub Sportowy – Policejní sportovní klub). O týden

[272]Stadjon, VI., 1928, č. 25, s. 12.
[273]Stadjon, VII., 1929, č. 22, s. 11.
[274]Przegląd Sportowy, IX., 1929, č. 31, s. 5.
[275]Stadjon, VIII., 1930, č. 21, s. 7.

později se spolu utkaly kluby YMCA, Skra a Varsovia (*viz obrázek 156.*). Na pokračování okresního mistrovství klubů si následně atleti YMCA museli počkat až do neděle 22. června. Tento den proti nim nastoupily kluby Orzeł a ŻASS (Żydowskie Akademickie Stowarzyszenie Sportowe – Židovský akademický sportovní svaz).[276]

Orzeł se pak stal také celkovým vítězem mistrovství Varšavy třídy B. Na druhém místě se umístila Varsovia. YMCA obsadila slušné třetí místo před týmy Skra, Makabi a ŻASS.[277]

Koncem dubna 1931 uspořádala YMCA Varšava pro své členy soutěž v běhu na 35 kilometrů. Tuto trať nejrychleji zdolal Haman. Na druhém místě se umístil Kwiatkowski.[278]

V roce 1931 patřila YMCA Varšava v lehké atletice do výkonnostní třídy B. V této třídě také soutěžila na mistrovství Varšavy klubů, do které se přihlásilo devět týmů: Makabi, Orzeł, PKS, Sarmata, Skra, Sokół IV, Varsovia, YMCA a ŻASS. Každý z klubů mohl vyslat do každé disciplíny tři zástupce, kteří podle výsledků dostávali body. Finální bodový součet následně rozhodoval o konečném pořadí. Vzhledem k velkému množství klubů probíhalo toto mistrovství čtyřkolově: 10. a 17. května a 21. a 28. června.[279]

Desátý květnový den přinesl první výsledky mistrovství Varšavy. Tento den se mj. utkaly kluby Makabi, YMCA a PKS. YMCA vybojovala na těchto závodech druhé místo za týmem Makabi. Konečné skóre bylo 36:32:29.[280]

Začátkem prosince roku 1935 se ve Varšavě konala konference IAAF (International Association of Athletics Federations – Mezinárodní asociace atletických federací), jejíž členové mj. zavítali do budovy YMCA, ve které mj. promluvili o připravenosti jednotlivých sportovišť na blížících se zimních olympijských hrách, které roku 1936 hostil německý Garmisch-Partenkirchen.[281]

[276]Stadjon, VIII., 1930, č. 9, s. 9.
[277]Stadjon, VIII., 1930, č. 30, s. 13.
[278]Stadjon, IX., 1931, č. 17, s. 10.
[279]Stadjon, IX., 1931, č. 16, s. 10.
[280]Stadjon, IX., 1931, č. 20, s. 15.
[281]Raz dwa trzy, V., 1935, č. 50, s. 3.

V budově YMCA ve Varšavě byl dne 29. března 1936 uspořádán každoroční „Den varšavského okresního svazu atletického" (Dzień Warsawskiego Okręg. Związku Atletycznego). V rámci této akce se zde konala boxerská utkání.[282]

Celková úroveň lehké atletiky ve varšavské YMCA však nadále skomírala. V porovnání s jinými sporty tak nikdy nedosáhlo toto sportovní odvětví přílišné popularity.

11.2.1.2 Těžká atletika

Značně populárnější zde byla atletika těžká.[283] Dvacátá léta 20. století byla obdobím, kdy došlo k zpopularizování a faktickému šíření boxu v Polsku. Prvními „pionýry" zde byli členové americké YMCA, kteří v Polsku uspořádali několik boxerských kurzů.[284]

V roce 1922 již zorganizovala varšavská YMCA několik turnajů mezi jednotlivými sdruženími YMCA v Polsku. Jednotlivé zápasy se měly od dubna odehrávat ve všech městech, kde YMCA působila. Nejlepší boxeři měli šanci se kvalifikovat na závěrečný turnaj, který se odehrál v Lodži.[285]

Tento první šampionát o mistra polské YMCA v boxu se uskutečnil v neděli 30. dubna 1922. Turnaje se zúčastnilo jedenáct boxerů z Varšavy, tři z Poznaně, jeden z Lodži a jeden z Gdaňsku. Tito boxeři, většinou vojáci, trénovali vesměs pod vedením majora Balcerkiewicze. V soubojích ukázali, že boxovat umějí, nebojí se a mají též poměrně dobrou orientaci v ringu. Sportovní odborníci však přesto odsoudili několik událostí a faktů, které během turnaje nastaly.

Prvním z nich byl fakt, že organizátoři nechali boxery zápasit v tričkách, která zabraňují dýchání kůže, pozorování míst, kam dopadly údery, a také masáži prsou a ramenou během přestávek. Druhým nedostatkem, který byl odsouzen, byl fakt,

[282] Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 13, s. 11.

[283] Jak již bylo řečeno, toto sportovní odvětví se obecně v organizaci YMCA příliš neujalo, a to především z toho důvodu, že se dost dobře nehodilo k jednomu z cílů tohoto sdružení – vychovávání a sbližování lidí pomocí sportu. Velikou výjimkou bylo v tomto ohledu varšavské sdružení, ve kterém byla popularita těžké atletiky v porovnání s ostatními zkoumanými sdruženími jak v Československu, tak i v Polsku zcela mimořádná.

[284] Stadjon, VII., 1929, č. 52-53, s. 20.

[285] Przegląd Sportowy, II., 1922, č. 6, s. 14.

že rozhodčí ve chvíli, kdy se zápas začal naklánět na jednu, či druhou stranu, boj zastavil. Ve dvou dvouminutových kolech bylo navíc pro boxery těžké prokázat své skutečné schopnosti. Bylo však vidět, že boxeři nemají mnoho zkušeností se zápasy. Naprostá většina úderů mířila na hlavu a jen výjimečně udeřili boxeři též do těla. Jejich rány navíc nebyly úplně tvrdé, neboť používali série úderů.[286]

Box se však stával ve varšavské YMCA stále více populárním. Problém ale nastal, když tréninky v užívané tělocvičně musely být zrušeny z důvodu mnoha zájemců o tyto prostory. YMCA se snažila vyřešit tento problém přesunutím svých lekcí pod širé nebe. Tréninky pak probíhaly u mostu Księcia Józefa Poniatowskiego.[287]

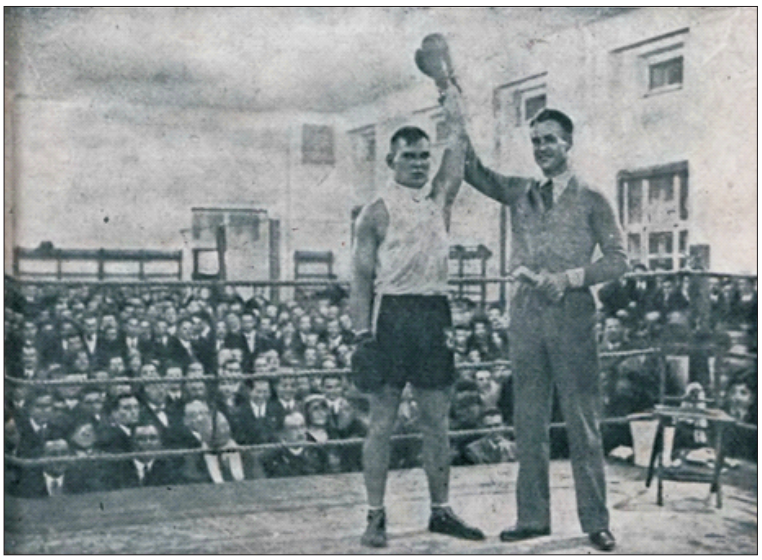

Obrázek 157. Rozhodčí a později i trenér boxu v YMCA Varšava pan Laskowski během zápasů Varšava – Lodž (1929)[288]

V roce 1926 se na přípravě varšavských boxerů, a to nejen boxerů organizace YMCA, podílel trenér Kazimierz Laskowski (*viz obrázek 157. a 158.*),[289] za jehož

[286]Przegląd Sportowy, II., 1922, č. 18, s. 5-6.
[287]Stadjon, VIII., 1930, č. 18, s. 5.
[288]Stadjon, VII., 1929, č. 49, s. 1.
[289]Kazimierz Laskowski prošel jako trenér a závodník mnoha kluby. Mezi nimi byla i YMCA. Ve 20. letech reprezentoval Polsko v boxu a šermu. Na olympijských hrách v Amsterodamu 1928 byl členem bronzového družstva polských šermířů. Později se stal trenérem polské reprezentace. Je autorem řady knih o šermu a boxu.

Kazimierz Laskowski Olympic medals and stats. (b.r.). Dostupné 15. říjen 2013, z http://www.databaseolympics.com/players/playerpage.htm?ilkid=LASKOKAZ01.

působení zde začalo růst několik místních boxerských hvězd.[290] Mezi boxery pocházejícími z Varšavy vynikal Reutt (AZS), který se na přelomu ledna a února 1926 utkal s další z možných nových hvězd z YMCA – Rauem. Reutt v tomto zápase lehké váhy ukázal svou převahu a jeho soupeř z YMCA zvuk gongu zřejmě i uvítal.[291]

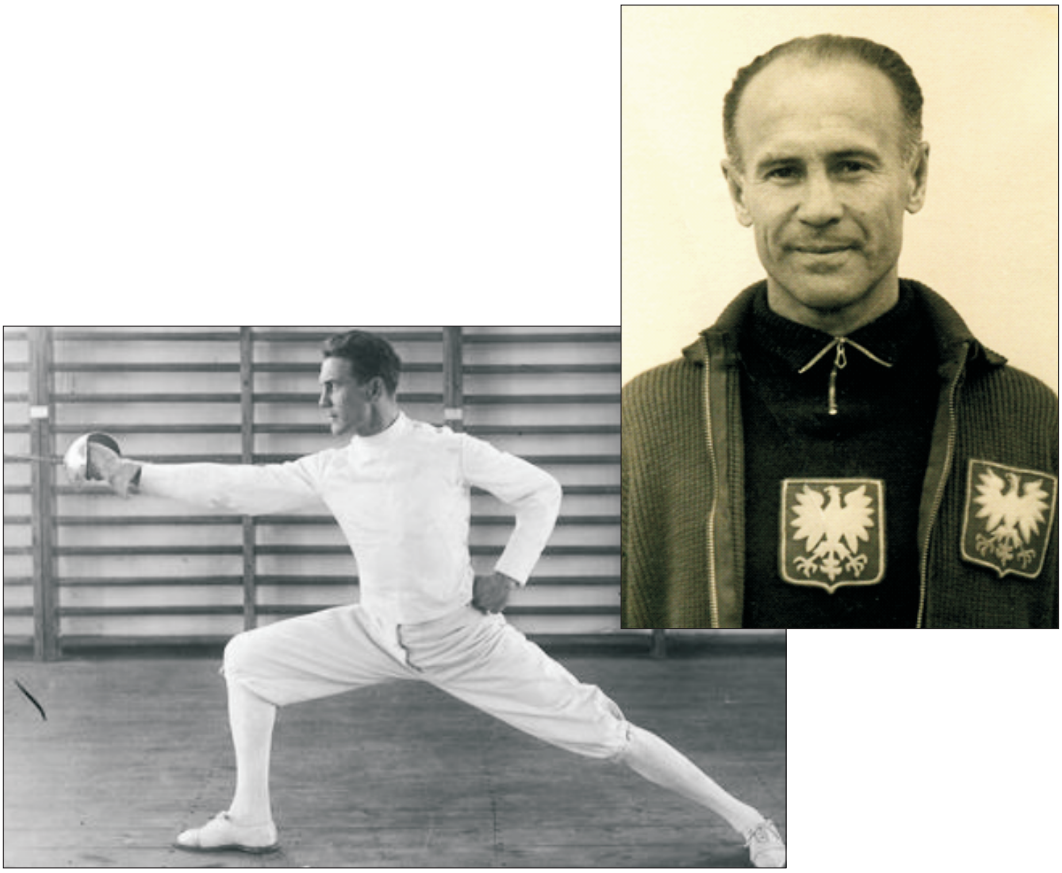

Obrázek 158. Kazimierz Laskowski v šermířském postoji a jako pozdější trenér polské šermířské reprezentace (1959)[292]

V neděli 20. února 1927 se v Lublině pod vedením sportovního ředitele YMCA Varšava Kurnickiego a za pořadatelství AZS konala boxerská akademie. V rámci této akce předvedlo své boxerské dovednosti několik borců. Boxeři YMCA Varšava Wiktor „Junosza" Dąbrowski a Gutkowski se spolu utkali ve velice vyrovnaném

[290]Stadjon, IV., 1926, č. 7, s. 12.
[291]Stadjon, IV., 1926, č. 9, s. 9.
[292]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/., Plik: Kazimierz Laskowski.jpg – Wikipedia, wolna encyklopedia. (b.r.). Dostupné 15. říjen 2013, z http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Kazimierz_Laskowski.jpg.

zápase. Gutkovski byl ovšem ve druhém kole diskvalifikován za několik neúmyslných chyb.

Podobný průběh měl i druhý zápas, ve kterém se střetl boxer YMCA Varšava Ryś s Jastrzebięcem z varšavského AZS. I tento zápas vyhrál první jmenovaný díky diskvalifikaci protivníka za chyby. Tentokrát se však zápas protáhl do třetího kola. Celá akce splnila svůj účel, neboť se těšila značného diváckého zájmu, což pomohlo k zpopularizování tohoto sportu ve Varšavě.[293]

O víkendu 12. a 13. března 1927 se ve Varšavě v hale OWF konal boxerský turnaj „Pierwszi Krok Stadjonu". Jedním z pořadatelů celé akce byla místní YMCA, jejíž sekretariát ve Varšavě sídlil v ulici Miodowej č. p. 10.[294] YMCA vyslala do bojů nejvíce boxerů ze všech zúčastněných klubů. Na tuto akci se přihlásilo 90 borců, ze kterých jich však nakonec zápasilo pouze 72. Čtrnáct z nich hájilo barvy YMCA.[295] V sobotu večer se mj. odehrál ukázkový zápas „Junoszy" (*viz obrázek 159.*) s Ryśem.

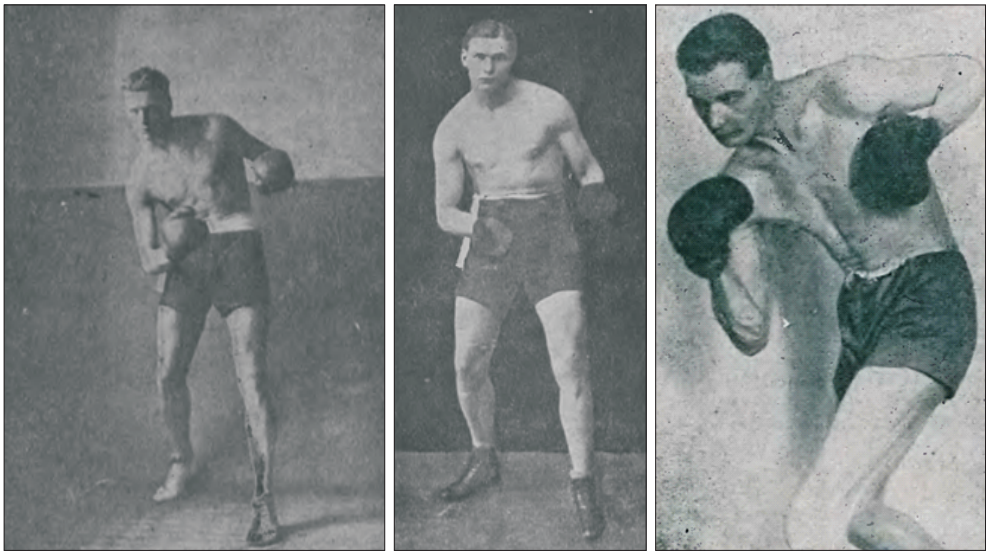

Obrázek 159. Jeden z „pionýrů" boxu v Polsku –
Wiktor „Junosza" Dąbrowski[296]

[293]Stadjon, V., 1927, č. 8, s. 14.
[294]Stadjon, V., 1927, č. 9, s. 14.
[295]Stadjon, V., 1927, č. 10, s. 15.
[296]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), I., 1924, č. 11, s. 2., Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), III., 1926, č. 16, s. 5., Stadjon, VII., 1929, č. 52-53, s. 20.

Nedělní program ukončovaly finálové zápasy. Do této části turnaje se z YMCA probojoval pouze W. Dąbrowski, který však v pérové váze podlehl na body Czyżewskimu z týmu Varsovia. Oba borci však předvedli velice dobré výkony. W. Dąbrowski svými skvělými výsledky v této době potvrzoval, že by se v příštích letech mohl stát jedním hlavních kandidátů na zisk titulu mistra Varšavy v pérové váze.[297]

V celkovém hodnocení klubů, do kterého se počítaly 3 body za vítězství, 2 za finálovou a 1 za semifinálovou účast, se YMCA Varšava umístila se 7 body na třetím místě. Hodnocení klubů ovládl tým AZS, jehož boxeři vybojovali 11 bodů.[298] Tato velká boxerská akce se pak ve Varšavě každého roku opakovala a boxeři YMCA (*viz obrázek 160.*) na ní pravidelně sklízeli úspěchy.

Obrázek 160. Výuka boxu v budově YMCA ve Varšavě[299]

Týden po skončení turnaje Boxerski Pierwszi Krok Stadjonu (*viz obrázek 161.*) se ve Varšavě konalo boxerské okresní mistrovství. Této akce se opět účastnili boxeři varšavské YMCA, ale ani tentokrát nezískali žádné první místo. Geromin se utkal v pérové váze s Czyżewskim, který reprezentoval klub Varsovia.

Geromin, který byl mistrem Varšavy z roku 1924, ukázal skvělou techniku. Nebylo to tak dlouho, co začal po pauze opět trénovat. Zde ukázal, že je již opět

[297] Stadjon, V., 1927, č. 47, s. 14.

[298] YMCA, která měla ve finále pouze jednu účast, dostala od pořadatelů body za to, že její borci bojovali v „nadprogramových" zápasech. Body však byly pouze za vítězství a finálovou účast této nadstavbové části. Kromě boxerů YMCA se této části turnaje účastnili ještě borci z klubů AZS a Związek Strzelecki.

Stadjon, V., 1927, č. 11, s. 5-6.

[299] *Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej (1923 – 8. XII – 1938)*. (1939). Varšava: Biuro Główne Polskiej YMCA, s. 33.

připraven podávat skvělé výkony. Ovšem tentokrát na svého soupeře nestačil. Zápas skončil ve třetím kole, kdy již Czyżewski měl větší převahu, kterou dovršil knokautem. V lehké střední váze nastoupil známý varšavský boxer z klubu AZS Reutt proti Isajewovi z YMCA. Zápas měl jasného favorita, který svými sériemi úderů tlačil svého méně zkušeného soupeře do provazů, kde také zápas skončil. Reutt předvedl, že se zlepšil nejen technicky, ale i silově. Další boxer YMCA, který soutěžil v lehké střední váze, byl Sokołowski. Ten se utkal s Czaplickim, který boxoval za tým AZS. Sokołowski byl velice dobře fyzicky připraven. Jeho problémem však bylo, že si v zápasech vybíral slabší chvíle. Zápas měl pomalejší, chvílemi by se dalo říci, že i ospalé tempo. Czaplicki byl lepší technicky a svého soupeře porazil ve třech kolech na body.[300]

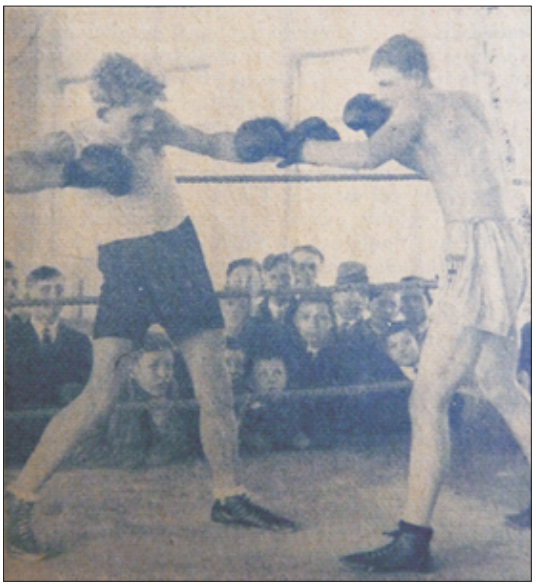

Obrázek 161. Semifinálová bitva lehké střední váhy II. ročníku turnaje „Pierwszy krok Stadjonu" mezi Piatrowskim (YMCA) a Pernakem (Varsovia)[301]

V pondělí 28. března 1927 došlo v prozatímní budově varšavské YMCA k volbě nového představenstva WOZB (Warszawski Okręgowy Związek Bokserski – Varšavský okresní boxerský svaz). Do čestné funkce prezidenta byl zvolen Piotr Kurnicki z organizace YMCA.[302]

[300]Stadjon, V., 1927, č. 12, s. 7.
[301]Stadjon, VI., 1928, č. 10, s. 6.
[302]Stadjon, V., 1927, č. 13, s. 8.

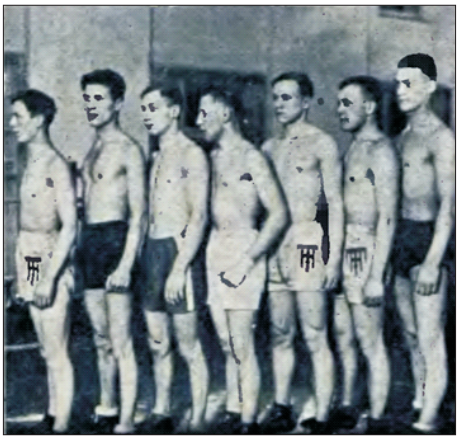

Obrázek 162. Boxerští mistři Varšavy z roku 1928[303]

Ve dnech 25. a 26. února 1928 se ve Varšavě konalo boxerské mistrovství, které mělo mj. prověřit připravenost místních borců před blížícím se mistrovství Polska. Této akce se zúčastnili boxeři z mnoha místních klubů, mezi kterými nechyběli ani reprezentanti organizace YMCA.

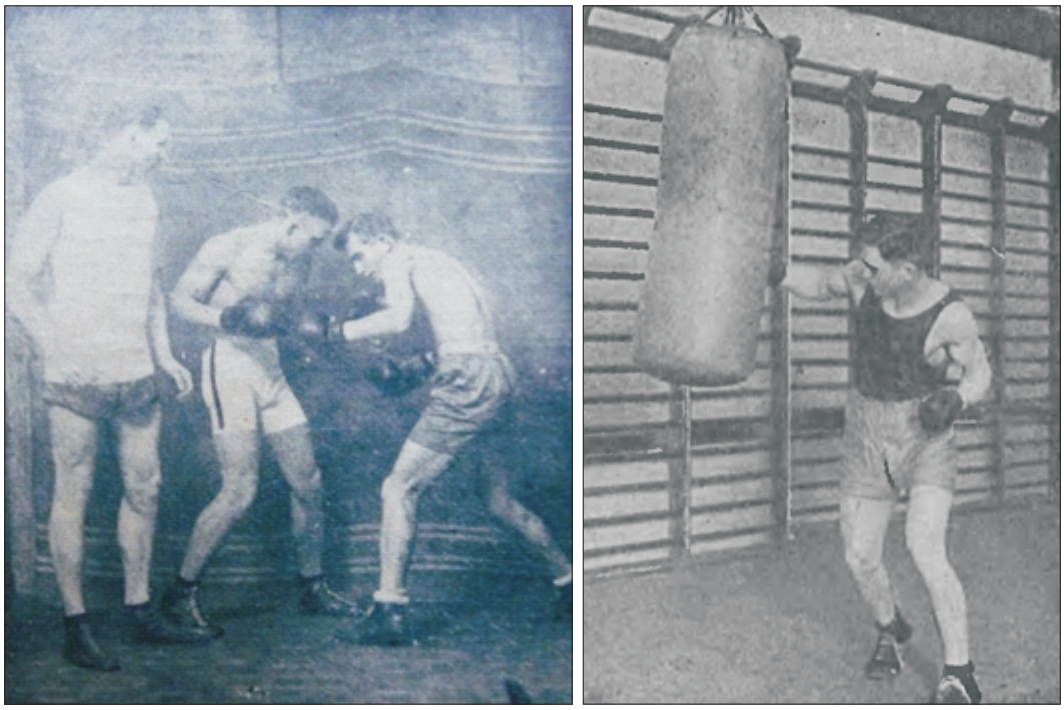

Obrázek 163. Vlevo jsou boxeři varšavské YMCA Ran a Ryś, kteří trénují pod dohledem pana Dąbrowskiho. Vpravo je zachycen boxer Ran při tréninku.[304]

[303]Druhý zleva stojí W. Dąbrowski.
Stadjon, VI., 1928, č. 9, s. 10.

[304]Stadjon, V., 1927, č. 10, s. 15., Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), V., 1928, č. 27, s. 6.

Velký obdiv vzbudil v pérové váze W. Dąbrowski *(viz obrázek 162)*. Ten nejprve knokautoval Detrycha (Varsovia) a poté v semifinále Działowskiego (Varsovia). W. Dąbrowski se tak probojoval až do finále, kde na něj čekal opět reprezentant týmu Varsovia – Cupiew. Ten měl ambice na celkové vítězství, ale W. Dąbrowski byl proti. Svého soupeře porazil na body a stal se tak mistrem Varšavy v pérové váze. Další reprezentant YMCA – Hejna se přihlásil do bantamové váhy. Vzhledem k tomu, že byl jediným boxerem, který tak učinil, se mistrovství Varšavy v bantamové váze stejně jako roku 1927 nekonalo.[305]

Začátkem roku 1929 organizovala YMCA Varšava „sportovní akademii". Tuto sportovní akci poctil svou návštěvou známý sportovní funkcionář z organizace YMCA – L. C. Schroeder. Náplní činnosti zde byly mj. i ukázky boxu a zápasu.[306]

Obrázek 164. Vlevo jsou varšavští boxeři Ran a Schumann. Vpravo je Němec Bolz knokautovaný Ranem na mistrovství Evropy 1929[307]

Boxer varšavské YMCA Edward Ran (*viz obrázek 163.*)[308] dostal příležitost reprezentovat Polsko na mistrovství Evropy pro rok 1929. Přestože Poláci nezískali na tomto turnaji žádné z předních míst, za své výkony se rozhodně nemuseli stydět. Ranovi se např. podařilo zvítězit knokautem nad Němcem Bolzem (*viz obrázek 164.*).[309]

Na mistrovství Varšavy v boxu v roce 1929 se reprezentanti YMCA neztratili. Pěkný výkon předvedl především Staniszewski, který zvítězil v bantamové váze.

[305]Stadjon, VI., 1928, č. 9, s. 10.
[306]Stadjon, VII., 1929, č. 3, s. 12.
[307]Stadjon, VII., 1929, č. 16, s. 11., Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), IV., 1927, č. 45, s. 6.
[308]Tento boxer se později stal profesionálem.
[309]Stadjon, VII., 1929, č. 16, s. 11.

Olifir[310] reprezentující svůj klub v pérové váze porazil v semifinále Działowskiego (Varsovia).[311] Finále dvou boxerů ze sdružení YMCA se bohužel nekonalo, neboť ve druhém semifinále vypadl Orlicz s Wolskim (Varsovia). Olifir ho však ve finále „pomstil". Reutt[312] se dostal v lehké střední váze přes svého soupeře Nowina (Skra) až do finále. Tam se potkal s Wysockim (Makabi), na kterého už nestačil. Také Mizerski se dostal až do finále, kde následně porazil svého soupeře, kterým byl Cendrowski (Varsovia). Boxeři varšavské YMCA tak vybojovali tři okresní tituly (*viz obrázek 165.*).[313]

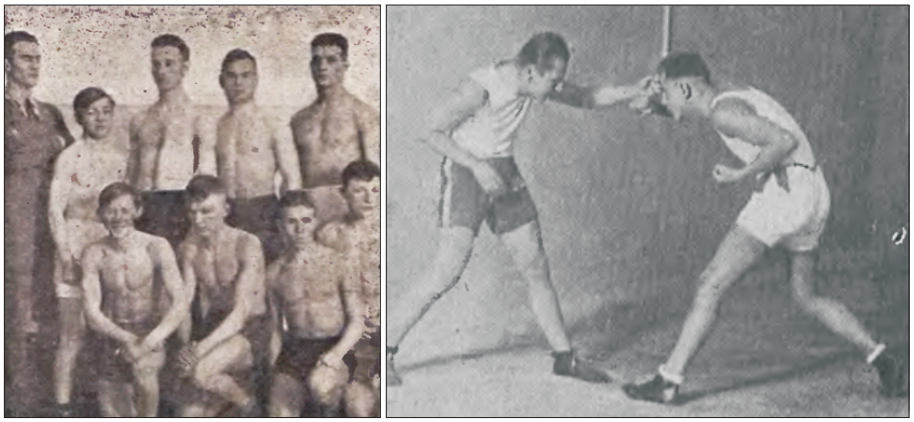

Obrázek 165. Vlevo jsou vítězové mistrovství Varšavy v boxu pro rok 1929.[314] Vpravo jsou varšavští boxeři Reutt a Majchrzycki.[315]

Boxeři YMCA Varšava tak potvrdili, že patří k nejlepším v okrese. Z tohoto důvodu také Staniszewski, Mizerski a Olifir (*viz obrázek 166.*) tento rok reprezentovali Varšavu v meziměstských utkáních, ve kterých se střetli s boxery reprezentujícími Lodž[316] a Horní Slezsko.[317]

Začátkem června 1929 proběhlo v Lodži mistrovství Polska v zápase a vzpírání. V zápasech obsadili borci z YMCA Varšava následující místa: Winiarski

[310]Týdeník Stadjon, VII., 1929, č. 11, s. 6. zde uvádí jméno Oliwier.
[311]Przegląd Sportowy, IX., 1929, č. 12, s. 2.
[312]Zde se ve výsledkové listině objevil tento boxer jako zástupce organizace YMCA. Pravděpodobně sem přestoupil z klubu AZS.
[313]Stadjon, VII., 1929, č. 11, s. 6.
[314]Staniszewski a Olifir jsou v první řadě první a druhý zleva. Mizerski stojí ve druhé řadě druhý zprava.
[315]Stadjon, VII., 1929, č. 11, s. 7., Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), IV., 1927, č. 45, s. 6.
[316]Stadjon, VII., 1929, č. 13, s. 11.
[317]Stadjon, VII., 1929, č. 17, s. 6.

vybojoval druhé místo v bantamové váze. O jedno místo hůře se umístil Zarębski ve váze lehké. Mistrem Polska v lehké střední váze se stal Feliks Rejniak, kterého třetím místem podpořil Książkiewicz. Třetí místo v polotěžké váze získal pro YMCA Skrocki. Ve vzpírání žádný z členů YMCA na medailové umístění nedosáhl.[318]

Obrázek 166. Vlevo je boxerská reprezentace Varšavy (1929).[319] Vpravo jsou reprezentant Horního Slezska – Przybyła a reprezentant Varšavy – Mizerski (YMCA) po zápase.[320]

Koncem září 1929 se boxer E. Ran z YMCA Varšava utkal v Paříži s místním známým boxerem Augonetem. Toho se mu podařilo ve čtvrtém kole knokautovat.[321] Z Paříže následně odcestoval do Ameriky.[322]

V roce 1930 se YMCA pokusila o další rozšíření své základny. Vypsala totiž nové kurzy boxu, které měly probíhat pod vedením W. „Junoszy" Dąbrowskiego.[323] Na konci března 1930 se rovněž objevila zpráva, že YMCA Varšava bude pořádat tříměsíční kurz pro začínající boxery. Lekce probíhaly každé pondělí a čtvrtek od 16:00 do 18:00 v tělocvičně v Miodowej ulici č. p. 23. Začínajícím boxerům zde dával lekce trenér Snopek.[324]

Ve dnech 7. – 9. března 1930 probíhalo ve Varšavě okresní mistrovství v boxu. Vzhledem k tomu, že někteří boxeři YMCA Varšava uspěli v turnaji „Pierwszy

[318]Stadjon, VII., 1929, č. 24, s. 9.
[319]Zleva: Mizerski, Garbarz, Wysocki, Głowacki, Olifir, Staniszewski a Urkiewicz. Stadjon, VII., 1929, č. 17, s. 6.
[320]Tamtéž.
[321]Stadjon, VII., 1929, č. 40, s. 7.
[322]Stadjon, VII., 1929, č. 45, s. 2.
[323]Stadjon, VIII., 1930, č. 4, s. 12.
[324]Stadjon, VIII., 1930, č. 11, s. 13.

krok bokserski", mohla tato organizace pomýšlet na to, že někteří z nich uspějí i zde. Do turnaje se přihlásilo okolo padesáti boxerů. V pátek se konaly vyřazovací zápasy, v sobotu semifinále a v neděli byly na programu finálová utkání.

Boxeři YMCA však tentokrát příliš úspěšní nebyli. Největšího úspěchu dosáhli ve váze polotěžké, kde na sebe ve finále narazili hned dva boxeři tohoto sdružení. Finálovému zápasu však předcházelo semifinále, ve kterém se rovněž utkali dva členové YMCA. Mizerski a Ambroziak však k zápasu přistupovali velice pasivně a celá dvě kola takřka nebojovali. Rozhodčí je dokonce musel nutit do boje. Zápas nakonec ovládl Mizerski. Ten ve finále narazil na Durawu, kterého ve třetím kole knokautoval. YMCA Varšava tak na okresním mistrovství vybojovala pouze jedno první místo (*viz obrázek 167.*), což ji v pořadí týmů řadilo na třetí místo za kluby Polonia a Skra.[325]

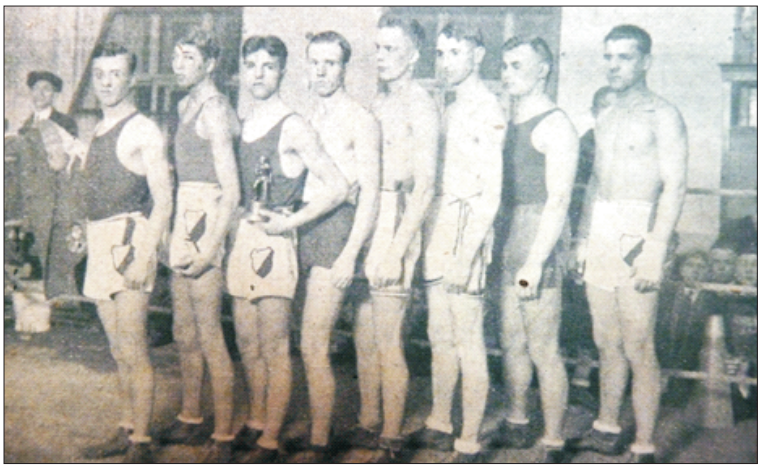

Obrázek 167. Mistři Varšavy v boxu pro rok 1930[326]

Ve varšavském světě boxu došlo v roce 1930 k jedné poměrně velké změně. Počínaje tímto rokem se zde konal tradiční turnaj „Pierwszy krok bokserski" dvakrát do roka. Jeho druhý termín byl naplánován na druhou polovinu prosince.[327]

V říjnu 1931 se zde následně vyskytla informace, že se boxerská sekce varšavské YMCA bude rozpouštět. Tento fakt se ale nezakládal na pravdě. Pravdou

[325]Stadjon, VIII., 1930, č. 11, s. 12.
[326]Mizerski (YMCA Varšava) stojí druhý zprava.
Stadjon, VIII., 1930, č. 11, s. 12.
[327]Stadjon, VIII., 1930, č. 52, s. 10.

však bylo, že v této době ohlásilo svůj odchod z boxerské sekce varšavské YMCA několik dobrých boxerů, kterými byli jmenovitě Brzózka,[328] Staniszewski a Orlicz.[329] Naopak její boxer Mizerski byl nominován do reprezentace Varšavy, která se utkala dne 7. prosince 1930 ve 12 hodin v sále kina Colosseum[330] s reprezentací Slezska. Utkání bylo vysíláno polským rádiem.[331]

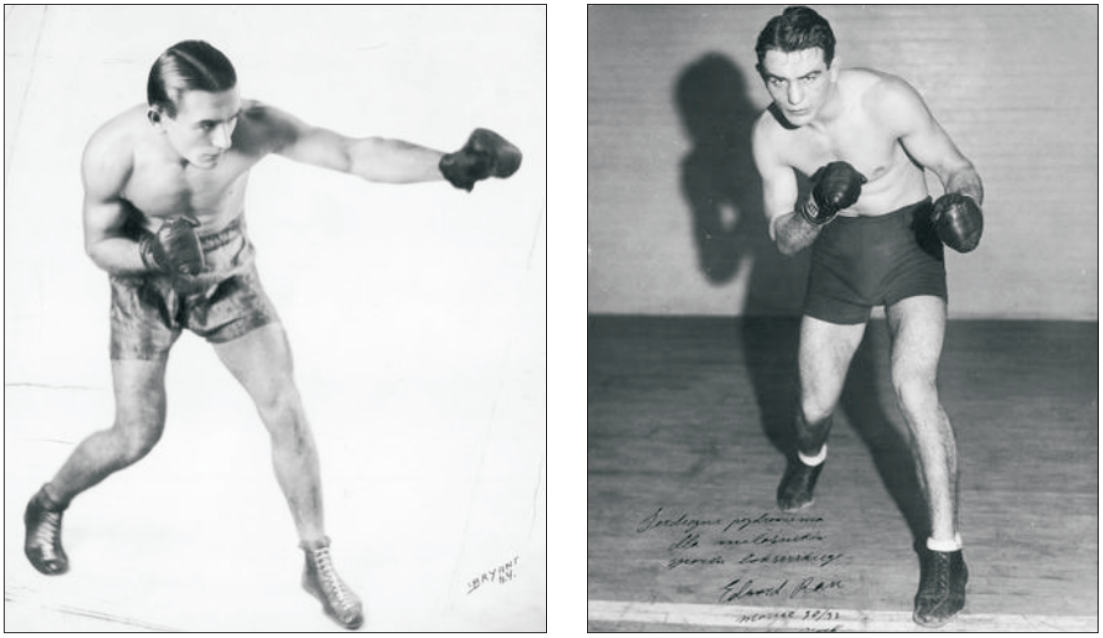

Obrázek 168. Edward Ran v boxerském postoji[332]

Profesionální boxer Edward Ran (*viz obrázek 168.*), který začínal ve Varšavské YMCA, se v květnu 1931 utkal ve Spojených státech amerických s exmistrem světa Louisem Kaplanem. L. Kaplan, který běžně boxoval v lehké střední váze, byl již v prvním kole od tohoto polského boxera knokautován.[333]

Dne 31. ledna 1932 se v hale OWF konalo finále boxerského mistrovství Varšavy juniorů. Do něj se též probojovali dva borci z YMCA. Ve finálovém souboji

[328]Tento boxer pravděpodobně přestoupil do týmu Warszawianka. V roce 1931 se totiž toto jméno objevovalo na výsledkových listinách. Odpovídala mu i váhová kategorie.
Stadjon, IX., 1931, č. 12, s. 15.
[329]Stadjon, VIII., 1930, č. 43, s. 8.
[330]Toto varšavské kino bylo během II. světové války zcela zničeno. Budova, ve které stálo, byl palác Kossakowskich v ulici Nowy Świat 19.
[331]Stadjon, VIII., 1930, č. 48, s. 14.
[332]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.
[333]Raz dwa trzy, I., 1931, č. 32, s. 15.

lehké váhy se Zawisza utkal s Konopczyńskim (Skoda). Boxer střední váhové kategorie Grączka se o mistrovský titul utkal se Stelmasiakem (Warszawianka).[334]

O víkendu 25. a 26. března 1933 se v tělocvičně varšavské YMCA uskutečnilo vyřazovací boxerské mistrovství Varšavy, do kterého se přihlásilo 65 boxerů. Závody však neměly až tak vysokou úroveň, jak se očekávalo. Mnoho boxerů zde zápasilo bez jakékoli formy. V lehké váze reprezentoval domácí tým Gradkowski. Jeho naděje však skončily již ve druhém kole, když ho technickým knokautem porazil Glowacki z týmu Skra.[335]

Kromě mistrovství Varšavy jednotlivců existovala též tabulka, ve které se sčítaly body týmům. V pořadí jednotlivých týmů vedla těsně před ukončením boxerské sezony 1933 YMCA Varšava, která měla 121 bodů. Druhá v pořadí byla Legja se 108 body.[336]

Dne 11. února 1934 vypuklo ve Varšavě boxerské mistrovství klubů. Celé mistrovství se skládalo z několika turnajů, mezi které patřilo i individuální mistrovství Varšavy. Boxeři YMCA zde nezaznamenali velkou účast a zápasili pouze ve střední váze. Velice dobře si zde počínal především Ożarek, který se probojoval až do finále, které se konalo o týden později.[337]

Ve finále pak dostal Ożarek možnost pomstít svého týmového kolegu Adamika, neboť se sem probojoval jeho přemožitel Woźniak (Skoda). Ożarek vůbec nepřipouštěl diskuse o tom, kdo je v ringu lepší. Rychle „nastoupil" a své tempo si udržel po celý zápas. Stejně jako v předchozích bitvách tohoto turnaje, tak i ve finále zvítězil Ożarek knokautem.[338] YMCA se ale i přes své poměrně dobré výkony, které tento rok podávala, do finále klubů neprobojovala.[339]

Ve dnech 3. – 5. dubna 1936 se ve varšavském divadle Nowości konalo boxerské mistrovství Varšavy. Do této velké akce se přihlásilo 94 boxerů z patnácti klubů, což svědčí o značné popularitě boxu ve Varšavě. Z přihlášených boxerů se jich zde

[334] Jak si zápasníci z YMCA ve finále vedli, se nepodařilo dohledat. Stadjon, X., 1932, č. 3, s. 16.
[335] Raz dwa trzy, III., 1933, č. 13, s. 11.
[336] Raz dwa trzy, III., 1933, č. 50, s. 7.
[337] Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 7, s. 14.
[338] Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 8, s. 6.
[339] Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 43, s. 10.

však představilo pouze 62. Mezi těmi, kteří nakonec nenastoupili, bylo i několik vážných kandidátů na titul. Byl mezi nimi také Ożarek. Přesto zde byla k vidění řada hezkých zápasů. Zápasy byly vypsány na tři tříminutová kola, což byla tento rok novinka, neboť vždy předtím trvala kola čtyři minuty. První den závodů se také konalo vážení boxerů. YMCA Varšava měla též své borce v několika váhových kategoriích. Jejími největšími želízky byli Kazimierski, který soutěžil v pérové váze, a Kolczyński, který spadal do lehké střední váhy. Nutno však přiznat, že žádný z boxerů YMCA (*viz obrázek 169.*) nebyl papírovým favoritem na zisk titulu.[340]

Obrázek 169. Boxeři varšavských týmů YMCA a Strzelec v Gdyni před zápasem (1936)[341]

Hned během prvního dne došlo k velkému překvapení. Kozłowski z týmu Skoda, který byl zřejmě největším kandidátem na titul v pérové váze, byl poražen Makusińskim, který hájil barvy YMCA. Rovněž Kazimierski zvítězil nad svým soupeřem Wódkowskim z týmu Skra. Kazimierski zvítězil poměrně s přehledem, neboť měl po celý zápas převahu. V pérové váze reprezentoval YMCA ještě Dzwonkowski, který rovněž na body porazil svého soupeře Czubińskiho z týmu Orkan. V lehké váze postoupil do čtvrtfinále bez boje Orlicz.[342]

[340]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 13, s. 11.
[341]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 9, s. 13.
[342]Tento boxer se tak pravděpodobně vrátil do boxerské sekce varšavské YMCA, ze které v roce 1930 vystoupil. Může se však také jednat o jiného boxera.

Jediným boxerem YMCA, který si ale nakonec vybojoval nedělní finále, byl Kolczyński. Ve finále narazil na Pisarskiho, který reprezentoval klub Skoda. Kolczyński byl zpočátku vyrovnaným soupeřem, ale Pisarski začal s ubývajícími minutami čím dál tím více dominovat. Ve třetím kole zvítězil technickým knokautem. Žádný boxer YMCA se tak mistrem Varšavy pro rok 1936 nestal.[343]

V následujících letech však o sobě boxeři varšavské YMCA příliš mnoho zpráv nezanechali. Je tudíž možné, že začala boxerská úroveň v rámci tohoto sdružení upadat nebo došlo ze strany vedení k výraznému omezení tohoto sportu.

V roce 1926 vznikla ve varšavské YMCA zápasnická sekce (*viz obrázek 170. a 171.*), kterou vedl pan Miazio. Ten se svými svěřenci tvrdě pracoval. Tréninky probíhaly ve skromných prostorech tělocvičny v Miodowej ulici č. p. 23. Do čtyř let od založení zápasnické sekce v YMCA Varšava se její členové řadili mezi místní nejlepší zápasníky. Přitom se většina z nich tomuto sportu věnovala po práci ve svém volném čase a tréninky mj. využívala k rozvoji své fyzické kondice a upevnění zdraví.

Obrázek 170. Členstvo zápasnické sekce varšavské YMCA v roce 1929[344]

Na konci ledna uspořádala varšavská YMCA pro své členy těžkoatletické závody. Na programu zde byl zápas ve stylu řecko-římském, volném a vzpírání.[345] Na

[343]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 14, s. 10.
[344]Stadjon, VII., 1929, č. 16, s. 8.
[345]Jednalo se pravděpodobně o olympijský trojboj.

závěr celé akce předvedl F. Rejniak žonglování se závažími. Pan Miazio následně provedl ukázku japonského jiu-jitsu.[346]

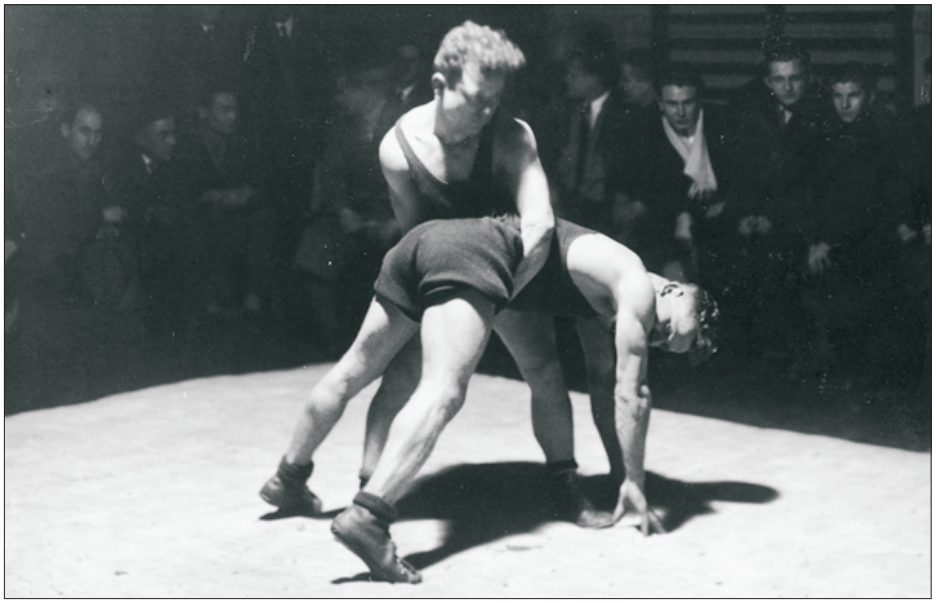

Obrázek 171. Zápasnický trénink v budově varšavské YMCA (1933)[347]

V neděli 10. února 1929 se ve varšavské tělocvičně YMCA uskutečnil turnaj „Pierwszy krok zapasńczy" (*viz obrázek 172.*). O celková vítězství se zde utkalo 35 zápasníků, ze kterých osm patřilo do pořádající organizace. Řada domácích zápasníků se v turnaji dostala hodně daleko. Finálové zápasy a semifinále pérové váhy pak probíhaly v neděli 17. února na stejném místě.[348]

Ve váze muší nakonec zvítězil Kopciński před Winiarskim. Buza zvládl finále bantamové váhy proti Nagórskimu z PTA (Polskie Towarzystwo Atletyczne – Poznaňský atletický spolek). Na prvních třech místech ve váze pérové se umístili zápasníci YMCA v pořadí Gogół, Reiff a Gaiderowicz. Z finále lehké váhy odešel jako vítěz Książkiewicz. Zápasník Gedanko porazil ve finále střední váhy Karpińskiho (PTA).[349] „Pierwszy krok zapasńczy" byl organizován i v následujících letech. Zápasníci YMCA Varšava se stali jeho pravidelnými a úspěšnými účastníky.

[346]Stadjon, VII., 1929, č. 5, s. 14.
[347]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.
[348]Stadjon, VII., 1929, č. 7, s. 14.
[349]Stadjon, VII., 1929, č. 8, s. 15.

Obrázek 172. Účastníci „Pierwszego kroku zapaśniczego” (1930)[350]

Na začátku března 1929 se rozběhlo ve Varšavě okresní mistrovství v zápasu. Z důvodu velkého počtu přihlášených závodníků byly poslední zápasy ukončené druhý den ve čtyři hodiny ráno. Kopciński obsadil v muší váhové kategorii druhé místo stejně jako Herman ve váze pérové. Ve váze lehké vybojoval druhé místo Zarębski. F. Rejniak získal mistrovský titul ve váze střední. V polotěžké váze obsadil druhé místo Skrodzki (*viz obrázek 173.*) před svým týmovým kolegou Fijałkowskim. Tyto výsledky zajistily zápasníkům YMCA v pořadí klubů (*viz obrázek 174.*) první místo, o které se však dělili s týmem PTA.[351]

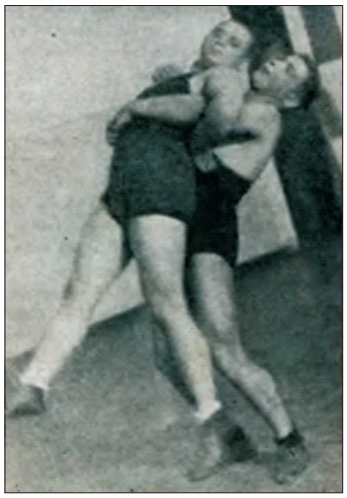

Obrázek 173. Skrodzki v boji s Wercem na zápasnických závodech ve Varšavě (1929)[352]

[350]Stadjon, VIII., 1930, č. 6, s. 13.
[351]Stadjon, VII., 1929, č. 10, s. 14.
[352]Stadjon, VII., 1929, č. 47, s. 13.

V dalším finále mistrovství Varšavy v zápase, které probíhalo v polovině června 1929 v nových váhových kategoriích,[353] se objevilo několik borců z YMCA. Mańko a Konwa obsadili druhé, respektive třetí místo v pérové váze. Třetí místo v lehké váhové kategorii vybojoval Gogół.[354]

Obrázek 174. Účastníci mistrovství Varšavy v zápase (1929)[355]

Na mistrovství Varšavy v zápasu roku 1930 obsadili borci z varšavské YMCA (*viz obrázek 175.*) několik předních míst. V bantamové váze zvítězil Pyć před Kopczyńskim a Winiarskim. Druhé místo v pérové váze vybojoval Wasiaka.[356] Zarębski se radoval z prvního místa v lehké váze, stejně jako F. Rejniak ve váze lehké střední. V této váhové kategorii pak vybojoval druhé místo Wojciechowski. Rovněž Rutkowski obsadil ve střední váhové kategorii druhé místo.[357] Ve váze polotěžké se Skrodzki umístil na třetím místě.[358]

V polovině roku 1930 probíhalo ve Varšavě mistrovství družstev v zápasu. V rámci srpnových utkání došlo ke střetu mezi týmy YMCA (*viz obrázek 176.*) a Świt. YMCA celé utkání bez větších problémů dovedla do vítězného konce. Její zápasníci dobyli sedmnáct bodů oproti soupeřovým šesti.[359]

[353]Pravděpodobně došlo k drobným úpravám v zařazování boxerů do váhových kategoriích, a tedy i novým závodům.
[354]Stadjon, VII., 1929, č. 25, s. 15.
[355]Stadjon, VII., 1929, č. 10, s. 15.
[356]Týdeník Stadjon, VIII., 1930, č. 13, s. 10 naopak uvádí, že se v případě Wasiaka jednalo o místo třetí. V ostatních případech se již oba prameny shodují.
[357]Przegląd Sportowy, X., 1930, č. 26, s. 2.
[358]Stadjon, VIII., 1930, č. 11, s. 15.
[359]Stadjon, VIII., 1930, č. 38, s. 2.

Obrázek 175. Členové zápasnické sekce varšavské YMCA[360]

Na konci října 1930 tento turnaj pokračoval, když svedl dohromady týmy Legja a YMCA. Zápasníkům YMCA se tentokrát zvítězit nepodařilo.[361]

Obrázek 176. Zápasníci YMCA Varšava (1929)[362]

Na přelomu října a listopadu dospělo mistrovství Varšavy do finálového zápasu. Ten svedl dohromady týmy YMCA a Skra (*viz obrázek 177.*). Výsledky jednotlivých zápasů byly následující: Winiarski (YMCA) porazil Mianowskiego. Pyć (YMCA) si poradil s Palmowskim. Buza (YMCA) nestačil na Więckowskiho (všichni bantamová váha). Maliński (Skra) zvítězil na F. Rejniakem (lehká střední váha). Piotr Neuff (YMCA) porazil Olbrysa (lehká váha). Hebda (polotěžká váha)

[360]Stadjon, VIII., 1930, č. 18, s. 5.
[361]Stadjon, VIII., 1930, č. 44, s. 15.
[362]Stadjon, VII., 1929, č. 51, s. 11.

podlehl Syreckimu (Skra). Brożek (těžká váha) porazil Miazia (YMCA) (*viz obrázek 178.*).

Dosažená vítězství však bohužel týmu YMCA k celkovému triumfu nestačila. Skra zvítězila v těsném poměru 11:10.[363]

Obrázek 177. Účastníci zápasnického střetnutí YMCA Varšava – Skra Varšava (1930)[364]

V reprezentaci Varšavy v zápase se rovněž objevili dva borci z YMCA. Těmi byli Winiarski, který zápasil v bantamové váze, a F. Rejniak, spadající do střední váhové kategorie. V neděli 7. prosince 1930 se reprezentace Varšavy utkala v Gliwicích s klubem Heros 03, který byl mistrem jihovýchodního Německa. Tentýž den se ještě varšavští reprezentanti přemístili do Katovic, kde na ně čekalo utkání proti reprezentaci Slezska.[365]

WOZZ (Warszawski Okręgowy Związek Zapaśniczy – Varšavský okresní zápasnický svaz) zveřejnil na konci roku 1930 žebříček jednotlivých varšavských klubů. Na prvním místě byla se 70 body Legja. O 5 bodů méně měla druhá YMCA. Skra, která byla na třetím místě, vybojovala 23 bodů. Čtvrtý Świt získal 19 bodů. Na posledním místě se nacházeli se 3 body zápasníci klubu Elektryczność. V počtu získaných bodů pro svůj klub byl na prvním místě Puciata

[363]Stadjon, VIII., 1930, č. 45, s. 15.
[364]Stadjon, VIII., 1930, č. 2, s. 11.
[365]Stadjon, VIII., 1930, č. 49, s. 11.

z týmu Legja, který získal 15 bodů. Druhý byl s 12 body člen YMCA F. Rejniak. Třetí místo držel opět člen klubu Legja – Markel, který vybojoval 8 bodů.[366]

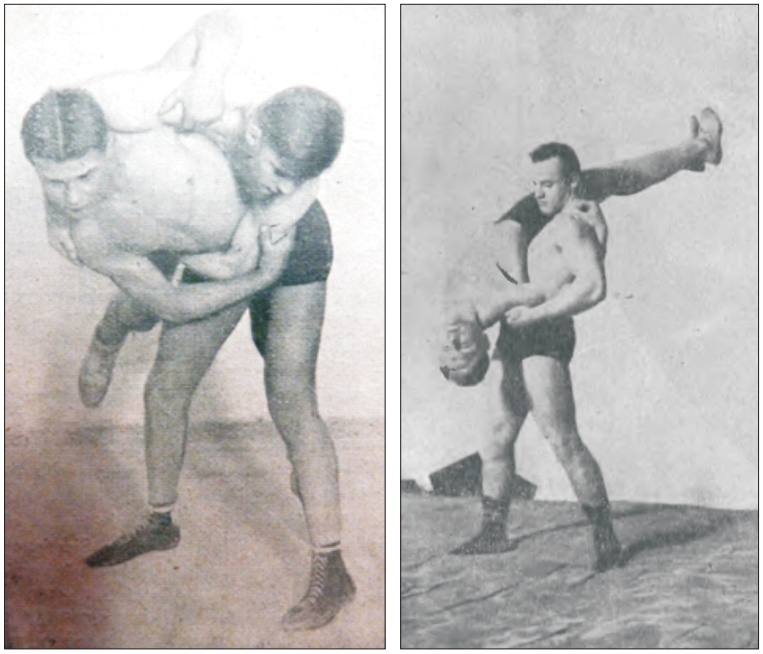

Obrázek 178. Vlevo je P. Neuff v boji s Górczyńskim na zápasnických závodech v budově YMCA (1930). Vpravo je známý varšavský těžký atlet Miazio, který pózuje se svým zápasnickým partnerem před fotografy.[367]

Mistrovství Varšavy v zápasu pro rok 1931 v týmové soutěži ovládli borci z klubu Skra. YMCA skončila na druhém místě před týmem Legja.[368]

Koncem února 1931 se ve Slezsku uskutečnil celopolský vyřazovací turnaj v zápasech. Této velké sportovní akce se účastnili též zápasníci YMCA Varšava, kteří zde vybojovali několik dobrých míst. Pyć obsadil v celkovém hodnocení pérové váhy druhé místo. To vybojoval také F. Rejniak v lehké střední váze. Hebda (*viz obrázek 179.*) se snažil dosáhnout co nejlepšího umístění v polotěžké váhové kategorii. I on se nakonec musel spokojit s druhým místem. To vybojoval také Skrocki, který soutěžil v kategorii těžké. Zápasit zde měl ještě Książkiewicz. Ten však musel kvůli zranění odstoupit.[369]

[366]Stadjon, VIII., 1930, č. 52, s. 14.
[367]Stadjon, VIII., 1930, č. 2, s. 11., Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), III., 1926, č. 14, s. 6.
[368]Stadjon, IX., 1931, č. 3, s. 11.
[369]Stadjon, IX., 1931, č. 9, s. 10.

Obrázek 179. Hebda (YMCA Varšava) v zápase s Tuszyńskim na turnaji „Pierwszy krok zapasńczy" (1930)[370]

Na přelomu března a dubna se utkal oslabený varšavský zápasnický výběr s reprezentací Lodži. Tentokrát se v sestavě Varšavy objevili hned čtyři zápasníci z YMCA. Těmi byli Szalewski, který porazil na body Alberta, dále Paczkowski, který podlehl Zawadzkimu, potom Lupacki, kterého ve třinácté minutě porazil Hinc a posledním zápasníkem z YMCA byl Zwierzchowski. Ten již ve čtvrté minutě porazil Sułlata. Zápasníci YMCA tak přispěli k celkovému vítězství Varšavy.[371]

Koncem července 1931 se ve Varšavě uskutečnilo místní zápasnické mistrovství, kterého se též účastnili členové organizace YMCA. Ti však do finálních bojů nepostoupili. Mistrovství ovládl tým Legja Varšava.[372]

Ve Varšavě v hale OWF se na počátku ledna 1932 utkali zápasníci YMCA Varšava a reprezentace Lodži. YMCA v zápasech jasně dominovala, o čemž vypovídá i její vítězství v poměru 18:3.[373]

Nedlouho poté si zápasníci YMCA Varšava změřili síly s další městskou reprezentací. Tentokrát se jednalo o zápasníky z Poznani. Také tentokrát zvítězila YMCA a opět to bylo s velkým bodovým rozdílem. Poznaň prohrála 18:5.[374]

[370]Stadjon, VIII., 1930, č. 5, s. 16.
[371]Stadjon, IX., 1931, č. 14, s. 12.
[372]Raz dwa trzy, I., 1931, č. 35, s. 15.
[373]Stadjon, X., 1932, č. 2, s. 14.
[374]Stadjon, X., 1932, č. 5, s. 14.

K zajímavému zápasnickému střetu se však chýlilo ve Varšavě ve dnech 10. a 11. prosince 1932. Do polského hlavního města zavítal tým Hakoah z Vídně. Tento rakouský mistr měl ve Varšavě dohodnuté dva zápasy, které se měly odehrát v nové budově YMCA. První se měl uskutečnit v sobotu, a to proti reprezentaci Varšavy a druhý v neděli, kdy se proti Hakoahu postavila domácí YMCA. Z obou zápasů si Rakušané odvezli porážku, ovšem nedělní prohra 13:7 byla ještě výraznější než sobotní.

Zápasy skončily následovně: V bantamové váze vyhrál po 20 minutách Szajewski (YMCA) nad Finkusem na body. Ve váze pérové byl zápas dobojován po 10 minutách, kdy byl Rakušan Gotlieb poražen P. Neuffem. Zápas lehké váhy ovládl po dvanácti minutách Kiela (YMCA), který porazil Gotlieba. Ve střední váze porazil v 10. minutě F. Rejniak Rakušana Oxenhorna. V polotěžké váze zvítězil Birnbaum (Hakoah) po dvaceti minutách na body nad Hebdou. Ve váze těžké porazil Hirschel (Hakoah) již po dvaceti sekundách Skrockiho.[375]

Obrázek 180. Polská zápasnická reprezentace před zápasem s Itálií v Poznani (1936)[376]

[375]Raz dwa trzy, II., 1932, č. 50, s. 15.

[376]Druhý zleva je Antoni Rokita, pátý zleva je Zbigniew Szajewski.
YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.

Ve dnech 15. a 16. května 1932 se konalo ve Varšavě mistrovství Polska v zápasu a vzpírání. Nejslabším článkem celé soutěže se ukázala být organizace. Rozhodčí, kteří byli převážně ze Sokóla Katovice, který toto mistrovství pořádal, často těžkým atletům křivdili, a to především v lehčích vahách. Také zájem publika byl velice slabý. Na tyto závody se celkem dobře připravili těžcí atleti organizace YMCA.

V bantamové váze se umístil Antoni Rokita na třetím místě, ve váze pérové vybojoval šestnáctiletý Zbigniew Szajewski (*viz obrázek 180.*) druhé místo a v lehké střední váze ovládla YMCA první tři místa. Zvítězil Kiela, druhý skončil F. Rejniak a na třetí místo dosáhl Jaworski. Ten byl však reprezentantem YMCA Krakov.[377]

Na individuálním mistrovství Varšavy v zápase získali borci z YMCA cenná místa. V bantamové váze zvítězil A. Rokita. Stejné umístění získali v pérové váze Pycz a v lehké střední F. Rejniak. Druhá místa obsadili Świętosławski v pérové váze a P. Neuff ve střední váze (*viz obrázek 181.*).[378]

Obrázek 181. Polská zápasnická reprezentace na mistrovství Evropy v Římě (1934). Třetí zleva stojí Piotr Neuff, čtvrtý zleva pak Feliks Rejniak.[379]

[377]Raz dwa trzy, II., 1932, č. 20, s. 14.
[378]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 9, s. 6.
[379]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.

Vrcholem sezony 1936 byly samozřejmě olympijské hry v Berlíně. Obrovským úspěchem varšavské YMCA bylo, že se na tuto akci probojovali dva její zápasníci, kteří v tomto místním sdružení udělali své první zápasnické kroky. Byli jimi A. Rokita a Z. Szajewski.[380] Ve druhém kole olympijského turnaje však oba zápasníci vypadli. A. Rokita podlehl Norovi Ivaru Gunnaru Stokkemu a Z. Szajewski nestačil na Nora Arilda Dahla.[381]

Stejně jako v případě boxu, přestávala také v zápasu o sobě dávat varšavská YMCA v této době vědět. Tento fakt tedy naznačuje, že došlo k omezení činnosti těžkých atletů varšavské YMCA.

V roce 1930 proběhlo první mistrovství Varšavy ve vzpírání. Vzpěrači z organizace YMCA se na této akci, která probíhala koncem srpna, umístili se ziskem 13 bodů na druhém místě v soutěži klubů, když nestačili pouze na vzpěrače z týmu Legja, kteří vybojovali ještě o pět bodů více. Nejlepších výsledků z YMCA dosáhli Miazio, který nenašel přemožitele v těžké váze, Błoński, který zvítězil v polotěžké váhové kategorii, a Hebda, jež ovládl střední váhovou kategorii.[382]

Vzpěrači YMCA Varšava patřili v této době mezi místní špičku. Začátkem roku 1931 drželi jedenáct okresních rekordů. Pouze o jeden více drželi vzpěrači z Legja. Pomyslné třetí místo patřilo klubu Elektryczność. Ten však držel pouze jedno prvenství.[383] Mezi varšavskými rekordmany patřícími do YMCA byli v trhu vzpěrač lehké střední váhy Lupacki (76 kilogramů), vzpěrač střední váhy Błoniecki (75 kilogramů), dále Hebda, který patřil do váhy polotěžké (74 kilogramů) a Miazio, spadající do váhy těžké (83 kilogramů). Miazio držel též rekord v nadhozu (105 kilogramů).

Další závody ve vzpírání proběhly ve Varšavě v neděli 20. března 1932. Celá akce se uskutečnila v tělocvičně týmu Legji a byla nazvaná „Pierwszy krok

[380]Kałamacka, E. (1992). *Kultura fizyczna w programach i działalności Związku Młodzieży Chrześcijańskiej – Polska YMCA w latach 1923 – 1939.* (Dizertační práce). Krakov: AWF, s. 205.
[381]Ilustrowany Kuryer Codzienny, XXVII., 1936, č. 220, s. 23.
[382]Stadjon, VIII., 1930, č. 38, s. 2.
[383]Stadjon, IX., 1931, č. 2, s. 2.

w dźwiganiu ciężarów". Vítězem závodů se stala Legja, jejíž vzpěrači získali 9 bodů. YMCA se se 3 body umístila na třetím místě.[384]

Oproti boxu a zápasu se ale vzpírání ve varšavské YMCA příliš neujalo, což se rovněž projevilo v počtu úspěchů jejích vzpěračů.

11.2.1.3 Sportovní hry

Basketbal, jakožto zřejmě nejoblíbenější hra v organizaci YMCA, se ve Varšavě nevyvíjel nikterak rychle. První tým zde sice tato organizace měla již v roce 1920, ale místní konkurence jí začala vzrůstat teprve v letech 1922 a 1923, kdy zde vznikly místní basketbalové týmy Orzeł Biały a AZS.[385]

V pondělí 24. března 1924 se v tělocvičně YMCA na Dynasach[386] konalo vůbec první basketbalové utkání, ke kterému do Varšavy zavítal tým z jiné části Polska. Domácí si změřili své síly s lodžským mužstvem ŁKS. YMCA nastoupila ve složení Golczyński, Jobte, Tomaszewski, Zwoliński a Samborski. Hráči Lodži sice byli o něco techničtější, ale Varšavané byli více sehraní. Po prvním poločase měl tým ŁKS (Łódzki Klub Sportowy – Lodžský sportovní klub) lehký bodový náskok, ale utkání nakonec skončilo remízou 10:10 (4:7).[387]

YMCA zde však měla v této době problém s místem vyhovujícím pro trénování basketbalu. Ještě v roce 1926 se ve Varšavě nacházela nejvhodnější tělocvična na basketbal právě na Dynasach. Ani ta však nebyla pro pěstování basketbalu příliš vhodná a problém byl i s maximálním počtem hodin, které si zde YMCA mohla pronajmout.[388]

[384]Stadjon, X., 1932, č. 7, s. 14.
[385]Stadjon, V., 1927, č. 51-52, s. 25.
[386]Dynasy bylo označení pro část centra Varšavy, na kterém pak vznikla v roce 1934 ulice Dynasy. Část tohoto prostoru byla v roce 1892 pronajata sportovnímu klubu WTC (Warszawskie Towarzystwo Cyklistów – Varšavský spolek cyklistů). Tento klub si zde postupně zřídil klubovnu a trať pro dráhovou cyklistiku. Až do roku 1919 se zde jezdilo čistě po zemi. V roce 1920 byl na dráhu položen betonový povrch. O rok později vzniklo v jejím volném prostoru uprostřed fotbalové hřiště. Později přibyl v tomto „areálu" také tenisový kurt a sál s dřevěnou cyklistickou drahou. Uprostřed této dráhy bylo pravděpodobně ono hřiště, které si YMCA pronajímala k provozování sportovních her.
[387]Stadjon, II., 1924, č. 13, s. 14.
[388]Stadjon, IV., 1926, č. 45, s. 14.

Basketbalové mistrovství Polska se poprvé rozehrálo v roce 1928. V tomto roce zorganizoval PZGS okresní mistrovství ve Varšavě a Krakově. Ve Varšavě však YMCA neprokázala, že by patřila mezi nejlepší místní družstva. Z úvodních čtyř zápasů se totiž podařilo jejím basketbalistům vyhrát pouze jediný, což je zařadilo na páté místo z osmi týmů.[389] Do konce sezony se basketbalistům YMCA podařilo posunout se pouze o jedno místo vpřed.[390] Varšavským okresním mistrem se stali basketbalisté AZS před Polonií a Varsovií.[391]

S blížícím se koncem roku 1928 se v Krakově odehrálo volejbalové a basketbalové mistrovství YMCA. První hrací den vyhrál Krakov nad Varšavou basketbalovou bitvu 34:23. Varšava mu ovšem oplatila výhrou 2:1 ve volejbalu. Během druhého dne podlehla Lodž Varšavě 2:0 ve volejbalu. Basketbalový zápas Varšava – Lodž vzbudil velké emoce. Varšava však nakonec uhájila těsné vítězství 45:41. Varšavští se tak stali mistry polské YMCA ve volejbalu a vicemistry v basketbalu.[392]

Na konci roku 1928 se v basketbalovém týmu YMCA Varšava poprvé objevili dva nový hráči, kteří dříve hájili barvy YMCA Lodž. Kosiński a Bednarek pomohli svým varšavským kolegům porazit dobře hrající a zároveň poměrně faulující tým AZS v poměru 40:28. Po tomto výsledku se o YMCA pomalu začínalo mluvit jako o nejlepším varšavském týmu.[393] Svou novou roli však YMCA nepotvrdila, neboť záhy prohrála s mužstvem Polonia 26:30.[394] Přesto se stal Bednarek v následujících letech pravidelným basketbalovým reprezentantem varšavského výběru.

Začátkem dubna 1929 byla ve Varšavě rozehrána okresní mistrovství sportovních her. YMCA zde v basketbalu patřila mezi adepty na titul společně s týmy AZS, Polonia a Varsovia. Turnaj probíhal dvoukolovým systémem každý s každým. Čtyři nejlepší týmy postupovaly do dalších bojů.

[389]Stadjon, VI., 1928, č. 23, s. 5.
[390]Stadjon, VI., 1928, č. 26, s. 13.
[391]Stadjon, VI., 1928, č. 45, s. 2.
[392]Pramen uvádí, že poháry získali hráči Lodži a Varšavy. Podle zaznamenaných výsledků se však jedná o chybu.
Stadjon, VI., 1928, č. 44, s. 2.
[393]Stadjon, VI., 1928, č. 48, s. 15.
[394]Stadjon, VI., 1928, č. 50, s. 2.

Obrázek 182. Basketbalisté jedněch z nejlepších varšavských týmů – AZS a YMCA v roce 1929[395]

YMCA měla velice dobrý tým, což jí umožnilo probojovat se až do semifinále turnaje. V něm se utkala se silným týmem AZS (*viz obrázek 182.*). Zápas však skončil úspěchem YMCA, která zvítězila 37:24. Tím se probojovala do zářijového finále, kde na ni čekala silná Polonia. V počátku finálového souboje (*viz obrázek 183.*) si YMCA vytvořila vedení 9:1. To se však do poločasu ztenčilo na 13:8. Ve druhé polovině Polonia dokazovala, že má fyzicky velice vyspělé hráče. Těm se povedlo na poslední chvíli vyrovnat na 19:19. V prodloužení Polonia vstřelila o dva koše více, což jí zajistilo vítězství 25:21.[396]

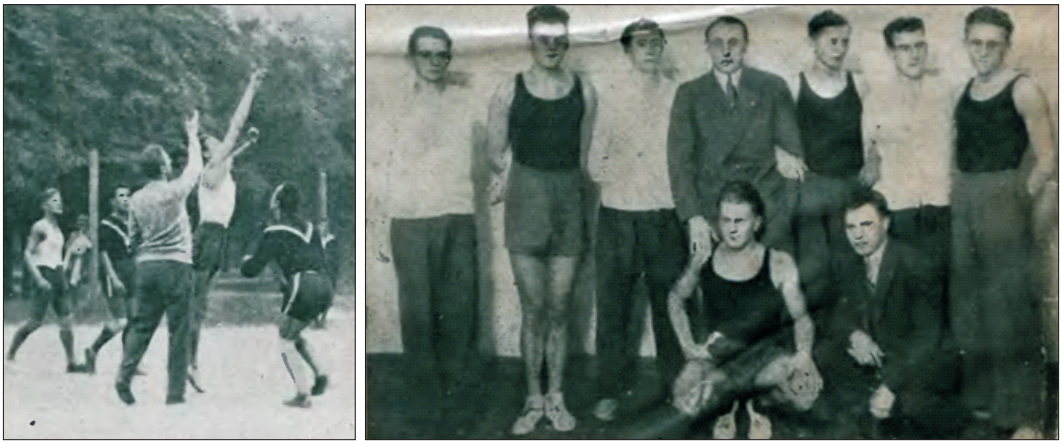

Obrázek 183. Vlevo je fotografie z finálového souboje o mistra Varšavy v basketbalu mezi týmy YMCA a Polonia. Vpravo jsou zachyceni basketbalisté varšavské YMCA (1929).[397]

[395]Stadjon, VIII., 1929, č. 5, s. 5.
[396]Stadjon, VII., 1929, č. 39, s. 7.
[397]Tamtéž, Stadjon, VII., 1929, č. 51, s. 13.

Na jaře 1930 bylo naplánováno okresní mistrovství Varšavy v basketbalu. V tomto roce však zaznamenali basketbalisté YMCA pokles výkonnosti.[398] Po úvodních několika vítězstvích[399] se v neděli 27. dubna postavil proti hráčům YMCA jejich neoblíbený tým – Polonia. Ta nastoupila do zápasu dosti oslabená, ale přesto se jí podařilo vybojovat vítězství 34:27.[400] YMCA následně porazila týmy PIWF (Państwowy Instytut Wychowania Fizycznego – Národní ústav pro tělesnou výchovu), Varsovia,[401] AZS[402] a Skra. S klubem Strzelec však pouze remizovala 17:17. Přesto si stále držela druhé místo v tabulce.[403] V neděli 15. června opět nastoupil proti hráčům YMCA jejich velký rival – Polonia. Tento zápas, jehož favoritem byla Polonia, se již basketbalistům YMCA vyhrát nepodařilo. Polonia zvítězila 33:20, čímž si upevnila první místo v tabulce.[404] V dalších částech turnaje se hráčům z YMCA příliš nedařilo.

Polonia ovládla s velkým bodovým náskokem celé mistrovství (22 bodů). Na druhém místě skončili basketbalisté z AZS (14 bodů). S minimálním bodovým rozdílem se za nimi umístila YMCA (13 bodů). Následovaly týmy Varsovia (10 bodů), Skra (9 bodů), Strzelec (8 bodů) a PIWF (4 body).[405]

YMCA zde na počátku 30. let měla již tým složený ze starších hráčů, ze kterých ještě celá řada pamatovala počátky basketbalu v Polsku. Přesto mezi nimi byli pořád skvělí hráči. Nejvíce z nich vynikal úspěšný střelec Bednarek.

Jeden z problémů závěrečného turnaje o mistra Polska spočíval v tom, že veškerá polská mužstva byla rozdělena do tří skupin a v každé z nich byl jeden tým, který jasně převyšoval mužstva ostatní. Tak pak ztrácela motivaci.[406]

Ve dnech 7. a 8. března 1931 zorganizovala YMCA Krakov celopolské mistrovství YMCA ve sportovních hrách, kterého se účastnila jednotlivá centra v Lodži,

[398]Stadjon, VIII., 1930, č. 15, s. 13.
[399]Stadjon, VIII., 1930, č. 16, s. 4.
[400]Stadjon, VIII., 1930, č. 18, s. 14.
[401]Stadjon, VIII., 1930, č. 19, s. 10.
[402]Tento výsledek však není ve shodě s pozdějším číslem tohoto týdeníku – Stadjon, VIII., 1930, č. 46, s. 16., které uvádí výsledek zápasu 17:14 pro AZS.
Stadjon, VIII., 1930, č. 20, s. 12.
[403]Stadjon, VIII., 1930, č. 21, s. 7.
[404]Stadjon, VIII., 1930, č. 25, s. 15.
[405]Stadjon, VIII., 1930, č. 37, s. 15.
[406]Kurier Sportowy (Dodatek IKC, XXII., 1931, č. 157.), VIII., 1931, č. 23, s. 1-2.

Varšavě a Krakově.[407] Ve volejbalu porazil Krakov Varšavu 28:24. Volejbalisté Lodži pak podlehli Varšavě 30:8. V basketbalu zvítězil Krakov 38:29 nad Lodží a 28:23 nad Varšavou. Varšava pak porazila Lodž 38:2. Varšavané se tak v obou částech turnaje umístili na druhém místě za krakovským sdružením.[408]

S blížícím se koncem dubna 1931 se ve Varšavě rozehrálo okresní mistrovství mužů třídy A v basketbalu. Favoritem celého turnaje byla Polonia. Nikdo ani nepočítal s tím, že by mohl vyhrát jiný tým. Podle předpokladů měly o druhé místo bojovat kluby YMCA a AZS. YMCA měla oproti AZS techničtější tým, který vynikal kombinační hrou a dobrými střelci.[409]

V neděli 10. května došlo k zakončení prvního kola. Po něm se však překvapivě YMCA dělila o průběžné první místo s týmem Polonia (8 bodů). Třetí místo držela Legja (6 bodů).[410] Závěr turnaje se však basketbalistům z varšavské YMCA nevydařil, neboť první místo neudrželi. To vybojovala, přesně jak bylo předpovězeno, Polonia.[411]

Basketbalové mistrovství Varšavy se v roce 1932 hrálo ve dvou skupinách. V první vedla ještě v polovině dubna Polonia před AZS. Lídrem druhé skupiny byla v této době YMCA, kterou stíhal klub Legja.[412] Basketbalisté YMCA se však ani tentokrát na závěrečný turnaj o mistra Polska neprobojovali.[413]

V únoru roku 1934 se v Poznani rozehrálo mistrovství polské YMCA ve volejbalu a basketbalu. Do dějiště turnaje se sjely kromě domácích týmy z Krakova (mistři Polska v basketbalu), Varšavy a Lodži. Turnaj se hrál systémem každý s každým a podle výsledku dostávaly týmy body do konečné tabulky. Druhý den ráno se již na čele obou tabulek objevila krakovská a varšavská družstva. Varšavští volejbalisté sice porazili poznaňský tým 2:0, ale ve stejném poměru podlehli Lodži. Navíc se jim nepodařilo porazit Krakov, který potvrdil roli favorita, a v neděli se radoval ze zisku dvou pohárů, které do turnaje věnovala YMCA Var-

[407]Stadjon, IX., 1931, č. 10, s. 6.
[408]Stadjon, IX., 1931, č. 11, s. 14.
[409]Stadjon, IX., 1931, č. 15, s. 15.
[410]Stadjon, IX., 1931, č. 20, s. 15.
[411]Stadjon, IX., 1931, č. 25, s. 18.
[412]Stadjon, X., 1932, č. 9, s. 12.
[413]Raz dwa trzy, II., 1932, č. 26, s. 11.

šava a firma Krusche-Ender z Lodži. Basketbalovým vicemistrem se stala YMCA Varšava, volejbalovým pak YMCA Lodž.[414]

Na konci prosince se v CIWF (Centralny Instytut Wychowania Fizycznego – Ústřední ústav pro tělesnou výchovu) na Bielanach rozehrál zimní basketbalový turnaj o pohár PZGS varšavského okresu. V turnaji mužů prohrála na úvod YMCA kontumačně s týmem Polonia.[415]

Ve dnech 5. a 6. ledna 1937 se měl konat v rámci příprav na mezinárodní basketbalové zápasy proti Lotyšům a Estoncům zajímavý „čtyřzápas" Varšava – Krakov – Lodž – Poznaň. Varšava již koncem prosince 1936 odkryla soupisku, na které nechybělo ani několik hráčů z YMCA. Mezi nominovanými byl Bednarek a Koszarowski. Na místě náhradníka se objevil Wilamowski.[416]

Po těžké atletice se bohužel přestaly v roce 1936 objevovat i zmínky o basketbalistech varšavské YMCA.

Obrázek 184. Volejbalové utkání varšavských AZS a YMCA (1927)[417]

Oproti basketbalu se ve Varšavě rozvíjel volejbal o trochu rychleji. Od roku 1923 se zde ve volejbalu začaly konat pravidelné soutěže a začaly též vznikat první kluby či volejbalové sekce. Mezi první volejbalové kluby, které ve Varšavě vznikly,

[414]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 8, s. 15.
[415]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 52, s. 14.
[416]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 53, s. 14.
[417]Stadjon, V., 1927, č. 44, s. 7.

byly Orzeł Biały a Orkan. K nim se brzy přidaly jednotlivé týmy organizace YMCA, která se právě v této době začala ve Varšavě rozvíjet. Právě v této době došlo totiž k založení volejbalových „oddělení" YMCA při místních sdruženích ve Varšavě, Krakově a Lodži.[418] V roce 1929 se pak stal pan Olesiński z YMCA Varšava vedoucím volejbalové sekce WOZGS (Warszawski Okręgowy Związek Gier Sportowych – Varšavský okresní svaz sportovních her).[419]

V sezoně 1926/1927 již bojovala YMCA (*viz obrázek 184.*) o titul místního volejbalového mistra, čímž nabyl souboj o titul oproti předchozím sezonám na dramatičnosti. V dřívějších letech bylo totiž velice pravděpodobné, že se mistrem stane jeden z dvojice AZS Varšava, Polonia. Tento rok k týmům, které měly ambice vyhrát okresní mistrovství, přibyla také YMCA. Poté, co do ní navíc vstoupili Stajewski a Lech, se YMCA totiž stala jedním z nejsilnějších varšavských volejbalových týmů.[420] Do role favorita však stále pasována nebyla.

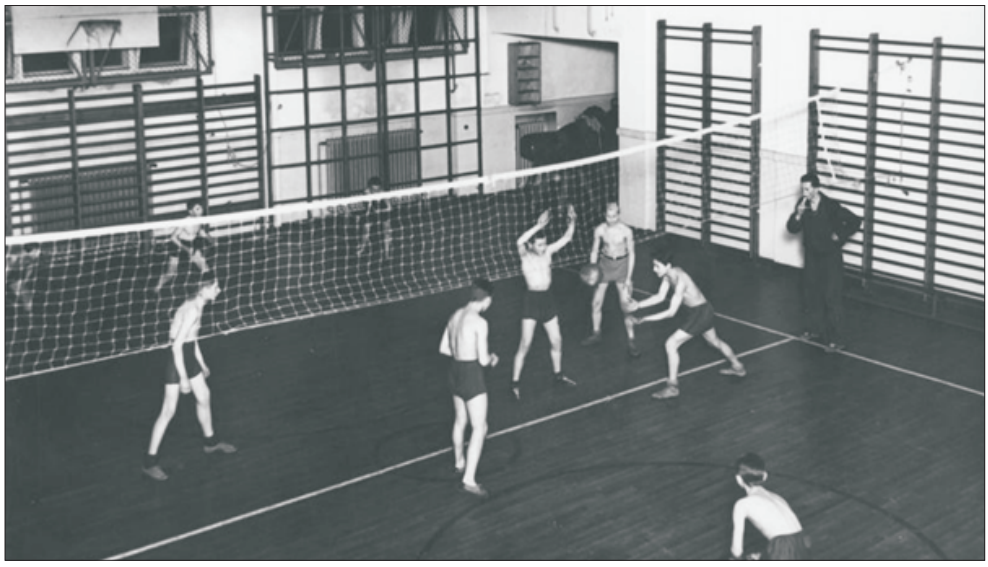

Obrázek 185. Volejbal ve varšavské YMCA[421]

YMCA Varšava (*viz obrázek 185.*) skončila v této sezoně v pořadí varšavských klubů na čtvrtém místě poté, co v průběhu turnaje o okresního mistra vyhrála

[418]Historia Siatkówki w Polsce i na świecie. (b.r.). Dostupné 16. říjen 2013, z http://forum.resovia.rzeszow.pl/index.php?topic=586.0.

[419]Stadjon, VII., 1929, č. 19, s. 13.

[420]Stadjon, VI., 1928, č. 1, s. 10.

[421]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.

osm zápasů ze čtrnácti, a to s celkovou kladnou bodovou bilancí 171:151. Nejvýše se v konkurenci osmi týmů (AZS, YMCA, Polonia, Warszawianka, Makabi, WKS, Zieloni a Orkan) umístili volejbalisté AZS.[422]

Volejbalový turnaj o mistra Varšavy pro rok 1928 vypukl v neděli 29. ledna. Do turnaje se přihlásilo sedm týmů. Každý z nich odehrál s ostatními kluby jedno utkání. YMCA na úvod porazila po velkém boji tým WKS 2:1[423] a následně tým Victoria.[424] Pak se však již začaly dostavovat první porážky,[425] mezi kterými byla i prohra s AZS 2:1.[426] Volejbalistům YMCA se tak vysněný mistrovský titul začal vzdalovat. V posledním zápase se YMCA utkala s mužstvem Polonia.[427] YMCA nastoupila do zápasu ve složení: Weigt, Kiedrowski, Olesiński, Kobyliński, Stajewski a Perechnia. Polonia nakonec porazila volejbalisty YMCA 2:0, čímž si jasně zajistila zisk mistrovského titulu, neboť po celou sezonu nezažila hořkost porážky. Hráči YMCA se po tomto neúspěchu propadli až na třetí místo za tým AZS.[428]

V květnu 1929 byl již opět v plném proudu turnaj o mistra Varšavy ve volejbalu. Také zde se hráčům YMCA nedařilo proti mužstvu Polonie.[429] Kromě ní však podlehli také týmu AZS, což samozřejmě znovu zapříčinilo pokles v tabulce.[430] Turnaj byl zakončen počátkem června. Mistrovský titul nakonec získali volejbalisté AZS. Druhé místo vybojovala Polonia. YMCA se musela spokojit se třetím místem. V průběhu turnaje totiž utrpěla tři porážky – dvakrát ji porazila Polonia a jednou AZS.[431]

O rok později se opět volejbalisté YMCA Varšava účastnili okresního volejbalového mistrovství. V této sezoně se hráčům YMCA opět nedařilo proti týmu Polonia.[432] Naopak tým ASZ byl pro ně vyrovnanějším soupeřem, kterého se vo-

[422]Stadjon, V., 1927, č. 27, s. 7.
[423]Stadjon, VI., 1928, č. 5, s. 13.
[424]Stadjon, VI., 1928, č. 6, s. 15.
[425]Stadjon, VI., 1928, č. 8, s. 15.
[426]Stadjon, VI., 1928, č. 9, s. 14.
[427]Stadjon, VI., 1928, č. 12, s. 15.
[428]Stadjon, VI., 1928, č. 14, s. 6.
[429]Stadjon, VII., 1929, č. 19, s. 13.
[430]Stadjon, VII., 1929, č. 20, s. 8.
[431]Stadjon, VII., 1929, č. 23, s. 6.
[432]Stadjon, VIII., 1930, č. 15, s. 13.

lejbalistům YMCA podařilo během mistrovství též porazit.[433] YMCA se však svého vítězství nad Polonií přece jen dočkala. Polonia se totiž včas nedostavila k odvetnému utkání a YMCA tak zvítězila kontumačně.[434] V odvetném zápase ale nestačila na tým AZS, se kterým prohrála 19:17.[435] Volejbalisté AZS díky zisku 18 bodů vybojovali konečné první místo. Na druhém místě se umístila se ziskem 16 bodů YMCA. Polonia, která získala ještě o dva body méně, se musela spokojit s místem třetím.[436]

Stejně jako basketbalisté, tak i volejbalisté YMCA Varšava začali okresní mistrovství v roce 1931 velice dobře. S blížícím se koncem dubna porazili úřadujícího mistra Polska – tým AZS v poměru 29:21.[437] Po čtyřech odehraných zápasech a zisku osmi bodů drželi volejbalisté YMCA průběžné první místo v tabulce.[438] Ještě pět zápasů před koncem turnaje patřilo volejbalistům YMCA průběžné první místo (16 bodů). O druhé místo se dělily kluby AZS a Polonia (12 bodů).[439] Následovala však série porážek, která zapříčinila, že YMCA své vedení ztratila. Mistrem varšavského okresu se tak stali volejbalisté AZS.[440]

Zimní volejbalové mistrovství Varšavy vyhrál v roce 1932 tým AZS. Tomu se podařilo v boji o titul porazit oba své největší konkurenty, kterými byla YMCA a Polonia. Zvláště volejbalisté YMCA dostali od hráčů AZS tvrdou lekci, když prohráli v poměru 30:7.[441]

Ve druhé polovině února 1932 již ve Varšavě opět běžela okresní mistrovství ve sportovních hrách. V rámci únorových volejbalových zápasů porazila Polonia tým YMCA Varšava ve dvou setech, čímž si také zajistila tabulkový postup na první

[433]Stadjon, VIII., 1930, č. 18, s. 14.
[434]Stadjon, VIII., 1930, č. 21, s. 7.
[435]Stadjon, VIII., 1930, č. 13, s. 2.
[436]Stadjon, VIII., 1930, č. 48, s. 11 naopak uvádí, že se YMCA umístila na druhém místě se 14 body, kterých dosáhla rovněž Polonia. Ve prospěch YMCA hrál lepší bodový rozdíl – 232:100 oproti 238:109 a lepší vzájemný zápas s pozdějším vítězem – AZS. V neprospěch YMCA hrály naopak vzájemné zápasy s klubem Polonia.
Stadjon, VIII., 1930, č. 25, s. 15.
[437]Stadjon, IX., 1931, č. 17, s. 15.
[438]Stadjon, IX., 1931, č. 19, s. 15.
[439]Stadjon, IX., 1931, č. 21, s. 13.
[440]Stadjon, IX., 1931, č. 25, s. 18.
[441]Stadjon, X., 1932, č. 4, s. 13.

místo.[442] V tomto ročníku si ve volejbalu opět velice dobře vedl tým AZS.[443] To samé však nelze říci o volejbalistech YMCA,[444] kteří po několika svých prohrách rozhodně nemohli pomýšlet na celkové vítězství.[445]

V roce 1932 bohužel končí zmínky také o volejbalistech varšavské YMCA. Je tudíž možné, že se volejbalisté po opakovaném neúspěchu na mistrovství Varšavy rozhodli, že se budou věnovat především trénování a hře mezi sebou či pouze proti dalším místním sdružením YMCA.

Roku 1922 zde členstvo varšavské YMCA rovněž pěstovalo fotbal. YMCA však byla jedním ze dvou klubů, které byly ve Varšavě nuceny trénovat na již dříve zmíněném hřišti WTC nazývaném Dynasy. Toto hřiště však nebylo příliš vhodné pro hraní fotbalu. Povrch se skládal z písku, štěrku a drcených cihel.[446] Ve chvíli, kdy vypršel kontrakt na pronájem tohoto hřiště organizací YMCA, se zdálo, že její fotbal zde skončil. Ovšem díky snaze, kterou YMCA a zejména pak pan Wittig vyvinuli, se podařilo kontrakt na hřiště obnovit.[447]

V roce 1929 se YMCA Varšava účastnila fotbalového mistrovství třídy B organizace WOZPN (Warszawski Okręgowy Związek Piłki Nożnej – Varšavský okresní fotbalový svaz). V rámci tohoto mistrovství se např. v neděli 14. května utkala s fotbalisty klubu Skra, které porazila 3:2 (2:0).[448]

V roce 1930 pořádala varšavská YMCA cyklus seminářů, jehož tématem byl právě fotbal. Semináře probíhaly vždy ve 20 hodin v prostorech YMCA v ulici Ujazdowskiej č. p. 22. V pátek 28. února tam s referátem vystoupil jeden z představitelů PZPN (Polski Związek Piłki Nożnej – Polský fotbalový svaz). V pátek 7. března sem zavítalo kolegium rozhodčích. Další část probíhala v sobotu 12. dubna, kdy sem přijel se svým referátem člen WOZPN.[449] O rok později

[442] Przegląd Sportowy, XII., 1932, č. 11, s. 5.
[443] Stadjon, X., 1932, č. 9, s. 12.
[444] Raz dwa trzy, II., 1932, č. 18, s. 10.
[445] Przegląd Sportowy, XII., 1932, č. 47, s. 4.
[446] Przegląd Sportowy, II., 1922, č. 2, s. 5.
[447] Przegląd Sportowy, III., 1923, č. 12, s. 4.
[448] Stadjon, VII., 1929, č. 16, s. 2.
[449] Kdo konkrétně s těmito referáty vystoupil, se nepodařilo dohledat. Stadjon, VIII., 1930, č. 9, s. 11.

došlo v YMCA Varšava k založení samostatné fotbalové sekce. Fotbal zde však nikdy přílišné popularity nedosáhl.[450]

Dalším sportem, který členstvo varšavské YMCA pěstovalo, ale který opět nedosáhl přílišné popularity, byla házená. Varšavská YMCA se již na konci 20. let účastnila okresního turnaje. V polovině června 1929 v něm podlehla týmu Marymont 8:2.[451] Na konci sezony pak patřilo házenkářům YMCA až čtvrté místo za týmy Marymont, Varsovia a Legja. Za YMCA následovala Skra a Szomryja.[452]

V sobotu 16. května 1931 rozehráli varšavští házenkáři další okresní turnaj. V rámci něj se YMCA na úvod utkala se silným týmem Legja. Její první zápas jí přinesl vítězství v poměru 4:2.[453] YMCA se pak v tomto turnaji probojovala až do finále, kde měla v červnu odehrát zápas o titul opět proti týmu Legja.[454] Po dalším vítězství se kvalifikovala na mistrovství Polska.[455] Mistrem se však nestala. Tím se stali házenkáři Chorzówa.[456]

V roce 1932 vykročil k házenkářskému mistrovskému titulu ve Varšavě nejlépe tým Legja. V polovině dubna již měl za sebou zápas proti YMCA. Ta utrpěla těžkou porážku. Přesto však YMCA patřila v rámci varšavského okresu k lepším týmům.[457] Výraznějších výsledků však ve 30. letech nedosahovala.

11.2.1.4 Vodní sporty

Poměrně populárním sportem se mezi členstvem varšavské YMCA stalo již v polovině 20. let plavání, a to přesto, že k otevření krytého plaveckého bazénu varšavské YMCA (*viz obrázek 186. a 187.*) došlo až ve druhé polovině 30. let.

Plavci varšavské YMCA se již v roce 1925 zúčastnili okresního plaveckého mistrovství. To se konalo o víkendu 8. a 9. srpna. Žádný z plavců YMCA zde ale většího úspěchu nedosáhl. V celkovém pořadí týmů se YMCA Varšava musela

[450]Stadjon, IX., 1931, č. 9, s. 12.
[451]Stadjon, VII., 1929, č. 26, s. 4.
[452]Stadjon, VII., 1929, č. 49, s. 14.
[453]Stadjon, IX., 1931, č. 21, s. 13.
[454]Stadjon, IX., 1931, č. 25, s. 18.
[455]Stadjon, IX., 1931, č. 29, s. 19.
[456]Stadjon, IX., 1931, č. 35, s. 13.
[457]Stadjon, X., 1932, č. 9, s. 12.

nakonec spokojit s posledním osmým místem, neboť její plavci vybojovali pouhé dva body. Nejlepším týmem varšavského okresu se stal AZS, na který YMCA ztratila propastných 123 bodů.[458]

V první polovině září 1929 uspořádala YMCA Varšava pro své členy plavecké závody, na kterých 50 metrů volným způsobem zdolal nejrychleji Bala. Na dvojnásobné trati byl nejrychlejší Dewitz. Tento plavec vyhrál též závod na 200 metrů stylem prsa. V závodě na 400 metrů stylem prsa byl nejrychlejší Jodłowski.[459]

Obrázek 186. Pohled na krytý bazén místního sdružení YMCA ve Varšavě[460]

Na přelomu února a března 1931 se ve Varšavě v krytém bazénu AZS odehrála akce „Pierwszy krok pływacki Stadjonu". Jednotlivé týmy soutěžily o cenu PUWF. Této akce se zúčastnilo celkem šest klubů, z nichž nejméně početná byla YMCA, která vyslala pouze jednoho plavce. Byl jím Jodłowski. Ten nemohl samozřejmě sám konkurovat ostatním týmům, a tak v celkovém hodnocení skončila YMCA na posledním místě.[461] Jodłowski závodil v plavání na 100 metrů stylem prsa, kde obsadil čtvrté místo. Druhou plaveckou soutěží, které se Jodłowski

[458]Stadjon, III., 1925, č. 33, s. 14.
[459]Stadjon, VII, 1929, č. 37, s. 10.
[460]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.
[461]Vítězství bylo za 5 bodů, druhé místo za 3, třetí za 2 a čtvrté za 1.

zúčastnil, byl závod na 200 metrů volným způsobem. Zde doplaval na třetím místě.[462]

Obrázek 187. Instruktor Krych – vedoucí lekce plavání v bazénu YMCA Varšava (1938)[463]

Dne 23. července 1933 uspořádal Oficerski Yacht-Klub tradiční, zhruba sedm kilometrů dlouhý plavecký závod po proudu řeky na trase Wilanów – Varšava. Do soutěže se přihlásilo 128 závodníků, kteří soutěžili v kategoriích jednotlivců a týmů. Mezi sedmi zúčastněnými týmy se umístila YMCA Varšava na pátém místě.[464]

Další zajímavý varšavský plavecký závod byl uspořádán o rok později. Jeho název byl „Wpław przez Wisłe" (Plavání přes Vislu). Celá trasa závodu byla zhruba 500 metrů dlouhá. Její počátek byl v loděnici varšavské YMCA, která také závod o pohár firmy E. Wedel pořádala. Závod končil opět v loděnici, ale Oficerskiho Yacht-Klubu. Na start se postavilo 45 závodníků, kteří mezi sebou soutěžili jako jednotlivci a navíc i podle svých výsledků získávali body pro své týmy. Nejlépe z YMCA doplaval Dobrzyński, který obsadil konečné šesté místo.

[462]Stadjon, IX., 1931, č. 10, s. 11.
[463]Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 8, s. 8.
[464]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 30, s. 11.

YMCA se v soutěži týmů umístila se ziskem 151 bodů na třetím místě ze čtyř. Týmovou soutěž ovládl se 190 body AZS Varšava, ze kterého též pocházel vítěz závodu jednotlivců.[465]

Obrázek 188. Otevírání nového plaveckého bazénu v budově YMCA ve Varšavě[466]

K poměrně velké události ve varšavském plavání došlo 19. ledna 1936. Tento den byl totiž otevřen krytý bazén v budově YMCA. Jeho vybudování stálo zhruba 400 000 zł. Na tuto částku se složilo okolo 500 přispěvatelů. Při příležitosti otevření se zde rovněž konaly první plavecké závody (*viz obrázek 188.*).[467]

V roce 1938 již ve Varšavě existovalo pět plaveckých bazénů. Bazény se mohly pyšnit YMCA, Yacht-Klub, dům AZS, CIWF na Bielanach a Ubezpieczalnie Społecznej Dzienna. Mezi nimi však vynikal bazén sdružení YMCA, ve kterém byla krásně čirá voda, hezké šatny a ve sprchách mýdlo zdarma. Toto byly jedny z důvodů oblíbenosti bazénu varšavské YMCA. Bazén pak navštěvovaly např. herečky varšavského divadla (*viz obrázek 189.*). Rovněž oblíbený byl mezi školami, které sem s žáky chodily na výuku plavání (*viz obrázek 190.*). Kromě toho se zde samozřejmě pořádaly kurzy záchrany tonoucích.

[465]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 34, s. 14.
[466]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 4, s. 5.
[467]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 3, s. 15.

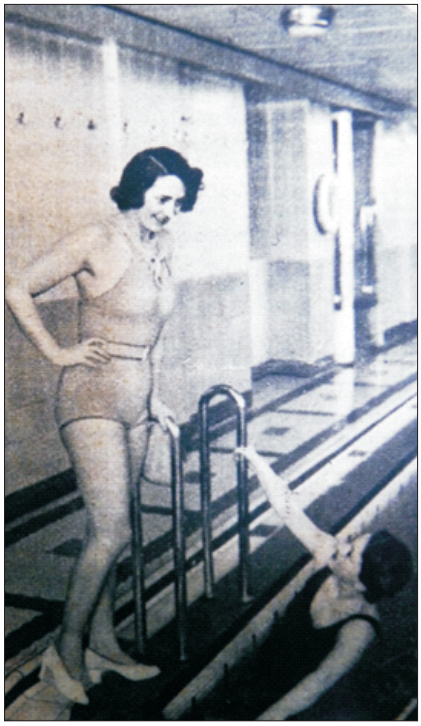

Obrázek 189. Herečka varšavského divadla Janina Martini a režisérka Błońska-Kondratowa v bazénu YMCA Varšava (1938)[468]

Záchrana tonoucích byla v Polsku dříve poměrně neznámá, ale YMCA zde výrazně přispěla k jejímu zpopularizování. K tomu mj. využila i několika soutěží, ve kterých se měli záchranáři pokusit o co nejrychlejší záchranu z vodního prostředí. V této době to bylo něco zcela neobvyklého. Samotnou výuku plavání (*viz obrázek 191.*) zde vedl instruktor Krych, který mj. využíval i zásady a rady v této době známého amerického instruktora Steepa, se kterým se seznámil v létě roku 1937.[469]

Členstvo varšavské YMCA si však svůj krytý bazén dlouho neužilo, neboť se již blížila druhá světová válka.

V roce 1925 vznikla ve Varšavě také veslařská sekce organizace YMCA. Na jejím založení se podíleli též místní AZS a pan Kurnicki.[470]

K provozování tohoto sportu vybudovala YMCA na Visle skromnou loděnici, které využívala pro uskladnění veslic. Její otevření v srpnu roku 1930 (*viz obrázek*

[468]Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 8, s. 8.
[469]Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 8, s. 8-9.
[470]Stadjon, IV., 1926, č. 1, s. 15.

192.) doprovázelo přátelské volejbalové a basketbalové utkání proti AZS.[471] V této době se tak veslaři z YMCA začali účastnit závodů, které zde byly pořádány.

Obrázek 190. Kurz mládežnického plavání v bazénu varšavské YMCA[472]

Dne 7. září 1930 se například zúčastnili meziklubových veslařských závodů, které zde pořádal Varšavský meziklubový regatový výbor (Warszawski Międzyklubowy Komitet Regatowy). Časy veslařů z YMCA však většinou patřily mezi ty průměrné.[473]

V neděli 10. května 1931 byla ve Varšavě oficiálně zahájena veslařská sezona. Jednotlivé kluby včetně YMCA tak opět otevřely své loděnice, ve kterých zahájily činnost.[474]

Tohoto roku se pak místní YMCA zúčastnila veslařských soutěží o mistra Polska. Jednotlivé soutěže, kde byla přední umístění obodována, se konaly v Połocku, Varšavě, Bydgoszczy, Vilniusu a Poznani. Veslaři z YMCA Varšava obsadili se ziskem 7 bodů celkové 13. místo. Mistrovství ovládl se ziskem 253 bodů Klub Wioślarski z r. 1904 Poznaň.[475]

[471] Stadjon, VIII., 1930, č. 32, s. 5.
[472] *Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej (1923 – 8. XII – 1938)*. (1939). Varšava: Biuro Główne Polskiej YMCA, s. 24.
[473] Stadjon, VIII., 1930, č. 37, s. 3.
[474] Stadjon, IX., 1931, č. 20, s. 11.
[475] Raz dwa trzy, I., 1931, č. 14, s. 9.

Obrázek 191. Odpočinek plavkyň po tréninku v bazénu YMCA Varšava (1938)[476]

O víkendu 24. a 25. června 1933 se na Visle konala každoroční meziklubová regata, kterou organizoval Varšavský veslařský výbor (Warszawski Komitet Wioślarski). YMCA Varšava ovládla závod „polozávodních" čtyřveslic, což byl jediný závod, kterého se účastnila. V celkovém hodnocení se pak tento klub umístil se ziskem 7 bodů společně s KW (Klub Wioślarski – Veslařský klub) Toruň na posledním dvanáctém místě. Meziklubovou regatu ovládl klub WTW (Warszawskie Towarzystwo Wioślarskie – Varšavský veslařský spolek), který získal 64 bodů.[477]

Veslaři YMCA Varšava se též zúčastnili mistrovství Vilniusu čtyřveslic, ve kterém startovala celá řada polských klubů. YMCA tak zde měla velice silnou konkurenci. Vítězem se stal opět klub WTW Varšava, jehož posádka byla velice zkušená, neboť dokonce reprezentovala Polsko na olympijských hrách. Tento klub získal 115 bodů. YMCA Varšava se dělila o poslední 17. místo s kluby KW Toruň a KW Gryf Bydgoszcz. Všechny tři týmy získaly shodně po 7 bodech.[478]

V celkovém pořadí polských veslařů si YMCA Varšava v roce 1933 vedla tak, že jí tabulkově patřilo mezi třiceti registrovanými kluby zhruba 20. – 25. místo.[479]

[476]Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 8, s. 8.
[477]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 26, s. 11.
[478]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 28, s. 11.
[479]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 46, s. 9.

Obrázek 192. Členové YMCA na otvírání skromné loděnice ve Varšavě[480]

Další zmínka o veslařích varšavské YMCA pochází z roku 1937. Z jejich výkonů však bylo patrné, že veslování je pro členstvo varšavské YMCA pouze doplňkovým sportem. V konečné tabulce varšavských veslařů se se ziskem pouhého jednoho bodu umístili až na posledním 42. místě. Nejlepší veslaři varšavského okresu roku 1937 pocházeli z klub Bydgoskie Towarzystwo Wióslarskie, pro který vybojovali 598,5 bodu.[481]

11.2.1.5 Ostatní sporty

Kromě těchto sportů, které byly ve varšavské YMCA značně populární, pěstovalo členstvo také např. méně oblíbenou gymnastiku. Již v březnu 1922 se zúčastnilo prvního mistrovství polské YMCA v gymnastice.[482]

Sportovní instruktoři varšavské YMCA byli na velice dobrá úrovni. Z tohoto důvodu byli též požádáni, aby zde pomohli se sportovní přípravou v dalších místních klubech. Gymnastickou přípravou lehkoatletické sekce WTC tak začal vést instruktor YMCA pan Eiman. Vedení WTC též požádalo instruktora Baqueta z YMCA, zda by mohl dohlédnout na první kroky této sekce během zimní přípravy.[483] Baquet též spolupracoval s krakovskými fotbalovými brankáři při rozvoji jejich pohybových schopností.[484]

[480]Stadjon, VI., 1928, č. 23, s. 6.
[481]Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 39, s. 12-13.
[482]Przegląd Sportowy, II., 1922, č. 6, s. 14.
[483]Stadjon, III., 1925, č. 13, s. 19.
[484]Stadjon, III., 1925, č. 38, s. 3.

Obrázek 193. Fotografie tělocvičny varšavského sdružení (1932)[485]

V roce 1930 pořádala varšavská YMCA lekce gymnastiky. Muži je mohli navštěvovat každé úterý, čtvrtek a sobotu od 19:00 do 21:00. Pro ženy měla YMCA vyhrazen čas od 12:00 do 13:00, a to vždy v pondělí a čtvrtek. Tyto lekce probíhaly v tělocvičně (*viz obrázek 193.*), které stála v ulici Miodowej č. p. 23.[486]

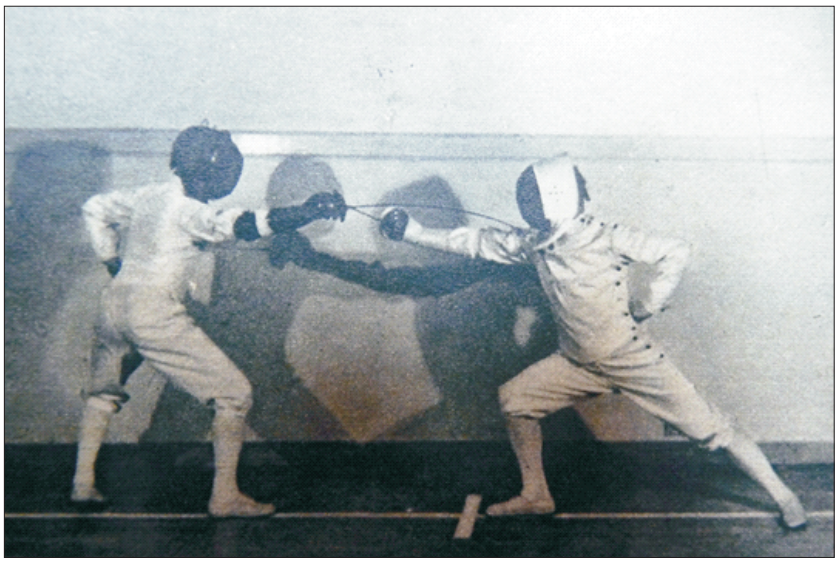

Obrázek 194. Šerm v blíže neurčeném místním sdružení polské YMCA (pravděpodobně 1938)[487]

[485]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.
[486]Stadjon, VIII., 1930, č. 13, s. 12.
[487]Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 49, s. 7.

V roce 1925 přišla varšavská YMCA o možnost využívat tělocvičnu na Dynasach. YMCA se nadále snažila získat od města pozemek na stavbu vlastní budovy, ve které by měla též svou tělocvičnu. Vize budovy však byla dosud poměrně v nedohlednu.

Z tohoto důvodu tak musela přesunout své aktivity do již dříve uvedené tělocvičny v ulici Miodovej č. p. 23, kde pokračovala výuka jejích sportů po jednotlivých sekcích. Sekce šermu (*viz obrázek 194.*) a boxu vedl por. K. Laskowski (*viz obrázek 195. a 196.*) a lekce gymnastiky probíhaly pod vedením pana Kurnickiego z Oddělení tělesné výchovy (Wydział wychowania fizycznego). V této tělocvičně samozřejmě nechyběly ani tradiční basketbal a volejbal.

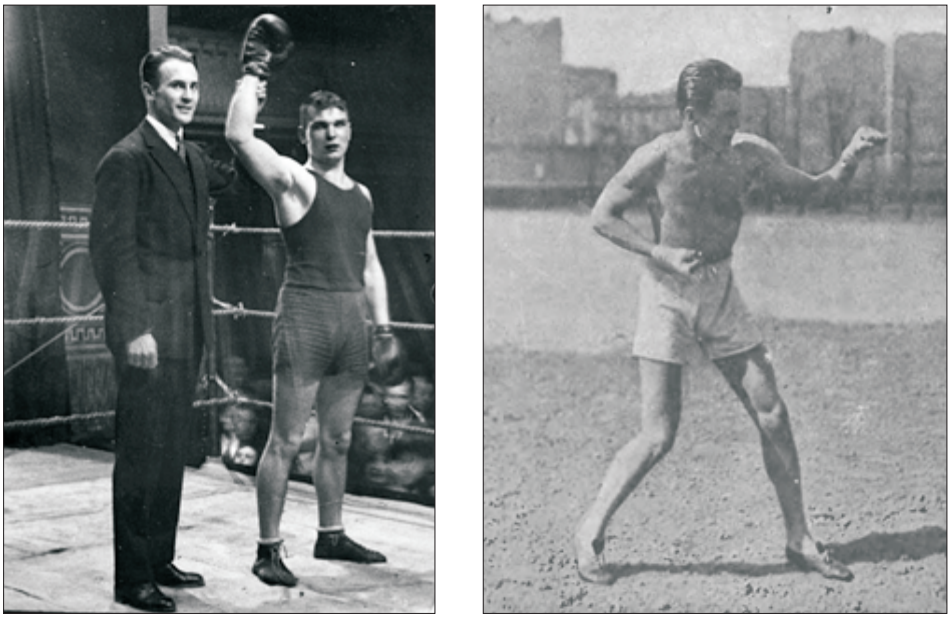

Obrázek 195. Vlevo je Kazimierz Laskowski jako boxerský rozhodčí (1930). Vpravo je pak během tréninku v Centralnej Wojskowej Szkole Gimnastycznej v Poznani.[488]

V YMCA se hrál též hokej, i když tato hra nikdy nedosáhla mezi členstvem značné popularity. Lze však potvrdit existenci hokejové skupiny YMCA ve Varšavě již v roce 1927. YMCA Varšava byla jedním ze čtyř varšavských týmů, které

[488]Plik:K. Laskowski jako sędzia bokserski w 1930 r..jpg – Wikipedia, wolna encyklopedia. (b.r.). Dostupné 15. říjen 2013, z http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:K._Laskowski_ jako_s%C4%99dzia_bokserski_w_1930_r..jpg., Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), VI., 1929, č. 31, s. 6.

zde aktivně působily. Dalšími byly AZS, Legja a WTŁ (Warszawskie Towarzystwo Łyżwiarskie – Varšavský bruslařský spolek).[489]

V únoru roku 1931 si hokejisté z YMCA Varšava změřili síly s týmem Skra. YMCA však nebyla úspěšná a svým soupeřům podlehla 5:3.[490]

Koncem listopadu 1929 se podařilo sdružení YMCA zorganizovat ve Varšavě volně přístupné masáže, které prováděl tamní známý masér Ziemkiewicz. Masáže probíhaly denně od 8:00 do 16:00 v ulici Ujazdowska č. p. 22 a od 19:00 do 21:00 v ulici Miodowa č. p. 23.[491]

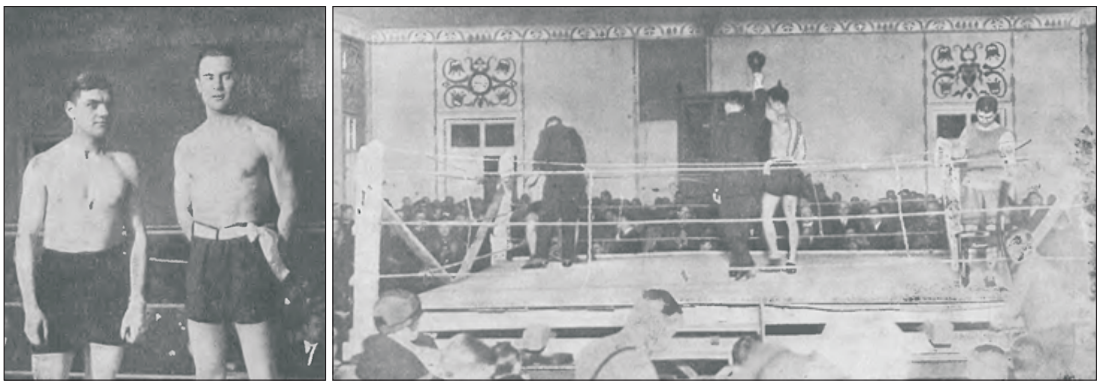

Obrázek 196. Vlevo jsou Kwiatkowski a Laskowski v ringu na boxerských závodech ve Varšavě. Vpravo je vítězný Laskowski po porážce Kwiatkowského.[492]

YMCA zde však myslela i na místní školskou mládež, pro kterou uspořádala v polovině února 1930 lyžařskou akci „Pierwszy krok łyżwiarski", která se konala ve Varšavě v parku Sobieskiego.[493]

Vzhledem k tomu, že si varšavská YMCA pronajímala část svých sportovních prostor od WTC, nelze se divit tomu, že její členstvo pěstovalo také, i když zcela okrajově, cyklistiku. Cyklistický závod varšavské YMCA na 56 kilometrů, který se uskutečnil v polovině května roku 1931, vyhrál v čase 1:45 minut Skrzewski, který závěrečným finišem porazil své dva soupeře – Kwiatkowskiho a W. Michalaka.

[489]Stadjon, V, 1927, č. 51-52, s. 24.
[490]Stadjon, IX., 1931, č. 8, s. 13.
[491]Stadjon, VII., 1929, č. 48, s. 13.
[492]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), III., 1926, č. 21, s. 6., Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), III., 1926, č. 21, s. 7.
[493]Stadjon, VIII., 1930, č. 6, s. 15.

V neděli 30. dubna 1933 se ve Varšavě v klubovně místního WTC konalo shromáždění polské cyklistiky. Během jednání došlo k volbě prezidenta a dalších čtrnácti členů představenstva. Jedním z nich se stal též člen YMCA Mikulski.[494]

Na podzim roku 1934 zorganizovala varšavská YMCA cyklistický závod na 25 kilometrů, který vyhrál v čase 47:23 sekund Moczulski.[495]

Na přelomu 20. a 30. let pěstovalo členstvo varšavské YMCA také stolní tenis. V únoru roku 1930 se ve Varšavě konal ping-pongový zápas YMCA – Makabi. YMCA jasně dominovala, neboť vyhrála všech sedm zápasů. Další utkání odehráli hráči varšavské YMCA na turnaji v Lodži. Tento turnaj pořádali jejich lodžští kolegové.[496]

V polovině května roku 1931 se představili stolní tenisté týmu YMCA Varšava opět v Lodži, kde se zúčastnili turnaje, který pořádala místní Hasmonea. YMCA odehrála v rámci tohoto turnaje čtyři zápasy. Hned v tom úvodním podlehla hráčům Jutrzenky 3:7. Následně zvítězila nad týmy Kadimah 3:2 a Hakoah 4:1. Z posledního střetnutí si však opět odnesla porážku 4:1, a to od pořádajícího týmu.[497]

V únoru roku 1932 rozehráli ve Varšavě stolní tenisté týmu Hasmonea Lvov své zápasy proti místním klubům Makabi, YMCA a Gwiazda. Stolní tenisté YMCA opět nebyli úspěšní, neboť prohráli 0:5. Mincer zvítězil nad Sadlerem 2:0. Frichtman porazil Sobczaka 2:0. Kühn zdolal Mieczkowskiho 2:0. Tluchowski podlehl Ebrlichovi 2:0. Jediný Fryk svedl třísetovou bitvu. V ní však nestačil na Minzera.[498]

V únoru roku 1933 bylo ve Varšavě za účasti lvovské Hasmonei odehráno několik ping-pongových zápasů. Mezi nimi byl i zápas YMCA Varšava proti hostujícímu židovskému klubu, který vyhrál toto střetnutí v poměru 2:5. Hráči z klubu Hasmonea nastoupili též k exhibičnímu zápasu proti „reprezentaci" Polska. Ta

[494]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 14, s. 10.
[495]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 41, s. 15.
[496]Przegląd Sportowy, X., 1930, č. 11, s. 2.
[497]Przegląd Sportowy, XI., 1931, č. 33, s. 4.
[498]Przegląd Sportowy, XII., 1932, č. 11, s. 5.

byla složena z hráčů YMCA a AZS. Hasmonea však i toto utkání zvládla a vyhrála 2:3.[499]

V sobotu 29. února a v neděli 1. března se ve Varšavě v sále klubu Gwiazda konalo mistrovství Polska ve stolním tenisu jednotlivců a klubů. Do Varšavy se sjeli stolní tenisté ze všech polských vojvodství. Celkem se zde představilo třináct klubů. V jednotlivcích bojovalo o titul 27 uchazečů. Kluby byly rozděleny do tří skupin. Vzhledem k tomu, že se blížilo mistrovství světa v Praze, měli hráči velkou motivaci předvést své nejlepší výkony.

Soutěže družstev se zúčastnila i YMCA Varšava, která spadala do druhé skupiny společně s týmy Samson Tarnów, Hakoah Lodž a KPW Poznaň. Vítězství YMCA nad družstvem KPW Poznaň 5:3 ji posunulo do dalších bojů.[500] Finálové zápasy se hrály dlouho do noci. Dohráno bylo až v pondělí o třetí hodině ranní. YMCA Varšava nakonec obsadila slušné čtvrté místo. Mistrovský titul získala skupina Samson Tarnów.[501]

Kromě toho se členstvo varšavské YMCA zúčastnilo již dříve uvedeného lyžařského výletu se sjezdem do Rabky.[502] Tohoto výletu na lyžích se zúčastnilo několik trojčlenných skupin, které byly dne 25. února obodovány. V mužích zvítězila ziskem 335 bodů SNOZP z Rabky. Ziskem 282 bodů obsadila jedenácté místo YMCA Varšava.[503]

Kromě toho patří tělocvičně varšavské YMCA také jeden polský primát. Tým Skra Varšava zde uspořádal na přelomu února a března 1933 zimní tenisový turnaj,[504] který byl vůbec prvním halovým tenisovým turnajem v Polsku. Tělocvična v budově varšavské YMCA nebyla samozřejmě primárně určena pro tenis, ale její použití pro tyto účely vzbudilo poměrně velký ohlas.[505]

[499]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 7, s. 15.
[500]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 9, s. 15.
[501]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 10, s. 14.
[502]Wiadomosci ogniska krakowskiego Polskiej YMCA, 1934, leden, s. 2.
[503]Podrobnosti výletu a jeho bodování pramen bohužel neuvádí.
[504]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 8, s. 15.
[505]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 9, s. 15.

11.2.1.6 Zahraniční styky

Ve druhé polovině 20. let se kromě plavání začaly postupně mezi členstvem YMCA rozmáhat skoky do vody.[506] V nich vynikal Hulanicki (*viz obrázek 197.*), který se rovněž zúčastnil Světových her YMCA v Kodani (*viz obrázek 198.*), kde se mu dokonce podařilo vybojovat ve skocích z prkna druhé místo. Ve skocích do vody z věže navíc obsadil páté místo.

Obrázek 197. Skokan organizace YMCA Hulanicki (pravděpodobně 1927)[507]

V plaveckých disciplínách se zde Poláci rovněž neztratili. Jejich největším úspěchem bylo určitě první místo Trytky v závodě na 100 metrů stylem znak. (1:36,6 sekundy). Ve srovnání s československou reprezentací Poláci nepatrně zaostali, neboť je Československo porazilo v součtu bodů jak z plavání, tak i z lehké atletiky.[508]

Kromě plavání, skoků do vody a lehké atletiky odehrála v meziválečném období varšavská YMCA také řadu zápasů proti zahraničním týmům ve sportovních hrách.

Poměrně veliká událost čekala varšavské basketbalisty např. ve dnech 11. a 12. prosince 1935. V těchto dnech hostila YMCA Varšava své lotyšské kolegy.

[506] Stadjon, V., 1927, č. 51-52, s. 19.
[507] Tamtéž.
[508] *The Y.M.C.A. Games (Official Report of the First International Y.M.C.A. Athletic Championships : Copenhagen, Denmark, July 10-17, 1927).* (1927). Ženeva: World′s Alliance of Young Men′s Christian Associations, s. 15.

YMCA Riga totiž přijela do Varšavy, kde v budově YMCA sehrála dva basketbalové a volejbalové zápasy, a to proti domácím a týmu AZS Varšava.[509] YMCA Riga měla výborný tým, který se těšil uznání na evropské úrovni. Několik jejích hráčů mělo navíc velké množství mezinárodních zkušeností, neboť hráli basketbal za lotyšskou akademickou reprezentaci a vynikali též na prvním mistrovství Evropy.

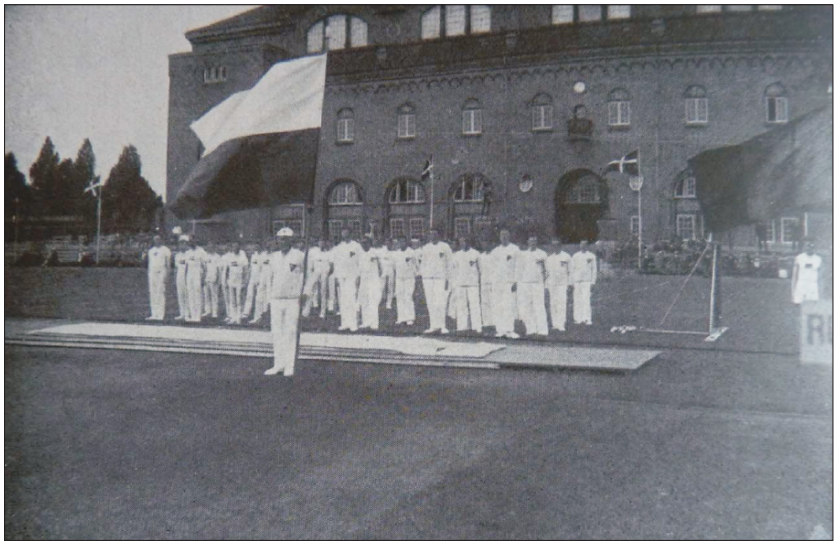

Obrázek 198. Slavnostní prezentace polské reprezentace v Kodani[510]

Úvodní volejbalový zápas proti YMCA Varšava Lotyši prohráli 2:0. Varšavané měli v zápase převahu. Jejich nejlepšími hráči byli Wilamowski a Bednarek. Basketbalové střetnutí dvou YMCA bylo na pořadu až na závěr celé akce. Lotyši začali ve velkém tempu a po velice hezké a napínavé hře se nakonec i radovali z těsného vítězství 24:25 (12:16). Nejlepšími hráči YMCA Varšava byli Bednarek, který zaznamenal šestnáct bodů, Wilamowski a Menel, kteří zaznamenali shodně po čtyřech bodech. Kromě nich zasáhli do utkání ještě Tadeusz Koszarowski, Tepity, Kijewski a Kulesza. Tato mezinárodní utkání ve sportovních hrách se těšila velkému zájmu diváků.[511]

[509] Raz dwa trzy, V., 1935, č. 51, s. 12.

[510] *The Y.M.C.A. Games (Official Report of the First International Y.M.C.A. Athletic Championships : Copenhagen, Denmark, July 10-17, 1927)*. (1927). Ženeva: World′s Alliance of Young Men′s Christian Associations, s. 16.

[511] Raz dwa trzy, V., 1935, č. 52, s. 6.

V polovině února roku 1936 se v budově varšavské YMCA odehrály dva mezinárodní basketbalové zápasy. Pomoci varšavskému výběru se proti reprezentaci Rigy snažil i člen místní YMCA Bednarek, který patřil do základní sestavy a který v zápase zaznamenal sedm bodů. To však na výhru nestačilo, neboť Riga porazila Varšavu v poměru 29:38 (15:20).

Ke druhému zápasu nastoupila Varšava proti výběru Tallinu. Zde opět zasáhl do hry Bednarek. Ten chvílemi patřil k nejlepším hráčům domácích, ale občas za svými výkony z předchozího zápasu zaostával. Varšava podlehla hostům výrazným rozdílem 20:42 (9:16). Oba zápasy sledovalo zhruba 800 diváků.[512]

Ve Varšavě se dne 20. března 1936 představil též akademický klub „Universitates Sports" z Rigy. Tento klub se pyšnil několika tituly basketbalových mistrů Lotyšska a také titulem akademického mistra světa v basketbalu mužů. Ve Varšavě byly na programu volejbalové a basketbalové zápasy Lotyšů proti týmům Polonia a AZS. Místní klub AZS byl pro basketbalový zápas mužů posílen o Bednarka a Wilamowskiho z varšavské YMCA. Zejména tito hráči dělali Lotyšům největší problémy. Jejich výkon však na vítězství zdaleka nestačil. AZS podlehl klubu „Universitates Sports" Riga 29:55 (8:25).[513]

Vůbec první „ruský" tým, který se ve Varšavě představil, byl ruský emigrační tým „Russ" z Tallinu. Ruští basketbalisté, kteří se představili v budově YMCA dne 29. března 1936, prokázali dobrou fyzickou připravenost a skvělou formu. Ruské basketbalistky a basketbalisté zde sehráli zápasy proti polským týmům AZS a Polonia. V týmu AZS se opět objevili Bednarek a Wilamowski. Tito basketbalisté vybojovali naprostou většinu bodů, které tým AZS získal. Přesto skončil zápas nerozhodně 36:36 (20:14).[514]

Koncem roku 1936 se ve Varšavě uskutečnilo opět zajímavé utkání. Do hlavního města Polska přijeli američtí studenti studující v Berlíně, aby zde sehráli dva zápasy, a to proti místní YMCA a AZS Varšava. Tělocvična YMCA se tak stala místem, kde se odehrálo další mezinárodní utkání. První hrací den se zde studenti

[512]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 8, s. 14.
[513]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 12, s. 10.
[514]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 13, s. 2.

utkali s basketbalisty YMCA (*viz obrázek 199.*). V barvách domácích nejvíce zářil nejlepší střelec Varšavy – Bednarek, který v utkání zaznamenal 16 bodů. Po něm následoval takřka dvoumetrový Wilamowski (12), Menel (6), Kijewski (5), Tepicyn (2) a Koszarowski (2). Kromě nich zasáhli do utkání ještě Czarnowski a Kulesza. Utkání skončilo 43:22 (17:10) ve prospěch varšavské YMCA. Taktéž klub AZS Varšava byl úspěšný.[515]

Obrázek 199. Basketbalisté varšavské YMCA ve své tělocvičně před utkáním s americkými studenty z Berlína[516]

To se však již blížila druhá světová válka. Ve středu 23. srpna 1939 byl podepsán „Pakt Ribbentrop-Molotov",[517] což byla smlouva o neútočení mezi nacistickým Německem a SSSR (Svaz sovětských socialistických republik). Jeho součástí byl i tajný dodatek, který vymezoval vytyčení sfér vlivu obou velmocí ve východní Evropě. Uzavření smlouvy předcházelo jednostranné zrušení německo-polského paktu o neútočení německou stranou ze dne 28. dubna 1939. V pátek

[515]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 52, s. 11.

[516]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.

[517]Pojmenování tohoto paktu vzniklo z příjmení dvou vyjednavačů – Joachima von Ribbentrop a Vjačeslava Michajloviče Molotova.

1. září 1939 pak bylo Polsko napadeno Německem. Šestnáct dní poté byly německé jednotky podpořeny útokem SSSR. Tím byl porušen stále platný polsko-sovětský pakt o neútočení. Polská obrana se rychle hroutila. Dne 5. října 1939 se vzdaly poslední polské jednotky kladoucí organizovaný odpor.

Po těchto událostech již členové varšavské YMCA věděli, že nastanou velké „změny" v místním sdružení. Přesto se varšavská YMCA snažila pokračovat ve své činnosti, jak jen dlouho to bylo možné. Brzy po příchodu Němců do Varšavy však byla budova místní YMCA zabrána, což na několik následujících let prakticky znamenalo konec varšavského místního sdružení.[518]

11.3 Místní sdružení v Lodži

Třetí a poslední z hlavních center, která polská YMCA v první polovině 20. let měla, se nacházelo v Lodži. Lodž je město v centrální části Polska, 120 kilometrů jihozápadně od Varšavy. Leží v nadmořské výšce 164 – 284 metrů nad mořem a průměrná roční teplota zde dosahuje 8,5 °C. Místní motto *Ex navicula navis* (*„Z loďky loď"*) odkazuje k obrovskému růstu města v 19. století, kdy bylo jedním ze světových center textilního průmyslu a koexistovali zde Poláci, Rusové, Němci a Židé. Podle sčítání lidu z roku 1897 tvořili 40 % obyvatel Němci a 31 % Židé. V první polovině 20. let však hospodářský růst města velmi slábl, a to kvůli ztrátě odbytišť v Rusku po tzv. Říjnové revoluci a pak hospodářské krizi ve 30. letech. Po první světové válce se navíc z města musela vystěhovat velká část Němců a počet obyvatel tak prudce klesl. V roce 1925 zde žilo téměř 540 tisíc obyvatel. O čtrnáct let později pak 672 tisíc, z nichž více jak 200 tisíc tvořili Židé.

Také zde probíhala zpočátku činnost organizace YMCA v pronajaté budově. O postavení vlastní reprezentativní budovy si v první polovině 20. let mohlo členstvo nechat asi jen zdát.

Muselo si tak poradit bez ní a snažit se využívat prostor, které nemělo ve svém vlastnictví. Také zde se velice brzy uchytil sport, a to především volejbal.

[518] *Polska YMCA w czasie wojny i okupacji.* (1947). Varšava: Wydawnictwo biura głównego Polskiej YMCA, s. 4-5.

Od roku 1922 využívalo pro jeho trénování lodžské sdružení ne příliš velký gymnastický sál v ulici Targowé č. p. 77. Vedoucí sekce sportovních her organizace YMCA vedl cca 450 dětí,[519] které rozdělil do 14 skupin. Z nich byla utvořena jednotlivá basketbalová a volejbalová družstva, která dosahovala úspěchů na dílčích mistrovstvích. Kromě toho již v této době probíhaly v lodžské YMCA přednášky o zdraví a hygieně.[520]

Lodžská YMCA vykazovala v roce 1927 téměř tisíc členů, což bylo nejvíce ze všech místních sdružení v Polsku. Těm ale bylo třeba zajistit odpovídající prostory a nabídnout rozsáhlejší možnosti na poli tělesné výchovy a sportu, které zde oproti krakovskému a varšavskému sdružení stále pokulhávaly.[521]

Obrázek 200. Budova YMCA Lodž krátce po otevření[522]

Oficiální sportovní klub lodžského sdružení, který sdružoval jednotlivé sportovní sekce, vznikl mnohem později, a to v roce 1930. Jeho sekretariát sídlil v ulici Piotrkowské č. p. 243 a jeho předsedou se stal pan Kowalski.[523]

Situace tělesné výchovy a sportu se zde však ve druhé polovině 20. let žádným výrazným způsobem nezlepšovala. Na rozdíl od krakovského, či varšavského

[519]Pramen zde udává 4 500 dětí. Jedná se však velice pravděpodobně o překlep. Navíc z něj není jasné, zda se jednalo pouze o členy, či i nečleny. Rovněž jejich věk zde není podrobněji specifikován.
[520]Stadjon, VI., 1928, č. 21, s. 11.
[521]Tamtéž.
[522]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), XI., 1935, č. 37, s. 4.
[523]Stadjon, VIII., 1930, č. 4, s. 15.

sdružení, kde již budovy na počátku 30. let stály, měli v Lodži v roce 1933 stále pouze záměr postavit budovu a představu, jak by měla vypadat. Jejich největším problémem byl nedostatek finančních prostředků.[524]

Ovšem taktéž zde se ji nakonec podařilo zřídit. Budova v Lodži (*viz obrázek 200.*) byla dostavěna v roce 1935. Její součástí byl, stejně jako v případě krakovském a varšavském, bazén (*viz obrázek 201.*), který byl dokončen o rok později. Rovněž v tomto případě se jednalo o první místní 25 metrů dlouhý krytý bazén. Nacházel se v ulici Moniuszki č. p. 4a.[525]

Obrázek 201. Vstupní karta do bazénu a tělocvičny YMCA Lodž

Teprve po dokončení budovy se zde mohla YMCA naplno věnovat tělesné výchově (*viz obrázek 202.*) a sportu. Neměla problémy se zimní přípravou, která od této doby mohla bez problémů probíhat v její tělocvičně. Oproti varšavskému a zvláště pak krakovskému sdružení však měla v tomto ohledu obrovskou ztrátu, kterou mohla jen stěží dohnat.

Na konci 30. let tak již mohlo navštěvovat tělovýchovné a sportovní kurzy v lodžské YMCA či její zařízení nemalé množství osob z nejrůznějších sociálních vrstev od členů sportovních klubů, přes žáky a studenty místních škol po přísluš-

[524] *Polska Instytucja Narodowo-Spoleczna we wlastnym domu (Polska YMCA*. (1927). Krakov: W. L. Anczyc i Spółki.
[525] Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), XIII., 1937, č. 12, s. 2.

níky policie a armády.[526] Mezi nimi byly například školy, které využívaly bazén YMCA i její odborný personál k výuce plavání svých žáků.[527]

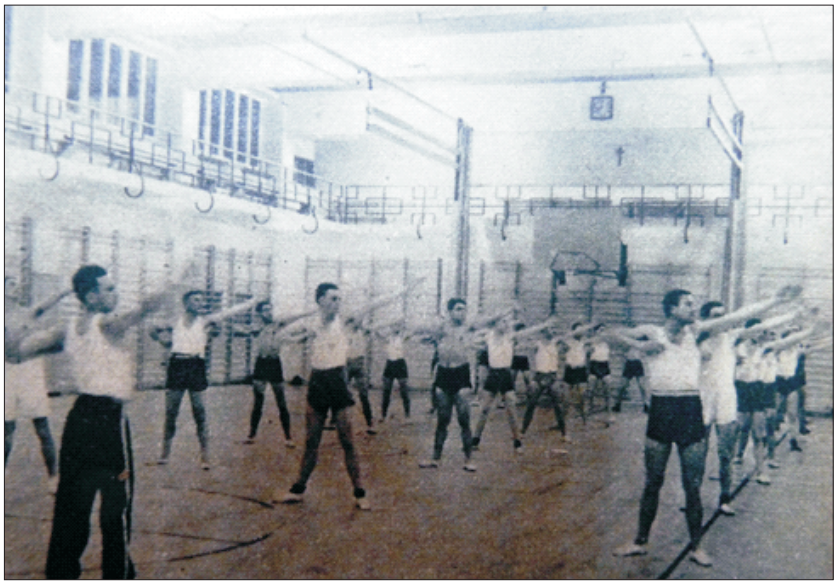

Obrázek 202. Tělesná výchova v tělocvičně místního sdružení YMCA v Lodži (pravděpodobně 1938)[528]

I přes dlouho trvající absenci budovy, a tudíž i kvalitních prostor, však dosáhli sportovci lodžské YMCA poměrně velkých úspěchů. Hráči YMCA Lodž se stali prvními mistry polské volejbalové ligy mužů (1929). Zlatou medaili později vyhráli také na národním mistrovství v basketbalu (1948).[529]

11.3.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Lodži

Ani v Lodži tedy YMCA nečekala na postavení své budovy a již na počátku 20. let se pustila do práce. Největší popularity zde jasně dosahovaly sportovní hry.

[526]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), XIV., 1938, č. 7, s. 1.
[527]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), XIV., 1938, č. 8, s. 3.
[528]Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 47, s. 7.
[529]YMCA – Łódź. (b.r.). Dostupné 16. říjen 2013, z http://ymca-lodz.pl/o-nas/ymca-w-lodzi.

11.3.1.1 Sportovní hry

Také v Lodži se díky výraznému přispění sekretářů YMCA velice rychle rozšířil volejbal. Již v roce 1920 se zde hrál první turnaj školních týmů.[530]

V první polovině 20. let pak postupně vznikly jednotlivé kluby, které tuto hru začaly pěstovat. Přesto se zde volejbal v roce 1926 hrál stále hlavně mezi školami. Místní sportovní kluby v tomto ohledu nepatrně zaostaly, i když mezi nimi rovněž občas docházelo ke sportovním střetům. Dne 19. prosince 1926 tak například došlo k zápasu místního sdružení YMCA proti skautskému oddílu, který skončil vítězstvím volejbalistů YMCA.[531]

Rychlému rozvoji sportovních her však opět bránila absence místních kvalitních tělocvičen, které by umožňovaly alespoň udržování výkonnosti hráčů v zimním období. Nejlepší místní tělocvična se nacházela v budově Německého gymnázia. Pro potřeby místních klubů, které toužily pěstovat basketbal a volejbal na vyšší úrovni, ale bylo samozřejmě zapotřebí vybudovat tělocvičen mnohem více.[532]

Obrázek 203. Basketbalisté lodžské YMCA v roce 1927[533]

Kromě volejbalu pěstovalo členstvo lodžské YMCA (*viz obrázek 203.*) ve druhé polovině 20. let také basketbal. Na počátku ledna roku 1927 se v Lodži představili basketbalisté jednoho z nejlepších varšavských klubů – AZS. Ti zde

[530]Historia Siatkówki w Polsce i na świecie. (b.r.). Dostupné 16. říjen 2013, z http://forum.resovia.rzeszow.pl/index.php?topic=586.0.
[531]Przegląd Sportowy, VI., 1926, č. 51, s. 8.
[532]Stadjon, IV., 1926, č. 45, s. 14.
[533]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), IV., 1927, č. 17, s. 2.

sehráli utkání proti místním týmům YMCA a Hertha. YMCA však svůj zápas prohrála. Těsně prohrála i odvetu, která se konala o týden později.[534]

V lednu 1928 zavítali varšavští akademičtí volejbalisté a basketbalisté do Lodži, kde se utkali s místními týmy sdružení YMCA. Její volejbalisté odehráli velice dobré utkání, neboť takřka nechybovali. Přesto však bylo jejich vítězství nad Varšavany velice těsné. Zcela jiný průběh mělo utkání v basketbalu, kde byla YMCA jasným favoritem. Tuto roli také potvrdila.[535]

Tento rok však bohužel přišla lodžská YMCA o jedny ze svých nejlepších basketbalistů. Kosiński a Bednarek totiž opustili lodžské sdružení a začali hrát basketbal za YMCA Varšava. V pozdějších letech se stal Bednarek jedním z nejlepších varšavských hráčů.[536]

Přesto se basketbalisté YMCA Lodž nechtěli nechat touto drobnou nepříjemností zlomit a začali i bez svých opor bojovat o první titul okresního basketbalového mistra. V tomto turnaji, kterého se zúčastnilo třináct týmů, patřili k největším favoritům na zisk prvního místa, což také dokazovali dlouhodobým prvním místem v tabulce. Na konci sezony se jim však příliš nedařilo a k překvapení všech skončili až na čtvrtém místě.[537]

Na přelomu února a března 1928 se volejbalistům YMCA Varšava podařilo domluvit návštěvu svých lodžských volejbalových kolegů. YMCA Lodž odehrála ve Varšavě tři utkání, a to proti místní týmům YMCA, AZS a Polonia, a pokaždé z nich vyšla vítězně.

YMCA Lodž tak ve Varšavě předvedla, že má velice dobře fyzicky připravený a sehraný tým. Její mužstvo bylo poměrně vyrovnané. Přesto byli dva její hráči o něco slabší než zbytek týmu. Celá akce však byla pro varšavské týmy velice cenná. Hráči se setkali se zcela jiným systémem hry, než na který byli dosud zvyklí. Tímto systémem byly zaskočeny všechny tři týmy, které nastoupily proti hostujícímu lodžskému mužstvu.[538]

[534]Stadjon, V., 1927, č. 2, s. 12.
[535]Stadjon, VI., 1928, č. 3, s. 7.
[536]Stadjon, VI., 1928, č. 48, s. 15.
[537]Stadjon, VI., 1928, č. 30, s. 13.
[538]Stadjon, VI., 1928, č. 9, s. 14.

Tuto návštěvu YMCA Varšava svým kolegům oplatila a v polovině března zavítala do Lodži. Zde sehrála dva volejbalové a dva basketbalové zápasy. Z Lodži si však její hráči odvezli pouze jednu výhru. Nejprve těsně podlehli ve volejbalu Piłsudského gymnáziu. Následovala volejbalová porážka od YMCA Lodž. Poté si YMCA Varšava připsala basketbalovou výhru proti Piłsudského gymnáziu. Z tohoto úspěchu se však hráči YMCA dlouho neradovali, neboť je ve druhém basketbalovém utkání porazil výběr Německého gymnázia.[539]

S blížícím se koncem roku 1928 se šest nejlepších polských basketablových týmů sjelo do Lodži, aby zde v deseti zápasech rozhodly o historicky prvním basketbalovém mistrovském titulu. Kromě lodžské YMCA se o tento titul utkaly následující týmy: Czarna Trzynastka Poznaň, Varsovia Varšava, Polonia Varšava, Absolwenci Lodž, a Tryumf (dřívější Hertha) Lodž.

YMCA v úvodním zápase, a to i přes vydařený první poločas, podlehla týmu Czarna Trzynastka Poznaň, a to přesto, že předvedla velice technický basketbal. YMCA však podala protest[540] a zápas se opakoval. Ani na druhý pokus však basketbalisté z YMCA nebyli úspěšní. Po tomto zápase již bylo jasné, že se YMCA nestane celkovým vítězem, neboť z turnaje vypadla. YMCA Lodž se tak umístila na posledním šestém místě.[541]

Nedlouho po tomto turnaji odcestovali basketbalisté a volejbalisté z Varšavy a Lodži do Krakova. V Krakově se totiž odehrávalo mistrovství polské YMCA v těchto dvou sportovních hrách.

První hrací den do turnaje reprezentanti Lodži nezasáhli a druhý byl pro ně velice smolný. Nejprve podlehli ve volejbalu Varšavě a následně nestačili na krakovské basketbalisty. Basketbalový zápas Varšava – Lodž pak vzbudil velké emoce. Varšava však nakonec uhájila těsné vítězství. Lodž však předvedla, že basketbal rozhodně nehraje poprvé. Její hra měla vysokou úroveň. V posledním

[539]Stadjon, VI., 1928, č. 12, s. 15.
[540]Důvod protestu se bohužel nepodařilo zjistit.
[541]Stadjon, VI., 1928, č. 43, s. 15.

zápase se však Lodž nakonec přece jen dočkala výhry, neboť porazila ve volejbalu Krakov. Mistrovské tituly si ale stejně rozebraly týmy z Krakova a Varšavy.[542]

Na přelomu roku 1928 a 1929 se v Lodži konal turnaj ve sportovních hrách, kterého se mimo místních týmů zúčastnili také dva zástupci z Varšavy – AZS a YMCA. V basketbalu nejprve podlehla YMCA Varšava klubu Tryumf. Následný zápas dvou týmů YMCA vyzněl lépe pro hosty. Naopak ve vzájemném volejbalovém utkání se štěstí přiklonilo na stranu YMCA Lodž. YMCA Varšava si pak spravila náladu v poslední zápase, ve kterém jí stáli v cestě Absolwenci.[543]

Na počátku ledna 1929 odehrála YMCA Lodž basketbalový zápas proti kombinovanému mužstvu[544] varšavských akademiků. Ti také nakonec odešli ze hřiště jako vítězové.[545]

První týden v březnu 1929 se ve Varšavě utkali basketbalisté YMCA Varšava a YMCA Lodž. Zápas vyhrála zcela zaslouženě a poměrně velkým bodovým rozdílem YMCA Varšava. Kromě tohoto zápasu se v basketbalu utkaly také reprezentace obou měst. V nich se samozřejmě objevili i zástupci obou YMCA. Ti totiž v obou případech patřili k nejlepším místním hráčům. Vysoké úrovně v rámci svého okresu dosahovali především lodžští basketbalisté.[546]

Ve dnech 23. a 24. března 1929 se YMCA Lodž zúčastnila místního basketbalového turnaje, na jehož vítěze čekal pohár. V rámci něj se utkala s družstvem Zjednoczone, které porazila vysoko 61:12.[547]

V této době též přijeli basketbalisté a volejbalisté klubu AZS Varšava do Lodži, kde se utkali ve sportovních hrách s místními týmy. V jednom ze zápasů též vyzvali volejbalisty YMCA Lodž, kteří však na hřišti předvedli skvělý výkon a své soupeře porazili.[548]

[542]Týdeník Stadjon uvádí, že poháry získali hráči Lodži a Varšavy. Podle zaznamenaných výsledků se však jedná o chybu.
Stadjon, VI., 1928, č. 44, s. 2.
[543]Stadjon, VII., 1929, č. 1, s. 14.
[544]Pramen neuvádí, co přesně znamená kombinované družstvo.
[545]Stadjon, VII., 1929, č. 1, s. 18.
[546]Stadjon, VII., 1929, č. 10, s. 10.
[547]Jak si YMCA vedla v dalších zápasech a kolikátá skončila, se bohužel nepodařilo dohledat.
Stadjon, VII., 1929, č. 13, s. 2.
[548]Tamtéž.

Ve druhé polovině dubna uspořádal varšavský AZS turnaj ve sportovních hrách, kterého se mimo varšavských týmů účastnila i mužstva lodžská. Do Varšavy tak přijela YMCA Lodž, která ve volejbalovém turnaji porazila YMCA Varšava. To jí navíc scházel jeden z klíčových hráčů – Welnica. Možná právě proto následně prohrála s pořadatelským týmem. YMCA Varšava však svým kolegům oplatila volejbalovou porážku v basketbalovém utkání. Zde ovšem varšavský tým podpořil jeden ze soupeřových hráčů – Ałeszewski.[549]

YMCA Lodž však byla nadále silná především ve volejbalu. Na počátku července byla na prvním místě průběžné tabulky okresního mistrovství. Naopak v basketbalu podlehla na počátku července vedoucímu týmu okresního mistrovství, kterým byl ŁKS.[550] Stejné místo držely oba tyto týmy i na konci sezony.[551] Volejbalisté YMCA Lodž se tak kvalifikovali do turnaje, ve kterém se poprvé v historii rozhodovalo o mistru Polska.

Obrázek 204. První mistři Polska ve volejbalu – YMCA Lodž[552]

První polské mistrovství ve volejbalu se odehrálo v roce 1929 ve Varšavě. Kromě lodžské YMCA zde bojovala následující mužstva: AZS Varšava, AZS Vilnius a Sokół – Macierz Lvov. Nejtěžším zápasem bylo pro YMCA utkání proti AZS Varšava. To skončilo jejím těsným vítězstvím. Toto bylo také nejzajímavější utkání celého turnaje, který bohužel sledovalo málo diváků. Týmy AZS Varšava

[549]Stadjon, VII., 1929, č. 17, s. 2.
[550]Stadjon, VII., 1929, č. 27, s. 2.
[551]Stadjon, VII., 1929, č. 36, s. 11.
[552]Stadjon, VII., 1929, č. 42, s. 11.

a YMCA Lodž totiž převyšovaly své soupeře takřka o dvě třídy, což YMCA potvrdila porážkami týmů AZS Vilnius 30:9 a Sokół – Macierz Lvov 30:11,[553] čímž se stala historicky prvním volejbalovým mistrem Polska (*viz obrázek 204.*).[554]

Ve dnech 29. a 30. prosince 1929 byl v krakovské YMCA rozehrán mužský turnaj ve sportovních hrách o mistra polské YMCA. Ve volejbalových zápasech porazil nejprve Krakov Varšavou. Ta následně prohrála i utkání proti Lodži. Krakovští sportovci pak předvedli své umění i v basketbalu, když nejprve porazili lodžský a následně i varšavský tým.[555]

Zápasy v Krakově pokračovaly i v následujících týdnech. Krakov těsně porazil ve volejbalu Lodž. Vítězství nad Lodží se dočkala i Varšava, která vyhrála poměrně značným bodovým rozdílem vzájemné basketbalové utkání, a to přesto, že prohrála první poločas. Po těchto výsledcích se na prvním místě volejbalového turnaje umístil Krakov před Lodží a Varšavou. Krakov vyhrál i basketbalovou část. Jeho dva soupeři si protentokrát vyměnili pořadí.[556]

Koncem března 1930 uspořádala YMCA v Krakově další ze série turnajů ve sportovních hrách. Kromě domácí YMCA se ho účastnily také Cracovia a YMCA Lodž. Lodžští zde sehráli celkem čtyři zápasy. Ve volejbalu nejprve těsně porazili mužstvo Cracovia. Na skvěle hrající YMCA Krakov už ale nestačili. V basketbalu pak YMCA Lodž prohrála oba zápasy. Krakovské týmy zde tak potvrzovaly svou vysokou basketbalovou úroveň.[557] Lodžští basketbalisté přesto předváděli v této sezoně skvělé výkony, kterými mnohdy převyšovali místní basketbalové týmy.[558]

Ve dnech 7. a 8. března 1931 zorganizovala YMCA Krakov celopolské mistrovství YMCA ve sportovních hrách, kterého se účastnila jednotlivá centra v Lodži, Varšavě a Krakově.[559] Ve volejbalu porazil domácí tým nejprve varšavský a poté i lodžský výběr. Volejbalisté Lodži pak podlehli též Varšavě. Na Varšavany nestačili

[553]Stadjon, VII., 1929, č. 42, s. 11.
[554]Historia Siatkówki w Polsce i na świecie. (b.r.). Dostupné 16. říjen 2013, z http://forum.resovia.rzeszow.pl/index.php?topic=586.0.
[555]Stadjon, VIII., 1930, č. 1, s. 15.
[556]Stadjon, VIII., 1930, č. 2, s. 12.
[557]Stadjon, VIII., 1930, č. 11, s. 10.
[558]Przegląd Sportowy, X., 1930, č. 39, s. 4.
[559]Stadjon, IX., 1931, č. 10, s. 6.

ani lodžští basketbalisté. Stejně jako ve volejbalu, tak i v basketbalu dominoval Krakov, který zvítězil jak nad Lodží, tak i nad Varšavou.[560]

V rámci volejbalového mistrovství mužů porazila YMCA Lodž tým Hasmonea ve dvou setech.[561] Největším přáním volejbalistů YMCA Lodž jistě bylo po roční odmlce opět vybojovat titul volejbalového mistra Polska. To se jim však nepodařilo. Jejich volejbalový tým nebyl až tak silný, což dokazují i jeho dvě prohry na turnaji o mistra polské YMCA.

V rámci místního turnaje ve sportovních hrách, který se konal ve druhé polovině listopadu roku 1931, porazila YMCA Lodž v basketbalu reprezentaci místního Německého gymnázia 29:23.[562]

Jako klíčový se ukázal být až závěrečný basketbalový zápas na mistrovství Lodži, do kterého vstoupila mužstva YMCA a ŁKS jako vedoucí družstva tabulky se stejným počtem bodů. YMCA však poslední utkání zvládla, čímž se stala okresním basketbalovým mistrem.[563]

Podle nového herního systému se ale vítězové basketbalových okresních mistrovství museli do finále o mistra Polska pro rok 1931 kvalifikovat. Šest mistrovských týmu odehrálo tři zápasy, z nichž vzešli tři vítězové, kteří odjeli na závěrečný turnaj. Mistru Lodži „zabouchl dveře do finále" pozdější vítěz a mistr Polska – AZS Poznaň.[564]

Také roku 1932 měla YMCA Lodž velkého okresního volejbalového konkurenta v podobě ŁKS. Ten ji navíc tentokrát předčil a stal se mistrem Polska. Finálové vítězství ŁKS nad týmem YMCA Krakov však bylo velikým překvapením.

V ženském turnaji o mistryně Polska, hraném v Lodži, se snažily vítězství vybojovat volejbalistky YMCA Krakov, které ale podlehly jak týmu AZS Varšava,

[560]Stadjon, IX., 1931, č. 11, s. 14.
[561]Przegląd Sportowy, XI., 1931, č. 33, s. 4.
[562]Kurier Sportowy (Dodatek IKC, XXII., 1931, č. 325.), VII., 1931, č. 47, s. 4.
[563]Raz dwa trzy, I., 1931, č. 13, s. 14.
[564]Stadjon, IX., 1931, č. 31, s. 13.

tak i HKS Lodž. Po těchto výsledcích bylo jasné, že se s vysněným titulem mohou pro tento rok rozloučit.[565]

Obrázek 205. Volejbalisté YMCA Lodž – okresní mistři roku 1933[566]

Pro volejbalisty lodžské YMCA byl velice úspěšný rok 1933, kdy se stali okresními mistry (*viz obrázek 205.*).[567] Tohoto roku se tak volejbalisté YMCA Lodž probojovali na závěrečný turnaj o mistra Polska, který se konal v Toruni.

Zde však dominoval krakovský tým Cracovia, který soutěž ovládl. YMCA Lodž, která zde jako jediná hájila barvy této organizace, skončila na čtvrtém místě.

V ženské části turnaje zde předvedly skvělou hru volejbalistky krakovské YMCA. Jejich výkony na celkové vítězství nestačily, ale přesto se umístily na slušném druhém místě za týmem AZS Varšava.[568]

V únoru roku 1934 se v Poznani rozehrálo mistrovství polské YMCA ve volejbalu a basketbalu. Do dějiště turnaje se sjela kromě domácích družstva z Krakova (mistři Polska v basketbalu), Varšavy a Lodži (*viz obrázek 206.*). Turnaj se hrál systémem každý s každým a podle jednotlivých výsledků dostávaly týmy body do konečné tabulky. Start turnaje byl určen na sobotu. V neděli ráno se již na čele obou tabulek objevila krakovská a varšavská družstva.

[565]Raz dwa trzy, II., 1932, č. 26, s. 11.
[566]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), IX., 1933, č. 24, s. 7
[567]Tamtéž.
[568]Raz dwa trzy, III., 1933, č. 24, s. 7.

Obrázek 206. Týmy YMCA Krakov, Varšava, Poznaň a Lodž na mistrovství YMCA ve sportovních hrách roku 1934[569]

YMCA Krakov pak potvrdila roli favorita a v neděli se radovala ze zisku dvou pohárů, které do turnaje věnovaly varšavské sdružení YMCA a firma Krusche-Ender z Lodži. Basketbalovým vicemistrem se stala YMCA Varšava, volejbalovým YMCA Lodž.[570]

Začátkem ledna roku 1936 byl v nové budově YMCA Lodž rozehrán basketbalový turnaj mužů, kterého se zúčastnily reprezentace Krakova, Varšavy, Poznani a Lodži. Nejslabším týmem se ale bohužel ukázala být právě domácí reprezentace.[571]

V následujících letech se lodžská YMCA potýkala, zřejmě i díky velké investici do budovy, s finančními problémy.[572] Ty zřejmě také zapříčinily omezení její činnosti. YMCA Lodž o sobě totiž příliš mnoho dalších basketbalových a volejbalových výsledků nezanechala.

11.3.1.2 Plavání

Dokončení budovy místního sdružení YMCA v Lodži mělo velký význam pro místní plavání, neboť se v této nové budově nacházel krytý bazén. Ten zde byl

[569]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 9, s. 13.
[570]Raz dwa trzy, IV., 1934, č. 8, s. 15.
[571]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 1, s. 14.
[572]Jaroszewski, J., & Łuczak, M. (2014). Kultura fizyczna w programach Łódzkiego Oddziału Związku Młodzieży Chrześcijańskiej (YMCA) w latach 1920 – 2002. *Kultura Fizyczna (Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie), 8*(2), s. 95-113.

sice dokončen až v roce 1936, ale již koncem roku 1935 byl využíván. V polovině prosince 1935 se zde například konalo plavecké střetnutí reprezentace Lodži proti výběru místních středních škol, ve kterém zvítězil první jmenovaný tým.[573]

Ve čtvrtek 3. září roku 1936 se v bazénu YMCA Lodž konala velká akce. Byly zde uspořádány mezinárodní závody, kterých se zúčastnili američtí olympionici a přední plavci z Polska. Američané zde předváděli podstatně lepší styl a techniku, čímž dali polským plavcům možnost učit se od nich.[574]

Na počátku prosince 1936 se v bazénu YMCA Lodž konalo plavecké střetnutí mezi domácími a týmem Unja Poznaň. Zápas nebyl bodovaný, protože za tým YMCA soutěžili i plavci jiných klubů. Družstvo YMCA zde bylo v podstatě vytvořeno z reprezentantů města Lodži.

Obrázek 207. Člen plaveckého týmu lodžské YMCA – Ginter[575]

Vítězství pro domácí získal např. Ginter (*viz obrázek 207.*), který soutěžil v plavání na 200 metrů stylem prsa. Na prvním místě rovněž doplavali závodníci sdružení YMCA v polohovém štafetovém závodě na 3×50 metrů.[576] V polohovém štafetovém závodě na 3×100 metrů pak vybojovali plavci YMCA třetí místo.

Závody zakončil zápas ve vodním pólu, který YMCA vyhrála 7:1. Ginter a Cel zaznamenali shodně po třech gólech. Poslední gólový příspěvek zaznamenal Zitowski.[577]

[573]Raz dwa trzy, V., 1935, č. 52, s. 14.
[574]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 36, s. 4.
[575]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 50, s. 12.
[576]Výsledková listina zde uvádí závod na 3×500 metrů. Podle času se však nepochybně musí jednat o tiskovou chybu. Čas 1:55,3 sekundy ale více odpovídá polohovému štafetovému závodu na 3×50 metrů.
[577]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 49, s. 14.

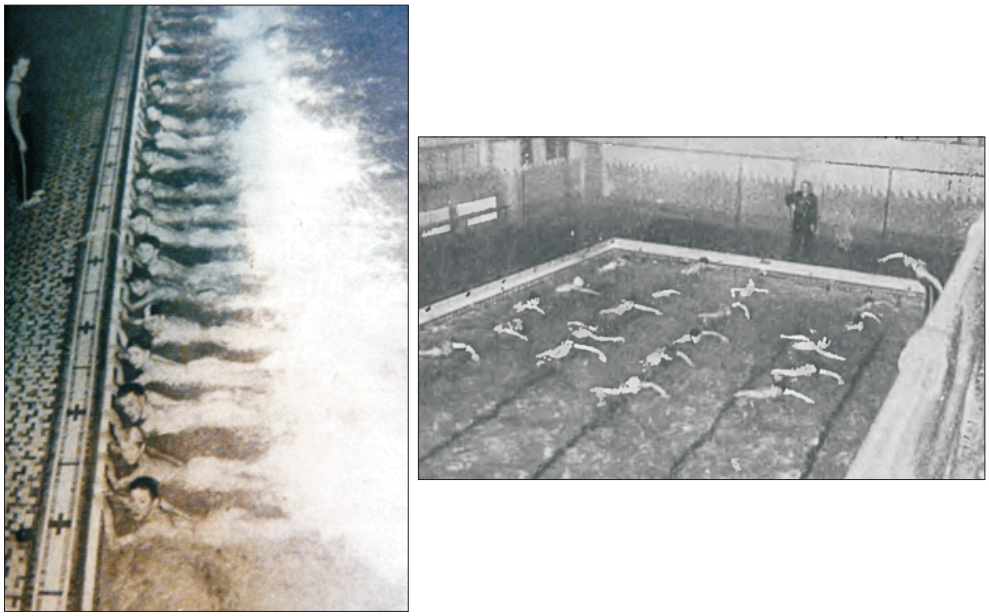

Obrázek 208. Výuka plavání v krytém bazénu YMCA Lodž[578]

Ginter navíc v závěru sezony reprezentoval Lodž v plavání. V bazénu lodžské YMCA se utkali její reprezentanti s týmem AZS Varšava. V závodě na 100 metrů stylem znak obsadil druhé místo. Stejné umístění zopakoval v závodě na 200 metrů stylem prsa. Navíc byl členem polohové štafety na 3×100 metrů, která doplavala na druhém místě. K tomuto umístění pomohl dobrým výkonem ve stylu znakem. Lodž však utkání prohrála 31:55.[579]

Stejně jako v dalších bazénech YMCA, probíhala i zde v roce 1937 výuka plavání (*viz obrázek 208.*), která byla dostupná takřka všem zájemcům.[580]

Dne 28. listopadu byl tento bazén využit jako dějiště lodžských školních plaveckých závodů (*viz obrázek 209.*), kterých se účastnilo okolo 160 plavkyň a plavců.[581]

Dne 7. února 1937 zavítali reprezentanti YMCA Krakov do Lodži, kde se v bazénu YMCA Lodž utkali v plavání s reprezentací domácích. YMCA Krakov prokázala svou převahu, neboť její plavci vybojovali všechna první a téměř

[578]Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 15, s. 13., Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), XIII., 1937, č. 12, s. 2.
[579]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 52, s. 14.
[580]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), XIII., 1937, č. 12, s. 2.
[581]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), XIII., 1937, č. 49, s. 2.

všechna druhá místa. Nejlepším plavcem krakovských byl H. Zguda. Nejlepšími závodníky YMCA Lodž byli Ginter a Cela.

Obrázek 209. Vlevo jsou účastníci školních plaveckých závodů v bazénu lodžské YMCA (1937). Vpravo je výuka plavání školní mládeže v tomto bazénu (1938). [582]

Paszkot zvítězil v novém rekordu krakovského okresu v závodě na 200 metrů volným stylem (2:35 sekund). Další rekord krakovského okresu stanovil Świstuń v závodě na 100 metrů stylem prsa (1:24,8 sekundy). Druhý doplaval lodžský Ginter, který vyrovnal lodžský rekord (1:25,4 sekundy). Závod na 100 metrů stylem znak ovládl Szelest, kterého stíhal jeho týmový kolega Kowalski. Třetí místo obsadil lodžský Hartwig. Ve sprintu na 50 metrů volným způsobem zvítězil Grubental před Paszkotem a závodníkem Lodži Hembińskim. Krakovští plavci ovládli též štafetu na 3×50 metrů volným způsobem (1:47 sekund) před svým druhým týmem a jejich lodžským konkurentem. Polohovou štafetu na 3×50 metrů ovládla též YMCA Krakov (2:41,3 sekundy) před YMCA Lodž.[583] YMCA Krakov tak zvítězila nad YMCA Lodž v poměru 78:50.[584]

[582]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), XIII., 1937, č. 49, s. 2., Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), XIV., 1938, č. 8, s. 3.

[583]V původní výsledkové listině došlo velice pravděpodobně k zaměnění názvů těchto dvou štafet. Dosažené časy by jinak neodpovídaly. Štafetový závod na 3×50 metrů volným způsobem bývá velice často rychlejší než polohová štafeta na 3×50 metrů.

[584]Raz dwa trzy, VII., 1937, č. 6, s. 15.

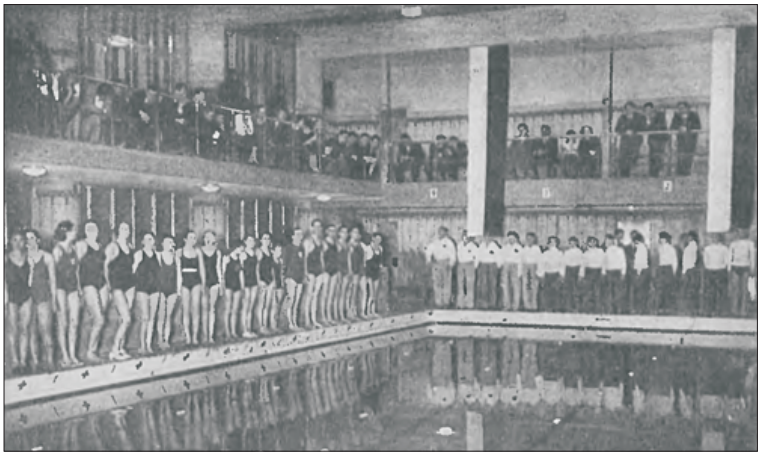

Obrázek 210. Bazén lodžské YMCA během mistrovství Polska v roce 1938[585]

Kromě toho se do bazénu lodžské YMCA sjeli v roce 1938 nejlepší polští plavci, neboť zde v březnu probíhalo mistrovství Polska v plavání (*viz obrázek 210.*).[586]

Vybudování bazénu a výuka plavání v něm měly jistě velký význam pro místní plavání. Velkých plaveckých výsledků však členstvo lodžské YMCA nedosahovalo.

11.3.1.3 Ostatní sporty

Dalším sportem, který se zde rychle mezi členstvem uchytil, byl box. Lodžská YMCA již v roce 1922 vyslala svého zástupce[587] na první šampionát polské YMCA, který se v neděli 30. dubna uskutečnil ve Varšavě na Dynasach.[588] Box se zde však pěstoval v mnohem menší míře než například ve Varšavě, čemuž také odpovídaly dosažené výsledky, kterých o sobě lodžská YMCA příliš nezanechala.

Stejně jako v mnoha dalších místních sdružení YMCA se i v Lodži hrál stolní tenis. Na přelomu února a března 1930 se zde konala tři ping-pongová střetnutí, jejichž hlavním pořadatelem se stala právě YMCA Lodž. Do Lodži přijela YMCA Varšava, která se zde postupně střetla s týmy Kadimah Lodž, YMCA Lodž a Hasmonea Lodž.

[585]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), XIV., 1938, č. 11, s. 3.
[586]Tamtéž.
[587]O koho se konkrétně jednalo, pramen bohužel neuvádí.
[588]Przegląd Sportowy, II., 1922, č. 18, s. 6-7.

První zápas, ve kterém se střetla YMCA Varšava se stolními tenisty Kadimah Lodž, skončil 4:1. V jednotlivých zápasech se postupně utkali Galkowski – Widawski, Turczyński – Grinstein, Mieczkowski – Lewkowicz, Obarski – Widawski a Lewandowski – Lanenburg.[589]

Ve druhém utkání na sebe narazily YMCA Lodž a YMCA Varšava. Zápas skončil vítězstvím Varšavy 1:4. K jednotlivým zápasům proti sobě nastoupili Ketner H. – Galkowski, Ketner A. – Obarski, Seipt – Mieczkowski, Zwierziński – Trykt a Gruszcziński – Szowell.

Hořkou prohru na závěr však Varšavě připravil tým Hasmonea Lodž. Jeho hráči zvítězili 2:3 po zápasech Mieczkowski – Librach, Galkowski – Guttman,[590] Lewandowski – Inzelstein, Obarski – Edelbaum a Turcziński – Hendeles.[591]

Největším diváckým tahákem zde byly zápasy mistra Lodži Edelbauma a mistra Varšavy Lewandowskiho. Řada diváků se tak jistě těšila především na jejich vzájemný zápas, ke kterému však, bohužel pro ně, nedošlo.[592]

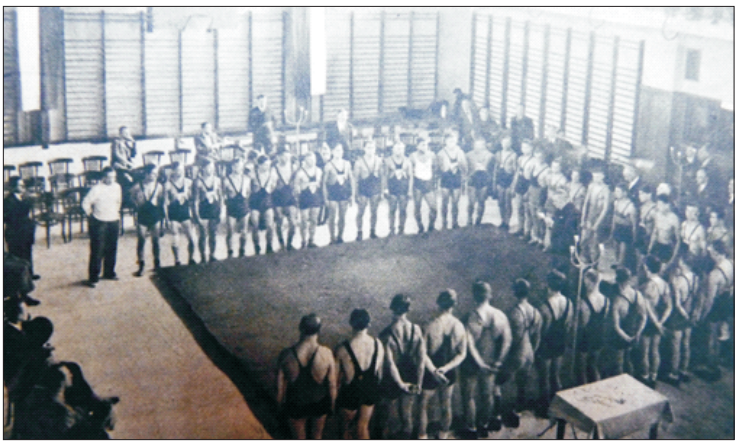

Obrázek 211. Tělocvična YMCA Lodž před zahájením mistrovství Polska v zápasu v roce 1938[593]

Hráči lodžské YMCA však ani na celopolské ani na lodžské úrovni velkých výsledků nedosahovali a velice pravděpodobně se tak věnovali převážně přátelským zápasům v rámci svého sdružení.

[589]YMCA vystupuje ve výsledcích v roli domácího týmu.
[590]Zde mohlo dojít ke zkomolení jména z důvodu nekvalitního tisku.
[591]YMCA je zde ve výsledcích zachycena v roli domácího mužstva.
[592]Przegląd Sportowy, X., 1930, č. 11, s. 2.
[593]Raz dwa trzy, VIII., 1938, č. 44, s. 3.

Kromě toho se členstvo lodžské YMCA věnovalo také baseballu, šermu, cyklistice, fotbalu, šachům a lehké atletice. Výraznějších úspěchů v nich však nedosahovalo.[594]

Na počátku roku 1938 byla velká tělocvična lodžské YMCA (*viz obrázek 211.*) využita k třítýdennímu kurzu určenému pro místní vedoucí tělesné výchovy a sportu (*viz obrázek 212.*). YMCA však tentokrát tento kurz nevedla, nýbrž pouze poskytla pořadatelské okresní OWF svou tělocvičnu.

Obrázek 212. Fotografie z kurzu pro vedoucí tělesné výchovy a sportu uspořádaného v lodžské YMCA na počátku roku 1938[595]

Taktéž v Lodži se YMCA po vypuknutí druhé světové války snažila provozovat svou činnost, jak dlouho jen to bylo možné. Také zde však byla již v roce 1939 její budova zabrána Němci, což na čas samozřejmě znamenalo praktický konec tohoto místního sdružení.[596]

[594] Jaroszewski, J., & Łuczak, M. (2014). Kultura fizyczna w programach Łódzkiego Oddziału Związku Młodzieży Chrześcijańskiej (YMCA) w latach 1920 – 2002. *Kultura Fizyczna (Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie), 8*(2), s. 95-113.

[595] Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), XIV., 1938, č. 7, s. 1.

[596] *Polska YMCA w czasie wojny i okupacji.* (1947). Varšava: Wydawnictwo biura głównego Polskiej YMCA, s. 4-5.

11.4 Místní sdružení v Gdyni

Čtvrté centrum polské YMCA vzniklo, na rozdíl od již zmíněných tří, až na počátku 30. let. YMCA v Gdyni tvořila součást atmosféry tohoto přímořského městečka s oceánským podnebím a průměrnou roční teplotou téměř 9 °C od roku 1932. Gdyně je město na severu Polska v Pomořském vojvodství na břehu Baltského moře. Městská práva získala až v roce 1926, tzn., že je jedním z nejmladších polských měst. Ještě v roce 1920 zde totiž žilo pouhých 1 300 obyvatel. O šest let později se zde počet obyvatel rozrostl na 12 tisíc a do roku 1939 na 127 tisíc. Tento enormní růst byl způsoben rozhodnutím polské vlády vytvořit si z Gdyně svůj hlavní přístav, jehož stavba započala v roce 1921. Na jeho stavbu navazovalo budování města s novou železniční stanicí či poštou.

Iniciátorem vzniku místního sdružení YMCA v Gdyni byl Aleksjusz Radel. Její první sídlo se nacházelo na ulici Śląské. Později se přestěhovala do hotelu v ulici Sędzickiego č. p. 13. Svou vlastní budovu zde však v meziválečném období neměla.

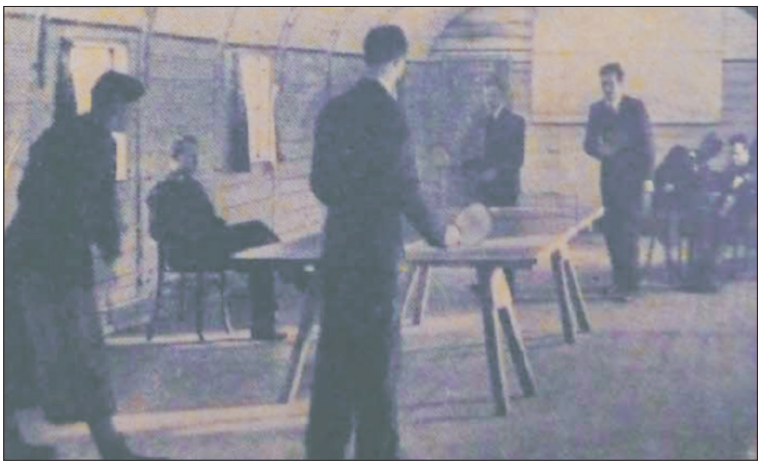

Obrázek 213. Stolní tenis v gdyňské YMCA[597]

Práce jejích místních aktivistů se díky bohatým zkušenostem tohoto mezinárodního sdružení rychle vyvíjela. Také gdyňská YMCA pak měla poměrně veliký význam v rámci celého polského sdružení. Rovněž nemalou měrou přispěla

[597] *Jak pracuje Polska YMCA*. (1937). Varšava: Wydawnictwo Biura Głównego Polskiej YMCA.

k tomu, že si YMCA a její tělesná výchova a sport (*viz obrázek 213.*) v Polsku získaly dobré jméno.[598]

Přestože gdyňská YMCA nepůsobila v Polsku dlouhou dobu, byl právě z její iniciativy založen třetí trvalý tábor polské YMCA, kterým byl tábor u Wieżycy nad Jeziorem Ostrzyckim (*viz obrázek 214. a 215.*). Nutno připomenout, že tento letní tábor vznikl v roce 1937, což je pouhých pět let od založení místního sdružení YMCA v Gdyni.

V Gdyni byla YMCA hned zpočátku zaměřena mnohem úžeji, a to především na mladé lidi. Ti do Gdyně přicházeli zejména v polovině 30. let. Roční členský příspěvek organizaci činil tehdy 12 złotých.

Obrázek 214. Chatky tábora u Wieżycy nad Jeziorem Ostrzyckim[599]

Gdyňská YMCA, stejně jako ostatní organizace YMCA v Polsku, začala brzy organizovat pro své členy kroužky a kurzy. Středem zájmu se zde staly kulečník, šachy (*viz obrázek 216.*), dáma, stolní tenis, fotografování nebo turistika.

V době, kdy ještě gdyňská YMCA neměla svou vlastní tělocvičnu, museli její sportovci cvičit v tzv. „kasárenském" dlouhém sálu (długiej sali „barakowej") na

[598] YMCA – POLSKA, Ognisko w Gdyni. (b.r.). Dostupné 16. říjen 2013, z http://www.gdynia.ymca.pl/htmle/gdynska/index.php.

[599] *Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej (1923 – 8. XII – 1938)*. (1939). Varšava: Biuro Główne Polskiej YMCA, s. 33.

ulici 10 Lutego č. p. 41 nebo v tělocvičně Státní námořní akademie (Państwowej Szkoły Morskiej).

Velice brzy však členstvo získalo i další možnosti. YMCA zde využila toho, že Gdyně je přístavem, a zorganizovala zde jachtařský klub, který nesl název „Szkwał" (Klub Żeglarski „Szkwał").

Mimo něj zde vznikla lyžařská sekce „Skimka", začal se rozvíjet box, zápas, sportovní hry a gymnastika.

Atletická cvičení a sportovní hry ale musely být kvůli absenci vlastní tělocvičny a hřiště pěstovány na městském stadionu v Gdyni.[600]

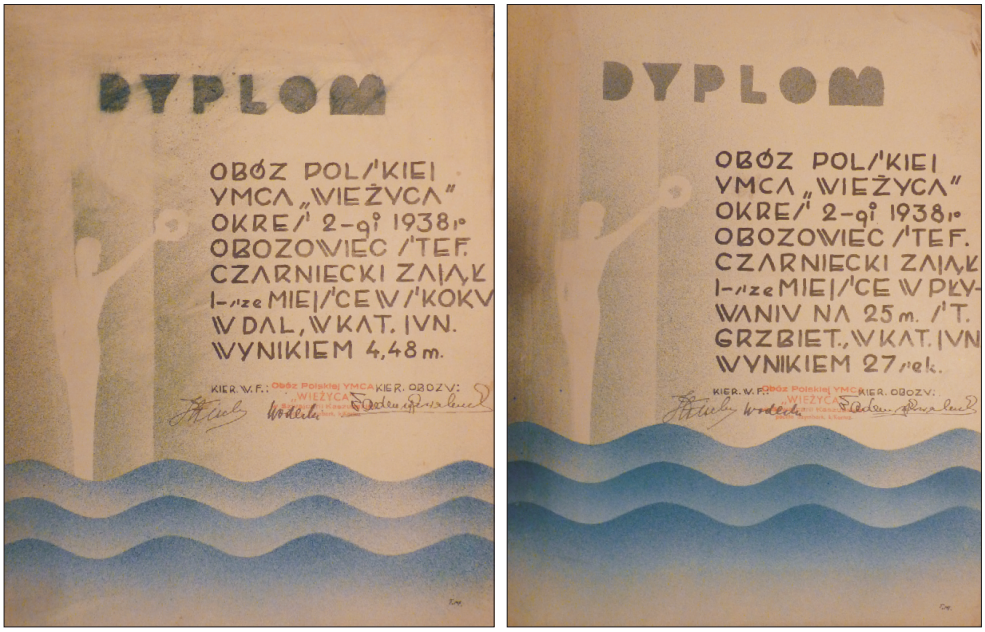

Obrázek 215. Diplomy za skok daleký a plavání z tábora u Wieżycynad Jeziorem Ostrzyckim z roku 1938[601]

11.4.1 Vývoj tělesné výchovy a sportu v místním sdružení YMCA v Gdyni

V gdyňské YMCA se na rozdíl od třech předešlých sdružení, kde dominovaly sportovní hry či těžká atletika, velice prosazovaly sporty v přírodě. Ve dnech 21. až 24. února 1934 se členstvo gdyňské YMCA účastnilo již zmíněného lyžařského

[600] Kardas, M. (2010). Zarys dziejów „Polskiej YMCA" i jej gdyńskiego ogniska w latach 1932 – 1950. *Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), 5*(1), s. 115-136.
[601] Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho.

bodovaného výletu pořádaného krakovskou YMCA, který byl zakončen sjezdem do Rabky.[602]

Jednotlivé trojčlenné týmy zde během výletu soutěžily nejen mezi sebou, ale získávaly rovněž body pro svůj klub či organizaci.

V mužích vyhrála bodovací soutěž ziskem 335 bodů SNOZP z Rabky. Ziskem 310 bodů se ale na devátém místě umístila YMCA Gdyně. Jedná se pravděpodobně o jeden z prvních lyžařských závodů, které členstvo gdyňské „Skimky" absolvovalo.[603]

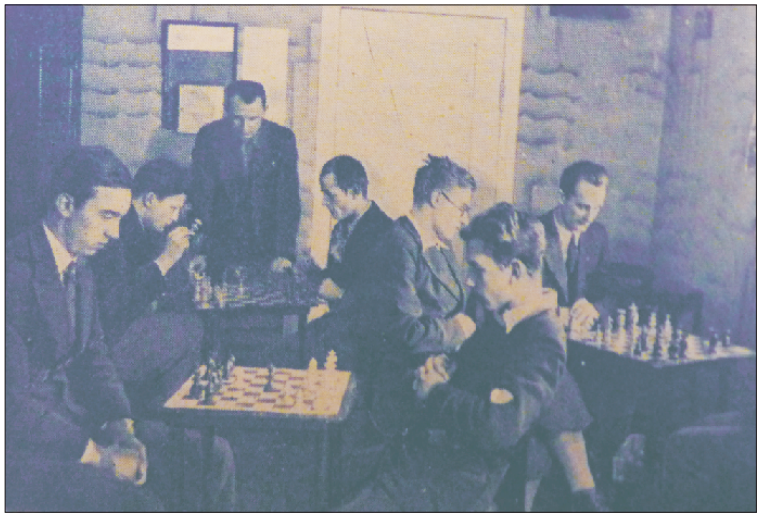

Obrázek 216. Šachový kroužek místního sdružení v Gdyni[604]

Taktéž zde bylo v plánu vybudovat pro členstvo reprezentativní budovu. Tato myšlenka se zde objevila v roce 1935. V září 1935 požádal Národní výbor YMCA Ministerstvo vnitřních věcí (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych) o poskytnutí pozemku o rozloze do 3 000 metrů čtverečních v centru Gdyně. Pomořský zemský úřad nabídl pozemek na křižovatce ulic Derdowskiego a Żeromskiego.

Ten byl za cenu téměř 70 tisíc złotých prodán organizaci YMCA. Ta však z této částky zaplatila nejprve pouze 20 %. Zbytek byl rozdělen do 15 ročních splátek s celkovým úrokem 6 % ročně. Koupě pozemku byla financována jednak

[602] Wiadomosci ogniska krakowskiego Polskiej YMCA, 1934, leden, s. 2.
[603] Podrobnosti výletu a jeho bodování nejsou jasné.
[604] *Jak pracuje Polska YMCA*. (1937). Varšava: Wydawnictwo Biura Głównego Polskiej YMCA.

z členských příspěvků, ale především z darů organizaci YMCA. Budování tak mohlo začít. Kvůli vypuknutí druhé světové války však budova nebyla dokončena.

V roce 1935 již navštěvovalo gdyňskou YMCA 233 členů a do roku 1938 se členská základna rozrostla na více jak 500 členů. O tom, že lyžařská sekce zde byla populární, svědčí počet jejích členů. V roce 1935 vykázala gdyňská „Skimka" necelých 200 členů. Oproti tomu v listopadu roku 1938 jich měla zhruba o polovinu více.

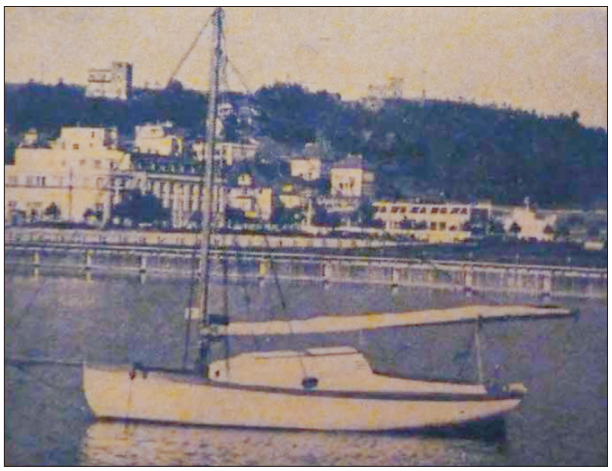

Obrázek 217. Skromná jachta v gdyňské YMCA[605]

Lyžování se stalo jedním z nejatraktivnějších sportů v Gdyni. Na táboře u Wieżycy se začala budovat lyžařská chata, která byla určena převážně pro kurzy. V zimních měsících však mohlo členstvo bezproblémově sjíždět gdyňské kopce, kterými byly Grabówka, Leszczynek a Zagórza (dnes Rumi).

Kromě toho zde dosáhl velké popularity jeden, pro členstvo organizace YMCA poměrně netradiční sport, kterým byl jachting (*viz obrázek 217.*). Kurzy plachtění probíhaly ve vodách Gdaňské zátoky, a to i díky příležitostem, které sdružení YMCA vytvořily Námořní středisko (Ośrodek Morski) PUWFiPW (Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego – Státní úřad pro tělesnou výchovu a vojenský výcvik) a YKP (Yacht Klub Polski – Polský jachtařský klub).

[605] *Jak pracuje Polska YMCA*. (1937). Varšava: Wydawnictwo Biura Głównego Polskiej YMCA.

Navíc koncem 30. let probíhal jachtařský výcvik i na nově otevřeném táboře u Wieżycy nad Jeziorem Ostrzyckim (*viz obrázek 218.*). V Gdyni dokonce existoval plán na zřízení „jednoduchého přístavu" pro plachetnice organizace YMCA. Jeho místo mělo být, stejně jako pro ostatní plachetnice, v místním bazénu. Vše nasvědčovalo tomu, že se v roce 1939 začne budovat, ale tento projekt se především kvůli vypuknutí druhé světové války nezdařil.

Obrázek 218. Plachetnice tábora u Wieżycy nad Jeziorem Ostrzyckim[606]

Členstvo místního sdružení YMCA v Gdyni se v rámci své tělovýchovné a sportovní činnosti účastnilo též sportovních akcí a závodů pořádaných ostatními místními sdruženími. Její sportovci se účastnili především sportovních akcí pořádaných jejich lodžskými a krakovskými kolegy. Kromě toho několikrát vyslalo vedení gdyňské YMCA své členy na akce pořádané jeho zahraničními kolegy. Zájemci se tak podívali například na letní tábory pořádané v italských Dolomitech či rakouských Alpách.

Kromě toho zavítalo ve 30. letech do gdyňské budovy YMCA několik významných hostů. Mezi nimi byli například prof. Stanisław Siedlecki, který se zúčastnil několika polských a norských polárních expedic, či Hugh Ruttledge, který vedl dvě expedice na Mount Everest, a to v letech 1933 a 1936.[607]

[606] *Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej (1923 – 8. XII – 1938)*. (1939). Varšava: Biuro Główne Polskiej YMCA, s. 33.

[607] Kardas, M. (2010). Zarys dziejów „Polskiej YMCA" i jej gdyńskiego ogniska w latach 1932 – 1950. *Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), 5*(1), s. 115-136.

Poměrně významným rokem z hlediska lyžařského byl pro gdyňskou YMCA rok 1936. Lyžařská rada (Rada narciarska) PZN oznámila na svém zasedání, které proběhlo ve středu 11. listopadu 1936, přijetí nových členů do této organizace. Jedním z přijatých byl právě Klub Narciarski „Skimka" polské YMCA v Gdyni.[608]

Kromě sportů v přírodě a sportovních her se zde uchytila taktéž lehká atletika. Gdyňská YMCA pořádala např. koncem dubna 1936 „lesní běh", kterého se zúčastnilo čtrnáct závodníků. Trasu dlouhou zhruba 3 kilometry zdolal nejrychleji Winecki z AZS Gdaňsk. V tuto dobu též proběhly atletické závody členstva gdyňské YMCA, na kterých zdolal Michalczewski 60 metrů za 7,2 sekundy.[609]

Rovněž těžcí atleti organizace YMCA zde byli k vidění, i když nepatřili přímo do místního sdružení v Lodži. Na přelomu února a března roku 1936 se v Gdyni konalo boxerské utkání mezi varšavskými týmy YMCA a Strzelec. Boxeři YMCA zápas zvládli a zvítězili 10:6.[610]

Na počátku nacistické okupace byla ukončena v budově YMCA v Gdyni téměř veškerá činnost. Její předseda Antoni Wójcicki, který dříve působil v krakovské YMCA a do Gdyně byl vyslán Paulem Superem, unikl před zatčením na Západ, aby i nadále vyvíjel aktivity, a to především v oblasti válečné pomoci.

Aktivisté a členové YMCA v Gdyni se pak aktivně podíleli na obraně města, pobřeží i Polska. Začali spolupracovat s polskými vojáky a partyzány. Mnoho z nich též zemřelo. Činnost organizace YMCA zde byla následně rovněž přerušena.[611]

[608]Turysta w Polsce, II., 1936, č. 11, s. 13.
[609]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 17, s. 3.
[610]Raz dwa trzy, VI., 1936, č. 9, s. 13.
[611]Kardas, M. (2010). Zarys dziejów „Polskiej YMCA" i jej gdyńskiego ogniska w latach 1932 – 1950. *Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), 5*(1), s. 115-136.

12 Komparace jednotlivých československých a polských místních sdružení organizace YMCA

Lze tvrdit, že se národní sdružení YMCA v Československu a Polsku vyvíjela v mnohém obdobně. Mezi československou a polskou YMCA však existuje také řada rozdílných vývojových etap či událostí. To samozřejmě platí i o jednotlivých místních sdruženích v meziválečném Československu a Polsku.

Jak do Československa, tak i do Polska se dostalo sdružení YMCA na konci první světové války s vracejícími se vojáky. V tolerantním Československu se jí dostalo vřelého uvítání, ale v katolickém Polsku si musela svou pozici pracněji vybudovat, neboť tato protestantská organizace zde byla zprvu mnohdy odmítána. V obou zemích začala YMCA nejprve spolupracovat s tamní armádou. Začala zde zakládat vojenské domovy, starat se o zábavu pro vojáky či nabízet za nízké ceny nejrůznější potraviny. Již v první polovině 20. let však YMCA jak v Československu, tak i v Polsku svou spolupráci s armádou ukončila a začala se zabývat prací mezi civilním obyvatelstvem.

Některé jí provozované vojenské domovy byly od armády odkoupeny, jako např. v Českých Budějovicích, a přestaveny na budovy místních sdružení. Jiné budovy místních sdružení musely být vybudovány od základu či zakoupeny.

V tom právě spočíval jeden z hlavních rozdílů mezi národním sdružením YMCA v Československu a Polsku. Dřívější vlastnictví budov v Československu (České Budějovice – 1921, Bratislava – 1923, Banská Bystrica – 1925, Praha – 1928) velice ovlivnilo další vývoj místních sdružení, neboť v Polsku (Krakov – 1926, Varšava – 1932, Lodž – 1935, Gdyně – bez budovy) se tato sdružení dlouho

potýkala s problémem, že neměla vlastní prostory, o které by se nemusela během své činnost s nikým dělit. Jejich tělovýchovná a sportovní činnost tak byla oproti československým sdružením, která již ve většině případů vlastnila své budovy, nepatrně opožděna.

V tomto ohledu je velice zajímavým ukazatelem velikost členské základny. V Polsku, kde ve většině případů dlouho nedisponovala YMCA vlastními budovami, tzn. že pro některé části svého programu ani nemohla v porovnání s Čechoslováky nabídnout svým členům tak dobré podmínky, vykazovala jednotlivá místní sdružení větší členskou základnu. Největší byla v tomto ohledu YMCA v Lodži, která čítala v roce 1927 téměř 970 členů. Za ní následoval Krakov – 900 členů a Varšava – 735 členů.[1] Místní sdružení v Gdyni vzniklo až v roce 1932. Rovněž zde se však YMCA rychle rozrůstala. V roce 1938 ji navštěvovalo více jak 500 členů.[2] Pokud bychom však vzali v potaz i počet obyvatel jednotlivých měst, bylo by jasně nejsilnější místní sdružení v Krakově. Československá sdružení měla oproti sdružením polským členskou základnu skromnější. Bohužel se nepodařilo dohledat velikost členské základny v pražském sdružení, které bylo nepochybně mezi československými největší. Bratislavská YMCA vykazovala v roce 1927 lehce přes 510 členů, banskobystrická 215 a českobudějovická necelých 140.[3] Pokud bychom opět vzali v potaz počet obyvatel jednotlivých měst, nacházela by se nejsilnější československá YMCA v Banské Bystrici.

Jedním z důvodů, proč měla YMCA v Polsku větší členskou základnu, velice pravděpodobně bylo, že se zde místní sdružení nesoustředila takovým způsobem na svůj tělovýchovný s sportovní program, jak tomu bylo často v Československu, ale nabízela svým členům také další aktivity.

Sportovní zázemí, které jednotlivá místní sdružení v meziválečném Československu a Polsku vlastnila, spolu s velikostí členské základny pak jistě ovlivnily

[1] V roce 1925 žilo v Lodži zhruba 540 tisíc lidí. Ve Varšavě to bylo ještě o cca 460 tisíc více. Kolik obyvatel čítal v polovině 20. let Krakov, se bohužel nepodařilo dohledat. V roce 1921 to bylo 183 tisíc a o deset let později necelých 220 tisíc.

[2] V roce 1939 žilo v Gdyni 127 tisíc lidí.

[3] V roce 1930 žilo v Bratislavě 124 tisíc lidí. Banská Bystrica vykazovala v tomto roce pouhých 11 tisíc obyvatel, což bylo zhruba čtyřikrát méně než České Budějovice.

výběr jednotlivých druhů sportů, které členstvo pěstovalo, i úroveň, které dosahovalo.

Společně s organizací YMCA se v meziválečném Československu a Polsku objevily také zde stále ještě neznámé sporty, které začaly být tělovýchovnými funkcionáři tohoto sdružení prosazovány. Jednalo se především o dnes velice populární basketbal a volejbal. YMCA se však snažila zpopularizovat také další „americké sporty" – playgroundball a baseball. V Československu se o jejich rozšíření zpočátku starali především lidé, kteří prošli tělovýchovnými institucemi organizace YMCA v nejrůznějších zemích světa, či Čechoameričané, kteří se s těmito sporty setkali při svých dlouhodobých pobytech ve Spojených státech amerických. V Polsku se naopak snažili tyto sporty často prosadit zde působící Američané a zároveň členové tohoto mezinárodního sdružení.

Obecně lze říci, že největší popularity dosahovaly mezi členstvem organizace YMCA jak v Československu, tak i v Polsku sportovní hry, a to především basketbal a volejbal. V těchto dvou sportech bylo v meziválečném období aktivních všech osm popisovaných sdružení. V Československu dosahovala největších basketbalových úspěchů pražská YMCA, v Polsku pak krakovská. Členové těchto dvou sdružení spolu v meziválečném období rovněž sehráli několik basketbalových a volejbalových bitev. Oběma se navíc podařilo vybojovat titul mistrů své země a hrálo za ně několik reprezentantů, kteří se stali účastníky mistrovství Evropy a olympijských her. Oproti tomu se ve volejbalu žádnému týmu československé YMCA nepodařilo takovýto titul vybojovat. Nejblíže se mu dostala YMCA Bratislava. Naopak v Polsku se mistrovským titulem mohla pyšnit YMCA Lodž.

Dalším významným sportem, který členstvo YMCA v Československu a Polsku pěstovalo, byla lehká atletika. Významněji se do historie zapsala československá sdružení, a to zejména českobudějovické a banskobystrické. Většina dalších sledovaných sdružení sice lehkou atletiku pěstovala, ale výraznějších výsledků ve svém regionu nedosahovala.

Poměrně zajímavým sportovním odvětvím je v rámci organizace YMCA těžká atletika. Tu sice opět pěstovalo členstvo většiny místních sdružení, ovšem jejich

pojetí tohoto sportu bylo spíše rekreační. V tomto ohledu se zcela vymyká YMCA českobudějovická a varšavská. Českobudějovická YMCA se v podstatě stala baštou jihočeského boxu. Bohužel zde sportovní odbor YMCA již v roce 1933 zanikl. Ještě větších úspěchů však dosahovalo členstvo varšavské YMCA. Místní borci se prali jak v boxu, tak i v zápasu o přední příčky na mistrovství Polska a jejich stopy lze hledat i na olympijských hrách.

Další sportovní odvětví, ve kterém byla polská YMCA jednoznačně aktivnější než YMCA československá, byla kanoistika. Tu pěstovalo jak členstvo krakovského, tak i varšavského sdružení, které mělo v obou případech možnost využívání loděnice na Visle. Členstvo polské YMCA se rovněž účastnilo kanoistických závodů. Oproti tomu pojalo pražské sdružení, které mělo svou loděnici v Praze na Vltavě, kanoistiku spíše jako rekreační sport. Pražané navíc užívali převážně v českých zemích tradiční kánoe. Poláci naopak jezdili více na kajacích.

Mezi vodními sporty v YMCA nelze opomenout jachtink, pro nějž měla Gdyňská YMCA díky své poloze ideální podmínky. S tímto sportem se však setkali i členové československé YMCA, a to na letním táboře Vlčice na Staňkovském jezeře, který byl provozován pražským sdružením.

Poměrně překvapivě nedosahovali až tak vysoké úrovně plavci organizace YMCA, a to přesto, že některá místní sdružení měla pro výuku plavání téměř ideální podmínky. V budovách YMCA v Praze, Krakově, Varšavě a Lodži byl totiž vybudován 25 metrů dlouhý krytý bazén. Určitou výjimku tvořili v tomto ohledu krakovští plavci, kteří stanovili několik okresních rekordů a neztratili se ani na celopolské úrovni. Naopak pražské sdružení se hodně věnovalo výcviku neplavců a budoucích vodních záchranářů. Vrcholové plavce však, stejně jako varšavská YMCA, nevychovalo. Lodžská YMCA bohužel nemohla z důvodu pozdního postavení budovy a následného vypuknutí druhé světové války svůj bazén dlouho využívat.

Významným sportem byl v rámci československé YMCA stolní tenis. Tomu se věnovala všechna čtyři zkoumaná sdružení, která v rámci svého kraje dosahovala vždy slušné úrovně. Z československé YMCA byli nejúspěšnější stolní tenisté

ze Slovenska. V Bratislavě také působil zřejmě nejlepší hráč tohoto národního sdružení – Karol Morávek. Největších klubových úspěchů pak dosahovala YMCA Banská Bystrica, jejíž hráči utvořili jeden z nejlepších slovenských týmů. Polská YMCA v tomto ohledu nepatrně zaostala. Stolnímu tenisu se sice rovněž věnovala, ale v mnohem menší míře. Jednotliví hráči nedosahovali v rámci svých vojvodství takových úspěchů a výraznější výsledky nezaznamenali ani jako celek. V tomto ohledu byla zřejmě nejúspěšnější YMCA Varšava.

V zimních měsících nabízela YMCA jak v Československu, tak i v Polsku svým členům možnost účasti na jí pořádaných kurzech lyžování, které byly zaměřeny jak na výuku začátečníků, tak i pokročilých. V Polsku se navíc členstvo mohlo účastnit i lyžařských výletů, během kterých byla mezi zúčastněnými naplánována bodovací soutěž.

Kromě výše uvedených sportů, které byly v rámci národních YMCA v meziválečném Československu a Polsku velmi populární, zde jednotlivá sdružení nabízela členům celou řadu dalších sportů, které však byly pěstovány buď v mnohem menší míře, po poměrně krátkou dobu nebo v nich členstvo s ostatními místními týmy příliš nesoutěžilo, a když, tak příliš úspěšné nebylo. Toto sportovní zápolení se tak konalo převážně mezi jednotlivými členskými skupinami, které v rámci jednotlivých místních sdružení vznikly. Některé sporty nabízelo více místních sdružení. Těmi byly např. lukostřelba, fotbal, playgroundball, baseball, šerm, vodní pólo, tenis, bruslení a lední hokej, cyklistika či nejrůznější gymnastická cvičení. Jiné sporty byly spíše výjimkou. Bratislavská YMCA tak nabízela ragby, krakovská střelbu z malorážky a pražská jízdu na koni a jiu-jitsu.

V obou národních YMCA byly navíc populární hry, které nejsou až tak náročné na prostor. Jednalo se např. o šachy či kulečník, ve kterých byly rovněž často pořádány turnaje.

13 Tělesná výchova a sport na letních a zimních táborech organizace YMCA v meziválečném Československu a Polsku

Samostatnou kapitolou v tělovýchovném a sportovním programu organizace YMCA byla její táborová činnost. Sdružení YMCA mělo již v době příchodu do Československa a Polska obrovské množství zkušeností s pořádáním táborů.

Jak již bylo řečeno, první letní tábor, který YMCA pořádala, byl zorganizován roku 1885. Tento letní tábor, který se nacházel na jezeře Orange ve Spojených státech amerických, založil sekretář YMCA New York a YMCA New Jersey Sumner F. Dudley. Svou roli při jeho zakládání sehráli také dva další členové YMCA – George Peck a Rudolph Leypoldt.[1]

S ohledem na tuto tradici tak na sebe letní tábory organizace YMCA v Československu a Polsku nenechaly od konce první světové války dlouho čekat.

Cíl, který si vytyčili představitelé YMCA pro letní tábory, však nebyla pouhá rekreace členů. Dobře školení ředitelé táborů, z nichž celá řada absolvovala školení organizace YMCA pro vedoucí letních táborů, je spojovali se sportem a cvičením (*viz obrázek 219.*), výchovou k ukázněnosti, zodpovědnosti a mravnímu zdokonalení, a to vše v rámci zásad sdružení YMCA.[2] Kromě toho využívalo sdružení YMCA své trvalé tábory také k dalším účelům, jako byly například vzdělávací kurzy.[3]

[1] First, J. A. (1934). Jak využít jara a léta po stránce tělovýchovné? In *Sekretářská studie YMCA v ČSR (rok 1933-1936)* (pp. 1-4). Praha: YMCA.

[2] Protein, VIII., 2006, č. 5, s. 2.

[3] Národní archiv, Fond YMCA, Karton 3, Signatura 6, Stručná zpráva o letním táboře liberecké YMCA u Kumru (okres Mimoň).

Obrázek 219. Sportovní soutěže na blíže neurčeném letním táboře organizace YMCA v Československu[4]

13.1 Táborová činnost československé YMCA

Letní tábory organizace YMCA zaujímají poměrně významné místo v československé tělovýchovné a sportovní historii.

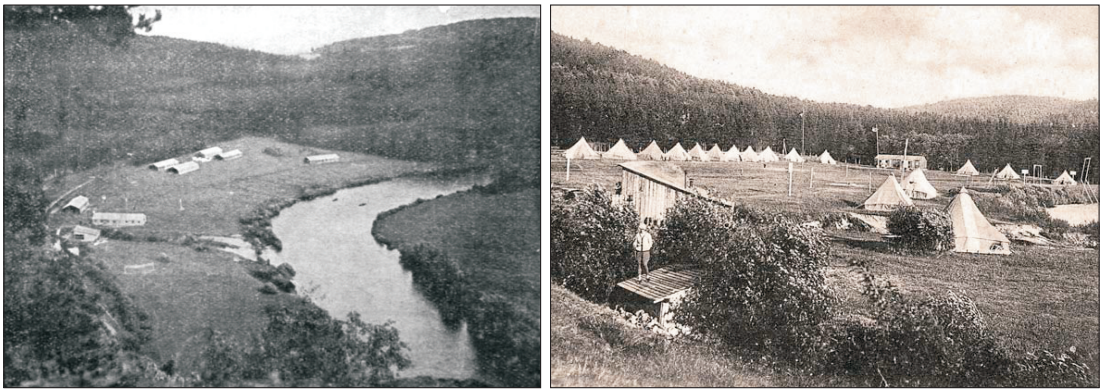

Obrázek 220. Pohled do tábora Sázava v letech 1921 a 1924[5]

[4]Archiv YMCA v České republice., *YMCA v prvním desetiletí 1921-1931.* (1931). Praha: Vydavatelské oddělení YMCA, s. 7.

[5]Protein, VIII., 2006, č. 5, s. 2., First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart, s. 140.

Významnou měrou přispěly k rozvoji a zpopularizování několika „amerických sportů" v Československu. S těmito, u nás téměř neznámými sporty, se prostřednictvím sdružení YMCA seznámila celá řada pozdějších výborných hráčů.

Obrázek 221. Pohled do tábora Orava (1922)[6]

První letní tábor organizace YMCA (*viz obrázek 220.*), který byl u nás založen, byl tábor Sázava.[7] Krátce nato založili funkcionáři YMCA na území dnešního Slovenska horský tábor na Oravě (*viz obrázek 221.*).[8] Táborníci sem poprvé přijeli roku 1921 a 1922. Tato dvě tábořiště však zdaleka nestačila uspokojovat všechny zájemce, a tak začaly poměrně brzy vznikat další tábory sdružení YMCA.[9]

Úspěšnost prvního letního tábora organizace YMCA, který se stal vzorem pro spoustu dalších letních táborů po celém Československu, souvisela též se sku-

[6]Archiv YMCA v České republice.

[7]Pozemek daroval organizaci YMCA pan hrabě Sternberg. YMCA zde začala velmi rychle podnikat vše pro to, aby se z tábora stal „Ráj hochů na Sázavě", jak se mu během první republiky říkalo. Nejprve byl pouze stanový, později chatový. Zajímavostí však je skutečnost, že dodnes dodržuje původní půdorys rozestavení stanů/chatek, což lze vysledovat z historických fotografií či plánků.

Hynek, J. V. (2010). Sport a tábory YMCA v období první republiky. In *YMCA v proměnách času* (pp. 41). Praha: YMCA v České republice.

[8]Na oravském táboře se nejprve tábořilo ve velkých amerických armádních stanech. Zpočátku bylo táborové vybavení velice skromné. S pomocí amerických a československých darů se však podařilo vybudovat tábor, kterému patřilo čestné místo v táborech YMCA.

[9]V prvních pěti letech existence těchto dvou táborů se na nich vystřídalo celkem 2 131 hochů ze všech koutů republiky.

First, J. A. (1925). Naše letní tábory. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu)*, 3(5-6), s. 151.

tečností, že v něm po dlouhou dobu působil jako ředitel vynikající tělovýchovný funkcionář Joe First (*viz obrázek 222.*).

Obrázek 222. J. A. First v letech 1930 a 1936[10]

Během prvních sezon se tábor neustále rozšiřoval (*viz obrázek 223.*), neboť nebylo možné vše vybudovat naráz. Probíhala výstavba nových sportovišť, budov a kluboven. V prvních letech po založení se zde nalézalo pouze nejjednodušší zařízení a také celý táborový program byl vytvářen metodou pokus-omyl.[11]

Obrázek 223. Pohled do tábora Sázava v letech 1925 a 1935[12]

Na prvních dvou letních táborech bylo alespoň zpočátku každý den věnováno 10 – 20 minut výkladům pravidel her, hygieně a zdravovědě. Každé dva týdny,

[10]First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart, s. 213., Tamtéž, s. 223.
[11]Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 85.
[12]First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart, s. 141., Tamtéž, s. 221.

tj. jedno období, zde probíhaly plavecké závody, které výrazně zpestřily táborový program. Kromě toho byly mezi táborníky např. sváděny urputné boje o primát v házení basketbalového míče do koše a v lehkoatletickém pětiboji.[13]

Během několika let pak byl tábor dobudován a jeho program dopracován, čímž se stal významným a prestižním místem táborové výchovy nejen pro pražskou YMCA, ale i pro všechny ostatní místní organizace v Československu. Táborový ředitel Joe First byl velice uznávaným odborníkem na organizaci pobytu v přírodě, což dokazuje i fakt, že přednášel o táboření v Ženevě, Paříži, Budapešti, Krakově, Bruselu a také Springfieldu či Bostonu.[14]

Sázavský tábor se též uplatnil jako příklad mimo rámec tohoto mezinárodního sdružení. V roce 1928 se funkcionáři YMCA rozhodli vybudovat z tohoto letního tábora tábor trvalý. Pro tyto účely bylo vystavěno několik chat a ústředních budov. YMCA pak rovněž naplánovala a provedla tento krok i ve svých dalších táborech.

Obrázek 224. Pohled do okolí jazykového tábora YMCA Znojmo a tábora Veveří Bítýška[15]

Do roku 1930 vznikly kromě dvou výše uvedených celostátních táborů tábory další. Ty byly založeny organizacemi YMCA ve Znojmě – Devět mlýnů – Podyjí,[16]

[13]Marek, F. M. (1923). Stručný přehled tělovýchovné činnosti Ymky v Československu tohoto roku. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 1*(6), s. 167-169.

[14]Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 85.

[15]Archiv YMCA v České republice.

[16]Letní tábor Devět mlýnů byl „jazykovým táborem" organizace YMCA. Byl založen v roce 1928. Procvičovala se zde konverzace v angličtině, němčině a francouzštině.

Liberci – Hvězdov u Mimoně[17] a Brně – Veveří Bítýška (dnes Veverská) (*viz obrázek 224.*). Mimo ně založila YMCA víkendové tábory v Kroměříži – Jablůnka (*viz obrázek 225.*), Bratislavě – Kameň a Banské Bystrici – Seton – Lubietová.[18]

Obrázek 225. Pohled do tábora Jablůnka nad Bečvou[19]

Velký rozmach tábořišť přišel především ve 30. letech. Kromě již zmíněných vznikl ještě v roce 1935 letní tábor Zdobnice v Orlických horách, dále tábory Nižbor (Žloukovice) mezi obcemi Nižbor a Žloukovice na Berounce (*viz obrázek 226.*), Kumer u Mimoně, Karpaty v Malých Karpatech a Vlčice u Staňovského rybníka (*viz obrázek 227.*). V roce 1937 fungovalo již dvanáct táborů a postupně přibývaly další.[20]

V létě roku 1937 navštívilo tyto tábory více jak 2 600 táborníků. O dva roky později stihla plzeňská YMCA ještě otevřít u obce Vráž v okrese Písek letní tábor „Zlatá řeka".[21]

Jak již bylo zmíněno, kromě rekreace jednotlivých členů spojovali takřka všichni vedoucí letních táborů tato místa se sportem a cvičením, výchovou k ukáz-

[17]Tento letní tábor založilo liberecké sdružení roku 1929. Byl to „Německý tábor YMCA". Kromě obvyklých činností zde probíhala konverzace v němčině a také kurzy němčiny. Zajímavostí je, že tento tábor byl v letech 1934 – 1936 pouze chlapecký a v letech 1937 – 1938 pouze dívčí. Liberecká YMCA však pořádala též zimní tábor v Krkonoších. Ten se nacházel na Mísečkách u Špindlerova Mlýna. Zde měli táborníci k dispozici celou horskou boudu. Náplní tábora byla „rekreace na sněhu".

[18]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 4, Zpráva o programové sociálně výchovné činnosti YMKY v ČSR v roce 1928.

[19]Archiv YMCA v České republice., *Kam na prázdniny?*. (1948). Praha: Vydavatelské oddělení YMCA, s. 6.

[20]Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 80.

[21]*Almanach letního tábora „Zlatá řeka" na Otavě 1940.* (1940). Plzeň: Adolf Pavlíček, s. 3.

něnosti, zodpovědnosti a mravnímu zdokonalení. Zanedbatelná nebyla ani basketbalová nebo volejbalová školení, která pořádala organizace YMCA právě na těchto letních táborech. Velký důraz byl kladen rovněž na výuku plavání a cvičení se v záchraně tonoucích. Obecně lze říci, že se letní tábory československé YMCA snažily naplnit následující cíle:

Obrázek 226. Basketbal a volejbal v táboře Nižbor[22]

1. Upevnění zdraví – prostřednictvím sportu a otužování
2. Poznání přírody – dle zásady o fungování přírody na základě Božích zákonů

[22]Archiv YMCA v České republice

3. Společenské přizpůsobení – učit chlapce samostatnosti a demokratickému chování
4. Radost z úspěchu – z vlastního, cizího, ale i z úspěchu vlasti (láska k národu)
5. Výchova vůdců – tak, aby byli dobrým příkladem druhým
6. Rozvinutí nejrůznějších schopností a zručnosti chlapců
7. Výchova charakteru – v souladu s křesťanskými zásadami[23]

Obrázek 227. Kanoistika a veslování v táboře Vlčice[24]

YMCA v Československu byla v období první republiky známa svou otevřeností. Jejích aktivit, a to především letních táborů, se účastnili chlapci nejrůznějších národností – Češi, Slováci, Poláci, Němci, Maďaři, Američané, Francouzi, Rakušané, Švédové, Švýcaři nebo Židé. A přestože byla YMCA především chlapeckou křesťanskou organizací, účastnili se jejích letních táborů nejen chlapci, ale i dívky různých vyznání – katolíci, protestanti, pravoslavní, ale také tábor-

[23] *Almanach letního táboru YMCA Sázava 1933.* (1933). Praha: YMCA, s. 3

[24] TEP pražské Ymky, VII., 1935, č. 8, s. 3., TEP pražské Ymky, V., 1933, č. 8, s. 3., STAR, roč. 1931, č. 13, s. 12., *Vlčice (Letní tábor pražské YMCA na Staňkovském jezeře).* (1934). Praha: Prometheus.

níci bez vyznání či židé. YMCA tedy byla v meziválečném Československu velice národnostně i nábožensky tolerantní.[25]

Dnes můžeme tvrdit, že československá YMCA výrazně přispěla ke vzniku tradice trvalých letních táborů v Československu, což byl velký přínos do života československých hochů i dívek.

13.1.1 Tělesná výchova a sport na letních táborech organizace YMCA v meziválečném Československu

Každoroční táborová činnost samozřejmě začínala příjezdem do jednotlivých táborů. Při příchodu do tábora pořádaného sdružením YMCA byli jednotliví účastníci prohlédnuti lékařem a umístěni do skupiny stejně fyzicky zdatných táborníků. Následné kurzy a závody, kterých se jako soutěžící účastnili, byly vedené tak, aby posloužily táborníkům v jejich tělesném rozvoji. Lékařská prohlídka se opakovala na konci tábora, kdy bylo navíc zkoumáno, zda jednotliví absolventi přibrali jak na hmotnosti, tak např. na hrudním obvodu.[26]

Obrázek 228. Lukostřelba na letních táborech organizace YMCA[27]

[25] *„Musí však být zřetelně poukázáno na to, že ačkoli je YMCA protestantské sdružení, vítá ve svých budovách každého bez výjimky, bez ohledu na jeho náboženské vyznání. Budiž porozuměno, že nějaký pokus přemlouvání na jinou víru nebude povolen."*

Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Karton 28, č.j. 4605, Odpověď předsedy vlády, ministra financí a ministra národní obrany na interpelaci poslance Böhra a druhů o marnotratném přikazování peněz YMCE.

[26] Táborový zpravodaj YMCA, III, 1927, č. 4, s. 8.

[27] Archiv YMCA v České republice.

V nejstarším táboře YMCA na Sázavě čekal mladé táborníky již během prvního roku poměrně pestrý program, který se ale s přibývajícími zkušenostmi vůdců měnil. Kromě každodenního ranního cvičení zde bylo na programu dne pro tyto měsíce typické koupání, hry a výlety.[28]

Obrázek 229. Sportující účastníci Masarykova tábora[29]

Dlouholetým ředitelem a jedním ze zakladatelů tábora Sázava byl J. A. First.[30] Právě tento Čechoameričan, který vedl tábor od roku 1924 až do okupace, zde zavedl nové sporty. Mezi ně patřila například velice populární lukostřelba (*viz obrázek 228.*), které sám Josef A. First vyučoval mladé táborníky, a kterou i později popsal i ve své knize.[31] Tento sport měl na sázavském táboře dlouholetou tradici. Táborníci soutěžili ve střelbě do terčů vzdálených 15, 20 a 25 metrů.

[28] *Letní tábor dorostu YMKY u Pelíškova mostu na Sázavě.* (1921). Praha: YMCA, s. 7.
[29] *Almanach ráje chlapců (sezona XIX. 1939).* (1939). Praha: YMCA, s. 27., Protein, XIII., 2011, č. 3, s. 29.
[30] *Almanach Masarykova letního tábora YMKY na Sázavě.* (1938). Praha.
[31] First, J. A. (1947). *Lukostřelba.* Praha: YMCA.

Jak již bylo zmíněno, na letních táborech organizace YMCA nové sporty rychle přibývaly. Velice populární byl volejbal, a to jak volejbal šestic, tak volejbalový debl, dále fotbal, šachy, playgroundball, atletika, basketbal, stolní tenis, quoits (házení kroužků na cíl), kanoistika, tenis nebo kuželky (*viz obrázek 229.*). V jednotlivých sportech zde proti sobě soutěžili jednotlivci, stany nebo nejrůznější vícečlenné týmy.[32]

Velkým přínosem letních táborů organizace YMCA pro československý sport bylo, že ve 20. letech zde došlo k zpopularizování řady nových „amerických" sportů. Jejich pěstování v Československu bylo v této době velice obtížné, protože nebylo vybudováno dostatečné sportovní zázemí pro jejich provoz.

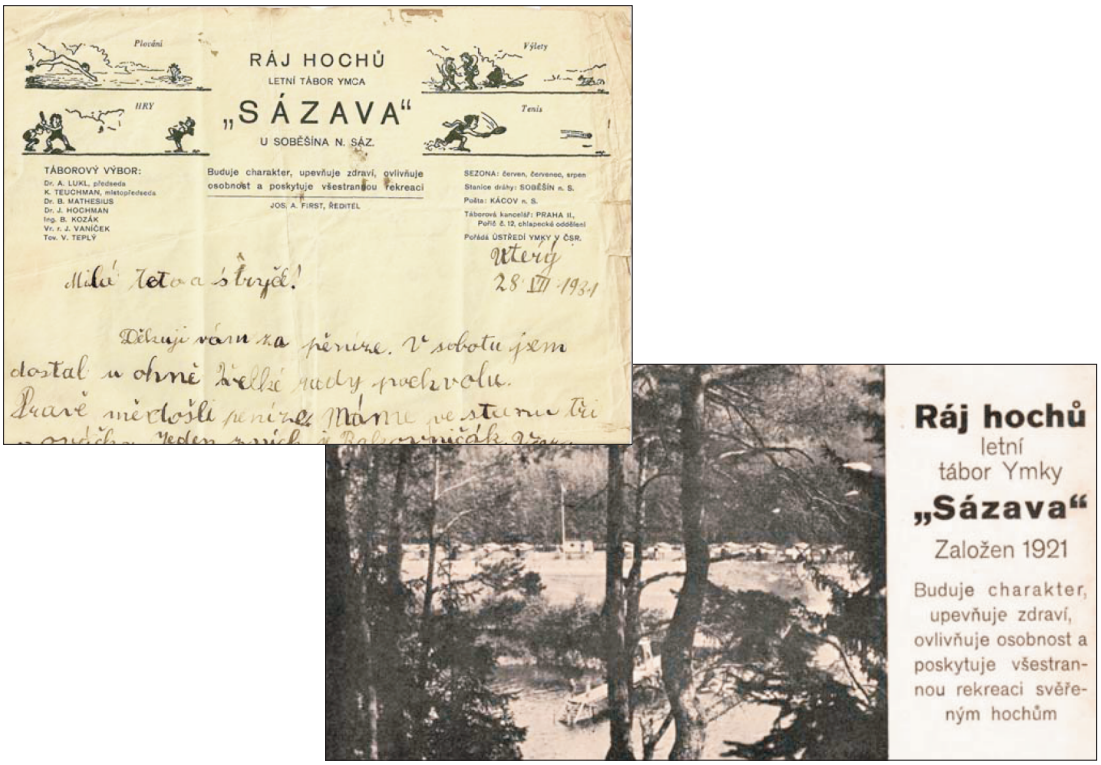

Obrázek 230. Část hlavičkového papíru z tábora Sázava (1931) a dobová pohlednice s motivem tohoto tábora[33]

Obrovský přínos měly letní tábory československé YMCA pro rozvoj československého basketbalu. Tento sport, který do Československa pronikl především díky organizaci YMCA, zde „zapouštěl kořeny", například oproti volejbalu, po-

[32] *Almanach táboru YMKY Sázava 1932.* (1932). Praha: YMCA, s. 25.
[33] First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart, s. 214-215.

měrně pomalu. Důvodem byla absence basketbalového vybavení, ale i potřebných prostor pro hraní této hry. Basketbal se tak na počátku 20. let hrál právě především na letních táborech organizace YMCA, kde se s ním seznámila celá řada hráčů. Odtud se poté šířil dále a v budoucnu dosáhl veliké popularity.[34]

Tábor Sázava (*viz obrázek 230.*) od svého založení rychle vzkvétal. Na dochovaných mapách či fotografiích lze identifikovat sportoviště (např. pro volejbal a basketbal), přístaviště lodí, loděnici, skluzavku, pískoviště, indiánskou vesnici, kino, studnu, spalovací stanici, čítárnu, dílny, strážní most, elektrárnu, místo pro hlídače, pekárnu, temnou komoru a hygienická zařízení.

Obrázek 231. Sportovní aktivity na Masarykově táboře[35]

Tento tábor byl též místem, kde se pěstoval také golf, ragby a házená. V letních měsících se konala také volejbalová nebo fotbalová utkání mezi městečkem Kácovem a reprezentací tábora. Tábor byl samozřejmě místem častých žertů a veselí.

[34]STAR, roč. 1934, č. 47.

[35]*Almanach ráje chlapců (sezona XIX. 1939).* (1939). Praha: YMCA, s. 26-27., *Almanach ráje chlapců (sezona XIX. 1939).* (1939). Praha: YMCA, s. 24.

V roce 1934 požádali zástupci tábora YMCA na Sázavě prezidenta T. G. Masaryka, zda by tento tábor mohl nést jeho jméno. O dva roky později byl tento tábor přejmenován na „Masarykův letní tábor Y.M.C.A. na Sázavě".[36]

Součástí Masarykova letního tábora na Sázavě byl i intenzivní volejbalový trénink, který byl přípravou na turnaj v Ledči nad Sázavou, kterého se táborníci pravidelně účastnili. Turnaj se konal tradičně třetí neděli v červenci. Týmy táborníků byly obvykle poměrně silné, i když v některých letech nebyla táborová reprezentace v optimální sestavě.

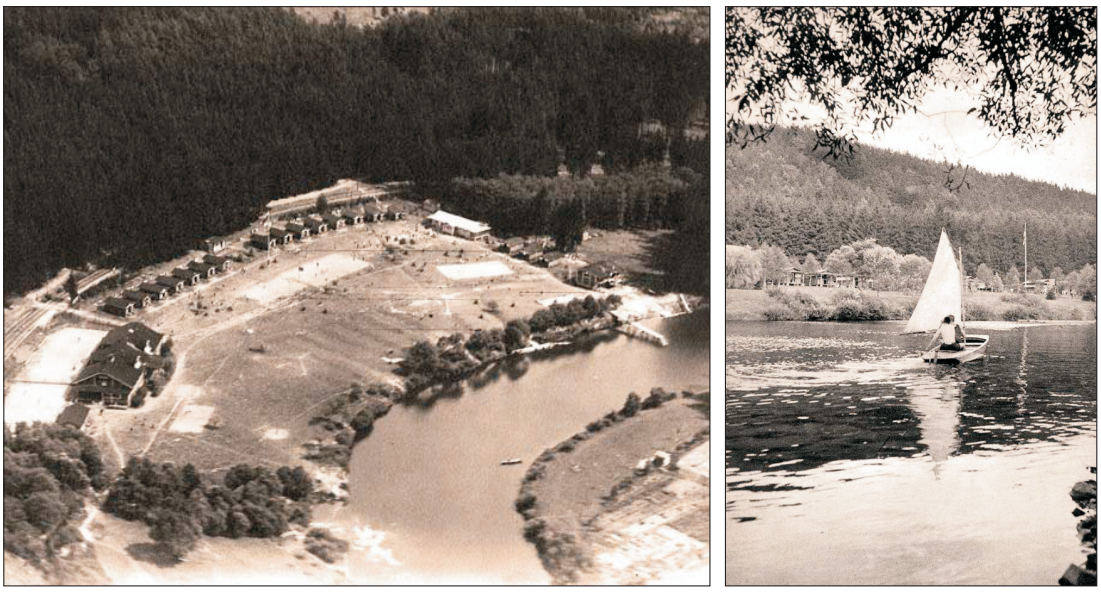

Obrázek 232. Pohled na Masarykův tábor v letech 1934 a 1938[37]

Důvodem bylo, že část tradičního týmu a jeho největší opory se nemohly z důvodů reprezentačních povinností zúčastnit. Tak tomu bylo například v roce 1936, kdy byli L. Trpkoš, F. Picek a L. Prokop[38] zaneprázdněni basketbalovou přípravou na olympijské hry, které se tohoto roku konaly v Berlíně. Další skvělí hráči navíc protentokrát nebyli uvolněni z práce, a tudíž nemohli přijet. I tak

[36]T. G. Masaryk nejprve pověřil svou kancelář zkoumáním práce tábora a na základě jeho výchovné a zdravotní činnosti dal své svolení. V roce 1936 pozval delegaci tábora na Lány a tábor byl přejmenován. Pro organizaci YMCA to bylo veliké uznání její práce.

Národní archiv, Fond YMCA, Karton 5, Signatura 13, Dopis organizace YMCA Ministerstvu sociální péče z 15. září 1947.

[37]First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart, s. 214., Tamtéž, s. 224

[38]Pramen bohužel neuvádí, zde tito československí reprezentanti byli účastníky tábora, či zda sem jezdili pouze za účelem odehrání turnaje.

YMCA vyslala do bojů dva týmy. První tým postoupil suverénně ze skupiny A. Naděje druhého týmu vyhasly již v základní skupině B. V turnaji nakonec zvítězil tým Jizery.

Na Masarykově táboře na Sázavě (*viz obrázek 231.*) byla velice populární kanoistika. Mezi táborníky byly oblíbené především kanoistické výlety na Zruč. Koncem 30. let se zde jezdily i pravidelné závody. Nebyly to však závody pouze kolem bójí, ale v rámci tábora se také tradičně konal závod na trase Zruč – Masarykův tábor, ve kterém museli soutěžící během závodu o délce 22,5 kilometru překonat i čtyři jezy. V roce 1936 se na tuto trasu vydalo 6 lodí, které startovaly v pětiminutových intervalech. Čas vítěze byl 2 hodiny 39 minut.[39]

Masarykovu letnímu táboru (*viz obrázek 232.*) rozhodně nelze upřít záslužnou činnost při výuce plavání a zachránců tonoucích. Jedním z cílů ředitelství letních táborů bylo totiž naučit každého účastníka plavat. Každoročně bylo na tomto letním táboře vyškoleno 60 – 80 zachránců tonoucích a plavat se naučilo průměrně 160 neplavců.[40]

Výuka plavání probíhala tak, že jednotliví táborníci byli rozřazeni do několika skupin od neplavců po zachránce tonoucích. Každá skupina pak měla individuální program, který byl zakončen příslušnou závěrečnou zkouškou.[41]

Tento tábor byl však v meziválečném období také několikrát provázen nepřízní osudu, ať už se jednalo o povodně v prvním roce fungování tábora, kdy byl dokonce stržen nově vybudovaný most přes řeku, či průtrže mračen, které v následujícím roce odplavily táborovou kuchyni. V letech 1929 a 1930 se táborem několikrát prohnala vichřice. V roce 1930 byly opět časté průtrže mračen. Největší přírodní pohroma zasáhla tábor v létě 1928, kdy takřka celý tábor odnesl silný vítr. V roce 1934 zase přišlo velké sucho. Vyschl Vranický potok, který

[39] *Almanach letního táboru YMCA Sázava 1936.* (1936). Praha: YMCA, s. 26-27.

[40] V dopise určeném Ministerstvu sociální péče je uvedeno, že na tomto letním táboře bylo za 23 let vycvičeno cca 1 600 zachránců tonoucích a plavat se naučilo cca 3 000 neplavců.

Národní archiv, Fond YMCA, Karton 5, Signatura 13, Dopis organizace YMCA Ministerstvu sociální péče z 15. září 1947.

[41] Táborový zpravodaj YMCA, III., 1927, č. 4, s. 8.

protékal nedaleko tábora. Taktéž v Sázavě se pak kvůli velkému suchu nebylo možné koupat.

Obrázek 233. Pohled do letního tábora Orava[42]

Organizace YMCA a její táborníci se však přes tyto nepříjemnosti vždy přenesli a tábor tak takřka vůbec neztrácel na své popularitě.[43]

Taktéž oravský tábor (*viz obrázek 233. a 234.*) byl velice oblíbeným místem. Tento tábor ležel na řece Oravě blízko Oravského Podzámoku. Při jeho budování se YMCA snažila své peníze utratit především za nezbytné věci. V meziválečném období se tak stal tento tábor jedním z nejlépe vybavených letních táborů organizace YMCA v Evropě.

V táboře byla kromě sedmnácti dřevěných chatek určených pro táborníky hlavní budova, ve které se nacházela jídelna s krbem, dvě společenské místnosti, čítárna, knihovna, herna a několik dalších místností. Ve „štábní" budově byly umístěny kancelář ředitele, místnost lékaře, místo pro první pomoc, temná komora, jednoduchá prodejna a účtárna.

[42] *Orava (Pozvání na XII. sezonu tábora YMCA „Orava").* (1932). YMCA., *15 let oravského tábora svědčí o jeho oblibě.* (1936). YMCA., *Kam na prázdniny?.* (1948). Praha: Vydavatelské oddělení YMCA, s. 8.

[43] Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 86.

Obrázek 234. Sportovní aktivity na táboře Orava[44]

Den začínal tradiční ranní rozcvičkou. Pro sportovní potřeby bylo v táboře vybudováno hřiště o rozměrech 40×80 metrů, na kterém táborníci pěstovali např. lehkou atletiku, volejbal, playgroundball, basketbal, fotbal, ale i jiné hry. Jeho součástí byla dvě volejbalová, jedno basketbalové a jedno playgroundballové hřiště.

Mezi letními aktivitami si zde své místo našly taktéž vodní sporty. Stejně jako v řadě dalších letních táborů se i zde trénovala kanoistika. Táborníci mohli například využívat klasických kanadských kánoí a maňásků.[45]

Snahou táborových instruktorů bylo rovněž naučit všechny své svěřence plavat. Ti nejschopnější se taktéž mohli účastnit výcviku záchrany tonoucích. Na koupání jednotlivých hochů dohlížel sbor zachránců, kteří by v případě problémů přispěchali tonoucím na pomoc.

Na prvním místě totiž vždy bylo zdraví jednotlivých táborníků. Ti byli rovněž při příjezdu a odjezdu prohlíženi táborovým lékařem.

Tělesnou výchovu, sportovní zápolení a výcvik jednotlivých táborníků vždy vedli zkušení odborníci.[46] V roce 1930 se stal ředitelem tábora Václav Velko-

[44] *15 let oravského tábora svědčí o jeho oblibě.* (1936). YMCA., Archiv YMCA v České republice., *YMCA tábor „Orava" 1938.* (1938). YMCA.

[45] Maňásek byla dříve oblíbena jednoduchá loďka, zhotovená ze tří prken a ovládaná dvoulistým pádlem.

[46] *Ymca tábor „Orava" 1938.* (1938). Bratislava: YMCA.

borský, který se právě vrátil ze svých studií ve Spojených státech amerických. Účastníci tábora podnikali každoročně návštěvu nedalekého tábora polské YMCA v Meszane Dolné, který se stal roku 1931 mezinárodním táborem.[47]

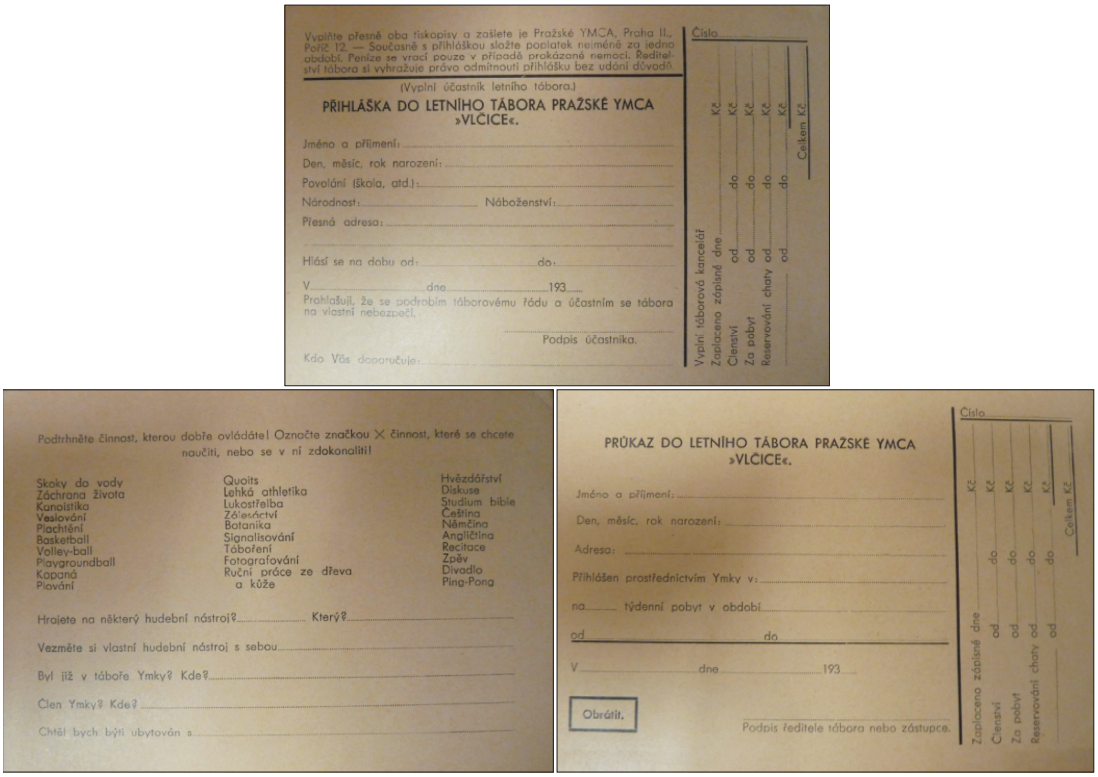
Vyplňte přesně oba tiskopisy a zašlete je Pražské YMCA, Praha II., Ječná 12. — Současně s přihláškou složte poplatek neméně za jedno období. Peníze se vrací pouze v případě prokázané nemoci. Ředitelství tábora si vyhražuje právo odmítnouti přihlášku bez udání důvodů.

(Vyplní účastník letního tábora.)

PŘIHLÁŠKA DO LETNÍHO TÁBORA PRAŽSKÉ YMCA »VLČICE«.

Číslo

Jméno a příjmení:
Den, měsíc, rok narození:
Povolání (škola, atd.):
Národnost: Náboženství:
Přesná adresa:
Hlásí se na dobu od: do:
V dne 193
Prohlašuji, že se podrobím táborovému řádu a účastním se tábora na vlastní nebezpečí.
Podpis účastníka.
Kdo Vás doporučuje:

Vyplní táborová kancelář
Zaplaceno zápisné dne Kč
Členství od do Kč
Za pobyt od do Kč
Reservování chaty od do Kč
Celkem Kč

Podtrhněte činnost, kterou dobře ovládáte! Označte značkou X činnost, které se chcete naučiti, nebo se v ní zdokonaliti!

Skoky do vody
Záchrana života
Kanoistika
Veslování
Plachtění
Basketball
Volley-ball
Playgroundball
Kopaná
Plování
Quoits
Lehká athletika
Lukostřelba
Zálesáctví
Botanika
Signalisování
Táboření
Fotografování
Ruční práce ze dřeva a kůže
Hvězdářství
Diskuse
Studium bible
Čeština
Němčina
Angličtina
Recitace
Zpěv
Divadlo
Ping-Pong

Hrajete na některý hudební nástroj? Který?
Vezměte si vlastní hudební nástroj s sebou
Byl již v táboře Ymky? Kde?
Člen Ymky? Kde?
Chtěl bych býti ubytován s

PRŮKAZ DO LETNÍHO TÁBORA PRAŽSKÉ YMCA »VLČICE«.

Číslo

Jméno a příjmení:
Den, měsíc, rok narození:
Adresa:
Přihlášen prostřednictvím Ymky v:
na týdenní pobyt v období
od do
V dne 193

Obrátit.

Podpis ředitele tábora nebo zástupce.

Zaplaceno zápisné dne Kč
Členství od do Kč
Za pobyt od do Kč
Reservování chaty od do Kč
Celkem Kč

Obrázek 235. Přihláška do letního tábora Vlčice z 30. let (bez popisu cesty do tábora)[48]

Dalším z velice populárních míst pro trávení letních měsíců byl tábor Vlčice na Staňkovském rybníce (jezeře), který ležel jižně od Třeboně (*viz obrázek 235., 236. a 237.*).[49] Tento tábor, nacházející se na jednom z výběžků (poloostrovů) Staňkovského rybníka zvaném Vlčice, byl zřízen roku 1931.

Táborníci zde měli k dispozici čtyři volejbalová, jedno basketbalové a jedno fotbalové hřiště. Mimo to zde existovalo zázemí pro hraní playgroundballu a kroketu. K dispozici bylo rovněž doskočiště, místo pro házení kroužků a lukostřelbu.[50]

[47] STAR, roč. 1930, č. 37.
[48] Archiv YMCA v České republice.
[49] STAR, roč. 1933, č. 22.
[50] *Vlčice: letní tábor pražské YMCA na Staňkovském jezeře 1934.* (1934). Praha.

Obrázek 236. Pohled na hlavní budovu tábora Vlčice[51]

V táboře byla vybudována také loděnice s přístavištěm. Táborníci mohli využít plachetnice, kánoe a veslice.[52] Mimo to byl tábor vybaven dostatečným množstvím míčů, luky a šípy, stolem na ping-pong, brankami na vodní pólo a třímetrovou věží pro skoky do vody.[53]

Mladí táborníci byli v táborech testováni pomocí zkoušek tělesné zdatnosti. Cílem zkoušek byly především soutěže mezi chatami a jednotlivci, jejichž výkony byly oceňovány body.

V nejmladší kategorii, kategorii stopařů, soutěžili chlapci mladší[54] třinácti a půl roku v disciplínách: skok daleký, běh na 50 metrů a hod míčem. Pro kategorii průkopníků, ve které soutěžili hoši ve věku 13 a půl až 15 a půl roku, byly vypsány následující disciplíny: skok daleký, běh na 60 metrů a vrh koulí (4 kilogramy). Pro nejstarší kategorii, kategorii kamarádů, ve které soutěžili chlapci mladší 18 a půl roku, byly připraveny tyto disciplíny: skok daleký, běh na 100 yardů a vrh koulí (4 kilogramy). Průměr bodů pak nakonec určil pořadí jednotlivých táborníků.

Kromě soutěží a her tohoto typu se mohli táborníci ucházet o odznaky zdatnosti. Podmínkou k jejich získání bylo splnění několika podmínek.

[51]Archiv YMCA v České republice.

[52]Ochrana – sh – na – ceskobudejovicku. (b.r.). Dostupné 10. květen 2012, z http://pohranicnik.bloguje.cz/899792-ochrana-sh-na-ceskobudejovicku.php.

[53]Táborníky vedl na Vlčici ke kanoistice mj. A. Cígner – několikanásobný vítěz závodu České Budějovice – Praha. Táborníky učil zacházet s kánoí, prováděl s nimi průpravná cvičení a závodní výcvik.

TEP pražské Ymky, IV., 1931, č. 7, s. 4.

[54]Pramen bohužel neuvádí věk nejmladších táborníků.

Pro získání odznaku zdatnosti III. třídy museli například uchazeči mj. ukázat, že umí plavat (začátečníci 50 metrů, pokročilí 100 metrů), předvést řízení lodi, prodělat základní kurz první pomoci a složit z něj zkoušku, uvázat šest různých uzlů, uspět ve zkouškách tělesné zdatnosti a znát základní pravidla osobní a všeobecné hygieny. Mimo to museli například prokázat znalosti v určování zvířat, jazykové schopnosti,[55] zručnost při rozdělávání ohně atd.[56]

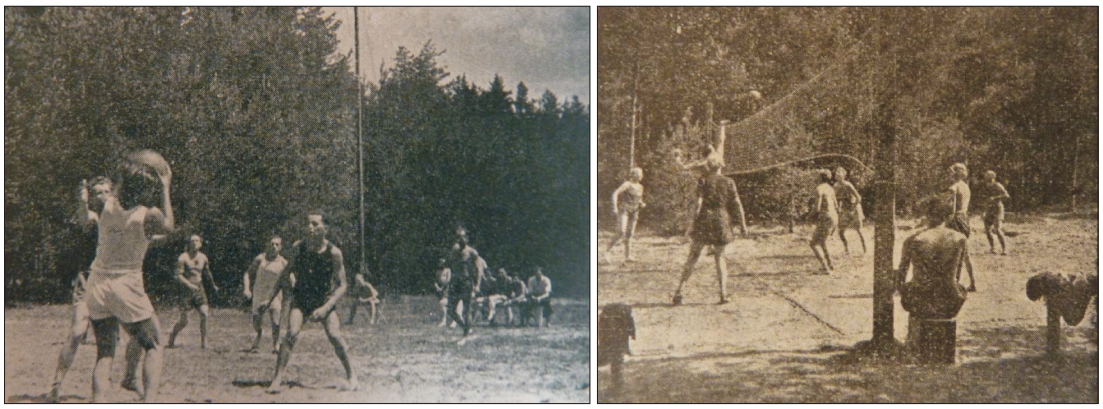

Obrázek 237. Míčové sporty na táboře Vlčice[57]

Jednou z největších událostí každé táborové sezony bylo pořádání táborových olympijských her. Táborníci se rozdělili na jednotlivé národy a soutěžili proti sobě. Na táborových olympijských hrách byly populární především atletické disciplíny jako přespolní běhy, při nichž museli závodníci proběhnout lesem, přebrodit řeku a překonat celou řadu dalších překážek, běhy na 50 metrů, 60 metrů a 100 yardů, vrh koulí,[58] hod míčkem, skok vysoký nebo daleký. Olympiády tábora Zdobnice se v roce 1939 zúčastnilo celkem šest „národů", kde každá chata představovala jeden „národ".

Olympiáda však nebyla jedinou sportovní událostí tábora. Kromě ní zde účastníci zápolili i v samostatných atletických disciplínách (*viz obrázek 238.*),

[55]Jazykové schopnosti byly vyžadovány především na jazykových táborech.

[56]First J. A. (1935). *Cesty a cíle našich táborníků.* Praha: YMCA, s. 10-13.

[57]*Přijďte k nám na „Vlčici" do letního tábora pražské YMKY 1938.* (1938). Praha: YMCA., TEP pražské Ymky, VII., 1935, č. 8, s. 3.

[58]Ke konci 30. let to byla pouze koule vážící 3 kilogramy. Původně zde měli i kouli vážící 5 kilogramů, ale ta se ztratila.

kterými byly např. nejrůznější trojboje, čtyřboje a pětiboje.[59] Ve 20. letech mezi sebou v pětiboji soutěžily, kromě jednotlivců na táboře, také tábory Sázava a Orava. Zaznamenané výsledky byly převedeny na body, sečteny a poštou odeslány do druhého tábora. Československá YMCA měla dokonce v plánu pro rok 1924 přibrat do tohoto sportovního zápolení také výsledky polského tábora YMCA.[60]

Obrázek 238. Závody ve vrhu koulí na Masarykově táboře (1939)[61]

V táborech nechyběly ani zápasy volejbalové (*viz obrázek 239.*), fotbalové a playgroundballové. V těchto sportech se pořádaly celé turnaje.

Nejoblíbenějším sportem v táboře Zdobnice byl právě již zmíněný volejbal. Účastníci tábora sehráli v roce 1939 volejbalový zápas proti volejbalovému družstvu choceňských vysokoškoláků, jejichž tábor byl o něco níže po proudu řeky. YMCA vyhrála tento zápas 2:0. Kromě volejbalistů zavítalo do tábora také fotbalové družstvo Slatiny, které si z tábora odvezlo porážku 13:5 (2:2).[62]

Letní tábory organizace YMCA měly i další využití. Ve dnech 21. – 28. srpna 1932 pořádala pražská YMCA, po vzoru amerických „summer school", týdenní kurz pro rozhodčí a cvičitele basketbalu. Kurz byl pořádán na letním táboře praž-

[59] Jaké disciplíny tyto víceboje zahrnovaly, se bohužel nepodařilo dohledat.

[60] Marek, F. M. (1924). Sportem k mezinárodnímu porozumění. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 2*(2), s. 65.

[61] *Almanach ráje chlapců (sezona XIX. 1939).* (1939). Praha: YMCA, s. 33.

[62] *Zdobnice: Almanach tábora Křesťanského sdružení mladých lidí (Y.M.C.A.) v Hradci Králové 1935 – 1939.* (1939). Hradec Králové: YMCA.

ské YMCA na Vlčici na Staňkovském jezeře (*viz obrázek 240.*). Byl samozřejmě přístupný všem zájemcům. Vedením kurzu byl pověřen F. M. Marek za asistence nejlepších hráčů a funkcionářů svazu.[63]

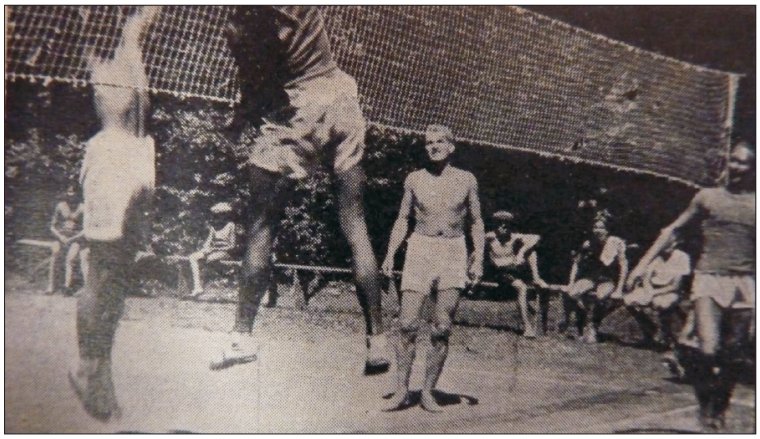

Obrázek 239. Volejbal v táboře Orava[64]

S blížící se druhou světovou válkou však slavná éra letních táborů postupně upadala. Jedním z prvních táborů, o které československá YMCA přišla, byl letní tábor Vlčice. Ten YMCA ztratila již v roce 1938, kdy byl zabrán díky odtržení Sudet od Československa. Další letní tábory ho však brzy následovaly, neboť začaly být využívány Němci.

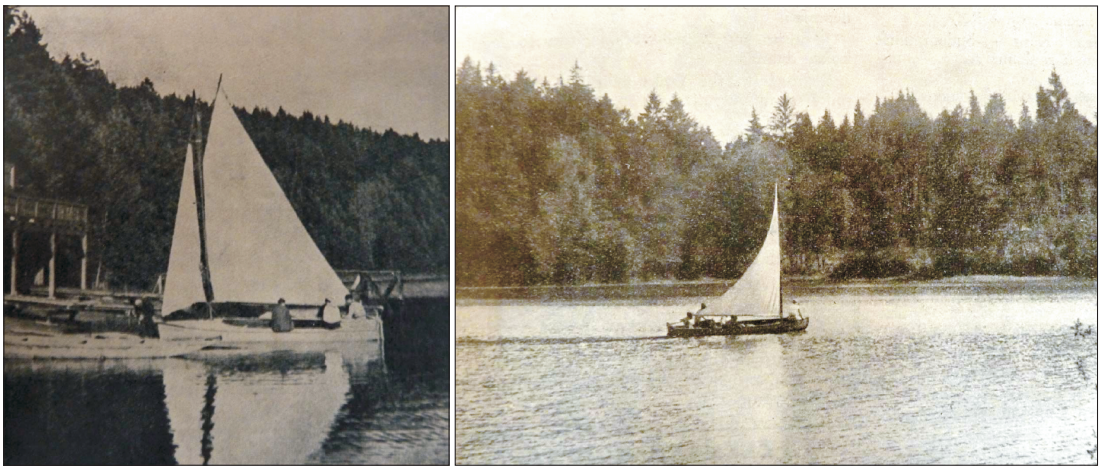

Obrázek 240. Plachetnice organizace YMCA na Staňkovském rybníce[65]

[63] STAR, roč. 1932, č. 18.

[64] *15 let oravského tábora svědčí o jeho oblibě.* (1936). YMCA.

[65] *Kam na prázdniny?.* (1948). Praha: Vydavatelské oddělení YMCA, s. 11., TEP pražské Ymky, VII., 1935, č. 7, s. 3.

Právě táborová činnost československé YMCA vykazovala v období druhé světové války možná nejzřetelnější útlum. Hned v počátcích okupace byl zabrán její největší letní tábor – Masarykův tábor na Sázavě. To byl však stále pouze začátek.

YMCA si tak ani nestihla užít svůj nově otevřený tábor „Zlatá řeka" na Otavě (*viz obrázek 241.*), s jehož založením pomáhal opět J. A. First a ve kterém dosahovaly největší popularity basketbal, volejbal, atletické soutěže a stolní tenis. Velice často se zde rovněž hrály šachy.[66]

Obrázek 241. Fotografie volejbalového utkání v letním táboře „Zlatá řeka" na Otavě[67]

Díky roztržení Československa nebylo navíc na Slovensku dovoleno mládež v táborech shromažďovat. V Čechách a na Moravě pak byly tábory organizace YMCA svěřeny okresním péčím o mládež a později rozebrány Němci.[68]

13.1.2 Historie letních táborů československého sdružení YMCA od roku 1939 do současnosti

Táborová činnost organizace YMCA již během prvních let druhé světové války zřetelně pocítila nacistickou okupaci.[69]

[66] *Almanach letního tábora „Zlatá řeka" na Otavě 1940.* (1940). Plzeň: Adolf Pavlíček.
[67] Tamtéž.
[68] Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 1, Zpráva o činnosti pro XX. Výroční sjezd Ymky v Československu.
[69] Tamtéž.

Před začátkem druhé světové války provozovala organizace YMCA patnáct táborů, z nichž některé využívala až do roku 1940. Letní tábory organizace YMCA se staly mezi tehdejší mládeží skutečně velmi populárními. Řada pamětníků na ně vzpomíná dodnes.[70] V roce 1938 však tato zařízení postupně začala přecházet do rukou nových majitelů.

Obrázek 242. Pohled na skromnou plachetnici poválečného tábora Vlčice[71]

Tábor Vlčice na Staňkovském jezeře byl již v roce 1938 a poté i během druhé světové války využíván k dosud přesně nezjištěnému účelu německým námořnictvem. Je však známo, že tu bylo několik motorových člunů a menší letoun opatřený plováky (hydroplán).

Po druhé světové válce převzala YMCA tento tábor úplně ochuzený o veškeré zařízení a lodě, což byla pro ni zřejmě nejcitelnější ztráta. Přesto se YMCA snažila Vlčici opět vybavit. Mladí táborníci se tak mohli například opět těšit z přítomnosti skromné plachetnice (*viz obrázek 242.*). S blížícími se 50. lety však přišla veškerá její snaha vniveč, neboť tábor opět změnil majitele a uživatele.

V 50. letech po krátkou dobu objekty využívala pohraniční stráž. Do tábora byla umístěna 20. rota a v okolí vybudován drátěný zátaras (*viz obrázek 243.*),

[70] YMCA Hradec Králové. (b.r.). Dostupné 11. únor 2014, z http://hk.ymca.cz/ymca-cr.php.

[71] *Vlčice 1947 (Krásný kraj, krásný tábor, prázdniny, na které nezapomenete).* (1947). Praha: YMCA.

který ovšem nebyl elektrifikován. Tento tábor byl totiž bez napojení na elektrickou přípojku. Velitelství roty bylo rovněž umístěno v provizorním objektu, který byl v táboře YMCA. Poté byly táborové objekty zbourány, avšak v 60. letech bylo na původních základech vybudováno několik rekreačních chat Ministerstva vnitra. Po roce 1989 pak objekty opět začaly sloužit organizaci YMCA.[72]

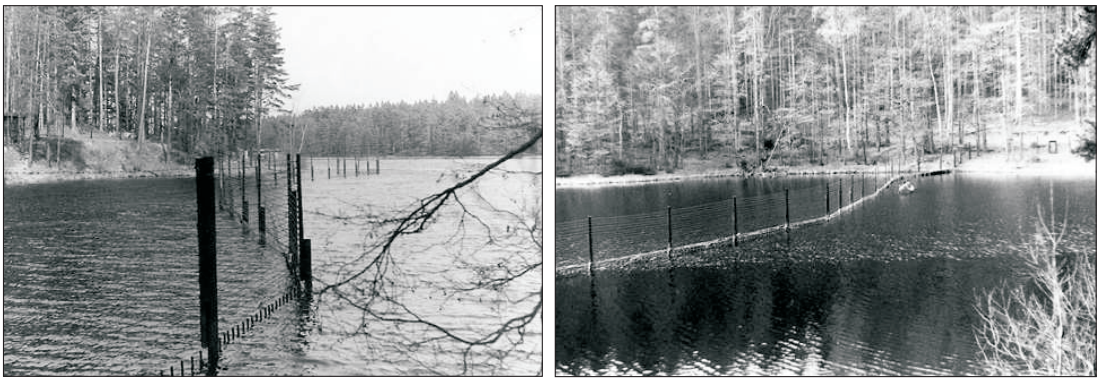

Obrázek 243. Trasa ženijně-technického zabezpečení státních hranic na Staňkovském rybníku[73]

Letní tábor liberecké YMCA – Hvězdov u Mimoně byl na podzim roku 1938 obsazen německou armádou. Ta zde vydržela do května 1945, kdy tábor obsadila sovětská armáda. Ta využívala letní tábor Hvězdov u Mimoně do roku 1992. Od roku 1993 využívá tábor česká armáda. YMCA dodnes neúspěšně žádá o jeho vrácení nebo finanční náhradu.[74]

Liberecká YMCA se snažila na konci 30. let ztrátu tábora Hvězdov u Mimoně co nejrychleji zacelit. Z tohoto důvodu otevřela letní tábor u Kumru, který byl tedy jakýmsi pokračovatelem tábora Hvězdov u Mimoně. Tento tábor však YMCA dlouho neužívala. Rok po jeho otevření, vybudování trvalých chatek a dalšího zařízení byl organizací YMCA nedobrovolně opuštěn. Důvodem bylo podstoupení táborového pozemku německým okupantům.

V roce 1946 se sdružení YMCA začalo ucházet o navrácení tohoto tábora a pozemku, na kterém stál. YMCA měla totiž tento pozemek původně pronajatý

[72]Ochrana – sh – na – ceskobudejovicku. (b.r.). Dostupné 10. květen 2012, z http://pohranicnik.bloguje.cz/899792-ochrana-sh-na-ceskobudejovicku.php.

[73]Tamtéž.

[74]Archiv YMCA v České republice. Letní tábory.

na dobu 30 let. Po dlouhém vyjednávání se YMCA do tábora vrátila. Zdaleka ho však nenašla ve stejném stavu, v jakém ho opustila. Tábor nejprve využívaly oddíly Hitlerjugend, po nich němečtí letci a po osvobození také čeští letci.[75] Také z navrácení tohoto tábora se YMCA dlouho netěšila, neboť v roce 1951 byla oficiálně zrušena.

Jedním z nejmodernějších táborů organizace YMCA byl před druhou světovou válkou jazykový tábor „Devět Mlýnů". Ten však byl po zabrání znojemského kraje v roce 1938 Němci rozebrán a odvezen neznámo kam. Místo něj začala YMCA po válce s výstavbou tábora Kounice.[76]

Jedním z posledních táborů, které ještě YMCA na začátku druhé světové války provozovala, byl Masarykův tábor na Sázavě (*viz obrázek 244.*). I ten však válečným událostem padl za oběť, když ho v roce 1940 zkonfiskovaly oddíly Hitlerjugend.

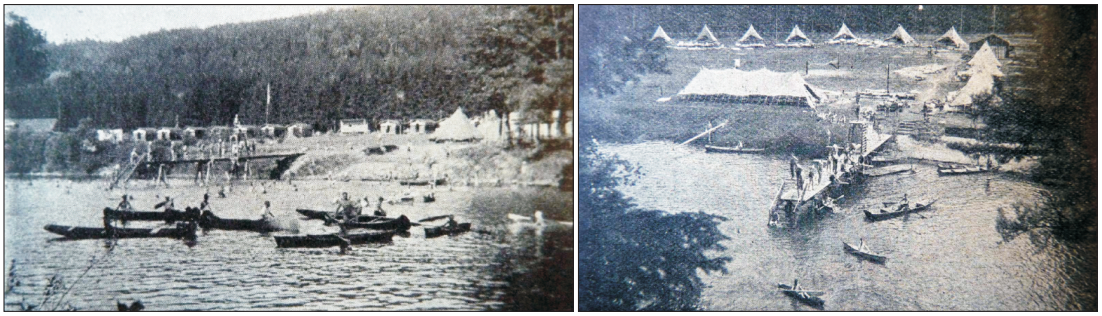

Obrázek 244. Kanoistika na sázavském táboře
před vypuknutím druhé světové války[77]

Aktivitám Hitlerjugend byla v pracovním týdnu vymezena sobota, kdy se členové v hnědých košilích, černém šátku, černých kraťasech a páskou s fašistickými symboly scházeli v táborech, kde se věnovali nejen sportu, ale také polovojenským aktivitám – učili se topografii, chování v boji, trénovali zacházení se zbraněmi.

[75]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 3, Signatura 6, Stručná zpráva o letním táboře liberecké YMCA u Kumru (okres Mimoň).

[76]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 3, Signatura 6, Částečné vyúčtování novostavby letního tábora YMCA u Kounic (Nová Sázava).

[77]*Letní tábory venkovského dorostu v roce 1932.* (1932). YMCA.
Táborový zpravodaj YMCA, II., 1926, č. 12.

Oficiálně mohli jít účastníci tábora z řad Hitlerjugend v neděli domů, ale většina zůstávala v táboře a věnovala se programu.

Po ukončení války obnovila YMCA činnost na tomto letním táboře, a to přesto, že ho našla zdevastovaný a vykradený. Některá zařízení letního tábora byla Němci svévolně zničena (např. všechny lodě).[78]

Jedním ze záměrů organizace YMCA bylo v této době postavit v Soběšíně památník se jmény členů YMCA – „Sázavanů", umučených, popravených a padlých na bojištích druhé světové války.[79] O tom, že jich bylo skutečně hodně, vypovídá i citát J. A. Firsta z roku 1945, který byl vysloven při vztyčování vlajky na obnoveném Masarykově táboře:

„V duchu stále vidím Vás všech 413 umučených, popravených a na bojištích druhé světové války padlých Sázavanů, zas jak kolem vlajky s námi stojíte. Zemřeli jste, abychom my žili. Nechť je náš život i naše konání hodno Vaší velké oběti."[80]

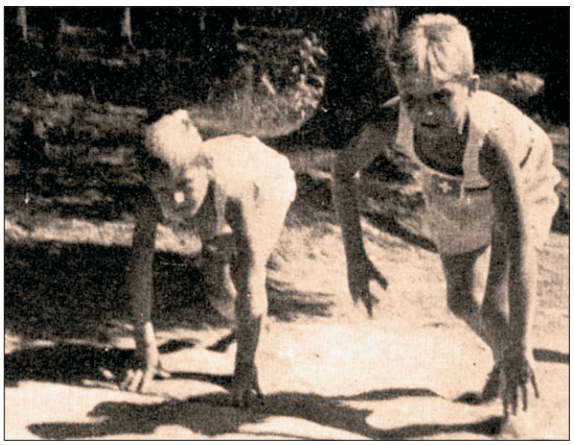

Obrázek 245. Atletické disciplíny na táborové olympiádě Masarykova tábora (1947)[81]

Po druhé světové válce zde YMCA stihla zorganizovat pouze tři sezony, a to v letech 1945 – 1947 (*viz obrázek 245.*). V únoru 1948 bylo totiž využívání

[78]Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 86.

[79]8,7 km – Kácovský běh. (b.r.). Dostupné 23. květen 2014, z http://www.kacovskybeh.cz/Historicka-mista-na-trati/Masarykuv-tabor-YMCA/.

[80]Hynek, J. V. (2010). Sport a tábory YMCA v období první republiky. In *YMCA v proměnách času* (pp. 37-45). Praha: YMCA v České republice.

[81]First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší.* Beroun: Machart, s. 226.

tábora sdružením YMCA opět znemožněno, tentokrát komunisty. YMCA tak mohla tento tábor začít opět svobodně využívat až po roce 1989. Od roku 1994 zde působila v roli správce a od roku 2002 jako majitel. Opětovného vlastnictví však nabyla za cenu podpisu nevýhodných smluv se státem zastoupeným FDM (Fond dětí a mládeže).[82]

Dnes je tento tábor jedním z největších trvalých táborů ve střední Evropě a se svolením zesnulého prezidenta – Osvoboditele nese jméno „Masarykův letní tábor Ymky na Sázavě".

Obrázek 246. Nahoře je pohled do tábora „Karpaty". Dole je zachyceno přetahování lanem a blíže nespecifikované cvičení účastníků tohoto tábora.[83]

Rovněž letní tábory organizace YMCA na Slovensku neměly počínaje koncem 30. let „na růžích ustláno". Nejslavnější z nich, letní tábor Orava, byl na konci 30. let dán k dispozici Hlinkově mládeži.

[82]Hynek, J. V. (2011). MASARYKŮV TÁBOR YMCA na Sázavě slaví 90. sezónu!. *Protein*, *13*(3), s. 28-30.

[83]Archiv YMCA v České republice., *Letný tábor Y.M.C.A. „Karpaty" 29. VI. – 29. VIII. 1946.* (1947). YMCA.

Stejný osud potkal letní tábor u Píly pod Červeným Kameňem.[84] Ještě v roce 1938 ale nabízel například tábor bratislavské YMCA ve výběžcích Nízkých Karpat svým 120 účastníkům tělovýchovné (*viz obrázek 246.*) a sportovní možnosti nejrůznějšího druhu. Válkou byl pak značně zpustošen, nicméně již v roce 1946 byl opět využíván slovenskou mládeží. V roce 1949 byl využíván ČSM (Československý svaz mládeže) Bratislava a od roku 1950 pak zůstal neobsazen.[85]

T12

LETNÍ TÁBOR YMKY

»ORAVA«

udělil

táborníku Ladislavu ŠULCOVI

POCHVALU TÁBORA ORAVA

za všestrannou zdatnost, za dobré chování, za loyálnost a obětavost vůči táboru a jeho účastníkům.

Tábor »Orava« 1947 XIX. sezona.

Jar. Růžička vůdce.

Pavel Hasterlík ředitel tábora.

Obrázek 247. Udělená pochvala v táboře Orava v roce 1947[86]

Tábor Lubietová (Lučatín), který byl ve vlastnictví místního sdružení YMCA v Banské Bystrici, se nacházel v Nízkých Tatrách na břehu řeky Hron a měl kapacitu šedesát míst. Od roku 1948 začal být obsazován účastníky vyslanými Sociálnou Starostlivosťou z Bratislavy a Banské Bystrice a roku 1950 již rovněž zůstal neobsazen.

Celkem dosáhly válečné škody na letních táborech a ozdravovnách organizace YMCA hodnoty přesahující částku 1,5 milionu korun.[87] Do této ceny byly započítány poškozené a odvezené budovy a nejrůznější materiál. Přesto se toto sdružení snažilo v táborové činnosti pokračovat.

[84] Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999).* Banská Bystrica: YMCA, s. 7.

[85] Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951.* (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 100.

[86] Archiv YMCA v České republice

[87] Této sumy bylo dosaženo z cen a odhadu z října roku 1945.

Národní archiv, Fond YMCA, Karton 3, Signatura 7, Dopis organizace YMCA Ministerstvu financí ze dne 6. listopadu 1946.

Obrázek 248. Na fotografii vlevo je blíže nespecifikované cvičení v táboře Nižbor. Na fotografii vpravo je zachyceno fotbalové utkání na tomto táboře.[88]

V roce 1946 se organizaci YMCA podařilo obnovit činnost téměř ve všech jejích letních táborech (*viz obrázek 247., 248. a 249.*). V roce 1948 však začala být YMCA znovu omezována. Přesto pořádala roku 1949 patnáct letních táborů. Její letní tábory však sloužily z 83 % státním podnikům a korporacím a pouze ze 17 % je využívali členové organizace YMCA.[89]

Ze své obnovené táborové činnosti se však YMCA dlouho neradovala, protože v roce 1951 byla opět zrušena a na své trvalé obnovení si musela počkat až do roku 1990. Počínaje tímto rokem však lze mluvit o „jiné" YMCA, neboť tato již na své tradice a úspěchy nikdy nebyla schopna navázat.

Dnes má YMCA v České republice ve vlastnictví čtyři tábořiště. Tři z nich jsou „historická" – Masarykův tábor YMCA na Sázavě u Soběšína, Veverská Bítýška u Brna a Vlčice u Staňkovského rybníka. Čtvrtým je táborová základna Pastviny u Orlické přehrady. Mimo ně ale YMCA využívá i mnoho dalších tábořišť, která si pronajímá. Ta jsou po celém území republiky.[90]

Rovněž YMCA na Slovensku dnes organizuje množství letních táborů. Materiály, které slovenská YMCA v současné době vydává, však nasvědčují tomu, že

[88] Archiv YMCA v České republice.

[89] YMCA provozovala následující tábory: Biskupice u Hrotovic, Břehyně u Dolce, Hranice u Rokytnice n. Jizerou, Jablůnka u Vsetína, Karpaty u Červeného Kameně, Lučatín, Masarykův tábor na Sázavě, Nižbor na Berounce, Orava, Kounice na Sázavě, Veverská Bítýška – Tišnov, Vlčice u Chlumu u Třeboně, Tatranská Lomnica, Zdobnice – Slatina nad Zdobnicí, „Zlatá řeka" na Otavě.

Národní archiv, Fond YMCA, Karton 5, Signatura 13, Statistická zpráva o letních táborech YMCA v ČSR. v r. 1949.

[90] Hynek, J. V. (2010). Sport a tábory YMCA v období první republiky. In *YMCA v proměnách času* (pp. 37-45). Praha: YMCA v České republice.

YMCA na Slovensku již nemá ve vlastnictví „historická" tábořiště. Organizuje ale řadu stanových táborů na nových místech.[91]

Obrázek 249. Budova organizace YMCA v Tatranské Lomnici[92]

13.2 Táborová činnost polské YMCA

Polská YMCA byla také průkopníkem v ohledu zřizování trvalých letních táborů (*viz obrázek 250.*). Své tábory samozřejmě využívala pro pobyt členstva na čerstvém vzduchu, v přírodě a pro jejich rozvoj po stránce tělesné výchovy a sportu.

Oproti Československu se v Polsku vyvíjela letní táborová činnost tamní organizace YMCA o něco pomaleji a s nepatrným zpožděním. Na rozdíl od Československa se zde však poměrně značně uchytily zimní tábory, které československá YMCA příliš nepreferovala.

Před příchodem organizace YMCA do Polska zde byla tradice spíše sezonních táborů, které zřizovali vojáci, skauti, střelci atd. Polská YMCA tak začala ve svých táborech budovat chatky pro táborníky, místa pro jejich zábavu, a to jak za hezkého, tak i špatného počasí. Dále zde zřizovala kuchyně, jídelny, ohniště, temné komory, knihovny, domy pro lékaře a vedení tábora či jednoduché koupelny.

[91] YMCA na Slovensku – tábory. (b.r.). Dostupné 22. květen 2014, z http://www.ymca.sk/search/node/t%C3%A1bor.

[92] Archiv YMCA v České republice.

Obrázek 250. Letní tábor YMCA pod Mszanou Dolnou
na přelomu 20. a 30. let[93]

Samozřejmě nelze opomenout ani různá hřiště a cvičiště jako místa, která byla třeba nejen pro pořádání tradičních táborových olympiád. Tato zařízení byla nezbytná také pro soutěže atletické, plavecké či ve sportovních hrách.

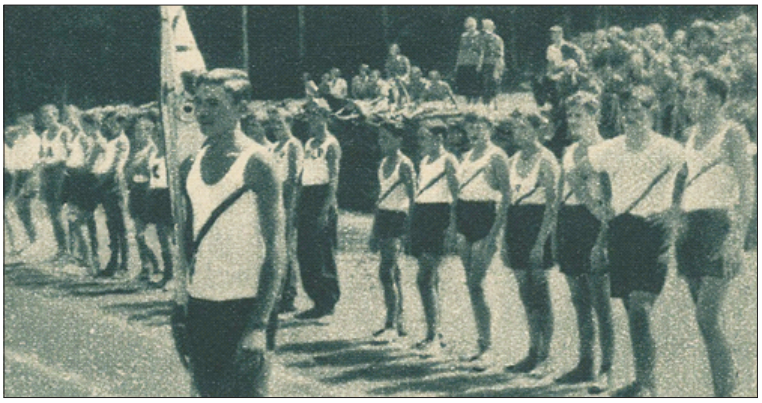

Obrázek 251. Průvod před táborovou olympiádou[94]

I zde byla táborová olympiáda (*viz obrázek 251.*) spojena s patřičnými ceremoniály. Z toho je patrné, že program, který zde táborníci v nejčastějším věku

[93]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.
[94]Turysta w Polsce, III., 1937, č. 6, s. 7.

12 – 18 absolvovali, byl velmi rozmanitý. Během svého pobytu se mladí táborníci učili mj. stavění stanů a táboření v přírodě, orientaci v terénu, přípravě jídel či například plánování pěších výletů.[95]

Americký poradce YMCA v Polsku – Paul Super, který v této době poměrně dobře znal poměry, které vládly v československé YMCA, navrhoval, aby se obě sdružení spojila několika pevnými pouty. Jedním z jeho návrhů bylo taktéž propojit táborovou činnost obou národních sdružení, se kterou měly být také spojeny účasti polských členů na československých táborech a československých členů na polských táborech. To se také částečně podařilo, neboť na letních táborech organizace YMCA v Československu se občas objevili polští táborníci a naopak.[96]

Obrázek 252. Jedna z mnoha tělovýchovných akcí na táboře pod Mszanou Dolnou[97]

13.2.1 Tělesná výchova a sport na letních táborech polské YMCA

V roce 1925 zřídila polská YMCA první letní tábor pro mládež v Podkarpatsku pod Mszanou Dolnou (*viz obrázek 252.*).[98] Nacházel se na malebném svahu Lubogoszcz v okolí Rabky cca šedesát kilometrů jižně od Krakova.[99] Zde se po-

[95]Turysta w Polsce, III., 1937, č. 6, s. 7.

[96]Hynek, J. V. (2010). Sport a tábory YMCA v období první republiky. In *YMCA v proměnách času* (pp. 42-44). Praha: YMCA v České republice.

[97]*Co jest? Co robi? Gniazdo Krakowskie Polskiej YMCA*. (1925). Krakov: YMCA, s. 7.

[98]O tomto letním táboře se mluvilo jako o táboře pod Mszanou Dolnou nebo v Kasince Małej. Toto jsou dvě obce nacházející se těsně vedle sebe, u kterých byl tábor vybudován.

[99]Polska (Lato młodzieży polskiej), III., 1937, č. 26, s. 5.

dařilo v roce 1924 organizaci YMCA pronajmout pozemek, na němž tábor vznikl. Všech 128 účastníků, kteří zde v prvním roce absolvovali letní prázdniny, spalo ve stanech a připravovalo si samo jídlo.

Tábor podobného ražení, jen s tím rozdílem, že byl tentokrát určený pro dospělé, pak YMCA provozovala v první polovině 20. let nedaleko Krakova.[100]

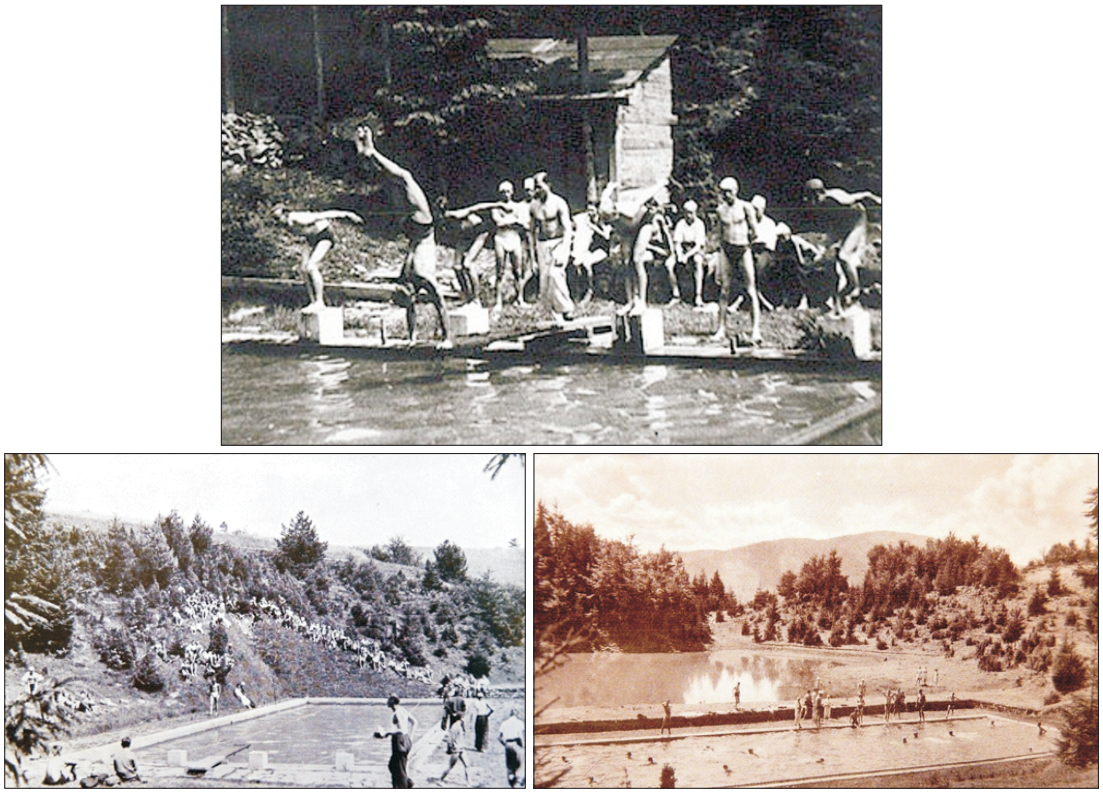

Obrázek 253. Bazén na táboře YMCA v Podkarpatsku pod Mszanou Dolnou[101]

O několik let později koupila YMCA onen pozemek pod Mszanou Dolnou a vybudovala zde dřevěné chaty. Tento tábor byl pojmenován „Beskid". YMCA zde postupně vybudovala šestnáct chat, jídelnu, kuchyni, víceúčelovou společenskou místnost a sportovní hřiště. Později došlo k vystavění 25 metrového bazénu s elektrickým osvětlením (*viz obrázek 253.*).

[100]Zawisza, W. (1925). O polské YMCA. *YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), 3*(3), s. 47-49.

[101]Historia. (b.r.). Dostupné 23. květen 2014, z http://www.lubogoszcz.pl/o_nas/historia/., *Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937).* (1937). Krakov: YMCA, s. 22., *Polska YMCA 1923-2003.* (2003). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej „Polska YMCA", s. 6.

Na počátku roku 1930 také YMCA uvedla, že se jí zde podařilo zakoupit deset akrů lesa. Tím ještě stoupl kredit jejího tábora, který vedli jedni z nejlepších činovníků YMCA v Polsku.

V této době již bylo v Polsku organizací YMCA vybudováno několik dalších letních táborů, z nichž některé měly být v budoucnu přestaveny na tábory trvalé. Již na konci 20. let se vyskytovaly plány na vybudování dalších dvou trvalých táborů, které se nacházely pod Lodží a u Baltu.[102]

Obrázek 254. Pohled do tábora „Beskid" v roce 1934[103]

Tradicí tábora „Beskid" se stal každoroční několikadenní pochod, který končil právě v Mszanie Dolnej v Beskydech (*viz obrázek 254. a 255.*). Účastníci pochodu se do tábora vydali z několika vybraných míst. Ze sedmi dní, které výlet trval, bylo šest vyhrazeno na pochod a jeden na odpočinek. Každou skupinu tvořili tři chlapci ve věku 16 – 20 let, kteří byli před zahájením „výletu" prohlédnuti lékařem. Za sedm dní pochodu v nejrůznějších podmínkách urazili chlapci přes

[102]Stadjon, VIII., 1930, č. 1, s. 14.
[103]*Polska YMCA 1923-2003.* (2003). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej „Polska YMCA", s. 6.

140 kilometrů. Během nich vše dokumentovali, zaznamenávali různé údaje, za což byli následně hodnoceni. Hodnotily se například ušlé kilometry, plánování trasy, vedení deníku, stavění a připravenost stanu po příchodu do tábořiště atd.[104]

Obrázek 255. Koupání v táboře „Beskid"[105]

Tábor „Beskid" nedobrovolně ukončil činnost v roce 1939, a to kvůli vypuknutí druhé světové války a zakázání polské YMCA.[106]

V roce 1927 začal pod Lodží vznikat trvalý letní tábor, který byl umístěný nad říčkou Lindou. Ředitelem výboru pro jeho vybudování (komisja budovy obozu) byl Oskar Szefer. Také zde měli být táborníci ubytování v jednotlivých dřevěných chatkách, které zde právě tento rok začaly být budovány. Tento tábor byl organizován lodžským sdružením (*viz obrázek 256.*).[107]

Další letní tábory zřízené polskou YMCA ale na sebe nechaly čekat déle. V roce 1927 vznikl letní tábor v Kurnędzu nad Pilicou u Sulejowa. Tento tábor, který rovněž postavila YMCA Lodž, měl vybudované zázemí, do kterého mohla

[104]Stadjon, X., 1932, č. 12, s. 13.
[105]Historia. (b.r.). Dostupné 23. květen 2014, z http://www.lubogoszcz.pl/o_nas/historia/.
[106]Tamtéž.
[107]Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), IV., 1927, č. 24, s. 7.

YMCA ubytovat až sto táborníků.[108] Trvalým letním táborem se však stal mnohem později. Přestavba tábora „Pilica" na tábor trvalý byla hotova až v roce 1934.[109]

Obrázek 256. Nahoře jsou Oskar Szefer – vedoucí výboru pro budování tábora nad říčkou Lindou, a jedna z chatek během výstavby. Dole jsou pak účastníci tohoto tábora.[110]

Ovšem nejlepším a nejlépe zorganizovaným letním táborem byl stále tábor v Mszanie v Beskydech. Ten mohl, co se zařízení týče, konkurovat i některým mezinárodním letním táborům sdružení YMCA.[111] V letních měsících ho mohlo najednou navštívit 120 táborníků.

Plán polské YMCA byl na období 1928 – 1932 takový, že se pokusí zřídit dalších pět táborů tak, aby tato letní střediska mohla pojmout najednou kolem tisíce zájemců. Následovat měl letní tábor u Baltského moře, ve kterém měla být zainteresována krakovská a varšavská YMCA.[112]

[108] *Polska YMCA 1923-2003.* (2003). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej „Polska YMCA", s. 6.
[109] Turysta w Polsce, III., 1937, č. 6, s. 7.
[110] Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), IV., 1927, č. 24, s. 7.
[111] Letní tábory polské YMCA v meziválečném období pravděpodobně mezi mezinárodní tábory této organizace nepatřily.
[112] Stadjon, VI., 1928, č. 21, s. 11.

V roce 1937 vybudovali členové gdyňské YMCA tábor Szwajcarii Kaszubskiej (Kašubské Švýcarsko) u Wieżyce nad Ostrzyckým jezerem (*viz obrázek 257.*).[113] Po počátečních diskusích totiž nakonec místní úřady povolily gdyňské YMCA pronájem tamního pozemku a výstavba tábora tak mohla začít.

Zemský turistický výbor (Wojewódzka Komisja Turystyczna) v Toruni pak poskytl organizaci YMCA příspěvek ve výši 10 tisíc złotých na výstavbu tábora, což byla částka, která měla samozřejmě pokrýt pouze část výstavby. YMCA plánovala věnovat na postavení budov částku pětkrát vyšší a na další nezbytné vybavení ještě 10 tisíc złotých přidat. Celá výstavba trvala zhruba rok a půl.

Obrázek 257. Pohled do tábora YMCA u Wieżyci nad Ostrzyckým jezerem[114]

V roce 1938 zde byl již vybudován komplex objektů, který se skládal z velitelské budovy, domu pro hosty a patnácti chat pro táborníky, kteří mohli využívat jídelny, společenské místnosti, ošetřovny a kaple.

[113]Polska YMCA – Związek Młodzieży Chrześcijańskiej. (b.r.). Dostupné 16. říjen 2013, z http://www.ymca.pl/htmle/polska/index.php.

[114]YMCA Figures. (b.r.). Dostupné 8. listopad 2014, z http://polska-ymca.ic.cz/.

V další fázi byla postavena lyžařská chata. Tábor tak byl vhodný pro různé turistické výlety, které se daly pořádat jak v zimě, tak v létě.[115]

V zimě mohl být navíc tábor využíván k různým lyžařským kurzům a též letní tábor nabízel celou řadu sportovního vyžití. Tento tábor, který byl řízen A. Wójcickim, se totiž díky své poloze hodil na pěstování jak letních, tak i zimních sportů. Nedaleké jezero poskytovalo možnost vodních sportů, které byly mezi táborníky velice populární. Pro letní měsíce sem byla dopravena gdyňská plachetnice, která, společně s dalšími loděmi, byla členstvem nemálo využívána.

Obrázek 258. Vlevo je fotografie ze sprinterských soutěží na táboře Pilica. Vpravo je blíže nespecifikované cvičení na tomto táboře (1937).[116]

Všechny tyto tábory samozřejmě poskytovaly jejich účastníkům široké sportovní možnosti. Táborníci se velice často účastnili plaveckých závodů. Dalšími oblíbenými činnostmi bylo koupání a nejrůznější míčové hry. Své místo si našly také atletické disciplíny (*viz obrázek 258.*). Táborová činnost polské YMCA byla bohužel záhy přerušena druhou světovou válkou.[117]

[115] *Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej (1923 – 8. XII – 1938)*. (1939). Varšava: YMCA, s. 33.

[116] Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho.

[117] Kardas, M. (2010). Zarys dziejów „Polskiej YMCA" i jej gdyńskiego ogniska w latach 1932 – 1950. *Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), 5*(1), s. 115-136.

13.2.2 Tělesná výchova a sport na zimních táborech polské YMCA

Kromě tradičních letních táborů pořádala polská YMCA též tábory zimní. S přípravou členstva na tyto lyžařské akce začínala YMCA již na podzim, kdy organizovala speciální lyžařská průpravná cvičení.

Ve dnech 1. až 15. ledna 1930 organizovala YMCA zimní tábor, který byl dostupný všem zájemcům z krakovských, varšavských i lodžských sdružení. Tábor probíhal v Jaszczurówce pod Zakopaným. Účastníci, kteří se dělili na dvě skupiny – pokročilé a začátečníky, zde platili 9 złotých denně. Vedoucím tohoto tábora byl Piotr Kurnicki.[118]

Od počátku prosince 1929 již probíhal v tělocvičně varšavské YMCA v ulici Miodowej č. p. 25 suchý trénink, kde se zájemci a lyžařští začátečníci učili základům lyžování. Tréninky probíhaly vždy v úterý a sobotu od 17:00 do 19:00 a v neděli od 10:00.[119]

Podobnou akci zopakovala YMCA i následující rok. Pro své členy organizovala ve dnech 23. prosince až 6. ledna zimní tábor. Místem konání zimního tábora YMCA byly Beskydy.[120]

V roce 1931 organizovala YMCA v době vánočních svátků lyžařský tábor na Bukowinie pod Zakopaným. Náplň kurzu, jehož cena byla 115 złotých, byla zaměřena na lyžování začátečníků a pokročilých. Kurz byl realizován v termínu 26. prosince 1931 – 7. ledna 1932.[121]

Lyžařské tábory pro školní děti pořádala YMCA v Tatrách také v období 2. – 14. ledna 1934. Tyto tábory probíhaly v několika horských vesnicích, a to v Podhale, Dzianiszu a v Cichem. Měly velice výhodnou polohu, neboť se nacházely blízko vlakové stanice.

Tato typická vysokohorská krajina umožnila 60 mladým chlapcům ve věku mezi 12 a 18 lety trávit zimní dovolenou velice zdravým a zajímavým způsobem.

[118]Stadjon, VIII., 1930, č. 3, s. 10.
[119]Stadjon, VII., 1929, č. 49, s. 2.
[120]Stadjon, VIII., 1930, č. 51, s. 14.
[121]Raz dwa trzy, I., 1931, č. 36, s. 15.

Pod vedením zkušených lyžařů se zde osmi až desetičlenné skupiny dozvídaly o tajemstvích lyžování, podnikaly výlety do krásných oblastí jako např. Gubałówka, Ostrysz nebo Tatranských Dolin. Po celý den se mohla mládež těšit ze sněhu a přímo z táborů obdivovat velikost Tater, které odtud byly vidět v celé své kráse. Večer byly organizovány přednášky o lyžování, tanec a zábava.

Již pátý den byli účastníci zimního tábora schopni lyžařského výletu přes Gubałówku do Zakopaného, kde se odehrávala soutěž ve skocích. V posledních dnech se táborníci účastnili lyžařských závodů.

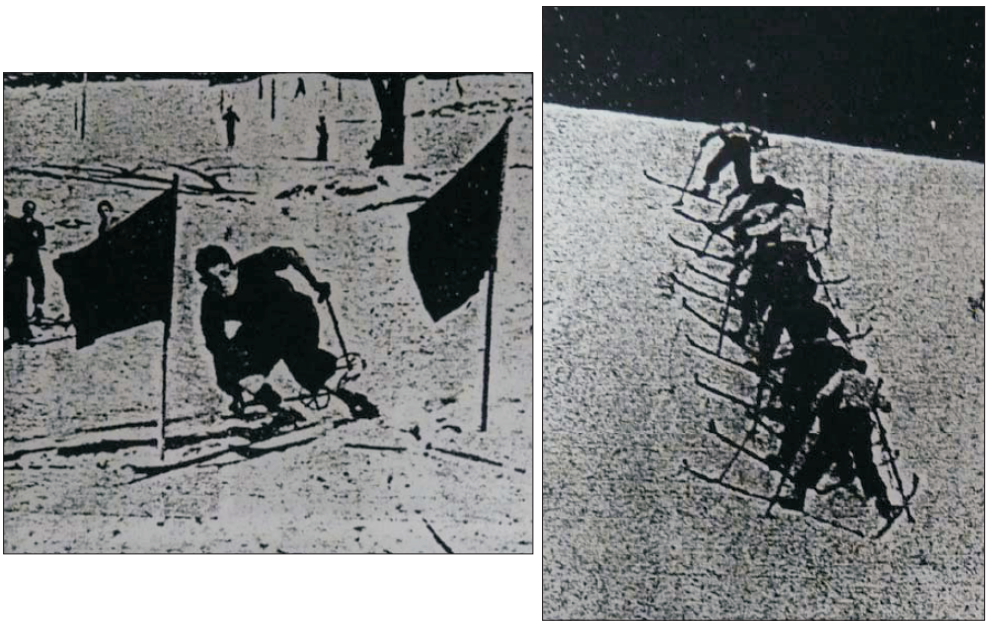

Obrázek 259. Vlevo je fotografie ze sjezdových závodů zimního tábora YMCA na Mísečkách. Na fotografii vpravo vybíhají účastníci tohoto tábora do kopce.[122]

YMCA využívala k lyžování také nově vzniklý tábor nad Ostrzyckým jezerem, který byl, jak již bylo uvedeno, vhodný jak pro letní, tak pro zimní sportovní aktivity.[123]

Často ho tak využívala především gdyňská „Skimka". Lyžařský klub „Skimka" měl v této době okolo 200 členů a tím pádem byl i jedním z nejsilnějších klubů v Pomořansku. Jeho program byl pravidelně každý měsíc zveřejňován. Naposledy

[122] *Almanach prázdninových táborů libereckého sdružení YMCA – 1937.* (1937). YMCA.
[123] Kardas, M. (2010). Zarys dziejów „Polskiej YMCA" i jej gdyńskiego ogniska w latach 1932 – 1950. *Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), 5*(1), s. 115-136.

se sem členové klubu podívali dne 18. listopadu 1938. Další sportovní činnost znemožnila druhá světová válka.[124]

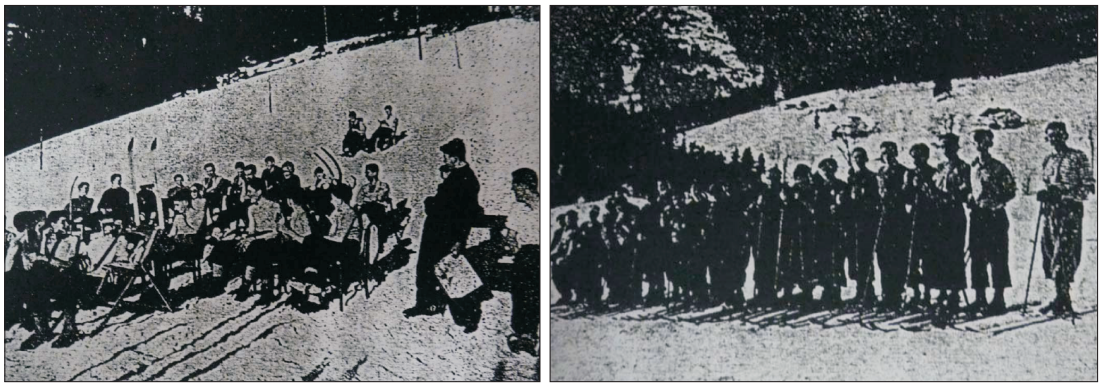

Obrázek 260. Účastníci zimního tábora na Mísečkách[125]

Zimní tábory ukázaly organizaci YMCA, že jsou pro její účastníky „výchovnější", než tábory letní. Kromě navození značného zájmu o sport na nich byla též nutná mnohem větší disciplína i dochvilnost, bez které se ve větší skupině nedala lyžařská turistika pěstovat.

Snad jedinou obdobou těchto polských zimních táborů byl v rámci československé YMCA tábor libereckého sdružení, který se konal na Mísečkách (*viz obrázek 259. a 260.*).[126] V jeho okolí rovněž probíhala v zimních měsících výuka lyžování, a to jak běžeckého, tak i sjezdového.[127]

Také zimní táborová činnost organizace YMCA v Polsku byla druhou světovou válkou přerušena a k jejímu obnovení tak mohlo dojít až v roce 1945.[128]

13.2.3 Historie letních táborů polské YMCA od roku 1939 do současnosti

Po skončení druhé světové války se polská YMCA snažila rychle obnovit svou činnost a dostat ji zpět na předválečnou úroveň. Její táborové aktivity nebyly

[124]Sporty zimowe w przedwojennej Gdyni, Wychowanie fizyczne, Źródła historyczne – Profesor.pl. (b.r.). Dostupné 23. květen 2014, z http://www.profesor.pl/publikacja,26411,Zrodla-historyczne,Sporty-zimowe-w-przedwojennej-Gdyni.

[125]*Almanach prázdninových táborů libereckého sdružení YMCA – 1937.* (1937). YMCA.

[126]*Hranice v Krkonoších 1949 (u Rokytnice nad Jizerou je tábor královéhradecké YMKY pro děti sedmi až desetileté a dívky starší třinácti let).* (1949). Hradec Králové.

[127]*Almanach prázdninových táborů libereckého sdružení YMCA – 1937.* (1937). YMCA.

[128]Wiadomosci ogniska krakowskiego Polskiej YMCA, 1934, leden, s. 1.

opomenuty. YMCA tak obnovila činnost jednak ve všech svých trvalých, ale také stanových táborech (*viz obrázek 261.*).

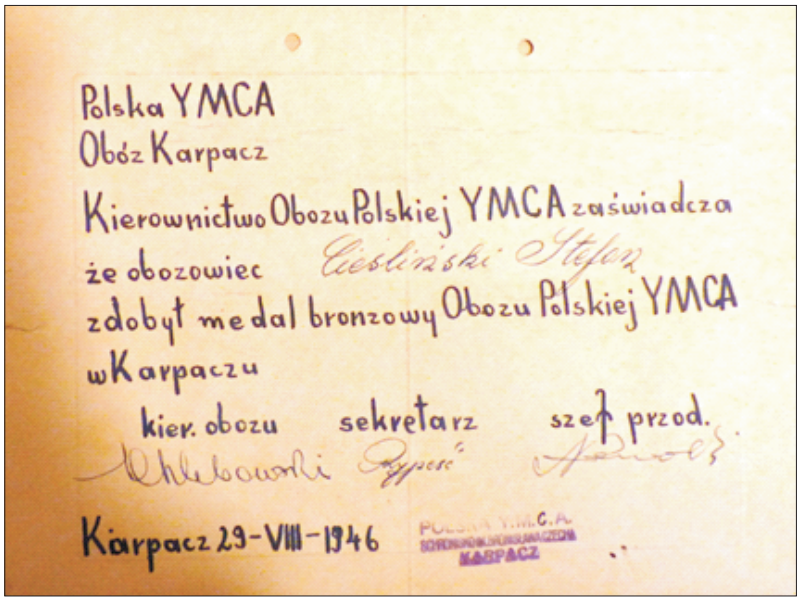

Obrázek 261. Potvrzení o udělení bronzové medaile na táboře Karpacz v roce 1946[129]

Již v roce 1945 byl obnoven tábor „Beskid" v Kasince Małej (*viz obrázek 262. a 263.*), který opět přivítal nové táborníky. Opět se zde rozběhla sportovní činnost, na kterou dohlíželi kvalifikovaní a povolaní vedoucí, mezi kterými nechyběl ani polský basketbalový reprezentant a člen sdružení YMCA Paweł Stok.

Znovu se rozběhla táborová olympiáda, ve které mezi sebou soutěžily jednotlivé chaty. Na programu byly např. sprinty, skoky do dálky, hody oštěpem a další atletické disciplíny, a opomenuty samozřejmě nebyly ani míčové hry. Tábor tedy opět sportovně ožil a ještě v roce 1948 byl místem, kde někteří polští chlapci trávili část prázdnin.[130]

V roce 1949 došlo v Polsku k opětovnému zákazu činnosti sdružení YMCA. Krakovská YMCA, která tento tábor organizovala, tak byla nucena ukončit činnost i zde. V 90. letech pak došlo k obnovení činnosti organizace YMCA v Polsku, nicméně té nebyl tábor „Beskid" dodnes navrácen.[131]

[129]Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho.
[130]Osobní archiv Zbyszka Lecha, Paměti sepsané vlastníkem – Rok 1945 YMCA.
[131]Historia. (b.r.). Dostupné 23. květen 2014, z http://www.lubogoszcz.pl/o_nas/historia/.

Obrázek 262. Účastníci tábora „Beskid" u táborového ohně v roce 1934[132]

Druhý z trvalých letních táborů, které YMCA v Polsku v meziválečném období provozovala, však tímto způsobem neskončil. V letním táboře „Pilica" (*viz obrázek 264.*) se v roce 1946 rovněž rozběhly sportovní soutěže a odehrálo se další kolo táborové olympiády.

Také o tento tábor YMCA na konci 40. let přišla. Po jejím obnovení v 90. letech však byla „Pilica" této organizaci navrácena a YMCA ho tak může provozovat dodnes. Dnes nese tento tábor název Mezinárodní centrum pro integraci mládeže (Międzynarodowy Ośrodek Integracji Młodzieży) „Pilica" (*viz obrázek 265.*) a účastní se ho děti, mládež, dospělí i senioři.[133]

Letní tábor YMCA nad Ostrzyckým jezerem byl za druhé světové války rovněž zabrán Němci. Těmi byl využíván jako tábor pro Němce vysídlené z pobaltských států.

[132] *Polska YMCA 1923-2003.* (2003). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej „Polska YMCA", s. 6.

[133] YMCA Pilica Kurnędz – Międzynarodowy Ośrdek Integracji Młodzieży – News. (b.r.). Dostupné 23. květen 2014, z http://www.pilica.ymca.pl/news.php.

POLSKA
YMCA
Obóz »Beskid« Kasinka Mała

Dyplom

Zaświadcza się, że obozowicz
Lech Zbyszek
zajął
w Olimpiadzie Obozu „Beskid" 1945 r.
w biegu na przełaj
miejsce pierwsze wynikiem

Obóz „Beskid", dnia 14 sierpnia 1945

Obrázek 263. Diplom z letního tábora „Beskid" pořádaného v roce 1945[134]

V roce 1942 však tento tábor změnil účel. Byl celý obehnán ostnatým drátem a sloužil jako tábor zajatecký. Většinu zajatců zde tvořili členové posádek letadel sestřelených při bombových útocích na území Německa. Ti pak byli využiti k tomu, aby budovali vojenská zařízení v okolí. Byla jimi například vybudována radarová stanice Würzburg-Riese, která se nacházela na vrcholku nedalekého kopce Wieżyca.[135]

Obrázek 264. Koupání na táboře Pilica (1937)[136]

[134]Osobní archiv Zbyszka Lecha.
[135]Kardas, M. (2010). Zarys dziejów „Polskiej YMCA" i jej gdyńskiego ogniska w latach 1932 – 1950. *Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), 5*(1), s. 115-136.
[136]Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho.

Taktéž ve třetím trvalém táboře polské YMCA byla po válce obnovena činnost. Ani zde však neměla dlouhého trvání. V roce 1950 se po znárodnění majetku YMCA stal vlastnictvím státu, který ho nejprve předal Svazu polské mládeže (Związek Młodzieży Polskiej), ale následně se tyto objekty dostaly do správy „Loděnice pařížské komuny" (Stocznia im. Komuny Paryskiej) v Gdyni. Ta začala toto centrum dále rozšiřovat a měnit podle svého. Po pádu komunismu YMCA svou činnost sice obnovila, ale své objekty zatím zpět nedostala.[137]

Obrázek 265. Současný znak letního tábora Pilica[138]

Ze tří historických tábořišť tak zbylo polské YMCA pouze jediné – „Pilica". YMCA však v současné době organizuje nebo se účastní táborové činnosti na mnoha dalších místech, a to nejen v Polsku.

[137]Kardas, M. (2010). Zarys dziejów „Polskiej YMCA" i jej gdyńskiego ogniska w latach 1932 – 1950. *Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), 5*(1), s. 115-136.
[138]YMCA Pilica Kurnędz – Międzynarodowy Ośrdek Integracji Młodzieży – News. (b.r.). Dostupné 23. květen 2014, z http://www.pilica.ymca.pl/news.php.

14 Historie organizace YMCA v Československu a Polsku od roku 1939 do současnosti

Rovněž historie obou národních YMCA od roku 1939 do současnosti byla velice podobná. Část obyvatel se na sdružení YMCA před počátkem druhé světové války stále dívala jako na organizaci cizí, americkou. Nic na tom neměnil ani fakt, že americká YMCA zde působila především v první polovině 20. let. Nutno však uznat, že v obou zemích skutečně američtí sekretáři působili v podstatě v průběhu celého meziválečného období, i když obě národní organizace YMCA byly již zcela samostatné.

Vzhledem k cestě, kterou se YMCA do Československa a Polska dostala, jejímu původu a zdrojům, ze kterých byla v průběhu meziválečného období podporována, je jasné, že v následujících 50 letech rozhodně nemohla mít v těchto dvou středoevropských zemích „na růžích ustláno".

14.1 Vývoj československé YMCA od roku 1939 do současnosti

Před začátkem druhé světové války měla YMCA v Československu zhruba 20 tisíc členů. Působilo v ní více než dvacet zájmových klubů, z toho tři jazykové, šest odborných a čtyři programové. Mezi její kluby patřily například Anglický klub, „Y" – klub a jiné.

Československá YMCA rovněž vydávala celou řadu časopisů, např. měsíčník Křesťanská revue, Náš úkol, TEP pražské Ymky, Život Ymky v Hradci Králové, stovky knih, příruček a brožur pro mládež, sportovní příručky, almanachy apod.

Provozovala patnáct táborů, které se staly mezi mládeží skutečně velmi populárními a na něž účastníci vzpomínají dodnes. Jako chlapci prošli tábory YMCA i mnozí významní představitelé Československého státu. Některé z těchto táborů provozovala YMCA až do roku 1940.[1]

Dne 29. září 1938 podepsali Neville Chamberlain (Velká Británie), Édouard Daladier (Francie), Adolf Hitler (Německo) a Benito Mussolini (Itálie) Mnichovskou dohodu. Jejím důsledkem bylo, že Československo muselo do 10. října postoupit pohraniční území obývané Němci (Sudety) Německu.

Ve čtvrtek 6. října 1938 byla na Slovensku podepsána tzv. Žilinská dohoda, která znamenala slovenskou autonomii. V názvu republiky se tak začal užívat spojovník a stát byl přejmenován na Česko-Slovensko.

Slovenská YMCA se nejprve v období od vyhlášení autonomie Slovenské republiky v říjnu 1938 do vyhlášení samostatnosti Slovenska v březnu 1939 stala součástí konfederace autonomních částí Česko-Slovenské YMCA.[2]

„Pohnutá doba zimného obdobia neostala bez vplyvu i na činnosť a celkovú situáciu združenia YMCA na Slovensku. Ako v každej ťažkej a pohnutej dobe, tak i v tomto čase rušných politických zmien, v ktorých sa zrodila sa autonómia našej krajiny a v marci t.r. i samostatný Slovenský štát, neostalo naše združenie stranou účinnej a činorodej práce i pomoci novému slovenskému životu."

Takto hodnotil ředitel místního sdružení YMCA v Banské Bystrici pan Andrej Plávka novou situaci slovenské společnosti a organizace YMCA.

„Už pred vyhlásením Slovenského štátu usilovaly sa YMCY na Slovensku o to, aby sa mohly osamostatniť a aby mohly účinnejšie a celkom venovať výhradne slovenskému životu pod vlastným, slovenským vedením. Už v decembri r. 1938 sa toto uskutočnilo po poradách v bývalom pražskom ústredí a tak je dnes slovenská

[1] YMCA Hradec Králové. (b.r.). Dostupné 11. únor 2014, z http://hk.ymca.cz/ymca-cr.php.

[2] Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 1. Návrhy na reorganizaci YMCA v Česko-Slovensku.

YMCA úplne samostatnou jednotkou, vedená výlučne slovenskými ľuďmi, aby tak slúžiť mohla výlučne potrebám slovenského života."[3]

Andrej Plávka tedy novou situaci, která zavládla na Slovensku, vítal. Dne 13. října 1939 rovněž odeslal dopis vládnímu komisaři Michalu Samuhelovi, ve kterém stálo:

„Kvôli ďalšej informácii dovoľujeme si oznámiť, že bola už prevedená úplná reorganizácia združenia a budúceho týždňa bude v Bratislave zakladajúce valné shromaždenie Slovenskej YMCY, ktorému je navrhnutý a ministerstvom vnútra schválený tento nový správny výbor Slovenskej YMCY."

V červnu 1940 již zde fungovala YMCA jako samostatná organizace v suverénní Slovenské republice, kde vydala své vlastní stanovy, ve kterých však přijala název ÚSAK (Ústredie pre sociálnu a kultúrnu starostlivosť) v Slovenskej republike se sídlem v Bratislavě, a ve kterých bylo uvedeno, že ÚSAK je právním nástupcem bratislavské YMCA. Její činnost však zůstala poměrně dost shodná s původní československou YMCA.[4]

YMCA zde však rozhodně neměla „na růžích ustláno". Například v Banské Bystrici byla na přelomu 30. a 40. let pod velkým tlakem Ministerstva vnitra, který zapříčinil, že zde prakticky zanikla. Jejího majetku bylo využíváno k plnění dílčích cílů nově vytvořeného program pro mladé lidi, který byl nazvaný ÚSAK. Ten byl sice původnímu programu organizace YMCA podobný, nicméně byl ideově dosti odlišný. V roce 1944 pak byla její původní budova převzata Němci pro potřeby jejich armády.[5]

Česká sdružení si po podepsání Mnichovské dohody dala za jeden z hlavních cílů pomoc uprchlíkům z odtržených oblastí. Těm poskytovala zdarma jídlo a

[3]Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999)*. Banská Bystrica: YMCA, s. 6-7.

[4]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 1. Stanovy slovenské organizace YMCA.

[5]Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999)*. Banská Bystrica: YMCA, s. 6-7.

nocleh. Některá místní sdružení (Brno, Kladno, Plzeň) pro ně dokonce organizovala ubytovny a pomáhala jim s nalezením práce v daném městě.[6]

Počátek druhé světové války znamenal velké změny v československém sdružení YMCA. Její američtí sekretáři se museli narychlo vystěhovat z českých zemí a sdružení YMCA nezbylo nic jiného, než spolupracovat s Národním souručenstvím, což byla prakticky jediná nacisty povolená politická strana v období protektorátu. Případná nespolupráce by se prakticky rovnala předání majetku proněmeckým organizacím.

YMCA tak začala omezovat svoji činnost. Představitelé protektorátní vlády navíc několikrát upozorňovali organizaci YMCA, aby si *„laskavě zvolila český ekvivalent k názvu YMCA, který by nepůsobil tak amerikánsky"* a zbytečně tak neprovokovala.[7] Z těchto důvodů byla tedy YMCA přejmenována na Křesťanské sdružení mladých lidí v Čechách a na Moravě.[8]

V omezené míře se ale nadále sdružení YMCA snažilo pokračovat ve své činnosti. V roce 1943 bylo ale oficiálně zakázáno z nařízení úřadu říšského protektora.[9] Jeho zařízení začalo být zabavováno a využíváno Němci. Mnoho členů YMCA se pak aktivně podílelo na protifašistickém domácím i zahraničním odboji a řada z nich za to zaplatila vězením i životem[10] (mezi nimi byli i tři sekretáři – Jaroslav Šimsa, Jaroslav Valenta a Rudolf Mareš).[11]

[6]Národní archiv, Fond YWCA, Karton 18.

[7]Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 180.

[8]Archiv hlavního města Prahy. Národní výbor hl. m. Prahy. Odbor vnitřních věcí. Spolkový katastr, Karton 68, Signatura II/511, Československá YMCA, Křesťanské sdružení mladých lidí v Čechách a na Moravě Policejnímu ředitelství v Praze.

[9]Zde jsou archivní prameny v neshodě. Zpráva o činnosti Ústředního výboru Křesťanského sdružení mladých lidí (YMCA) v Československu po roce 1945, která je uložena v Archivu hlavního města Prahy, Odboru vnitřních věcí, Spolkovém katastru, Signatura II/511, uvádí, že k rozpuštění organizace YMCA došlo již v roce 1942. V ostatních materiálech, které byly prostudovány, se však vždy objevil rok 1943.

Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8, Ministerstvo vnitra P.T. spolku „Křesťanské sdružení mladých lidí /KSML/" dne 19. prosince 1945.

[10]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 1. Informace pro jednání Ú. A. V. (návrh p. L. D. Aplina).

[11]YMCA Hradec Králové. (b.r.). Dostupné 11. únor 2014, z http://hk.ymca.cz/ymca-cr.php.

Část majetku organizace YMCA byla předána ke správě kuratoriu pro jeho práci s mládeží.[12] Palác YMCA v Praze byl naplno využíván k vedení mládeže v Hitlerjugend (*viz obrázek 266.*). Symboly „masarykismu" byly postupně vyházeny a nahrazeny symboly nacismu.[13]

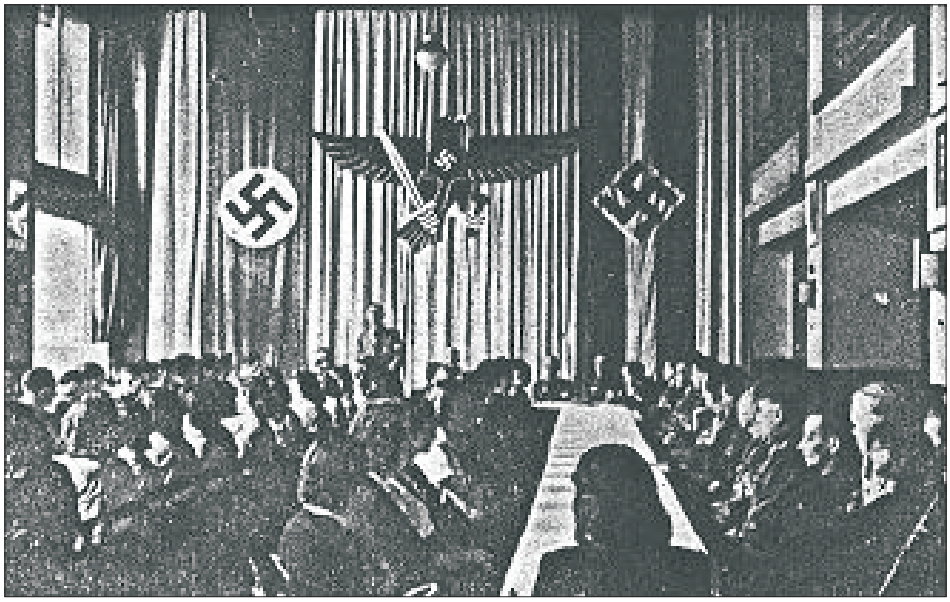

Obrázek 266. Shromáždění Hitlerjugend v kavárně Paláce YMCA v Praze v roce 1943 v období nacistické okupace[14]

Ve chvíli, kdy byla vyhlášena německá kapitulace v Praze, sekretář Jan Apl[15] ani chvíli neváhal a běžel do budovy YMCA Na Poříčí. Ihned se snažil zajistit majetek, který by se mohl díky postupnému předávání původnímu majiteli zčásti „ztratit". V květnových dnech roku 1945 byl bohužel Palác YMCA značně poničen.

V této době však rozhodně nebyla příliš velká vůle vracet majetek sdružení YMCA do rukou původních majitelů. Důvodem mj. bylo, že velkou část z něj v této době využívala Rudá a také obnovená československá armáda.[16]

[12]NÁŠ SMĚR: Nedokončená pouť Kuratoria (XIV.). (b.r.). Dostupné 21. květen 2014, z http://nassmer.blogspot.de/2010/05/nedokoncena-pout-kuratoria-xiv.html.

[13]Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 187.

[14]Protein, VI., 2004, č. 10, s. 26.

[15]Jan Apl byl ústředním ředitelem československé YMCA a zároveň člověkem, který měl největší přehled o majetku a správě Paláce YMCA v Praze.

[16]Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 199.

Ihned po květnovém převratu v roce 1945 se tak YMCA opět pustila do díla. Bylo však nutné začít téměř od samotného začátku.[17] K oficiálnímu obnovení činnosti organizace YMCA v Československu došlo již v průběhu května 1945.[18]

Československá YMCA však nebyla totožná s předválečnou, neboť na Slovensku byla obnovena jako „YMCA na Slovensku".[19] Dne 2. listopadu 1946 zaregistrovalo tehdejší Ministerstvo vnitra nové stanovy slovenské YMCA, jejíž původní majetek jí byl převeden z rukou ÚSAK zpět.[20]

Do Československa opět začala ze zahraničí proudit pomoc od Světového výboru YMCA, která zde měla pomoci obnovit činnost této organizace. Mezi věcmi, které byly do Československa odeslány, bylo také sportovní vybavení (tenisové rakety, softbalové pálky, míčky a rukavice, ragbyové míče, ping-pongové pálky a míčky, vybavení na sportovní hry, šachovnice, medicinbaly, boxerské rukavice atd.).[21]

V prvních poválečných letech se československá YMCA snažila opět dostat svou činnost na předválečnou úroveň, ovšem k tomu měla jen velice málo času.

Roku 1949 byla na organizaci YMCA uvalena národní správa. Správcem majetku organizace YMCA byl k 1. červnu 1949 jmenován člen předsednictva ústředního výboru ČSM Max Froněk.[22] Ten dne 29. března 1950 požádal ředitele YMCA Václava Velkoborského o okamžité rozpuštění všech chlapeckých skupin do 18 let. Od této chvíle měli být totiž chlapci (podle jeho dopisu) organizováni v ČSM a Pionýru.[23]

[17]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1, Signatura 1. Zpráva o činnosti pro XX. Výroční sjezd Ymky v Československu.

[18]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8, Ministerstvo vnitra Ústřednímu výboru spolku „YMCA" v Československu dne 15. června 1945.

[19]História | budovaymca. (b.r.). Dostupné 22. květen 2014, z http://budovaymca.sk/ historia/.

[20]Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999)*. Banská Bystrica: YMCA, s. 7-8.

[21]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 11, YMCA v Československu Hlavnímu celnímu úřadu v Praze II dne 7. října 1947.

[22]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 10, Ministerstvo práce a sociální péče Maxu Froňkovi dne 3. června 1949.

[23]Archiv YMCA v České republice. Max Froněk Ústředí Y.M.C.A. v Československu dne 29. března 1950.

Budovu pražské YMCA převzal dne 1. října 1950 SÚTVS (Státní úřad pro tělesnou výchovu a sport), který ji následně na 20 let pronajmul Tyršovu ústavu tělesné výchovy.[24] Koncem ledna 1951 byla formálně ukončena činnost československé YMCA.[25] Stále se však řešila otázka jejího majetku. Ještě tento měsíc byla svolána porada YMCA, YWCA, Ministerstva práce a sociální péče, ČSM a ÚAV NF (Ústřední akční výbor Národní fronty), které řešila právě tuto záležitost. Ve chvíli, kdy byla tato otázka prodiskutována „ze všech stran", uznala YMCA (a také YWCA), že bude nejlepším řešením odevzdat svůj majetek do správy ČSM.[26]

Po vypjatých 50. létech došlo ve druhé polovině 60. let k pozvolnému uvolnění poměrů v Československu. Toto období vyvrcholilo „Pražským jarem", kdy se obnovení činnosti organizace YMCA zdálo být reálné. Jejím velkým iniciátorem byl opět Jan Apl.

Několik bývalých členů YMCA pak založilo přípravnou skupinu, která začala obesílat všechny bývalé členy, o kterých věděla. Poté svolala tzv. „Přípravný výbor YMCA v Československu". To byl již právně statutární orgán složený z velice přesvědčivých bývalých členů, kteří se začali domáhat obnovení činnost, a to nejen na příslušných úřednících, ale neváhali se obrátit ani na prezidenta Ludvíka Svobodu či prvního tajemníka ÚV (Ústřední výbor) KSČ (Komunistická strana Československa) Alexandra Dubčeka.

Ve středu 10. dubna 1968 se pak konala ustavující schůze YMCA v Československu, kterou zahájil Jan Apl. Zdálo se, že se vše obrací k lepšímu. YMCA se dokonce rozhodla navázat na svou táborovou činnost a požádala Světový výbor YMCA v Ženevě, zda by mohl uvolnit pro československé členy několik desítek míst v zahraničních letních táborech.

[24]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 6, Signatura 19, Státní úřad pro tělesnou výchovu a sport k ruk. p. nám. min. předsedy arm. gen. L. Svobody dne 12. prosince 1950.

[25]Národní archiv, Fond YMCA, Karton 6, Signatura 19, Účtárna Ministerstva práce a sociální péče – V likvidaci, dne 4. dubna 1951.

[26]Archiv YMCA v České republice, Ústřední výbor YMCA Ústřednímu výboru Československého svazu mládeže dne 12. března 1951.

Tato iniciativa se vyplatila, neboť několik desítek členů skutečně navštívilo zahraniční letní tábory, a to v Anglii, Kanadě, Západním Německu, Finsku či Francii. Československá YMCA tak opět navázala spolupráci se zahraničím, které jí přislíbilo, jako už několikrát v historii, pomoc. Rovněž v Československu bylo zrealizována několik táborů, kterých se zúčastnilo několik stovek dětí.

Toto období naděje však nemělo dlouhého trvání. Několikaměsíční epizoda existence organizace YMCA byla ukončena ve středu 21. srpna 1968 vpádem vojsk pěti zemí Varšavské smlouvy do Československa. Následně došlo k opětovnému zrušení sdružení YMCA v Československu.[27]

YMCA pak oficiálně obnovila činnost až dne 7. dubna 1990, kdy z ustavující členské schůze za účasti 113 osob vzešel 23 členný prozatímní ústřední výbor.

YMCA v Československu vzala na vědomí velice tíživou ekonomickou situaci státu a smířila se s tím, že nedostane zpět své finanční prostředky ani movitý majetek značné hodnoty, který jí byl odňat v padesátých letech. Organizace YMCA se však nemohla smířit s tím, že jí nebyly vráceny její budovy (s výjimkou pražské, liberecké a v roce 1998 hradecké) a téměř všechny tábory. Její činnost se tak opět rozbíhala za aktivní pomoci ze zahraničí.

Rok 1991 znamenal pro československou organizaci YMCA růst členské základny, rozvinutí programů, začátky mezinárodní spolupráce a obnovení členství v Evropské a Světové Alianci YMCA. Opět se rozběhla táborová činnost, pokračovaly kurzy programových sekretářů a vedoucích táborů.

S rozpadem Československa došlo i k rozdělení obnovené organizace YMCA. Na ustavujícím valném shromáždění v Praze vznikla dne 7. listopadu 1992 YMCA v České republice.[28]

Dnes již sdružuje YMCA v České republice 26 místních organizací, které působí v jedenácti krajích. Jejich cílem je plnohodnotný život mladých lidí, u nichž se snaží rozvíjet tělesné, duševní a duchovní stránky.[29]

[27] Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost.* (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 222-229.

[28] YMCA Hradec Králové. (b.r.). Dostupné 11. únor 2014, z http://hk.ymca.cz/ymca-cr.php.

[29] Poslání – YMCA. (b.r.). Dostupné 22. květen 2014, z http://www.ymca.cz/info-o-ymca/poslani/.

V roce 1990 došlo též k obnovení místního sdružení YMCA v Bratislavě. V rámci legalizace slovenské YMCA se následně ustanovil přípravný výbor, který měl za úkol dokonat obnovu organizace YMCA na Slovensku.[30] Její činnost se zde úspěšně rozběhla v letech 1990 – 1991.[31] YMCA dnes působí ve čtrnácti městech Slovenské republiky a její program je prakticky totožný s programem YMCA v České republice.[32]

14.2 Vývoj polské YMCA od roku 1939 do současnosti

V pátek 1. září 1939 zahájila německá armáda invazi do Polska. V neděli 17. září pak byla podpořena útokem SSSR. Polská YMCA, která se válečných operací již dříve v historii zúčastnila, ani tentokrát nezůstala stát stranou.

Svou činnost tak opět začala orientovat novým směrem, když se snažila se svými kantýnami a také dopomocí při transportu nejrůznějších věcí co nejlépe posloužit bránící se polské armádě. Členstvo YMCA se rovněž statečně podílelo na obraně měst. Ve středu 6. října 1939 však bylo o osudu Polska rozhodnuto. Výsledkem bylo rozdělení polského území mezi Německo, SSSR, Litvu a Slovensko.[33]

Doba okupace byla specifickým časem pro polskou YMCA, která byla sice oficiálně zrušena a její budovy zabrány Němci, nicméně prakticky svou činnost nikdy nepřerušila. Její činnost se v tomto období skládala ze tří částí.

Místem konání první z nich byly opět zajatecké tábory, kde se její členstvo či bývalé členstvo nadále staralo o polské vojáky – válečné zajatce. Ti zde pracovali pod novým názvem – „YMCA – Pomoc vězňům" (YMCA – Pomozte jeńcom). Pomoc pro válečné zajatce byla opět centrálně řízena ze švýcarské Ženevy[34] a

[30] Tímto navázala na nový název spolku, který přijala po skončení druhé světové války.

[31] MZ YMCA Nesvady. (b.r.). Dostupné 22. květen 2014, z http://www.ymca-nesvady.sk/ymca/o_nas.html#historiaslovensko.

[32] YMCA na Slovensku. (b.r.). Dostupné 22. květen 2014, z http://www.ymca.sk/content/poslanie.

[33] Litvě bylo přiděleno Vilno a jeho okolí. Slovensko získalo oblast horní Oravy a severní Spiše.

[34] *Polska YMCA w czasie wojny i okupacji.* (1947). Varšava: Wydawnictwo biura głównego Polskiej YMCA, s. 4-7.

probíhala ve spolupráci s Polským červeným křížem, jehož snahou bylo zajistit nejrůznější materiál – potraviny, ošacení a léky. Úkolem organizace YMCA byla naopak péče o ducha, tělo a mysl zajatců.

Tak například vznikl v Maďarsku „Americký výbor pro pomoc Polákům – Polská YMCA" (Amerykański Komitet Pomocy Polakom – Polska YMCA), který se staral o Poláky v tamních zajateckých táborech.

Druhá část činnosti YMCA v období druhé světové války probíhala v okupovaném Polsku. Zde se členstvo nadále snažilo pěstovat sport, a to i přesto, že již nemělo své vlastní prostory. Sporty nenáročné na prostor, mezi které například patřil stolní tenis, se tak hrály v soukromí. Na veřejných hřištích pak probíhalo, pokud to bylo možné, hraní sportovních her – volejbalu, fotbalu nebo gymnastická cvičení.

Třetí část práce YMCA se konala na západě Evropy, kde se členstvo polské YMCA snažilo být nápomocné polským ozbrojeným jednotkám.[35]

Obrázek 267. Známky polské YMCA v exilu[36]

Vzhledem k tomu, že byla polská YMCA zrušena, ale svou činnost ukončit nechtěla, musela začít pracovat v exilu (*viz obrázek 267.*). Zřídila si proto svá centra například v Rumunsku, Francii a dokonce i Africe. Jejím hlavním cent-

[35]Kałamacka, E. (1992). *Kultura fizyczna w programach i działalności Związku Młodzieży Chrześcijańskiej – Polska YMCA w latach 1923 – 1939.* (Dizertační práce). Krakov: AWF, s. 283-289.

[36]Osobní archiv Zbyszka Lecha.

rem se však nakonec stal anglický Londýn, kam byla YMCA nucena uprchnout z Beneluxu a dobyté Francie.

Druhá světová válka skončila v Evropě podepsáním bezpodmínečné kapitulace Německa v úterý 8. května 1945. Vše se tak mohlo navrátit do původních kolejí a organizace YMCA mohla také v Polsku obnovit činnost.

První zasedání Rady Krajowej se však konalo v Krakově již o měsíc dříve, a to 9. dubna 1945. S rozsáhlou podporou Světové aliance YMCA bylo v Polsku možné brzy obnovit stará střediska i vytvořit nová, a to v Jeleniej Górze, Štětíně a Vratislavi. V této době měla YMCA pro Polsko zpustošené válkou zvláštní význam. Starala se poměrně o velký počet mladých lidí, kterým umožnila trávení volného času a prázdnin, pěstování sportu, studium a zajistila jim i stravování.

Polská města byla během druhé světové války velmi poničena bombardováním. Tento fakt pocítila rovněž YMCA, jejíchž několik budov se po válce nacházelo ve velmi špatném stavu.

Obrázek 268. Budova varšavské YMCA po skončení druhé světové války[37]

Jako první ze „starých" středisek bylo obnoveno místní sdružení v Krakově. Jeho budova nebyla válkou příliš poničena. YMCA se do ní začala stěhovat zpět

[37] Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.

již 18. ledna 1945. YMCA zde pak pro lidi otevřela svůj bufet, který nabízel jednoduché pokrmy. Pomalu se začalo obnovovat plavání či oddělení tělesné výchovy.

Rovněž v Lodži nedalo příliš práce obnovit činnost organizace YMCA, neboť tamní budova byla také takřka neporušená.

To samé se rozhodně nedá říci o budově varšavského sdružení, která byla zasažena devíti německými bombami (*viz obrázek 268.*). Velká část budovy i její konstrukce však vydržela, a tak dům sdružení YMCA ve Varšavě nemusel být zbourán. Musel však být zrekonstruován.

Naopak budovy sdružení YMCA jak v Gdyni, tak i v Poznani byly naprosto zničené. Bylo zde tudíž třeba uvažovat o nové stavbě.[38]

Většina bývalých členů gdyňské YMCA, kteří se dočkali konce války, se vrátila k aktivitám své organizace v Polsku. Započatá poválečná činnost YMCA v Gdyni se odehrávala za pomoci jejích kolegů ze Spojených států amerických, neboť v Polsku chyběly po válce prostředky. Američané poskytli polské YMCA podporu, kterou byly stavební materiály a finanční příspěvky.[39]

YMCA tak v tomto období opět zahájila svůj program. Věnovala se činnostem kulturně vzdělávacím, tělovýchovným, sportovním a táborovým. Neopomíjela však ani charitativní akce. Začala zřizovat knihovny a pro zájemce obstarávat nové knihy. Za tímto účelem byl zřízen její speciální „úřad", který se nazýval „YMCA – Pomozte vědcům" (YMCA – Pomoc naukowcom).

Kromě toho se opět rozběhla výuka jazyků (angličtiny, francouzštiny, ruštiny) a činnost nejrůznějších klubů, sportovní nevyjímaje.

Již v roce 1947 YMCA opět nabízela mnoho tělovýchovných a sportovních možností, mezi které patřily: gymnastika, lehká a těžká atletika, plavání, házená, volejbal, basketbal, tenis, stolní tenis, lyžování, jachting a pro dívky také tanec. YMCA se chtěla samozřejmě nabídkou sportů také zviditelnit na veřejnosti a

[38]Kałamacka, E. (1992). *Kultura fizyczna w programach i działalności Związku Młodzieży Chrześcijańskiej – Polska YMCA w latach 1923 – 1939.* (Dizertační práce). Krakov: AWF, s. 296.

[39]Kardas, M. (2010). Zarys dziejów „Polskiej YMCA" i jej gdyńskiego ogniska w latach 1932 – 1950. *Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), 5*(1), s. 115-136.

přilákat nové členy. V jednotlivých disciplínách začala opět probíhat mistrovství polské YMCA.

Poválečná činnost polské YMCA však neměla dlouhého trvání. Komunistickýma očima začala být viděna jako nástroj amerického imperialismu, pracujícího ve prospěch kapitalismu. První „ataky" této organizace začaly již v roce 1948. Na počátku roku 1949 však výrazně zesílily. Své úsilí vyvíjela YMCA až do konce 40. let.

V této době začala být kritizována za její elitářství, apolitičnost, vztah ke kapitalismu, protispolečenskou činnost či sdružování lidí z nejrůznějších sociálních vrstev.[40] V roce 1949 byla označena za „buržoazně-fašistický nástroj podporovaný a ovlivněný cizími principy a faktory" a zrušena. Následně došlo k rozebrání veškerého majetek sdružení YMCA.

Na své trvalé obnovení si polská YMCA musela počkat dlouhých 41 let. V roce 1990 došlo k obnovení činnosti YMCA v Polsku. Ovšem jejím problémem bylo, že musela začít od nuly. Jediným kapitálem, kterým v této době disponovala, byli lidé. Přestože již většina z nich byla staršího věku, byli plni nadšení a vůle oživit Křesťanský spolek mládeže (Związek Młodzieży Chrześcijańskiej) – Polská YMCA.[41]

Ten má v současné době dvanáct středisek: Bydgoszcz, Čenstochová, Gdyně, Jelenia Góra, Krakov, Lublin, Lodž, Olsztyn, Szczytno, Varšava, Vratislav a Zhořelec. Počet členů a účastníků aktivit polské YMCA již přesahuje 3 000. Dodnes ovšem YMCA bojuje za znovuzískání svého majetku.

Své slávy, úrovně a výsledků, kterých dosahovala v meziválečném období, se polské YMCA již nikdy nepodařilo dosáhnout.[42]

[40]Kałamacka, E. (1992). *Kultura fizyczna w programach i działalności Związku Młodzieży Chrześcijańskiej – Polska YMCA w latach 1923 – 1939.* (Dizertační práce). Krakov: AWF, s. 297-300.

[41]Kardas, M. (2010). Zarys dziejów „Polskiej YMCA" i jej gdyńskiego ogniska w latach 1932 – 1950. Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), 5(1), s. 115-136.

[42]Polska YMCA – Związek Młodzieży Chrześcijańskiej. (b.r.). Dostupné 16. říjen 2013, z http://www.ymca.pl/htmle/polska/index.php.

15 Závěr

Předkládanou prací jsem se snažil naplnit vytyčené cíle a úkoly. Za těžiště práce považuji komplexní zpracování historie tělesné výchovy a sportu ve čtyřech vybraných československých a polských místních sdruženích YMCA od konce první do začátku druhé světové války. Tomuto těžišti předchází z objektivních důvodů pouze epizodický a stručný exkurz ke vzniku sdružení YMCA v Anglii a jejímu následnému rozšíření do světa. Celá práce je zakončena nástinem činnosti organizace YMCA na území Československa a Polska od začátku druhé světové války do současnosti.

Velice důležitým faktem je, že organizace YMCA se dostala do Československa ze Spojených států amerických, kde její tělesná výchova a sport dosáhly v rámci jejího programu zřejmě největšího rozšíření. Během první světové války se pak činnost americké YMCA dostala prostřednictvím jejích sekretářů do Evropy, kde se s ní setkali příslušníci nejrůznějších armád. YMCA se během první světové války starala o válečné zajatce a snažila se rovněž zpestřit život bojujících vojáků.

Zcela zásadním historickým momentem pro první období činnosti sdružení YMCA v Československu bylo její počáteční spojení s legiemi a následná činnost v nově vznikající československé armádě. To odstartovalo velmi dobrou výchozí pozici tohoto sdružení v nově vzniklém státu, jenž byl bytostně orientován na západní demokracie.

Obdobným způsobem se americká YMCA dostala i do Polska, kam její sekretáři doprovázeli na požádání gen. J. Hallera polské ozbrojené jednotky. Stejně jako v Československu, tak i v Polsku začala organizace YMCA nejprve pracovat pro tamní armádu, kde její služba byla zřejmě o něco významnější, neboť Polsko

bylo v letech 1919 – 1921 ve válce se svým východním sousedem – sovětským Ruskem.

Československá a polská YMCA, které v této době vznikly jako nové větve tohoto mezinárodního sdružení, však již v první polovině 20. let svou spolupráci s armádou ukončily. Následně se začala tato sdružení věnovat práci pro civilní obyvatelstvo, které si v obou zemích získala mj. svými tělovýchovnými a sportovními nabídkami.

Role organizace YMCA byla zejména v počáteční fázi nové etapy rozvoje sportu v Československu mimořádná. Velice významná pro ni byla možnost čerpání dotací od Československého státu, ale především ze zahraničí. Tyto dotace byly určeny jak na její činnost, tak i na investice do klubových či tělovýchovných zařízení. Největší podpora plynula z válkou prakticky nedotčených Spojených států amerických, které v tomto období byly nejrozvinutější zemí světa.

Československá YMCA měla v tomto ohledu veliké štěstí, neboť to byla právě YMCA americká, která dostala na starosti rozvoj tohoto sdružení ve střední Evropě a vybrala si Československo jako místo, kde chtěla vytvořit v rámci tohoto regionu reprezentativní místní i národní sdružení.

Obdobným způsobem, i když v menší míře, byla financována také polská YMCA. Rovněž obdržela dotace ze Spojených států amerických, i když nebyly tak štědré jako v případě Československa a často byly i předmětem individuálních darů bohatých amerických občanů. V Polsku tak YMCA budovala své domy více z členských příspěvků a darů místních obyvatel.

Československá YMCA byla tedy lépe a štědřeji financována, což se mimo jiné projevilo i na výstavbě jejích budov. Na počátku 30. let 20. století již totiž měla velká část jejích místních sdružení vlastní zázemí. Toto však rozhodně nelze říci o polské YMCA, která až na několik výjimek provozovala svoji činnost v pronajatých prostorech či budovách, které rozhodně nedosahovaly kvalit československých objektů vlastněných organizací YMCA.

Nebyly to však jen samotné finanční injekce, které prostřednictvím YMCA proudily do těchto dvou zemí ze zahraničí. Sdružení YMCA znamenalo rovněž

přínos pro oblast teorie a didaktiky her, těžké a lehké atletiky a sportovního tréninku, které byly v této době v Československu a Polsku v úplných počátcích či zcela chyběly.

Obrovský přínos organizace YMCA pro tělesnou výchovu a sport v Československu a Polsku spočíval právě v jejím mezinárodním charakteru. Toto mezinárodní sdružení totiž pořádalo celou řadu dlouhodobých školení pro své tělovýchovné funkcionáře, která se odehrávala v nejrůznějších zemích světa. Na těchto školeních, která probíhala v tělovýchovných zařízeních této organizace např. ve Springfieldu, Chicagu, Ženevě, Birminghamu či Stockholmu,[1] se tak setkávali tělovýchovní funkcionáři z mnoha zemí světa, kteří si tak mohli vyměňovat své zkušenosti a navazovat vzájemné spolupráce. Tělesná výchova a sport se samozřejmě v různých zemích světa vyvíjely odlišně a v mnohých z nich byly na vyšší úrovni než v Československu a Polsku. Tato školení tak byla pro tyto činovníky velice prospěšná. Řada z nich pak po svém návratu do vlasti nabyté zkušenosti zúročila.

Asi nejviditelnějším a všeobecně nejčastěji uváděným přínosem organizace YMCA pro rozvoj československé a polské tělesné výchovy a sportu byl import a následné rozšíření zde tehdy víceméně neznámých sportů. Podobný proces probíhal i ve většině ostatních evropských zemí. Mezi tyto sporty patřily později ve středoevropském regionu velice populární a rozšířené sportovní hry – basketbal a volejbal. Dále se jedná o pálkovací hry softball (playgroundball) a baseball, které zde však dodnes nedosahují takové popularity. Nesporný přínos měla YMCA při rozvoji lehké i těžké atletiky a soutěžního pojetí lukostřelby.

Její členstvo však pěstovalo také plavání, pozemní hokej či stolní tenis. V některých z těchto sportů neměli sportovci YMCA, a to jak v Československu, tak i Polsku, v určitých obdobích meziválečného období konkurenci. Svou roli v jejich prospěch samozřejmě hrály i peníze na činnost a na kvalitní zázemí pro trénink a soutěže.

[1] Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8.

Pro československou i polskou tělesnou výchovu a sport bylo jen a jen dobře, že nemalá část investic do tohoto sdružení byla proinvestována právě ve prospěch tělesné výchovy a sportu. V obou popisovaných středoevropských zemích nebylo totiž stále vybudováno dostatečné množství sportovních zařízení. Chyběly zde mj. tělocvičny, hřiště i bazény. To byla také sportoviště, která YMCA začala v meziválečném období budovat. V rámci jejích nových budov se tak mohli Čechoslováci a Poláci setkat například s 25 metrů dlouhými krytými bazény. V obou zemích byly rovněž postaveny tělocvičny pro pěstování sportovních her či těžké atletiky. V nejbližším okolí budov si většinou YMCA zřídila také venkovní hřiště, kde její sportovci pěstovali za hezkého počasí nejrůznější sporty.

S tímto sportovním zázemím a kvalitními vedoucími tak samozřejmě chtělo členstvo jak československé, tak i polské YMCA soutěžit s dalšími sportovními kluby či organizacemi. V některých druzích sportu byla YMCA se svými sportovci poměrně úspěšná a prorazila i mezi československou a polskou špičku. To se týká především basketbalu, neboť basketbalisté československé a polské YMCA se dostali do svých národních týmů a dokonce reprezentovali své země na mistrovstvích Evropy a olympijských hrách. Nemalé úspěchy zaznamenali také její volejbalisté, lehcí i těžcí atleti, stolní tenisté nebo například plavci.

Členstvo YMCA však v obou popisovaných zemích pěstovalo celou řadu dalších sportů, z nichž některé však byly především záležitostí jednotlivých místních sdružení, kde byly hrány v rámci vzniklých členských skupin.

V meziválečném Československu byli, kromě basketbalistů, velice úspěšní především lehcí atleti a volejbalisté. Několik atletů a atletických funkcionářů, kteří vedli tréninky v československé YMCA, dosahovalo poměrně vysokých kvalit v rámci celé republiky. Polská YMCA však v lehké atletice příliš mnoho dobrých výsledků nezaznamenala, neboť ta ani nepatřila mezi jejím členstvem k nejpopulárnějším sportovním odvětvím.

Naopak volejbalisté československých sdružení, na rozdíl od polských hráčů, nikdy zcela mezi československou volejbalovou špičku nepronikli. O titulu republikových mistrů si mohli nechat jen zdát. V polské YMCA pak byla velice popu-

lární těžká atletika a plavání. V těžké atletice dosáhlo několik borců trénujících v YMCA na republikový vrchol, když se v zápasu stali mistry či vicemistry ve svých váhových kategoriích a disciplínách.

Velký přínos pro československou a polskou tělesnou výchovu a sport měly rovněž letní tábory organizace YMCA. Ty byly samozřejmě místem, kde táborníci trávili pod dohledem zkušených tělovýchovných funkcionářů část svých prázdnin. Významnou součástí letních táborů ani nemohla nebýt tělesná výchova a sport. Letní tábory organizace YMCA výrazným způsobem přispěly k zpopularizování nových „amerických sportů", a to jak v Československu, tak i v Polsku. Nedílnou součástí letních táborů sdružení YMCA byla táborová olympiáda, jejíž hlavní náplň tvořily atletické disciplíny.

S letními tábory je neodmyslitelně spojené koupání, během kterého však musel být vykonáván dohled nad částí táborníků, kteří neuměli plavat. Z tohoto důvodu bylo rozhodnuto, že se táboroví vedoucí pokusí každého účastníka tábora naučit plavat. Nejschopnější plavci pak byli školeni v záchraně tonoucích.

Československá i polská YMCA ale nakonec své tábory, které byly v této době v obou zemích spíše sezónní záležitostí, začala postupně přestavovat na tábory trvalé. YMCA tak velice přispěla k zavedení tradice trvalých letních táborů, a to jak v Československu, tak i v Polsku.

V meziválečném Polsku se však činnost letních táborů organizace YMCA rozbíhala pomaleji, než tomu bylo v případě Československa, kde byly první letní tábory vybudovány již na počátku 20. let 20. století. To se zřejmě projevilo především do kvantity, neboť polská YMCA stihla v meziválečném období otevřít pouze tři trvalé letní tábory. Československá YMCA měla na konci 30. let otevřených obdobných zařízení patnáct.

Zajímavé však je, že polská YMCA užívala svých táborových objektů také v zimě a pořádala tzv. zimní tábory, které byly v naprosté většině případů zaměřeny na lyžování. Oproti tomu československá YMCA pořádala snad jen jediný zimní tábor, a to na Mísečkách v Krkonoších. Lyžování bylo mezi polským

členstvem nesporně populárnější, než tomu bylo v případě členů československé YMCA.

Anglosaský původ, orientace a původ toku peněz do těchto národních sdružení se však v době nacistické okupace a uzurpace moci komunisty v Československu a Polsku staly těmto dvěma národním sdružením osudnými.

V době druhé světové války došlo k výraznému omezení jejich činnosti. Jejich budovy, tělovýchovná a sportovní zařízení začala být zabírána a využívána Němci. V obou případech došlo nakonec k zákazu činnost organizace YMCA. Po válce obě národní sdružení sice i přes problémy způsobené ztrátou či výrazným poničením jejich majetku obnovila svoji činnost, avšak jejich existence neměla dlouhého trvání.

Ve chvíli, kdy se v obou těchto zemích dostali k moci komunisté, začalo opět docházet k omezování jejich činnosti. Problémem byl samozřejmě opět jejich původ, orientace a směr, ze kterého k nim proudily peníze. Obě národní organizace byly opět na přelomu 40. a 50. let zrušeny a jejich majetek státem zabaven. Československá YMCA se ještě v období Pražského jara pokusila svoji činnost obnovit, ale její snaha byla opět marná, neboť došlo ke vpádu vojsk pěti zemí Varšavské smlouvy do Československa, po kterém následovalo zrušení všech obnovených nebo obnovujících se spolků v Československu.

Polské i československé YMCA tak trvalo dlouhé roky, než mohla svou činnost svobodně a trvale obnovit. To se podařilo až na počátku 90. let. V obou zemích však toto sdružení dosud nebylo schopné obnovit svou činnost v plném rozsahu, neboť mu dodnes nebyly vráceny všechny zabavené objekty a nebylo mu za ně ani poskytnuto žádné finanční odškodnění. Na své tradice a úspěchy z meziválečného období se tak československé ani polské YMCA nepodařilo navázat.

Československá a polská YMCA se tedy vyvíjely hodně obdobným způsobem, a to i v rámci tělesné výchovy a sportu. Ve stejná době vznikly, pěstovaly, až na několik výjimek, téměř stejné sporty, zasloužily se o rozvoj „amerických" her ve svém státě, největších sportovních úspěchů dosahovaly v basketbalu, přispěly

k zavedení tradice trvalých letních táborů ve své zemi, ve stejném období byly zrušeny a stejně tak i obnoveny.

Československá YMCA zaznamenala v meziválečném období oproti polské YMCA větší „boom", který byl však samozřejmě spojený se štědřejší finanční podporou, a to jak od státu, tak i ze zahraničí. Československá YMCA tak v této době vlastnila více budov i letních táborů. K tomu je nutno připočíst, že meziválečné Československo bylo více jak dvakrát menší než meziválečné Polsko. Jednotlivá československá menší místní sdružení pak byla na celorepublikové úrovni rozhodně sportovně akčnější, než tomu bylo v případě sdružení polských.

Bohužel nelze ze studovaných materiálů dobře porovnat počet členů československé a polské YMCA. Prameny z roku 1927, ve kterých bohužel chybí přesnější zmínky o pražském sdružení, uvádějí, že ona čtyři sledovaná polská sdružení měla v průměru větší členskou základnu než sledovaná sdružení československá. Nicméně v Československu již byla organizace YMCA v řadě menších měst podstatně rozvinutější a v celkovém srovnání počtu členů by tak velice pravděpodobně polskou YMCA předstihla.

Vzhledem k tomu, že se organizace YMCA po první světové válce vyvíjela ve „vítězných" státech střední Evropy dosti obdobným způsobem, bylo by jistě zajímavé porovnat tento vývoj naopak se státy „poraženými" – Německem, Rakouskem a Maďarskem. Tato komparace však již není předmětem předložené disertační práce.

Ve stručnosti však lze říci, že v meziválečném Československu a Polsku byla péče o tělo v porovnání s péčí o mysl a ducha preferovanou částí činnosti celého sdružení. To samé ale nelze tvrdit o dalších středoevropských národních sdruženích YMCA. Tělesná výchova a sport byly jak v rakouské, tak i v maďarské YMCA naprosto na okraji zájmu celého sdružení. Trochu jiná situace byla v Německu, kde došlo po první světové válce k výrazné změně v zaměření tělovýchovného a sportovního programu místního sdružení YMCA. Ta zde vytvořila s dalšími evangelickými organizacemi „Říšský spolek německé evangelické mládeže". V něm byly tělesná výchova a sport organizovány pod odborem nazývaným

Eichenkreuz, který měl v rámci celého sdružení značný význam, a ve kterém se čím dál tím více prosazoval sport. Tento spolek však byl v roce 1934 zrušen.

I přes poměrně krátkou existenci v meziválečném období měla jak polská, tak i československá YMCA pro rozvoj tělesné výchovy a sportu v těchto zemích velký a prakticky dodnes ne zcela doceněný význam.

Seznam zkratek

AC – Athletic Club (Atletický klub)
AFK – Atleticko – fotbalový klub
AWF – Akademia Wychowania Fizycznego (Akademie tělesné výchovy)
AZS – Akademicki Związek Sportowy (Akademický sportovní svaz)
BC – Boxing Club (Boxerský klub)
BSE – Budapest Sport Egyesület (Budapešťský sportovní stadion)
CIWF – Centralny Instytut Wychowania Fizycznego (Ústřední ústav pro tělesnou výchovu)
ČOS – Česká obec sokolská
ČsAAU – (ČAAU) Československá (Česká) amatérská atletická unie
ČAPS – Československý amatérský plavecký svaz
ČVaBS – Československý volejbalový a basketbalový svaz
ČSM – Československý svaz mládeže
ČSS – Česká sportovní společnost
ČsŠK – Československý športový klub
ČsTTA – Československá Table-Tennisová Associace
ČSTV – Československý svaz tělesné výchovy a sportu
ČYK – Český Yacht Klub
DFC – Deutscher Fussball Club (Německý fotbalový klub)
DTJ – Dělnická tělocvičná jednota
FDM – Fond dětí a mládeže
FIBA – Fédération Internationale de Basketball Amateur (Mezinárodní federace amatérské košíkové)
HKS – Harcerski Klub Sportowy (Skautský sportovní klub)
IAAF – International Association of Athletics Federations (Mezinárodní asociace atletických federací)
IKC – Ilustrowany Kuryer Codzienny (Ilustrovaný denní kurýr)
KPW – Komenda Wojewódzka Policji (Velení zemské policie)
KS – Klub Sportowy (Sportovní klub)
KSČ – Komunistická strana Československa
KW – Klub Wioślarski (Veslařský klub)
ŁKS – Łódzki Klub Sportowy (Lodžský sportovní klub)
LTC – Lawn Tennis Club
LUSP – Latvijas Universitates Studenten Padome (Studentská rada lotyšské univerzity)
MŠC – Malacký športový klub
OZGS – Okręgowy Związek Gier Sportowych (Okresní svaz sportovních her)
OZP – Okręgowy Związek Pływacki (Okresní plavecký svaz)
OWF – Ośrodek Wychowania Fizycznego (Středisko tělesné výchovy)
PIWF – Państwowy Instytut Wychowania Fizycznego (Národní ústav pro tělesnou výchovu)
PKS – Policyjny Klub Sportowy (Policejní sportovní klub)
PTA – Polskie Towarzystwo Atletyczne (Poznaňský atletický spolek)

PTE – Pozsonyi torna egyesület (Bratislavský tělocvičný spolek)
PUWF – Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego (Státní úřad pro tělesnou výchovu)
PUWFiPW – Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego (Státní úřad pro tělesnou výchovu a vojenský výcvik)
PZGS – Polski Związek Gier Sportowych (Polský svaz sportovních her)
PZK – Polski Związek Kajakowy (Polský kajakářský svaz)
PZŁ – Polski Związek Łuczniczy (Polský lukostřelecký svaz)
PZN – Polski Związek Narciarski (Polský lyžařský svaz)
PZP – Polski Związek Pływacki (Polský plavecký svaz)
PZPN – Polski Związek Piłki Nożnej (Polský fotbalový svaz)
SK – Sportovní klub
SNOZP – Sekcję Narciarską Ogniska Związku Podhalan (Lyžařská sekce centra polských horalů)
SNPTT – Sekcja Narciarska Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (Lyžařská sekce polské tatranské společnosti)
SO – Sportovní odbor
SSSR – Svaz sovětských socialistických republik
SŠKU – Slovenský športový klub Univerzita
STAR – Sportovní tělocvičné automobilové rozmanitosti
SÚTVS – Státní úřad pro tělesnou výchovu a sport
ŠK – Športový klub
TAC – Těžkoatletický club
TO – Tělovýchovný odbor
TTC – Table-tenis club (Klub stolního tenisu)
TTO – Table-tenisový odbor
ÚAV NF – Ústřední akční výbor Národní fronty
USA – United States of America (Spojené státy americké)
ÚSAK – Ústredie pre sociálnu a kultúrnu starostlivosť
ÚV – Ústřední výbor
VVK – Vysokoškolský všesportovní klub
VOS – Vysokoškolský odbor studentů
VS – Vysokoškolský sport
VSK – Vysokoškolský sportovní klub
VŠB – Vysokoškolský šport Bratislava
WKS – Wojskowy Klub Sportowy (Vojenský sportovní klub)
WOZB – Warszawski Okręgowy Związek Bokserski (Varšavský okresní boxerský svaz)
WOZGS – Warszawski Okręgowy Związek Gier Sportowych (Varšavský okresní svaz sportovních her)
WOZPN – Warszawski Okręgowy Związek Piłki Nożnej (Varšavský okresní fotbalový svaz)
WOZZ – Warszawski Okręgowy Związek Zapaśniczy (Varšavský okresní zápasnický svaz)

WTC – Warszawskie Towarzystwo Cyklistów (Varšavský spolek cyklistů)
WTŁ – Warszawskie Towarzystwo Łyżwiarskie (Varšavský bruslařský spolek)
WTW – Warszawskie Towarzystwo Wioślarskie (Varšavský veslařský spolek)
YKP – Yacht Klub Polski (Polský jachtařský klub)
YMCA – (Y.M.C.A) Young Men′s Christian Association (Křesťanské sdružení mladých mužů)
YWCA – Young Women′s Christian Association (Křesťanské sdružení mladých žen)
ŻASS – Żydowskie Akademickie Stowarzyszenie Sportowe (Židovský akademický sportovní svaz)
ŻTS – Żydowskie Towarzystwo Sportowe (Židovský sportovní spolek)

Prameny a literatura

Archivní fondy a sbírky

Archiv hlavního města Prahy. Národní výbor hl. m. Prahy. Odbor vnitřních věcí. Spolkový katastr, Karton 68, Signatura II/511, Československá YMCA.
Archiv YMCA Bratislava.
Archiv YMCA v České republice.
Archiwum Akt Nowych, Fond Polska YMCA, sign. 1-34, 76-78, 83-97.
Archiwum Narodowe w Krakowie, Fond Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska Y.M.C.A., Ognisko Krakowskie 1925 – 1938, sign. STGRK 228.
Archiwum Ogniska Krakowskiego Polskiej YMCA.
Archiwum Ogniska Warszawskiego Polskiej YMCA.
Historisches Archiv der Stadt Köln, Mappe Nr. 0304a, 0304b a 0478.
Kautz Family YMCA Archives.
Národní archiv, Fond Junák, Karton 15.
Národní archiv, Fond YMCA, Karton 1-7.
Národní archiv, Fond YWCA, Karton 16-18.
Osobní archiv Dr. Stanisława Czarnieckiho.
Osobní archiv Zbyska Lecha.
Státní oblastní archiv Třeboň. Policejní ředitelství Č. Budějovice, Karton 804, č. rejstříku 410.
Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918 – 1923, Kartony 28 a 264.
Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1930, Kartony 451, 569 a 651.
Vojenský historický archiv, Fond Vojenská kancelář presidenta republiky, Kartony 19-21, 47 a 50.
Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Krakowie, Fond Polska YMCA.
Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Łodzi, Fond Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA, sign. 1-7.

Periodika

Almanach sportu a tělesné výchovy, roč. 1923 – 1940.
Bratislavský kurier, roč. VII. (2013).
Historie – Otázky – Problémy, roč. I. (2009) – V. (2013).
Ilustrowany Kuryer Codzienny, roč. XII. (1921) – XXX. (1939).
Jihočeské listy, roč. XXV. (1919) – XLIV. (1938).
Jihočeský sportovní týdeník, roč. I. (1922/1923) – XV. (1936/1937).
Kladenský YMCAŘ, roč. 1938.
Křesťanská revue, roč. I. (1927) – XX. (1953).
Kurier Polski, roč. 1919 – 1922.
Kurier Sportowy (Dodatek IKC), I. (1924) – VIII. (1931).

Lidé města, I. (1998) – XV. (2013).
Łódź w Ilustracji (dodatek niedzielny do „Kurjera Łódzkiego"), roč. I. (1924) – XV. (1939).
Měsíční zpravodaj sdružení YMCA v Č. Budějovicích, roč. I. (1923).
Náš úkol, roč. 1928 – 1929.
Nová tělesná výchova (List pro tělesnou výchovu, tělocvik, sport, hry, skauting a pro vědecké studium těchto oborů), roč. I. (1927/1928) – XI. (1938).
Nowości Ilustrowane, roč. XV. (1918) – XXII. (1925).
Nowy Dziennik, roč. I. (1918) – XXII. (1939).
Polish Journal of Sport and Tourism, roč. XV. (2008) – XIX. (2012).
Polska Zachodnia, roč. I. (1926) – XIV. (1939).
Protein, roč. I. (1998) – XVI. (2014).
Przegląd Sportowy, roč. I. (1921) – XIX. (1939).
Raz dva trzy, roč. I. (1931) – VIII. (1938).
Republikán, roč. I. (1919) – XX. (1938).
Rocznik Sportovy, roč. 1934.
Ruch bratislavskej Ymky, roč. I. (1934) – IV. (1937).
Sport, roč. I. (1921) – IX. (1929).
Sport i Wychowanie Fizyczne, roč. 1932.
Stadjon, roč. I. (1923) – X. (1932).
STAR, roč. 1926 – 1938.
Táborový zpravodaj YMCA, roč. II. (1926) – IV. (1928).
TEP pražské Ymky, roč. I. (1928) – V. (1932).
Turysta w Polsce, roč. I. (1935) – III. (1937).
Tygodnik Sportowy, roč. 1921 – 1922.
Watra, roč. XIX. (1990) – XXI. (1991).
Wiadomosci ogniska krakowskiego Polskiej YMCA, roč. 1933 – 1934.
YMCA (Časopis sdružení YMCA v Československu), roč. I. (1923) – IV. (1926).
Ymciarz, roč. I. (1999) – IV. (2002).
Zeszyty Gdyńskie (Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni), V. (2010).

Tištěné prameny

15 let oravského tábora svědčí o jeho oblibě. (1936). YMCA
Across Poland (From the frontier of Latvia, to the frontier of Germany, Czechoslovakia or Rumunia). (1926). Helsinky: YMCA.
Almanach letního tábora „Zlatá řeka" na Otavě 1940. (1940). Plzeň: Adolf Pavlíček.
Almanach letního táboru YMCA Sázava 1933. (1933). Praha: YMCA.
Almanach letního táboru YMCA Sázava 1936. (1936). Praha: YMCA.
Almanach Masarykova letního tábora YMKY na Sázavě. (1938). Praha.
Almanach prázdninových táborů libereckého sdružení YMCA – 1937. (1937). YMCA.
Almanach ráje chlapců (sezona XIX. 1939). (1939). Praha: YMCA.
Almanach táboru YMKY Sázava 1932. (1932). Praha: YMCA.

Almanach Znojmo: letní tábor YMCA IX. sezona 1934. (1934). Znojmo.
Co je a co chce Y.M.C.A. v Československu. (1947). Praha: Vydavatelské oddělení YMCA.
Czem jest? Co robi? Gniazdo Krakowskie Polskiej YMCA. (1925). Krakov: Polska YMCA.
Dla młodzieży Krakowa (Ognisko Polskiej Y.M.C.A.). (Neuvedeno). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA (Ognisko Krakowskie).
Dzeiń Polskiej YMCA (8 Grudnia 1937 R.) Varšava: Wydawnictwo Biura Głównego Polskiej YMCA.
Field and work of the Young Men's Christian Association of the North America. (1912). New York: Association Press.
For the millions of men now under arms (Number 1-8). (1915). New York: Association Press.
Gmach polskiej YMCA w Krakowie (widok zewnętrzny. A co wewnątrz?). (1930). Krakov: Polska YMCA.
Gmach polskiej YMCA w Warszawie (ruch, program, organizacja). (1933). Varšava: Druk. Gospodarcza.
Hranice v Krkonoších 1949 (u Rokytnice nad Jizerou je tábor královéhradecké YMKY pro děti sedmi až desetileté a dívky starší třinácti let). (1949). Hradec Králové.
International Young Men's Christian Association School (Geneva, Switzerland, opened September 15, 1927). (1927). Ženeva.
Jak pracuje Polska YMCA. (1937). Varšava: Wydawnictwo Biura Głównego Polskiej YMCA.
Jazykový tábor v Podyjí YMCA Znojmo. (1936). Znojmo: YMCA.
Kam na prázdniny?. (1948). Praha: Vydavatelské oddělení YMCA.
Lesní a vodní reservace Vlčice na Staňkovském jezeře. (1935). Praha: YMCA.
Letní tábor dorostu YMKY u Pelíškova mostu na Sázavě. (1921). Praha: YMCA.
Letní tábor YMCA „Sázava" (XI. sezona: 1921-1931). (1931). Praha: YMCA.
Letní tábory venkovského dorostu v roce 1932. (1932). YMCA.
Letní tábory YMCA 1922. (1923). Praha: YMCA.
Letný tábor Y.M.C.A. „Karpaty" 29. VI. – 29. VIII. 1946. (1947). YMCA.
Młodzież Łódzka patrzy w przyszłość. (1937). Lodž: Polska YMCA.
Obóz "Beskid" Pol. Y.M.C.A. w Karpatach: sezon 1931 (malownicze góry, żywiczne powietrze, górskie słońce, źródlana woda). (1931). Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA.
Obóz "Beskid" Polskiej YMCA: najzdrowszy, najprzyjemniejszy, najkorzystniejszy sposób spędzenia wywczasów. (1933). Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA.
Obóz "Beskid" Polskiej YMCA (lato 1934). (1934). Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA.
Obóz "Beskid" Polskiej YMCA (lato 1936). (1936). Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA.
Oficielní pravidla pro volley-ball, basket-ball, playground-ball a hand-ball. (Svazek 3.). (1923). Praha: YMCA v Československu.

Orava (Pozvání na XII. sezonu tábora YMCA „Orava"). (1932). YMCA.
Polska Y.M.C.A. (40 lat). (1963). Polska YMCA.
Polska Instytucja Narodowo-Społeczna we własnym domu, Polska YMCA Związek Młodzieży Chrześcijańskiej w Krakowie. (1927). Krakov: W. L. Anczyc i Spółki.
Polska YMCA 1923 – 8. XII – 1938. (1939). Varšava: Wydawnictwo Biura Głównego Polskiej YMCA.
Polska YMCA 1923-2003. (2003). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej „Polska YMCA".
Polska YMCA Kraków (Czerwiec, Lipiec, Sierpien 1936, Kalendarz imprez). (1936). Krakov: Polska YMCA.
Polska YMCA Kraków (Luty 1936). (1936). Krakov: Polska YMCA.
Polska YMCA Kraków (Marzec 1936, Kalendarz imprez). (1936). Krakov: Polska YMCA.
Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1935 – 31. III. 1936). (1936). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA.
Polska YMCA ognisko Krakowskie (Sprawozdanie zarządu z działalności za okres 1. IV. 1936 – 1. III. 1937). (1937). Krakov: Związek Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA.
Polska YMCA w czasie wojny i okupacji. (1947). Varšava: Wydawnictwo biura głównego Polskiej YMCA.
Přijďte k nám na „Vlčici" do letního tábora pražské YMKY 1938. (1938). Praha: YMCA.
Ročenka sdružení Y.M.C.A. (Young Men′s Christian Association) v Českých Budějovicích. (1923). Praha: YMCA.
Sbírka zákonů a nařízení státu československého (Ročník 1923). (1923). Praha: Státní tiskárna.
Sekretářská studie YMCA v ČSR (rok 1933-1936). (1937). Praha: YMCA.
Službou k cíli (řetěz služby vykonané YMCOU v Kroměříži pro mládež a občanstvo města i okolí za rok 1925). (1926). Kroměříž: YMCA.
Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world). (1920). New York: International committee of young men′s christian associations.
The Y.M.C.A. Games (Official Report of the First International Y.M.C.A. Athletic Championships : Copenhagen, Denmark, July 10-17, 1927). (1927). Ženeva: World′s Alliance of Young Men′s Christian Associations.
Vlčice 1947 (Krásný kraj, krásný tábor, prázdniny, na které nezapomenete). (1947). Praha: YMCA.
Vlčice (Letní tábor pražské YMCA na Staňkovském jezeře). (1934). Praha: Prometheus.
Vojenský domov (Y.M.C.A. v Československé armádě). (1920). Praha: YMCA.
Výroční zpráva místního sdružení YMCA v Čes. Budějovicích za rok 1923. (1924). České Budějovice: YMCA.
YMCA Kraków (6 Luty 1937). (1937). Krakov: Polska YMCA.

YMCA in der Tschechoslovakei. (1924). Bratislava: YMCA.
YMCA tábor „Orava" 1938. (1938). YMCA.
YMCA v Bratislave 1923-1933. (1933). Bratislava: Slovenská Grafia.
YMCA v Československu. (1924). Praha: YMCA.
YMCA v proměnách času. (2010). Praha: YMCA.
YMCA v prvním desetiletí 1921-1931. (1931). Praha: Vydavatelské oddělení YMCA.
Zdobnice: Almanach tábora Křesťanského sdružení mladých lidí (Y.M.C.A.) v Hradci Králové 1935 – 1939. (1939). Hradec Králové: YMCA.
Zpráva o činnosti YMKY v Brně za rok 1926. (1927). Brno: YMCA.

Literatura

Bartlett, L. W. (1920). *The Y.M.C.A. Physical Director (An Analysis of the Activities of the Secretary who is Responsible for Physical Education in a Local Y.M.C.A.)*. Chicago: University of Chicago Press.
Beezley, W. H. (2004). *Judas at the Jockey Club and Other Episodes of Porfirian Mexico*. Lincoln: University of Nebraska Press.
Bellos, A. (2009). *Futebol (The Brazillian Way of Life)*. New York: Bloomsbury Publishing.
Bosák, E. et al. (1969). *Stručný přehled vývoje sportovních odvětví v Československu. Díl 1*. Praha: Olympia.
Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Čsl. republice a cizině*. Praha: Almanach sportu.
Cisko, D. (1999). *Hawai'i Sports (History, Facts, & Statistics)*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA)*. Los Angeles: World sport research & publications.
Černá, H. (2009). *YMCA jako středisko výchovy mládeže v Československu 1919 – 1951*. (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.
Daniels, G. (2000). *The V & VI Olympiads (Stockholm 1912, Inter-Allied Games)*. Los Angeles: World sport research & publications.
Darling, T. G. (1880). *Why should we have a Young Men's Christian Association in our town?*. New York: YMCA International Committee.
Doggett, L. L. (1922). *History of the Young Men's Christian Association*. New York: Association Press.
Dyreson, M., Mangan, J. A., & Park, R. J. (2013). *Mapping an Empire of American Sport (Expansion, Assimilation, Adaptation and Resistance)*. Londýn: Routledge.
Epting, C. (2009). *The Birthplace Book (A Guide to Birth Sites of Famous People, Places & Things)*. Mechanicsburg: Stackpole Books.
First J. A. (1935). *Cesty a cíle našich táborníků*. Praha: YMCA.
First, J. A. (2011). *Cesty kratší i delší*. Beroun: Machart.
First, J. A. (1947). *Lukostřelba*. Praha: YMCA.

Gustav-Wrathall, J. D. (1998). *Take the Young Stranger by the Hand (Same-Sex Relations and the YMCA)*. Chicago: University of Chicago Press.
Guttmann, A. (2007). *Sports (The First Five Millennia)*. Amherst: University of Massachusetts Press.
Hekker, J. F. (1922). *Ogniska kulturalne w życiu nowoczesnem*. Varšava: Y.M.C.A.
Hoffman, C. (1920). *In the prison camps of Germany (a narrative of "Y" service among prisoners of war)*. New York: Association Press.
Hopkins, C. H. (1951). *History of the Y.M.C.A. in North America*. New York: Association Press.
Hopkins, C. H. (1979). *John R. Mott (1865-1955, A Biography)*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company.
Chlápek, P. (2004). *YMCA a její význam pro českou společnost*. (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze.
Chorvát, T. (2005). *Banská Bystrica a šport v rokoch 1918-1938 (vplyv športu a športových spolkov na mesto a spoločnosť Banskej Bystrice v období I. Československej republiky)*. Banská Bystrica: Hanuman.
Jaroš, J. et al. (1971). *Padesát let československé organizované odbíjené (1921 – 1971)*. Praha: Olympia.
Ježek, P. (2002). *Česká tělovýchovná a sportovní literatura 1919-1945*. Praha: Fakulta tělesné výchovy a sportu UK.
Jirka, J. et al. (1997). *Sto let královny*. Praha: Česká atletika, s. r. o.
Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education*. Chicago: Association Press.
Kałamacka, E. (1992). *Kultura fizyczna w programach i działalności Związku Młodzieży Chrześcijańskiej – Polska YMCA w latach 1923 – 1939*. (Dizertační práce). Krakov: AWF.
Kaplan, O., & Buchtel, J. (1987). *Odbíjená (teorie a didaktika)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
Kobrle, J., Buchtel, J., & Kaplan, O. (1975). *Odbíjená (Organisace, řízení, dějiny a vyučování odbíjené na školách 2. cyklu)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
Konečný, J. (1930). *YMCA: její vznik, dějiny a význam*. Praha: Československá akciová tiskárna.
Kössl, J. et al. (1981). *Malá encyklopedie olympijských her*. Praha: Olympia.
Kössl, J., Štumbauer, J., & Waic, M. (2004). *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum.
Kovács, B. (1998). *A Keresztyén Ifjúsági Egyesület története 1883 – 1950*. Budapešť: KIE szeniorok Pógyor István Köre.
Kowalska, M. (2011). *Działalnść Polskiej YMCA w latech 1945 – 1949*. (Diplomová práce). Varšava: Uniwersytet Warszawski.
Křen, J. (2005). *Dvě století střední Evropy*. Praha: Argo.
Lennox, D. (2009). *Now You Know (Big Book of Sports)*. Toronto: Dundurn Press.
MacAloon, J. J. (2013). *Muscular Christianity in Colonial and Post-Colonial Worlds*. Londýn: Routledge.

MacMillan, M. (2001). *Mírotvorci (Pařížská konference 1919)*. Praha: Academia.
McComb, D. G. (2012). *Sports in World History*. Londýn: Routledge.
Mechikoff, R., & Estes, S. (1993). *A history and Philosophy of Sport and Physical Education*. Oxford: Wm. C. Brown.
Machotka, J. F., & Heller, A. (1920). *Americké hry*. Praha: Svaz Dělnických tělocvičných jednot.
Majumdar, B., & Mehta, N. (2009). *India and the Olympics*. Londýn: Routledge.
Marek, F. M. (1938). *Nácvik moderního basketbalu*. Praha: Vydavatelské oddělení YMCA.
Marriott, A. E. (1918). *Suggested Athletics for Army Camps*. New York: Association Press.
Matthews, G. R. (2005). *America's First Olympics (The St. Louis Games Of 1904)*. Columbia: University of Missouri Press.
Miller, M. L. (2012). *The American YMCA and Russian Culture (The Preservation and Expansion of Orthodox Christianity, 1900-1940)*. Lanham: Lexington Books.
Morris, A. D. (2004). *Marrow of the Nation (A History of Sport and Physical Culture in Republican China)*. Berkeley: University of California Press.
Nauright, J., & Parrish, C. (2012). *Sports Around the World (History, Culture, and Practice)*. Santa Barbara: ABC-CLIO.
Nedobitý, K. (1942). *25 let budějovické atletiky 1917-1942 (Výroční zpráva lehkoatletického odboru SK Č. Budějovice)*. České Budějovice.
Nezbeda, V. (1933). *Východočeský sport*. Olomouc: Jiří Vyjídák.
Novotný, T. (2006). *Historie basketbalu v Brně*. (Bakalářská práce). Brno: Masarykova univerzita.
Pěnčín, Z. (2010). *Úspěšnost útočného úderu v závislosti na přihrávce v extralize mužů*. (Diplomová práce). Brno: Masarykova univerzita.
Perkins, G. W. (1919). *Report on activities of the Y.M.C.A. with the A.E.F.* New York: War Work Council of the Y.M.C.A.
Perútka, J. (1997). *Činnosť YMCA na Slovensku v rokoch 1918 – 1938*. Bratislava: YMCA Bratislava.
Perútka, J. (1980). *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku*. Bratislava: Šport.
Perútka, J. et al. (1982). *Malá encyklopédia telesnej výchovy a športu*. Bratislava: Šport.
Perútka, J. et al. (1967). *Športy na Slovensku v rokoch 1945 – 1965*. Bratislava: Šport.
Pincock, S., & Frarys, M. (2007). *Geheime Codes (Die berühmtesten Verschlüsselungstechniken und ihre Geschichte)*. Bergisch Gladbach: Bastei Lübbe.
Pipal, J. A. (1920). *Co je to tělesná výchova?*. Brno: Y.M.C.A.
Procházka, K. (1984). *Olympijské hry (Od Athén 1896 po Moskvu 1980)*. Praha: Olympia.
Sedliačik, I. (2004). *Od začiatku po začiatok (Činnosť YMCA Banská Bystrica v rokoch 1919-1999)*. Banská Bystrica: YMCA.
Shedd, C. (1955). *History of the World's Alliance of Y.M.C.A.* Londýn: SPCK.

Sherwood, E. (1944). *A Century With Youth (A History of the Y.M.C.A. from 1844 to 1944)*. New York: Association Press.

Siegman, J. M. (1992). *The International Jewish Sports Hall of Fame*. New York: SP Books.

Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923*. (Dizertační práce). St. Paul: University of Minnesota.

Super, P. (1947). *Twenty-Five Years With The Poles*. New York: The Paul Super Memorial Fund.

Šarochová, K. (2013). *YMCA a Vysokoškolský sport jako průkopníci volejbalu v Českých zemích*. (Diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze.

Štorkán, R. (1948). *Plování*. Praha: YMCA.

Štumbauer, J. (1992). *Dějiny spolkové tělesné výchovy a sportu v Č. Budějovicích od poloviny 19. století do roku 1938*. (Habilitační práce). Praha: Univerzita Karlova v Praze.

Štumbauer, J. (2014). *Dějiny německé spolkové tělesné výchovy a sportu v Českých Budějovicích od poloviny devatenáctého století do roku 1945*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Štumbauer, J. (2014). *Soubor vybraných přednášek ze světových dějin tělesné výchovy a sportu*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume I*. New York: Association Press.

Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume II*. New York: Association Press.

Tlustý, T., & Štumbauer, J. (2013). *Tělesná výchova a sport v organizacích YMCA a YWCA v meziválečném Československu*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Venzon, A. C., & Miles, P. L. (1999). *The United States in the First World War (An Encyclopedia)*. New York: Garland Publishing.

Veselý, Z. (2002). *Smlouvy, pakty, dohody (Slovník mezinárodně politických a diplomatických aktů)*. Praha: Epocha.

Votava, Š. (2009). *Historie stolního tenisu v českých zemích v letech 1920 – 1945*. (Diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Waic, M. et al. (1997). *Sokol v české společnosti 1862 - 1938*. Praha: Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy.

Waic, M., & Kössl, J. (1992). *Český tramping 1918-1945*. Praha: Práh.

Whiteside, W. B. (1951). *The Boston Y.M.C.A. and community need (a century's evolution, 1851-1951)*. New York: Association Press.

Zarnowski, F. (2005). *All-around Men (Heroes of a Forgotten Sport)*. Lanham: Scarecrow Press.

Zastawny, D. (2011). *Małopolski Okręgowy Związek Pływacki, 85 lat.* Krakov: AKNET Krzysztof Kogut.
Zatloukal, J. (1947). *Památník československé tělesné výchovy a sportu.* Bratislava: Nakladatelství Josef Zatloukal.
Zawisza, V. (1930). *Y.M.C.A. jako ruch wszechśeiatowy i Polska Y.M.C.A.*. Varšava.

Internet

http://bentley.umich.edu/research/guides/ww1/visual.php.
http://berwidbuquoy.blog.idnes.cz/c/54681/Francouzsky-protektorat-zvany-Ceskoslovensko.html.
http://bscbratislava.sk/old/historia.htm.
http://budovaymca.sk/2013/05/13/budova-ymca-v-bratislave-a-sport/.
http://collegemencenters.com/?page_id=88.
http://czech.prague.usembassy.gov/foundingday.html.
http://forum.resovia.rzeszow.pl/index.php?topic=586.0.
http://historie.volejbal-metodika.cz/historie-clanky/detail/197/.
http://historie.volejbal-metodika.cz/vyvoj-svet/.
http://hk.ymca.cz/ymca-cr.php.
http://nassmer.blogspot.com/2010/05/nedokoncena-pout-kuratoria-xiv.html.
http://pohranicnik.bloguje.cz/899792-ochrana-sh-na-ceskobudejovicku.php.
http://polska-ymca.ic.cz/.
http://pragueczechcity.webnode.cz/historie/historie/prvni-republika/
http://scripophily.net/yomechasofun.html.
http://special.lib.umn.edu/findaid/html/ymca/ygwc0001.phtml.
http://sport.gov.sk/CMS/Document/Details/123.
http://sports123.com/bsk/mczs.html.
http://tensingnachod.wz.cz/ymca.htm.html.
http://twg-meroine.blogspot.cz/2013/03/i-always-thought-jamesnaismith-was.html.
http://umedia.lib.umn.edu/node/66373?mode=basic.
http://umedia.lib.umn.edu/node/66509.
http://umedia.lib.umn.edu/node/68725?mode=basic.
http://umedia.lib.umn.edu/node/68738?mode=basic.
http://volleyball-side-out.weebly.com/william-morgan.html.
http://ymca-lodz.pl/o-nas/ymca-wlodzi.
http://ww1daily.com/providing-home-comforts-weary-soldiers-ymcaww1-france/.
http://www.atletika.cz/o-nas/historie/prvni-republika/.
http://www.baseball.ic.cz/upload/historiebaseballu.pdf.
http://www.cbudejovice.cz/cz/magistrat/odbory/io/stranky/protipovodnove-upravy-okoli-malse.aspx.
http://www.cvjm.de/vereine-und-struktur/cvjm-ist/pariser-basis/.
http://www.cvf.cz/archiv/7_VYZNAMNE_KLUBY/Volejbalove_vzpominky_J_KOZLIKA_na_Sokol_Kromeriz_v_letech_1920-33.pdf.
http://www.cvf.cz/?clanek=246.

http://www.databaseolympics.com/players/playerpage.htm?ilkid=LASKOKAZ01.
http://www.dugouttreasures.com/productDetail.cfm?sID=5&prodID=261.
http://www.dugouttreasures.com/productDetail.cfm?sID=5&prodID=546.
http://www.fiba.com/pages/eng/fa/event/p/sid/2931/_/1936_Olympic_Games_Tournament_for_Men/schedule.html.
http://www.fiba.com/pages/eng/fa/team/p/sid/2237/tid/270/_/1935_European_Championship_for_Men/index.html.
http://www.gdynia.ymca.pl/htmle/gdynska/index.php.
http://www.kacovskybeh.cz/Historicka-mista-na-trati/87-km/.
http://www.karnet.krakow.pl/obiekty/ymca-ul-krowoderska-8.html.
http://www.lubogoszcz.pl/o_nas/historia/.
http://www.lukostrelnicelibichov.cz/historie/.
http://www.narragansett.k12.ri.us/NHS/computer/Jay_Jeannotte_Basketball/history.htm.
http://www.oeiizk.edu.pl/wf/kuczynska/siatka.htm.
http://www.pilica.ymca.pl/news.php.
http://www.profesor.pl/publikacja,26411,Zrodla-historyczne,Sporty-zimowe-w-przedwojennej-Gdyni.
http://www.researchgate.net/publication/237390929_The_Role_of_the_YMCA_Especially_that_of_Elwood_S._Brown_Secretary_of_Physical_Education_of_the_YMCA_in_the_world-wide_expansion_of_the_Olympic_Movement_during_Pierre_de_Coubertin%27s_presidency.
http://www.sport.pl/sport/1,65025,10148708,Jak_Polacy_w_latach_30_w_koszykowke_grali.html.
http://www.travelguide.sk/cze/turisticke-zajimavosti/bratislava_139_1.html.
http://www.usti.ymca.cz/onas/loga/.
http://www.ymca.cz/info-o-ymca/poslani/.
http://www.ymca-nesvady.sk/ymca/o_nas.html#historiaslovensko.
http://www.ymca.pl/htmle/polska/index.php.
http://www.ymca.sk/content/poslanie.
http://www.ymca.sk/historia.php.
http://www.ymca.sk/search/node/t%C3%A1bor.
http://www.zazzle.com/1919_allied_games_poster_post_card-239357563221943920.